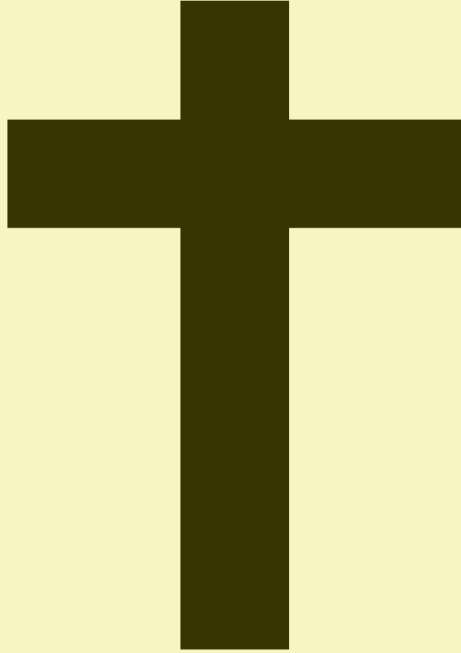

Naʼinbí Sedó Yôesiví Tųų / Nanbí Sedó Jôesiví

Tun

New Testament in Tewa (USA) (San Juan/Santa Clara)

Naʼinbí Sedó Yôesiví Tuu / Nanbí Sedó Jôesiví Tun
New Testament in Tewa (USA) (San Juan/Santa Clara)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tewa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Naʼinbí Sedó Yôesiví Tuu (San Juan)/ Nanbí Sedó Jôesiví Tun (Santa Clara)

Copyright Information

© 2012, Bible League International. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tewa (USA)

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

f775bf1b-8c8a-5c5e-9288-3b9b00387997

Contents

MARK	1
LUKE	35
JOHN	93
ACTS	135
ROMANS	191
PHILIPPIANS	217
1 THESSALONIANS	223
2 THESSALONIANS	228
1 TIMOTHY	231
2 TIMOTHY	239
TITUS	245
PHILEMON	248
JAMES	250
1 PETER	257
1 JOHN	265
2 JOHN	271
3 JOHN	272

I Híwó?di Tun Jesus Christ-Ví?gedi Mark Ita?nandi?

John i? p'ó?p'oekandi?di Jôesiví tun in t'owa ovâytunphadende?

¹ Nă?i-ân namuu i? híwó?di tun Jesus-ví?gedi, i-á namuu i? to?wí Jôesi Tádádí óesóge?i? t'owa ovây?aywoenídí, i?bá Jôesi Tádáví ay ûnmuu.

² Hăn?oe Jôesi Tádáví tukhe?bi?, Isaiah gin nakháwă?i?, ita?nan háa Jôesi Tádá iví ay itų?annin, ginnân:

³ Ót'ôeyanbe, naví t'ôepa?aa?i? uví páadé wînsankhâymáa.

I?dân ugí? in p'ôe wônkhây?amí.

Oe ahkon deedi i? t'ôepa?aa?i? ûntuhkwíntúuní,

“In p'ôe bínkhây?an i? shánkí natsonji?igí?.

Hă?i p'ôe?ây-á wá? igí? binta?ge?an.”

⁴ John i? p'ó?p'oekandi-ân i? t'ôepa?aa?i? namuu. Oe ahkon deedi Jôesiví tun in t'owa ovây?t'ôekanhondi ovâytumáa, “Unbí t'aywó?di binjoe?an, hedânho Jôesi Tádádí wovây?owóje-ídí, ihaydânho naadi wâyp'ó?p'oe?amí.”

⁵ Hedí hânho báyéki t'owa Judea nangewin hedá Jerusalem bú?windá ee naji? iwepiye dimáa, hedí in to?wên dívít'aywó?dihăätsi?annin in Jordan p'o?k'ay iwe ovây?p'ó?p'oe?an.

⁶ John-bí aa kamăyo phódí ûnpa?an, hedá napújeba?áamuu, hedí khowi?dá hedá thaawăă áp'o ishaa?i-á ik'oe.

⁷ Hedí ginnân in t'owa ovâytumáa: “Wí to?wí naví shánkí tsonan, hedânho Jôesi Tádádí wovây?owóje-ídí, ihaydânho naadi wâyp'ó?p'oe?amíkhuu imáa?i naví tí?úugé napowagi?o, hedí naa ihay híwó?di wó?muupí dáy't'ăă-ídí iví anto wânbo dônma?p'ăădi-ídí.

⁸ Naadá p'oedida? wâyp'ó?p'oe?o?, hewânbo i?dá i? Yă?dâa?i P'oewaahâa wovâysankhâymáa wí p'ó?p'oekan waagibá.”

Jesus óep'ó?p'oe?an

⁹ Ihayhăăbá Jesus oe Nazareth bú?dí napówá, Galilee nantaa búgedi, hedí in Jordan p'o?k'ay iwe John-di óep'ó?p'oe?an.

¹⁰ Hedí Jesus ee p'oe iwedi nats'anpee?ă? ihaydi, makówá nakhuudeemändi i? Yă?dâa?i P'oewaahâa wí k'o?wee waagibá nawândi imû?, hedí iví?di isóge.

¹¹ Hedí wí tun makówádí napeedi ginnân natú: “Ū-á naví ay wísígí?i-ân unmuu. Hânho u?di ohíhchan.”

Penísendi ikhăäde Jesus óehíwóhpíkannamídí

¹² Ihaydi i? Yă?dâa?i P'oewaahâadi Jesus ahkónupiye óeho?.

¹³ Jónăntă (40) thaa iwe naji?, hedí Satan i? Penísendi namuu?i? ikhăäde? óehíwóhpíkannamídí. Ihayhăädi wíyá to?wí i-ádí wína?ănpí, in ahkónuwin animáa hăăwênda?mân iwe diji?, hewânbo in makówáwin t'ôepa?aa?indiho óekhăge?nan.

Jesus-di jónu paawó?in ovâytuhkănnan i-ádí dimú-ídí

¹⁴⁻¹⁵ John i? p'ó?p'oekandi? oe Judea óepansóge, hedí tí?úugédí Jesus oe Galilee-piye namáa, Jôesi Tádáví híwó?di tun in t'owa ovây?t'ôekanhondi. Ovâytumáa, “Năă-ânho híwó? diwe naná, Jôesi Tádá nakhâymmuu wovâysígíhóenídí. Unbí t'aywó?di binjoe?an, hedá nă?i Jôesi Tádáví híwó?di tun bíwăyú.”

¹⁶ Iwáy Galilee p'oekwí kíngé Jesus naphademăn dihaydi, Simon-dá iví tí?úu Andrew-ádí dănpa?akanundeđi ovănmû?, indá paawó?in damuudi.

¹⁷ Hedí ovăntų?an, “Naa-ádí bákă?ve. Năă dănpaahónde?, hewânbo naagi? dînt'owahóení?in wănhă?amí.”

18 Wesebo inbí pa'akanu'i dãnjoe'andi i-ádí damää.

19 Wíyá háy namää ihaydi, James-ádí iví tí'úu John-dádí ovãnmû', indá Zebedee-ví ây damuu. Inbí pa'akanu'i dãnkodí'o' inbí kophé iwe.

20 Hedi ovãnmû'di ovãntu'an i-ádí damú-í'in, hedi inbí tádá Zebedee ee kophé iwe in t'ôe'indádí ovâyjoe'andi i-ádí damää.

Jesus-di wí yã'dâapí' p'oewaahâa wí senbí'wedi óekhepiye

21 Capernaum bú'ay dipówá, hedi i' kaykhanwówá thaa naná' dihaydi Hudíyoví méesate'ay ee Jesus nats'ú, hedi in t'owa ovâyhá'an.

22 Háa Jesus-di ovâyhá'o waa ovâyháa'an, gá in sená' in Hudíyoví kuuu dâyhá'o'in dívihée'an waagibá wí'ihée'anpídân, hewänbo i'dá ovâyhá'an ta'gendi itsonkhumáa waagi.

23 Ihaydíbá wí sen i' méesate ee nats'ú, i-á wí yã'dâapí' p'oewaahâadi óemáa, hedi ituwínú,

24 “Ánpí dí'an, u' Jesus Nazareth bú'wi'. Ti un'ää dít'aháanú-ídí gáhân? Naa dínhanginná to'wí unmuu'in. U-á i' t'ähkí yã'dâa'i' unmuu, i' Jôesi Tádádí wóesandí'.”

25 Jesus-di i' yã'dâapí' p'oewaahâa óet'e'yandi óetu'an, “Hânda'dibo', ná'i senbí'wedi ópeeve.”

26 Hedi i' yã'dâapí' p'oewaahâa ituwínúdáhá' i' sen óethathakannan iví'wedi napee'ädi.

27 T'ähkí in t'owa ovâyháa'an, hedi dívítu'an, “Hânnan namuu ná'in? Wên ts'aamin háhkannân imáa, hedá itsonkhumáa waa i'o'. In yã'dâapí'in p'oewaahâa wänbo ovâytsionmáa, hedi indi óe'a'gindo'.”

28 Hedi oe Galilee nange i'ge t'ähkí t'owa iví'gedi dit'oe.

Jesus-di báyéki t'owa ovâyhehkháa'an

29 I' méesate iwedi dipee, hedi Jesus oe Simon-dá Andrew-ádí inbí tewhá iwepiye namää. James-ádí John-dádí wá' damää.

30 Dipówá ihaydi Jesus óetu'an Simon-bí jahkwíjo ûntsáwäp'ídehay'in.

31 Hedi i' kweeví whohte iwepiye namäädi man diwedi óeyâ'di óeshaa. I' tsáwäp'íde wesebo ûnhán, hedi ovâyhúujôn.

32 Nathants'ú' dihaydi i' kaykhanwówá thaa naphade, hediho in t'owadi in dihay'in t'ähkí hedá in to'wên yã'dâapí'in p'oewaahâadi ovâyamáa'indá wáy Jesus na'ân diwepiye ovâyhúja'.

33 In bú'wnmáa, hedi indi óe'a'gindo'.in t'owa t'ähkí ee tewhá phódi dívíwé'ge'an.

34 Hedi báyéki t'owa ovâyhehkháa'an, tobá háawi inbí hay dínmuu wänbo', hedá báyéki yã'dâapí'in p'oewaahâa t'owaví'wedi ovâykhepiye. Hewänbo in p'oewaahâa wí'ovâyhí'mägipí, gá to'wí namuu'in dínhanginnândân.

Jesus wí'bo ijûusu'an

35 Wa'déedí Jesus ishaa, hedi bú'dí napeedi oe hânda' naná' diwepiye namää, hedi iwe ijûusu'an.

36 Simon-dá in wé'gen i-ádí diji'indádí dimää óenuuwä-ídí.

37 Hedi óeshaa ihaydi óetu'an, “T'owa t'ähkídí wóetuwämáa.”

38 I'dí ovâytu'an, “Jaho gimú-í o'i wé'ge'i bú' náwe tsowa naná' diwepiye, eeje wá' Jôesi Tádáví tun dovây't'ôe'amídí. Hangí'-ânkun o'ää.”

39 T'ähkí Galilee nange i'ge Jesus namändi inbí méesate eeje Jôesi Tádáví tun ovây't'ôekanhon, hedá in yã'dâapí'in p'oewaahâa t'owaví'wedi ovâykhepiyende'.

Jesus-di wí sen naphéetaymuu'i' ônehkháa'an

40 Wí sen naphéetaymuu'i Jesus-ví'piye na'ää, hedi idége'disógedi pín ta'gedi nakhäge'da'póe. Óetu'an Jesus, "Dínhanginná ɥ-á úkodi'in ná'i phéetay dínjâa'amídí, unda'di."

41 Jesus iví'piye hânho nasehkanápóe, hedi ikhóhtäädí iví mandi óetäge, hedi óetu'an, "Naa oda'ákun wínhekháa'amí'in. Ünhekháapúuwí."

42 Wesebo i' phéetay ûnhándí nahekháapóe.

43-44 Hedi Jesus-di óepunjôn, hewânbo páadé kaygindi óetu'an, "Óet'óeyan, to'wí wânbo ná'i úpóe i'gedi wínâat'óe'amípí. Moses ita'nan Jôesi Tádáví ta'nin diwe, únkây'ä' wí hääwí i' owha'ví'piye bínhúuwí'in Jôesi Tádá óemäänídí, in t'owa ovâyhangin'ânnamídí íhekháapóe'in. Nää ópûn, ha'wâa ó'an."

45 Hewânbo i' sen iwedi namäädí báyéki ihée'an ni'gedi, hedá háa ûnpóe'indá t'ämäpiye in t'owa ovâyt'óe'an. Háa i' sen i'annin namuudi Jesus wí'ûnkodipí kee'eedí i' bú' nats'úunídí, hediho bú'dí já'wébo wáy tóebo nathaapí iwe iwóyí'. Hewânbo ee na'ân diwe in t'owa t'ämäpha'gedi dipóya'.

2

Jesus-di wí sen ûn'a'yäkankodipí' ònhekháa'an

1 Wí háyú thaa naphade ihaydi Jesus wíyá oe Capernaum-piye namää, hedi iví' na'ännin in t'owa dínhanginpóe.

2 Báyéki t'owa iwe diwé'gepóe, hediho wínajâanáhpí phódi nú' wânbo joe, hedi Jôesi Tádáví tun ovâyt'óe'an.

3 Wây-á t'owa di'ää, hedi in diwedi jónu sen'a'di wí sen ûn'a'yäkankodipí' whohpa' k'éwédi óekán.

4 Hewânbo dit'owabá'yendi wídínkodipí Jesus-ví nú' óekáanídí, hediho wha'k'aypiye dipeedi Jesus nawin dee ta'ge dâypohkídi, hedi whohpa' wóégé i' sen ûn'a'yäkankodipí' oe áagépiye óewaje.

5 Dâywâyumáa'in Jesus-di ovâymû' ihaydi i' nahay'i' óetu'an, "Naví ay, uví t'aywó'di ú'owó'jen."

6 Hewânbo wên Hudíyoví kuu dâyhá'o'in iwe dikw'ó'nin ginnân díví'ánshaamáa:

7 "Háadan ná'i sen gin ihí'máa? Jôesi Tádáda'mân ûnk'óe t'aywó'di i'owóje-ídí, hediho gin ná'i sen ihí'máadi Jôesi Tádá óe'a'ginhánunde'."

8 Wesebo Jesus wí'bo ûnhanginpóe háa kaaðibo díví'ánshaamáa'in, hedi ovâyt'óe'an, "Hedi háadan ha'wâa úví'ánshaamáa'?

9 Ná'i sen ûn'a'yäkankodipí' dótu'andá, 'Uví t'aywó'di ú'owó'jen,' háa dótu'andá, 'Uví whohpa'ay mänke'di ójyé,' wé'i-an shánkí wínabâapu'wanpí hedânho bínmúunídí háa ta'gendí dínkodí'in háa joe?

10 Nää hääwí dókhây máa wâykeeyamídí naa t'ähkí t'owagí' o'aypuyä'i dínk'óe'in nää oepáa k'aydi t'aywó'di dovây'owóje-ídí wá'." Hedáhá' i' sen ûn'a'yäkankodipí' óetu'an,

11 "Wítumáa, ówínú, uví whohpa'ay mänke'di uví'piye unmu-í."

12 Hedi i' sen wesebo iwínú, hedi iví whohpa' ikê'di napee. T'ähkídiibo óemû'di ovâyháa'andi ditú, "Wên hääwên gi'min wáymûu wânbo wí'âyumú'pí," hedi Jôesi Tádá kw'áayébo óemáa.

Jesus-di Levi óetu'an óeyuuhúuwí'in

13 Jesus i' bú'dí napeedi oe p'oekwí kینگépiye wíyá namää. Báyéki t'owa iví'piye dimää, hedi ovâyhá'o'.

14 Hedi Capernaum-piye nawáymän dihaydi wí sen Levi gin nakháwä'i' óemû' i' phahsan chá' dâywé'ge'o'i tewhá'ay ee na'ändí, i-á Alpheus-ví ay unmuu, hedá tax phahsandi-ân namuu. Jesus-di Levi óetu'an, "Naa-ádi ókã've," hedi iwínúdí Jesus-ádi namää.

15 Báyéki wáy-á tax phahsannin hedá wáy-á t'owa-á Jesus-ádi diji?, ná'in wé'gen t'owa in Pharisees-di ovâyatumáa t'ôeyanpi'in gin. Wí thaa Levi-ví tewhá ee ná'in t'owa Jesus-ádi iví khäge'nindádi dívíhúujo?.

16 Hedi wên Hudíyoví kuu dâyhá'o'in senä?, indá Pharisee t'owa iwedí'in dimuu'indi Jesus óemú? ná'in gi'min t'owa-ádi ihúujodi. Hedi Jesus-ví khäge'nin ovâytsika'yan, "Háadan ná'in tax phahsannindádi hedá ná'in t'ôeyanpi'indádi ihúujo?"

17 Jesus nat'oedi ovâytu'an, "In dihay'indá'mân wí woekandi dántáy, in dihaypi'indá joe. Naa o'äá in to'wên t'aywóhkannin dimuu'in dínhanginná'nin dovâytu'âamídí inbí t'aywó'di dâyjoe'amídí, in to'wên inbí wówátsi ta'ge dâyhon gin dí'ánde'indá joe."

Jesus óetsika'yan haadä i'gedi

18 Ihayhääbá Johni i'p'ó'p'oekandiví khäge'nindádi in Pharisee t'owaví khäge'nindádi dívíhaadä'o?, hedi wên t'owa Jesus ûnpówá'indi óetsika'yan, "Háadan John-bí khäge'nindádi in Pharisees-ví'indádi dívíhaadä'o?, uvíndá joe?"

19 Jesus-di ovâytu'an, "Dínkhótsaashánki'eediná' dihaydi, ti i' soyingiví k'ema'in dívíhaadä'o wa'di indádi najidibo"? Joe, há'to ha'wáa díví'amí wa'di indádi dín'ándí.

20 Hewänbo owáy häädi i' soyingi inbí'wedí óekhuwakhâymaa, ihaydânho dívíhaadäkhâymaa." *

Jesus-di ovâythayyan in Hudíyoví hay owáydi'í kuu-á hedá iví ts'aabi kuu-á wíðänwóndepí'in

21 "To'wí wänbo wên to khannin deedi wên aa'ay ts'aamin wí'it'i'k'úya'pí. Ha'wâagi i'andá, dâyo'wídi in aa'ay nat'i'k'óe'in nats'úuní, hedá shánki wänbo-á in to-á navedee-í.

22 Hedi to'wí wänbo wí úuva p'oe ts'aabi wí'ikuudepí wí k'úwá khowa p'oemúu khandi eeje. Ha'wâagi i'andá, i' úuva p'oe nakaypóedí nasôedi i' p'oemúu napání, hedá i' méena-á nacha'dee-í. Úuva p'oe ts'aabi-á p'oemúu ts'aabi eejân ûnkuukhây'ä?."

Jesus óetsika'yan kaykhanwówá thaa i'gedi

23 Wí thaa, kaykhanwówá thaa naná'di?, wí táhtân nava i'ge Jesus-ádi iví khäge'nindádi dimän, hedi in khäge'nin dâyták'éthehondi dâykoehon.

24 Hedi in Pharisee t'owadi Jesus óetu'an, "Háadan uví khäge'nin ha'wáa díví'o"? Háa díví'o'in kaykhanwówá thaa naná' diwe nakhâak'óe."

25-26 Jesus-di ovâytu'an, "Hewänbo bîntunnanpi'an háa David hân'oe i'annin, Abiathar na'owha'p'ó'dédi'ân dihaydi. David-dá hedá in senä' i-ádi diji'indádi dihašsêndi wí hääwí dâyk'o'í'in wíðâymaapi, hediho Jôesi Tádávi tewhá ee dits'ú, hedi i' pává ee nasaa'í David ihógidi ik'oe, hedá in senä' i-ádi diji'indá wá' ovâymägi, tobá i' pává Jôesi Tádági' ûnwijesaa wänbo?, hediho in owha'da'mân dínk'óe dâyk'o'ídi.

27 Jôesi Tádádi t'owa ovâykhíjé i' kaykhanwówá thaa dâywänpi'a'geenídá joe, hewänbo i' kaykhanwówá thaa-á t'owa ovâymägi ovâykhäge'namídí.

28 Hediho naa, t'ähki t'owagi' o'aypuyä'i' omuu'i dínk'óe otúunídí háa t'owa kaykhanwówá thaa iwe wänbo dínkodi'in díví'amídí."

3

Kaykhanwówá thaa iwe Jesus-di wí sen namant'aamuu'i' ònhekháa'an

1 Jesus i' Hudíyoví méesate'ay ee wíyá nats'ú, hedi wí sen wáyhángedí namant'aamuu'i' iwe na'än.

2 Hedi in t'owadi Jesus áyîngidi óemúnde?, tigúba kaykhanwówá thaa i' sen ònhekháa'amí, hedi ònhekháa'andá ònt'e'p'êede-í.

* 2:20 Jesus wí'bo iví'gedi ihí'máa. I-á i' soyingi waagi'bá namuu, hedi iví khäge'nindá i' soyingiví k'ema'in waaginbá-á dimuu.

³ Jesus-di i' sen namant'aamuu'i' óetu'an, "Nă'in t'owaví páadépiye ówínú."

⁴ Hedáhá' Jesus-di ovâytsika'yan, "Kaykhanwówá thaa wé'i-an gínk'óe íví'ámídí: Ti wí to'wí âykhâge'namí háa âywa'amí? Ti gínkhây'ă' wí to'wí íví wówátsi ây'aywoeni'in háa âyhájí'in?" Indá háabo wíditúhpí.

⁵ Hedi Jesus íbéedí tyîngidi óemúnde', tigúba k'aygi ovâymúnde', gá wídisígítaachanpoe'opídân, hedi wídisehkanápóepídí óewa'an. Hedáhá' i' sen óetu'an, "Ókhóhtăă." Hedi íkhóhtăădi íví man ûnwówadi páadédí ûnmuu waagibá ûnpóe.

⁶ In Pharisee t'owa dipee, hedi wesebo Herod-ví k'ema'in ovâyhée'an wên hí' dâyk'úuwídí hádídí Jesus óehájí'in.

Báyékí t'owa oe p'oekwí kíngépiye Jesus-ádí dimää

⁷ Jesus-ádí íví khâge'nindádí iwedí dívíjâa'an, hedi oe p'oekwíngépiye dimäädi báyékí t'owa dínwóemää. Nă'in t'owa di'ăă oe Galilee nangedí, Judea nangedá,

⁸ Jerusalem bú'dá, Idumea nangedá, Jordan p'o' p'ânädá, hedá Tyre bú' Sidon bú' tsowadá. Nă'in t'owa-á háa i'o' i'gedí dit'oedi íví'piye dimää.

⁹ Hedi Jesus íví khâge'nin itu'an wí kophé ûnkhâychaní'in, in báyékí t'owadi wí'óet'ăämá've-ípídí.

¹⁰ Báyékího ovâyhehkháa'an, hediho nă-á t'ăhkí in dihay'in íví'piye dívít'ă't'ă'máa óetăăgé-ídí.

¹¹ Hedi in t'owa in yă'dâapí'in p'oewaahâadi ovâymáa'indi óemú'dí íví páadépiye dívídege'dikw'ódi, hedi dívítuwínú, "U-á Jôesi Tădáví ay-ân unmuu."

¹² Hewänbo kay'indi in yă'dâapí'in p'oewaahâa ovâykhâk'ú' wíditú'be-ípídí to'wí namuu'in.

Jesus-di tă'dí wíje senă' ovâyde'man íví khâge'nin dimúunídí

¹³ Jesus okú i'piye namää, hedi in to'wên nada'in ovâytuhkánnan, hedi ee nají' iwepiye dimää.

¹⁴ In diwedí tă'dí wíje senă' ovâyde'man i-ádí dimú-ídí, hedá ovâypunjôenídí íví tun in t'owa ovâytuphaadé-ídí.

¹⁵ Hedá inbá ovâyk'ú' in yă'dâapí'in p'oewaahâa t'owaví'wedí ovâykhepeeyé-ídí.

¹⁶⁻¹⁹ Ginnân in senă' dikháwă: Simon (i-á Jesus-di Peter gin wá' óekhăwămägi), James-á John-dá (nă'indá Zebedee-ví ây ûnmuu, hewänbo Jesus-di ovânkhâyă' Boanerges gin, hedi nă'in khăwă Boanerges-á Greek-ví tundi "Kwahtăa" gân namuu), Andrew-á, Philip-á, Bartholomew-á, Matthew-á, Thomas-á, James-á (i-á Alpheus-ví ay ûnmuu), Thaddeus-á, Simon-dá (i-á in Zealot t'owa iwedí'i namuuwän*), hedá Judas Iscariot-dá (i-á Jesus óekuhpekhâymaa'i-á namuu).

Dítú Penísendiđí Jesus óekhâge'máa'in

²⁰ Jesus wí tewhá ee nats'ú, hedi báyékí t'owa wíyá diwé'gepóedí Jesus-á íví khâge'nindá húu wänbo wí'ovâymahpí.

²¹ Hedi íví maatu'in háa ûnpoe'o'in dínhanginpóedí ûnkenmää. "Hădée íví hangintan wí'imáapí" gin dítú'.

²² Wên Hudíyoví kuu dâyhá'o'in oe Jerusalem bú'dí di'ăă'in wá' dítú', "Jesus-á Penísendiđí óemáa. In yă'dâapí'in p'oewaahâaví p'ó'dédí' dínmuu'i', Beelzebul gin nakhăwă'i'dân óekhâge'máa in yă'dâapí'in p'oewaahâa t'owaví'wedí ovâykhepeeyé-ídí."

²³ Hedi Jesus-di in t'owa íví'we ovâywé'ge'andi nă'i hí' wên ó'gédí'ay waagi'bá namuu'i' ovâytu'an ovâyhá'ámídí: "Hădídân Satan i' Penísendi namuu'i' ûnkođí wí'bo ipikhepeeyé-ídí"

* **3:16-19** In Zealot t'owa-á Israel nangeđí' dívíhänbo' in Rome'in ovâykhepeeyé-ídí

24 Ti wí'úhanginnáhpí'an wí nangewin t'owa wí'bo dívípihänbodá, há'to inbí nange dínkâypúuwí.

25 Heđi t'owa inbí k'aygi ee wí'bo dívípiyáñdedáho', há'to híwó inbí k'aygi dínpuuwí.

26 Heđi hanbá Satan iví khäge'nindáđi iyáñdedá, há'to nakâypúuwí, hewänbo iwebo iví kay ûnháanı.

27 "To'wí wänbo wí'úñkodipí wí sen nakay'iví tewhá ee nats'úunídí iví hääwí ònsänhóeníđí, páadé i' sen nakay'i' óewhisógedíđibo'. Óewhisógedíđiđá'mânho ònsänhóení iví hääwí.

28 "Ta'gendi wâytumáa, nakodí ovây'owóejé-íđí t'owaví t'aywó'di t'ähki hedá t'ähká inbí hí'dí Jôesi Tádá óe'a'ginhánúnde'i-á.

29 Hewänbo to'wí i' Yä'dâa'i P'oewaahâavi'gedi a'ginkhanudi ihí'maadá, Jôesi Tádáđi há'to hânhay wänbo òn'owóejé-í. Wên t'aywó'nin i'o há'to hânhay wänbo na'owójeđe-e'in."

30 Ha'wâagi Jesus ihée'an gá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'in ditúđân, "I-á wí yä'dâapi' p'oewaahâadi óemáa."

Jesus-ví jíyá-á tí'úuwindá ûnpówá

31 Ihayhääbá Jesus-ví jíyá-á iví tí'úuwindá i' tewhá wáy na'än diwe dipówá, heđi já'wé dívítsíkhawindi wí to'wí Jesus ûntuhkants'ú.

32 Báyéki t'owa ee na'än dee dikw'ôn, heđi óetu'an, "Uví jíyá-áđi uví tí'úuwindáđi oe já'wé diji' heđi wóetu'wämáa."

33 Jesus-di ovâytu'an, "Wây-á t'owa diji' jíyá-á tí'úuwindá waaginbá dimuu'in naagi'."

34 Heđi in t'owa dibûukw'ó'nin ovâybéepuwämáadi natú, "Nä'in wá' naví jíyá-á naví tí'úuwindá dîmmuu.

35 To'wên háa Jôesi Tádá nada' waa díví'o'innânho naví tí'úuwindá naví jíyá-á dîmmuu."

Jesus-di wên háhkangi'in ó'gedí ko'ji i'gedi in t'owa ovâytu'an

4

1 Jesus-di in t'owa oe p'oekwí kíngé wíyá ovâyhá'o', heđi ee naji' iwe báyéki t'owa dívíwé'ge'andi wí kophé na'än diwe itógiđi isóge, heđi t'ähki in t'owa ee nange p'oekwí kíngé dívíwóyí'.

2 Iwe ovây'ó'gedí'an báyéki hääwí ovâyhá'amíđi. Wên ó'gedí ovâytu'annin ginnân namuu:

3 "Bít'òeyan. Wí ko'jikwo'i namáa iví ko'ji wóegé, heđi ee nava i'ge iko'jiwáde.

4 Wáy wí ko'ji in p'òe'ay nava pínu nak'óe i'ge najemu, heđi in tsíde dipówáđi t'ähki dâyk'oe.

5 Wíyá ko'ji-á nak'uuná' deeda najemu, báyéki wínanankw'óhpi iwe, heđi wâhphade wínanank'aanáhpíđi i' nan nasúwáđi wesebo natsijópúpóe.

6 Hewänbo i' than napee ihaydi, t'ähki nat'aadi óephahánú, ihay wínapúutsiyedipíđi.

7 Wíyá ko'ji-á wää'i phé'yävi jáa-á najemu, heđi i' phé'yävi nasôedi i' ko'ji óe'ánhógiđi hääbo wínapaapí.

8 Hewänbo wíyá ko'ji-á híwó'di nan diwá najemu, heđi napeedi nasôe, heđi wáy wí ko'ji iwedí powintä ma'kw'anukí shánkí napaa, wíyá iwedí sígintä-á, hedá wíyá iwedá tägintä-á.

9 To'wên naví hí' dit'oe'indá híwó dívít'òeyaaní'in dínkhây'ä'."

10 Jesus wí'bo naji' ihaydi, iví tä'di wíje khäge'nindá hedá in wé'gen i-áđi diji'indá oetsika'yan hânnan nä'in ó'gedí natunda'in.

11 Ovâythayyandi natú, "Jôesi Tádáđi wovâymägi íka'póewíđi háđiđi i'di näa t'owa ovâysíghóñde' i'gedi, hewänbo in wé'gen t'owa dika'powada'pí'indáho dovâyhá'odi ó'gedíđi' dovâytumáa hedânho wíđika'póewípíđi.

12 Jôesi Tádávi ta'nin diwe ginnân inbí'gedi nata'muu:

Tobáháa hãädi wänbo t'ähkí dâymunde wänbo
wídínkeepoe'opí,
hedá hãädi wänbo t'ähkí dit'oe'o
hewänbo wídika'póya'pí.

Dínkeepoe'odá hedá dika'póya'dá Jôesi Tádávi'piye dívíbee-í hedi i'di ovây'owóejé-í."

Jesus-di ovâythayyan i' ko'ji i'gedi

13 Hedi Jesus-di ovâytsika'yan, "Ti ná'in háhkangí'in ó'gédí i' ko'ji i'gedi wí'íka'póya'pí'an? Hádídan i' wé'ge'i háhkangí' ó'gédí wâytumáa'i' íka'póewí?"

14 Ná'i ko'ji i' sen ikoe'i Jôesi Tádávi tun waagi'ba namuu.

15 Wí ko'ji in p'ôe'ay i'gepiye najemu nanankâymuu eedi, hedi wên t'owa ná'i nan waaginbá dimuu. Ná'i Jôesi Tádávi tun dit'oe'di wesebo i Penísendi Satan na'ãädi inbí'wedi ovâyhónde'.

16 Wíyá ko'ji-á nak'uuná' deedá najemu, hedi wây-á wên t'owa-á ná'i wäphade k'aapí' nan waaginbá dimuu. Jôesi Tádávi tun dit'oe'di wesebo híhchandi dâysígí'o'.

17 Hewänbo wídipúumuupí waaginbá dimuu. Pín ta'gedi wídíwäyundepídí háy tähkída' diyäpoe'o. Dâyt'ôephadededáhá' t'owadá ovâywa'o' ná'i Jôesi Tádávi tun namuudi, hediho wesebo inbí wäyü dínhände'.

18 Wíyá ko'ji-á wä'ä'i phé'yävi jáa-á najemu, hedi wây-á wên t'owa-á i' tun dit'oe'di ná'i nan waaginbá dimuu.

19 Báyéki hääwí náä oepáa k'aydiwidi ovây'âyîngimä', hedi hânho dâychä'sígídí in ta'gen namuu iwedi dívíhänge'o', hedá báyéki wíyá hääwí-á dida', hediho i' ko'ji óe'ánhógi waagibá dínpo'e'o, indá Jôesi Tádávi hí' dâyt'ódé'dedi wên híwó wänbo wí'ovây'ohpí.

20 Wíyá ko'ji-á híwó'di nan deedá najemu, hedi wây-á wên t'owa-á ná'i híwó'di nan waaginbá-á dimuu. Jôesi Tádávi tun dit'oe'odi dâysígí'o', hedi híwó'di hääwí díví'o'. I' ko'ji powintä háa sígintä háa tägintä ma'kw'anukí shánki napaa waagibá, ná'in t'owa iwedi wáy wên shánki híwó díví'o wây-á wênbí'wedi."

Jesus-di wên phakó i'gedi ovâytu'an

21 Hedi wá' ovâytu'an, "Ti wên phakó bînts'úya' wên t'ún napekichá'nin pho' háa whohte pho' bînkênídí? Joe, wên phakóbay-á dâykée'í wáy nakohkeet'ôení iwepi'an.

22 Hedi hanbá t'ähkí hääwí náä nakaamuu wänbo nakeepúuwí, i díví'o'. I' ko'ji powintä háa sígintä háa tägintä ma'kw'anukí shánki napaa waagibá, ná'in t'owa iwedi whedi hääwí náä naka'powamuupí wänbo-á naka'powadee-í.

23 To'wên navi hí' dit'oe'indá dínkhây'ä' híwó dívít'ôeyaaní'in.

24 "Hewänbo áyîngidi bít'ôeyanbe. Wí híyãäwän úvít'ôeyandáho', wí híyãäwän íka'póewí. Hewänbo híwó úvít'ôeyandá híwó wá' íka'póewí, hedá shánká íhâhpúuwí.

25 To'wí naka'pówá'i-á shánki óeka'powamääni. Hewänbo to'wí híwó naka'pówápí'-á, i' waagibá, ná'in t'owa iwedi whíyãä naka'pówá'i' ônkaayamí."

Wíyá wí ko'ji i'gedi ovâytu'an

26 "Naadi wâythayyamí háa Jôesi Tádávi háhkan ûnmuu waa. Ginnân waaginbá namuu: Wí sen nava iwe ikó'jiwáde.

27 Khun waagi i' sen najókháyä', hedá hédén waagá ishaade'. I' ko'ji-á nat-sijópúpuwamändi nasôemän, hewänbo i' sen wí'ûnhanginnáhpí háadí gin napoe'o'in.

28 I' nan diwedi napipee. Páadé napee, hedá natútodee, hedá nakâypóe.

29 Hedi nakâypóe ihaydá i' táhtsaa tsijódí its'á', táhtsaa ihaydi nanândi."

Mustard ko'ji i'gedi ovâytu'an

30 Jesus-di wíyá ovâytu'an, "Naadi wâythkankhâymaa háawin Jôesi Tádávi háhkan ûnmuu'in. Ná'i háhkangí' hí' wâytu'amí wâythayyamídí háa ûnwadedee-i'in:

31 Ûnpúuwí háa wí mustard tân ûnpoe'o waagibá. Nă'i tânda shánkí hínchăă'i namuu i' wé'ge'i ko'ji t'ăhkíwí'wedí,

32 hewänbo óekoedi napee ihaydi, shánkí nasôe'o i' wé'ge'i nako'ondiví'wedí. Hedi nasôedi he'endi nawa'jáykhóepoe'o, hedá in tsídé'ây-á i' wa'jáykhóe eedá na'óhkhunná' deedi dâyyăhpa'."

33 In t'owa ovâyhá'odi báyékí háhkangî' ó'gédí'ây gi'bibá ovâytu'an, hăyú dînt'ôeyankodi ihay.

34 Gi'bi hí'dída' nă'in t'owa ovâyhá'an, hewänbo wí'bo iví khăge'nindádi naji' ihaydi indáho i'di hăăwí t'ăhkí ovâythayjo'.

Jesus i' waa hânđá' i'an

35 I' thaabá nakin dihaydi iví khăge'nin itu'an, "Jaho gimú-í oe p'oekwí' p'ănăpiye."

36 Hediho t'ăhkí in t'owa ovâyjoe'andi in tă'di wije khăge'nin i' kophé iwe dívítógiđi indádi óeho'. Wây-á kophé wá' iwe dikw'ó.

37 Hedi wí waa hânho kay'i napówá, hedi i' kophé búge nap'o'ts'úya'di nap'ohpidemän.

38 I' kophé tí'ûupiye p'ônwédé eedi Jesus najókhăwăk'óe, hedi iví khăge'nindi óejóhsandi óetu'an, "Hăhkandi', ti áyîngi wíwóemăhpí'an na'in díp'ot'akhanukhây'o'?"

39 Jesus ishaa, hedi kaygindi óehée'an i' waa, hedá i' p'oekwíndá óetu'an, "Ánpí ók'u'." Hedi i' waa nahándí t'ăhkí nahángípóe.

40 Hedi Jesus iví khăge'nin itu'an, "Háadan íkhunwóeda'? Ti in wăyü wívîn máapí'an?"

41 In khăge'nin hânho dikhunwóeda', hedi dívítumáa, "Háawi sennan nă'i namuu? Waađi wänbo p'oedi wänbo-á óe'a'gindo'."

5

Jesus-di báyékí yă'dăapí'in p'oewaađă wí senbí'wedí ovâykhepiye

1 P'oekwí' p'ănăpiye diphadedi in Gerasene-bí nange iwe dipówá.

2 I' kophé iwedi Jesus nawá' dihaydi, wí sen peníbégedi napee óejay-íđí. Nă'i sendá wí yă'dăapí' p'oewaađăđi óemáa.

3 I-á t'owápho eeje nathaa, wáy dâypeníkhă'kw'óe'ó iwe. Óewhi'owän, hebo wínawhisogedee'ipí, kadénadi wänbo joe.

4 Hăyänbo óekwăk'ukhúwhi'an, hedá kadénadá óemanwhi'an, hewänbo i' kadéna ităăđi its'ánde', i' kwăk'ukhúto-á ithánde', hedi năa to'wí wänbo wí'ûnkodipí óesahăanú-íđí, ívíwo nakaydi.

5 Khuu-á thaa-á penípho eeje hedá okú i'gá najidi ituwínunde', hedá k'uudá ipits'ánde'.

6 Hedi Jesus kayi' najidi óemú'di iví'piye i'ăă, hedi iví páadépiye idége'disóge.

7-8 Jesus-di i' yă'dăapí' p'oewaađăđi óetu'an, "Nă'i senbí'wedí ópeeve." Hedi kaygi ituwínúđi i' p'oewaađăđi natú, "Háadan ánpí wíđí'ohpí, Jesus, u Jôesi Tádá i' shánkí kw'áye na'ăndiví ay unmuu'i'?" Naadi Jôesi Tádáví páadépiye wída'máa, wíđít'ôephadedekannapí."

9 Jesus-di óetsika'yan, "Hânnan unkhăwă'?" "Gá Báyékí gân" gin natú i' sen, "gá na'indá báyékí gjidân."

10 Hedi kay'indi i' sendi Jesus óeda'máa nă'in yă'dăapí'in p'oewaađăđi wí'ovâysaanípí nă'i nangedi.

11 Iwe tsowa wáy báyékí pehtsude dihúuji' ee okú wăhkí,

12 hedi in yă'dăapí'in p'oewaađăđi Jesus kay'indi óedaa'an, "Na'in o'in pehtsudeví'ge dísân inbí tú' eeje ívítôeníđí."

13 Háa dida'póe'in Jesus-di ovây măgi, hediho in yă'dăapí'in p'oewaađăđi i' senbí'wedí dipeedi in pehtsude eeje dívítógi. In pehtsude-á oe wăhkíđi p'oekwí' diwepiye díví'ăăwăvedí díví'ot'ahánú. Nă'in pehtsude mađi wije maapaasôn (2,000) ihay diji'.

14 In dâypehtsude'âyînmáa'in dishavemää, hedi iwáy bú' hedá bú'dí já'wé-á haa napóe'in dâyt'ôeho'. Hediho in t'owa dâymúunídí dimää.

15 Jesus-ví'we dipówá ihaydi i' sen báyéki yä'dâapí'in p'oewaahâa iví'wedi ônkhehpiye'i' óemû'. Nää-á na'aamuu hedá iví hangintandá imáa. Óemû' ihaydi dikhunwôeda'póe.

16 In t'owa haa napóe'in dâymû'indi in t'owa dipówá'in ovâytu'an i' senbí'gedi haa óe'annin, hedá haa in pehtsude dînpóe'indá.

17 Ihaydáhá' in t'owadi hânho kay'indi Jesus óedaa'an inbí nangedi ijâatä-ídi.

18 Jesus i' kophé iwe itohon dihaydi, i' sen in yä'dâapí'in p'oewaahâa iví'wedi ônkhehpiye'i'di pín ta'gedi óedaa'an, "U-ádi dîpunmää."

19 Hewänbo Jesus-di wí'óepunmägipi. Óetu'an, "Uví'piye ópûndi uví t'owa ovâyt'ôe'amí t'ähki haa i' shánki natsonji'i'di ugi' wôn'annin, hedá haa uví'piye nasehkanápóe'indá."

20 Hediho i' sen i' nange Tä Bú'wi Nange gin dâytu'o' iwepiye namää, hedi haa Jesus-di ôn'annin ovâyt'ôe'an. T'ähki in t'owa dit'oe'in ovâyháa'an.

Jesus-di wí kwee ûn'ûnp'oepee'i' ônehkháa'an, hedá wí a'yú nachuu'i-á óewówápa

21 Jesus i' kophé iwedi p'oekwí' p'ânädi nawáy'ää ihaydi, p'o kîngé wáy naji' iwe báyéki t'owa diwé'gepóe.

22 Hedi wí sen, Jairus gin nakháwä'i na'ää, i-á in Hudíyoví méesate'aywi p'ó'dédí' namuu. I'di Jesus óemû'di iví páadépiye idége'disóge óekhäge'daa'amídi,

23 hedi pín ta'gedi óetu'an, "Naví ayúkáy dínchuwamää'ä. Naví k'aygipiye unmu-í hedi uví mandi náatägé-í, hedânho nawôewa-í hedá nawówayêeni."

24 Hediho Jesus i-ádi namää.

Báyéki t'owa dänwóemää, hedi indi Jesus óet'ä't'ä'chänuhon.

25 Wí kwee wá' ûnwóemän, i-á nap'óehaydi tä'di wíje (12) paayo iví ûnp'oe wí'ûnwóyí'dee'ipí.

26 Ikhäge'tuwämäadi iví hääwí t'ähki iku'ch'áadáhá' iví chä'dá ihánú, hewänbo in woekannindi shánki óewänpit'ôephadekannan, hedi óekhäge'namívi'wedi shánká nahaypóe.

27 Nää'í kwee-á Jesus-ví'gedi nat'oe, hediho iví tí'ûphä'gedi t'owa jáa nats'ú iví k'éwé'in to ôntäagé-ídi.

28 Ginnän i'ánshaamáa: "Jesus-ví k'éwé'in to k'áygédí wän dôntägedibo owôewa-í."

29 Hedi ôntägedi wesebo iví ûnp'oe ûnwóyí'dee, hedi iví tú' iwe nataachanpóe iví tawä ûnehkháapóe'in.

30 Wesebo Jesus ûhanginpóe iví pinnándi to'wí nahekháapóe'in, hedi in t'owa jáadi ibéedi natú, "To'dan naví aa dîntäge?"

31 Iví khäge'nindi óetu'an, "Nää'in báyéki t'owadi u' wóet'ä't'ä'chänumáadi ovâymúndepí'an, hediho háadan untû', "To'dan naa dítäge?" gin"

32 Hewänbo Jesus-á ibéemáa, to'dan óetäge'in óemúunídí.

33 I' kwee ûhanginpóe haa ûnpóe'in, hedi nakhunwôeda'póedáhá' nathathapóe, hedi Jesus-ví'piye namäädi iví páadépiye idége'disóge, hedi óetu'an ta'gendi haa i'annin.

34 Jesus-di óetu'an, "Naví ay, uví wäyü úmuudi unhewówa. Ánshaaginpidíbo ópûn. Unhekháamúuní-áhay."

35 Wa'di ihí'máa ihaydibo wên senä' i' méesatewi p'ó'dédí'ví'wedi dipówá, hedi óetu'an, "Janbo Jesus-á ibéemáa, to'dan irus, i' háhkandi ánpí ó'an, uví ayúkáy-á ho úchuu."

36 Hewänbo Jesus-di haa ditû' wänbo wí'ovây'âyîngi'anpí, hedi nää'í tsondi óetu'an, "Wí'unkhunwôeda'ipí, ówänpiwäyü."

37 Hedi Peter-á James-á hedá John-dá, James-ví tí'û ûnmuu'i', indá' i-ádi ovâypunmägi.

38 I' tsondiví tewhá já'wé napówá ihaydi hânho dîntû'di nat'oe. Wáy wên diséje'i', wây-á wëndá dívísíhtuwínúnde'.

39 Hedi nats'ú? dihaydi ovâytu'an, "Háadan hânho úntú?, háadan íséeji? I' ayúkáy-á wínachuupí, nawânpijókhawäk'óe-á."

40 In t'owadi ónwânpij'áhkaa. Hediho Jesus-di t'ähki ovâykhehpiye, hedi i' ayúkáyví tádá-á jíyá-á in poje khäge'nindá i-ádi ovâyhondi i' wêe íve i' ayúkáy nak'óe ee dits'ú.

41 I' ayúkáyví man ónyâ'di Hudíyoví tundi óetu'an, "Talitha kum." (Ná'i hí' ginnân natunda?: "Óshaa ayúkáy gân wítumáa.")

42 Wesebo ishaadi ijíyé (i-á tä'di wíje paayo ihay'i namuu), hedi hânho ovâyháa'an.

43 Jesus-di kay'indi ovâykhâ'an to'wí wânbo wíðâyhangin'ânnamípi'in haa napóe'in, hedi ovâytu'an i' ayúkáy óehúuj'ôení'in.

6

Oe Nazareth bú? Jesus óejoegi'an

1 Iwedi Jesus napeedi iví khäge'nindádi iví ówîngepiye namää.

2 I' kaykhanwówá thaa napówá ihaydi Hudíyoví méesate'ay ee ovâyhá'o?, hedi in báyéki t'owa iwe dikw'ó'nin dívít'óeyannin ovâyháa'an, hedi ditú, "Wähää-an ná'i natú'di t'ähki ûnhanginpóe, hedi to'dan óehangintanmägi? Háðidan ná'i pinnân t'óe i'o'?"

3 Ti i-á i' phé't'óe'i'da? wínamuupí'an, Mary-ví ay-á? Ti ná'in senä? James-á Joses-á Judas-á Simon-dá iví tí'úuwín wí'ûnmuupí'an? Hedá in kwiyä' iví tí'úuwín ûnmuu'in wá?, ti na'indádi wíðijihpi'an?" Gin in t'owa ditú? gá i-ádi híhchan wíðínpóepídân.

4 Hedi Jesus-di ovâytu'an, "Wí Jôesi Táavi tukhe'bi-á wähää wânbo t'ähki óe'a'gin, hewânbo iví nange iwá joe, iví t'owa-áda joe, hedá iví k'aygi wânbo-á joe."

5 Hedi wên híyääðida? t'owaví'di imank'ú'di hekháa ovâymägi, hewânbo wíyá pinnân t'óe wânbo wí'ûnkoðipi i'amídi.

6 Inbí wäyupídi óeháa'an.

Jesus iví tä'di wíje (12) khäge'nin isan iví t'óe díví'amídi

Ee bú'ây i'ge Jesus namädi ovâyhähkanhon.

7 Hedá in tä'di wíje (12) khäge'nin iví'piye ovâywé'getu'andi wí'jendi ovâypuwa'an, hedi iví t'óe díví'amídi ovâysan. Dimääpíðibo? i'di ovâyk'ú' in yä'dâapi'in p'oewaahâa ovây'taanídi.

8 Ginnân ovâyjôn: "Ímân dihaydi uduphéda'mân bínhúuwí, wíyá hääbo-á joe — wí koegi? wânbo joe, hediháa wí múu bínhääwíkuu-ígi? wânbo joe, hediháa wí chá? únmuhto'ondi wânbo joe.

9 Unbí anto únto'onda? bínhúuwí, hedá wíje to-á wíwínhúuwípi."

10 Ovâytu'an wá?, "Wähää ímää wânbo?, wí tewhá ee wovâysígi'andi eebo úwíwóyí'ní, i' bú'di ímää píhay.

11 Hewânbo wähää wovâysígi'anpída, hediháa wovây't'óeyanpída, iwedi ípeemân dihaydi unbí anto iwedi bínna'jeepêedi-í in t'owa dínhanginnáanídi híwó wíðíví'anpí'in."

12 Hediho iví khäge'nin iwedi dimäädi in t'owa ovây't'óe'an inbí t'aywó'di dâyjoe'amídi.

13 Báyéki yä'dâapi'in p'oewaahâa t'owaví'wedi ovâykhehpiye, hedá báyéki t'owa dihay'indá olive ka'p'oe-á ovây'âyudi hekháa ovâymägi.

John i' p'ó'p'oekandi óehay

14 Hedi Herod i' nangewi tsondi namuu'i? ûnhanginpóe haa napuwamännin, in t'owa t'ähki Jesus-ví'gedi dívíhí'máadi. Wên ditú?, "I-á John i' p'ó'p'oekandi namuu nawáywówápóe'i?, hedân kavêe ná'i pinnân t'óe i'o'?"

15 Wây-á ditú?, "Elijah-ân namuu." Hedá wây-á wëndá ditú?, "In wé'gen Jôesi Tádávi tukhe'min diwedi'i-ân namuu, in hân'oe'in tukhe'min waagi'bá namuu."

16 Hewänbo Herod nat'oe ihaydi, i-á natú, “John i' p'ó'p'oekandi-ân namuu, i' to otsonpóe óek'é'ts'âa-í'i-ân nawáywówápóe.”

17 Ha'wâa Herod natú gá hãnhay natsonpóedân John óepankáyjídí hedá pantewhá ee óewhisóege-ídí. Iví kwee Herodias-gí' ginho i'an. Ná'innânho napóe: Herod wí tí'ûu ûn'ân, Philip gin nakháwá'í', hedí tobá Herodias-á Philip-ví kwee ûnmuu wänbo', Herod-di óek'hó'yâ'.

18 Hedí John-di Herod óetumáa, “Híwó wínamuupí uví tí'ûuví kwee mânkáyjídí.”

19 Hedânho Herodias-di John óet'aydi nada' to'wídí óeháyjín, hewänbo wí'ûnkodipí,

20 gá Herod-di John óekhunwóeda'dân. Herod-dá ûnhanginná John iví wówátsi ta'ge ihonnin hedá yâ'dâa'i-á namuu, hedího ôn'aywonde'. Herod óehí'an John-bí hí' óntóeyaanídí, hewänbo ónt'óeyandedí háa i'ánshaa'amí'in wí'ishaadepí.

21 T'óediwän híwó ûnpóe Herodias. Herod-ví aycha thaa ûnnândi ishánkí'eedipaa, hedí in tsonnindá in sundado p'ó'dédí'indá hedá in kodit'owa sená' Galilee-wíndá ovâyhúutu'an.

22 Hedí Herodias-ví a'yú ûnts'ûndi ovâyjáde, hedí Herod-á in ovâyhúutu'annindá ovâyhí'an iví shade. Hedího Herod-di i' a'yú óetu'an, “Dídaa'an naa háäwí unda'i', hedí naadi i' wímääni'.”

23 Iví tun imägi Jôesi Tádávi páadépiye ginnân: “Hääwí unda'póe'i', naadáho wímääni, naví nan wänbo píngé haydi wímääni'.”

24 Hedí i' a'yú napeedi iví jiyá óetsika'yan, “Hää-an oda'púuwí?” Iví jiyádí óetu'an, “Gá John i' p'ó'p'oekandiví p'ônnân unda'púuwí.”

25 I' a'yú iwänäho'di wesebo ee Herod na'ân dee nats'ú, hedí óetu'an: “Naa oda' wesebo dímäni'in wên sä'wé pháagîn diwedi John i' p'ó'p'oekandiví p'ôn'.”

26 Herod nat'oe di báyéki nachanpóe, hewänbo in sená' dikw'ó'ninbí páadépiye iví tun imägi'in namuudibo wínada'pí “joe” gin óetu'amí'in.

27 Hedího wí sundado áyí'dí' óepunjôn John óek'é'ts'âa-ídí pan tewhá ee, iví p'ôn ónkáyjídí.

28 Hedí i' sundado han i'andi John-bí p'ôn wên sä'wé pháagîn diwedi ômmaa. I' a'yú ón'andáhá' i' a'yúdá iví jiyá-á ón'an.

29 John-ví khäge'nin dínhanginpóe ihaydi di'ää' i' pení dâykáyjídí, hedí dâykhä'k'û'.

Jesus in p'ánú maapaasôn (5,000) sená'dá in wé'gen t'owa-á ovâyhúujôn

30 Jesus-ví t'óekhuwa'in Jesus-ví'piye diwáy'ää, hedí t'ähkí háa díví'an waa hedá háäwí t'ähkí dâyhá'annindá óet'óe'an.

31 Báyéki t'owa di'ää'ädá dimää'ädá Jesus-á iví khäge'nindá húu wänbo wí'ovâympähpí. Hedího Jesus iví khäge'nin itu'an, “Jaho gimú-í oe hândá' naná' diwepiye wí'bo giyëenídí, hedí owe ívíkaykhanwówá'amí'.”

32 Hedího kophé iwedi oe hândá' naná' diwepiye dimää.

33 Hewänbo dívíjâa'andi báyéki t'owa i' bú'ây i'ge'indi ovâympü', hedí ovâytaa, hedí oe p'oekwí kíngé nangedibo díví'a'yüu'andi Jesus-ví páadébo dipówá.

34 Jesus i' kophé iwedi nawhave'ädi in báyéki t'owa ovâympü', hedí inbí'piye nasehkanápóe gá wên k'úwá waagibá áyí'dipídíbo dijidân, hedího báyéki háäwí ovâyhá'an.

35 Nakinmän dihaydi iví khäge'nin iví'piye di'ää'dí óetu'an, “Näwe na'ahkonná, hedá nää-á nakinmän.

36 Ná'in t'owa ovâypunjônbe i' nava háä tsowa nanân deejepiye hedá i' bú'ây eejepiyá, dâyhäwíkuumä-ídí dívíhúuyamídí.”

37 Hewänbo Jesus-di ovâytu'an, “Undidânho bínhúujôení.” Indi óetu'an, “Hádídan áy'amí? Ti unda' gimú-í'in wáygín tágintä (200) thaa t'óe díví'andi wá'âa áyháanú-ídí koegí' áykuumä-ídí, hedá äymääni dâyk'o'ídí?”

38 Jesus-di ovâytsika?yan, “Hâyú-an koegî? bînmáa? Ja binmú?dí.” Hâyú dâymáa?in dínhanginpóe ihaydi ditú, “P'ánú pává?ây hedá wíje pa?ây-á.”

39 Hedí in t'owa t'âhkí ovâytú?an ee táa tsáwǎ eedi dívíboedíkw'ôení.

40 Hedí dívíwhaadíkw'ódi tǎgin tǎgindá (100's) hedá p'ánǎn tǎgindá (50's).

41 Jesus i? p'ánú pává hedá in wíje paa-á ihógi, hedí makówápiye ibéedí ikú?daa?andi i? pává-á hedá in paa-á iháve. Hedáhá? iví khǎge?nin ovây?an in t'owa ovâyphaadé-ídí.

42 T'âhkí in t'owa dívíhúuyandi dívíshu?an,

43 hedí iví khǎge?nin tǎ?di wíje (12) t'ún p'éedí i? dínphade?i pává hedá paa-á dâywé?ge?an.

44 In sená?da?bo dívíhúuyannin p'ánú maapaasôn (5,000) ihay diji?.

Jesus p'oe kw'áayé naji?

45 Wesebo Jesus iví khǎge?nin ijôn i? kophé iwe dívítôenídí, hedí ovâytú?an oe p'oe kw'í? p'ǎnǎpiye dipáadémú-í?in, Bethsaida bú?ay naná? diwepiye. Hebo i-á iwebo iwóyí? in t'owa ovâypunjôenídí.

46 Hedí in t'owa ovâyjoe?andi okú kw'áayepiye namáa ijúusu?ámídí.

47 Nakhunpóe ihaydi i? kophé oe p'oe pinudi namán, hedí Jesus-á wí?bo-á ee nan deedi naji?.

48 Hânho dívít'ôekanhondi ovâymû?, i? wǎadi páadépiye wí?ovâypunmǎhpídí. Hédénpiye naná? dihaydi p'oe kw'áayé naji? ovâykâanídí, hedí ovâyphadekhâymáawán.

49 In khǎge?nindi p'oe kw'áayé najídi óemû?, hedí wí p'oe wǎahâa i? namuu gin di?ândi dívítuwínú dikhunwôeda? waa,

50 gá t'âhkídí óemû?di dívípíhǎädân. Hewánbo wesebo ovâytú?an, “Unbí pí?ná khó?jé íkaymúuní. Naa Jesus-ân omuu. Wí?íkhunwôeda?ípí.”

51 Hedí i? kophé iwe indádí ipitógi, hedí i? wǎa nahán. Hânho ovâyháa?an,

52 gá dika?powakâymuudân. Wa?di wídika?póya?pi ta?gendi to?wí namuu?in, tobá i? pávádí wí pinnán t'ôe i?an wánbo.

Oe Gennesaret nange Jesus-di in dihay?in ovâyhehkháa?an

53 Oe p'o? p'ǎnǎpiye diphadedí Gennesaret nange dipówá, hedí i? kophé dâywíhisóge.

54 I? kophé iwedi dipee ihaydi wesebo in t'owadi Jesus óetaa.

55 Wáyge naji?in dínhanginpóe ihaydi, in t'owa t'âhkí díví?a?yuu?an in dihay?in inbí whohpa? wóge ovâykâanídí.

56 Wǎhǎa Jesus namáa wánbo?, háa bú?ây i?ge, háa bú? he?endi i?ge, hedíháa bú? já?wé iwe in t'owadi ná?in dihay?in búu píngé iwe ovâykw'óe?ó, hedá pín ta?gedí óedaa?o? iví to? k'áygédí wán ôntǎäge-ídí, hedí t'âhkí in óetäge?in dihehkháapóe.

7

In hǎn?oe?inbí háhkan

1 In Pharisee t'owa-á hedá wên Hudíyoví kuu dâyhá?o?indá Jerusalem-di di?ǎädi Jesus-ví?we dívíwé?ge?an.

2 Hedí indi ovâymû? Jesus-ví khǎge?nin dívíhúujodi dívíman?owídipídíbo? in Hudíyoví kuu waa.

3 Ná?in Pharisees-á hedá t'âhkí in wé?gen Hudíyo-á wídívíhúujopí páadé dívíman?owídipídíbo?, háa in hǎn?oe?in Hudíyoví kuu dínmuu waagi.

4 Hedí wáy dâyhǎäwíku?ch'áade? iwedi di?ǎädi wídívíhúujopí páadé gin dívíman?owídipídíbo?; hedá báyéki há?bi kuu-á dâya?gindo?. Inbí k'édé-á p'onbay-á sánbáy-á dâyo?owídínde háa namúuní waagi. Gin dínmuu inbí kuu.

5 Hedí ná?in Pharisees-á ná?in Hudíyoví kuu dâyhá?o?indá indi Jesus óetsika?yan, “Háadan uví khǎge?nin in hǎn?oe?in se?daaví kuu dâya?ginnamíví?wedi, inbí húugi? dâyk'o? wa? dívíman?owídipídíbo háa nakhây?ǎ? waagi?”

6-7 I⁶di ovâytu⁷an, “Un paa waaginbá úvíjánúmáa⁸in ímuu⁹in, hân¹⁰oe híwó Isaiah-di unbí¹¹gedi ita¹²nan háawin t¹³owa ímúuní¹⁴in. Ginnân háa Jôesi Tádá natú¹⁵in ita¹⁶nan: Nă¹⁷in t¹⁸owa híwó naví¹⁹gedi dívíhée²⁰o sóphogedi,

hewänbo inbí pí²¹nădá han wídíchaapí.

Ditû²² naa dí²³a²⁴gin, hewänbo wídínchă²⁵muupí,

gá t²⁶owaví hí²⁷da²⁸ dâyhă²⁹odân, hedá ditû³⁰ inbí hí³¹-á naví háhkan dînmuu.

⁸Háa Jôesi Tádá natsonpóe⁹in bînjoegi¹⁰o¹¹, hedi t¹²owaví khuu-á bînhône¹³de¹⁴.

⁹ “Íchanpóe hânho únhanginnân waa, háa Jôesi Tádá natsonpóe¹¹in bînhangé¹²odi unbí khuu bîn¹³a¹⁴ginnamídí.

¹⁰ Moses natúhpi¹¹an,

Unbí tádá¹²in jiyá¹³in bîn¹⁴a¹⁵ginnamí.

Hedá wá¹⁶ natú,

To¹⁷wí iví tádáví¹⁸gedi háa iví jiyáví¹⁹gedi híwóhpi ihée²⁰andi, i-á óeháyjí.

11-12 Hewänbo undá ginnân ítû¹: Wí to²wí ún³ă⁴ iví tádá háa iví jiyá itu⁵âamí⁶in, ‘Naví hăăwí i⁷gedi otû⁸ Korban gin.’ (Hudíyoví tundá Korban natunda⁹, ‘Nă¹⁰i hăăwí-áho Jôesi Tádá dómăgi¹¹ gin.) Hedi tobá i¹² hăăwídí i¹³ tádá háa i¹⁴ jiyá óekhăge¹⁵namí wänbo¹⁶, nă¹⁷i to¹⁸wí gin natú¹⁹i hăăwí wänbo ingí²⁰ wívînkannmăänípí.

¹³ Báyekí hăăwí ha¹wâagi bîn²o³, hediho unbí khuu bîn⁴hă⁵odi Jôesi Tádáví hí⁶wí únchă⁷muupí waa bînkanmăa⁸.”

I¹ hăăwí Jôesi Tádá natú²di yă³dăapí⁴ namuu⁵in

¹⁴ In t¹⁵owa wíyá ovâywé¹⁶ge¹⁷an dihaydi, Jesus-di ovâytu¹⁸an, “T¹⁹ăhkídíbo bít²⁰ôeyan, hedânho íka²¹póewí.

¹⁵ Háawi wí hăăwí namuu wänbo t¹⁶owa dâyk¹⁷o¹⁸i¹⁹dá yă²⁰dăapí²¹in wídipoe²²opí. Hewänbo hăăwí híwóhpi²³ inbí pí²⁴nă khó²⁵jé iwedi dínpee²⁶i²⁷dăho yă²⁸dăapí²⁹in dipoe³⁰o.

¹⁶ To¹wí naka²powada³i-á únkhây⁴ă⁵ it⁶ôeyaaní⁷in.”

¹⁷ In t¹⁸owa ovâyjoe¹⁹an dihaydi iví tewhá ee nats²⁰ú, hedi iví khăge²¹nindi óetsika²²yan nă²³i hí²⁴ hânnan natunda²⁵in.

¹⁸ Hedi ovâytu¹an, “Ti un wá² ka³powapí⁴in ímuu? Ti wí⁵únhanginnăhpi⁶an wí to⁷wí yă⁸dăapí⁹ wínapoe¹⁰opí wí hăăwí iví já¹¹wédí ún¹²ts¹³ündidi,

¹⁹ gá nă¹i hăăwí wí²ún³ts⁴úya⁵pídân iví pí⁶nă khó⁷jé, hewänbo iví see iwáho⁸, hedi iví tú⁹ iwedi únwänpiphade¹⁰.” (Nă¹¹i ovâytu¹²andi Jesus-di ovâyhă¹³an t¹⁴ăhki koegi¹⁵-á híwó¹⁶di namuu óek¹⁷o¹⁸igí¹⁹).

²⁰ Hedáhă¹ ovâytu²an, “Hăăwí wí to³wíví pí⁴nădí únpee⁵i⁶dibăa yă⁷dăapí⁸ napoe⁹o.

21-22 Híwóhpi áns¹haa wí to²wí iví pí³nă khó⁴jé imáadi i-á nasănda⁵; nat⁶owat⁷akhanuda⁸; wínakhótsaa⁹ănpí wänbo to¹⁰wí-ádi iw¹¹hohkumăa; háa tobá nakhótsaa¹²ăn wänbo¹³, wíyá to¹⁴wíví kwee-ádi háa sendádi iw¹⁵hohkumăa; hăăwí wé¹⁶gen t¹⁷owa dâymăa¹⁸i-á nada¹⁹; jănăkíkandi namuu; nahójo; háa nawănpida²⁰ waagi i²¹o²²; nathúut²³óe; t²⁴owaví²⁵gedi híwóhpi ihée²⁶o²⁷; ichaa²⁸o²⁹; t³⁰ôeyanpí³¹ namuu.

²³ Nă¹i yă²dăapí³ hăăwí wí to⁴wíví pí⁵nă khó⁶jé iwedi únpeedi, i⁷dibăa yă⁸dăapí⁹ óepa¹⁰.”

Wí kweevi wăyu

²⁴ Jesus i¹ nange ijoe²andi Tyre bú³ tsowapiye namăa, hedi wí tewhá ee nats⁴ú. Wínada⁵pi to⁶wí wänbo únhanginnăani⁷in ee na⁸ănnin, hewänbo wí⁹únkodipí ikaayamí¹⁰in.

25-26 Hedi wí kwee Jesus-ví¹gedi nat²oedi wesebo ee na³ăn deepiye namăa. Nă⁴i kwee-á Syrophoenicia-wi namuu, hediho kodi Hudíyo wínamuupí. Iví ayúkáy wí yă⁵dăapí⁶ p⁷oewaahăadi ônmăa, hedi Jesus-ví páadépiye idége⁸disógedi kaygindi óedaa⁹an i¹⁰ yă¹¹dăapí¹² p¹³oewaahăa iví a¹⁴yúví¹⁵wedi ônkhepeeyé-ídí.

²⁷ Jesus-di i¹ kwee óetu²an, “Naa wídínkhây³ăhpi⁴ in wé⁵gen t⁶owa dovâykhăge⁷namí⁸in, in Hudíyo t⁹owa dovâykhăge¹⁰nanpídíbo¹¹. Ú¹² páadé wíkhăge¹³nandá, in áyyăăví húugi¹⁴ in tsé¹⁵ây dovăymă¹⁶ waagibá namúuní.”

28 I' kweedi óetu'an, "Nanbí Sedó, háa untú waa ta'gen namuu. Hewänbo i' pávátã mãäsa pho' in áyyäã dínjemu'i' in tsé'ây wänbo dâyk'o'."

29 Jesus-di óetu'an i' kwee, "Híwó untúdího naadi i' yä'dâapî' p'oewaahâa uví ayúkáyví'wedi dônkehpiye. Jaho uví'piye ópûn."

30 Hedi i' kwee iví' napówá ihaydi, i' a'yú whohte eedi nak'óedí óemû', hedi i' yä'dâapî' p'oewaahâa ho ûnpee.

Jesus-di wí sen tunpî' namuu'i' ònehkháa'an

31 Tyre bú'dí Jesus napeedi Sidon bú' i'ge naphade, hedá iwedá Galilee p'oekwíngépiye nawáymää, i' nange Tä Bú' Nange gin dâytu'o' iwe.

32 Hedi wí sen ojet'aa'i namuu'i' hedá tunpî'-á ònkán, hedi pín ta'gedi óedaa'an i' sen óetäggé-ídí ònehkháa'amídí.

33 Jesus-di i' sen in t'owaví'wedi wí'bo' óejâa'an, hedi iví mankhú i' senbí oje phóge itógi, hedáhá' imankhúsóp'o'andi i' senbí hân òntäge.

34 Hedi makówápiye ibéedí kaygi ihâa'an, hedi i' sen óetu'an, "Ephatha" gin. (Nä'i tun Ephatha-á "nakhuudee-í" gân natunda' Hudíyoví tundi.)

35 Wesebo i' senbí ojephó ûnkhuudee, iví händá ûnjuudee, hedi thay'eedi ihée'an.

36 Hedi Jesus-di in t'owa ovâykhâa'an to'wí wänbo wídâyt'ôe'amípídí, hewänbo indá shánkí ovâykhâa'andá shánká dâyt'ôe'an.

37 In t'owa dit'oe'di hânho ovâyháa'an, hedi ditú, "Häawí t'ähkí híwó i'o'. In ojet'aa'in wänbo dit'oe'o, in tunpí'indá dívíhée'o'."

8

Jesus-di in jónu maapaasôn (4,000) t'owa ovâyhúujôn

1 Ihayhääbá wây-á báyéki t'owa diwé'gepóe, hedi hääwí wänbo dâyk'o'ígí' wídâymáapí. Jesus iví khäge'nin itú'andi ovâytu'an,

2 "Naa nä'in t'owaví'piye osehkanápóe. Poje thaa naa-á'dí diji', hedi nää-á hääwí koegí' wänbo wídínphadepí.

3 Hedi dihašsëndibo inbí'piye dovâypunjônda, wáy p'óegébo haadi dikaanú-í, wáy wên kayi'di di'ãadi."

4 Iví khäge'nindi óetsika'yan, "Wähää-an nää ahkon deedi wí koegí' âyhóení, nä'in t'owa âyhúujôenídí?"

5 Jesus-di ovâytsika'yan, "Hâyú pává-an bînmáa?" Ditú, "Tsé ihay."

6 Jesus-di in t'owa ovâytu'an ee nange dívíkw'ôení gin. Hedáhá' i' pává ihógiđi ikú'daa'an, hedi ihávedí iví khäge'nin ovây'an in t'owa ovâyphaadé-ídí, hedi han díví'an.

7 Wên hâyú pa'ây wá' in khäge'nin dâymáa, hedi Jesus ikú'daa'andi in khäge'nin ovâytu'an dâypaadé-í'in.

8 In t'owa dívíhúuyandi híwó dívíshu'an, hedi in khäge'nin tsé ihay t'un p'eedí i' dínphade'i' koegí' dâywé'ge'an.

9 Nä'in t'owa dívíhúuyannin mađi jónu maapaasôn (4,000) ihay diji'.

10 Hedi Jesus-di in t'owa ovâypunjôndi wesebo i' kophé iwe itógi iví khäge'nindá'dí, hedi Dalmanutha nangepiye dimää.

In Pharisee t'owadi Jesus óedaa'an wên pínnán t'ôe i'amídí

11 In Pharisee t'owa di'ää hedi Jesus óetuhánmáa. Óeda'máa wên taa makówá'dí ovâykeeyamídí, gá óetayí'ni'in didá'dân.

12 Jesus kaygi ihâa'andi ovâytu'an, "Háadan un nääwin t'owa wên taa bînmúuní'in ída'?" Ta'gendi wâytumáa, un t'owa wí hääwí ha'wâagi'i-á wíwâykeekankhâyamáapí."

13 Hedi ovâyjoe'andi wíyá iví kophé iwe itógi, hedi iwáybun oe wáyhánäpiyebá.

Jesus iví khäge'nin ihée'an in Pharisee t'owa-á hedá Herod-á inbí háhkan ni'gedi

14 Jesus-ví khäge'nin dín'óde dâypávâhûuwídí – wí wêe pávada' i' kophé iwe indádí dâymaa.

15 I'di ovâytu'an, "Bí'áyîngi'an hä'in Pharisee-ví oewáaseedi, hedá Herod-ví'dá." *

16 Hedi in khäge'nin wí'nä táye dívítu'an, "Háadan gin natú? Gá madi wí'âypávâmaapídân."

17 Háa ditú'nin Jesus ûnhanginpóe, hedi ovâytsika'yan, "Háadan ítú' wívînpávâmaapí'in? Ti háa otunda'in wa'di wí'únhanginpoe'opí'an, hediháa wa' wí'íka'póya'pí'an? Ti íka'powakâymuu?"

18 Ítséemuu, hedi háadan handi wí'únkeet'óepí? Hedá í'ojemuu, hedi háadan handi wí'ít'oe'opí?

19 Ti wí'ún'ánshaapí'an háa dáy'annin? Nă'i p'ánú pává in p'ánú maapaasôn (5,000) t'owagí' dovâyháve ihaydi, háyú t'únnan i' dínphade'i koegí' bînwé'ge'an?" Óetu'an, "Tă'di wíje (12) ihay."

20 "Hedá tsé ihay pává in jónu maapaasôngí'-á (4,000) dovâyháve ihaydi, háyú t'únnan i' dínphade'i koegí' bînwé'ge'an?" Ditú, "Tsé ihay."

21 Hedi ovâytu'an, "Hedi háadan wa'di wí'íka'póya'pí i' oewáasee i'gedi wâytu'andi?"

Oe Bethsaida bú'ay Jesus-di wí sen tsí't'aa'i namuu'i' ònhekháa'an

22 Oe Bethsaida bú'ay dipówa, hedi wên t'owadi wí sen tsí't'aa'i namuu'i' Jesus-ví'we óekán. Pín ta'gedi indi Jesus óedaa'an nă'i tsí't'aa'i' óetäggé-ídí ònhekháa'amídí.

23 Jesus-di i' tsí't'aa'i' óepakhê, hedi oe bú'dí já'wépiye óepaho'di tsée eedi wí só'p'oe'di óe'äyu, hedá iví mandá óetägedi óetsika'yan, "Ti hääwí úkeepoe'o?"

24 I' tsí't'aa'i' ipuwäbéedí natú, "T'owa dijidi dovây múnde', hewänbo hääwí wí tay waagibá dínchaa."

25 Hedi wíyá i' senbí tsée Jesus-di óntäge. Nă-á i' tsí't'aa'i' hânho ipuwäkhäädí nawówa, hedi wesebo hää t'ähki kee'eedi ûnkeepóe.

26 Hedi Jesus-di i' sen iví'piye óepunjõndi óetu'an, "Hää bú' wí'unwáyts'úunípí."

Peter natú to'wí Jesus ta'gendi namuu'in

27 Jesus iví khäge'nindádí i' bú'ây eeje Caesarea Philippi bú' tsowa eejepiye namää. Dimän dihaydi iví khäge'nin itsika'yan, "To-an naa omuu gân nă'in t'owa ditú'?"

28 Óetu'an, "Wên ditú' John i' p'ó'p'oe'kandi-ân unmuu. Wây-a wëndá ditú' Elijah-ân unmuu, hedá wa'di wáyje wëndá ditú' wí Jôesi Tádávi tukhe'min diwedí'i-ân unmuu."

29 Hedi ovâytsika'yan, "Hedi undá, to-á naa-á omuu gân í'ánde'?" Peter-di óetu'an, "Gá i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, i-ân unmuu."

30 Hedi kaygindi ovâykhâk'ú' wíyá to'wí wänbo wídayhangin'ânnamípídí to'wí namuu'in.

Jesus ihé'an it'òephadekhâymaa i'gedi hedá nachuwagí'o i'gedá

31 Hedi ihaydi háa ûnpuwagí'o i'gedi ovâyhée'andi ovâytu'an, "Nă'in nakhây'ä' napúuwí'in: Naa, t'ähki t'owagí' o'aypuyä'i' omuu'i' báyéki dont'òephadekhâymaa, hedi in Hudíyo tsonnindádí in owha' p'ó'dédí'indádí hedá in Hudíyoví kuuu dâyhá'o'indádí wé'ge naa díjoegikhâymaadá wídísígikaykhâymaapí. Díkhe'khâymaa, hewänbo poje thaa iwe owáywówápuwagí'o."

32 Nă'i hääwí thay'eedi ovâytu'an, hedi Peter-di óehänge'andi óetu'an, "Ha'wâa wí'untúunípí."

33 Jesus ibéedí in wé'gen khäge'nin ovây múnde', hedi Peter óet'e'yandi óetu'an, "Satan, Penísendi?, navi'wedí óhadi. Ú-á t'owa waabá bí'ánshaamá, Jôesi Tádá i'ánshaa'o waagá joe."

* 8:15 Jesus "oewáasee" gin natúdí inbí háhkan ni'gedân ihí'máa, hewänbo in khäge'nin wídika'pówapí.

Háa t'owa dínkhây'ä' díví'amí'in Jesus óeyuhûuwí'in dida'di

³⁴ Hedáhá' iví khäge'nindá in wé'gen t'owa t'ähká ovâywé'ge'andi ovâytu'an, "To'wên naa-ádí dikä'äada'indá wídínkhây'ähpí háa diwänpida' waa díví'amí'in, hewänbo inbí phé'win dâyhûuwí, hedá naa-á díyuhûuwí. †

³⁵ To'wên inbí wówátsi dâywänpi'aywoení'in dida'indá inbí wówátsi dipedeegi'o. Hewänbo to'wên inbí wówátsi naagi' hedá Jôesi Tádáví híwó'di tungí'-á dívímägi'in, indá inbí wówátsi dit'anpúuwí.

³⁶ Tobá wí to'wí hääwí t'ähkí nää oepáa k'aydi nakw'ó'di ihógi wänbo', wé'innan wên híwó óekhâymáa iví wówátsi iwáyo'di?

³⁷ Wí to'wí wí'ûnkodípi hääwí wänbo imäänídí iví wówátsi nawáy't'anpúuwídí.

³⁸ In nääwin t'owa t'aywóhkannin dimuu'in Jôesi Tádá dâyjoegi'an, wí kwee iví sen ijoegi'an wíyá pi'wíwí sendádí ithaayé-ídí waagibá. Naa t'ähkí t'owagi' o'aypuyä'i' omuu'i nää oepáa k'aydipiye owáy'ä', naví Tádáví sa'wó'di kohthay wóegé hedá in yä'dâa'in makówáwin t'ôepa'äa'in wóegá o'ä'. Hedi to'wên nää naa díwôeda'in hedá naví háhkandá dînwôeda'indá, naadi wá' dovâywôeda'khây máa owáy i' thaa owáy'ä'i napówá ihaydi.

9

¹ "Ta'gendi wâytumáa, Jôesi Tádádí iví kay ûnmuu'in wovâykeeyamí hedi bînpuwâkhây máa naa tsondi omuu'in. Ná'in napúuwí wa'di wáy wên náwe iji'in íhánpídíbo'.

Háa Jesus ûncháa waa ûn'egópóe

² Sí thaa naphade ihaydi Jesus-di Peter-á James-á John-dá i-ádí ovâyho', hedi wên p'in tuwä'in kw'áyepiye wí'bo dimää, hedi inbí páadépiye Jesus háa ûncháa'in ûn'egópóe.

³ Iví aa hânho ts'ä'i ûn'ots'ápóe, tóebo há'to i' aa ihay ts'ä'i i'owêedi-í.

⁴ Hedi Moses-ádí Elijah-ádí tsikhagipi dakeepóe, hedi Jesus-ádí dänhí'máa.

⁵ Peter-di Jesus óetu'an, "Háhkandi', híwó namuu náwe gikw'ôndi. Jaho poje ókhun tewhá'ây âyk'wôení, wêe u'gí', wíyá Moses-gí'-á, hedá wíyá Elijah-gí'-á."

⁶ Moses-ádí Elijah-ádí dakeepóedí in khäge'nin hânho ovâyphäa, hedânho ha'wâa Peter natú, gá háa natúuní'in wí'ûnhanginnáhpídân.

⁷ Hedi wí okhúwá napówádí ovây'ókhunnan, hedi ná'in tun okhúwá jáadidi napee: "Ná'i-ân naví ay dînmuu donsígí'i'. I' bînt'ôeyaaní."

⁸ Wesebo i'ge t'ähkí dívíbé, hewänbo Jesus-dá'mân dâymû', wíyá hääwí wänbo-ájoe.

Jesus óetsika'yan Elijah nawáy'ä' i'gedi

⁹ Oe p'in kw'áyedi diwhave'ä' ihaydi Jesus-di ovâytu'an, "To'wí wänbo hääwí bînmû'in wíwînt'ôe'amípi, owáy naa t'ähkí t'owagi' o'aypuyä'i' ochuudi wíyá owáywówápóe píhay."

¹⁰ Iví tun ôn'a'gin, hewänbo wí'ná táye dívítsika'yan, "Hânnan namuu ná'in tun, wíyá nawáywówápúuwí i'gedi?"

¹¹ Hedi Jesus óetu'an, "In Hudíyoví khuu dâyhá'o'in ditû', i' to'wí Jôesi Táadí óesogekhây máa'i' t'owa ovây'aywoenídí na'äápídíbo' Elijah-á napowagi'o. Háadan ha'wâa ditû'?"

¹² Jesus-di ovâytu'an, "Ta'gendi Elijah páadébo na'äa-i'in nakhây'ä'-áakun, hääwí t'ähkí ikhây'amídí. Hedi hânnan nata'muu naa t'ähkí t'owagi' o'aypuyä'i'gedi? Gá ginnân: Báyéki dont'ôephadekhây máa, hedá t'owadá díjoegikhây máa.

¹³ Hewänbo naadi wâytumáa, Elijah ho na'äa-áakun, hedi híwóhpí óe'an in t'owadi háa dida' waagi. Jôesi Tádáví ta'nin diwe iví'gedi ûnta'muu háa óekhây máa'in." *

† 8:34 Ná'in natunda', dikhây múuní dâyt'ôepaadé-ídí, Jesus in phé'win deedi it'ôephade waagibá.

* 9:13 "Elijah"

gin Jesus natúdí, John i' p'ó'p'oekandiví'gedi íhí'máa.

Jesus-di wí yä'dâapî' p'oewaahâa wí enúkáyví'wedi ònkhepiye

14 Jesus-ví wé'gen khäge'nin diji' iwe tsowa dipówá, hedi báyéki t'owa búuk'úwáki diwindi dâymû'. Wên Hudíyoví kuu dâyhá'o'indá hedá in khäge'nindá dívítuhánmáa.

15 In t'owadi Jesus óemû'di ovâyháa'an, hedi iví'piye díví'ää óesengitü'âamídí.

16 Jesus-di ovâytsika'yan, "Háadan úvítuhánmáa?"

17 Ná'in t'owa jáagedi wí sendi óetu'an, "Hähkandi', naví e'nú wínmaa, i-á wí yä'dâapî' p'oewaahâadi óemáadi wí'únhí'kodipí.

18 Hedi häädi wänbo ná'i p'oewaahâa it'ôe'andi i' e'nú oe nangepiye óekanunde', hedi i' e'nú-á nasó'okhópee'idá iwäpúts'indo', hedá taasuugi'bo-á napoe'o. Uví khäge'nin dovâydaa'an ná'i p'oewaahâa ònkhepeeyé-ídi, hewänbo wídínkodipí."

19 Jesus-di ovâytu'an, "Un t'owa-á wäyupí'in ímuu. Häädi puwahay-an undádi oyêeni úvívääyú-ídi, häädi puwahay-an undádi dáyyää'amí? Já' i' enúkáy naví'piye binmá'."

20 Hedi óemáadi i' p'oewaahâadi Jesus óemû'dibo ná'i enúkáy óethathakannan, hedi i' e'nú nakanudi ijánúmáa, hedá nasó'okhópee'i.

21 Jesus-di i' enúkáyví tádá óetsika'yan, "Häädi waabo-an gin ûnpoe'o?" I' tádadí óetu'an, "Gá híyää'i namuudibo-ân.

22 Hedá háyän wänbo i' p'oewaahâadi phaa iwe hedá p'oe eewá óechänunde' óeháyjídí. Úkodidáho nanbí'piye dísehkaná'an, háawin wên wänbo wên khäge' dí'an."

23 Jesus-di óetu'an, "Háadan dítumáa, 'Úkodidáho?' To'wí iwäyunde'i-á ûnkoði háäwí namúuge i'amídí."

24 Wesebo ná'i enúkáyví tádá kaygindi natú, "Naa dáywäyunde', díkhäge'nán wíyá shánki dáywääyú-ídi."

25 Jesus-di wây-á báyéki t'owa a'yuuigi dívíkhadimá'dí ovâyímû', hedi wesebo ná'i yä'dâapî' p'oewaahâa óet'e'yandi óetu'an, "U yä'dâapî' p'oewaahâa, u'di t'owa ovây'ojet'aa'o'i', tunpí'indá ovâypa'i', naadi wítumáa, ná'i enúkáyví'wedi ópeeve, hedi wíyá wí'unts'úunípí."

26 I' p'oewaahâa ituwínúdi ná'i enúkáy óekanudi hânho óethathakannan, hedáhá' iví'wedi ûnpee. I' enúkáy wí pení waabá ûncháa, hediho in t'owadi óemû'di ditú, "I-áho nachuu."

27 Hewänbo Jesus-di i' enúkáyví man ônyâ'di óekwínukhäge'nandi iwínú.

28 Hedi Jesus wí tewhá ee nats'ú, hedi iví khäge'nindi wí'bo óetsika'yan, "Háadan na'in wígínkodipí i' yä'dâapî' p'oewaahâa äykhepeeyé-ídi?"

29 Jesus-di ovâytu'an, "Úvíjûusu'odida'mân únkoedí-í wí yä'dâapî' p'oewaahâa gi'bibá bínkhepeeyé-ídi."

Jesus nachuwagi'o i'gedi wíyá ihé'an

30 Jesus-adí iví khäge'nindádí iwedi dimää hedi Galilee nange i'ge diphade. Jesus wínada'pí to'wí wänbo ûnhanginpúuwí'in wähää naji'in, gá dimändibo iví khäge'nin ovâyhähkanhondân.

31 Ovâytumáa, "Naa t'ähki t'owagi' o'aypuyä'i' omuu'i wây-á t'owavi mangepiye díkání. Indáho díkhe'khâymaa, hewänbo poje thaa iwá wíyá owáywówápuwagi'o."

32 In khäge'nin ná'i háäwí Jesus-di ovâytumáa'i wídika'póya'pí, hewänbo diwôeda' óetsika'yâamídí i'gedi.

To-an i' shánki hay'i namuu?

33 Capernaum bú'ay dipówá, hedi wí tewhá ee dits'ú. Jesus-di in khäge'nin ovâytsika'yan, "Oe p'óegé gi'ädi háä i'gedan úvítuhánmáa?"

34 Indá hânda' dik'wó, gá oe p'óegé dijidi wé'i-angú in diwedi i' shánki hay'i namuu i'gedi dívítuhánmá'dân.

³⁵ Jesus isóge, hedi ná'in tä'di wíje (12) khäge'nin ovâywé'ge'andi ovâytu'an, "To'wí i' p'ó'dédí' namúuní'in nada'dá, i-á ûnkây'ä' tí'úugé'i namúuní'in, hedá t'ähkívi khäge'di-á."

³⁶ Hedi Jesus-di wí ay óepahkê'di inbí páadépiye óeho', hedáhá' ná'i ay óeba'aa'andi ovâytu'an,

³⁷ "To'wídí naa dída'di wí ay ná'i ay waabá óesígikéndedi, naa wá' dísigíkénde waabá i'o'. Hedi to'wí naa dísigíkénde'i'dá naada'ba wídísígikéndepí, hewänbo i' to'wí naa dísandí' wá' óesígikénde'."

To'wídí Jesus-ví'piye háa nachaapi'-á iví'näpiye napoe'o

³⁸ John-di óetu'an, "Hähkandi', tóewí sen âymû' yä'dâapí'in p'oewaahâa t'owaví'wedi ovâykhehpiyendedi uví kháwä natû'di, hedi âytu'an han wí'í'amípi'in, na'in diwedi'í wínamuupídí."

³⁹ Hewänbo Jesus natú, "To'wí gi'bi wíwínkhâa'amípi. To'wí namuu'í naví kháwä natû'di ipínnánt'óe'andi-á wesebo híwóhpí naví'gedí wí'ihée'amípi.

⁴⁰ To'wí nanbí'piye háa wínachaapi'-á nanbí'näpiyebá napoe'o.

⁴¹ Ta'gendí wâytumáa, to'wí wí p'oe wänbo wovâysuwäjôndi, naví'in ímuu'in ûnhanginnândi, i-á Jôesi Tádádí óewá'âakhâymaa."

Jesus t'aywó'di i'gedí ihée'an

⁴² "Hedi to'wídí wêe wänbo ná'in hí'innin naví'piye díwíwâyunde'in diwedi óet'aywóhá'andá, shánki híwó i' to'wí ûnpúuwíwän wa'di han óehá'andí'íbo wí k'uu kháa'í iví k'áy eedi ónwhisóege-í'in hedi mâap'oe iwe óechäânú-í'in.

⁴³ Hedi wéhpêe mandí úvít'aywó'dodá, shánki híwó namuu bînts'âa-í'in, wíyá indi úvít'aywó'nâamívi'wedi. Tobá wéhpêeda' ímanmuu wänbo', shánki híwó namuu wówátsi nahándepí'in bînkáyjídí, péyégepiye ímú-ívi'wedi wí'gín ímanmuudi.

⁴⁴ Oe péyéga t'owa hânhay wänbo t'ähki dâyt'óephadekhâymaa, hedá i' phaa hânhay wänbo napa'a'apí'dá ovâyphahkhanukhâymaa.

⁴⁵ Hedi wéhpêe ândi in ta'ge'in p'óegedí wovâyhänge'odá, shánki híwó namuu bînts'âa-í'in wíyá indi úvít'aywó'nâamívi'wedi. Tobá wéhpêeda' í'anmuu wänbo', shánki híwó namuu wówátsi nahándepí'in bînkáyjídí, péyégepiye wovâychäânú-ívi'wedi wí'gín í'anmuudi.

⁴⁶ Oe péyéga t'owa hânhay wänbo t'ähki dâyt'óephadekhâymaa, hedá i' phaa hânhay wänbo napa'a'apí'dá ovâyphahkhanukhâymaa.

⁴⁷ Hedi wéhpêe tséedí híwóhpí hääwí wovâypuwä'odá, shánki híwó namuu bînhahkáyjí'in, wíyá indi úvít'aywó'nâamívi'wedi. Tobá wéhpêeda' ítséemuu wänbo', shánki híwó namuu oe makówápiye ímú-ídí, péyégepiye wovâychäânú-ívi'wedi wí'gín ítséemudi.

⁴⁸ Oe péyéga t'owa hânhay wänbo t'ähki dâyt'óephadekhâymaa, hedá i' phaa hânhay wänbo napa'a'apí'dá ovâyphahkhanukhâymaa.

⁴⁹ "To'wên t'ähki phaadi ovây'aayä'äkhâymaa. †

⁵⁰ Aayä'ä híwó'di namuu, hewänbo i' aayä'ä na'áhhándáho', há'to wíyá áhsä'ä'i napúuwí. Undá ûnkây'ä' aayä'ä na'áhhándepí' waaginbá ímúuní'in, hedi tsaaginpidíbo wé'ge ítháni."

10

Jesus khótsaqawije i'gedí óetsika'yan

† 9:49 Ná'í hí'-á kây'í namuu gika'póewídí. Wáy wên t'owa dí'ände ginnân natunda'in: Hân'oe in Hudíyo dâyt'anímâahánunde Jôesi Tádá óemäänídí, hedi dínkây'ä' i' pívi dâyt'aayä'ä'amí'in wínaha'dânpúuwípidí. In t'owa Jôesi Tádáví'piye dívipimägi'indá dâyt'óepahadé-í, hääwí phaadi ovâyphahánunde waagibá, hebo ná'í t'óephade namuudi shánki híwó'nin dimúuní.

1 Jesus iwedi ijâa'an, hedi Judea nangepiye namâadi Jordan p'o' p'ânäpiye naphade. Iwe wây-á báyéki t'owa iví nú' dívíwé'ge'an, hedi hãädi waa i'an waagi in wá' ovâyhã'an.

2 Hedi wên Pharisee t'owa ûnpówádí óetsika'yan, "Ti híwó namuu wí sen nakhóhtsaã'ándi' iví kweeví'wedi ithaaweejé-ídí? Hân i' tsontun natú'?" Gin ditú Jesus óetayi'nídí, tigúba híwóhpí natuhpee-í.

3 Jesus-di ovâytsika'yan, "Hân Moses-di wovâyjôn?"

4 Indi óetu'an, "Moses-di ná'in tun dînjo'e'an: Wí sen wên khóhtsaãwije ta'nin ita'namí hedi handídi iví kwee ijoe'amí."

5 Jesus-di ovâytu'an, "Hewänbo Moses-di ha'wâagi wovâyta'k'û' gá t'ôeyanpí'in ímuudân, unbí kwiýä' bînwänpijoekanmáadíbo'.

6 Hewänbo oe ts'anpáadé nanân diwe Jôesi Tádádí sendádí kwee-ádí ovänkhíjé.

7 Hedi natú wí sen ikhó'yâ'dáho', iví tádá-á iví jíyá-á ijoe'amí'in ûnkhây'ã'.

8 Hediho i' sendá i' kwee-á wêe tûu ûnp'oeđá' dapoe'o, hediho wije wídamuupí, wêeđá' damuu.

9 Hedânho in to'wên Jôesi Tádádí ovänwónnindá to'wí wänbo wí'ûnkhây'ãhpi ovänweejé-í'in."

10 I' tewhá ee diwáyts'ûndi iví khäge'nindi ná'i hí' j'gedi óetsika'yan.

11 Hedi ovâytu'an, "Wí sen iví kwee ijoe'andi wíyá kwee-ádí ikhó'yâ'dá, iví kweeví'piye t'aywó i'o'.

12 I' kwee wá', iví sen ijoe'andi wíyá sendádí ikhó'yâ'dá, iví senbí'piye t'aywó i'o'."

Jesus-di in hí'innin ovâysigthógi

13 Wên t'owa inbí áyyäã Jesus-ví'we dâykán i'di ovâytääge-ídí, hedi iví khäge'nindi in t'owa ovâyte'yandi ovâytu'an ha'wâa wídíví'amípi.

14 Hedi Jesus-di in khäge'nin háa díví'o'in ovâymu'di inbí'piye híhchan wínachãpí, hedi ovâytu'an, "In hí'innin áyyäã navi'piye binkä'äämäã, wíwínkhãã'amípi, gá to'wên ná'in áyyäã waaginbá dimuu'indá Jôesi Tádáví'in ûmuudân.

15 Ta'gendi wâytumáa, to'wí wänbo Jôesi Tádáví' wínapúuwípi wí hínychãã'i' ay waagibá iwâyupídí."

16 Hedáhá' in áyyäã ovâyba'aahógidi wí'inbo ovâytagedi ingí' ovâyjûusu'an.

Wí sen kodit'owa namuu'i' Jesus-ví'piye na'ää

17 P'óegé wíyá Jesus nats'anmân dihaydi wí sen iví'weää navi'piye binkä'ääpiye i'ääkán, hedi idége'disógedi óetu'an, "Híwó'di háhkandi', hân dáy'amí hedânho in wówátsi nahándeipi'in donkáyjídí?"

18 Jesus-di óetsika'yan, "Háadan naa híwó'di gin ditú'o'? Jôesi Tádáda'mân híwó'di namuu, wíyá to'wí-á joe.

19 Jôesi Tádáví tsontun ho mântaa. I-á natú wíwínt'owat'aháanú-ípi, wíyá to'wíwí kwee-ádí háa sendádí wí'úvíwhohkwomá've-ípi, wí'úvísã'mamípi, t'owaví'gedi wí'úvíhójo'amípi, hójo waagidibo t'owaví háãwí wíwínhóenípi, unbí tádá-á jíyá-á bîn'a'ginmá've-í."

20 Óetu'an i' sendi, "Háhkandi', naa enúkáy omuudibo' t'ähki ná'i tsontun dó'a'gin."

21 Jesus-di sígídí ta'gebo óemúndedi óetu'an, "Wa'di wây-á háawên útáy bí'amí'in. Jaho ópûn, háãwí úkw'ó'di t'ähki mánku'ch'áani, hedi i' chã' mánhógi'i' in t'owa sehkanáwó diwówáji'in ovâymäáni, hedânho oe makówá kodit'owa unmuunídí. Hedi náaku'ch'áadá ovâymägidá naa-ádí ókã've."

22 Ná'in nat'oe ihaydi i' sen nabo'aats'aypóe, hedi iví pí'ná khó'jé ûnkháapóedi iwedi namää, gá báyéki háãwí ûnk'ôndân hediho wínakuchada'pi.

23 Jesus ipuwäbéemáa, hedi iví khäge'nin itu'an, "Báyéki kây'in namuu wí to'wí nakodit'owamuu'i' háa Jôesi Tádá natú waa díví'amídí hedânho ovây'aywoenídí."

24 Nă'i hí'dí in khäge'nin ovâyháa'an, hewänbo Jesus-di wíyá ovâytu'an, "Naví ây, ívíwo nabâapu'wan wí to'wí háa Jôesi Tádá natú waa í'amídí hedânho ôn'aywoenídí.

25 Nabâapu'wan wí kamáyo wên agúusa tsípho í'ge nats'úunídí, hewänbo shánkí nabâapu'wan wí to'wí kodit'owa namuu'i háa Jôesi Tádá natú waa í'amídí hedânho ôn'aywoenídí."

26 Năbâa shánkí ovâyháa'an in khäge'nin, hedi wí'nă táye dívítsika'yan, "Gin namuudá to-an ûnkodi ûn'aywondee-ídí?"

27 Jesus-di ta'gebo ovâymúndedi ovâytu'an, "To'wí wänbo wí'bo wí'ûnkodipí. Jôesi Tádáda'mân ûnkodi t'owa ovây'aywoenídí. Jôesi Tádá-á hăäwí t'ăhkí ûnkodi í'amídí."

28 Peter-di óetu'an, "Úhanginná hăäwí t'ăhkí âyjoe'annin ụ-ádi gimú-ídí."

29 Jesus-di ovâytu'an, "Ta'gendi wâytumáa, naa omuudibo hedá Jôesi Tádáví híwó'di tun ûnmuudibo-á, to'wí ijoe'andi iví tewhá, háa iví tí'úuwindá pá'dâyindá, háa iví tádá-á jíyá-á, háa iví ây-á, háa iví nava-á,

30 í-á ta'gendi tăgintă (100) ma'kw'anukí shánkí ihóení, tewhá-á, tí'úuwindá pá'dây'indá, jíyá'indá, ây-á, nava-á — hedá it'ôephadekhâymaa iví wâyü ûnmuudi. T'ăhkí nă'i ihóení wa' năä oepáa k'aydi nawówájí' ihaydi, hedá iví wówátsi năä oepáa k'aydi ûnbo'wan dihaydá wówátsi nahándepí'indá ikáyjí.

31 Hewänbo báyéki t'owa năä p'ó'dédí'in dimuu waa dínchăă'indá tí'úugé'in dipúuwí; hedi báyéki t'owa-á năä tí'úugé'in dimuu waa dínchăă'indá p'ó'dédí'indá dipúuwí."

Powingí' Jesus iví khäge'nin itü'an nachuwagí'o'in

32 In p'óegé dimän Jerusalem bú'piye, hedi iví khäge'ninbí páadé Jesus namän. In khäge'nindá wídínhanginnáhpí háa díví'ánshaa'amí'in, hedá in wé'gen t'owa iví tí'úugé dimännindá dikhunwôeda'. In tă'di wíje khäge'nin iví'piye wíyá ovâyhänge'an, hedi háa ûnpúwagí'o'in ovâytu'an.

33 Natú, "Bít'ôeyan, năä-á Jerusalem-piye gimän, hedi naa, t'ăhkí t'owagí' o'aypuyä'i' omuu'i' t'owadi díkáani in owhá' p'ó'dédí'indá hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá inbí mange. Indáho ditúuní naa dínkhây'ă' ochuu-í'in, hedá in Hudíyo dimuupí'in t'owaví mangá díkáani.

34 Nă'indi dînp'ăhkaakhâymaa, hedá dí'ohphaykhâymaa. Púwhí'dí díwhădikhâymaa, hedá díkhe'khâymaa. Hewänbo poje thaa iwe owáywówápúuwí."

James-ádi John-dádi hăäwí dada'póe

35 Ihaydibá James-ádi John-dádi Zebede-ví ây damuu'in Jesus-ví'piye damăä, hedi óetu'an, "Hăhkandi', na'in hăäwí gadapúuwí hedi ụ'dí dîn'amí'in gada'."

36 Ovăntsika'yan, "Hăä-an dada' wăn'amí'in?"

37 Óetu'an, "Owáy untsondisogedee ihaydi, na'in uví khóe gamúuní'in gada', wêe ko'díngédí, wêe-á yă'măngédá."

38 Jesus-di ovântu'an, "Undá wídánhanginnáhpí hăäwí dada'in. Ti dănkodi dănt'ôepaadé-ídí naa dont'ôephadekhâymaa waabá? Hedi naa hăäwí khăa'i donphadekhâymaa waabá, ti dănkodi dănphaadé-í'in?"

39 Óetu'an, "Gănkodi-ákun." Jesus-di ovântu'an, "Ta'gendi undá wá' dănt'ôephadekhâymaa, hedá hăäwí khăa'i dănphadekhâymaa, naa dînpúuwí waabá.

40 Hewänbo naa wídínk'óepí naví khóe wănde'mamí'in ko'díngédá yă'măngédá. Jôesi Tádáda'mân ûnk'óe ovâyde'mamídí to'wên hă'min dimúunídí."

41 In wé'gen tă khäge'nin James-á John-dá inbí hí' í'gedí dínhanginpóe ihaydi inbí'piye dit'ayyaapóe.

42 Hediho Jesus t'ăhkí iví khäge'nin iwé'ge'andi ovâytu'an, "Úhanginná in Hudíyo dimuupí'in t'owaví tsonnin hânho ditsont'óe, hedá inbí t'owa-á ovâytsomná've-í'indá diwănpida'."

43 Hewänbo undá wí'úñkhây'ähpí ha'min ímúuní'in. To'wí un diwedí hay'i namúuní'in nada'dá, i-á unbí khäge'dida' namúuní'in ûñkhây'ä'.

44 Hedí to'wí p'ó'dédí' namúuní'in nada'dá, i-á wí pant'ôe'i un t'ähkígí' waagi'bá namúuní'in ûñkhây'ä'.

45 Naa wänbo', t'ähkí t'owagí' o'aypuyä'i' omuu'i-á o'ää t'owa dovâykhäge'namídí, indi naa díkhäge'namídá joe. O'ää ochuu-ídí, hedá naví wówátsi-á dáywá'âa-ídí t'ähkí t'owa dínkoedí-ídí inbí t'aywó'di iwedí dima'p'ánídí."

Jesus-di wí sen natsí't'aamuu'i' iví keetan óemägi

46 Oe Jericho bú' Jesus iví khäge'nindádí báyéki t'owa-ádí dipówá, hedí iwedí dipeemän dihaydí wí sen tsí't'aa'i namuu'i' owáy p'ôe hángé wáy nahääda'än, i-á Bartimaeus gin nakháwä, Timaeus-ví ay ûnmuu'i'.

47 Bartimaeus-á nat'oe Jesus oe Nazareth bú'wi na'ä'in, hedí ituwínú, "Jesus, u David-ví äy iwedí'i' unmuu'i', naví'piye ósehkanäpuwawe."

48 Báyéki t'owadi i' sen óet'e'yandi óetu'an, "Händä'dibo'." Hewänbo i-á shánkí kaygá ituwínú, "U David-ví äy iwedí'i' unmuu'i', dísehkanä'an."

49 Jesus iwóyí'dí ovâytu'an, "Bintu'an na'ää-ídí." Indi i' tsí't'aa'i' óetu'an, "Jesus-di wóetuhkánmáa. Ówínú, óhíhchanpuwawe."

50 I' sen iví k'éwé'in to ip'ädi, hedí wesebo iwínúdí Jesus-ví'piye namää.

51 Jesus-di óetsika'yan, "Hännan wín'amí'innan unda'?" I' sendi óetu'an, "Gá dínkeepúuwí'innân oda', Nanbí sedó."

52 Jesus-di óetu'an, "Ópûn, uví wäyü úmuudânkun unwówa." Hedí wesebo i' sen ûnkeepóedí Jesus-ádí namää.

11

Jesus oe Jerusalem bú' óesígíké'

1 Jesus-á iví khäge'nindádí Jerusalem bú' tsowa dipówá. Iwe wí okú nak'óe "Olive Okú" gin dâytü'o', hedí nã'i okú iwe nú' wáy nã'in wíje bú'ây daná, Bethpage-ádí Bethany-ádí. Hedí wíje iví khäge'nin ovânsan dapáadémú-ídí.

2 Ovântü'an, "Jaho bápûn hä'i bú'ay nanbí páadépiye nanân diwepiye, hedí dats'ú' dihaydá wí búdu'ay dänshaa-í nawhiwindi, i-á wa' wáymûu wänbo to'wí wänbo wí'i'íhsógepi. Dänwhisuudi dänmá'í nãwe.

3 Hedí to'wídí wovântsika'yandáho', 'Háadan ha'wâa dän'o'?', ginnân dântü'amí: 'Gá Nanbí Sedó i' ûntáyðân, hedí háy napóedíbo wônwáymá'í.' "

4 Damäädi wí búdu'ay p'ôe hángé wên phódi nú' nawhiwindi dänshaa.

5 Hedí dänwhisuudedí in t'owa iwáygé diwinnindi ovântsika'yan, "Hännan dän'o'?' Háadan hä'i búdu'ay dänwhisuude'?"

6 In khäge'nin háa Jesus-di ovântü'an waa datú, hedího ovänmägi.

7 I' búdu'ay Jesus ôñho', hedí inbí k'éwé'in to dänp'äddídi i' búdu k'éwé ôñpá'k'û', hedí Jesus i'íhsóge.

8 Hedí wáy Jesus óe'íhon ni'ge báyéki t'owa inbí k'éwé'i to oe te'p'óegé ôñpá'kwohon, hedí wáy-á wé'gendá dâytaykhóepá'kwohon, i' nava iwe dâyt's'â'i'.

9 Hedí in to'wên páadé dimännindá hedá in tí'úugé ûnwóe'ä'indá dívítuhkwínuhon, "Wísígíkénde'." "Nanbí Sedó Jôesi Tádádí wóesan, hedího híwó wóe'â'amí."

10 "Híwó úpúuwí gá untsondisogedee-íðân, nanbí thehtáy pahpâa David natsondi'än waagibá." "Jôesi Tádá oe makówa na'ändi-á hay'i namuu."

11 Hedí Jerusalem bú'piye Jesus namäädi i' méesate hay'i ee nats'ú, hedí ibéemáadi háäwí t'ähkí imúnde'. Hebo nathí'êemändibo in tã'dí wíje (12) khäge'nindádí oe Bethany bú'aypiye namää.

In fig tay nabaymuupi'in

¹² Wíyá tháwǎn Bethany-di dipee, hedi Jesus nahǎshéhpóe.

¹³ Háy kayí' diwe wên fig tay nachândi imû' nakaamuudi. Iwepiye namää imúunídí tigúba na-fig-muu'in, hewânbo iwe napówá ihaydi fig wânbo wí'ishaapí, wa'di na-fig-púuwí ihaydi wínanáhpídí.

¹⁴ Hedi Jesus-di in tay óetu'an, "Uví'wedá to'wí wânbo wíyá wí'i-fig-k'o'ípi." Iví khäge'nin háa natú'in dit'oe.

Jesus i' méesate hay'i iwedi in dâyhäawíku'cháade'in ovâykhepiye

¹⁵ Jerusalem bú'piye wíyá dimää, hedi Jesus i' méesate hay'i eepiye namää, hedi in t'owa dâyhäawíku'ch'áade'indádí in dâyhäawíkumânde'indádí iwedi ovâykhepiye, hedi in dâychä'egó'o'inbí määsa-á hedá in dâyk'o'weeku'ch'áade'inbí púwédé-á ovâjânú.

¹⁶ Hedi to'wí wânbo oe-á nää-á ee méesate íve wí'ovâyphademägipí inbí hääwí wóegé.

¹⁷ Hedi in t'owa ovâyhá'andi ovâytu'an, "Jôesi Tádá iví ta'nin diwe ginnân natúhpí'an: Navi tewhá-á t'ähki nange'in t'owa dívíjûusu'amígí' namuu, hewânbo undá bîn'egó'andi sänmin dívíkaakw'ðenígí' napóe."

¹⁸ In owhá' p'ó'dédí'indá hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá háa natú'in dit'oe, hedi iwedi páadépiye hádídí óeháyí'in dâytuwämäa, hewânbo óekhunwôeda', iví hí'dí in t'owa ovâyhää'odi.

¹⁹ Nakin dihaydi Jesus-á iví khäge'nindádí ee bú'dí dipee.

Háa in fig tay iwedi dihâhpóe waa

²⁰ Hédéndí napóe ihaydi p'óegé dimândi in fig tay Jesus-di óehée'annindá pú'díbo nat'aadi dâymû'.

²¹ Peter háa Jesus natú'in ûn'ánpówá, hedi óetu'an, "Háhkandi', in tay untú'in há'to híwó napúuwí'in t'ähki nat'aa."

²² Jesus-di ovâytu'an, "Bíwâyú Jôesi Tádá-á hää t'ähki i'amí'in ûnkodi.

²³ Ta'gendi wâytumáa, to'wí ná'in p'in itu'andi, 'Ótége, oe mâap'oe iwe ópichânú, hedi háa natú waa napúuwí gin iwâyundedá, òn'amí-ákun. Hewânbo pín ta'gedi iwäyü'í'in ûnkhá'ä'.

²⁴ Hedân wâytumáa, úvíjûusu'andi i' hääwí bîndaa'andi ta'gendi bînhóení'in úvíwâyundedáho', hedáho bînhóení-áhe'.

²⁵ Hewânbo häädi úvíjûusu'o' ihaydi, to'wíwí'piye híwó wí'íchäpídí, i-á bîn'owóejé-í, hedânho unbí Tádá oe makówá na'ândi'di unbí t'aywó'di wá' wovây'owóejé-í.

²⁶ Hedi wên t'owa bîn'owójépídá, Jôesi Tádá oe makówá na'ândi'di há'to unbí t'aywó'di wovây'owóejé-í."

Jesus óetsika'yan to'dan ònk'û' iví t'òe i'amídí

²⁷ Jerusalem bú' diwáypówá ihaydi i' méesate hay'i ee nats'ú. Iwe naji' ihaydi in owhá' p'ó'dédí'indá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá hedá wây-á in Hudíyoví tsonnindá ûnpówá.

²⁸ Indi óetsika'yan, "Háawinnan uví tsonkhuu úmuu háa bí'o waa bí'amídí? To'dan in ta'gen wònk'û' ná'i hääwí nâ'amídí?"

²⁹ Jesus-di ovâytu'an, "Nää-á naadá wá' un wéhpêe tsika wâytsika'yamí, hedi dítu'andá, naadá wâytu'âamí to'wídí in ta'gen dînk'û'in ná'i hääwí dó'amídí.

³⁰ Dítu'an, to'dan John ònk'û' t'owa ovây'p'oe'amídí, ti Jôesi Tádádí háa t'owadi ònk'û'?"

³¹ Hedi wí'ná táye dívítumáa, "Jôesi Tádádí John ònk'û' gin gitúdáho', Jesus-di dítikagí'o, 'Hedi háadan handi háa John natú'in wí'úvíwâyüpí'."

³² Hewânbo wígitúunípí, 'T'owadida' ònk'û' gin." (In t'owa dâykhunwôeda'dibo ha'wâa dítu, gá t'ähki in t'owa dívíwâyundedân John-dá Jôesi Tádáví tukhe'bi ûnmuu'in.)

³³ Hediho indi Jesus óetu'an, "Na'indá wíginhanginnáhpí to'wídí ònk'ù'in." Hedi Jesus-di ovâytu'an, "Hedáho?, naadi wänbo wá' wíwâytu'amípi to'wídí in ta'gen dínk'ù'in dó'amídí ná'i hääwí dó'o'i'."

12

Jesus-di in yá'dâapí'in úuva áaphäá áyí'ninbí'gedi ovâytu'an

¹ Jesus-di in tsonnin ná'i háhkangi'in ó'gédí ovâytu'an: "Wí sen i'úuva'áakhähsaa, hedi i' nava iphé'ahkhaayan, i'k'uu iwá iphoyää i' úuva ip'omap'ee-ígí', hedi wí tewhá tuwä'i-á ik'ù' iví nava i'áyí'namídí. Hedáhá' i' nava wên senä' úuva áaphäá áyí'nin dimuu'in ovâpíyémägidi wíyá pi'wí nangepiye namää.

² I' úuva nap'e'yin dihaydiho wí t'òe'i' i' nava iwepiye óesan hedânho in senä' dâynavapíyé'annindi i' úuva nayämu'i' óemäänídí.

³ Hewänbo indi i' t'òe'i' óeyâ'di óewhädi, hedi manda'dibo óewâybun.

⁴ Hedi i' sendá wíyá t'òe'i-á óesan. Indi i-á p'ó'dá óewhädi, hedá jänäkí-á óe'an.

⁵ Hedá wíyá t'òe'i-á óesandi-á óehay. Hedá wây-á wên t'òe'indá ovâysan. Wây wên in ovâywhädi, wây-á wëndá ovâyhánú.

⁶ Hedi iví ayda' ûnjoekandee, i' isígí'i'. Ná'ihó t'ä'gediho in dâynavapíyé'anninbí'wepiye óesan. Natú, 'Madân naví ay-á dîn'a'geeni'.

⁷ Hewänbo indá wé'ge dívihée'andi ditú, 'Ná'i-ânkun namuu ná'i hääwí t'ähkí ûnjoepuwagí'o'i'. Jaho áyháyjí, hedi ná'i hääwí nayämu'i-á nanbí'-á gínmúuní.'

⁸ Hediho i' ay óeyâ'di óehay, hedi i' nava iwedi óep'égi."

⁹ Hedi Jesus-di in t'owa ovâytsika'yan, "Hân ná'i nava iví' ûnmuu'i' i'amí? Gá namäädá in senä' dâynavapíyé'annin ovâyhäänú-í, ihaydá i' nava-á wây-á to'wëndá ovâpíyémääní.

¹⁰ Bîntunnapí'an ná'i hí' Jôesi Tádáví ta'nin diwe nata'muu'i':

I' k'uu in tewhátehpaa'in dâyjoegi'andi-á,
nää shánkí natáy'i k'uu tehpaá bé'dí napóe.

¹¹ I' shánkí natsonji'i gin i'an,
hedi na'in âymû'di díchá'an."

¹² In Hudíyoví tsonnin dínhanginná Jesus-á ná'i hí' inbí'gediho ihée'annin, hedi dida' óepankáyjí'in, hewänbo in t'owa dâykunwôeda'máadí wí'óepankê'pí, hedi iwedi dimää.

Jesus tax wá'âa i'gedi óetsika'yan

¹³ Tí'úugédí in Hudíyo tsonnindi wên Pharisee t'owa-á hedá Herod-ví k'ema'indá Jesus-ví'piye ovâypunjôn hääwí óetsika'yamídí. Dida' óekáyjí'in híwó wí'ihí'máapídí.

¹⁴ Hedi ûnpowádí óetu'an, "Háhkandi', gínhanginná uví hí'-á ta'gen úmuu'in, u'dá t'ähkí t'owa handá'ba ovâymaa, háa t'owa dínwänpichaa waa háabo wí'unmuupí, hediho ta'gendá Jôesi Tádáví khuu i'gedá t'owa ovâyhá'o'. Dítu'an, hânnan nanbí' tsonnun gíntú'? Ti híwó namuu in Rome-winbí' tsondi Caesar ây-tax-wá'âa-ídí háa joe? Ti gínkhây'ä'âywá'âa-i'in háa joí óetsika'yamídí. Dida' é?"

¹⁵ Hebo Jesus ûnhanginná gin óetsika'máadí inbí' ánsaaho ta'ge wíðâymaa'pí'in, hediho ovâytu'an, "Háadan dítayinde'? Wí denarius chä' dínmá' naa dómúunídí."

¹⁶ Ônmaadi ovâytsika'yan, "To'ví ts'ay-an ná'i chä' eedi ûnk'óe, hedá to'ví kháwä-á?" Óetu'an, "Gá Caesar-ví'innân."

¹⁷ Jesus-di ovâytu'an, "Hedáho?, hääwí Caesar-ví' ûnmuu'i Caesar-bá binmää, hedi wá' hääwí Jôesi Tádáví' ûnmuu'i-á Jôesi Tádá-á binmää." Hedi iví hí'dí báyéki ovâyháa'an.

In Sadducees-di Jesus óetsika'yan in dichuu'in diwáywópúuwí i'gedi

¹⁸ Ná'in Sadducee t'owa Jesus-ví'piye di'ää, hääwí óetsika'yamídí. (In Sadducees-á dívíwâyunde' in t'owa dichuu'in há'to wíyá diwówápúuwí.)

19 Indi óetu'an, "Háhkandi', Moses-di ná'in tsontun dînta'nan: Wí sen âypídíbo nachuudi iví kwee wá' ûnwówájidá, i' senbí tí'ûu ûnkhây'ä' i' kwee-ádí ikhó'yâ-í'in, hedânho dân'âykw'ôenídí i' pá'dâyví kháwä' ònhûuwídí.

20 Hebo ginnân napóe: Tsé ihay tí'ûuwín senä' diji'. I' shánkí páadé'i' ikhó'yâ', hebo âypídíbo nachuu.

21 I' eedi'i-á wá' i' kwee-ádí ikhó'yâ', hedi ná'i sen wá' âypídíbo-áho nachuu. Hedi i' powage'i-á hanbá ûnpóe.

22 Hedi handá' t'ähkí in tsédí diji'in tí'ûuwín dínpoé, t'ähkí wí'inbo i' kwee-ádí dívíkhó'yâ'dí wêe wänbo wí ay wídâysógepí. T'ä'gedá i' kwee-á wá' nachuu.

23 Ná'in tsé ihay tí'ûuwín i' kwee-ádí dikhóhtsaakw'ônwan, hediho dítu'an, owáy t'owa wíyá diwáywówápóe ihaydi, to'wíwí kwee-an ûnmúuní?"

24 Jesus-di ovâytu'an, "Gindidân ípedeekw'ó, wí'úhanginnáhpídí Jôesi Tádáví ta'nin háa ûntú'nin, hedá wá' wí'úhanginnáhpí Jôesi Tádá-á hânho nakay'in.

25 Owáy in dit'ahánnin t'owa diwáywówápóe ihaydi, senä'dá kwiya'dá há'to wíyá dívíkhó'yâ-í, gá gindidí in makówáwin t'ôepa'ä'in waaginbá dimúunídân.

26 In t'owa dichuu'in diwáywówápúuwí i'gedí dítsika'máa, hewänbo bîntunnanpí'an háa Moses-ví ta'nin diwe ûnta'muu'in in wä'ä'i phé'yävi nakoje' ni'gedí ita'nin diwe. Ihaydi Jôesi Tádáví ginnân Moses óehée'an:

Naa-ân omuu Jôesi Tádá,

Abraham-dá Isaac-á Jacob-á inbí Jôesi omuu.

27 Ná'in senä' dichuu wänbo ta'gendí diwówáji', gá Jôesi Tádá-á in diwówáji'inbí Jôesi dínmuudân, in dichumuu'inbí-á joe. Hedânkun t'ähkí ípedeekw'ó úwíwâyundedi in dichuu'in há'to diwáywówápúuwí'in."

In shánkí kay'in tsontun

28 Wí sen in Hudíyoví khuu dâyhá'o'in diwedi'i nat'oe dívíhí'máadí, hedi Jesus-di híwó'nin hí' ovâymägi'in ûnhanginná, hediho Jesus-ví'piye namäädi óetsika'yan, "Wé'innan t'ähkí Jôesi Tádáví tsontun diwedi in shánkí kay'in ûnmuu?"

29 Jesus-di óetu'an, "Nä'innân in shánkí kay'in namuu:

Un Israel t'owa bít'ôeyan,

Nanbí Jôesi i' shánkí natsonji'i namuu'i' i' wêeda' Jôesi na'ändi' namuu,

30 hedi undá ûnkhây'ä' ná'i shánkí natsonji'i' unbí Jôesi únmuu'i-á pín ta'gedí bînsígí-í'in, unbí pí'ná khó'jé-á, unbí hâä iwá, unbí ánsaadá, hedá unbí kay t'ähkídá.

31 Hedi ná'indá in eedi'in tsontundá namuu:

Háa un wí'bo úwípísígí waagibá

wé'gen t'owa wá' bînsígíhûuwí.

Wây-á tsontun ná'in wíjeví shánkí hay'in namuu'in wínak'óepí."

32 Ná'i Hudíyoví khuu ovâyhá'o'i'dí Jesus óetu'an, "Háhkandi', híwó bihée'an. In ta'gen namuu untú waa, wêeda' Jôesi na'än, hedi wíyá Jôesi-á wína'änpí, i'dä'.

33 Híwó namuu animâa âyhûuwí'in oe méesate eepiye âyphamää-ídí Jôesi Tádá âymäänídí, hedá wíyá hääwí-á âymääní'in. Hebo shánkí híwó'nin namuu Jôesi âysígí-í'in nanbí pí'ná khó'jé-á, nanbí hangintandá, nanbí kay t'ähkídá, hedá wá' wây-á t'owa-á âysígíhûuwí'in íwípísígí waabá."

34 Jesus ûnhanginná ná'i sendí híwó'dí hí' óemägi'in hedi óetu'an, "U-á híyääda' útáy unkhây múunídí Jôesi Tádáví tsonkhuu mânsígíkáyjídí." Hedi iwedi t'ähkídíbo diwôeda'póe Jesus wíyá hääwí óetsika'yâamídí.

I' to'wí Jôesi Tádáví óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, to'ví ay-an ûnmuu?

35 Jesus-di i' méesate hay'i ee ovâyhá'odi ovâytu'an, "Heháadan in Hudíyoví khuu dâyhá'o'in ditú, i' to'wí Jôesi Tádáví óesógekhây máa'i' t'owa ovây'aywoenídí David-ví ay iwedi'i'dä' ûnmuu?"

³⁶ I' Yä'dâa'i P'oewaaḥâadi David óehá'andi David-bo ginnân natú:
Nanbí Sedó Jôesi Tádádí óetu'an naví tsondi hay'i,
'Naví ko'ḍíngédí ósoge,

hedí uví hânmin dovâyt'aaní hedá uví mange wínkáaní.'

³⁷ Nă'i to'wí Jôesi Tádádí óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí David-dibo iví tsondi hay'i gin óetu'o'. Gin namuudá hádídanho David-ví ây iwedi'i'ḍa'mân ûnmúuní?"

Jesus iví khäge'nin itu'an in Hudíyoví khuu dâyhá'o'in waaginbá wídimúunípi

In báyéki t'owa híhchangidí dívít'ôeyande Jesus-di ovâyhá'odi.

³⁸ Ovâytu'an, "Nă'in t'owa Hudíyoví khuu dâyhá'o'in dimuu'inbí'wedi bí'âyíngi'an. To whaadi'in dito'ondi diji' dâyeeyamídí to'wên dimuu'in, hedá ovâyhí'an t'owadi a'gindi ovâysengitú'âamí'in i' bú' pingé i'ge dijidi,

³⁹ hedá wá' in Hudíyoví méesate eeje hedá nashánki'eediná' dihaydá in tsonninbí soge eedi dívíkw'ôení'in dida'.

⁴⁰ Kwiyä' inbí senä' dínchuu'inbí tewhá ovâykweede', hedáhá' thaa t'âhki dívíjûusu'odi híwó'nin dimuu waagi dívípida'o'. Gin díví'odi Jôesi Tádádí shánki ovâyguhchânukhâymáa."

Wí kwee iví sen ûnchuu'i-á iví chă' t'âhki Jôesi Tádáví'piye imăgi

⁴¹ Jesus i' méesate hay'i íve i' chă' phébay nú' isógedi in t'owa inbí chă' dâykuudedi ovây múnde'. Báyéki in kodit'owa dimuu'indá báyéki dâychă'kuude'.

⁴² Hedí wí kwee iví sen ûnchuu'i sehkanäwó nawówáji'i-á napówádí wíje chă' p'í'in itógi, híyăḍḍa' i' chă' namuu.

⁴³ Hedí Jesus iví khäge'nin iwé'ge'andi ovâytu'an, "Ta'gendi wâytu'âamí, nă'i kwee iví sen ûnchuu'i sehkanäwó nawówáji wänbo i' chă' phébay iwe shánki itógi t'âhki in wé'gen dâykuu'inbí'wedi.

⁴⁴ In wé'gendáho i' chă' dínphade iwedi dívímăgi, hewänbo nă'i kwee-á báyéki ûnkw'óhpi wänbo háyú imáa'i t'âhki itógi — iví wówátsi i'amígí' t'âhki imăgi."

13

Jesus iví khäge'nin itu'an i' méesate hay'i-á t'owa dâynayukhâymáa

¹ Jesus i' méesate hay'i iwedi napeemän dihaydi, wêe iví khäge'nin diwedi'i'ḍi óetu'an, "Háhkandi', námú'dí nă'i sa'wó'di tewhá năwe nakw'ó'di', hedá i' sa'wó'di k'uudi napa'andi-á."

² Jesus-di óetu'an, "Nă'i tewhá he'endi năä nâamúndepí'an. Hewänbo t'âhki hä'i-á t'owa dâynayukhâymáa, hedí wêe wänbo wí k'uu hä'i' tehpaawedi wínate'deegi'opí."

Jesus-di ovâytu'an báyéki t'ôephade na'ä'in

³ Jesus i' okú "Olive Okú" gin dâytu'o' eedi napeedi wí'bo isóge, hedí p'ohuuge onă p'änäbo i' méesate hay'i imúnde'. Hedí Peter-á, James-á, John-dá, Andrew-á dí'äädí óetsika'yan,

⁴ "Ti dítu'âamí, hânhay-an nă'i hăäwí i'gedi dítu'andi napuwagí'o? Hăä-an na-keepúuwí hedänho gínhanginnáanídí hăädi nats'anpúuwí'in?"

⁵ Jesus-di ovâytu'an, "Bí'âyíngi'an to'wídí wänbo piháa wíwovâywäyú'amípídí.

⁶ Báyéki t'owa naví kháwă i'gedi dikă'äägí'o, hedí wí'inbo dítu'uní innänho dimuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí. Gindidi báyéki t'owa inbí hójo ovâywäyukankhâymáa.

⁷ Hewänbo t'owa tsowa dithaa'in háa kayi' dithaa'in dívihanbo' i'gedi ít'oeḍá, wíwovây'âyíngimăänípi. Nakhây'ä' nă'i hăäwí napúuwí'in, hewänbo owáy napóe ihaydá i' t'ä'ge'i' thaa wa'di wína'âhpi.

8 T'owa wêe nangewin dívihänkhâymaa wây-á t'owa wíyá wêe nangewindádí, hedá nangewin tsonnindá wá' dívihänkhâymaa. Wáyjé t'ähki nanan'a'yäpuwagí'o, hedá báyéki dihaapuwagí'o. Hewänbo ná'i hääwí-á wí kwee páadé na'ejehay waagi'ba namuu, wa'di shánki napuwagí'o.

9 Undá wí'bo bí'áyíngi'an. Wovâypankhonkhâymaadá tunjó wháagépiyá wovâyhúuwí, hedi i' Hudíyoví méesate eeje wovâywhädikhâymaa. Naa omuudi in nangewin p'ó'dédí'inbí'piye hedá wé'gen tsonninbí'piyá wovâyhúuwí, naví'gedi bint'ôe'amídí.

10 Hewänbo wa'di i' t'ä'ge'i thaa napówápídíbo', Jôesi Tádáví híwó'di tun t'ähki nange'in t'owa ovâyt'ôe'amí'in nakhây'ä'.

11 Owáy wovâypanhógidi tunjó wháagé wovâykándí, wa' ípówápídíbo wíwovây'áyíngimäänípi háa iwe ítúuní'in, hewänbo ihaydi i' hí' Jôesi Tádádí wovâte eeje wovâywhädikhâymaa. Naa omuudi in nangewin p'ó'dédí'inbí'piye hedá wé'aymági'i-áho ítúuní. Undá wí'bo wí'úvipihi'khâymaapí, i' Yä'däa'i P'oewahhâdân wovâykhäge'khâymaa bínhé'amídí.

12 T'owa inbí tí'úuwín páadé'in inbí hânminbí mangepiye ovâykání ovâyháanú-ídí, hedi in tádá'indá hanbá inbí ây dâykâymaa, hedá in ây-á inbí tádá'in jíyá'inbí'piye dívihänsaadi tson diwe ovâykwokhâymaa ovâyháanú-ídí.

13 Báyéki t'owadi wovây'taykhädédí'inbí'piye hedá wé'ymáa naví'in íwänpimuudi, hewänbo in to'wên dívít'ôephadeyää'annin dichuu píhay, indá ovây'aywoeni."

Jesus-di i' Nahá'dänkant'ôe'iví'gedi ovâytu'an

14 "Jôesi Tádáví ta'nin diwe Daniel ita'nan i' Nahá'dänkant'ôe'iví'gedi, i' Jôesi Tádádí wänbo óet'ay'i'. (Bintunnanpí'an, hedi únkhây'ä' íka'póewí'in.) Owáy ee únkhây'ähpi'we nawindi bînmú'di, ihaydáho un Judea nange íkwó'nin únkhây'ä' oe okú i'piye íjáaní'in.

15 Hedi wí to'wí iví wha'k'ay iwe naji'i' iwedi nawändi wí'únkhây'ähpi ihayjê'amí'in i' tewhá ee nats'úunídí wí hääwí wänbo ikáyjídí.

16 Hedi to'wí nava iwe naji'i-á wí'ibuunípi iví k'éwé'in to wänbo ikáyjídí.

17 Owáy i' thaa napówá ihaydá, sehkanä in kwiyä' disâamuu'in hedá in dâ'yâytsää'o'indá, gá ingí-á nakâypúuwídân dijáanídí.

18 Úvíjûusu'amí ná'i hääwí te'núdí wínapúuwípi,

19 gá báyéki t'ôephade na'ädân. Jôesi Tádá ná'i nan oepáa ikhíjé waabo t'owa dâyt'ôephadende', hewänbo owáy i' thaa napówá ihaydá shánki báyéki dâyt'ôephadekhâymaa, hedi há'to wíyá ha'wáa dâyt'ôepaadé-í.

20 Hewänbo in to'wên Nanbí Sedó Jôesi Tádádí ovâyde'mannin dimuudiho', in t'owa báyéki thaa wí'ovây't'ôephadepâkhâymaapí, gá imägidá to'wí wänbo há'to nawówáyêenídân.

21 "Hedi ihaydá t'owa ditúdáho', 'Binmú'dí, náäwân naji' i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, hedi háa wây-á ditúdá, 'Oe-ân naji', háa ditú waa wí'úwíwäyü-ípi,

22 gá hójo'in t'owa dikä'äägi'odân hedi wên ditúuní innânho dimuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, hedá wéndá ditúuní Jôesi Tádáví tukhe'mindá dimuu. Ná'in hójo'indá wên pínnán taa-á dâykeeyamí in t'owa ovâyháa'amídí, hedi inbí hójodibo in Jôesi Tádádí ovâyde'mannin in ta'gen namuu'in diwedi ovâyhänge'amí, ho nakodídi.

23 Undá bí'áyíngi'an. Wâytumáa hääwí t'ähki napúuwí i'gedi wa' napóepídíbo'."

I' to'wí t'ähki t'owagí' na'aypuyä'i nawáy'ä'

24 "Hedi i' thaa naná' dihaydi hä'in t'ôephade nahán dihaydi, i' than nakhunpuwagí'o, i' p'óethay wänbo wínakeepúuwípi.

25 In agóyó-á makówádá dijaymú-í, hedá t'ähki oe makówá nasaa'i-á na'a'yäpúuwí.

26 Hedi ihaydi in t'owadi naa t'ähki t'owagí' o'aypuyä'i' omuu'i' okhúwá jáa o'ädí dímuuní, báyéki pínnán kay wóegé hedá sa'wó'di kohthay wóegá o'ää-í.

27 Hedí in makówáwin t'ôepa'aa'in dovâypunjôení in dovâyde'mannin ovâywé'ge'amídí p'inpiyedá tsânpiyedá aakonpiyedá thanpiyedá, wéngé t'âhkí náa oepáa k'aydi dikw'ó'nin deejedá ovâywé'ge'amí.”

Jesus-di wên fig tay i'gedi ihée'an hääwí ovâyhâ'amídí

28 “Wên fig tay binmú'dí hääwí íháhpúuwídí. I' taykhóe'ây na'ohphuupoe'odi nats'antsáwäpuwamän dihaydi, ûnhanginná nata'ánpowa'ä'inpi'an.

29 Hedí gindidibá owáy ná'i hääwí i'gedi wây't'ôe'an bînmú' ihaydá ûnhanginnáaní púnú' naná'nin naa owáy'ää-ídí, phódi nú' owin waagi namúuní.

30 Ta'gendi wây'tumáa, t'âhkí in náawin t'owa há'to diháaní wa'di ná'i hääwí t'âhkí páadé nats'anpoe'opídibo'.

31 Makówá-á hedá oepáa k'aydá t'âhkí nakhangí'o, hewänbo naví tundá há'to dínháaní.”

Häädi Jesus nawáy'ä'in to'wí wänbo wí'ûnhanginnáhpí

32 “Hewänbo häädi ná'i hääwí napuwagí'o'in to'wí wänbo ta'gendi wí'ûnhanginnáhpí. In makówáwin t'ôepa'aa'in wänbo wídínhanginnáhpí, hedá naa Jôesi Tádávi ay omuu'i wänbo-á wídínhanginnáhpí. Jôesi Tádáda'mân ûnhanginná.

33 Hedího bíkhây'andá bí'âyîngi'an, häädi ná'i hääwí napuwagí'o'in wí'ûnhanginnáhpí.

34 Gin waagibá napúuwí: Wí sen iví tewhá ijoe'andi wáy kayi'piye namäädi iví t'ôe'in ovâyk'ú' iví hääwí ôn'âyîngi'amídí hedá háa inbí t'ôe dâ'y'amí'indá ovâyjôn, hedí i' phódi áyí'di' óetü'an nakhây'múuní. In t'ôe'in wídínhanginnáhpí häädi ná'i sen nawáy'ä'in.

35 Ná'i sen waagi'ba naa omuu, hedího íkhây'múuní, wí'ûnhanginnáhpí häädi owáy'ä'in — hádée'wáy kindi, háa khun pinudi, háa hédénpiye, háa nathanpee'ä' ihaydi.

36 Úví'âyîngi'apidá wáy tsíkhagipi opówádí íjó'kw'ôndibo wâyshaa-í.

37 Háa un wây'tü'an waa, t'âhkí t'owa-ân hanbá dovây'tumáa: Íkhây'múuní'in únkhây'ä'.”

14

Wên hí' dâyk'ú' Jesus óekáyjídí

1 Wa' wíje thaa ûntáy in Hudíyoví shánkí'eedi Passover gin dâytü'o'i dínpóewídí, ihaydi i' pává oewáaseepí' dâyk'o'. In owhá' p'ó'dédí'indá hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá dâytüwämáa hádídi kaadibo Jesus óekáyjí'in óeháyjídí.

2 Ditú, “Nää-á wa'di ná'in shánkí'eedi napoe'odi wí'íví'amípi. Ha'wâa iví'andá, wáy ná'in t'owadi na'in díyâ-í.”

Oe Bethany bú'ay Jesus sa'wó nasundi kâ'p'oe ôn'ewe

3 Ihayhäädibá Jesus oe Bethany bú'ay naji', hedí wí sen Simon gin nakháwä'iví' ihúho', ná'i sendá naphéetaymuuwän. Jesus nahúu'ân dihaydi wí kwee wên p'onbay'ay imáadi nats'ú, indá k'uu ts'ä'i'dí ûnpa'an hedí wí kâ'p'oe “nard” gin dâytü'o'i' ûnku'un. Ná'i kâ'p'oe-á sa'wó'gí nasun hedá hânho-á nachä'muu. Hedí i' kwee in p'onbay'ay k'áy iháve, hedí ná'i kâ'p'oe-á Jesus-ví p'ó'dé ôn'ewe.

4 Wên t'owa iwe dikw'ó'nin dâymú'dí dit'ayji', hedí wí'ná táye dívítumáa, “Háadan ná'i kâ'p'oe-á ipedee'an?

5 Powin tágintä (300) thaa t'ôe díví'andi wá'âadi nakuhchadee-íwän, háa ma'di shánkí wänbo', hedí i' chä' in sehkanäwó diwówáji'in ovây'määniwän.” Hedí i' kwee-á hânho óetunsú'an.

6 Jesus-di ovây'tü'an, “I' kwee ánpí bin'an. Háadan bînt'aymáa? Híwóho sa'wó'gí naa dí'an.

7 Häädi wänbo in sehkanäwó diwówáji'in t'owa undádí únkwó'ní, hediho häädi wänbo näwe hääwí híwó bîn'amí'in ída'dá, únkodí bîn'amídí. Hewänbo naa-á näwe hánhay wänbo t'ähkí undádí wí'ochangí'opí.

8 Nä'i kwee háyú únkodí ihay í'an. Wa'di in pení ovâykhä'kw'ódipídíbo' inbí'dí dâyk'a'p'oe'ewende', hedi hanbá í'dí naa dí'an wa'dí ochuupídíbo'.

9 Ta'gendi wâytumáa, wáhää wänbo ná'in Jôesi Tádáví híwó'dí tun ônphadende' eeje nää oepáa k'aydi t'ähkí, háa ná'i kwee í'annin ovâyt'ôe'amí, iví'gedí díví'ânshaa'â'amídí."

Judas nahíje Jesus óeku'p'âynídí

10 Hedi Judas Iscariot, wí in tã'dí wíje khäge'nin diwedi'i namuu'i', in owha' p'ó'dédí'inbí'wepiye namää Jesus óeku'p'âynídí.

11 Hedi ná'in owha' dit'oe ihaydi t'ähkí dihíhchanpóe, hedi inbí tun Judas óemägi chã' óewá'âa-ídí. Hediho iwedi Judas ituwämáa hádídí Jesus inbí mange óekáaní'in, häädi únkodí ihaydi.

Jesus-ádí iví khäge'nindádí dimän í' Passover shánkí'eedí koegí' dâyk'o'ídí

12 In Hudíyo dínshánkí'eedípoe'o, í' oewáaseepí' pává dâyk'o'í'. Í' páadé'i shánkí'eedí thaa in k'úwá'ây dâyhánunde', Passover koegí' gin dâytu'o'í dâyk'o'ídí. Hedi Jesus-ví khäge'nindi óetsika'yan, "Wáhää-an na'in gimú-í'in unda' hääwí âykhây'amídí í' Passover koegí' âyk'o'ídí?"

13 Hedi wíjedi in khäge'nin ovânsan dân'amídí. Ovântu'an, "Oe Jerusalem bú'piye bápûn, hedi wí sen wên p'onbay ihondi'dí wovänjay-í. I-ádí'á damú-í.

14 Hedi wáy i-á nats'úndá í' sen iví tewhá únmuu'í' dântu'â'amí, 'Nanbí háhkandi'dí dítu'an wítsika'yâ'amídí, Wé'i íve-an naagí' dínmuu, eewân naví khäge'nindádí ná'i Passover koegí' âyk'o'í'?

15 Hedi í' sendi wí wha'k'ay íve hay'i wovänkeeyamí, hää t'ähkí gíntáy'i nakw'ôndi. Ee-áho í' koegí' dänkhây'amí."

16 Hediho in khäge'nin damäädi í' bú' iwe dats'ú, hedi hääwí t'ähkí háa Jesus natú waagibá dânshaa, hediho í' Passover koegí' dänkhây'an.

17 Nakin dihaydi Jesus-á iví khäge'nindádí í' tewhá eepiye dimää.

18 Dihúukw'ôn dihaydi Jesus-di ovâytu'an, "Ta'gendi wâytumáa, wêe un naa-ádí úvihuújo'in diwedi'i'dí naa díkuhpekhây'máa."

19 In khäge'nin diháachanpóe, hedi wí'ínbo óetu'an, "Ti naa-ân gin dáy'amí? Naa-á há'to'."

20 Jesus-di ovâytu'an, "Wêe un tã'dí wíje iwedi naa-ádí iví pává ná'i sää iwe ip'ohtôení'i', í'dân díkuhpekhây'máa.

21 Naa t'ähkí t'owagí' o'aypuyä'í' ochuwagí'o, Jôesi Tádáví ta'nin diwe nata'muu waagi. Hewänbo ná'i to'wí díkuhpekhây'máa'í-á t'ôephade únpuuwí. Shánkí híwó í' sen únpuuwíwän na'aypuyäpídí."

Jesus-ví t'ä'ge'in kindí'in húukan

22 Dívihuújo' ihaydi Jesus wí pává ikê'dí Jôesi Tádá óekú'daa'an, hedáhá' ihávedá iví khäge'nin ovây'mägi, hedi ovâytu'an, "Binhó'gí, ná'i-á naví tú' dínmuu."

23 Hedáhá' wên k'édé ikê'dí wíyá Jôesi Tádá óekú'daa'andi ovây'mägi, hedi t'ähkídíbo wí dâysuwä.

24 Hedi ovâytu'an, "Ná'i-á naví ún'oe dínmuu. Naví ún'oe-á t'ähkí t'owagí' doncha'gí'o, hedi owáy gin naa dáy'andiho Jôesi Tádáví tun imägi'i ho únpuuwí.

25 Ta'gendi wâytumáa, há'to wíyá dóméenasuuwä-í owáy Jôesi Tádádí naa dítsondisóge píhay, hedi ihaydá wíyá pí'wí méena waagibá dósuwäkhây'máa."

26 Hedi dâyjúusukha'wandi í' tewhá iwedi dipee, hedi oe Olive Okú gin dâytu'o' iwepiye dimää.

Jesus-di Peter óetu'an, "U-á powin untúuní naa wídítaapí'in"

²⁷ Dimändi Jesus-di ovâytu'an, "Jôesi Tádávi ta'nin diwe ûnta'muu háa i' natú'in, ginnân:

'Naadi i' k'úwá áyí'di' dóháyjí,
hedí in k'úwá dívíwadəgí'o.

Ha'wâabá un únpuwagí'o. Naa díkhe'khâymáadáhá' undá t'âhkídí díjoe'andi úvíwadekhâymáa.

²⁸ Hedí owáy owáywówápóe ihaydá Galilee nangepiye unbí páadé omän."

²⁹ Peter-di óetu'an, "Tobá t'âhkídí wóejoe'an wänbo?, naadá há'to?"

³⁰ Hewänbo Jesus-di óetu'an, "Ná'in ta'gendi wítu'âqamí: Nääavi ta'nin diwe ûnta'muu háa i' natú'in, ginnân:

'Naadi i' k'úwá áyí'di' dóháyjí,
hedí in k'úwá dívíwadəgí'o.

Ha'wâabá un únpuwagí'o. Naa díkhe'khâymáadáhá' undá t'âhkídí ná'i khunbo?, wí dee sen wa'di wáygín ikinpídíbo? u-á powin untúuní naa wídítaapí'in."

³¹ Hewänbo Peter-di shánkí kay'indi óetu'an, "Tobá u-ádí naa díhay wänbo?, naa há'to hânhay wänbo otúuní wíwítaapí gin." Hedí t'âhki in wé'gen khäge'nin hanbá ditú.

Jesus oe Gethsemane ijûusu'an

³² Ná'i tay jáa iwe dipówá, Gethsemane gin dâytu'o?, hedí Jesus iví khäge'nin itú'an, "Náwe bíkw'o?. Naaáadáhá' undá t'âhkídí o'äämú-í dáyjûusu'amídí."

³³ Hewänbo Peter-á James-á hedá John-dá i-ádí ovâyho?. Ihaydi khunwôeda'di óemáa hedá iví pí'ná ûnkháapóe.

³⁴ Hedí ovâytu'an, "Naví pí'ná khó'jé hânho otaachanpoe'odi háäwí ochuu-í waa ochaa. Náwebo úvítsíkhak'ôení hedá áyîngidi bíkwo'be."

³⁵ Wíyá háy namäädi iwe nange iseewhaadik'ú?, hedí ijûusu'an ná'in nats'anpuwagí'o'in wí'ûnpúuwípí, nakodidáho?.

³⁶ Ginnân ijûusu'an: "Naví Tádá, u-á háä t'âhki úkođi bi'amídí. In t'ôephade donkhâymáa'in naa oda' dînjâa'amí'in. Hewänbo tobá napúuwí háa u-á unda' waa, háa naa oda' waagá joe."

³⁷ Hedí in poje khäge'nin dikw'ôn diwepiye nawáymäädi dijókhawäkw'ôndi ovâymû?, hedí ovâyjóhsandi Peter óetu'an, "Simon, háadan unjókchá? Ti wí háy tähki wänbo wí'úkodipí'an áyîngidi unchanídí?

³⁸ Áyîngiddi bíkwo'be hedá bíjûusu'an, hedânho wovâytyayinde? ihaydi híwóhpi wí'úví'amípí. Pín ta'gedi híwó úví'amí'in ídá?, hewänbo unbí tú'dá wí'íkaypí."

³⁹ Hedáhá' nawáymäädi háa hânhay ijûusu'an waagibá wíyá ijûusu'an.

⁴⁰ Hedí iví khäge'ninbí'wepiye nawáy'äädi wíyá ovâyjóhshaa, hânho dikayhándí, hedí wídínhanginnáhpí háa óetu'amí'in.

⁴¹ Hedí powingí' ijûusu'andi nawáy'äädi ovâytu'an, "Ti wa'di íjó'kw'ó hedá úvíkaykhanwówá'o? Hähayda'dibo?" Ihaydiho naná. Nää-á to'wídí in t'aywóhkanninbí mange díkáani naa, t'âhki t'owagí' o'aypuyä'i' omuu'i'.

⁴² Bíwínú, gimú-ího?. Binmú'dí, i' díku'p'égi'i ho napówá."

Jesus óepankê'

⁴³ Wa'di ihí'máa ihaydi Judas napówá, i-á wêe in tä'di wíje khäge'nin diwedi'i'báná namuu. Báyéki wây-á t'owa i-ádí diji?. In owha' p'ó'dédí'indá hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá hedá in Hudíyoví tsonnindá ná'in t'owa ovâysan tsijó phá'-á phé-á wóegé.

⁴⁴ Dipówápídíbo Judas, i' Jesus óeku'p'égi'i'di ho ovâytu'an in t'owa, "I' sen dóp'ohtsäähâymáa'i-áho i' namuu. Bînpánkáyjí hedí áyîngidi bînhûuwí."

⁴⁵ Hedí Judas wesebo Jesus-ví'piye namäädi óetu'an, "Hâhkandi?," hedí óep'ohtsää,

⁴⁶ hedí in t'owadi Jesus óeyâ'di óepanho?.

47 Wí Jesus-ví khäge?di? iwe nú? nawindi iví tsijó phá? iwahakê?di i? owha? p'ó?dédí?ví t'ôe?i? p'ó?dé óewhãdi, hedi iví oje he?yinbo ônt'ó?ts'á?.

48 Hedi Jesus-di in t'owa ovâytu?an, “Háadan tsijó phá?-adí phé-adí ikhehpówa dípankáyjídí wí jänäkíkandi? omuu waabá?

49 Thamuwaagi i? méesate hay?i ee naa undádí oji? wâyhá?odi, hedi wídípankê?pi. Hewänbo nää-á gin úví?o?, háa Jôesi Tádáví ta?nin diwe ûntû? waa napúuwídí.”

50 Hedi t'ähkí iví khäge?nindi óejoe?andi dijân.

51-52 Wí e?nú wá? wên aa ts'ä?indá? na?aamuudi Jesus ûnwójeji?, hedi in t'owadi óeyâ?, hewänbo najândi in aada? dínjoepóe.

In Hudíyo tunjowa?di Jesus iví?gedi óetsika?máa

53 Jesus i? owha? shánkí p'ó?dédí?ví?piye óeho?. Eebá in wé?gen p'ó?dédí?in owha?-á, in tsonnindá, in Hudíyoví khuu dâyhá?o?indá dívíwé?ge?an.

54 Jesus óehon dihaydi Peter-á tí?úugá kayi?didibo-á nawóemän, hedi i? p'ó?dédí? owha?ví tewhá tehpaá búge nats'ú, hedi in sundado áyí?nindádí isóge isúwá?amídí ee naphaa iwe.

55 Oe íve in owha?-á?di hedá in tunjowa? dimuu?indádí dâytuwämáa wí to?wí híwóhpi Jesus-ví?gedi ihée?amídí, hedânho Jesus óeháyjídí, hewänbo wídâyshaapí.

56 Báyéki t'owa iví?gedi dívíhójo?an, hewänbo handa? wídítúhpi.

57-58 Ihaydi wên hójo?in dívíwínúdí ginnân ditú: “Git'oe natúdí, ‘Nä?i méesate hay?i t'owa dâytege?i dónayukhâymáa, hedi poje thaa iwe wíyá méesate t'owa dâyk'û?pi? naa dótegegi?o.’ ”

59 Hewänbo nä?in t'owa wänbo wí?inbo handa? wídítú?pi.

60 Hedáhá? i? owha? p'ó?dédí? in t'owa t'ähkíví páadépiye iwínúdí Jesus óetsika?yan, “Ti háabo wí?untúunípi?an nä?i hääwí indi wônchänunde? i?gedi?”

61 Hebo Jesus-á tunginpi nawindi háabo wí?óetu?anpi. Wíyá i? owha? p'ó?dédí?di óetsika?yan, “Ti u-ân unmuu i? to?wí Jôesi Tádádí óesóge?i? t'owa ovây?aywoenídí? Ti u-ân i? áy?a?ginmä?iví ay unmuu?”

62 Jesus natú, “Naa-ânkun omuu, hedi un t'ähkídí dípuwäkhâymáa naa, t'ähkí t'owagi? o?aypuyä?i? o?ändí i? to?wí t'ähkí kay imáa?iví ko?díngédí. Hedá makówádí okhúwá jáadi o?ädi dípuwäkhâymáa.”

63 Ha?wâagi Jesus natúdí i? owha? p'ó?dédí? iví k'éwé?in to isíve, in t'owadi óemúunídí nat'ay?in, hedi natú, “Wây-á to?wên wígintáypi iví?gedi dívíhée?amídí.

64 Háa natú?in ít'oe?pi?an. Natú i-á Nanbí Sedó Jôesi Tádá waagi?bá namuu. Hânnan ída? ây?amí?in?” T'ähkídíbo ditú, “Gá óeháyji-ân, híwóhpi âyshaadi.”

65 Hedi wëndi Jesus óe?ohphay, hedi óetsíwhi?andi óemahpúudí óetu?an, “Dítu?an to?dan wóemahpúu?in.” Hedi in méesatewin sundadodi óeyâ?di háyänbo óemapháve.

Peter-di ovâytu?an Jesus wí?óetaapi?in

66-67 Peter oe áagé i? tewhá tehpaá búgebo wa?di naji?, hedi wí a?yú i? owha? p'ó?dédí?ví t'ôe?i? namuu?i Peter-ví?we napówádí óemû? isúwá?odi, hedi óedamúundedí óetu?an, “U? wá? Jesus Nazareth-wi-á?di unjiwän.”

68 Hewänbo Peter natú, “Joe, naa-á joe. Naa wí?oka?póya?pi hääwí i?gedi bihí?máa?in.” Hedi iwedi napeedi in tehpaá phódi nú?piye namää.

69 I? a?yúdí wíyá óemû?, hedi in iwe diwinnin ovâytu?an, “Nä?i sen in Jesus-ví?in diwedi?i?bá namuu.”

70 Hebo Peter wíyá natú, “Naa-á joe.” Háy napóe ihaydi in diwin diwedi wí to?wídí Peter óetu?an, “Ta?gendi u-á Galilee-wibá unmuudibo Jesus-á?dí?bá unjiwän.”

71 Peter natú, “Jôesi Tádádí dítuhchäänú-í ta?ge dáyhí?máapídí. Hä?i sen iví?gedi úvihí?máa?i-á wídótaapi.”

⁷² Ihaydibá wesebo wí dee sen ikin. Hedi Peter ûn'ánpówá háa Jesus-di hánwaa óetu'annin: “Wa'i' dee sen wáygin ikinpidíbo', u-á powin untúuní naa wídítaapí'in.” Hedi Peter hânho isíhtää.

15

Jesus-á Pilate-ví'piye óetsondiwekán

¹ Wa'déedí nanân dihaydi in owha' p'ó'dédí'indá, in tsonnindá, in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá hedá t'ähki in tunjowa' dimuu'indá dívíwé'ge'an háa díví'amí i'gedí dívíhée'amídí. Hedi Jesus óewhi'andi iwedi óeho'di Pilate-ví mange óekán.

² Pilate-di Jesus óetsika'yan, “Ti u-á in Hudíyoví tsondi hay'i unmuu?” Jesus-di óetu'an, “Háa u'bo untú waa.”

³ Hedi in owha' p'ó'dédí'indi báyéki híwóhpí' Jesus ónchänunde'.

⁴ Hedáhá' Pilate-di wíyá óetsika'yan, “Ti háabo wí'untungí'opí'an? Ti ná'i báyéki híwóhpí' u' wónchänundedi wí'unt'oe'pí'an?”

⁵ Hebo Jesus-á wa'di háabo wínatúhpí, hedi Pilate óehá'an.

Jesus óeháyjí, hewänbo Barabbas-á óema'p'ädi

⁶ Paayo waagi ná'i Passover shánki'eedi dinnân dihaydi, wí wêe pan Pilate-di óema'p'ädi'nde', to'wí in t'owa dida'i'.

⁷ Wí sen Barabbas gin nakháwä'i-ádí wây-á senä'dádí dipankw'ó, indá i' bú' iwe'in t'owa ovây'te'ya'nandi in p'ó'dédí'inbí'piye dívíhãnsaa, hedi ihaydi dâyt'owat'ahánú.

⁸ In t'owa Pilate-ví nú'piye dívíhádi óedaa'amídí ovây'amídí paayo waa i'o waa.

⁹ Pilate-di ovâytsika'yan, “Ti ná'i Jesus wâyma'p'ädi-i'in ída', un Hudíyoví tsondi hay'i únmuu'i'?”

¹⁰ Há'wâa Pilate natú gá ûnhanginnândân in owha' p'ó'dédí'indi Jesus óethúumáadi'bo ivi'we óemangekännin.

¹¹ Hewänbo in owha' p'ó'dédí'indi in t'owa báyéki ovâyhée'an Pilate óedaa'amídí Barabbas-ân óema'p'ädi-ídi, Jesus-á joe.

¹² Hediho Pilate-di wíyá in t'owa ovâytsika'yan, “Hedi hânnaa dó'amí ná'i, i' bínkháyä'de'i Hudíyoví tsondi hay'i gin?”

¹³ In t'owa dívítuwínú, “Wên phé'win deedi ná't'óhtägek'u'!”

¹⁴ Pilate-di ovâytsika'yan, “Háadan gin dó'amí? Háawin t'aywó'ninnan i'an?” Indá shánká dívítuwínú, “Phé'win deedi ná't'óhtägek'u'!”

¹⁵ Pilate nada' in t'owa ovâyhíhchannamí'in, hediho Barabbas óema'p'ädi. Ihaydá natsonpóe Jesus óewhänní'in, hedi in sundadoví mange óejoe'an phé'win deedi óet'óhtägek'úuwídi.

In sundadodi Jesus óejänäki'an

¹⁶ Páadé Jesus ee Pilate-ví tunjó tewhá tehpaá búge óets'úde, hedi in wé'gen sundado t'ähki ovâywé'getu'an.

¹⁷ Hedi wên pí tsáawä'in k'éwé'in to óetógi, tsondi hay'ivi aa waagi'ba namuu'in, hedá wên wäähkän dây'ophidé'annindá óep'óhtógi.

¹⁸ Hedi óejänäkísengitu'andi óetu'an, “Hân un'än, Hudíyoví tsondi hay'i unmuu'i'.”

¹⁹ Hedi háyänbo p'ó'dé óewhä' wên phedí, hedá óe'ohphayde', hedá dívídege'dikw'óe'ódí óe'a'gin waa-á díví'an.

²⁰ Óesúgímáadi dívíbowa ihaydi, in pí tsáawä'in to óep'ädidi ivínda óewáytógi. Ihaydáhá' iwedi óeho' phé'win deedi óet'óhtägek'úuwídi.

Jesus phé'win deedi óet'óhtägek'ú'

21 Ihaydibá wí sen Simon gin nakháwǎʔiʔ oe nava iwedi iʔ búʔ eepiye naʔǎʔ. I-á Cyrene búʔwi namuu, hedí Alexander-ádí Rufus-ádí iví áy ûnmuu. In sundadođi náʔi sen óekaygiʔan Jesus-ví phéʔwin ônhúuwíđí,

22 hedí Jesus in okú Golgotha gin dâytuʔoʔ iwe óehoʔ. (Nǎʔin tun Golgotha-á “pʔóhkhúbay” ginnân namuu.)

23 Hedí wí méena-ádí náʔi woe myrrh gin dâytuʔoʔi-ádí dawóemuuʔiʔ óemǎgi, hewânbo wíʔisuwǎpí.

24-25 Hédéndí whǎnu iwe naná phéʔwin deedi óetʔóhtǎgekʔúʔ ihayđi. In sundado-á dívíʔáywan iví aa dívíweejé-ídí.

26 Hedí wên phépháʔay phéʔwin kwʔáye dâytʔíʔkʔúʔ eedi háawí dâytaʔnan in tʔowa dínhanginnáníđí háawí iʔgedí óetuhchǎnundeʔin. “In Hudíyoví tsondi hayʔiʔ” gin dâytaʔnan.

27 Hedí wên wíje sǎnmin wáʔ i-ádí ovǎntʔóhtǎgekʔúʔ, iʔ wêe koʔdǐngédí, iʔ wêe-á yǎʔmǎngédá.

28 Hedího gin napóe háa Jôesi Tádáví taʔnin diwe ûntaʔmuu waa: “I-á wáʔ wí jǎnákíkandi-ân namuu” gin tʔowa ditúuní.

29 Hedí in tʔowa diphadeʔnin dívípʔónwádáʔoʔ óeháachannamíđí, hedá tʔámǎgá óetumáa. Ditú, “U-ân náʔi méesate hayʔi nǎanayukhâymáawǎn, hedí poje thaa iwebo wíyá nǎakuhkhâymáawǎn.

30 Nǎa-á wíʔbo ópíʔaywon, háʔin phéʔwin diwedi ówhanbe.”

31 In owhaʔ pʔóʔdédíʔindádí hedá in Hudíyoví khuu dâyháʔoʔindádí wáʔ Jesus ônpʔáhkaadi ditúʔ, “Wéʔgen tʔowa-áho iʔđi ovâyʔaywondeʔ, hewânbo wíʔbo-á ipíʔaywoeníđí wíʔúnkodipí.

32 Náʔi sendá iʔ toʔwí Jôesi Tádádí óesógeʔiʔ tʔowa ovâyʔaywoeníđí namuudáhoʔ, hedá Israel nangewi tsondi hayʔi-á namuudáhoʔ, i-á ûnkhâyʔǎʔ háʔin phéʔwin diwedi nawáanʔin âymúuníđí, hedânho ivíʔpiye íwíwǎyú-ídí.” Hedí in wíje i-ádí phéʔwin deedi dawhiʔkʔóeʔindá wáʔ óejǎnákítumáa.

Jesus nachuu

33 Taagepiye nanáʔ dihayđi iʔge tʔǎhkí nakhunpóe thíʔeedi poje puwahay.

34 Hedí poje iwe napóe ihayđi, kaygibo Jesus Hudíyoví tundi natú, “Eloi, Eloi, lama sabachthani?” (Nǎʔi híʔ-á ginnân namuu: Naví Jôesi, naví Jôesi, háadan díjoeʔan?)

35 Wên tʔowa núʔ diwinnin háa natú waa ditʔoe, hedí ditú, “Bítʔôeyan, Elijah óekháyǎʔdeʔ.”

36 Wí toʔwí iʔǎǎ wên háawên napʔohsaadeeʔin ikáyjídí, hedí wí méena ojohayʔi iwe ipʔohtógíđi wên poesú hayʔin diwedi ôntege ipʔohúuníđí, hedí natú, “Âymúuní tigú Elijah naʔǎǎ-í náʔin phéʔwin diwedi óewǎǎve-ídí.”

37 Hedí Jesus kaygi ituwínúđí tʔǎʔgedí ihǎǎʔan.

38 Ihaydibá in aa nakhaanáʔnin iʔ méesate hayʔi khóʔjé nawhiʔwonnin nasivedee, kwʔáyedíbo áagéhay pínu-á nasivedee.

39 Hedí iʔ sundado pʔóʔdédíʔ Jesus-ví páadépiye nawindi háđíđí Jesus nachuuʔin imúʔ, hedí natú, “Taʔgendi náʔi sendá Jôesi Tádáví ay ûnmuu.”

40 Wên kwiyǎʔ wáʔ iwe dijiʔ, indá háy kayiʔ diwedi dâymúndeʔ. Náʔin poje dikháwǎ Salome-á, Mary-á (i-á Magdala búʔwi namuu), hedá wíyá wêe Mary-á (i-á Joses-á hedá James iʔ tíʔúugéʔi-á inbí jíyá dǎnmuu).

41 Náʔin poje kwiyǎʔ Jesus-ádí dimǎndi óekhǎgeʔmáa waʔđi oe Galilee najiʔ ihayđi, hedí náʔindá i-ádí wây-á kwiyǎʔdádí Galilee-đi Jerusalem-piye wéʔge diʔǎǎ.

Jesus tʔowápho ee óetógi

42-43 Ihay thaa-á in Hudíyo dívíkhâyʔoʔ, gá wíyá tháwǎndá kaykhanwówá thaa nanáníđân. Hedí nakinpuwamǎn dihayđi wí sen Joseph gin nakháwǎʔi napówa,

i-á Arimathea bú'wi namuu, in tunjowa' diwedi'i'ba namuu hedá na'a'ginmuu, hedi natsikhaji' Jôesi Tádádí ósôege-ídí i' to'wí t'owa ovây'aywoeni'i'. Wesebo khunwôeda'ginpidí Pilate-ví'piye namää i' pení óedaa'amídí.

⁴⁴ Jesus ho nachuu'in Pilate nat'oedi hânho óeháa'an, hedi in sundadoví p'ó'dédí' óetsika'yan háa ta'gendi Jesus nachuu'in háa joe.

⁴⁵ Óetu'an nachuu-ákun, hediho Joseph i' pení óehûwi'in óemägi.

⁴⁶ Hedi Joseph wên aa ts'ä'in ikumä, hedi i' pení in phé'win diwedi óewávedi in aadi óe'ánnan. Hedáhá' i' pení wí t'owápho dâykídi iwe óetógi, hedi wí k'uu hay'i' i' pho iwe itidisóge.

⁴⁷ Mary Magdalene-dá, hedá wíyá Mary, i' Joses-ví jíyá unmuu'i-á, dânmû' wáygé Jesus óek'û'in.

16

Jesus nawáywówápóe

¹ I' kaykhanwówá thaa naphade ihaydi Salome-á, Mary Magdalene-dá, hedá wíyá Mary, i-á James-ví jíyá ûnmuu'i-á, wí sa'wó nasundi' woe dâykumä, Jesus óe'äyü-ídí.

² Dumîngu iwe hédéndí hé'dibo nathanpee'ä' ihaydi, i' t'owápho eepiye dimää.

³ Wa' dimän dihaydi wí'nä táye dívítsika'máa, "To'dan i' k'uu dînhânge'amí i' t'owápho iwedi?" (Nä'i k'uu-á ívíwo hay'i namuu.)

⁴ Hedi dívíbéedí i' k'uu ho nahângemuudi dâymû'.

⁵ Hediho dits'ú ee t'owápho ee, hedi wí e'nú wên ts'ä'in to whaadi'in nato'ondi ko'díngedí na'ándí óemû', hedi ovâypíhää.

⁶ Hebo i'di ovâytu'an, "Wí'ikhunwôeda'ípí. Jesus oe Nazareth-wi bîntuwämáa, i' phé'win deedi óet'óhtägek'û'i', hebo i-á nää wína'änpi, i-á nawáywówápóe. Binmû'dí hää óek'û' iwe.

⁷ Bípûn, Peter-á in wé'gen khäge'nindá bîntu'âamí, 'Jesus unbí páadé oe Galilee-piye namän, hedi iwe bînmúuní, háa wovâytu'an waa.'

⁸ Hedi i' t'owápho iwedi dipeedi dijân, ovâypíhäädi dithathapoe'o. Hânho dikhunwôeda'di to'wí wânbo háabo wídyäyupí'.

Mary Magdalene-di Jesus óemû'

⁹ Dumîngu naná' diwe Jesus nawáywówápóe ihaydi, Mary Magdalene-bí'piye páadé ipi-keeyan. Nä'i kwee-á namuu i' Jesus-di in tsé ihay yä'dâapí'in p'owäähäâ ònkhepiye'i'.

¹⁰ Hedi Mary namäädi Jesus-ví k'ema'in dibo'aadi hedá diséejidi ovâyshaa, hedi háa ûnpóe'in ovây't'ôe'an.

¹¹ Hewänbo Jesus nawáywówápóedí Mary-di óemû'in dit'oedi wídívíwäyupí.

Wíjedi Jesus óemû'

¹² Jesus piháa ûncháadi wên wíjeví'piye ipikeeyan, indá Jerusalem bú'dí i' nava iwepiye dapeemän.

¹³ In wíje i' bú'piye dânwáybun, hedi háa dânmû' waa in wé'gen Jesus-ví khäge'nin ovây't'ôe'an, hewänbo wídívíwäyupí.

Jesus-ví tä'di wêe khäge'nindi óemû'

¹⁴ Tí'úugedí in tä'di wêe khäge'nin dívíhúujo' ihaydi Jesus inbí'piye wíyá ipikeeyan, hedi wäyupí'indá p'óhkây'indá dimuudi ovây't'e'yan, in to'wëndi nawáywówápóe'in óemû'in wí'ovâywäyundepídí.

¹⁵ Hedáhá' ovâytu'an, "Ja' nää oepáa k'aydi t'ähki bípûn, hedá t'owa t'ähká Jôesi Tádáví híwó'di tun bîntunphaadé-í.

* 16:8 Nä'i hí' nää 9-20 nata'muu'i-á i' shánki hehääwi Mark-ví ta'di gínkw'ó' deeje wínata'muupí.

16 T'ähkí to'wên dívíwäyunde'indá hedá ovâyp'ó'p'oe'annindá ovây'aywoení. Hewänbo to'wên dívíwäyundepí'indá ovâyguhchänukhâymaa.

17 In dívíwäyunde'in naadi dovâyk'úuwí ná'i pínán t'ôe dâý'amídí: In yä'dâapí'in p'oewahâ t'owaví'wedí dâkhepeeyé-i, hedá piháawi tundá dívíhée'amí.

18 Di'ânpídíbo dâypäyuhógídi, háa háawí nakhe't'ôe'i dâysuwädi, há'to háabo dipúuwí; hedá inbí mandi in t'owa dihay'indá ovâytagedi, indá dihekhâapúuwí."

Jesus makówápiye napee

19 Hedí Jesus i' shánkí natsonji'i'dí ovâyhí'bowa ihaydi, makówápiye napee, hedí Jôesi Tádáví ko'díngédí isóge.

20 Iví khäge'nin iwedi dimää t'owa wâhää t'ähkí iví tun ovây't'ôekanhúuwídí, hedí Jôesi Tádádí ovâykhäge'nan, hedí i' pínán t'ôe napoe'o'i'dí in t'owa ovâykeeyan ta'ge dívíhí'máa'in.

I Híwó'di Tun Jesus Christ-Ví'gedi Luke Ita'nandi'

1-2 Híwó'di k'ema Theophilus: Báyékí t'owa háa dínkodí waa dâytanan t'âhkí i' hâäwí wáy wên nanbí tí'úwin páadé'in páadé iwedíbo dâymû'i'. I'gedá na'in dítu'an, hedí áyíngidi háa dâymû' waa dâyta'nan.

3 Naa wá' hâäwí páadé iwedíbo nakodípóe'i' áyíngidi dónuwä, hedí naa ochanpóe híwó namúuni'in ugí' dóta'namídí ná'i hâäwí háa napóe waagi.

4 Naa gin waagi dáy'o' hedânho úkodíhanginnánídí i' hâäwí Jesus-ví'gedi wóehá'andi' ta'gen namuu'in.

John i' p'ó'p'oekandi na'aypuyägi'o

5 Herod oe Judea nange natsonnän dihaydi, wí owha' Zecharias gin nakháwä'i na'än. I-ádi wây-á owha'-ádi wé'ge dívít'óemáa, indá Abijah-ví t'owa dimuu. Zechariah-ví kwee-á Elizabeth gin ûnkháwä, hedí i' wá' wí owha'ví ay ûnmuu.

6 Zechariah-ádi iví kwee-ádi inbí wówátsi ta'ge dânhon háa Jôesi Tádá nada' waagibá. Áyíngidi Jôesi Tádáví tsontun dâ'n'a'gindo' hedá háa Jôesi Tádá natsonpóe waagibá dâ'n'an.

7 Hebo Elizabeth-á âypí' namuudi wí dâ'n'ay'ânpí, hedá náa-á kwijó-á sedó-á dapaa.

8 In Zechariah-'inbí thaa dínpóe dívít'óe'amídí, hedího Zechariah-á Jôesi Tádá'gi' iví owha' t'óe i'o'.

9 In owha' dâykháwäwhahónde' dâyde'mamídí to'wí Nanbí Sedó Jôesiví méesate hay'i pingewi íve iwe nats'úuní'i', i' sa'wó nasundi' hâäwí iphaháanú-ídí. Hedí náa Zechariah-ví kháwä ônwhahkê', hedího nats'ú.

10 Ee íve i'ëeyä'o' ihaydibá oe já'wé báyékí t'owa-á dívíjûusu'o'.

11 Tsíkhagipí i' máasa ko'díngédí i' ëeyä nachá' diwe wí makówáwi t'ôepa'aa'i Jôesi Tádáchariah-ádi iví kwee-ádi dí óesandi' nakwinudee.

12 Zechariah óepíhää i' makówáwi t'ôepa'aa'i' óemû'dí, hedí khunwôeda'dí óemáa.

13 Hewänbo i' makówáwi t'ôepa'aa'i'dí óetu'an, "Zechariah, wí'unkhunwôeda'ípi. Jôesi Tádá'ádi uví jûusu wónsígí'an. Elizabeth uví kwee úmuu'i' wí enúkáy i'ayyamí, hedí John gin nâakháyä'ní.

14 Owáy na'aypuyä ihaydi báyékí híhchan uví' úmúuní, hedá báyékí wây-á t'owa wá' dihíhchanpúuwí.

15 I-á Jôesi Tádá'ádi he'ennin senä' diwedí'i namúuní. I-á wí'ûnkhây'âhpi iméenasuüwä-í'in háa wíyá hâäwí naháapúuwí'i-á, hedí nats'an'aypuyädíbo' i' Yä'dâa'i P'oweahhâ pín ta'gedi imá've-í.

16 I'dá báyékí in Israel-win t'owa inbí Jôesi i' shánkí natsonji'i namuu'iví'piye' ovâywáymá'í.

17 Uví ay-á iví pí'nä khó'jé i Yä'dâa'i P'oweahhâ imá've-í, Elijah-dí iví pí'nä khó'jé óemáa waabá, hedá Elijah waabá-á natuhkáy-í. I-á Nanbí Sedó'gi' napáadémú-í Nanbí Sedó'vi tun wóegé, hedá tádá'indá ovâykhäge'namí inbí áyyä-á wíyá dâysígí-ídí, hedá in dit'ôeyanháhpí'indá ánshaa-á ovaymääni hedânho in to'wên inbí wówátsi ta'ge dâyhonnin waaginbá dimúunídí. I'dí in t'owa ovâykhây'amí hedânho i' shánkí natsonji'i' óesígí'amídí' gin i' makówáwi t'ôepa'aa'i'dí Zechariah óetu'an.

18 Zechariah-dí i makówáwi t'ôepa'aa'i' óetu'an, "Hebo hândidan ta'gendi dínhanginnáani ná'i untú'i napúuwí'in? Naa ho sedó omuu, naví kwee-á wá' hânho kwijó dínmuu."

19 I' makówáwi t'ôepa'aa'i'dí óetu'an, "Naa Gabriel-ân omuu. Naa hâädi wänbo t'âhkí Jôesi Tádá'ádi nú' owin. I'dânkun naa dísan wíhée'amídí hedá ná'i híwó'di tun wínmá'ídí.

20 Híwó? ót'ôeyan. Híwó naná? dihaydi háa naa otú waa napúuwí. Hewänbo u-á ná?i wítu?andi? wíwíwäyupídího? tunpí? unpuúwí, i? ay na?aypuyä píhay?”

21 Oe já?wé in t'owadi Zechariah wa?di óetsíkha?máa, hedí dívítumáa, “Heháadan thaa t'ähkí óeho? i? méesate ívedi napee-ídí?”

22 Hedí napee ihaydá wí?únhí?kodipí, hedího? in t'owa dínhanginpóe wí háäwí únkeepóe?i? i? méesate íve imú?in. Tunpí? najoekandeedi iví mandího ovâyhée?an.

23 Wí háyú thaa naphade ihaydi iví owhá?wi t'ôe únbo?wandi iví?piye iweeho?.

24 Wí háyú jáadi naphade ihaydá Zechariah-ví kwee únsáhpóe, i? makówáwi t'ôepa?aa?i?di óetu?an waa, hedí p'ánú p'óe iví k'aygidi wínapéepí.

25 Hedí natú, “Nanbí Sedó Jôesi Tádádí naagí? ná?i dín?an. Nábâa t'ôedíwän naa-ádí híwó?di namuu. Naa owôeda?wän wídáy?âyjohpídí, hewänbo náa-á naví wôeda? dínjâa?an.”

Mary óetu?an nasáhpúuwí?in hedá iví ay-á i? aywondi namúuní?indá

26 Elizabeth sí p'óe nasáamuu ihaydi Jôesi Tádádí wí makówáwi t'ôepa?aa?i Gabriel gin nakháwä?i? óesan i bú?ay Nazareth gin dâytú?o? iwepiye, oe Galilee nange naná? diwe.

27 Wí khóhtsaapí? a?yú Mary gin nakháwä?iví?piye Gabriel óesan. Mary-ádí wí sen Joseph-ádí dakhóhtsaatunpä?än, hedí Joseph-á David-ví ây iwedi?i?bá namuu.

28 Hedí Gabriel-di ná?i sengitundi Mary óejay: “Híhchandibo unmuúni u Jôesi Tádádí hânho wóesígí?i? Jôesi Tádá-á u-ádí nají?”

29 Mary ná?in nat'oe ihaydi háa i?ánshaa?amí?in wí?ishaapí, hedí napitú, “Hângúba ná?i sengitun natunda?”

30 Hedí i? makówáwi t'ôepa?aa?i?di óetu?an, “Mary, wí?unkhunwôeda?ípi. Jôesi Tádádí wóesígí?in wónkeekankhâymáa.

31 Ót'ôeyan, u-á unsáhpúuwí, hedí wí enúkáy bi?ayyamí, i-á Jesus gin nâakháyä?ní.

32 I-á báyéki hay?i namúuní, hedí i? shánki kw'áye?i namuu?i?di óetu?âamí ‘Naví ay unmuu’ gin, hedí Nanbí Sedó Jôesi Tádádí bá tsondi hay?i óesôege-í, iví heháäwi thehtáy pahpâa David-á tsondi hay?i namuu waagibá.

33 I?dá hânhay wänbo t'ähkí in Israel t'owaví tsondi dínmuúni. Iví tsonkhuu-á há?to hânhay wänbo únháani.”

34 Mary-di i? makówáwi t'ôepa?aa?i? óetsika?yan, “Hândídan ná?i napúuwí wa?di wí sendáí wó?thaapídí?”

35 I? makówáwi t'ôepa?aa?i?di óetu?an, “I? Yä?dáa?i P'oweahhâa úwáani, hedí i shánki kw'áye?i namuu?i?di iví pinnándí wóetäägé-í, hedího i ay shánki yä?dáa?i bi?ayyandi? Jôesi Tádáví ay gin óetu?âamí.

36 Uví maatu?i Elizabeth wá? sí p'óe nasáamuu tobá ho nakwijópaa wänbo?, hedí wí enúkáy i?ayyamí, tobáhâa âypí? namuu gin t'owa dí?ân wänbo?.

37 Jôesi Tádá-á háä t'ähkí únkodi.”

38 Mary-di óetu?an, “Naa Nanbí Sedó Jôesi Táaví t'ôe?i? omuu. Oda? háä t'ähkí untú?i naa dínpuúwí?in.” Ihaydiho? i makówáwi t'ôepa?aa?i?di óejoe?an.

Mary oe Elizabeth-ví?piye namää

39 Wí háyú thaa ihaydi Mary ikhá?andi wí bú?ay iwepiye iwänäho?, i? bú?-á oe Judea nange na?okúná? ni?ge nak'óe.

40 Zechariah-ví tewhá iwepiye namää, hedí nats'úndi Elizabeth óesengitú?an.

41 Elizabeth-á Mary-ví sengitun nat'oe ihaydi i? ay iví seephoge imáa?i? i?ä?yä?nan. Elizabeth i? Yä?dáa?i P'oweahhâa pín ta?gedí imáadí kaygi natú,

42 “Jôesi Tádádá ugí? híwó?di háäwí wón?an, shánki híwó wänbo t'ähkí in wé?gen kwiyä?gí?ví?wedi, hedá wá? i? to?wí ú?aypuyägi?o?i híwó?bá ôn?amí.

43 U-á Nanbí Sedóví jíyá unmuu, hedího háadan ná?i háäwí hay?i naa dínpuúwí naví? unpuwä?äädí?

44 Ti úhanginná, unpówádí uví sengitun ot'oe ihaydibo', ná'i ay naví seephoge donmáa'i' nahíhchanpóedí i'a'yá'nan.

45 Hedí híhchandi Ɂ-á unmuuní, gá Jôesi Tádáví tun wóemági'in úpuwagi'o gin biwâyundedân."

Mary hânho híhchandi ihée'o'

46-47 Hedí Mary natú, "Pín ta'gedí otúuní Nanbí Sedó Jôesi Tádá-á hay'i namuu'in, hedí naví pí'ná khó'jé-á hânho ohíhchan gá i-á naví aywondi dínmuudân.

48 Jôesi Tádádí naa iví t'ôe'i' omuu'i dí'ánshaa'an, tobá kw'áye'i wó'muupí wânbo', hedí náa thaa iwedi páadépiyá t'áhki t'owa ditúuní i'dá naagi' híwó dîn'annin.

49 Ta'gendi i' shánki tsonkhuu imáa'i'dá báyéki naagi' dîn'an. I-á yá'dâa'ida' namuu.

50 Jôesi Tádá-á in to'wên i' óe'a'ginninbí'piye nasehkanäpoe'o, in ho di'âypuyä'indá hedá in di'âypuyägi'o'indá wá'.

51 Báyéki nakaydi he'endi háäwí i'o', hedí in to'wên inbí pí'ná khó'jé dijêngi'ánshamuu'in t'ämäpiye ovâywádénde'.

52 In to'wên tsonkhuu dâymáa'in waa dichaa'in áagépiye i'di ovâywávénde', hewânbo in he'ennin dimuupí'indá shánki kw'áye ovâytegende'.

53 In dihâsé'nindá híwó'di háäwí ovâymä' dishu'múunídí, hewânbo in kodit'owa dimuu'indá háäwípídíbo-á ovâyjâatäde'.

54-55 Háa nanbí heháäwin thehtáy pahpá'in ovâytu'an waa i'o'. Na'in Israel-'in iví t'ôe'in gimuu'in díkhäge'do', hedí wí'ún'ódepí háädi wânbo t'áhki Abraham-dádí hedá t'áhki Abraham-bí äy iwedi'indádí ovâysehkanä'âamídí" gin Mary natú.

56 Hedí Mary poje p'óe Elizabeth-vi'webo' iwóyi', hedáhá' iví'piyá iweeho'.

John i'p'ó'p'oekandi na'aypuyä

57 I' thaa Elizabeth i'ayyamídí únpowá, hedí wí enúkáy i'ayyan.

58 In to'wên iví tsowa dithaa'indá hedá iví maatu'indá dínhanginpóe Nanbí Sedó Jôesi Tádá iví'piye híwó'di namuu'in, hedá indá Elizabeth-á dá dívíhíhchanmáa.

59 Wí jáadi naphade ihaydi in t'owa diwáy'ää, i' enúkáy in Hudíyoví k'ewe taadi óetaa'amídí. Iví tádá Zechariah waabá óekháyä'khây máa in t'owadi,

60 hewânbo iví jíyá ûntú, "Ha'wâagá joe. John gân âykháyä'ní."

61 Indi óetu'an, "Hewânbo wé'i wí wânbo uví maatu t'owa ha'wâa wínakháwäpí."

62 Hedí inbí mandi i' ayví tádá óehée'an óetsika'yamídí hânnan i ay óekháyä'ní'in nada'.

63 I'di wên háäwên ovâydaa'an eedi ita'namídí, hedí wên phéphá'ay ôn'andi ginnân ita'nán: "John gin iví kháwä ûnmuu." T'áhki díbo ovâyháa'an.

64 Wesebo nahänjudedeedi nahi'dee, hedí natú' Jôesi Tádá-á hay'i namuu'in.

65 T'áhki inbí tsowa dithaa'in di'ánde hânngú napóe, hedá t'áhki oe Judea nange na'okúná' ni'ge dithaa'indá i'gedí dívíhí'máa.

66 T'áhki dit'oe'in ná'i háäwí i'gedí díví'ánshamáa, hedí dívípitsika'máa, "Háawi-angú ná'i ay namúuní?" Hedí ta'gendi Nanbí Sedó Jôesi Tádádí iví mange i' ay óemáa.

Háawi John namúuní i'gedí Zechariah ihée'o'

67 John-bí tádá Zechariah ûnmuu'i' i' Yá'dâa'i P'oewahâa pín ta'gedí imáadi wí Jôesi Tádáví tukhe'bi waabá ihée'andi ginnân natú:

68 "Jaho gitúuní Nanbí Sedó Jôesi Tádá hay'i namuu'in, i-á Israel-ví Jôesi dínmuu, gá na'in iví t'owa gimuu'inbí'piye gín'äädân díkhäge'namídí hedá nanbí hânminbí mangedá díma'p'äädi-í dá.

69 Jôesi Tádádá wí hânho kay'i aywondi na'in dímagi. David-á hân'oe Jôesi Tádáví t'ôe'i ûnmuu, hedá ná'i aywondi-á David-ví äy iwedi'i'ba' ûnmuu.

70 Jôesi Tádádí dí't'ôe'an gin ikhây máa'in, hedí i' hí' iví hân'oe'in yá'dâa'in tukhe'minbí sóphogedi dînsan.

71 Natú na'inbí hánminbí'wedi dín'aywoení, in dít'ay'inbí mangedi díjâa'amí.

72 Natú nanbí hehãäwin thehtáy pahpá'inbí'piye nasehkanápúuwí hedá wá' in yä'dâa'in tun Abraham-dádí ik'ú'indá há'to ún'ôede-í.

73-74 Jôesi Tádádí iví tun ta'gendi Abraham óemägi nanbí hánminbí mangedi díwhahónídí, hedânho gínkoedí-í khunwôeda'ginpídíbo' i'ây'a'ginmäänídí,

75 hedânho gin ívíkanhondibo t'ähkí na'inbí wówátsi thaa yä'dâa'in gimúuní, hedá ta'gebo-á nanbí wówátsi-áâyhúuwí" gin Zechariah natú.

76 Ihaydá i ay-á óetu'an, "Naví ay, Ɂ-á i' shánkí kw'áye na'ándi namuu'iví tukhe'bi gin wóetu'âamí. Hedá Ɂ-á i' shánkí natsonji'iví páadé unmú-í in p'ôe igí' mánkhây'amídí.

77 Ú'dá iví t'owa ovâyhangin'ânnamí ovây'aywoení'in inbí t'aywó'di-á dín'owó'yendi.

78 Nanbí Jôesi-á gin i'amí gá hânho nasehkanät'óedân, hediho i' to'wí i' thanbí muwâthay waagi'ba namuu'i' oe kw'áyedi nanbí'piye nakä'äggí'o,

79 hedi in to'wên in chuwa dâykunwôeda'di khun ní'ge dimännindáho i'di ovâykomääní. I'dáho na'in díkhäge'khâymaa hedânho ánsaaginpídíbo giyêenídí" gin Zechariah natú.

80 John nasôedi iví hangintan wá' únsôe, hedi tí'úugédí ihaydá ahkónu-á nathaa, in Israel-'inbí jâa its'ant'ôe'an píhay.

2

Háa Jesus na'aypuyä waa

1 John i' p'ó'p'oekandi na'aypuyä iwáydíba i' Rome-wi tsondi shánkí hay'i Caesar Augustus gin nakháwä'i'di t'ähkí t'owa i' nange itsonmáa eejewin ovâyt'ôephade dívíkháwäta'kwogihúuwídí.

2 Nää páadé in t'owa dívíkháwäta'kw'ódi Quirinius oe Syria nange natsondimuu ihaydi.

3 Hediho t'ähkí t'owa inbí thehtáy pahpá'inbí bú'piye dimää dívíkháwäta'kw'ôenídí.

4 Joseph wá' ikháváta'kugihó'. I-á Galilee nange naná' diwedi Nazareth bú'aydi napee, hedi wíyá bú'ay oe Judea nange Bethlehem gin dâytú'o' iwepiye namää. Joseph-á David-víây iwedi'i'ba namuu, hedi David-á Bethlehem iwewi-á namuu, hediho Joseph iwepiye únpuphóe.

5 Joseph-di Mary i-ádíba óeho'. Indá dakhóhtsaatunpä'an, hedi Mary-á nasâamuu.

6 Bethlehem daji' ihayhääbá i' thaa napówa Mary i'ayyamídí.

7 Hedi iví páadé'i' ay i'ayyan, hedi aa'ây iwe óe'ánnankídí i hääpanbí húuphébay iwe óek'ú', gá ee dívíwho'kw'óe'ó'i tewhá iwe wínajáanáhpidân.

In makówáwin t'ôepa'aa'indi in k'úwá áyí'nin ovâyhé'an

8 Iwáy bú'ay tsowa wáy wên k'úwá áyí'nin dikw'ó, indá khu'déedí oe ahkónu inbí k'úwá dâ'yáyínmáa.

9 Jôesi Tádádí wí makówáwi t'ôepa'aa'i' inbí'piye ovâysan, hedi inbí páadépiye tsíkhagipí dínkwínudee, hedi Nanbí Sedó Jôesiví kohthaydi ovây'ánhógidi hânho dikhunwôeda'póe.

10 Hedi i' makówáwi t'ôepa'aa'i'di ovâytu'an, "Wí'íkhunwôeda'ípí. Bít'ôeyan, naadá híwó'di tun wâyamá', t'ähkí t'owa hânho ovâyhíhchannamídí.

11 Nää thaa oe David-ví bú' wí aywondi ungi' na'aypuyä. I-á i' to'wí namuu Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, i-á i' shánkí natsonji'i namuu.

12 Hedi ná'in bînmúuní únhanginnáanídí háa wáytu'an waa ta'gen namuu'in: Wí ay bînshaa-í aa'ây iwe na'anmuudi, hääpanbí húuphébay iwe nak'óedí."

13 Tsíkhagipí i' makówáwi t'ôepa'aa'i-ádí wây-á báyéki mákówáwin t'ôepa'aa'in dikeepóe. T'ähkídíbo Jôesi Tádáví'gedi híwó dívíhí'máadí ditú',

14 "Makówa kw'áayé t'ähkí ditúuní Jôesi Tádá-á hânho hay'i namuu'in, hedi nää oepáa k'aydá in to'wên Jôesi Tádá óehíhchanmä'indá ánsaaginpídíbo dikwoní."

In k'úwá áyí'nin Jesus óemúunídí dimää

15 In makówáwin t'ôepa'aa'in makówápiye diwáypee ihaydi in k'úwá áyí'nin wí'ná táye dívítumáa, “Jaho Bethlehem-piye gimú-í ná'in napóe'in âymúunídí, i'gedi Nanbí Sedó Jôesi Tádádí na'in díhangin'ânnan.”

16 Hediho dívíwänäho'di Mary-á Joseph-á hedá i' ay ee hääpanbí húuphébay iwe nak'óedá ovâyshaa.

17 I' ay óemú' ihaydi háa in makówáwin t'ôepa'aa'indi iví'gedi ovâytu'an waa ditunji'.

18 T'ähki in iwe diji'in ovâyháa'an i' hääwi in k'úwá áyí'nindi ovây't'oe'andi dit'oeđi.

19 Mary-á ná'i hääwi t'ähki napóe'i wí'ún'ódepí, hedi häädi wänbo t'ähki i'gedi i'ânshaamáa.

20 In k'úwá áyí'nin inbí k'úwá diji' iwepiye diwáymää, hedi Jôesi Tádá-á kw'áayébo' óemáadí ditú' hânho hay'i namuu'in, gá ná'i' hääwi dâymú'i-á dit'oe'i-á namuudân. T'ähki háa i makówáwi t'ôepa'aa'i'di ovâytu'an waagibá napóe.

Jesus i' méesate hay'i eepiye óeho'

21 Wí jáadi naphade ihaydi i' ay in Hudíyoví k'ewe taadi óetaa'an, hedi Jesus gin óekháyá'. Ná'in kháwá-á i' makówáwi t'ôepa'aa'i'di óemági wa'di iví jiyá únsáhpóepídíbo'.

22 Hedi ihaydiho napóe dán'amídí háa Moses ita'nan waa, in Hudíyo inbí khuu dínmuudi dínkhây'ä' díví'amí'in wí ay na'aypuyä ihaydi, hediho' i' ay oe Jerusalem-piye dänho', i' méesate hay'i iwe Jôesi Tádá óetu'âamídí, “Nanbí ay wímääni.”

23 Gin dân'an gá ná'in tsontun Jôesi Tádávi ta'nin diwe ûnk'óedân: T'ähki in páadé di'aypuyä'in e'nún áyyä-á Jôesi Tádá óemääni.

24 Hedá wá' nata'muu in jiyá'indá wíje k'o'wee háa wíje tsidé'ây ha'wâagi'in dâyhúuwí, hedi ná'in tsidé dâyhaydi Jôesi Tádá óemääni. Hediho Mary-á wá' han ikhâymaa.

Háa Simeon Jesus-ví'gedi natú waa

25 Oe Jerusalem wí sen nathaa Simeon gin nakháwá'i'. Iví wówátsi-á ta'ge ihon, hedá Jôesi Tádávi khuu-á ôn'a'gin. Natsíkha Jôesi Tádádí in Israel'in inbí t'ôephade iwedi ovâywhahóenídí, hedi i' Yä'dâa'i P'oewaahâa i-ádi naji'.

26 I' Yä'dâa'i P'oewaahâadibá Simeon óehangin'ânnan wínachuwagi'opí'in i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí óemú'pídíbo'.

27 I' Yä'dâa'i P'oewaahâadi i' hay'i méesate ee Simeon óets'úde. Jesus-ví jiyá-ádi tádá-ádi i' wá' óets'úde, hedânho indi igí' ôn'amídí háa nakhây'ä'in Jôesi Tádá natsonpóe waagibá.

28 Dits'ú' dihaydi Simeon-di i' ay óekê', hedi Jôesi Tádá óekú'daa'andi ginnân natú:

29 “Nanbí Sedó Jôesi, nábâa hîn naa uví t'ôe'i' omuu'i híhchandi díchuwamáa, uví tun bimági waagibá.

30 Naa ohíhchan, gá nää-á naví tséedí i' aywondi u'di dînsandi' dópimú'dân.

31 Hedi ná'indá bi'an t'ähki nange'in t'owa dâymúunídí.

32 Ná'i aywondi-á wí ko waagibá namúuní uví p'oe in Hudíyo dimuupí'in ovâykeeyamídí, hedi i' namuudi uví t'owa Israel'indá he'ennin dipúuwí.”

33 Gin Simeon i' ayví'gedi ihée'andi i' tádá-á jiyá-á hânho ovänháa'an.

34 Hedáhá' Simeon-di Jôesi Tádá óedaa'an híwó'di thaa ovänmäänídí, hedá Mary-á óetu'an, “Wáy wên in Israel'in i' óesígikáyjí, hediho ovây'aywoení, hebo wáy-á wëndá wí'óesígikáyjípi hediho dipede-í. I'dá t'ähki t'owa háa Jôesi Tádá nada' waagi ovâykeeyamí, hewänbo in t'owadá óejojikhâymaa,

35 hedi báyéki t'owa háa inbí pí'ná khó'jé di'ânshaamuu waa ovâykeeyamí. Hedi u-á báyéki mánt'ôephadekhâymaađí wí to'wíđí wí tsijó phá'dí uví pín wônjún waagibá unchaa-í.”

Anna ikú'daa'an

³⁶ Hedá iwebá wí kwee Anna gin nakháwä?i wá? naji?, i-á wí Jôesi Tádávi tukhe?bibá namuu. Nă?i kwee-á Phanuel-ví a?yú ûnmuu, hedi Asher-á iví hehăäwi thehtáy pahpâa ûnmuu.

³⁷ Tsé ihay paayo nakhóhtsa?änwän, hedi khávéntä?di jónu (84) paayo ûnná iví sen ûnchuu iwedi. Hăädi wänbo t'ăhkí i? méesate hay?i iwe naji?, hedi hăyänbo? ihaädă?odá ijûusu?odá khüu-á thaa-á Jôesi Tádá óe?a?ginmä?.

³⁸ Wa?di Simeon ihí?máa ihaydibá i? kwee nats'ú, hedi i? aygi? Jôesi Tádá óekú?daa'an, hedá iví?gedá ovâyt'ôe'an t'ăhkí in Jerusalem-win ditsíkhakw'ó'nin Jôesi Tádádí ovâyma?p'ăädi-ídi.

Joseph-ádi Mary-ádi oe Nazareth bú'aypiye dänweeho?

³⁹ Joseph-ádi Mary-ádi dän'an háa Nanbí Sedó Jôesivi tsonnun diwe nak'óe waagibá, ihaydáhá? inbí bú'ay Nazareth-piye dänweeho?, i-á Galilee nangá nak'óe.

⁴⁰ Hedi i? ay nasó?di nakaypoe'o hedá báyéki hangintandá imáa, hedá Jôesi Tádádá báyéki óekhăge?máa.

Jesus-di in hăhkannin i? méesate hay?i ee ovâyhé?an

⁴¹ Paayo p'óe waagi i? Passover shánkí?eedi dinná? dihaydi, Jesus-ví jiyá-á tádá-á oe Jerusalem-piye damăä?ă.

⁴² Hediho Jesus tă?di wije (12) paayo?i namuu ihaydi Jerusalem-piye dimăa, hăädi waa díví?o waagibá.

⁴³ I? shánkí?eedi dínk'ewe? dihaydi in t'owa dívíweehondi, Jesus-á Jerusalem-bo iwóyí?.

⁴⁴ Indá da?ände wâ-y-á t'owa indádíba dimännindádi naji'in, hedi wí thaa t'ăhkí Jerusalem diwedi damăa. Ihaydi inbí k'ema'in deeje hedá inbí maatu'in deejá óenuwă,

⁴⁵ hewänbo wí?óeshaapídi Jerusalem-piye dänwáybun óenuuwă-ídi.

⁴⁶ Wíje thaa naphade ihaydi i? méesate hay?i ee in Hudíyovi hăhkannindádi óeshaa. Háa dívíhí?máa'in i?di ovâyt'ôeyande hedáhá? báyéki hăäwí ovâytsika?máa.

⁴⁷ Iví hangintandá hedá iví hí? in hăhkannin ovâytmáa?i?dá t'ăhkí t'owa dit'oe'in ovâyháa'an.

⁴⁸ Iví tádá-á jiyá-á wíđänhanginnáhpí háa dän?ánshaa'amí'in. Iví jiyádi óetu'an, "Naví ay, háadan gin na'in dí'an? Ti wí?úhanginnáhpí'an ʘ?di báyéki áyîngi uví tádá-ádi naa-ádi dímagi, hedá t'ămäpiye wítuwämáa?"

⁴⁹ Jesus-di ovântu'an, "Ti wíđänhanginnáhpí'an naa dínkhây?ă? naví Tádávi tewhá ee ochani'in?"

⁵⁰ Hewänbo háa ovântu?annin wíđaka?pówápí.

⁵¹ Iví tádá-á jiyá-á indádíba oe Nazareth-piye nawáymăa, hedi t'ăhkí háa óetu'an waa i?a?gindo?. Iví jiyá nă?i hăäwí t'ăhkí napóe?i wí?ún?ódéndepí.

⁵² Hedi Jesus-á nasôemăndi shánkí báyéki hangintandá ihónde?, shánkí nasenpuwamän, hedi Jôesi Tádá-ádi in t'owa-ádi shánkí wänbo óesígí.

3

John i? p'ó?p'oeandi?di Jôesivi tun in t'owa ovâyttunphadende?

¹⁻² Tiberius Caesar t'ăhkí i? Rome-wi nange tă?di p'ánú (15) paayodi natsonji? ihaydi, Zechariah-ví ay John i? p'ó?p'oeandi? oe ahkónu naji?, hedi Jôesi Tádádí óetu'an iví hí? ónt'ôe?amídi. Ihayhăäbá Pontius Pilate Judea nangewi tunjó namuu, Herod-á oe Galilee nangá natsonnän, Herod-ví tí?úu Philip-á oe Iturea nange hedá Trachonitis nangá natsonnän, Lysanius-á oe Abilene nangá natsonnän, hedá Annas-ádi Caiaphas-ádi owhá? p'ó?dédi?indá damuu.

³ Hedi John t'ämäpiye Jordan p'o'k'ay tsowa i'ge najidi in t'owa Jôesivi tun ovây't'ôekanhon. Ovây'tumáa, “Unbí t'aywó'di binjoe'an hedânho Jôesi Tádádí wovây'owóejé-ídí, hedá naadá wâyp'ó'p'oe'ámí.”

⁴ Hedi ná'i háa John i'o waa Jôesi Tádáví tukhe'bi' Isaiah ivi ta'nin diwe ho ita'nan. Ginnân ûnta'muu:

Wí to'wí oe ahkon deedi ûntuhkwíntúuní,
 ‘In p'ôe binkhây'an i' shánkí natsonji'igí?.
 Hã'i p'ôe'ây wá' igí' binta'ge'an.

⁵ T'ähkí hége'ây napideede-i.

T'ähkí okú-á p'indá natayedipúuwí.

Wáy namäginá' deejá nata'gepúuwí,
 hedi i' p'ôe nabôebôená'di' nata'gepúuwí.

⁶ Hedi t'ähkí t'owa dâymúuní Jôesi Tádádá t'owa ovây'aywonde'in.'

⁷ Hânho báyéki t'owa dimää'ä John-di ovây'p'ó'p'oe'ámí. I'di ovây'tumáa, “Un pãäyú wí phaa iwedi íshavemännin waaginbá ímuu'in, to'dan wovây'tu'an háa úví'ámí'in, hedânho Jôesi Tádádí wíwovây'tuhchãänú-ípídí?”

⁸ Híwó úví'ãmí hedânho nakeepúuwí unbí t'aywó'di ta'gendi binjoe'annin. Wí'íjêngitúuní, ‘Abraham-bí ây iwedi'ínbá gimuu.’ Nã'in wây'tu'ámí, Jôesi Tádá-á nada'dáho ûnkodi ná'i k'uu nãäyê nak'wó'didi wây-á Abraham-bí ây ovây'p'á'ídí.

⁹ Nãäho gin waagibá napoe'o: Wí k'uuwée-á ho nakhâymuu wí tay púu nú' óets'âa-ídí. T'ähkí i' tay nabaypoe'opí'-á óets'âa-í, hedi phaa iwe óechãänú-í.”

¹⁰ Hedi in t'owadi óetsika'yan, “Hân gínkhây'ä' íví'ámí'in háa untú waa wígínpúuwípídí?”

¹¹ I'di ovây'tu'an, “Gá ginnân: Wí to'wí wíje k'éwé'in to ûnk'óedáho', i-á ûnkhây'ä' wéhpêe wí to'wí ûnk'óepí' óemãáni'in. Hedi wí to'wí ûnkoegí' bá'yendi-áho ûnkhây'ä' wí to'wí ûnkoegí'kw'óhpí' óemãáni'in.”

¹² Wên tax phahsannin ivi'piye dimää ovây'p'ó'p'oe'ámí, hedi ditsikapóe, “Háhkandi', heyâa na'indá, hân íví'ámí?”

¹³ I'di ovây'tu'an, “T' chã' háyú unbí tsonnindi wovây'tu'an ihayda'mân binwé'ge'ámí.”

¹⁴ Hedá wên sundado-á ditsikapóe, “Heyâa na'indá, hândá íví'ámí?” I'di ovây'tu'an, “Háyú wovây'wá'âa'i'di bíhíhchannan. T'owa wíwínkaygi'ámí wíyá shánkí wovây'mãáni, hedi háa in t'owa híwóhpí wídí'ánpídáho', wí'ovây'tu'ãmí híwóhpí díví'annin wí chã' inbí'wedi bínhóenídí.”

¹⁵ In t'owa dichanpoe'o wí háäwí hay'i napuwagí'o waagibá, hedi John i p'ó'p'oe'kandiví'gedi báyéki díví'ánshaamáa, tigúba i-ân namuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesogekhây'máa'i' t'owa ovây'aywoenídí.

¹⁶ Hedi John-di t'ähkí'íbo ovây'tu'an, “Naadi p'oe'dida' wâyp'ó'p'oe'o', hewänbo wí to'wí naví shánkí tsonkhuu imáa'i napowagí'o, naa ihay híwó'di wó'muupí ivi anto wänbo dôn'p'ãädi-ídí. I'dá wíyá pí'wí p'ó'p'oe'kan waagibá wovây'mãáni. Wáy wên un i' Yä'dâa'i P'oe'wãhã wovây'mãáni, wáy wëndá phaadá wovây'tuhchãänú-í.

¹⁷ I-á nakhâymuu t'owa ovây'weejé-ídí, wí to'wí i' táhtân i' tákhowa iwedi iwijende waagibá. I' táhtân iwé'ge'an dihaydi tebay iwe ikuu-í, hewänbo i' tákhowa-á wí phaa hánhay wänbo naphahpaädipi' iwe ich'âani.”

¹⁸ Shánkí wíyá tun gi'bibá John-di kay'indi in t'owa ovây'hée'an, Jôesi Tádáví híwó'di tun ovây't'ôe'odi.

¹⁹⁻²⁰ Hedá John-di Herod wá' óetu'an i' kwee Herodias-ádi t'aywó i'annin. Tobá Herodias-á Herod-ví tí'úuví kwee ûnmuu wänbo' ónkê'. Báyéki wíyá t'aywó'di-á Herod i'an, hedá wá' John óepansóge, hedi ná'in in shánkí p'ándíkí' i'annin namuu.

Jesus óep'ó'p'oe'an

21 John-di t'ähkí in t'owa ovâyp'ó'p'oe'o' ihaydi Jesus wá' óep'ó'p'oe'an. Hedí iwebá Jesus ijûusu'o' ihaydi makówá nakhuudee,

22 hedí i' Yä'dâa'i P'oewaahâa wí k'o'wee waagibá natú'muudi nawândi Jesus-vî'di isóge, hedá wí tun makówádí napeedi ginnân natú: “U-á naví ay wísígí'i-ân unmuu. Hânho u'di ohíhchan.”

Jesus-ví páadé kã'ää'in t'owa ûnmuu'in

23 Jesus-á mađi powintä (30) paayo'i namuu páadé its'anhâhkanjîyé ihaydi. T'owa-á di'ân i-á Joseph-ví ay namuu'in. Joseph-á Heli-ví ay ûnmuu.

24 Heli-á Matthat-ví ay ûnmuu, Matthat-á Levi-ví ay ûnmuu, Levi-á Melchi-ví ay ûnmuu, Melchi-á Jannai-ví ay ûnmuu, Jannai-á Joseph-ví ay ûnmuu,

25 Joseph-á Mattathias-ví ay ûnmuu, Mattathias-á Amos-ví ay ûnmuu, Amos-á Nahumbí ay ûnmuu, Nahum-dá Esli-ví ay ûnmuu, Esli-á Naggai-ví ay ûnmuu,

26 Naggai-á Maath-ví ay ûnmuu, Maath-á Mattathias-ví ay ûnmuu, Mattathias-á Semeinbí ay ûnmuu, Semein-dá Josech-ví ay ûnmuu, Josech-á Joda-ví ay ûnmuu,

27 Joda-á Joanan-bí ay ûnmuu, Joanan-dá Rhesa-ví ay ûnmuu, Rhesa-á Zerubbabel-ví ay ûnmuu, Zerubbabel-á Shealtiel-ví ay ûnmuu, Shealtiel-á Neri-ví ay ûnmuu,

28 Neri-á Melchi-ví ay ûnmuu, Melchi-á Addi-ví ay ûnmuu, Addi-á Cosam-bí ay ûnmuu, Cosam-dá Elmadam-bí ay ûnmuu, Elmadam-dá Er-ví ay ûnmuu,

29 Er-á Joshua-ví ay ûnmuu, Joshua-á Eliezer-ví ay ûnmuu, Eliezer-á Jorim-bí ay ûnmuu, Jorim-dá Matthat-ví ay ûnmuu, Matthat-dá Levi-ví ay ûnmuu,

30 Levi-á Simeon-bí ay ûnmuu, Simeon-dá Judah-ví ay ûnmuu, Judah-á Joseph-ví ay ûnmuu, Joseph-á Jonam-bí ay ûnmuu, Jonam-dá Eliakim-bí ay ûnmuu,

31 Eliakim-dá Melea-ví ay ûnmuu, Melea-á Menna-ví ay ûnmuu, Menna-á Mattatha-ví ay ûnmuu, Mattatha-á Nathan-bí ay ûnmuu, Nathan-dá David-ví ay ûnmuu,

32 David-á Jesse-ví ay ûnmuu, Jesse-á Obed-ví ay ûnmuu, Obed-á Boaz-ví ay ûnmuu, Boaz-á Salmon-bí ay ûnmuu, Salmon-dá Nahshon-bí ay ûnmuu,

33 Nahshon-dá Amminadab-ví ay ûnmuu, Amminadab-á Ram-bí ay ûnmuu, Ram-dá Hezron-bí ay ûnmuu, Hezron-dá Perez-ví ay ûnmuu, Perez-á Judah-ví ay ûnmuu,

34 Judah-á Jacob-ví ay ûnmuu, Jacob-á Isaac-ví ay ûnmuu, Isaac-á Abraham-bí ay ûnmuu, Abraham-dá Terah-ví ay ûnmuu, Terah-á Nahor-ví ay ûnmuu,

35 Nahor-á Serug-ví ay ûnmuu, Serug-á Reu-ví ay ûnmuu, Reu-á Peleg-ví ay ûnmuu, Peleg-á Eber-ví ay ûnmuu, Eber-á Shelah-ví ay ûnmuu,

36 Shelah-á Cainan-bí ay ûnmuu, Cainan-dá Arphaxad-ví ay ûnmuu, Arphaxad-á Shembí ay ûnmuu, Shem-dá Noah-ví ay ûnmuu, Noah-á Lamech-ví ay ûnmuu,

37 Lamech-á Methuselah-ví ay ûnmuu, Methuselah-á Enoch-ví ay ûnmuu, Enoch-á Jared-ví ay ûnmuu, Jared-á Mahalaleel-ví ay ûnmuu, Mahalaleel-á Cainan-bí ay ûnmuu,

38 Cainan-dá Enos-ví ay ûnmuu, Enos-á Seth-ví ay ûnmuu, Seth-dá Adam-bí ay ûnmuu, Adam-dá Jôesi Tádávi ay ûnmuu.

4

Penísendiđi Jesus óetayinde?

1 Jesus i' Yä'dâa'i P'oewaahâa pín ta'gedi imáadí in Jordan p'o'k'ay naná' diwedi nawáymää, hedí i' Yä'dâa'i P'oewaahâađi ahkónupiye óeho'.

2 Iwe jónántä (40) thaa i' Penísendi ikhääde' óet'aywóhkannamídí. I' jónántä thaa t'ähkí hääbo wí'ik'oepí, hedí t'ähkí i' thaa naphade ihaydi haadı óemáa.

3 Hedí Penísendiđi óetu'an, “Jôesi Tádávi ay unmuudáho ná'i k'uu náwe nakw'ó'di nâajôení napávapa'ídí.”

4 Jesus-di óetu'an, “Joe, há'to gin dáy'amí. Jôesi Tádávi tą'nin diwe ûntû', T'owa-á wíyá shánkí dántáy pávávi'wedi hedânho in kodi wówátsi dâymá've-ídí.”

⁵ Hedáhá? i? Penísendidá owáy kw'áyepiye naná? diwe Jesus óepiye, hedi t'ähki nange nää oepáa k'aydi wémûudibo? ònkeeyan,

⁶ hedi óetu'an, "Naadi t'ähki tsonkhuu t'ähki ná?i nan deeje wímääni, inbí sa'wó'di hääwí wóegé. Ná?i-á t'ähki naví mange dínkw'ódiho?, hedi to'wí naa oda?i dómääni.

⁷ Hedânho naví páadépiye bidége?disógedi dí'a?ginmäänidí, ná?i t'ähki uví? úmúuní."

⁸ Jesus-di óetu'an, "Joe, há?to gin dáy?amí. Jôesi Tádávi ta'nin diwá ginnân ûnta?muu: Jôesi Tádá i? shánki natsonji?i?bá namuudi bín?a?ginmääni.

I-á unbí Jôesi únmuu, hediho i?da?mân bín?a?geeni."

⁹ Ihaydá Penísendidá Jesus-á oe Jerusalem-piye óeho?, hedi i? méesate hay?i shánki natu?wän deedi óepiye, hedi óetu'an, "Jôesi Tádávi ay unmuudá näwedi óke?t'ave,

¹⁰ gá Jôesi Tádávi ta'nin diwe gin nata?muudân:

Jôesi Tádá iví makówáwin t'òepa?aa?in itu?amí wóe?áyîngi?amídí.

¹¹ Hedá gin wá? nata?muu:

Indidânho inbí man diwe wóeyâa-í hedânho k'uu eedi wívi?ânchäänú-ípídí."

¹² Jesus-di óetu'an, "Joe, háa untú waa há?to dáy?amí, gá iví ta'nin diwebá ûntû?dân,

Uví Jôesi i? shánki natsonji?i namuu?i wínâatayi?nípí nâamúunídí háa in natú?in i?amí?in háa joe."

¹³ T'ämäge háa Jesus óet'aywóhkannamídí Penísendi ikhää ihaydi Jesus-ví?wedi ijâa'an wíyá wáygedí puwahay.

Jesus oe Nazareth bú?ay óejoegi?an

¹⁴ I? Yä?dâa?i P'oewâahâädá Jesus báyéki pinnán óemägi, hedi Galilee-piye iwáybun. T'ämäpiye i? bú? eeje t'ähki t'owa Jesus-ví?gedi dit'oe,

¹⁵ hedi t'ähki Hudíyoví méesate eeje i?di ovâyhá?o?, hedi t'ähki t'owadi kw'áayébo? óemáa.

¹⁶ Jesus oe Nazareth bú?ay napówá, nasôe iwe?i bú? namuu. I? kaykhanwówá thaa in Hudíyoví méesate?ay ipiye namää, häädi wänbo t'ähki i?o waagibá. Iwínú Jôesi Tádávi ta'nin diwedi in t'owa ovâyunnamídí,

¹⁷ hedi indi in ta'nin Jôesi Tádávi tukhe?bi Isaiah ita'nannin òn'an, hedi imahsanusuudi ná?i hí? nata?muu iwe ishâa:

¹⁸⁻¹⁹ Nanbí Sedó Jôesi Tádádí i? Yä?dâa?i P'oewâahâä naa dînsan, hediho i-á naa-ádí naji?, gá naa díde?mandân in sehkanäwó diwówáji?in t'owa iví híwó'di tun dovâyt'òe?amídí.

I?di naa dîsan in pan dovâyt'òe?amídí dovâymahpâdikhâymaa?in,

in tsí?t'aa?indá inbí keetandá dâywâykâyjídí,

in áagé diwha?vennindá dovâywâytaygé-ídí,

hedá t'owa-á dovâytu?âamídá ihaydiho naná Nanbí Sedódí ovâykeeyamídí hânho híwó'di namuu?in.

²⁰ Hedáhá? Jesus in ta'nin iwâymahsanu, hedi i? méesate iwewi khäge?di? ònwáy?andi isóge. T'ähki ee méesdiwówáji?in t'owa iví híwó'di tun dovâyt'òe?amídí.

I?di naa dîsan in pan dovâyt'òe?amídí dovâymahpâdikhâymaa?in,

in tsí?t'aa?indá inbí keetandá dâywâykâyjídí,

in áagé diwha?vennindá dovâywâytaygé-ídí,

hedá t'owa-á dovâyrate dikw'ó'nindi Jesus hânho óedamúnde?.

²¹ Ihaydáhá? Jesus-di ovâytu'an, "Ná?i hääwí Jôesi Tádávi ta'nin diwe nata?muu?i-á ho napóe nää thaa ít'òeyankw'òndibo?."

²² T'ähkídíbo dichanpóe híwó ihée?annin. T'ähki ovâyháa'an, gá sa'wó'di tundi ovâyhée?andân, hedi ditû?, "Hádídan ná?i hääwí ûnhanginná? Ti Joseph-ví ayda?mân wí?únmuupí?an?"

²³ I?di ovâytu'an, "Madi undi ná?i tuní,

hedá t'owa-á dovâyt t'owa ditû?di dítu?âamí, 'Woekandi, páadé bipihehkháa'amí. Han ítúdáho unbí hí? ginnân úntundá'i: Un ít'oe háa ee Capernaum bú'ay dáy'annin, hedího náa-á náa naví ówíná wá? han waagibá naa dínkhây?á? dáy'amí'in.

24 Hewänbo naadá ta'gendi wâytü'amí, wí Jôesi Tádávi tukhe?bi?-á iví nange iweho wí'óesígí'ohpí.

25-26 Naadá wâytü'amí háa báyéki paayo phade ta'gendi napóe'in, Jôesi Tádávi tukhe?bi? Elijah nawówáji? ihaydi. Pojedá píngé paayo wí'ikwá?nanpí, hedího t'ähkí i? nange wáy báyéki dihaapóe. Hedí tobá Israel-win kwiya? inbí sená? dín't'ahánnin báyéki diji wänbo?, hä?in kwiya?bí?wepiye Jôesi Tádávi Elijah óesaanívi?wedi oe Sidon bú'piyân óesan, wí bú? Zarephath gin dâytü?o? iwepiye, wí kwee iví sen ûnchuu?i? óekhäge?namídi.

27 Hedá wá? Jôesi Tádávi tukhe?bi? Elisha nawówáji? ihayhäa, báyéki in Israel-win diphéetaymuu, hedí wéná wänbo in wídiwówapí. Wí sen Naaman kin nakháwá?idá?mân nawówa, hedí i-á Syria nangewi-ân namuu."

28 In méesate ee dikw'ó'nin ná?i dit'oe ihaydi hânho dit'ayyaapóe.

29 Tsíkhagipí dívíwínúdí i? bú'dí já?wépiye Jesus óechänupiye. I? bú?-á okú wáhkí nak'óe, hedí oe okú kw'áyepeye óepiye t'owá k'áygédi óeke?t'âave-ídi.

30 Hewänbo i-á inbí jáagé i?ge naphadedibo? iwedí namää.

Jesus-di wí yä?dâapí? p'oewaahâa wí senbí?wedi óekhepiye

31 Ihaydá Jesus-á wíyá Galilee nangewi bú'ay Capernaum gin dâytü?o? iwepiye namää, hedí i? Hudíyoví kaykhanwówá thaa dinná? dihaydi in t'owa ovâyhá?o?.

32 In t'owa háa Jesus-di ovâyhá?annindi ovâyháa?an, gá wí to?wí báyéki tsonkhuu imáa?i waagibá ihí?máadân.

33-34 Iwebá wí sen na?ân wí yä?dâapí? p'oewaahâadi óemáa?i?, hedí ituwínú, "Ívi?wän u Jesus Nazareth-wi?, ánpí dí?an. Ti un?äa dit'aháanú-ídi gáhân? Naa dínhanginná to?wí unmuu'in – u-á i? t'ähkí yä?dâa?i? unmuu, i? Jôesi Tádávi wóesandi?."

35 Jesus-di i? yä?dâapí? p'oewaahâa t'aydi óehée?andi óetu?an, "Hânda?dibo?, hä?i senbí?wedi ópeeve." I? p'oewaahâadi i? sen in t'owavi páadépiye óekanu, hedí i senbí?wedi napee wí'óewa?anpídiibo?.

36 T'ähkí dikw'ó'nin ovâyháa?andi dívítumáa, "Jesus-ví hí?-á hânho ûnkay. I-á báyéki tsonkhuu ûnk'óe in yä?dâapí?in p'oewaahâa to?wênbí?wedi ovâypeejoenídi, hedího dâya?gindo?."

37 Hedí t'ämäpiye t'ähkí in t'owa iwéngéwin iví?gedí dívíhí?máa.

Jesus-di báyéki t'owa ovâyhehkháamägi

38 Jesus in Hudíyo-ví méesate iwedí napee, hedí Simon-bí tewhá iwepiye namää. Simon-bí jahkwíjo ûnhaydi hânho natsáwäp'íde?, hedí Jesus igí? ônkhä?ge?daa?an.

39 Hedího Jesus namäädi i? kweeví whohte hânge iwínú, hedí i? tsáwäp'íde i kweeví tú'dí napee-ídi ijôn. Wesebo i? tsáwäp'íde ûnhándí i? kwee ishaa, hedí ovâyhúujôn.

40 Nathantsudemän dihaydi i? kaykhanwówá thaa ho naphade, hedí to?wên wây-á dihay?in dínkw'ó'nin Jesus-ví?piye dâyo?, tobá háawi inbí hay dínmuu wänbo?, hedí iví mandí ovâytägedí t'ähkí ovâyhehkháamägi.

41 In yä?dâapí?in p'oewaahâa báyéki t'owavi?wedi dínpee, hedí dipee?adi dívítuwínú, "U-á Jôeso Tádá-ví ay-ân unmuu." Hewänbo i?di t'aydi ovâyhée?andi wíyá wí'ovâyhí?mägipí, gá dínhanginnândân i-á nammu i? to?wí Jôesi Tádávi óesóge?i? t'owa ovây?aywoenídi, hedí wa?di wínada?pí in t'owa dínhanginnánídi to?wí namuu?in.

Jesus in Hudíyo-ví méesate?ây eeje in t'owa Jôesi Tádávi tun ovây't'óe'o?

42 Namuwäthay ihaydi Jesus ee bú'dí napee, hedí wähäa? tóebo wínathaapí iwepiye namää. In t'owadi óetuwäho?, hedí óeshaa ihaydá dívíkhäde? inbí?wedi wí'ijää?amípidí.

⁴³ Hewänbo i' di ovâytu'an, "Naa dînkây'ä' i' wé'ge'i bú'ây eejepiye omú-í'in, hedânho dovây't'ôe'amídí nã'i híwó'di tun hádídí Jôesi Tádádí in t'owa ovâysígihónde' i'gedí. Hangí'ânkun naa dísan."

⁴⁴ Hedího Jôesi Tádáví tun i' Hudíyoví méesate'ây eeje in Hudíyoví nange i'ge t'âhki ovây't'ôekanhon.

5

Jesus-di iví páadé'in khäge'nin ovâyde'man

¹ Wí thaa Jesus i' p'oekwîn Genessaret gin dâytu'o' iwe tsowa wáy nawin, hedí báyékí in t'owa dívíchänumáa shánki iví nú'piye dívíhâädi-ídí hedânho shánki híwó Jôesi Tádáví hí' dit'oe-ídí.

² Wíje kophé owáy p'o' k'áygé wáy da'ándí imû'. In paawó'indá wíyá wáygé diji' inbí pa'akanu'i dâyo'owêedi-ídí.

³ Wí kophé-á Simon-bí' ûnmuu. Jesus iwe itógidi Simon óedaa'an háy p'oe iwepiye ônhâädi-ídí, hedí iwáygé isógedí in t'owa ovâyhá'an.

⁴ Hedí ovâyhí'bowa ihaydi Simon óetu'an, "Uví kophé oe shánki nawä'an diwepiye mänhâädi, hedí unbí pa'akanu'i binwhájé hedânho bînpaawhahóenídí."

⁵ Simon-di óetu'an, "Háhkandi', khun t'âhki hânho ívít'ôe'an, hedí wêe wänbo paa wí'âywhahkê'pí. Hewänbo nää-á gin u' untú'dího i' pa'akanu'i dówhaajé-í."

⁶ Hedí han díví'an dihaydi báyékí paa dâywahógi, hedí inbí pa'akanu'i dínsivekhây'póe.

⁷ Hedího dívímanwá'dá'an inbí k'ema'in i' wêe kophé iwe dito'onnin di'ää-ídí ovâykhäge'namídí, hedí indá dipówá ihaydi in wíje kophé t'âhki dín'ídepóedí báyékí dínpaaku'undi ovây'ugekhây'an.

⁸ Simon Peter háa napóe'in imû' ihaydi Jesus-ví páadépiye idége'disóge hedí óetu'an, "Nanbí Sedó, naví'wedí óhâädi, naa-á t'aywóhkandí'dá' omuu."

⁹ Ha'wâa Peter natú gá óeháa'andân báyékí paa dâywahógidi, hedí t'âhki in diho dívímanwá'dá'an inbí k'ema'in i' wêe kophé iwe dito'onnin di'ää-ídí ovâykhäge'namídí, hedí indá dipówá ihaydi in wíje kophé t'âhki dín'ídepóedí báyékí dínpaaku'undi ovây-ádí diji'in wá' ovâyháa'an.

¹⁰ James-ádí John-dádí hanbá dachanpóe. Nã'in wíje senä'dá Zebedee-ví ây damuu, hedí indádí Simon-dádí wé'ge dãnpaawó'o'. Hebo Jesus-di Simon óetu'an, "Wí'unkhunwóeda'ípí. Nää-á paa mänhónde', hewänbo nää iwedí páadépiyá t'owa-ân naagí' dínkhonkhây'máa."

¹¹ Inbí kophé oe p'o kíngépiye dâywáyhâdidi hääwí dínkw'ó'di t'âhki dâyjoe'an, hedí Jesus óeyu'ho'.

Jesus-di wí sen naphéetaymuu'i' ônehkháa'an

¹² Wí thaa ee nangebá wí bú'ay iwe Jesus naji', hedí wí sen iví tú' t'âhki naphéetaymuu'i' Jesus-ví páadépiye idége'disógedí ip'ó't'ää, hedí óekhäge'daa'andi óetu'an, "Dínhanginná u-á úkodí'in nã'i phéetay dínjâa'amídí, unda'dí."

¹³ Hedí Jesus ikhóhtäädi iví mandi i' sen óetägedí óetu'an, "Oda'-á kun wíhekháamäänídí. Unhekháapúuwí." Wesebo i' senbí phéetay ûnhán.

¹⁴ Hedí Jesus-di kay'indi óetu'an, "To'wí wänbo háa úpóe'in wínâat'ôe'amípí. Moses-di wovâyjôn wí hääwí i' owha'ví'piye bínhúuwí'in Jôesi Tádá óemäänídí, hedânho in t'owa ovâyhangin'ânnamídí íwówa'in. Nää ópûn, ha'wâa ó'an."

¹⁵ Hewänbo nää-á shánká báyékí t'owa Jesus-ví'gedí dínhanginpóe, hedí báyékí t'owa t'âmâpha'gedí di'äädi dívíwé'ge'an ônt'óeyaanídí hedá i'di ovâyhekháamäänídí.

¹⁶ Hewänbo i' di ovâyjoe'andi oe ahkónupiye namää ijúusu'amídí.

Jesus-di wí sen ûn'a'yäkankodipí' ônehkháa'an

17 Wí thaa wí tewhá iwe Jesus-di in t'owa ovâyhá'o', hedi wên Pharisees-ádí hedá wên Hudíyoví khuu dâyhá'o'indádí iví tsowa wáy dikw'ó. Nă'indá dí'ää i' bú'ây eejedi oe Galilee nange Judea nangá nakw'ó'di', hedá Jerusalem bú' iwedá. Nanbí Sedó Jôesi Tádádí Jesus báyéki kay óemági in t'owa hehkháa ovâymäänídi.

18 Ihaydibá wên sená' dipówá, indá wí sen ûn'a'yäkankodipî' wên whohpa'ay eedi nak'óedí óekán, hedi dívíkhää ívepiye óets'ûude-ídí hedânho Jesus-ví páadépiye óek'úuwídi.

19 Hewänbo oe íve in t'owa dibá'yendi hádídi óets'ûude-í'in wídayshaapí, hediho oe wha'k'aypiye óepiye. I tekumu wáy wí dâyhá'dídi dâykhó'jéphohkídi, hedi i' sen iví whohpa'ay wóegé in t'owaví jáadi óewhaje Jesus-ví páadépiye.

20 Dâywâyumáa'in Jesus-di ovâymu' ihaydi i' sen óetu'an, "K'ema, uví t'aywó'di-á ú'owó'jen."

21 In Hudíyoví khuu dâyhá'o'indádí in Pharisees-ádí dívítumáa, "To-an nă'i namuu gân na'ánde"? Jôesi Tádáda'mân ûnkođi t'aywó'di i'owóje-ídí, wíyá to'wí wänbo-á joe. Hediho nă'i sen gin ihí'máadi Jôesi Tádá óe'a'ginhánunde'."

22 Jesus ûnhanginná háa dí'ánshaamuu'in, hedi ovâytsika'yan, "Heháadan gi'bi ánskaa bînmáa?"

23 Naa otúdá, 'Uví t'aywó'di ú'owó'jen,' háa otúdá, 'Ówínúdá ójíyé,' wé'i-an shánki wínabâapu'wanpí hedânho bînmúunídi háa ta'gendi dînkodí'in háa joe?

24 Năä hääwí dókhâymáa wáykeeyamídi naa t'owa t'âhkígí' o'aypuyä'i' dînk'óe'in năä oepáa k'aydi t'aywó'di dovây'owóje-ídí wá'." Hedáhá' i' sen ûn'a'yäkankodipî'-á óetu'an, "Naadi wítumáa, ówínú, uví whohpa'ay mánke'di uví'piye unmu-í."

25 Wesebo i' sen in t'owaví páadépiyebo' iwínú, hedi iví pa'ay iwe ûnk'óe'i' ikê'di iví'piye iweeho', Jôesi Tádá kw'áayébo' óemáadi namáa.

26 In t'owa hânho ovâyháa'an hedá dikhunwôeda'póe. Hedi indi wá' Jôesi Tádá kw'áayébo' óemáadi ditú, "Năä thaa âymû' wí hääwí hânhay wänbo âymû'pí'."

Jesus-di Levi óetu'an i-ádí namú-i'in

27 Nă'i t'âhki napóe ihaydi Jesus i' bú'ay iwedi namáadi wí tax phahsandi Levi gin nakháwä'i' óemû' i' phahsan chá' dâywé'ge'o'i' tehwa'ay ee na'ándí. Jesus-di óetu'an, "Naa-ádí ókă've."

28 Levi iwínúdi hääwí t'âhki ûnkw'ó'di ijoe'andi Jesus-ádí namáa.

29 Hedi Levi-di Jesus iví k'aygipiye óeho'di ónshánki'eedipaa. Wáy-á báyéki tax phahsannindá hedá wáy-á t'owa-á dikw'ó indádí dívíhúujođi.

30 In Pharisees-ádí hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indádí wí'ovâyhí'anpí Jesus-á nă'in t'owa-ádí ihúujo'in, hediho Jesus-ví khäge'nin ovâytsika'yan, "Heháadan nă'in tax phahsannindádí hedá nă'in wé'gen t'óeyanpí'in dimuu'indádí úvívúujo'?"

31 Jesus-di ovâytu'an, "In dihay'indá'mân wí woekandi dîntáy, in dihaypí'indá joe.

32 Naa o'ää in to'wên t'aywóhkannin dimuu'in dínhanginná'nin dovâytu'âamídi inbí t'aywó'di dâyjoe'amídi, in to'wên inbí wówátsi ta'ge dâyhon gin dí'ánde'indá joe."

Jesus haadä i'gedi óetsika'yan

33 Wên t'owadi Jesus óetu'an, "John i' p'ó'p'oekandiví khäge'nin ihayda' dívíhaadä'o hedá báyéki dívíjúusu'o', in Pharisees-ví khäge'nin wá' hanbá díví'o'. Heháadan uví khäge'nin húukandádí suwä-ádída' díví'o'?"

34 Jesus-di ovâytu'an, "Dínkhótsaashánki'eediná' dihaydi ti únkođi i' soyingiví k'ema'in bînhaadákannamí'in wa'di i' soyingi indádí najidibo'? Hedân joe.

35 Hewänbo owáy häädi i' soyingi inbí'wedi óekhuwakhâymáa, ihaydânho dívíhaadä'amí." *

* 5:35 Jesus wí'bo iví'gedi ihí'máa. I-á i' soyingi waagi'ba' namuu, hedi iví khäge'nindá i' soyingiví k'ema'in waaginbá-á dimuu.

Jesus-di ovâythayjo' in Hudíyoví hay'owáydi'i kuu-á hedá iví ts'aabi kuu-á wíđánwóndepí'in

³⁶ Jesus-di ná'i háhkangí' hí' wá' ovâytu'an: "To'wí wánbo wên to ts'aamin diwedi wí'isívéndepí wây-á to naphohchá'nin diwe it'i'k'úuwídi. Han waagi i'andá, in to ts'aamin wí pho únchaní, hedá in to ts'aamin diwedi'in t'ihku-á wá' há'to in to khannin deedi híwó nakeet'ôení.

³⁷ Hedá wá' to'wí wánbo wí méena ts'aabi' k'úwá khowa múu kayjee eeje wí'ikuudepi. Gin waagi i'andá, i' méenađi i' múu óephuudi óepáave-í, hedá i' méena nacha'dee-í hedí i' múu-á óepeđee'amí.

³⁸ Nakhây'ä' méena ts'aabi-á wí k'úwá khowa múu ts'aabi' eeje óekuu-í'in.

³⁹ Hedá t'owa-á páadé méena kayjee dâysuwäđá há'to méena ts'aabi-á disuwäda'í. Ditúuní, 'Ná'i méena kayjee-á shánkí híwó'di namuu'."

6

Jesus-á kaykhanwówá thaa wá' natsonji'

¹ Wí thaa, Hudíyoví kaykhanwówá thaa naná'di', Jesus-áđi iví khäge'nindáđi wí táhtân nava i'ge dimän, hedí iví khäge'nin dâyták'éthelon, hedá inbí mandi dâyhoo'andi i' táhtân dâyk'o'.

² Wên Pharisees-di ovâytu'an, "Kaykhanwówá thaa háa úví'o waagá nakhâak'óe. Heháadan ha'wâa úvíkanhon?"

³ Jesus-di ovâytu'an, "Undá bîntunnapí'an háa David hedá in senä' i-áđi diji'indáđi hân'oe díví'annin diháhsên dihaydi.

⁴ Jôesi Tádávi tewhá ee David nats'úndi i' pává ee nasaa'i' ihógi hedí ik'oe, hedá in senä' i-áđi diji'indá wá' ovâymägi, tobá i' pává Jôesi Tádági' ûnwijesaa wánbo', hedího in owhá'da'mân dínk'óe dâyk'o'ídi."

⁵ Jesus ná'in wá' ovâytu'an: "Naa t'ähki t'owagi' o'aypuyä'i' omuu'i dínk'óe otúunídi háa t'owa kaykhanwówá thaa dínkodi'in díví'amídi."

Kaykhanwówá thaa Jesus-di wí sen namant'aamuu'i' ónhekhâa'an

⁶ Wíyá kaykhanwówá thaa naná' diwe Jesus wí Hudíyoví méesate'ay ee nats'úndi in t'owa ovâyhá'o'. Wí sen iví ko'đingéđi'in man ûnt'aamuu'i' iwe na'än.

⁷ Wên Hudíyoví kuu dâyhá'o'indá hedá wên Pharisees-á wá' dikw'ó. Indi áyîngidi óemúnde tigúba kaykhanwówá thaa wí to'wí hekhâa óemâáni'in, hedí gin i'andáho' ónt'e'p'êede-í.

⁸ Hewánbo Jesus ûnhanginná háa di'ánshaamuu'in, hedí i' sen namant'aamuu'i' óetu'an, "Ówínúdi náä páadépiye óká've."

⁹ Hedáhá' Jesus-di ovâytu'an, "Ná'in tsika wâytsikakhâymaa: Kaykhanwówá thaa wé'i-an gínk'óe iví'amídi: Ti gínkhây'ä' wí to'wí iví wówátsi áy'aywoeni'in háa áyháji'in?"

¹⁰ Hedí ibeedí wí'ínbo ovây múnde', hedáhá' i' sen óetu'an, "Ókhóhtää." Hedí ikhóhtääđi iví man ûnwówađi páadéđi ûnmuu waagibá ûnpóe.

¹¹ Hewánbo in dikw'ó'nin hânho dit'aydi dívítumáa hânngú Jesus dây'amí'in.

Jesus-di tä'di wíje senä' ovâyde'man iví khäge'nin dimúunídi

¹² Ihayhãđihki Jôesi Tádávi'piye ijúusu'an.

¹³ Nathay ihaydi iví khäge'nin iví'piye ituhkánan, hedí in diwedi tä'di wíje ovâyde'mandi ná'inbá ovâytu'an, "Undá naví t'òekhuwa'in ímuu." Ginnân dikháwä:

¹⁴⁻¹⁶ Simon (i-á Jesus-di Peter gin wá' óekhâwämägi), hedá Andrew-á (i-á Simon-bí tí'úu-á ûnmuu), hedá James-á, John-dá, Philip-á, Bartholomew-á, Matthew-á, Thomas-á, hedá wíyá wêe James-á (i-á Alpheus-ví ay ûnmuu), hedá wíyá wêe Simon-dá (i-á "I'

Zealot namú?de?i?" gin wá? óetu?o?*), Judas-á (iví tádá-á James gân ûnkháwä), hedá Judas Iscariot-dá (i-á Jesus óekuhpekhamáa?i-á namuu).

Jesus-di báyéki t'owa ovâyhekkháamägi

17 Okú kw'áyeđi t'ähkíđibo diwá, heđi Jesus nanantayedíná? diwe iwínú. Báyéki in óeyuuhonnin i-áđi diji? hedá báyéki wây-á t'owa-á wá?, indá di?äă Jerusalem bú?đi, hedá wiyá wáygedá Judea nantaa búgedi, hedá i? mâap'oe p'o? k'áygéwin bú? Tyre-á Sidon-dá tsowadá wá? di?äă.

18 Nă'in t'owa-á di?äă Jesus ônt'ôeyaaníđi hedá inbí hay ovâyjâa?amíđi. Hedá in yă?đâapí?in p'oewahâadi ovây't'ôephadekando?in wá? di?äăđi dihekkháapóe.

19 T'ähki in t'owa dívíkhäăde? óetäăgé-íđi, gá wí pínán ûnpee?i?đi dihaywówa?dân.

Jesus-di in t'owa ovâytu'an to?wên dimuu dâyhíhchanmá?ve-í?indá hedá híwóhpí dínpuuwí?indá

20 Jesus ibéedí iví khäge?nin imúndedi ovâytu'an, "Un sehkanäwó íwówáji?in híhchan bînmá?ve-í, gá Jôesi Tádávi t'owa ímuudân.

21 Un năă bînhahphadende?in híhchan bînmá?ve-í, gá íshuhpúuwíđân. Un năă íséeji?in híhchan bînmá?ve-í, gá híhchandi úvíp'áhkaa-íđân.

22 Naa t'ähki t'owagi? o'aypuyä?i? omuudi t'owadi wovâyt'aydá hedá wovâyjoegimáadá hedá t'amäge unbí?gedi dívíhí?máadá hedá t'aywóhkannin ímuu gin wovâytu'máadá, híhchan bînmá?ve-í.

23 Gin waagi únpóedá íhíhchaa-í hedá úvíhíhchanchäänú-í, gá in t'owadi han wovây?andibo Jôesi Tádáđi báyéki híwó?di háäwí oe makówa wovâymaäníđân. Wí?ún?ôede-ípí nă'in t'owavi hehääwin thehtáy pahpá?indi wá? in Jôesi Tádávi tukhe?min hanbá ovây?an.

24 "Hewänbo un năă íkodit'owamuu?in t'ôephade únpúuwí, gá undá unbí híwó?di thaa ho únphadeđân.

25 Un năă íshu?muu?in t'ôephade únpúuwí, gá undá íhaapúuwíđân. Un năă íp'âaji?in t'ôephade únpúuwí, gá undá íbo'aapúuwíđân hedá íséeýeñí.

26 T'ähki t'owa unbí?gedi híwó dívíhí?máadá t'ôephade únpúuwí. Háadi? Gá nă'in t'owavi hehääwin thehtáy pahpá?in híwó?báho dívíhée?andân in hójo?inbí?gedi ditú?in Jôesi Tádávi tukhe?min dimuu?in."

Jesus-di ovâytu'an dínkhây?ä? inbí hânmin ovâysígi-í?in

27 "Hewänbo un naa dînt'ôeyande?in naadi wâytu'máa, unbí hânmin bînsígi-í, hedá in wovây't'ay?indá híwó?dá bîn?amí.

28 Jôesi Tádá bîndaa?amí wí háäwí híwó?di ovây?amí?in in to?wên híwóhpí? únpúuwí?in dida?in, hedá in to?wên unbí?gedi wovâyjänákíhee?o?ingí? ovâyjûusu?amí.

29 Wí to?wíđi wéhángedí wovâyts'emaphávedi, oe wéhángedí wá? bînts'emaphavemääní. Wí to?wíđi unbí k'léwé?in to wovâykê?đi, unbí to wá? wovâykáyjídí wívínkhâa?amípi.

30 Wí to?wíđi wí háäwí wovâydaa?andi bînmääní, heđi wí to?wíđi wí háäwí únmuu?i wovâykê?dá, wiyá wívíndaa?amípi.

31 Háa t'owadi un wovây?amí?in ída? waagibá, hanbá bîn?amí.

32 "In to?wên wovâysígi?indá?mân bînsígíđá, ti t'owa unbí?gedi ditúuní híwó úví?o?in? Hedân joe. In t'aywóhkannindi wänbo wá? ovâysígi to?wên in ovâysígi?in.

33 Heđi in to?wên híwó wovây?o?ingí?đá?mân híwó bîn?odá, ti t'owa unbí?gedi ditúuní híwó úví?o?in? Hedân joe. T'aywóhkannin wänbo wá? híwó ovây?o? in to?wên híwó in ovây?o?in.

* 6:14-16 In Zealot t'owa-á Israel nangegi? dívíhânbo? in Rome?in ovâykkehpeeyé-íđi

34 Hed̄i in toʷwên wovâywáywáʷâa-íʷindaʷmân bînchãʷpiyémadá, ti híwó úvíʷo gin t'owa ditúuní? Hed̄ân joe. T'aywóhkannin wânbo wáʷ wây-á t'aywóhkannin dâychãʷpiyémaʷ, dínhanginnândáho háyú dívípiyémagi ihaybá ovâywáywáʷâa-íʷin.

35 Ginnân úvíʷamí: Uví hânmin bînsígi-í, hedá híwóʷdá bînʷamí. Bînpíyémaáni háäwí, hed̄i iʷgedi wíʷúvíʷánshaaʷamípi háa wíyá bînhoení háa joe. Gin waagi úvíʷandi, wíyá shánkí híwó bînhoení, hed̄i taʷgendi iʷ shánkí kw'áye naʷändiví ây ímuu gin t'owa ovâykeeyamí. Iʷdá in toʷwên dikúʷdaapoeʷoʷpíʷin wânboʷ in dit'aywóʷt'óeʷin wânbo-á híwó ovâyʷoʷ.

36 Únkhâyʷãʷ t'owavíʷpiye ísehkanäpúuwíʷin, uví Tádá Jôesi uvíʷpiye nasehkanäpoeʷo waagibá.”

Jesus-di ovâytuʷan wây-á t'owa wíʷovâyʷaywóʷdichãnuʷbe-ípi

37 “Hâydaʷ t'owa wíwínt'aywóʷdichãnuʷbe-ípi, hedânho un wíwovâyʷt'aywóʷdichãnú-ípidí. Ihâydaʷ wíʷítúʷbe-ípi toʷwên dimuuʷin ovâyʷtuhchãnú-íʷin, hedânho wíwovâyʷtuhchãnú-ípi. Wây-á t'owa bînʷowóje-í hedânho wovâyʷowóje-ídí.

38 In t'owa háäwí bînmääni, hedânho Jôesi Táadi un wáʷ wovâymaáni. Unbí t'un wovâyʷpíde waagibá únpúuwí, hedáháʷ in t'un wovâyʷt'ãʷt'ãʷnandá wovâywádáʷamí shánkí báyéki únsadee-ídí, p'éedí ch'ãʷkí únsadee-í. Wây-á toʷwêngíʷ bîntaajo waagibáho wovâyʷtaayamí.”

39 Jesus-di nãʷi háhkangíʷ híʷ wáʷ ovâytuʷan: “Wí tsíʷt'aaʷi-á wûnkodípi wíyá tsíʷt'aaʷiʷ óepahúuwídí. Gin iʷandá wíʷgíndíbo kwíʷónú dakeʷt'ãanípiʷan.

40 Wí toʷwí naháhpoeʷoʷi-á iví háhkandiví shánkí wínaháhpí, hewânbo ho naháhpoe ihaydá iví háhkandi waagiʷbá namúuní.

41 “Heháadan iʷ phétã wíyá toʷwívi tsée ûntoʷondi bînmúndeʷ, hed̄i in phé unbí tsée úntoʷonnindá wíwínʷáyîngiʷohpiʷ?

42 Wíʷúnkodípi bîntuʷãamídí, ‘Ókãʷ k'ema, háʷi phétã uví tsíʷdí wînwahkáyji, gá wên phé uví tsíʷ útoʷondi híwó wíʷúnkeetʷóepídan. Undá paa úvíjánúmáaʷin waaginbá ímuu. Páadé háʷin phé unbí tsíʷdí bînwahkeʷ hedânho híwó únkeetʷôení wíyá toʷwívi tsíʷdí háʷin phétã bînwahkáyjídí.”

Iʷ bay napaʷi wên bay tay iwe

43 “Wên bay tay híwóʷnin deedi híwóhpíʷ bay wínapaʷpí, hed̄i wên bay tay híwóhpíʷin namuuʷin deedi bay híwóʷdi namuuʷi wínapaʷpí.

44 Úhanginná háawin wên tay namuuʷin iʷ háäwí napayedee iwedi. Figs-á phéʷyávi nawããmuu iwedi wíʷóetháyʷépi, hedá úuva-á wên tsígu iwedi wíʷóetháyʷépi.

45 Hed̄i hanbá wí toʷwí híwóʷdi namuuʷi-á híwó iʷoʷ, gá iví píʷnã khorʷjé báyéki híwóʷdi imáadan, hed̄i wí toʷwí híwóhpíʷ namuuʷi-á híwóhpíʷ iʷoʷ, iví píʷnã khorʷjé-á híwóhpíʷ imáadí. T'ãhkí t'owa háa inbí píʷnã khorʷjé dâymáa waagibá dívíhéeʷoʷ.”

Wáy wên in Jesus-ví híʷ dit'oeʷin nãʷi híʷ dâysígiʷamí, wây-á wëndá joe

46 “Heháadan undi naa ihaydaʷ díkháyãʷde ‘Nanbí tsondi p'óʷdédíʷ gin, hewânbo háa naadi wâytuʷan waa wíʷúvíʷohpiʷ?

47 Toʷwên navíʷpiye diʷããdi naví híʷ dit'oeđi dînʷaʷgindodá naadi wâyʷthayyamí háawin dimuuʷin.

48 Indá wí sen wí tewhá ik'ûʷi waaginbá dimuu, iví tepúgiʷ báyéki íphoyãã hedá k'uudá itepútógi. Hed̄i nap'ohsôe ihaydi iʷ p'oeđi iʷ tewhá óenán, hewânbo iʷ sen híwó ik'ûʷdiho iʷ tewhá wíʷóeʷãʷyãʷnanpí.

49 Hewânbo in toʷwên naví híʷ dit'oeđi dînʷaʷgindopíʷindá wí sen itewhák'ûʷdi tepúpídiho waaginbá dimuu, hed̄i iʷ p'ok'ay nap'ohsôe ihaydi iʷ p'oeđi iví tewhá hânho ônnándí wesebo t'ãhkího ônp'onayu.”

7

Jesus-di wí Rome-wi sundadoví t'ôe'i ônehkháa'an

¹ Nă'i t'ăhki Jesus-di in t'owa ûnt'ôeyanji'in ovâyhí'bowa ihayđiho iwáygedí oe Capernaum bú'aypiye namăă.

² Iwe wí sundado p'ó'dédî' naji', i-á wí t'ôe'i ûn'ăn hânho ida'i', hedî nă'i t'ôe'i-á nahayđi chuwa k'áygé nak'ôe.

³ I' sundado p'ó'dédî' Jesus-ví'gedi nat'oe ihayđi wên Hudíyo tsonnin ovâysan Jesus óedaa'amídí na'ăă-ídí iví t'ôe'i' ôehkháamăănídí.

⁴ Jesus naji' iwe dipówá ihayđi pín ta'gedi óekhăge'daa'an. Óetu'an, "Nă'i sundado p'ó'dédî'-á ihay híwó'di namuu nă'i i'gí' mân'amídí,

⁵ gá i'dá t'ăhki nanbí t'owa dînsígídân, hedá nanbí bú'wi méesate'ay dînkû'."

⁶ Hedîho Jesus indádí namăă. Owáy i' sundadoví tewhá tsowa wáy dipowamăn dihayhăă i'di iví'wedî wên k'ema'in ovâysan Jesus óejay-ídí, hedî indi Jesus óetu'an, "Nanbí Sedó, wíyá áyíngi wí'úyêenípí, naa ihay híwó'di wó'muupí naví k'aygi unts'úunídí,

⁷ hedá wá' ochanpóe naa ihay híwó'di wó'muupí'in uví'piye wânbo omú-ídí. Naví t'ôe'i dînehkháapúuwí gin untúdí, nahkháapúuwí-ákun.

⁸ Nă'indá naa dînhanginná, gá naa wá' hăăwí díjôndi dó'a'gindodân, hedî naadi wây-á sundado dovâytsomăă, hedî dâya'gindo'. Wí sundado 'Ópûn' gin dótú'andi, i-á namăă'ă, hedî wíyá wêe 'Ókă've' gin dótú'andá, i-á na'ăă'ă. Naví pant'ôe'i 'Ha'wâa ó'an' gin dótú'andi, háa otú waa i'o'."

⁹ Jesus óeháa'an nă'in nat'oedi, hedî ibéedí in t'owa ûnwóe'ă'in ovâytu'an, "Nă'in wâytu'amí, hănhay wânbo wí to'wí báyékí wâyü nă'i sen waagi imăă'i wídóshaapí, Israel iwe'in wânbo-á joe."

¹⁰ Hedî i' sundado p'ó'dédî'ví tewhá iwepiye in iví k'aygi'in di'ăă'in diwáymăă, hedî i' t'ôe'i nawówađi óeshaa.

Jesus-di wí e'nú óewáywówápaa

¹¹ Wí hăyú thaa naphade ihayđi Jesus wí bú'ay Nain gin dâytú'o' iwepiye namăă. Iví khăge'nindá hedá wây-á báyékí t'owa-á i-ádíba dimăă.

¹² Ee bú' tehpa phóđi tsowa dimăn dihayhăă wí e'nú nachuu'i' óekhăhkugihon. I' e'nú nachuu'i'-á wí kweeví wêeda' ay ûn'ândi' ûnmuu, hedî i' kweeví sedó wá' ho ûnchuu. Báyékí i' bú'in t'owa i' jíyá-ádí dîjî'.

¹³ Nanbí Sedó Jesus-di i' kwee óemû' ihayđi iví'piye nasehkanăpóe, hedî óetu'an, "Wívisíhtăă-ípí."

¹⁴ Hedî ihádídi i' peníphébay ităge, hedî in dâyhonnin dívíwóyí', hedî Jesus natú, "E'nú, óshaa."

¹⁵ Hedî i' nachuu'i' idaygisógedi ûnhí'paa, hedî Jesus-di i' jíyá óetu'an, "Năă uví e'nú ú'ăn."

¹⁶ T'ăhkídíbo dikhunwôeda'póe, hedî Jôesi Tádá kw'áayébo' óemăă. Ditú, "Wí Jôesi Tádáví tukhe'bi hay'i na'ăă na'indádí nahanídí, Jôesi Tádá-á na'ăă iví t'owa ikhăge'namídí."

¹⁷ In Hudíyoví nange t'ăhki hedá i' nange búu k'uwakí nakw'ó'di-á in t'owa háa Jesus i'annin dit'oe.

John i' p'ó'p'oe kandi'di Jesus óetsika'yan to'wí namuu'in

¹⁸ John i' p'ó'p'oe kandi'ví khăge'nindi John óetu'an nă'i hăăwí t'ăhki napóe i'gedi.

¹⁹ Hedî John-di wíje iví khăge'nin ovântuhkánan, hedî Nanbí Sedó Jesus-ví'piye ovănsan óetu'amídí, "Hăn'oe ditú' wí to'wí Jôesi Tádádí dînsankhăymăă'in. Ti ũ-ăn i' unmuu, háa wíyá to'wí âynuuwă-í?"

²⁰ Jesus naji' iwe dapówá ihayđi óetu'an, "John i' p'ó'p'oe kandi'di na'in dîsan uví'piye wên háawên wítsika'yamídí," hedáhá' John-bí tsika óetsika'yan.

21 Dapówá ihayhäädibá Jesus-di in t'owa t'ämäge dihay'in hehkháa ovâymä?, hedá yä'dâapí'in p'oewahâa-á in ovâymáa'inbí'wedi ovâykhehpiyende?, hedá ditsi't'aamuu'indá inbí keetandá ovâymä?.

22 Hediho Jesus-di ovântu'an, "Jaho báwáypûn hedi John dãntu'âamí háa dãnmû? hedá dat'oe waagibá. In tsi't'aa'in inbí keetan dâywáyhónde?, in ditsi'dee'ipí'indá ditsi'dee, in diphéetaymmu'indá diwówa?, di'ojet'aamuu'indá dit'oe'o, in dichuu'indá diwáywówápoe'o, hedá Jôesi Tádáví híwó'di tundá in sehkanäwó diwówáji'in ovâyt'ôe'o?.

23 I' to'wí iví wâyü naví'piye' wí'ûnhándeipí-á híhchan imá've-í."

Jesus híwó ihée'o' John i' p'ó'p'oekandiv'gedi

24 In John-bí'wedi da'ää'in dawáymää ihaydi Jesus-di in báyéki t'owa i-ádi diji'in ovâytsika'yan, "Ahkónupiye John í't'oe-ídí imää ihaydi, hää-an í'ân bînmúní'in? Ti wí to'wí wên poesú waagibá wãadi óepheðemáa'i?"

25 Hedi hangí' wí'imääpídí, hää-an handi bînmúunídí imää? Ti wí to'wí kodit'owa waagi na'aamuu'i'? Ti wí'ûnhanginnáhpí'an iowápoe'o, hedá Jôesi Tádán sa'wó'gí díví'awende'indá hedá hääwí t'ähki dâymáa'indá tsonninbí tewhá he'endi eeje dithaa.

26 Hedi wí to'wí gi'bi' ípüwämääpídí hää-an handi ípüwämää? Ti wí Jôesi Tádáví tukhe'bi gáhân? Naadi wâytu'âamí John-dá wí Jôesi Tádáví tukhe'bi namuu-ákun, hewänbo shánkí wänbo namuu.

27 John-nânkun namuu i' t'ôekhuwa'i Jôesi Tádáví ta'nin diwe iví'gedi nata'muu'i'. Jôesi Tádáví i' to'wí óesogekhâymaa'i' t'owa ovây'aywoenídí óehí'máadi óetu'an, Ót'ôeyan, naadi wí naví t'ôekhuwa'i' uví páadé wînsankhâymaa. I'dân in p'ôe wônkhây'amí unpówápídíbo?."

28 Hedáhá? Jesus natú, "Naadi wâytumáa, to'wí wänbo nää oepáa k'aydi nää puwahay na'aypuyä'i John-bí shánkí kw'áye wînamuupí. Hewänbo nää phãapiyedi in to'wên Jôesi Tádáví tun t'owa ovâyt'ôe'o'indáho John-bí shánkí kw'áye dimuu, tobá kw'áye dimuupí'in waagin dimuu.

29 "Hedi in tax phahsannindádí hedá wây-á báyéki t'owa-ádi John ónt'ôeyan, hedi John-di ovâyp'ó'p'oe'an. Gin díví'andá dâykeeyan dívíwâyunde'in Jôesi Tádá-á híwó i'o'in.

30 Hewänbo in Pharisees-á hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá wídihíjepí John-di ovâyp'ó'p'oe'amídí, hediho gindidi dâykeeyan dâyjoegi'annin háa Jôesi Tádá nada' waa ingí' ovây'amí'in.

31 "Hânnan otüüní nã'in nää diwówáji'in t'owaví'gedi? Háawin t'owa-an dimuu? Hää waagi'innan dimuu?

32 Gá áyyää dimuu búu pinge dikw'ó'nin waagi'innân dimuu, wáy wêndi in wé'gen ovâytuwínúndedi, 'Wâykhóhtsaakha'púwhää'andi wí'úvíjádéndepí, hedá wâypeníkha'wandá wí'úvísihtäädepí.

33 Ginnân otunda?: John i' p'ó'p'oekandi napówá ihaydi ihãadã'an hedá wí'iméenasuwäpí, hediho un ítú, 'Wí yä'dâapí' p'oewahâa'adi óemáa.'

34 Hewänbo naa t'ähki t'owagí' o'aypuyä'i' wé'gen t'owa-ádi dáyhúujo hedá dósuwände?, hediho ítú, 'Bînmú'dí, i-á nahá't'aa, hedá suwãto'i-ân namuu, hedá hã'in tax phahsannindádí in wé'gen t'aywóhkannindádí inbí k'ema dínmuu.'

35 Hebo tobá gin ítú' wänbo?, in to'wên Jôesi Tádádí hangintan ovâymägi'indá ditú?, 'Ta'gendi Jôesi Tádá báyéki ihangintanmáa'."

Wí kwee t'aywóhkandi namuu'i Jesus-ví ân deedi ika'p'oe'äyu

36 Wí Pharisee Simon gin nakhãwã'i'di Jesus óehúutu'an, hediho i' Pharisee-ví tewhá iwepiye namäädi ihúusóge.

37 Ee bú'ba wí kwee t'aywóhkandi namuu'i nathaa. Ná'i kwee-á Jesus i' Pharisee-ví'we ihúujo'in ûnhanginpóe ihaydi iwepiye namää. Wên ts'ã'in p'onbay'ay sa'wó nasundi ka'p'oe ûnku'unnin i-ádi iho?.

38 Jesus-ví ân nú? idége?disóge, hedi isíhtäädé? Iví tsí?p'oe Jesus-ví ân deedi ûnjemuđi iví whãndi ònt'awe, hedi óe'ânp'ohtsä?, hedi i? ka?p'oe sa?wó nasundidá ân deedá òn'ewedáhá? óe'äyu.

39 I? Pharisee Jesus óehúutu?andi? ná?i imû? ihayđi i?ánshaamáa, “Ná?i sen ta?gendi Jôesi Tádáví tukhe?bi namuudáho?, ûnhanginnáaníwän ná?i kwee óetägende?iví?gedi to?wí hedá háawi namuu?in, i-á t'aywóhkandi namuudi.”

40 Jesus-di Simon óetu?an, “Naa ụ-áđi ohí?da?” Simon-di Jesus óetu?an, “Hedáho háhkandi?, háä-an naa dítu?ámí?in unda?”

41 Jesus-di ginnân óetu?an: “Wíje senä? wí chä? píyépä?i sen dachä?phaamuu. I? wêe p'ánán tägintä (500) kwăk'u ts'ä?i naphaamuu, hedi i? wêe-á p'ánántä-á (50).

42 Hewänbo wíđánkodípí dänwá?âa-íđí, hediho wí?gíndi i? daphaamuu?i?đi ovän?owójé. Wé?ídan in wíje senä? diwedi shánkí óesígí? Hân ụ-á un?ánde?”

43 Simon-di Jesus óetu?an, “Gá i? shánkí báyéki òn?owójé?i?đân shánkí óesígí, gin naa o?ánde?” “Ta?ge untú” gin Jesus-di óetu?an.

44 Hedi Jesus ibeedí i? kwee óemunde?, hedi Simon óetu?an, “Ti ná?i kwee nâamunde? Naa uví k'aygi ots'úndi ụ?dá wí p'oe wänbo wíđímägipí naa dáy?ân?owêedi-íđí, hewänbo i?dá iví tsí?p'oedi dí?ânp'oe?an, hedá iví whãndá díp'oepíđi.

45 Ụ?dá wíđíp'ohtsääpí uví k'aygi dísigí?ámíđí, hewänbo i?dá ots'ûn waagibo dí?ânp'ohtsäđi wí?iwóyí?pí.

46 Ụ?dá wíđíp'óhka?anpí dínkeeyámíđí uví k'aygi díhéegí?annin, hewänbo i?dá há?i ka?p'oe sa?wó nasundi? naví ân deedi dí?äyu.

47 Hediho wítu?âámí, ná?i kwee-á iví báyéki sígí ûnmuudi ikeejo? báyéki t'aywó?di ûn?owó?jennin, hewänbo wí to?wí na?ándedi hínchääđá? ûn?owó?jennin, i-á hínchääđá? sígí imáa.”

48 Hedáhá? Jesus-di i? kwee óetu?an, “Uví t'aywó?di-á ú?owó?jen.”

49 Wây-á i-áđí dívíhúju?in díví?ánshaamáa, “Háawi sennan ná?i namuu? Natú? t'aywó?di i?owójénde wá?”

50 Hewänbo Jesus-di i? kwee óetu?an, “Uví wäyu úmuudiho wôn?owójé. Ánshaaginpíđibo? ópûn.”

8

Wên kwiyä?di Jesus óeyuuhon

1 Iwedi wí háyú thaa iwe Jesus báyéki bú?ây eejepiye namää, hedi i? híwó?di tun ovâyt'òekanhon háa Jôesi Tádá nakhâymuu waa t'owa ovâysíghóníđí. Iví tã?đi wíje (12) khäge?nin wá? i-áđíba dji?

2-3 Wên kwiyä? wá? Jesus-áđí dji?, indá Mary-á, Joanna-á hedá Susanna-á dimuu. Ná?in kwiyä? dihaywän hedá yã?đâapí?in p'oweaahâadá óemáawän, hewänbo Jesus-di hekháa ovâymagi. Mary-á t'owadi óekháyã?de? “Magdala bú?wi kwee” gin, hedá Jesus-di tséđí dji?in yã?đâapí?in p'oweaahâa iví?wedi ònkhehpiye. Joanna-ví sedó Chuza-á i? nanagewi tsondi Herod-ví k'aygi iwe ihääwí?áyí?do?. Wây-á báyéki kwiyä? wá? Jesus-áđí iví khäge?nindáđí dimän, hedi i? háäwí ná?in kwiyä? dínkw'ó?di Jesus-á iví khäge?nindá diyämu.

Jesus-di wên háhkangí?in ó?gédi ko?ji i?gedi in t'owa ovâytu?an

4 T'owa báyéki bú?ây eejedi Jesus-ví?piye dimää, hedi báyéki dit'owawé?gepóe ihayđi Jesus-di ná?in háhkangí?in ó?gédi ovâytu?an:

5 “Wí ko?jikwo?i namää iví ko?ji wóegé, hedi ee nava i?ge iko?jiwáde. Wáy wí ko?ji in p'òe?ay nava pínu nak'óe i?ge najemu, hedi t'owa diphademändi i? ko?ji kw'áayé díví?ahsaa, hedi tsíde dívíshunwávedí i? ko?ji dâyk'oe.

6 Wíyá koʼji-á nak'uunáʼ deedá najemu, hedi natsijópúpóe wänbo wínaʼomúnáhpídí nat'aa.

7 Wíyá koʼji-á wääʼi phéʼyävi jáa-á najemu, hedi iʼ phéʼyävi nasôedi óeʼánhógi.

8 Hewänbo wíyá koʼji-á híwóʼdi nan deedá najemu, hedi tägintä (100) maʼkw'anukí shánki napaa.” Gin Jesus-di ovâytuʼan hedáháʼ kayʼindi natü, “Toʼwên naví híʼ dit'oeʼindá híwó dívít'ôeyaaníʼin dínkhâyʼäʼ.”

9 Jesus-ví khägeʼnindi óetsikaʼyan hân nãʼin óʼgédí natundaʼin.

10 Hedi Jesus-di ovâytuʼan, “Jôesi Tádávi wovâymägi íkaʼpóewídí hádídí iʼdi nää t'owa ovâysíghóndeʼ iʼgedí, hewänbo in wéʼgendá dovâyháʼodi óʼgédídaʼ dovâytuʼmáa, hedânho wídikaʼpóewípídí. Jôesi Tádávi taʼnin diwe ginnân inbíʼgedí nataʼmuu:

Tobáháa dâymúnde wänbo wídínkeepoeʼopí,

hedá dit'oeʼo wänbo wídikaʼpóyaʼpí.

Jesus-di iʼ koʼji iʼgedí ovâythayyan

11 “Nãʼi híʼ iʼ koʼji iʼgedí ginnân natundaʼ: Iʼ koʼji-á Jôesi Tádávi tun waagiʼbá namuu.

12 Wáy wên t'owa iʼ nan nava pínu nap'ôeʼaymân niʼge nakâymuuʼi waaginbá dimuu. Jôesi Tádávi tun dit'oe, hewänbo Penísendi naʼäädi iʼ tun inbí píʼnã khóʼjédí ovâywhahóndeʼ, hediho wídívíwâyundepídí háʼto ovâyʼaywoení.

13 Wây-á t'owa-á iʼ nan nak'uunáʼdi waaginbá-á dimuu. Jôesi Tádávi tun dit'oedi híhchandi dâysígíʼoʼ, hewänbo wídípúumuupí waagibá dimuu. Hây tähkídaʼ dívíwâyundeʼ, hewänbo ovâytayindeʼ ihaydá wíyá wídívíwâyundepí.

14 Wây-á t'owa-á iʼ wääʼi phéʼyävi nasaaʼi nan iwáyge wí koʼji najemuʼi waagiʼbá-á dimuu. Jôesi Tádávi tun dit'oe, hewänbo báyéki háäwí nää oepáa k'aydiwídi ovâyʼáyíngimäʼ, dikodit'owamúuníʼindá didaʼ, hedá háa dihíhchanpúuwí iʼgedídaʼ dívíʼánshaaʼoʼ. Hedânho hanbá dínpoʼo iʼ koʼji óeʼánhógiʼi waagibá, inbíʼwedi háäbo wínapayedeeʼipí waagibá napoeʼo.

15 Hewänbo wây-á t'owa-á iʼ híwóʼdi nan iwáyge wí koʼji najemuʼi waagiʼbá-á dimuu. Jôesi Tádávi tun dit'oedi pín taʼgedí inbí píʼnã khóʼjé dâyhóndeʼ, hedá híwóʼnin ánsaaʼin dimuudi wídâyjoeʼopí, hedi dívíyääʼodibo híwóʼdi háäwí dívíʼoʼ.”

Jesus-di wên phakó iʼgedí ovâytuʼan

16 “Toʼwí wänbo wên phakó ikoʼankídí wí säʼwédí wíʼikaajopí háa whohte phoʼ wíʼitóeʼopí. Hewänbo wên phakóbay iwân ikéeʼí, hedânho toʼwí íve nats'ündi iʼ ko imúunídí.

17 Hedi hanbá háäwí t'ähki nää nakaamuuʼi-áho owáy háädibo nakeepúuwí, hedá háäwí nää nakaʼpowamuupíʼ-áho owáy háädibo nathappúuwí nakaʼpowapúuwídí.

18 Hedânho áyíngídi naví híʼ dínit'ôeyanbe. Toʼwí it'ôeyandedí naví híʼ dínkaʼpóyaʼdi-á shánki wänbo óekaʼpowamääni. Hewänbo toʼwí nakaʼpóyaʼpíʼ-á, tobá nakaʼpóyaʼ gin naʼánde wänboʼ, i híyää ho nakaʼpówaʼiʼ ónkaayámí” gin Jesus-di ovâytuʼan.

Jesus-ví jiyá-á tíʼúuwindá ûnpówa

19 Jesus-ví jiyá-ádí iví tíʼúuwindádí ee Jesus naʼän diwepiye dimää, hewänbo báyéki dit'owajídi wídínkodípí iví tsowa dívíhâädi-ídí.

20 Toʼwídí Jesus óetuʼan, “Uví jiyá-ádí uví tíʼúuwindádí oe jáʼwé diwin hedi wóemúuníʼin didaʼ.”

21 Jesus-di in t'owa ovâytuʼan, “In toʼwên Jôesi Tádávi tun dâyt'ôeyandedí dâyaʼgindoʼinnânho naví jiyá-á naví tíʼúuwindá dínmuu.”

Jesus iʼ waq hândaʼ iʼan

22 Wí thaa Jesus-ádí iví khägeʼnindádí wí kophé iwe dívítógi, hedi Jesus-di ovâytuʼan, “Jaho oe p'oeqwíʼ p'änäpiye gimú-í.” Hediho iwepiye dimää.

23 Wa' p'oe iwéngé dimän dihayhää Jesus najókhá. Ihaydibá wí waa hânho kay'i' i' p'oekwíngé napówá, hedi hânho nap'oet'úkhúpoe'odi inbí kophé dín'p'ohkuudee hedi ovây'ugekhây'an.

24 Jesus nak'óe iwepiye dimäädi óejóhsan, hedi óetu'an, "Nanbí tsondi', dí'p'ot'akhanukhây'o'." Hedi Jesus ishaadi kay'indi i' waa-á i he'endi p'oet'úkhú-á ovânhée'an, hedi i' waa nawóyí'dee, i' p'oe-á nahángípóe.

25 Ihaydá iví khäge'nin itu'an, "Heháadan wáyupí'in ímuu?" In khäge'nindá dikhunwôeda'dá ovâyháa'an, hedi dívípítumáa, "Háawi sennan ná'i namuu? Waa-á p'oe-á wânbo ijôndi óe'a'gindo'."

Jesus-di báyéki yä'dâapí'in p'oewaahâa wí senbí'wedi ovâykhehpiye

26 Oe p'oekwí' p'ânä ee Gerasene-bí nange dipówá, owáy hánä p'oekwí' p'ânädá Galilee-á naná.

27 Jesus owáy nange wáypiye i' kophé iwedi nawá' dihaydi, wí sen i' bú'wi namuu'i na'ää óejay-ídí. Ná'i sendá yä'dâapí'in p'oewaahâadi óemáa, hedá báyéki paayo aapídíbo' ijíyénde', hedi tewhá ee wínathaapí, hewânbo t'owápho eejân nathaa, dâypeníkhä'kw'óe'ó iwe.

28-29 I' yä'dâapí' p'oewaahâadi i' sen háyânbo óekaygi'an i'amídí háa i' yä'dâapí' p'oewaahâa nada' waagi, hedi tobáháa t'owadi i' sen wí pan waagibá kadénadi óemanwhi'o hedá óekwák'ukhúwhi'o wânbo', ihaydá' iwhi'ts'á'di nama'p'ände', hedá i' yä'dâapí' p'oewaahâadi oe ahkónupiye óeshavekando'. Jesus-di i' yä'dâapí' p'oewaahâa óejôn i' senbí'wedi napee-ídí, hedi i' sendi Jesus óemû'di iví páadépiye idége'disóge hedi ituwínú, "Heháadan u'di ánpí wídí'ohpí Jesus, u Jôesi Tádá i' shánkí kw'áye na'ándiví ay unmuu'i'? Naadi kay'indi wída'máa, wídít'ôephadekannamípi'."

30 Jesus-di óetsika'yan, "Hân unkháwä'?" Hedi natú, "Gá 'Báyéki' gân." Gin natú gá báyéki yä'dâapí'in p'oewaahâadi óemáadân.

31 In yä'dâapí'in p'oewaahâadi Jesus kay'indi óedaa'an oe péyégepiye wí'ovâysaanípi'.

32 Iwe tsowa wáy okú wáhkí báyéki pehtsude dihúuji'. In yä'dâapí'in p'oewaahâadi Jesus kay'indi óedaa'an ovâymaßnídí in pehtsudeví tú' eeje dívítôenídí, hediho ovâymaßgi.

33 In yä'dâapí'in p'oewaahâa i' senbí'wedi dipeedi in pehtsudeví'ye dívítógi, hedi in báyéki pehtsude i' okú wáhkí oe áagépiye díví'ääwáve, hedi i' p'oekwí' diwe diwândi díví'ot'ahánú.

34 In pehtsude áyí'nin háa napóe'in dâymû'di dijân, hedi iwáy bú' hedá bú'dí já'wé-á i'gedi dâyt'ôeho',

35 hediho in t'owa dimää dâymúunídí. Oe Jesus na'ân diwe dipówá ihaydá i' sen iví'wedi in yä'dâapí'in p'oewaahâa ovâykhehpiye'i Jesus-ví ân nú' na'ándí dâyshaa. Nää-á na'aamuu hedá iví hangintandá imáa. Óemû' ihaydi dikhunwôeda'póe.

36 Hedi in t'owa háa napóe'in dâymû'indi in wé'gen dipówá'in ovâytu'an hádídí i' sen ônehkháa'annin.

37 Hedi in Gerasene-win t'owa hedá in tsowa dithaa'indá dikhunwôeda'di Jesus óedaa'an inbí nagedi ijáatää-ídí. Hediho i' kophé iwe itógi p'o' p'ânäpiye nawáymú-ídí.

38 I' sen in yä'dâapí'in p'oewaahâa iví'wedi ônjáa'andi'di Jesus pín ta'gedi óedaa'an, "Naa u-ádí dípunmää." Hewânbo Jesus-di óepunjôndi óetu'an,

39 "Uví'piye ópûn, t'ähkí háa Jôesi Tádádí ugí' wôn'annin ovây't'ôe'amí." Hediho namäädi to'wên t'ähkí ee bú' ovâytu'an háa Jesus-di igí' ôn'annin.

Jesus-di wí kwee ûn'ûnp'oepee'i' ônehkháa'an, hedá wí a'yú nachuu'i-á óewówápa

40 Jesus oe p'oekwí' p'ânädi nawáy'ää, hedi napówá ihaydi báyéki t'owa óetsíkha'máa'indi óesígikê'.

41 Wí sen Jairus gin nakháwǎ'i na'ää, i-á in Hudíyoví méesate'aywi p'ó'dédí' namuu, hedi Jesus-ví páadépiye idége'disógedi pín ta'gedi Jesus óedaa'an iví tewhá ipiye namú-ídi.

42 Iví wêe a'yú ûn'ándi' ûnchuwamää'ä. I' a'yú-á maði tä'di wíje (12) paayo'i namuu.

Jesus i' tádá-ádi namäädi in t'owa iví nú' dívít'ǎ't'ǎ'bóedímáa.

43 Wí kwee wá' ûnwóemän, i-á nap'óehaydi tä'di wíje (12) paayo iví ûnp'oe wí'ûnwóyí'dee'ipí, hedi to'wí wänbo wí'ûnkodipí ònhekháa'amídi.

44 Nǎ'i kwee-á Jesus-ví tí'ûupha'gedi na'äädi iví k'éwé'in to' k'áygédí òntäge, hedi wesebo iví ûnp'oe ûnwóyí'dee.

45 Jesus natsikapóe, "To'dan naa dítäge?" Hewänbo t'ǎhki ditú, "Naa-á joe." Hedá Peter-dá óetu'an, "Hǎhkandi', báyéki t'owa dijidi nǎa uví nú'piye dívíkhǎdimá'dí wóet'ǎ't'ǎ'chǎnumáa."

46 Hewänbo Jesus natú, "To'wídáho dítäge-ákun. Naa dínhanginná hekháa pínán navi'wedi dínpee'in."

47 I' kwee nǎa ûnhanginná há'to ikaamá've-í'in, hediho nathathapóedí na'äädi Jesus-ví páadépiye idége'disóge, hedi in t'owaví páadépiyebo ithayyan háadi Jesus óetäge'in hedá háa wesebo-á nahewówa'indá.

48 Jesus-di óetu'an, "Navi ay, uví wäyü úmuudi unhewówa. Ánshaaginpidíbo' ópün."

49 Wa'di ihí'máa ihaydibo wí to'wí i' méesatewi p'ó'dédí'ví tewhá iwedi napówa hedi natú, "Jairus, uví ayúkáy ho úchuu. I' hǎhkandi' ánpí ó'an."

50 Hewänbo Jesus nǎ'i nat'oe di Jairus óetu'an, "Wí'unkhunwóeda'ípí. Biwänpiwäyü-í-á nawóewa-í'in hediho nawóewa-í-ákun."

51 I tewhá ee dipówa ihaydi Peter-á John-dá James-á hedá i ayúkáyví tádá-ádi jiyá-ádi Jesus-di ovâytsudemägi, wiyá to'wí wänbo-á joe.

52 I' ayúkáy nachuudi t'ǎhkídíbo dívísíhtüwínúndedá dívípíhkhúmáhpúude', hewänbo Jesus-di ovâytu'an, "Wí'úvisíhtǎä-ípí. Wínachumuupí, nawänpijókhawǎk'óe-á."

53 Indi ònwänpip'áhkaa, dínhanginnǎndi i' ayúkáy-á ho nachuu'in.

54 Hewänbo Jesus-di iví man ònyâ'di kaygi óetu'an, "Óshaa ayúkáy."

55 I ayúkáy nawáywówápóe, hedi wesebo ishaa, hedi Jesus-di ovâytu'an, "Wí häwí binmäá ik'o'ídi."

56 I' tádá-á i' jiyá-á hânho ovänháa'an, hewänbo Jesus-di ovänkhǎk'ú' to'wí wänbo wídánhangin'ánnamípi'in háa napóe'in.

9

Jesus iví tä'di wíje (12) khäge'nin isan iví t'oe díví'amídi

1 Jesus iví tä'di wíje (12) khäge'nin iwé'ge'andi pínán ovâymägi hedá ovâyk'ú' in yǎ'dáapí'in p'oewaahǎa t'owaví'wedi ovâykhehpeeyé-ídi, hedá inbí hay-á ovâyjáa'amídi.

2 Hedáhá' ovâypunjôn in t'owa ovâytu'amídi Jôesi Tádáví'piye dívímǎänídi, hedá ovâyhekháa'amídi.

3 Ovâytu'an, "Hǎwí wänbo wíwínhúuwípí ímändi, wên uduphé wänbo joe, háa wí múu bínhǎwíkuu-ígí', háa wí koegí', háa wí chǎ', háa wáy-á wéhpée to wänbo wíwínhúuwípí.

4 Wí tewhá iwe wovâysígi'an deebo úwíwóyí'ní, wiyá wáypiye ímää píhay.

5 Hewänbo wáygé wíwovâysígi'anpí'we, iwedi ípeemän dihaydi unbí anto iwedi bínna'jeepêedi-í in t'owa dínhanginnánídi híwó wídíví'anpí'in" gin Jesus-di ovâytu'an.

6 Hediho iví khäge'nin iwedi dímäadi i' bú'ây i'ge t'ǎhki dívítsi'hon. Jôesi Tádáví híwó'di tun in t'owa ovây't'òekanhon, hedá in dihaymuu'indá hekháa ovâyphon.

I' tsondi Herod Jesus-ví'gedi nat'oe

7 Herod i' Galilee nangewi tsondi namuu'i haa napuwamännin ûnhanginpóe, hedi wí'ûnhanginnáhpí haa ná'i hääwí i'gedi i'ánshaa'amí'in, gá wáy wên t'owa Jesus-ví'gedi ditû'dân i-á John i' p'ó'p'oekandi namuu nawáywówápóe'i',

8 hedá wáy-á ditû' Elijah nawáykeepóe'in, hedá wá' wáy-á ditû' wénä wí in Jôesi Tádáví hân'oe'in tukhe'min nawáywówápóe'in.

9 Herod natú, "Naa otsonpóe John i' p'ó'p'oekandi óek'é'ts'âa-í'in. To-angú ná'i sen namuu, iví'gedi ná'i hääwí ot'oe'o'i'?" Hediho ikhääde Jesus óemúuní'in.

Jesus-di in p'ánú maapaasôn (5,000) sená'dá in wé'gen t'owa-á ovâyhúujôn

10 Jesus-ví t'òekhuwa'in diwáypówá ihaydi Jesus óet'òe'an haa díví'annin t'âhki. Hedi oe Bethsaida bú'aypiye i-ádi ovâyho' wí'bo dikwonídi.

11 Hewänbo in t'owa dínhanginpóe wáypiyé namää'in, hediho t'âhkídi'bo ûnwóemää. I'dá t'âhki ovâyisígí'an, hedi ovâyhée'an haa Jôesi Tádá nakhâymuu waa t'owa ovâyisígíhóenídi i'gedi, hedá in to'wên dínhekkháatáy'indá hekkháa-á ovâymägi.

12 Nakinmän dihaydi iví tã'di wíje (12) khäge'nin iví'piye ûn'äädi óetu'an, "Ná'in t'owa ovâypunjônbe i' bú'aypiye hedá nava hää tsowa nanân deejepiyá, wáyge dívíwho'kw'ôení'in dâynnuwã-ídi hedá dâykoegi'hóenídá, gá nääwá ahkonda' nanândân."

13 Hewänbo Jesus-di ovâytu'an, "Undânho bínhúujôení." Indi óetu'an, "Na'indá p'ánú pává'âyda' hedá wíje pa'âyda'ba âymáa. T'âhki ná'in t'owagí' wíginkegi'saapi, âykoegi'kumädi'da'mânho'." Gin ditú gá in sená'da'dibo p'ánú maapaasôn (5,000) ihay dijidân.

14 Jesus-di ovâytu'an, "Bintu'an in t'owa p'ánán tãgin (50's) dívíwé'ge'amí hedá hää nangá dívíkw'ôení."

15 Hediho iví khäge'nin haa ovâytu'an waagi díví'andi t'âhki in t'owa dívíkw'ôení gin ovâytu'an.

16 Hedi Jesus i' p'ánú pává-á hedá in wíje paa-á ihógi, hedi makówápiye ibeedí ikú'daa'andi i' pává-á hedá in paa-á iháve. Hedáhá' iví khäge'nin ovây'an in t'owa ovâyphaadé-ídi.

17 T'âhki in t'owa dívíhúuyandi dívíshu'an, hedi in khäge'nin tã'di wíje (12) t'ún p'eedí i' naphade'i koegi' dâywé'ge'an.

Peter natú to'wí Jesus ta'gendi namuu'in

18 Wí thaa Jesus wí'bo ijûuso'o'. Iví khäge'nin iwáy tsowa diji', hedi ovâytsika'yan, "To-an naa omuu gân ná'in t'owa ditû'?"

19 Indi óetu'an, "Wên ditû' John i' p'ó'p'oekandi-ân unmuu. Wáy-á wéndá ditû' Elijah-ân unmuu, hedá wa'di wáy wéndá ditû' wí Jôesi Tádáví hân'oe'i' tukhe'bi nawáywówápóe'i-ân unmuu."

20 Hedi ovâytsika'yan, "Hedi undá, to-á naa-á omuu gân í'ánde'?" Peter-di óetu'an, "Gá i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídi, i-ân unmuu."

21 Hedi kay'indi ovâykhâk'û' wíyá to'wí wänbo wídayhangin'ânnamípidí to'wí namuu'in,

22 hedá wá' ovâytu'an, "Naa t'owa t'âhkígí' o'aypuyä'i ta'gendi báyéki dont'òephadekhâymaa. In Hudíyo tsonnin hedá in owha' p'ó'dédi'indá hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá naa díjoegikhâymaa. Díkhe'khâymaa, hewänbo iwedi poje thaa iwe owáywówápuwagí'o'."

Haa t'owa dínkhây'ä' díví'amí'in Jesus óeyuhúuwí'in dida'di

23 Hedáhá' t'âhki in t'owa ovâytu'an, "To'wên naa-ádi dikä'ääda'indá wídkhây'âhpí haa diwänpida' waagi díví'amí'in, hewänbo häädi wänbo t'âhki inbí phé'win dâyhúuwí, hedá naa-á díyuhúuwí. *

* 9:23 Ná'in natunda', dikhây múuní dâyt'òephade-ídi, Jesus in phé'win deedi it'òephade waagibá.

24 To'wên inbí wówátsi dâywânpi'aywoeni'in didin hedá in ow'ha' p'ó'dédá'indá inbí wówátsi dipedeegi'o. Hewänbo to'wên naagi' inbí wówátsi dívímägi'in, indá inbí wówátsi dit'anpúuwí.

25 Tobá wí to'wí hääwí t'ähki nää oepáa k'aydi nakw'ó'di ihógi wänbo', iví wówátsi ipedee'andi tuhchänu iwân napówáda wé'innan wên híwó nã'i hääwídi óekhâymaa?

26 Naa t'ähki t'owagi' o'aypuyä'i sa'wó'di kohthay wóegé owáy'ä'. Nã'in kohthay-á naví'-ádi naví Tádávi'-ádi in yä'dâa'in makówáwin t'ôepa'aa'inbí'-ádi gínmuu. Hedí to'wên nää naa díwôeda'in hedá naví háhkan dîn wôeda'indá, owáy naa owáy'ä' ihaydi naadi wá' in dovâywôeda'í.

27 Ta'gendi wâytumáa, naa tsondi omuu'in bînpuwâkhâymaa, hedí nã'in napúuwí wa'di wáy wên nãwe iji'in íhânpídibo'."

Jesus háa ûnchaa waa ûn'egópóe

28 Wí jáadi naphade ihaydi, Jesus-di t'ähki nã'i ovâytu'an diwedi, Peter-á James-á John-dá oe p'in kw'áyepiye i-ádi ovâyho' ijúusu'amídi.

29 Hedí iwáygé ijúusu'o' ihaydi iví ts'ay háa ûnchaa'in piháa ûnkeepóe, hedí iví aa t'ähki ts'ää ots'á'í' ûnpóe.

30-31 Tsíkhagipi wíje senä' kohthay jáadidi dakeepóe, indá Moses-á Elijah-á damuu, hedí Jesus-ádi dánhí'máa háa Jesus oe Jerusalem nachuwagi'o i'gedi, Jôesi Tádá i'ánshamägi waagi.

32 Peter-ádi in wé'gendáda téegindi dijókha'wäkw'ó, hewänbo dijósa'wo, hedí Jesus i' kohthay jáadidi dâymû', in wíje senä' i-ádi dawinnindádi.

33 In wíje senä' Jesus-ví'wedi dânjâakhâymaa'wân, hedí Peter-di óetu'an, "Háhkandi', híwó namuu nãwe giji'in. Jaho poje ókhunte'ây äykw'ôení, wêe ugí', wíyá Moses-gí'-á, hedá wíyá Elijah-gí'-á." Hewänbo i'ánshaa'anpídibo natuhpee.

34 Gin natú ihaydibo wí okhúwá napówádi ovây'ókhunnan, hedí i' okhúwádi ovây'ánhógidi dikhunwôeda'póe.

35 Hedí nã'i tun okhúwá jáadidi napee: "Nã'i-ân naví ay dînmuu, i-ân dóde'man. I' bînt'ôeyaani."

36 I' tun nahán dihaydi, Jesus wí'bo naji' iví khäge'nindádi. Nã'in napóe'in iví khäge'nin inbí pí'nábo dâymáa, hedí ihaydi to'wí wänbo wídayt'ôe'anpí háa i' thaa dâymû'in, tí'úugédânho dâyhingin'annan.

Jesus-di wíyã'dâapi' p'oweahhã wí enúkáyví'wedi ônkhehpiye

37 Wíyá tháwän oe p'in kw'áyedi diwáywá' dihaydi báyéki t'owa Jesus ûn'ayjaymää,

38 hedí in t'owa jáagedi wí sendi kaygi óetu'an, "Háhkandi', kaygindi wída'máa un'ää-ídi naví e'nú dînmúunídi. I'da' dîn'e'nú'än.

39 Ginnân nã'i ûnpoe'o: Wí yã'dâapi' p'oweahhãdi óekéndedáhá' tsíkhagipi óetuhkwínkando', hedí tú' t'ähká nathathapoe'odi sóphogedi nasó'okhópee'i, hedí óechänundedi óeteetsáwä'o' tú' t'ähki. Háy tähki wänbo nã'i yã'dâapi' p'oweahhãdi wí'óejoe'ohpi.

40 Naadi uví khäge'nin kaygindi dovâydaa'an nã'i p'oweahhã óekhehpeyé-ídi, hewänbo wídínkodipi."

41 Jesus natú, "Un nääwin t'owa-á wäyupí'in ímuu hedá pi'wên p'ôe i'ge ímân. Ti undádi häädi wänbo t'ähki dáyyää'amí gáhân?" Hedáhá' i' tádá óetu'an, "Úví enúkáy nãapiye mänmá'."

42 Wa' i' e'nú na'ä' ihaydi i' yã'dâapi' p'oweahhãdi óekanu hedá óethathakannan. Jesus-di i' p'oweahhã óet'e'yan hedí i' e'nú óehekhámägi, hedí i' e'núví tádá óetu'an, "Nãwe uví e'nú ú'än."

43 To'wên t'ähki nã'i Jôesi Tádávi pinnán dâymû'di ovâyháa'andi ditú', "T'ähki Jesus ikanhondi-á wäyupíwó'di namuu."

Waʹdi kin dívíhíʹmáadí Jesus iví khägeʹnin ituʹan,

44 “Näʹin wâytuhkankhâymáaʹin híwó bítʹôeyan: Naa tʹowa tʹähkígíʹ oʹaypuyäʹiʹ omuuʹi wây-á tʹowaví mangepiye díkáaní.”

45 Iví khägeʹnin wídínhanginnáhpí háa náʹi tun natundaʹin. Inbíʹwedi waʹdi in tun nakaamuu, hedânho wídikaʹpówápí. Hewänbo diwôedaʹ óetsikaʹyâamídí iʹgedí.

To-an iʹ shánki hayʹi namuu?

46 Jesus-ví khägeʹnin dívítuhkanmáa wénä wí in diwedi shánki hayʹi namuu iʹgedí.

47 Hewänbo Jesus ûnhanginná háa diʹánshaamuuʹin, hedího wí ay óekêʹdi iví hângedi óewínú,

48 hedí ovâytuʹan, “Toʹwídí naa dídaʹdi náʹi ay óesígíkéndedi, naa wáʹ dísigíkénde waabá iʹoʹ. Hedí toʹwí naa dísigíkêʹiʹdi iʹ toʹwí naa dísandí wáʹ óesígíkéndeʹ. Wí toʹwí un diwedi shánki híyããʹiʹ ipipaʹi-á taʹgendi hayʹi namuu.”

Toʹwí Jesus-víʹpiye háa nachaapíʹ-á ivíʹnäpiye napoeʹo

49 John-di Jesus óetuʹan, “Hähkandiʹ, toéwí sen âymûʹ yäʹdâapíʹin pʹoewaahâa tʹowavíʹwedi ovâykhehpiyendedí uví kháwã natúʹdi, hewänbo âykhâaʹamíʹin gidaʹ, naʹin diwediʹi wínamuupídí.”

50 Hewänbo Jesus natú “Toʹwí giʹbi wívínkhâaʹamípí. Toʹwí unbíʹpiye háa nachaapíʹ-á unbíʹnäpiyeʹiʹbá napoeʹo.”

Wên Samaria-ʹin tʹowadi Jesus wíʹóesígíkêʹpí

51 Iʹ thaa tsowa napowaʹãʹ Jesus wíyá oe makówápiye napee-ídí, hedí kaygindi iʹánshaamãgi oe Jerusalem-piye nawáymú-ídí.

52 Hedí wên senäʹ iví páadé ovâysan wáygé nachangíʹoʹin dâykhâyʹamídí. Wí Samaria-wi búʹay iwe dipówá,

53 hewänbo in tʹowa wídidaʹpí óesígíkáyjíʹin, gá oe Jerusalem-piye naʹahchândân.

54 Wíje iví khägeʹnin James-ádí John-dádí damuuʹin háa óeʹan níʹgedí datʹoe, hedí óetuʹan, “Nanbí Sedó, ti undaʹ wí phaa äntuhkánnamí makówádí nawaanídí tʹähkí náʹin tʹowa ovâyphaháanú-ídí?”

55 Hewänbo Jesus inbíʹpiye ibéedí ovântuʹan, “Haʹwâagi wídänhéeʹamípí.”

56 Iwedi wíyá búʹaypiye dimää.

Nabâapuʹwan taʹgendi Jesus óeyuuhûuwídí

57 Pʹóegé dimän dihaydi wí sendí Jesus óetuʹan, “Wáy unmäa eeje wänboʹ, naa ee-jepiyebá u-ádí omú-í.”

58 Jesus-di óetuʹan, “In déʹây nan deedi dínphohsaa dívíthaayé-ídí, hedá in tsídé-á dínyähsaa, hewänbo naa tʹähkí tʹowagíʹ oʹaypuyäʹiʹ omuuʹi wáygé dáykaykhanwówáʹamígíʹ wídînnáhpí.”

59 Jesus-di wíyá sen óetuʹan, “Naa díyuumáʹí.” Hebo iʹ sendí óetuʹan, “U-ádí omääpídíbo díwáypunmäa naví tádá dínchuu píhay hedânho donkhäʹkʹúuwídí.”

60 Jesus-di óetuʹan, “In dichumuuʹin waagin dimuuʹindá inbí tʹowa dínchuuʹin ovâykhäʹkwʹôení. U-áho ópûn tʹowa ovâytuʹamídí Jôesi Tádávíʹpiye dívímääníʹin.”

61 Wíyá toʹwídí óetuʹan, “Nanbí Sedó, naa odaʹ u-ádí omú-íʹin. Hebo u-ádí omääpídíbo dípunmäa naví kʹaygiʹin dovâysengituʹamídí.”

62 Jesus-di óetuʹan, “Han bíʹandáho wíʹunchäʹmuupí Jôesi Tádágíʹ bitʹôeʹamídí. Wí toʹwí iwhäädedi ihaydaʹ tíʹûupiye ibéedeʹi waagiʹbá unmuu.”

10

Jesus-di tségingtãʹdi wíje (72) senäʹ ovâysan iví tʹôe dívíʹamídí

1 Nă'i naphade ihaydi Nanbí Sedó Jesus-di wây-á tségintă'di wije (72) senă'dá ovâyde'man, hedá wí'jengin ovâysan iví páadé dimú-ídí, i' bú'ây eeje hedá ówinge eeja wáy namän deepiye t'ăhki.

2 I'di ovâytu'an, "Báyékí t'owa diji' Jôesi Tádágî' ovâywé'ge'amídí, t'owa dâyhăăwé'ge'o' waabá, hebo t'ôe'indá hăyú wänbo wídijihpí. In t'owa-á Jôesi Tádáví'in ûnmuu, hedího iví'piye' úvíjûusu'amí wây-á t'ôe'in ovâysaanídí hedânho báyékí nă'in t'owa ônwé'ge'amídí.

3 Jaho bípûn, năa wên k'úwá'ây ímuu waaginbá naadi wâysande' in to'wên khunjó waaginbá dimuu'in diji' iwepiye.

4 Wíwînchă'húuwípí, wí múu bînhăăwíkúu-ígî' wänbo-á joe, in í'antomuu'indă'dibo ímú-í. Wí'úvíhayjêe'amípí hăă p'óegé t'owa bînjay'in thaa t'ăhki bînhée'amídí.

5 Hedí wáy wí tewhá its'ú' deewá, páadé in t'owa bînsengitú'ă'amídí ginnân ítúuní, 'Jôesi Táadáho wovâykhăge'namí hedânho năa tewhá íthaa'in ánsaaginpidíbo' íkwoní.'

6 Wí to'wí háa bîntu'an waa isígí'i na'ândáho', unbí sengitun i-ádí ûnjoekandee-í, hewänbo to'wí iwe na'ândí' hă'bi namuupídá, unbí hí' wí'unchă'púuwípí.

7 I' tewhá eebo úvíwóyí'ní hedá indádá úvíhúuyamí, gá wí t'ôe'i-á iví wá'âaho it'andân. Năawá hăăwá oe-á wíyá tewhá eeje wí'ímú-ípí wovây'âyíngi'amídí.

8 Hedí wí bú' iwe its'ûndi wovâysígí'andi, hăăwí wovâysaa'i bînk'o'í.

9 In dihay'in i' bú' ee dikw'ó'nin bînehkhăamăanı, hedí ovâytu'ă'amí, 'Năa-á Jôesi Tádádí wovâytumáa iví t'owa ímúunídí.'

10 Hebo wí bú' ee its'ûndi wovâysígí'anpídá, ee bú'wi p'óegé i'ge ímú-í hedí ovâytu'ă'amí,

11 'T' na'jee unbí bú'wi nanbí anto eeje dîntsîndi wänbo ívípêedi-í wâykeeyamídí híwó wí'úví'ohpí'in ídă'pídí Jôesi Tádáví t'owa ímúunídí.'

12 Naadi wâytumáa, owáy i' thaa Jôesi Tádádí t'owa háa híwó háa híwóhpí díví'annin ovâytu'an dihaydi, gi'bi bú'win t'owa shánkí dâyt'ôephadekhăymáa in Sodom bú'win t'owaví'wedi."

Háa in bú'ây Chorazin-dá Bethsaida-á Capernaum-dá dînpúuwí'in

13 Hedí Jesus nă'in wá' natú, "In t'owa i' bú'ây Chorazin gin dâytú'o' iwe'in t'ôephade dînpúuwí. In t'owa i' bú'ây Bethsaida gin dâytú'o' iwe'indá wá' t'ôephade dînpúuwí. Pínnán t'ôe-áho inbí jáa ovây'an, hebo inbí t'aywó'di wídívíjăa'anpí. Nă'i pínnán t'ôebá in bú' Tyre-ádí Sidon-dádí gin dâytú'o' eeje hăn'oe ovây'andáho', in Tyre-'indá in Sidon-'indá wídívíhayjêe'amípíwän k'oe'i aa díví'aawé-ídí, hedá nûu ee-á dívíkw'ôeníwän, dâykeeyamídí inbí t'aywó'di dâyjoe'annin.

14 Hedânho in Chorazin-windá in Bethsaida-windá shánká dâyt'ôephadekhăymáa in Tyre-windá hedá Sidon-windá inbí'wedi owáy Jôesi Tádádí t'owa háa híwó háa híwóhpí díví'annin ovâykeekw'óe'ó ihaydi.

15 Mađi in t'owa Capernaum bú'aywin di'ánde' oe makówápiye ovâytegekhăymáa'in, hewänbo indá oe péyégepiyânho diwhavemän."

16 Hedáhá' iví khăge'nin itu'an, "To'wên wovây't'ôeyande'indáho naa wá' dînt'ôeyande waagibá díví'o'. Hedí to'wên un wovâyjoegi'annindáho naa wá' díjoegi'o', hedí to'wêndi naa díjoegi'odá gindídi i' to'wí naa dísandi wá' óejoegi'o'."

In tségintă'di wije (72) Jesus-ví t'ôe'in diwáy'ăă

17 Tí'úugédí in tségintă'di wije (72) senă' híhchangidi diwáy'ăă, hedí ditú, "Nanbí Sedó, in yă'dâapí'in p'oweahhăđi wänbo na'in dí'a'gin, uví khăwă wînkăyă'di."

18 Jesus-di ovâytu'an, "Naadi wá' dómû' Satan i' Penísendi oe makówádí tsíkhagipi nake't'ândi, tsígówănú nawândi waabá.

19 Bít'ôeyan, naadi wâyk'ú' yă'dâapí'in p'oweahhăđi bînt'aanídí, wí păăyü háa wí ts'e'k'ăaví'di úví'ahsaa waagibá, hedá shánkí kay-á wâymăgi in kay i' Penísendi unbí hănbi' ûnmuu imáa'iví'wedi, hedího há'to hăăwídí wänbo wovâywă'amí.

20 Hewänbo tobá in yä'dâapí'in p'oweahâadi wovây'a'ginnandi íhíhchan wänbo?, únkhây'ä? shánki íhíhchaa-í'in unbí kháwä? oe makówá únta'muudi."

21 Ihaydibá i' Yä'dâa'i P'oweahâadi báyéki híhchan Jesus óemägi, hedi Jesus natú, "Naví Tádá, u-á oe makówá-ádi hedá nää oepáa k'aydá shánki untsonji'i' un-muu. Hedi ná'i háäwí naví khäge'nin dâymû'i-á in báyéki dínhanginná'ninbí'wedá in dihá'inbí'wedá nâakaayan hedânho wíðâymúunípídí, hedi ná'in namuudi naadi wíku'daa'o'. Naví Tádá, gin bi'amídí wóehíhchanmägi."

22 Hedáhá? in t'owa ovâytu'an, "Naví Tádá? háäwí t'ähki naví mange dínjoe'an. Tóebo ta'gendi wí'úhanginnáhpí to'wí omuu'in, naví Tádá?mân úhanginná. Hedá tóebo-á wá? wí'únta'gendihanginnáhpí to'wí naví Tádá dínmuu'in, naa iví ay omuu'i'da'mân dínhanginná. Hedá wáy wéndidáho óetaa-í, to'wí namuu'in naadi dovâykeeyandáho?"

23 Hedi iví khäge'ninbí'piye ibéedí Jesus-di ovâytu'an inda? dit'oe-ídí, "Undá híhchan bínmá've-í ná'i háäwí napóe'i bínmúndedí.

24 Wâytu'âamí, báyéki in hân'oe'in tsonnindá in Jôesi Tádáví tukhe'mindá dida? dâymúuní'in i' háäwí nää bínmúnde'i', hewänbo wíðâymû'pí, hedá i' háäwí un ít'oe'o'indá dida? dit'oe-í'in, hewänbo wíðit'oe'pí."

I' híwó'di Samaria-wi sen

25 Wí sen in Hudíyoví khuu dâyhá'o'in diwedi'i namuu'i Jesus-ví'we napówá óetayi'nídí, hedi óetsika'yan, "Háhkandi?, hân dáy'amí in wówátsi nahándepí'in donkáyjídí?"

26 Jesus-di óetsika'yan, "Hân natú? i' tsontun Moses ita'nandi?? Háä-an iwe nâatunnan?"

27 I' sendi Jesus óetu'an, "Gá ginnân:

I' shánki natsonji'i' unbí Jôesi únmuu'i' undá únkhây'ä? pín ta'gedi bínsígi-í'in, unbí pí'ná khó'jé-á, unbi háä iwá, unbí kay t'ähkídá, hedá unbí ánsaadá."

Hedá wá? natú,

"Háa un wí'bo úvípísígi waagibá, wé'gen t'owa wá? bínsíghúuwí."

28 Jesus-di óetu'an, "Híwó bihéé'an, hediho háa untú waa bi'âamí, hedânho wówátsi wóemääní."

29 Hewänbo in Hudíyoví háhkandi nada? ipikeeyamí'in híwó'di namuu waagibá, hediho Jesus óetsika'yan, "Wé'in t'owa dovâysígi-í?"

30 Jesus-di ónthayyamídí ginnân óetu'an: "Wí sen oe Jerusalem bú? iwedi i' bú? Jericho iwepiye namän, hedi wén sänmindi óeyâ'dí iví aa óep'ádi hedi hânho óemahpúudí chu'i waagibá óejoe'an.

31 Hedi ihaydibá wí Hudíyo owhá-á ee p'óegá namän, hedi i' sen óemû? iwe nak'óedí, hedi p'óe p'änäpiye naphadedí iwedi namää.

32 Háy napóe ihaydá hanbá napóe. Wíyá wêe sendá na'ää, i-á i' méesate hay'iwi khäge'di namuu, hewänbo i' wá? p'óe p'änäpiye naphadedí iwedi namää.

33 Hedi wí sen oe Samaria nangewi namuu'i' oe p'óegé namän, hedi i' sen nak'óe iwe nú? napówá, hedi óemû'dí iví'piye nasehkanápóe.

34 Hediho ee nak'óe iwepiye namää'dí iví tsa eeje olive ka'p'oe-ádi méena-ádi ón'ewedi aa'âydi ónwhi'an, hedáhá? iví búdu eedi óe'í'k'û'dí wí whohkwo tewhá iwepiye óeho?, hedi iwe óe'âyíngi'an.

35 I' tháwándá wíje thaa t'óe'i chá? iví chá? múu iwedi iwahógídi i' whohkwo tewháwi p'ó'dédí? ón'andi óetu'an, "Ná'i sen nâa'âyíngi'amí, hedi wíyá shánki úchá'muudáho? owáy owáy'ää ihaydi wíwá'âa-í. "

36 Hedi Jesus-di i' háhkandi óetsika'yan, "Hân un'ân, wé'idan in poje iwedi i' sen in sänmindi óeyâ'i' ta'gendi óeseegi?"

37 I' háhkandi'dí Jesus óetu'an, "Gá i' nasehkanápóe'i'dân." Jesus-di óetu'an, "Ja? ópûn, háa i'an waa ó'an."

Mary-á Martha-á inbí tewhá iwe Jesus na'á'dâaji'

³⁸ Jesus-ádí iví khäge'nindádí iwedí dimäädi wí bú'ay iwe dipówá, hedí wí kwee Martha gin nakháwǎ'i'dí ovâysígi'andi iví tewhá eepiye ovâys't'úde.

³⁹ Martha-á wí tí'ûu Mary gin nakháwǎ'i-á ûn'ân, hedí i-á ee nange Jesus-ví ân nú' isóge iví háhkan ônt'ôeyaanídí.

⁴⁰ Martha hânho najashapoe'o báyéki t'ôe ûnjidi ovâyhúujôenídí, hedího Jesus-ví'piye namäädi óetu'an, "Nanbí Sedó, ti áyîngi wíwóemâhpi'an naví tí'ûudi wí'bo díjoe'andi i' koegi' dókhây'amídi? Natu'an díkhäge'namí'in."

⁴¹ Jesus-di óetu'an, "Sehkanä Martha, u-á hääwí t'ähki i'gedi báyéki áyîngidi wóemáa,

⁴² hebo wí hääwída'mânho ta'gendi natáy, hedí Mary-áho i' ide'man. Hedí ná'i shánki híwó'di namuu'i' ide'mandi-á iví'wedí há'to óekwee-í."

11

Jesus-di iví khäge'nin jûusu i'gedi ovâyhá'o'

¹ Jesus-á wíyá wǎhǎä ijûusu'o', hedí ibowa ihaydá wêe iví khäge'dí'dí óetu'an, "Nanbí Sedó, na'in wá' díjûusuhá'an, John iví khäge'nin ijûusuhá'an waabá."

² Jesus-di ovâytu'an, "Úvjûusu'andá gin waagi ítúuní: Tádá, uví kháwǎ wín'a'ginnamí. Uví tsonkhuu wógege ówhanbe na'in dítsonnámídí.

³ Thamuwaagi i' húugi' gíntáy'i dímmá.

⁴ Nanbí t'aywó'di dîn'owóje, in na'inbí'piye dívít'aywó'nannin ây'owójeinde waagibá. Hedí wíginpúuwípi wǎhphade dítayi'nídí."

⁵ Hedáhá' Jesus-di ovâytu'an, "Heyâgú khunpinudi wí k'emaví tewhá eepiye ímäädi bîntu'andi, 'K'ema, poje pává dípiyémmá.

⁶ Wíyá k'ema nängé naphademändi náä naví' napówá, hebo naa hääbo wíðinsaapi dókoejôenídí.

⁷ Heyâgú i'dí oe ívedí wovâytu'andi, 'Ánpi dí'an, in phódi-áho naphéhto'on hedí naví áyyä-ádí naa-ádí giwho'kw'ó, hedího naa wíðinkodipi dáyshaa-ídi hääwí wímmäänídí.

⁸ Naadi wâytu'âamí, tobá hääwí wíwovâymäänípi wânbo unbí k'ema únwânpimuudibo', ihaydá' bînda'máadáho' ishaa-í, hedí hääwí úntáy'i wovâymääní.

⁹ Hedí hanbá namuu úvjûusu'andi: Bînda'má've-í hääwí, hedího bînhóení. Bîntuwámá've-í hääwí, hedího bînshaa-í. Bînpópó'âamí, hedího in phódi-áho ungi' wovâyhuu-í.

¹⁰ To'wên ihaydá' dâйда'má'indáho dâyhóení, to'wên ihaydá' dâytuwámá'indáho dáyshaa-í, hedí to'wên ihaydá' dâypópó'o'indáho in phódi ingí' ovâyhuu-í.

¹¹⁻¹² "Un tádá'in ímuu'in, unbí e'núdí wí paa wovâydaa'andi ik'o'ídí, ti wí pääyu bînmääní? Hediháa wí wáa wovâydaa'andi ti wí ts'e'k'âa bînmääní? Joe, há'to'.

¹³ Tobá híwóhpi'in ímuu wânbo undá únhanginná hádídí híwó'di hääwí unbí áyyä bînmääní'in. Hedího shánki wânbo i' Tádá oe makówá na'ándí'dí in to'wên óedaa'annin i' Yä'dâa'i P'oweahâa ovâymääní."

Dítú Penísendi Jesus óekhäge'máa'in

¹⁴ Jesus-di wí sen tunpí'ví'wedí wí yä'dâapi' p'oweahâa ônkhepiye. I' yä'dâapi' p'oweahâa napee ihaydi i' sen ûnhí'kodí, hedí in t'owa ovâyháa'an.

¹⁵ Hewânbo wáy wëndáho dítú, "I' Penísendi Beelzebul gin nakháwǎ'i', i' yä'dâapi'in p'oweahâa'ávi p'ó'dédí' dínmuu'i'dân Jesus óekhäge'do ná'in yä'dâapi'in p'oweahâa t'owaví'wedí ovâykhepeeyé-ídí."

¹⁶ Hedá wáy-á wëndá dida' Jesus óetayi'ní'in, hedího óedaa'an wên pínnán taa makówá'dí ovâykeeyamídí, hedânho dínhanginnánídí háa Jôesi Tádá'dí óesandi' namuu'in háa joe.

17 Hewänbo háa díví'ánshaamá'in Jesus-á ûnhanginná, hediho ovâytu'an, "Wí nangewin t'owa wí'bo dívípihänbodáho' inbí nangeho dâypihá'dännamí. Hedi t'owa inbí k'aygi ee wí'bo dívípiyándedáho', i' k'aygá há'to nakâypúuwí.

18 Hedi hanbá Penísendi wí'bo ipiyándedáho há'to hãädi wänbo natsonyëeni. Undi dítu'an Penísendidânho naa díkhãge'máa, hedânho in yã'dâapi'in p'oewaahãa t'owaví'wedi dovâykhehpiyende'.

19 Hewänbo handidi dovâykhehpiyendedáho', hãdídan unbí t'owa'indi ovâykhehpiyende'? Unbí t'owaho dítu'ni in ta'gen wí'úvíhée'opí'in.

20 Hewänbo Jôesi Tádávi pinnândânho in yã'dâapi'in p'oewaahãa dovâykhehpiyende', hedi ná'indiho ûnhanginná Jôesi Tádávi naa dítsondisóge'in.

21 Wí sen kay'i t'ãhki iví k'uuphé hãäwídi iví tewhá i'âyîngi'odi, t'ãhki i' hãäwí iví ûnmuu'i' híwó ûnkw'ó.

22 Hewänbo wí to'wí iví shánki kay'i namuu'i na'ãädá i' sendádi iyãa-ídi, i' sen óet'aaní, hedi tobá i' sen kwãk'u hãn aa nato'on wänbo', hedá na'ánde' ná'i kwãk'u aadi óekhãge'namí'in, ná'i wêe sen shánki kay'i namuu'i'di i' senbí hãäwí ônhóeni, hedi iví k'ema'indádi dívíweejé-í.

23 To'wí naví'nãpiye namuupi'-á naví'piye háa nachãa, hedi to'wí in t'owa naví'piye ovâymayã'pí'-áho' ovâykhehpiyende waagibá i'o'.

24 "Wí yã'dâapi' p'oewaahãa wí t'owaví'wedi napeedi oe ahkónupiye namãndi wáy ithaayé-í iwe ituwãmáa, hedi ishaapídáho wí'bo natú', 'Wáy dójoe'an diwepiyebá owáymú-í, i' to'wí'piye naví tewhá waagi'ba dînmú'de'i'."

25 Hedi nawáymãa ihaydá ná'i to'wí'ba óeshaade', wí tewhá na'aanãnda napi'dindá waabá namuu.

26 Hedáhá' wíyá napeedi tsé ihay wáy-á yã'dâapi'in p'oewaahãa iví shánki yã'dâapi'in dimuu'in ovâyma', hedi ná'i to'wí'piyebá ovâyhon iwe dívíthaayé-ídi, hediho ná'i to'wí-á shánki p'ãndíki'-á napoe'o páadédi namuu'iví'wedi."

Háa ta'gendi gihíhchanpúuwí'in

27 Gin Jesus natú ihaydá wí kwee oe t'owa jáadã kaygá natú, "I' kwee wóe'ayyandi' hedá wóetsãã'andi-á híhchan imáa."

28 Jesus natú, "Hebo shánki dihíhchan in to'wên Jôesi Tádávi hí' dâyt'ôeyande'in hedá dâya'gindo'indá."

In t'owa dida' Jesus wí pinnán t'ôe i'amí'in

29 In t'owa Jesus-ví'we shánki diwé'gepoe'o, hedi ovâytu'an, "Un nãäwin t'owa-á yã'dâapi' unbí wówãtsi bînhon. Ihaydá' wí pinnán taa bînmúunídi Ída'poe'o, hewänbo wêedã' pinnán bînmúuní, i-á Jonah ikeeyandi' waagi'ba namúuní.

30 Háa Jonah ûnpóe'in namuudi in t'owa Ninevah bú'win dínhanginná ta'gendi Jôesi Tádádi óesannin, hedi hanbá náa naa t'owa t'ãhki'gí' o'aypuyã'i háa dînpúuwí'in namuudi in nãäwin t'owa dínhanginnáani ta'gendi Jôesi Tádádi dísanin.

31 Hedânho owáy i' thaa Jôesi Tádádi t'owa háa híwó háa híwóhpí díví'annin ovâykeekw'óe'ó ihaydi, i' kwee oe Sheba nange p'ó'dédi' namú'de'i' i'ãhtuyedi un nãäwin t'owaví wáyupí wovâykeeyamí. Hãn'oe i-á kayí' wãhãäwi nangedá na'ãä hãyú Solomon ûnhanginná'di' ônt'ôeyanídí, hewänbo tobá naa Solomon-bí shánki hay'i omuu wänbo hedá náwe undádi oji wänbo', undi naa wíðint'ôeyandepí.

32 Hedá wá' owáy i' thaa Jôesi Tádádi t'owa háa híwó háa híwóhpí díví'annin ovâykeekw'óe'ó ihaydi, in t'owa i' bú' Ninevah-win díví'ãhtuyedi un nãäwin t'owaví wáyupí wovâykeeyamí. Hãn'oe Jonah-di Jôesi Tádávi tun ovây't'ôe'odi hã'in Ninevah-win t'owa dit'oe'di indá inbí t'aywó'di dâyjoe'an, hewänbo tobá naa Jonah-ví shánki hay'i omuu wänbo hedá náwe undádi oji wänbo', unbí t'aywó'di wíwînjoe'ohpí."

Jesus-di ovâytu'an iví hí' ônjoe'gi'odáho', wên ko wên t'un pho' dâykée'i waagibá díví'o'

33 “To’wí wänbo wên phakó iko’andi pho iwe wí’ikaakée’ípi, háa wên t’un napekichá’nin pho’ wí’ikée’ípi, hewänbo wên phakóki eedän ikée’í hedänho to’wên dits’úya’nin i’ ko dâymúunídí.

34 T’owaví tsée-á wên phakó ingí’ namuu, hedí híwó’nin tsée dínmuudáho in tséedá t’ähki ovâyko’. Hewänbo híwóhpi’in tsée dínmuudáho’ t’ähki ovâyphakhunjo’ waagi’bá dínpoe’o.

35 Hedänho úvi’áyîngi’ámí unbí tséedí in ko óetsudemääni’in, khun ni’ge wí’íyêenípídí.

36 Wí to’wí ta’gendi únkonándá hedá wáyge wänbo wí’ünphakhunáhpídá, t’ähkiho únkohkeenáani, wên phakó únkohkay waagibá.”

Jesus-di in Pharisees-ádí in Hudíyoví khuu dâyhá’o’indádí ovâytu’an t’ôephade dínpuuwí’in

37 Jesus ihí’bowa ihaydá wí Pharisee-dá óehúutu’an, hedího i’ Pharisee-ví tewhá eepiye dats’úndi Jesus ihúusóge.

38 I’ Pharisee óeháa’an Jesus óemú’dí ihúusógedí wa’dí iman’owídipídíbo’ in Hudíyoví khuu waagibá.

39 Hedího Nanbí Sedó Jesus-di óetu’an, “Naa dînt’ôeyan, un Pharisees-á t’owa waaginbá ímuu inbí húugi’ k’édé-á sã’wé woegi-á já’wédída’ dâyo’owídinde’in. Undá ídá’ híwó ikeet’ôení’in, hewänbo unbí pí’nã khó’jé nakeet’óepí iwá hã’t’aa’indá’ hedá yã’dâapi’indá’ ímuu.

40 Un ánshaapí’in, Jôesi Tádá-á hääwí nakeet’óe’i’ ipaa. Ti i’bá hääwí nakeet’óepí’ wá’ wí’ipaapí’an?

41 Únkây’ä’ hääwí unbí sã’wé únsaa’i’ in sehkanäwó diwówáji’in bînmääni’in, handidibo yã’dâa’in wówátsi bînhúuwí.

42 “T’ôephade un Pharisees únpúuwí. Undá i’ su’ts’ígí’-á tsímáháa-á hedá wé’ge’i hääwí ha’wâagi’i’ bînpaye iwedi tá taa únk’ôndi Jôesi Tádá wêe bînmä’, hewänbo t’owa-áho ta’ge wíwîn’ohpi hedá Jôesi Tádá-á wíwînsígípi. Hääwí bînt’andedí ta’gendi únkhây’ä’ tá taa únk’w’ôn diwedi Jôesi Tádá wêe bînmääni’in, hewänbo wí’ún’ôede-ípi ná’i wé’ge’i híwó’dí hääwí wá’ úv’í’âamídí.

43 T’ôephade un Pharisees únpúuwí. Undá i’ méesate páadépiye úvíkw’ôení’in wovâyhí’an, hedá oe bûu pingé wovâyhí’an t’owadi a’gindi wovâysengitu’âamí’in.

44 T’ôephade únpúuwí, gá undá wáy pení ovâykhã’kw’ódi eeje nataamuupí’ waaginbá ímuudân, t’owa díví’ahsahondi wídínhanginnáhpí iwe nakw’ó’nin.” *

45 Wí Hudíyoví khuu ovâyhá’o’i’dí óetu’an, “Háhkandi’, in Pharisees-bí’gedí ha’wâa bihéé’odi na’ínbí’gedí wá’ jänäkí bihéé’o’.”

46 Jesus natú, “T’ôephade un Hudíyoví khuu bînhá’o’in wá’ únpúuwí. In t’owa kây’i hääwí díví’ámí’in bîntu’o’, hewänbo undá háy wänbo wíwínkhäge’dopí dâyo’ámídí.

47-48 T’ôephade únpúuwí, gá undá wáy in Jôesi Tádáví tukhe’min ovâykhã’kw’ódi eeje bînkodi’odân, inbá unbí hehãäwin thehtáy pahpá’indi ovâyhánú. Hewänbo han bîn’andi nakeepoe’o únchanpóe’in háa unbí páadé kã’ää’in díví’annin híwó namuu’in, gá indá in Jôesi Tádáví tukhe’min ovâyhánú wänbo undá inbí penípho bînwänpikodi’odân.

49 Hedänho Jôesi Tádá báyéki hangintan imáadi ginnân natú, ‘Naví tukhe’mindá hedá naví t’ôekhuwa’indá in t’owaví’piye donsaani, hedí in t’owadi wáy wên in dovâysannin jänäkí ovây’ámí, wáy wëndá ovâyhãanú-í.’

50 Hedího un t’owa nääwin wovâychänukhâymáa in Jôesi Tádáví tukhe’min nää oepáa k’aydi nakhí’jen dihaydibo’ ovâyhánúdí.

51 I’ páadé óehay’i-á Abel namuu, hedí i’ tí’úuge óehay’i-á Zechariah-á namuu, i-á i’ méesate-á i’ antáa já’wé nak’óe’i-á inbí pinudi óehay. Naadi wâytu’âamí, undáho in t’ähki ovâyhánúdí ta’gendi wovâyhtuhchänukhâymáa.

* 11:44 In Hudíyo wí penípho iwe díví’ahsaadá, dínkhãk’óe inbí méesate ee dits’úuní’in páadé dívíkhây’anpídíbo’ inbí khuu dínmuu waa.

52 Un Hudíyoví khuu bínhá'ó'in t'ôephade únpúuwí. In ta'gen namuu'in bínkaajo waagibá úví'ó', in t'owa wídiháhpúuwípídí. Undáho wí'íháhpoepí, hedi in wé'gen t'owa diháhpúuwí'in dida'indáho wívínmähpi diháhpúuwídí."

53 Jesus nă'i Pharisee-ví tewhá iwedi napee, hedi i' thaa iwedi páadépiye in Hudíyoví khuu dâyhá'ó'indá hedá in Pharisees-á hânho i-ádi dit'ayyaapóe, hedá hânho-á dívíkhäädē' t'ämäge i'gedi óetsika'yamídí.

54 Wên phay igí' nawhêe-ídí ònk'úya' waabá muu'in bínkaajo waagibá úví'ó', in t'owa wídiháhpúuwípídí. Undáho wí'íháhpoepí, hedi in wé'gen t'owa diháhpúuwí'andi ditsíkha wên háawên híwóhpi'in natuhpee-ídí.

12

Jesus iví khäge'nin itú'an díví'áyíngi'amí'in

1-2 Ihaydi báyéki maapaasôn (1,000's) t'owa diwé'geji', hedi hânho dibá'yendi dívídachänu'ó'. Jesus-di in t'owa ovâyhêe'an, hebo iví khäge'nin páadé itú'an, "Úví'áyíngi'amí hä'in Pharisees waaginbá wí'ípúuwípídí, indá paa dívíjánúmáa'in waaginbá dimuu. I' híwóhpi' díví'ó'i-áho dínsôe-í oewáasee nă'i oewáa iwe nato'ondi nasô' waagibá. Hedi hanbá t'ähki nää nakumuk'óe wänbo nakumukhuudee-í, hedá t'ähki nää nakaak'óe wänbo óepeeyé-í napu'wäänídí.

3 Hediho wên háawên phahkhun dee ítú'indáho', thaadi dit'oe-í, hedi wên háawên to'wívi oje phóge bînsänhêe'andi in phódi nati'dindi, indáho wha'k'aydi dívítuwéénú-í, t'ähki dit'oe-ídí."

Jôesi Tádádá'mân âykhunwôeda'í

4 "Naví k'ema'in, wâytu'âamí, wívínkhunwôeda'ípi in to'wên unbí tú' dâyháanú-ídí dínkodí wänbo shánki wovây'amídí wídínkodípi.

5 Naadi wâythayyamí to'wí namuu'in i' bínkhunwôeda'í'i': Jôesi Tádá-ânho bínkhunwôeda'í. I-á ûnkodí wovâyháanú-ídí hedá wá' ûnk'óe péyégepiye wovâysaanídí.

6 P'ánú ts'í' tsídé'ây wíje thígí'didibo ovâyku'ch'áadepi'an. Hewänbo tobá wâhphade dichä'muupí wänbo Jôesi Tádádá wêe wänbo in diwedi wí'óe'ódéndepí.

7 Hewänbo undá Jôesi Tádági' báyéki tsídévi shánki íchä'muu. I-á ûnhanginná háyú phó unbí p'ó'dé únsaa'in wänbo', hediho wí'íkhunwôeda'ípi."

Jesus-ví'piye ívíwâyundedáho gínkhây'ä' han gitúuni'in

8 "Naadi wâytu'âamí, to'wên in t'owavi páadépiye naví'in dimuu'in ditú'in, naa t'ähki t'owagi' o'aypuyä'i wá' in Jôesi Tádávi makówáwin t'ôepa'aa'inbí páadépiye otúuni innân naví'in dînmuu'in.

9 Hewänbo to'wên in t'owavi páadépiyebo ditú'in naví'in wídimuupí'in, naa wá' in Jôesi Tádávi makówáwin t'ôepa'aa'inbí páadépiye otúuni naví'in wídînmuupí'in.

10 Nakodí t'ähki t'owa dín'owó'jaynídí hääwí híwóhpi dívíhêe'annin naví'gedi, naa t'owa t'ähki'gi' o'aypuyä'i' omuu'i', hewänbo to'wên jänáki i' Yä'dâa'i P'oewaahâaví'gedi dívíhêe'annindáho há'to dín'owó'jayní.

11 "Owáy in méesate eeje'in p'ó'dédi'inbí'piye háa in nangewin tsonninbí'piye wovâyuntjó'namídí wovâyho' ihaydi, wí'í'áyíngi-ípi háa ítúuni'in úví'aywoenídí, háa úvíhêe'amí'in wíwovây'áyíngimäänípi,

12 gá ihaydáho i' Yä'dâa'i P'oewaahâadi i' hí' wovâyimäänidân hedânho híwó úvíhêe'amídí" gin Jesus-di ovâytu'an.

Jesus-di i' kodit'owa sen ánsaapi' namuu'iví'gedi ovâytu'an

13 Wí sen in t'owavi jáa naji'i'di Jesus óetu'an, "Háhkandi', naví pá'dây dîntu'an i' hääwí nanbí tádádí na'in dînjoe'andi naa-ádi iweejé-í."

14 Hebo Jesus-di i' sen óetu'an, "To'wídí wänbo naa wíđink'ú'pí otúunídí háa unbí hääwí dänweejé-í'in."

15 Hedáhá' Jesus-di t'ähkí in t'owa ovâytu'an, "Hääđi wänbo t'ähkí úví'áyíngi'amí hedânho há't'aa'inda' wí'imúunípídí. To'wí wänbo híwó'nin wówátsi wí'imáapí báyékí hääwí ûnwänpikw'ôndibo'."

16 Hedáhá' ná'in hähkangi'in ó'gédí ovâytu'an, "Wí kodit'owa sen ûnnavakw'ó, hedí báyékí ûnpayedee.

17 Hedího ginnân na'ân: "Wähää naví hääwí dînpaa'i donkw'ôení wíđinnáhpí. Hân hîn dáy'amí?

18 Ma' ginnân dáy'amí: Naví denkw'o'i tewhá donts'ávedí wíyá shánkí he'endi donkw'ôení, hedího ee naví táhtándá naví wé'ge'i hääwí-á dondenkw'ôení.

19 Hedáhá' gindá opitúuni: 'Nää-áho báyékí híwó'di hääwí híwó hay paayogí' dîndenkw'óho', nää-áho wíyá wíđáyt'ôe'amípí. Húukandá suwä-áđá dáy'amí, hedá naví wówátsi-á hihchandi donhúuwí.

20 Hewänbo Jôesi Tádádí i' sen óetu'an, 'U' ánsaapí', nää khunbo uví wówátsi wínkehkhâymáa. Ihaydáho to-an há'i hääwí ugí' mändenkw'óđi'i' ikhonkhâymaa' "

21 Hedí Jesus-di in t'owa ovâytu'an, "Ha'wâagi'innânkun in t'owa dimuu báyékí hääwí dâydenkw'óe'ó'in hewänbo Jôesi Tádá-á natú' ta'gendi kodit'owa wíđimuupí'in."

Jesus-di ovâytu'an hääwí i'gedí wíđi'áyíngi-ípi

22 Hedáhá' iví khäge'nin itu'an, "Hedânkun wâytmáa, wähpahde wí'úví'ánshaamá've-ípi i' koegí' úntáydí íwówâyêenídí, háa i' aa úntáydí unbí tú'gí'.

23 Unbí wówátsi-á shánkí únchä'muu koegí'da'bí'wedí, hedá unbí tú'-á aada'bí shánkí únchä'muu.

24 In odoví'gedí úví'ánshaa'amí. Indá wíđâyko'jikopí, hedá wíđâyhääwé'ge'opí, hedá wähää dâyhääwídenkw'ôení'i wänbo wíđinnáhpí, hewänbo Jôesi Táadáho ovâyhúujómä'. Hedí undá shánkí íchä'muu ná'in tsídeví'wedí.

25 Wéná wí wänbo há'to unbí wówátsi wíyá wêe thaa wänbo bîntä-í íwänpi'áyíngidibo'.

26 Hääwí híyää'i ha'wâagi'i wänbo há'to úví'amí, hedího háadan wíyá hääwí i'gedí úví'áyíngimä'?

27 Úví'ánshaa'amí há'i ahkónuwi póvi'ây háa nakeet'óe waa. Wíđívít'ôe'opí wíđâypa'p'ándepí wänbo', Jôesi Tádá sa'wó'di aa waagi ovâymaa'. Solomon-dá hânho hay'i namú'de wänbo' i' póvi waabá sa'wó wí'i'awepí.

28 Jôesi Taa sa'wó'di aa waagi i' ahkónuwi phé'yävigí' ônpaa, tobá ná'i phé'yävi-á wêe thaada' nasaa wänbo hedá wíyá tháwändáho t'owa dâypa'kw'ôení dâyhääháa'amídí, hedího un wá' shánkí híwó wänbo wovây'aawé-ípi'an. Undá únkhây'ä' ná'in úvíwäyü-í'in, hewänbo híyääda' wäyü bînmáa'in ímuu.

29 Ihayda' wí'ítú'be-ípi, 'Hää-angú äyk'o'í, hää-angú äysuwä-í?' Wähpahde wí'úví'ánshaamá've-ípi i'gedí.

30 T'ähkí t'owa Jôesi Tádá óetaapí'indá hânho dívíwänpikhääde ná'i hääwí dâyhóenídí, hebo unbí Tádá oe makówa na'ândi-á ho ûnhanginná undá úntáy'in.

31 Undá shánkídí únkhây'ä' Jôesi Tádáví tsonkhuu i'piye úvíkhää-í'in, hedí gin úví'andáho ná'i hääwí úntáy'i bînhóení.

32 "Wí'íkhunwôeda'ípi tobá híyääđi wên k'úwá waa íji wänbo'. Unbí Tádá makówáwi-áho nahíhchan oe makówápiye wovâyhúuwídí.

33 Hääwí únk'ó'di' bînkü'ch'áani, hedí i' chä'dá in sehkanäwó diwówáji'indá bînmääni. Gindidáho wí chä'múu há'to únwhéepúuwí'i' waagibá bînmá've-í, hedânho i' hääwí únchä'muu-i-á oe makówa úndenkwodee-í. Iwá hääwí unbí únmuu'i há'to únháani, háa wên sänmin wänbo há'to dâytä'agé-í, háa wên khä'nin wänbo há'to dâyhä'ni.

34 Wähää unbí hääwí únchä'muu'i' únk'ôn diwebá unbí pí'ná khó'jé ída'í íkwoní'in."

Jesus iví khäge'nin itu'an dikhâyümüüní'in

35-36 “Wên t'ôe'in waabá únkhây'ä? ímúuní'in, inbí p'ó'dédí' wên khóhtsaá shánkí'eedi iweđi iweemá'ídí dâysíkha'máa'in. Indá dívít'ôe'amígí' di'aamuu, inbí phakó-á dínkomuu, hedânho napówá ihayđi oe phóđi ipópó'andi wese igí' dâyhúu-í.

37 Nă'in t'ôe'in inbí p'ó'dédí' dínpówá ihayđi áyîngidi dikw'ó'nin ovâyshaadá híhchan dâymá've-í. Wâytu'âamí, i-á ipi'aawé-í ovâyhúukhâysaa-ídí, hedi ovâytu'âamí dívíkw'ôení dívíhúuyamídí, hedi hăăwí ovâysaa-í.

38 Tobá khun pinuđi háa shánkí hăăđdanho nanân wânbo na'ăă ihayđi, dikhâymuuđi ovâyshaadáho híhchan dâymá've-í.

39 Nă'in ta'gendi únhanginnáani: Wí to'wí ûntewhák'ôe'i hăăđi wí sänbi' i' tewhá eepiye na'ă'in ûnhanginnândáho?, há'to óemăáni in phóđi ithâaní'in háa wháphóđi ihâave-í'in nats'úunídí.

40 Hedi un wá' íkhâyümüuní, gá naa t'owa t'ăhkígí' o'aypyä'i' omuu'i wá' hăăđi nanân wânbo' owáy'ăđân, dítsíkha'máapí ihayđi o'ă'.”

41 Peter-di Jesus óetsika'yan, “Nanbí Sedó, ti na'indá'mân nă'i hí' dítumáa, háa t'ăhkí in wé'gen t'owa wá' ovâytumáa?”

42 Jesus-di óetu'an, “Wí t'ôe'i hăăwí nawó'ná'di' híwó i'o'i heda híwó'di hangintan imáa'i-á waaginbá únkhây'ä? ímúuní'in. Gi'bi t'ôe'i-ânho iví p'ó'dédí'di óesôege-í i' tewhá ee in wé'gen t'ôe'inbí tsondi dínmúunídí, hedi inbí koegí' hăăwí ovâymăđân, dítsíkha'máaäänídí hăăđi ihayđi napóe ihayđi.

43 Híhchan i' t'ôe'i imá've-í iví p'ó'dédí'di gin i'odi óeshaadi iví' iweemaa ihayđi.

44 Ta'gendi wâytu'âamí, i' tewhá p'ó'dédí'di gi'bi t'ôe'i óesôege-í t'ăhkí iví hăăwí on'âyînmá've-ídí.

45 Hebo i' t'ôe'i híwó i'amíví'wedi wí'bo natúdáho?, ‘Naví tsondi-á nahayjêepóe na'ăă-ídí, hediho in wé'gen t'ôe'in kwiyă'dá senă'dá ovâymahpúovâyymăđân, dítsíkha'máaachănumáadá, hedi i-á húukangí'-á sųwăgí'-áđíđá'ba-á namuudá, heda naháapoe'odá,

46 gin i'andáho? iví p'ó'dédí' ûnwáy'ăă-í óetsíkha'máapídí, hăăđi i' t'ôe'i' ûnhanginnáhpí ihayđi, hedi i' p'ó'dédí'-á natsonpúuwí i' t'ôe'i hânho óetuhchăănú-í'in, heda óesaani in wé'gen t'owa t'ôeyanpí'indá' dimuu'in dikw'ôn diwepiye.

47 Wí t'ôe'i-á háa iví p'ó'dédí' ûnda' waa ûnhanginnân wânbo hăăbo wí'i'anjíđi, i-áho báyékí whăđiđi óetuhchăănú-í.

48 Hewânbo wí t'ôe'i híwóhpí i'andi gindidi únkhây'ä? whăđiđi ótuhchăănú-í'in, hewânbo háa iví p'ó'dédí' ûnda'in ta'gendi wí'ûnhanginnáhpíđi, i-áho wăhphade wí'óetuhchăănú-ípí. To'wên t'ăhkí báyékí ovâymagí'indáho báyékíba dínkhây'ä? dâywâymaa'ní'in, hedi to'wên inbí mange báyékí ovâykw'óđi'indáho báyékíba dínkhây'ä? iweđi díví'amí'in.”

Jesus natú i' namuudi t'owa dívíwíjekhâyamá

49 “Naa năă oepáa k'ayđipiye o'ăă wí phaa waabá namuu'i dómá'ídí, hedi hânho oda' ho nakoje'ní'in.

50 Naa dínkhây'ä? dont'ôephaadé-í'in, hedi naví pí'nă khó'jé hânho ochanpúuwí gin dínpóe píhay.

51 Hân í'ánde'? Ti t'owa dívíwóení naa năă oepáa k'ayđipiye o'ăăđibo'? Joe, t'owa-á dívíweejé-í.

52 Năă iweđáho gin waagi namúuní: Mađi p'ánú t'owa wêe tewhá iwe dithaa, hedi diwi-jedeedi wêege'in dipúuwí, wíjediho wé'ge, pojedá wé'gá, hedi in wíjediho in pojeví'piye háa dichăa-í, heda in pojedá in wíjeví'piyá.

53 I' tádá-áho iví e'núví'piye háa nachaa-í hedi i' e'nú-áho iví tádávi'piyá. I' jiyá-áho iví a'yúví'piye háa nachaa-í, hedi i' a'yú-á iví jiyávi'piyá. I' jahkwíjo iví sâa'ivi'piye háa nachaa-í, hedi i' sâa'i-á iví jahkwíjoví'piyá."

Jesus-di ovâytu'an híwó'di hangintan dâymá've-i t'ähki hääwí i'gedi

54 Hedáhá' in báyéki t'owa iwe dikw'ó'nin ovâytu'an, "Wí okhúwá oe tsânpiyedi na'ädi bînmû'di, wese ítû' ikwâkhâymáa'in, hedi híwó ítû' gá han napúuwídân.

55 Hedi oe aakonpha'gedi wovâywaçanamá'di, ítû' hânho itsáwâkhâymáa'in, hedi híwó ítû', gá han napúuwídân.

56 Undá paa dívíjánúmáa'in waaginbá ímuu. Nää oepáa k'aydá hedá makówá-á háa i' okhúwá-á waç-á nakeet'oe waa bînmúndedi únhanginná háa nanáani'in, hedi háadan handi wí'únkeepoe'opí háa natunda'in i' wé'ge'i hääwí nää ná'i thaa eeje Jôesi Tádá i'o'i'?

Jôesi-ádi híwó'gí o'an wa'di úkodidibo

57 "Hedi háadan unbo wí'úvípi'ánshaa'ohpí únhanginnáanídí wé'i wí hääwí híwó'di namuu'in úví'amídí?

58 Heyágú wí to'wídí háawên wovâyçhânundedi hedá wovâyçunjó'diwelhondá, wa' ímândibo' i-ádi úvíkodi'amí hedânho i'di wovâyma'p'äädí-ídí hedá i' tsondiví páadépiye wíwovâyhûuwípi. Eepiye wovâyho'dáho ma'di i' tsondidáho i' pan áyí'diví mangá wovâyjoe'amí hedá i'dáho wovâypanhûuwí.

59 Wâytu'âamí, gin únpoedáho há'to wovâyma'p'äädí-i háyú íphaamuu t'ähki úvíwá'âa píhay" gin Jesus-di ovâytu'an.

13

Jesus-di in t'owa ovâytu'an inbí t'aywó'di dâyjoe'anpídá dichuu-i

1 Ihayhääbá wên t'owa iwe diji'indá Jesus-á óetu'an háa wên Galilee nangewin dínpo'e'in. Ditú i' méesate hay'i ee Pilate-di ná'in Galilee-'in ovâyhanú wa' dâj'anímâahanúndedibo Jôesi Tádá óemäänídí.

2 Jesus-di ovâytsika'yan, "Hedi hân í'ände"? Ti hä'in Galilee-'in ha'wâa dínpoedíbo shánki t'aywóhkannin dimuu in wé'gen Galilee-winbí'wedí?

3 Joe, há'to?. Wâyçumáa, undá wá' unbí t'aywó'di bînjoe'anpídá íchuu-í.

4 Hedi in tä'di kháve (18) t'owa oe Siloam tsowa ovâyhanú'in i' tewhá tu'wändi dínkanu'di, hândá inbí'gedí í'ände"? Ti indá shánki híwóhpi díví'o'indá dimuuwän in wé'gen t'owa oe Jerusalem bú' dithaa'inbí'wedí?

5 Joe, há'to?. Wâyçumáa, undá wá' unbí t'aywó'di bînjoe'anpídá íchuu-í."

Jesus-di wên fig tay i'gedi ovâyhé'e'an hääwí ovâyhá'amídí

6 Hedáhá' ná'in háhkangí'in ó'gedí ovâytu'an: "Wên fig tay wí senbí nava iwe únchá, hedi i' sen namää ihäap'aynuuwá-ídí, hebo hääbo wí'ishaapí.

7 Hediho iví nava t'oe'i itu'an, 'Ót'ôeyan, nää-ádiho poje paayoho o'ää donhäap'aynuuwá-ídí ná'in tay iwe, hewänbo wa'di hääbo wídonshaapí. Náts'a', nawänpidachá.

8 Hebo i' nava t'oe'i'di óetu'an, 'Naví tsondi', wiyá wêe paayowän nâasôemääní, hedi ee napúuji' i'ge dónahpaa-í hedá dósá'kw'ôení.

9 Hediho nää wiyá paayo nahäap'aypoedáho', híwó, hebo napaapídáho natsaadee-í. "

Kaykhanwówá thaa Jesus-di wí kwee napháygípóedí ônehkháa'an

10 Wí kaykhanwówá thaa Jesus-di in t'owa in Hudíyoví méesate'ay ee ovâyhá'o'.

11 Wí kwee wí yä'dâapí' p'oewaahâadi óemáa'i' iwe naji', hedi tä'di kháve (18) paayo óehay'an, hedi nadapháygípóedí wínata'gepoe'opí.

12 Jesus-di i' kwee óemû'di óetu'an, "Kó'ôe, ná'i hay wóemáa'i wînjâa'amí."

13 Hedi i' kwee óetägedí wesebo nata'gepóe, hedi i'di Jôesi Tádá-á kw'áayébo' óemáa.

14 Hewänbo i' Hudíyoví méesate'ay p'ó'dédí' nat'ayji', kaykhanwówá thaa Jesus-di i' kwee óehékhaámágidi, hediho in t'owa ovâytu'an, "Sí t'ôe thaa naná jáadi waa, hedi iwedi wé'i wí thaa wänbo í'ää-í wovâyhekháamääní, i' kaykhanwówá thaa-á joe."

15 Nanbí Sedó Jesus-di ovâytu'an, "Un paa waaginbá úvjánúmáa'in ímuu'in, ti kaykhanwówá thaa nanân wänbo to'wídi wänbo un diwedi unbí wáasí háa búdu wíwínwhisuudepí'an hedânho phékháa iwedi napee-í bînp'oemääní?"

16 Hedi näwe nä'i kwee Abraham-bí ây iwedi'i'wá namuu'i naji', i-á i' Penísendi Satan-di tã'di kháve (18) paayo óewhi'an waagibá. Ti híwó wínamuupí'an óema'p'äädi-ídi kaykhanwówá thaa nanân wänbo'?"

17 Hediho t'ähki in óetunsúumáa'in diwêda'póe, hedá t'ähki in wé'gen t'owa-á dihíhchanpóe, t'ähki hääwí he'endi híwó i'andi.

Jesus-di ovâyhé'an mustard ko'ji i'gedi, hedá oewáasee i'gedá Jôesi Tádávi háhkan ní'gedi ovâyhá'amídi

18 Jesus-di wíyá ovâyhé'andi ovâytu'an, "Hân wâytu'amí únhanginnáanídí háawin Jôesi Tádávi háhkan únmuu waa. Hádídan wâythayyamí hää waagi namuu'in? Gá ginnân:

19 Wí hínchää'i mustard ko'ji wí sen iké'di iví nava iwe ikoe'i waagi'wá namuu. Natsijópúpóedí nasôedá wên tay napaa, hedi in tsídé dívíshunwáve i' wa'jáy khóe eeje dáyyähpa'ídi."

20 Hedá wíyá ovâytu'an, "Hân wâytu'âamí wâythayyamídi hää waagi Jôesi Tádávi háhkan únmuu'in?"

21 Gá ginnân: Wí oewáasee wí kwee báyéki khändádi iwóndi' waagi'wá namuu, hedi nasôedí hanwaapídi'bo' i' oewáa t'ähki napee."

Jesus-di ovâytu'an in makówáwin phódi híyää saygi'in namuu

22 Jesus oe Jerusalem bú'piye namän, hedi i' bú'ây eeje ówíngé eejá namändi t'owa ovâyháhkanhon.

23 Hedi wí to'wídi óetsika'yan, "Nanbí Sedó, ti wí híyäädi t'owada' ovây'aywoeni'?"

24 Jesus-di in iwe diji'in ovâytu'an, "In makówáwin phódi híyää saygi'indá' namuu, hediho hânho úvíkhää-í iwe íts'úunídi. Wâytu'âamí, báyéki un ítsüdeda'í, hebo há'to únkoedí-í.

25 Jôesi Tádá i' iwe'i' p'ó'dédí' namuu'i-áho in phódi it'êedi-í, hedi un ho íts'úhpi'indá já'wébo-áho wovâyjoe'amí, hedi bînpópó'odi ítuuní, 'Nanbí Sedó, ná'in phódi dínhuu hedânho gits'úunídi. Hewänbo i-á natúuní, 'To'wên ímuu'in naa wíđínhanginnáhpí.'

26 Hedi undi bîntu'âamí, 'U-ádi ívíhúuyan, hedi nanbí bú' iwe u'di díhá'an.'

27 Hewänbo i-á natúuní, 'Wâytu'anpí'an, to'wên ímuu'in naa wíđínhanginnáhpí. Un yä'dâapí tsiyekannin ímuu'in, naví'wedi bíjâatää.'

28 Hedi Abraham-dá Isaac-á Jacob-á hedá t'ähki in Jôesi Tádávi tukhe'mindá oe makówá bînpuwäkhâymaa, hebo undá já'wébo-á wovâyjoe'amí. Ihaydiho í'taydi úvísíhtääkhâymaadáhá' úvíwä'ts'eekhâymaa.

29 Iwe t'owa-áho p'inpha'gedá tsânpha'gedá aakonpha'gedá thanpha'gedá diwé'gepóewí, hedi dínshánki'eedinân waabá dínpuuwí.

30 Hedi ihaydi wên to'wên náä tí'úugé'in waa dínchaa'indá p'ó'dédí'in dipúuwí, hedi wên to'wên p'ó'dédí'in dimuu gin di'ánde'indáho tí'úugé'indáho dipúuwí."

Jesus hânho Jerusalem isígí, hebo in Jerusalem-índá óejeogi'an

31 Ihayhäábá wên Pharisees-á oe Jesus na'än diwá dipówádi óetu'an, "Shánki híwó náwedi unmu-í, gá Herod i' p'ó'dédí' namuu'i wóeháyji'in nada'dân."

32 Jesus-di ovâytu'an, "Ja' bintu'an hä'i p'óséwhâa, wí háyú thaawän t'owa dovâyhekháamá've-í, in yä'dâapí'in p'oewahhâa-á dovâykhehpíye'be-í, hedi ihaydânho naa naví t'ôe donboewá-í.

³³ Hewänbo nää nä'i thaa eeje wa'di oe Jerusalem bú'piye omän. Wí Jôesi Tádáví tukhe'bi óehaydá, nakhây'ä' oe Jerusalem diwedá'mânho ûnpúuwí'in.

³⁴ “Un t'owa oe Jerusalem-win, in Jôesi Tádáví tukhe'min bîndahánunde', hedá in t'ôepa'aa'in Jôesi Tádádí unbí'piye wovâysannindá bînk'usâyunde'. Hâyännanho oda' wâyba'aa'amí'in, wí dee iví dee'ây ik'u'aanú'hónde waabá, hewänbo undi wídímähpí.

³⁵ Hedânho wáy íthaa iwáho wí tayjee waabá únjoekandee-í. Wâytu'âamí, há'to wíyá undi dímúuní owáy i' thaa napówá pihay naví'gedi ítú ihaydi, 'Jôesi Tádádí híwó óe'âamí i' to'wí ònk'û'i' na'ââ-ídí. ”

14

Kaykhanwówá thaa Jesus-di wí sen iví tú' ûnteemuu'i' ònhekháa'an

¹ Wí kaykhanwówá thaa Jesus wí p'ó'dédí' Pharisee-ví tewhá eepiye namää ihúuyamídí, hedí in t'owa dikw'ó'nindi hânho áyîngidi óemúnde'.

² Wí sen iví nú' na'ân, i-á iví tú' t'âhkí hânho ûnteemuu.

³ Jesus-di in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá in Pharisees-á ovâytsika'yan, “Ti i' tsontundi na'in dímá' wí to'wí kaykhanwówá thaa nanân wänbo áyhekháamäänídí háa joe?”

⁴ Hewänbo indá háabo wídítúhpí. Hedího Jesus-di i' sen óetägedi óehekhámägi, hedí iwedi óesan.

⁵ Hedáhá' ovâytu'an, “Wénä wí un wí e'nú háa wí wáasi ú'ändi' wí p'obú' iwe nake't'ândi, ti wesebo wímänwhahkáyjípí'an tobá kaykhanwówá thaa nanân wänbo?”

⁶ Hebo háawin wên wänbo wídínhanginnáhpí óetu'amídí.

Jesus-di ovâytumáa wídívípitaygé-ípi

⁷ Hedí Jesus-di ovâytmû' wáy wên ovâyhúutu'annin in shánkí kw'áye'inbí soge eeje dívíkw'óe'ódí, hedího ná'i tumakhe ovâytu'an:

⁸ “Wí to'wídí wí khóhtsaq shánkí'eedípiye wovâytu'andá, in kw'áye'in dimuu'inbí soge eejá wí'úvíkw'òenípí. Madí wây to'wên unbí shánkí kw'áye'in dimuu'in wá' ovâyhúutu'an,

⁹ hedího i' to'wí in wé'gendádí undádí un t'âhkí ihúutu'andi'di wovâytu'âamí, 'Un bíhadi, ná'in wé'gen senä' näwe dívíkw'òení, hedí íwòeda'póedí úvíkw'òení wáy in shánkí áagé'in dívíkw'óe'ó eeje.

¹⁰ Hewänbo wovâyhúutu'andá gin úví'amí: In shánkí he'ennin dimuupí'inbí soge eeje úvíuní, 'Hä'indá hîn kw'áye'innânkun dimuu.'

¹¹ To'wên t'âhkí he'ennin dívípipa'indáho hí'innin ovâypa'í, hedá to'wên hí'innin dívípipa'indáho he'ennindá ovâypa'í.”

¹² Hedáhá' Jesus-di ná'i sen i' óehúutu'andi' óetu'an, “Wên shánkí'eedí mänpaadi tobá häädi nanân wänbo', wímänhúutu'âamípí uví k'ema'indá', háa uví pá'dây'indá tí'úuwíndá indá', háa uví maatu'indá', háa uví ówínn dimuupí'inbí soge eeje úvíä'in kodit'owa dimuu'indá'. Indáho wóewâyhúutu'âamí, hedí gindídiho wóewá'âa-í.

¹³ Hewänbo wên shánkí'eedí mänpaadá ovâyhúutu'âamí in sehkanäwó diwówáji'indá, in dikhóhaymuu'indá, in ditsi'dee'ipí'indá, hedá ditsít'aamuu'indá.

¹⁴ Gin bí'andáho báyéki unhíhchaaní. Indá há'to dínkoedí-í wóewáywá'âa-ídí, hewänbo owáy in t'owa inbí wówátsi ta'ge dâyhonnin diwáywówápóe ihaydi Jôesi Táadáho wóewáywá'âa-í.”

Jesus-di wên shánkí'eedí i'gedí ovâytumáadi hääwí ovâyhá'an

¹⁵ Wí to'wí i' máasa na'ändi' ná'i nat'oedí Jesus óetu'an, “In to'wên oe makówá dikwoní'in híhchan dâymá've-í. Indá wí shánkí'eedí naná' diwe dikw'ón waabá dínpuuwí.”

¹⁶ Hebo Jesus-di óetu'an, “Wí sen wí hay'i shánkí'eedí ipaa hedí báyéki t'owa ovâyhúutu'an.

17 Nahääwikhâymuu ihaydi iví t'ôe'i' itu'an, 'In t'owa ovâytu'âamí, Bíkã've, hääwí t'ähki nakhâymuu.'

18 Hedí t'ähkídi'bo wí'inbo di'owójéda'poe. Wí wêe natú, 'Naa wí nava donts'ankumä hedího omän donmúunídi. Nâatu'âamí dîn'owóje-ídi i' shánki'eedi'piye wídi'npuhkodipídi.'

19 Wíyá wêe-á natú, 'P'anú pu'wa'in wéyu donts'ankumä hedí omän dovâyjâyyé-ídi, hedího nâatu'âamí dîn'owóje-í i' shánki'eedi'piye wídi'npuhkodipídi.'

20 Hedá wíyá wêe-á natú, 'Naa dáyts'ankhó'yâ', hedího wídi'npuhkodipí omú-ídi.'

21 I' t'ôe'i' nawáymäädi iví p'ó'dédí' itu'an háa ditú'in, hedí i' p'ó'dédí' nat'ayjaapóedí i' t'ôe'i' óetu'an, 'Ówänäki' i' bú'wi p'ógegé eeje i' p'ôe'ây eejá ópûn, in sehkanäwó diwówáji'indá in dikhóhaymuu'indá ditsí't'aamuu'indá hedá in ditsi'dee'ipí'indá ovâyamá'i.'

22 Hedího i' t'ôe'i' namää, hedí nawáy'äädi óetu'an, 'Naví tsondi', háa untú waa naa dáy'an, hewänbo wa' wây-á t'owagí' najâaná.'

23 Hedího iví t'ôe'i' itu'an, 'Ópûn oe p'ógegé he'endi-á hí'índi-á oe bú' já'wé eeje, hedí kay'índi in t'owa ovâytu'âamí naví tewhá eepiye di'ää-í hedânho dit'owabá'yaynídi.'

24 Wítumáa, in páadédi ovâyhúutu'annin diwedi tóebo naví shánki'eedi'koegi' há'to ik'o'i'."

Jesus-di ovâytu'an nabâpu'wan ta'gendi iví khäge'nin dipúuwídi

25 Hedí Jesus iwedi namäädi wây-á báyéki t'owadi óeyuho', hedí ibéedí ovâytu'an,

26 "Wí to'wí naví'piye na'äädáho naví khäge'di dînmúunídi, hewänbo naaho shánki wídisígipídi iví tädá-á jiyá-á inbí'wedi, háa iví kwee-á áyyä-á pá'dây'indá tí'úuwíndá inbí'wedi, hedá iví wówátsiví'wedi wänbo-á, há'to ta'gendi naví khäge'di napúuwí.

27 Wí to'wí iví phé'win ihonpídi hedá naa díyuhonpídi, há'to naví khäge'di napúuwí.

*

28 "Wí to'wí wí tewhá hay'i ik'úuwí'in nada'dá, háyú chä' ûntáy'in páadé imaapa'í hedânho ûnhanginnáanídi háa ihay chä' imáa'in iboewá-ídi háa joe.

29 Hedí páadé imaapaapídi ma'di iví tepúda'mân iboewá-í, hedí i' tewhá-á há'to ûnkoedí-í iboewá-ídi, hedí in to'wên gin ûnpoe'odi dâymû'indáho ôn'p'ähká've-í,

30 hedí ditúuní, 'Nä'i sendá wí tewhá its'anpáadékúya', hewänbo há'to iboewá-í.'

31 Hedá wí nangewi p'ó'dédí'-á wétä maapaasôn (20,000) sundado ûnkw'ó'di wíyá nangewi p'ó'dédí' óeyä-ídi namäädá, hedí ná'i-á tä maapaasônda'ba (10,000) ûnkw'ó, wa'di dívíyâ'pídi'bo i' tä maapaasônda' ûnkw'ó'di-áho páadé i'ánshaa'amí hedí ipit-sika'yâ'amí háa nat'anpúuwí'in háa joe.

32 Hedí nat'anpúuwí'pídi'áho wa' in wé'gen kayi' deedi di'ädi'bo iví t'ôekhuwa'in isaaní i' wêe p'ó'dédí' óetsika'yamídi háa dän'amí'in hedânho dányä-í'pídi.

33 Hedího un wá' hanbá híwó úví'ánshaa'amí. Unbí hääwí i'joekanda'pídi'áho há'to naví khäge'nin ípúuwí."

Jesus natú iví khäge'nindá ayyä waaginbá dimuu

34 "Ayyä-á híwó'di namuu, hewänbo na'áhhándáho há'to wíyá áhsäa'i napúuwí.

35 Nä'i ayyä na'áhhándá wínachä'muupí. Híwó wínamuupí óewóenídi nandádi háa nasátábóedí'ändi-ádi wänbo', i-á dâywänpich'áade'. T'ähki naví hí' dit'oe'in dínkhây'ä' híwó dînt'ôeyaani'in" gin Jesus-di ovâytu'an.

15

Jesus-di wí k'úwá napedeji'iví'gedi ovâytu'an

* 14:27 Nä'in natunda', dikhâymuuní dáy't'ôephaadé-ídi, Jesus in phé'win deedi it'ôepha'de waagibá.

1 Báyéki tax phahsannindádi hedá wé?gen t'owa t'ôeyanpí'in gin ovâytumáa'indádi di'ää'ä Jesus-ví hí' ònt'ôeyaanídi.

2 In Pharisees-ádi hedá in Hudíyoví kuu dâyhá'o'indádi háa napoe'o'in wí'ovâyhí'anpí, hediho ditú, "Ná'i sendá hä'in t'aywóhkannin ovâysígí'o hedá indádi ihújo'."

3 Hediho Jesus-di in Pharisees ná'i háhkangí' hí' ovâytu'an:

4 "Wí sen tägintä (100) k'úwá ipamáadi, wí wêe ûnpeedei hân i'amí? Gá in whägintä'di whänu (99) ee p'ohtsaa búge diji'in ovâyjoe'ankídi namú-ípi'an i' wêe napedee'i' óenuuwä-ídi ishaa píhay.

5 Hedi ishaa ihaydi hânho nahíhchanpóedi iví k'uuwoe eedi ik'úuwí,

6 hedi iví'piye iho'di t'ähki iví k'ema'indá iví ówínä'indá iví k'aygipiye ituhkännamí, hedi ovâytu'amí, 'Naa-ádi úvíhíhchannamí, gá nää-á naví k'úwá dînpede'e'i donshaadân.' "

7 Hedáhá' Jesus natú, "Naadi wâytumáa, oe makówá wá' ginbá namuu. Oe makówá dívíhíhchando wêe wänbo t'aywóhkandi namuu'i' iví t'aywó'di ijoe'an dihaydi, hewänbo whägintä'di whänu (99) t'owa di'ände'in inbí wówátsi ta'ge dâyhonninbí'gedá oe makówá wídívíhíhchandopí."

Wí kwee wí chä' wáy iho'iví'gedi Jesus-di ovâytu'an

8 "Hedi wí kwee tä ihay kwäk'u ts'ä'i chä' ûnjidi wêe wáy iho'di, iko'amípi'an, hedá iví tewhá ee t'ämäpiye i'aa'amí i' chä' inuuwä-ídi ishaa píhay.

9 Hedi ishaa ihaydá iví k'ema'indádi hedá iví ówínä'indádi iví k'aygipiye ituhkännamí hedi ovâytu'amí, 'Naa-ádi úvíhíhchannamí, nää-á naví kwäk'u ts'ä'i donwáyho'i donshaa.' "

10 Hedáhá' Jesus natú, "Naadi wâytumáa, hanbá oe makówá napoe'o. Wêe wänbo t'aywóhkandi' iví t'aywó'di ijoe'andá Jôesi Tádávi makówáwin t'ôepa'aa'in dívíhíhchando?."

Jesus-di wí e'nú napedeje'i'iví'gedi ovâytu'an

11 Ihaydáhá' Jesus-di ovâytu'an, "Wí sen wíje e'nún ûn'än.

12 I' tí'úugé'i' e'nú iví tádá itu'an, 'Táa, nää naa dí máä uví hääwí iwedi i' dîn'ä'i?' Hediho i' tádá i' hääwí ûnkw'ó'di' iví wíje e'nún ovänwíje.

13 Wíyá háyú thaa naphade ihaydi ná'i tí'úugé'i' e'nú iví hääwí iku'ch'áakídi iví tádávi k'aygidi napee i' chä' wóegé, hedi wí nange kayi' naná' diwepiye namää, hedi háa nawänpida' waagi iví wówátsi ihondi iví chä' t'ähki iwänpíhanú.

14 Iví chä' t'ähki ihánú ihayhääbá i' nange iwáygá hânho dihaapóe, hediho hääwídi iví wówátsi i'amí'in wí'ûnkw'óhpí.

15 Hediho it'óenuuwä-ídi namää, hedi wí sendi óet'óemägidí owáy iví nava iwáygépiye óesan iví pehtsude ovâyhúujôenídi.

16 Hânho nada' i' hääwí pehtsude dâyk'o'i wänbo ik'o'i'in nashu'múunídi, khúnkhowa hääwí namuu wänbo', hebo to'wídi wänbo koegi' wänbo wí'óemägipí.

17 Hedáhá' wí thaa iví hangintan iwáyké'di gin i'ánshaa'an: Naví tádávi t'ôe'in wänbo háyú dívíshiví wówátsi i'amí'in wí'û'amí'in koegi' dínkw'ó, hedá shánki wänbo-á dínkw'ó, hedi nääwá naa-á ohahchuwamää'ädá o'än.

18 Naví tádávi'piye omú-í hedi dótu'â'amí, Táa, naa dáy't'aywó'nán i' makówá na'ändiví'piye, hedá uví'piyá.

19 Naa ihay híwó'di wó'muupí uví ay gin wíyá dítu'â'amídi, hewänbo uví t'ôe'i waagibá dí má've-í.

20 "Hediho iví tádávi'piye namää, hewänbo wa' kayi'di na'ädibo' iví tádádi óemû', hedi i' tádá iví e'núv'piye nasehkanápóedi i' e'núv'piye i'ää hedi óeba'aa'andá óesígip'ohtsää.

21 Hedi i' e'nú iví tádá itu'an, 'Táa, naa dáy't'aywó'nán i' makówá na'ändiví'piye hedá uví'piyá. Naa ihay híwó'di wó'muupí uví ay gin wíyá dítu'â'amídi.'

22 Hewänbo i' tädá iví t'ôe'in itu'an, 'Bíwänäsadi wên sa'wó'nin k'éwé'in to binmá', hedi binto', hedá iví mankhú eedá binmankhúto'an, hedá iví ân deedá bin'anto'an.

23 Hedá i' wáasí'ay âytú'o'i binmá' âyháyjídí, hedi âyshánkí'eedípa'í.

24 Nă'i naví e'nú-á nachuu waagibá ûnpóe, hewänbo năä nawáywówápóe. Napedee waagibá, hewänbo năä-á donwáyshaa.' Hediho dâyshánkí'eedípa.

25 "Nă'i t'ăhkí napuwamän dihaydi i' páadé'i e'nú owáy nava iwáygé naji', hedi iwedi na'ădi owáy tewhá tsowa wáy napowa'ă ihaydi dâykha'wodá dâypúwhăă'odá hedá dívíjádédédá nat'oe.

26 Hediho wí t'ôe'i óetuhkánandi óetsika'yan, 'Hânnan napoe'o?'

27 I' t'ôe'i'di óetu'an, 'Uví tí'ûu-ân iwáyweekán, hediho unbí tädá natsonpóe i' wáasí'ay âytú'o'i dâyháyjí'in, gá iví e'nú bahpíbo ûnwáywówádân.'

28 I' páadé'i e'nú nă'i nat'oedi nat'ayjaapóe, hedi owáy tewhá ívepiye wínatsudehíjepí. Iví tädá ûnpeedi óedaa'an nats'ûunídí.

29 Hewänbo iví tädá itu'an, 'Ot'ôeyan tädá, naa báyékí paayo hânho ugí' dáy't'ôemáa, hăădi wänbo t'ăhkí háa untsonpóe waagi dáy'a'gindo', hewänbo wí k'úwá'ay sí'jaa'í wänbo wídímăgipí naví k'ema'indádi donshánkí'eedípa'í.

30 Hewänbo nă'i wêe e'nú uví' úmuu'i-á hăăwí t'ăhkí năamăgi'i' ipedee'an. Iví chă'dá t'ăhká ihánú a'yûn t'aywóhkannin dimuu'indádi iwho'k'úwídí, hedi năä iweekándá i' wáasí'ay âytú'o'i-á i'gí'-á mânhay.'

31 I' tädádi óetu'an, 'Naví ay, u hăădi wänbo t'ăhkí naa-ádi un'ân, hedi hăăwí naa dínkw'ó'di-á uví' wá' úmuu.'

32 Hewänbo gínkhây'ă' âyshánkí'eepa'í'in hedá gihíhchaa-í'in. Nă'i uví tí'ûu úmuu'i nachuu waagibá, hewänbo năä-á nawáywówápóe, i-á napedeejiwän, hewänbo năä-á âywáyshaa.' "

16

Jesus-di chă' i'gedi ovayhée'an

1 Jesus-di iví t'ôe'in gin wá' ovâytu'an, "Wí kodit'owa sen wí t'ôe'i' ûn'ân, hedi i' sendi hăăwí ûnkw'ó'di t'ăhkí i' t'ôe'i' óe'âyínjoe'an. Hedi wí to'wídí i' sen óetu'an, 'Hă'i t'ôe'i' ú'ândídá uví hăăwí wônwänpipedee'o?'

2 Hediho i' kodit'owa sen iví t'ôe'i' ituhkánandi óetu'an, 'Háa bi'o'in naa dínhanginpóe. Náta'nán hăyú chă' in t'owaví'wedi năahógi'in hedá hăyú-á năahánú'indá. Năä iwedi naví hăăwí dín'âyínmáa'í wíyá wú'múunípí.'

3 I' t'ôe'i-á ginnân i'ánshaa'an: 'Naví tsondidá năä naví t'ôe dínjâakankhâyímáa. Hândá naa dáy'amí? Naa ihay wó'kaypí nava t'ôe dáy'amídí, hedá owôeda' ohăăda'yêenídí.

4 Năä-á dínhanginná háa dáy'amí'in, hedânho owáy nă'i t'ôe dó'o'i dínjâa'an dihaydi hă'in t'owadi inbí k'aygi eeje dísigí'amídí.'

5 Hediho wí'in wí'ingin in t'owa iví tsondi ûnphaamuu'in ovâytu'kánan, hedi i' páadé'i napówá'i' óetsika'yan, 'Hăyú-an naví tsondi unphaamuu?'

6 I' sendi óetu'an, 'Gá tăgintă (100) kwăăbay olive ka'p'oe-ân.' I' t'ôe'i'di óetu'an, 'Năä uví phahsan ta'nin. Ówănăki', ósoge hedi ná'egó'an p'ánăntă (50) kwăăbay gin natúunídí.'

7 Wíyá wêe sen napówá'i-á óetu'an, 'Heyâa u-á, hăyú-á unphaamuu?' I' sen natú, 'Wêe maapaasôn (1,000) múu táhtân.' I' t'ôe'i'di i' sen óetu'an, 'Năä uví phahsan ta'nin. Ná'egó'an khávén tăgintă (800) gin natúunídí.'

8 I' t'ôe'iví tsondi natú nă'i hójo'i t'ôe'i híwó'nin nap'ônbaymuu, gá híwó ipi'âyíngi'andân. Ta'gendi wáytumáa, in to'wên Jôesi Tädá dáytaapí'in íwiwo dihá in wé'gen t'owa in waaginbá dimuu'indádi híwó dívíkanhúuwídí hedânho híwó dívípi'âyíngi'amídí, hebo Jôesi Tädáví ây ûnmuu'indá wáyjéđi ihay wídihăpí.

9 “Hediho unho naadi wâytumáa, tobá wáy wên t'owa híwóhpî'di dâychä'hónde wänbo?, undá únkhây'ä? t'owa bínkhä'ge'nandi unbí chä'dibo bínk'emahóení'in, hedânho owáy i' chä' wíyá wínachä'muupí ihaydá, wí whágé nahándepí iwe oe makówa wovâsíghóení.

10 Wí to'wí chääda? ônjoe'andi híwó i'âyîngikanhondi-á hääwí hehâyú'i wá? híwó i'âyîngikhây máa, hedi wí to'wí chääda? ônjoe'andi isäbo'i-á hääwí shánkí hehâyú'i wá? isä'mamí.

11 Hediho nä'i chä' nää oepáa k'aydiwi nawänpimuu'i híwó wíwîn'âyîngi'anpídá, há'to i' hääwí ta'gendi nachä'muu'i? unbí mange wovâyjoe'amí.

12 Hedi híwó i' hääwí wíyá to'wíwí? únmuu'i bín'âyîngi'anpídá, há'to wovây máäní i' hääwí wovây päkhây máawän.

13 “Wí t'ôe'i-á wí'únkodipí wíje tsonningi? híwó it'ôemá've-ídí. I' wêe óet'ay-í hedá óejoe'gi'amí, i' wêe-á óesígí-í hedá óe'a'geení. Chä'gí'da? úvít'ôemáadáho? wí'únkodipí Jôesi Tádági?-á wá? úvít'ôe'amídí.”

Jesus-di wên Pharisee t'owa ovâyhá'an

14 In Pharisees nä'i hí? t'ähkí dit'oe'o, hedi indi Jesus t'ämäge óetumáa, gá indá dichä'ha't'aadân.

15 Hediho Jesus-di ovâytu'an, “Undá ída? t'owa di'âaní'in unbí wówátsi ta'ge bínhonnin, hewänbo Jôesi Tádá-á ûhanginná háa unbí pí'nä khó'jé bín máa'in. Wáy wí hääwí in t'owa di'ánde shánkí híwó'di namuu, inbí ánskaa piháa dínmuudi, hebo Jôesi Tádági?-á nä'i hääwí-á wí'únchä'muupí.

16 “John i' p'ó'p'oekandi napówa píhay i' tsontun Moses ita'nandádí hedá i' hääwí Jôesi Tádávi tukhe'mín dâyta'nandádí únk'w'ó wovâyhá'amídí. Hewänbo John napówa iwedí i' híwó'di tun makówa i'gedí t'owa ovây't'ôe'o?, hedi hânho báyéki t'owa i'piye dívíkhäde?.

17 Shánkí wínabâpu'wanpí makówa-á nä'i oepáa k'aydá naháanídí, in shánkí hínchää'in hí'ay Jôesi Tádávi ta'nin diwe nak'óe'in naháaníví'wedí.

18 Gá ginnân: Wí sen iví kwee ijoe'andi wíyá kwee-ádí ikhó'yâ'dá it'aywó'do?, hedi wí sen wá? i' kwee óejoe'andi-ádí ikhó'yâ'dá it'aywó'do?.”

Jesus-di wí kodit'owa senbí'gedí wí sehkanäwó nawówáji'i senbí'gedá ovâytu'an

19 “Wí kodit'owa sen sa'wó i'awende? aa báyéki nachä'muu'i'dí, hedá thamu waagá hânho híwó'dá ihúujo?.

20-21 Iví tewháwin phódi wáy wí sen sehkanäwó nawówáji'i naháape'k'óe, i-á Lazarus gin nakháwä. Nada? i' koegi'tä? i' kodit'owa senbí máäsa iwedí najemu'i'dí ihawówa'amí'in. Tú? t'ähkí naphéemuudi in tsédí i' phée ônhä't'aade?.

22 Nä'i sen sehkanäwó nawówáji'i-á nachuu hedi in makówáwin t'ôepa'aa'indi makówápiye óepiye, hedi Abraham-bí hângebá óesóge. I' kodit'owa sen wá? nachuu, hedi óekhä'k'ú?.

23 I' kodit'owa sendá oe péyége na'ándí it'ôepadende?, hedi ibéedí kayi? diwe Abraham na'ándí óemû? hedá Lazarus-á wá? Abraham-bí hângebá na'ân.

24 Hedi kaygi natú, ‘Tádá Abraham, naví'piye ósehkanäpuwave. Lazarus natú'an imankhúp'ohtógikídí naví'piye na'ää-í, hedi naví hân dín'p'oe'amí dín'oet'êepúuwídí. Naa nää phaa iwe hânho dont'ôepadende?.'

25 Hewänbo Abraham-di óetu'an, ‘Naví ay, ti wí'ú'ánsshaapí'an wa? unwówáji? ihaydi hânho híwó'di hääwí úkw'ó'nin, hewänbo Lazarus-á híwóhpî'-á únk'w'ó. Hewänbo nää-á näwe híwó iphadende?, hedi u-á mänt'ôepadende?.

26 Hedá wá? wên he'yin kôndá hää pinudi nak'óe, in to'wên näwe dikw'ó'nin wídínkodipídí nänädi hänäpiye diphaadé-ídí, tobá dida? wänbo?, hedá wá? wínakodipí hänädi nänäpiye diphaadé-ídí.

27 I' kodit'owa sen natú, ‘Hedá nää kay'indi wída'máa tádá Abraham, Lazarus nâasaaní naví tádávi tewhá iwepiye.

28 P'ánú tí'úuwín naa dínkw'ó, hedi Lazarus-di ovâytu'âamí naa dáy'an waagi wídíwí'ámí, hedânho náwe naa dont'ôephadende' iwebá wídípóewípídí.

29 Hewänbo Abraham-di óetu'an, 'Moses ita'nannindádí in Jôesi Tádávi tukhe'min dáyta'nannindádí dínkw'ó. Háa hä'in dáyta'nan waa uví tí'úuwín dínkhây'ä' dáy'a'ginnamí'in.'

30 I' kodit'owa sen natú, 'Joe, Tádá Abraham, há'to han díví'amí. Hewänbo wí to'wí dichu'kw'ó' diwedi inbí'piye namäädáho', indá dívíwäyüdi inbí't'aywó'di dáyjoe'amí.'

31 Abraham-di óetu'an, 'Moses-ádi in Jôesi Tádávi tukhe'mindádí ovây't'ôeyanpídá, há'to to'wídí wänbo ovâywäyukannamí, tobá chuwa iwedi nawâywówápóe wänbo?.' "

17

Jesus-di t'aywóhkan ní'gedi ovâyhé'e'an

1 Jesus iví khäge'nin itü'an, "Ta'gendi tobá häädi nanân wänbo hääwídí wänbo-á in t'owa t'aywó' diwe ovâytoé'ó, hewänbo to'wí ná'i t'aywóhkan ovâykeejo'i' t'ôephade ünpuwagí'o.

2 Wí to'wí gin ovâykeejo'i-á shánkí híwó ünpuwí wí k'uu kháa'i' iví k'áy eedi ónwhisógedi máap'oe iwe óechäänú-ídí, wêe wänbo ná'in hí'innin diwedi óet'aywóhá'amíwí'wedi.

3 Úví'áyíngi'amí háa úví'o waagi. Unbí k'ema it'aywó'nandáho kaygindi bínkhä'ámí wíyá wí't'aywó'namípídí. Hewänbo iví t'aywó'digí' na'owójéda'póedá bín'owóejé-í.

4 Tobáháa uví'piye tségín wí thaa it'aywó'nan wänbo', tségín na'owójéda'äädí mân'owóejé-í."

Jesus-di wäyü i'gedi ovâyhé'e'an

5 Jesus-ví t'ôekhuwa'indi óetu'an, "Díkhäge'nan hedânho wíyá shánkí uví'piye ívíwäyü-ídí."

6 Jesus-di ovâytu'an, "Unbí wäyü-á wí hânho hínchä'ä'i tân'ayví hay'ida' únmuuní wänbo', únkoedí-í ná'in tay hay'in náwe nachá'nin bintü'amídí, 'Púu iwedi ópúwhahke'di oe p'oekwíngé ókhähto', hedi háa ítú waagi i'amí."

Háa wí pant'ôe'i' ünkhây'ä' waa i'amí'in

7 "Wí to'wí wí pant'ôe'i' ün'ándí iwhäädedi háa ónk'úwá'áyínmáadí, nava iwedi iweets'údedi, ti óetu'amí, 'Ósogedi wese óhúuyan' gin? Hedân joe.

8 Ha'wáa óetu'amíwí'wedi ginnân óetu'âamí: 'Dínhúukhây'an, hedá uví aa ó'egó'andá dí'áyíngi'an naa dáyhúubowa píhay, ihaydânho bits'anhúuyamí u?'

9 Hedi i' pant'ôe'i' háa óejôn waa i'an dihaydi, ti óekú'daa'o'? Hedân joe, i-á panda' namuu.

10 Ungí' wá' hanwaagibá namuu. I' hääwí wovâyjôndi bínbowa ihaydá ítúuní, 'Wídíkú'daa'âamí. Háa gínkhây'ä' waagida'mân ívítsiye'an.' "

Jesus-di tä ihay senä' diphéetaymuu'in inbí phée dínmuu'i ovâyjáa'an

11 Jesus oe Jerusalem-piye namän, hedi Samaria-ádi Galilee-ádi inbí nantaa kíngé namän.

12 Wí bú' tsowa napowamän dihaydi tä senä' diphéetaymuu'indi óemû', hedi iví'wedi kayi' diwebo dívíwóyí',

13 hedi Jesus kaygi óetu'an, "Jesus, háhkandi', na'inbí'piye ósehkanäpuwawe."

14 Jesus-di ovâymu'di ovâytu'an, "Ja' bípûn i' méesate ipiye in owha'di wovâymuunídí íwówa'in." Hediho iwedi dimää, hedi wa' p'óegé dimändibo diwówa.

15 Hedi in senä' diwówa'in diwedi wêe iwáybun Jesus óekú'daa'amídí nawówadi, hedi kaygi ihí'máadí Jôesi Tádá-á kw'áayébo' óemáa.

16 Jesus-ví ân nú' idége'disógedi ip'ó't'äädí óekú'daa'an. Ná'i sendá Samaria-wi namuu.

17 Jesus-di óetsika[?]yan, “Ti tä ihay wí[?]íwówapí[?]an? Wáyho in wé[?]gen whänu?

18 Nă[?]i pi[?]wí nangewi senda[?]mânibun Jôesi Táđá óekú[?]daa[?]amídí.”

19 Hedáhá[?] i[?] sen óetu[?]an, “Ówínúđí ópûn, uví wäyü úmuudiho unwówa.”

Jesus iví khäge[?]nin itu[?]an nawáy[?]ä[?] i[?]gedi

20 Wên Pharisees-di Jesus óetsika[?]yan, “Häädan Jôesi Táadı t'owa ovâytsónkhây[?]máa?” Jesus-di ovâytu[?]an, “I[?] hääwí bînmunde[?]i[?]đida[?] há[?]to únhanginpúuwí Jôesi Táđadı t'owa ovaytsónmáa[?]in.

21 Hedi to[?]wí wänbo wí[?]ûnkhây[?]ähpí natúuní[?]in oweda[?] háa wíyá wáygedá[?] Jôesi Táđadı t'owa ovâytsónmáa[?]in, gá unbí jâa iwebo t'owa ovâytsónmáadân.”

22 Ihayđáhá[?] iví khäge[?]nin itu[?]an, “Owáy wí thaa na[?]ná[?] dihayđi un hânho ída[?]í dímúuní[?]in naa, t'ähkí t'owagi[?] o[?]aypuyä[?]i wí hây tähkí wänbo otsonjidi, hewänbo ihayđi há[?]to únkoedi-í.

23 T'owadı navi[?]gedi wovâytu[?]amí, ‘Häwe hîn naji[?],’ háa ‘Näwe hîn naji[?].’ Hewänbo indadı wí[?]ímú-ípi.

24 Owáy navi[?] thaa owáy[?]ä[?]íđi dînpówá ihayđi, tsígówänú hää makówá näwedá onähay namuwäpoe[?]o waagibá naa opóewí.

25 Hewänbo owáypówápíđibo páadé báyékí dont[?]ôephadekhây[?]máa, hedá in t'owa nää diwówáji[?]indá díjoegikhây[?]máa.

26 “Hedi naa t'ähkí t'owagi[?] o[?]aypuyä[?]i[?] omuu[?]i[?] owáy[?]ä[?] ihayđibá t'owa díví[?]âamí háa hân[?]o[?]amí, ‘Häwe hîn naji[?],’ háa ‘Näwe hîn naji[?].’ Hewänboe in t'owa díví[?]o waagibá Noah nawówáji[?] ihayđi.

27 I[?] thaa Noah i[?] kophé hay[?]i ipaa-íđi ikhây[?]an diwedi i[?] wêe thaa ibowadı itógi píhay, in t'owa húukandadı sụwä-áđi dívíwänpi[?]o hedá dívíkhó[?]yánde[?]. Ihayhääbá i[?] kwä[?]p[?]oe napówáđi t'ähkí in wé[?]gen t'owa ovây[?]ot'ahánú.

28 Hedi hanwaagibá napóe Lot nawówáji[?] ihayđi. T'owa dívíwänpihúujo[?], dâysuwände[?], dâyhääwíkumände[?] hedá dâyhääwíkú[?]ch'áade[?], dâyko[?], hedá dâytewhák[?]w'óe[?]ó.

29 Hewänbo i[?] thaa Lot i[?] bú[?] Sodom diwedi napee ihayđá wí phaa makówáđi najemu, hedá k'uu nakoje[?]di-á wá[?] kwan waagibá najemu, hedi t'ähkí t'owa ovây[?]hánú.

30 Ha[?]wäagibá dívíkanhúuwí owáy i[?] thaa naa t'ähkí t'owagi[?] o[?]aypuyä[?]i[?] omuu[?]i[?] owáykeepóe ihayđi.

31 “Ihay thaa-á wí to[?]wí wha[?]k'ayđi najidi nawândi wí[?]ûnkhây[?]ähpí iví tewhá ee nats'úuní[?]in iví hääwí ee ûnkw'ó[?]di[?] ihóeníđi. Hedi wí to[?]wí nava iwe naji[?]i-á wí[?]ûnkhây[?]ähpí iví tewhá iwepiye ibuuníđi.

32 Wí[?]ún[?]òede-ípi háa Lot-ví kwee ûnpóe[?]in Sodom bú[?]piye iwáybuuníđi ibée ihayđi.

33 Wí to[?]wí iví wówátsi i[?]gí[?]đá[?] nada[?]đi, iví wówátsibá iwänpipeđee[?]amí. Hewänbo wí to[?]wí iví wówátsi in wé[?]gengí[?] imägi[?]i-á iví wówátsibá i[?]aywonde[?].

34 Wâytu[?]amí, owáy i[?] thaa naa owáy[?]ä[?]íđi napówá ihayđá wíje senä[?] wí íve dajó[?]k'óe[?]in diwedi Jôesi Táđadı wêe óekek[?]hây[?]máa, i[?] wêe-á iwebo-á óejoekankhây[?]máa.

35 Wíje kwiyä[?] dän[?]o[?]t'a[?]in diwedi wêe óekek[?]hây[?]máa, i[?] wêe-á iwebo-á óejoekankhây[?]máa.

36 Wíje senä[?]dá nava iwá daji[?]in diwedi wêe óekek[?]hây[?]máa, i[?] wêe-á iwebo-á óejoekankhây[?]máa” gin Jesus-di ovâytu[?]an.

37 Iví khäge[?]nindi óetsika[?]yan, “Nanbí Sedó, wáygan nă[?]i napuwagi[?]o?” Jesus-di ovâytu[?]an, “Wáyge i[?] pení nak[?]óe iwânho in oekawä dívíwé[?]gekhây[?]máa.”

18

Jesus-di jûusu i[?]gedi ovâyhá[?]o[?]

1 Jesus-di wên háh[?]kangi[?]in ó[?]gedí ovaytu[?]an ovâyhá[?]amídí dínkhây[?]ä[?] hääđi wänbo t'ähkí dívíjûusu[?]âamí[?]in hedi wíđívíjûusuwóyí[?]nípi.

² Ginnân ovâytu'an: "Wí sen tson diwe na'ändi' wí bú' iwe nathaa, hewänbo Jôesi Tádá wí'óe'a'ginmähpí, in t'owa wänbo-á wí'ovây'a'ginpí.

³ Iwáy bú' iwáygebá wí kwee iví sen ûnchuu'i nathaa, hedi ihayda' ná'i tsondiví'piye nakhäge'da'mää'ädi óetu'o', 'Dikhäge'nan hedânho i' to'wí naa díhääwíkweede'i wídt'aanípídí.

⁴⁻⁵ Thamuaagi i' tsondiví'wepiye nakhäge'da'mää'ä, hewänbo wí'ont'ôeyandepí. T'ôediwän i' sen natú, 'Tobáháa Jôesi Tádá dó'a'ginmähpí wänbo', hedá t'owa wá' dovây'a'ginpí wänbo', ná'i kwee dókhäge'namí, gá dókhäge'nanpídá ihayda' na'ää'ädi naa báyéki díkayháanú-íqân.' "

⁶ Ihaydi Jesus-di ovâytu'an, "Ít'oe háa ná'i híwóhpí' tsondi natú'in. Tobá híwóhpí namuu wänbo i' kwee óekhäge'nan.

⁷ Hewänbo Jôesi Tádá shánkí wänbo in to'wên ûnde'muu'in ovâykhäge'namípí'an, khuu-á thaa-á pín ta'gedi iví'piye dívíjûusu'odi. Ti thaa t'ähki i'di ovâytsíkhakannamí? Joe, há'to'.

⁸ Naadi wâytumáa, i'dá wesebo ovâykhäge'namí. Hewänbo owáy naa t'ähki t'owagi' o'aypuyä'i omuu'i náä oepáa k'aydipiye owáy'ää ihaydá, ti t'owa dovâyshaa-í wa' naví'piye dívíwâyunde'in?"

Jesus-di wí Pharisee-ví'gedi hedá wí tax phahsandiví'gedá ovâytu'an

⁹ Wên t'owa di'ánde' inbí wówátsi ta'ge dâyhonnin hediho wé'gen t'owaví shánkí híwó'nin dimuu. Hediho Jesus-di ná'in háhkangi'in ó'gedí ovâytu'an:

¹⁰ "Wíje senä' i' méesate hay'i ee dats'ú dänjûusu'amídí, wí wêe sen Pharisee namuu, hedá i' wêe-á tax phahsandi-á.

¹¹ I' Pharisee wí'bo nawindi ginnân ijûusu'an: 'Jôesi Táa, naadi wíkú'daa'o' naa t'aywóhkandi' wó'muupídí wáy wên t'owa dimuu waagibá. Indá dihójo, hedá sänmindá dimuu, inbí wówátsi-á ta'ge'indá wídnmuupí, hedá pi'wênbí kwiyä'dádá dívíwhohkwomáa. Hedá wíkú'daa'o wá' hä'i tax phahsandi' owe nawindi waagi'ba wänbo wó'muupí'in.

¹² Jáadi waa wáygín dáyhaadä'o', hedá t'ähki tä hääwí dont'an diwedá wêe-á wímä'.'

¹³ Hewänbo i' tax phahsandi-á háy kayi' diwe wí'bo nawindi nawóeda' makówápiye ibée-ídi. Ipíhkhúmáhpúude nataachanpóedí it'aywó'nandi, hedi natú, 'Jôesi Táa, naví'piye ósekanäpuwawe. Naa wí t'aywóhkandi'âmân omuu.'

¹⁴ Hedi wí'gín dänweeho'. Naadi wâytu'amí, Jôesi Tádádí ná'i tax phahsandiví t'aywó'di ón'owójé, i' Pharisee-ví'-á joe. To'wên t'ähki he'ennin dívípipa'indáho hí'innindá'ba ovâypa'í, hedá to'wên hí'innin dívípipa'indáho he'ennindá ovâypa'í."

Jesus-di in áyyää ovâysgíhógi

¹⁵ Wên t'owa inbí hí'innin áyyää Jesus-ví'we dáykán i'di ovâytäägé-ídi. Iví khäge'nindi gin dâymú'di in t'owa-á ovâyte'yandi ovâytu'an ha'wâa wídíví'amípí.

¹⁶ Hebo Jesus-di in tádá'in jíyá'in ovâytu'an inbí áyyää iví nú'piye dâymá'í, hedi iví khäge'nin itu'an, "In áyyää naví'piye binkä'äämäa, wíwínkhäa'amípí. To'wên ná'in áyyää waaginbá dimuu'indá Jôesi Tádáví'in ûnmuu.

¹⁷ Ta'gendi wâytumáa, to'wí Jôesi Tádáví' wínapúuwípí wí hínchää'i' ay waagibá iwâyupídí."

Wí sen kodit'owa namuu'i Jesus-ví'piye na'ää

¹⁸ Wí kw'áyewi sen namuu'i'di Jesus óetsika'yan, "Híwó'di háhkandi', hân dáy'amí hedânho in wówátsi nahándepí'in donkáyjídí?"

¹⁹ Jesus-di óetsika'yan, "Ti úhanginná háa untú'nin naa híwó'di gin dítu'odi? Jôesida'mân híwó'di namuu, wíyá to'wí-á joe.

20 Jôesi Tádáví tsontun ho mântaa. I-á natú wíyá to'wíwí kwee-ádí háa sendádí wí'úvíwhohkwomá've-ípí, wíwînt'owat'aháanú-ípí, wí'úvísä'mamípí, t'owaví'gedí wí'úvívíhójo'amípí, unbí tádá-á jíyá-á bîn'a'ginnmá've-í."

21 I' sendi Jesus óetu'an, "Nä'i tsontun t'ähkí dó'a'gin enúkáy omuudibo?"

22 Jesus nä'in nat'oe ihaydá i' sen óetu'an, "Wa'di wây-á háawên bi'amí'in útáy. Hâyú úkw'ó'di t'ähkí mänku'ch'âaní, hedi i' chä' mánhógi'i' in t'owa sehkanäwó diwówáji'in ovâymäáni, hedânho kodit'owa unmuuni oe makówa. Hedi nâaku'ch'áadá ovâymägidá naa-ádí óká've."

23 Nä'in nat'oe ihaydi i' sen iví pí'nä khó'jé báyékí nataachanpóe, gá báyékí hääwí ûnk'w'ôndân, hedi wínakuchada'pí.

24 Jesus-di i' sen háa nachaa waagi óemúndedi natú, "Báyékí kây'in namuu wí to'wí nakodit'owamuu'i háa Jôesi Tádá natú waa i'amídí hedânho òn'aywoenídí.

25 Nabâapu'wan wí kamáyo wên agúusa tsípho i'ge nats'úunídí, hewänbo shánki nabâapu'wan wí to'wí kodit'owa namuu'i háa Jôesi Tádá natú waa i'amídí hedânho òn'aywoenídí."

26 In to'wên nä'i hí' dit'oe'indá ditsikapóe, "Gin namuudá to-an ûnkodi ûn'aywondee-ídí?"

27 Hedi Jesus-di ovâytu'an, "Háa t'owa dínkodipí'indá Jôesi Tádá-áho ûnkodi."

28 Peter-di Jesus óetu'an, "Na'indá hääwí t'ähkí gínkw'ó'di' áyjo'e'an u-ádí gimú-ídí."

29 Jesus-di ovâytu'an, "Naadi ta'gendi wâytumáa, háa Jôesi Tádá natú waa òn'a'ginnamídí wí to'wí iví tewhá ijoe'andi, háa iví kwee, háa iví tí'úuwíndá pá'dây'indá, iví jíyá-á tádá-á, háa iví äy-á ijoe'andá,

30 i-á ta'gendi báyékí shánki ma'kw'anukí ihóení wa' nää oepáa k'aydi naji' ihaydi, hedá iví wówátsi nää oepáa k'aydi ûnbo'wan di'an, "Na'indá hääwí t'ähaydá in wówátsi nahánde'indá imá've-í."

Powingí? Jesus iví khäge'nin itu'an nachuwagi'o'in

31 Jesus iví tä'di wíje khäge'nin wéhánäpiye iho', hedi ovâytu'an, "Bít'ôeyan, nää-á Jerusalem-piye gimän, hedi eewá naa t'ähkí t'owagi' o'aypuyä'i' omuu'i dînpúuwí háa in Jôesi Tádáví tukhe'min naví'gedí dâyta'nan waa.

32 T'owadi in Hudíyo dimuupi'ínbí mange díkáaní, hedá indá dînp'áhkaakhâymaa, hedá díjänäkíkhâymaa, hedá dí'ohphaykhâymaa.

33 Púwhí'dí díwhädíkhâymaa, hedá díkhe'khâymaa. Hewänbo iwedi i'powage'i' thaa iwe owáywówápúuwí."

34 Hewänbo Jesus-ví khäge'nin nä'i natú'i hääbo wídika'pówápí. Háa ovâytu'andi-á wídínthaypóepí, hediho hääwí i'gedí ihí'máa'in wídika'pówápí.

Jesus-di wí sen natsí't'aamuu'i' iví keetan óemägi

35 Jericho bú' tsowa Jesus napowamän dihayhää, wí sen tsí't'aa'i namuu'i' owáy p'òe hángé wáy nahäädá'än.

36 I' sen in báyékí t'owa diphademännin nat'oe, hedi natsikapóe, "Hân napoe'o?"

37 Indi óetu'an, "Jesus Nazareth-wi-ân na'ä?"

38 Hedi i' sen ituwínú, "Jesus, u David-ví äy iwedi'i' unmuu'i', naví'piye ósehkanäpuwawe."

39 In ton Jesus-ví páadé dimännindá i' sen óet'e'yandi óetu'an, "Hândä'dibo?". Hewänbo i' sendá shánki kaygá ituwínú, "U David-ví äy iwedi'i' unmuu'i', naví'piye ósehkanäpuwawe."

40 Jesus iwóyí', hedi ovâytu'an i' sen iví'piye óemá'í'in, hedi Jesus-ví'we napówa ihaydi Jesus-di óetsika'yan,

41 "Hännan wín'amí'innan unda'?" I' sendi óetu'an, "Nanbí Sedó, naa oda' dînkeepúuwí'in."

⁴² Jesus-di óetu'an, "Uví keetan mänke?. Uví wäyü úmuudân unwówa."

⁴³ Wesebo i' sen ûnkeepóe, hedí Jesus-ádí namändi Jôesi Tádá kw'áayébo' óemáa. Hedí t'ähkí in t'owa dâymû'in ditû' Jôesi Tádá-á hay'i namuu'in.

19

Jesus oe Zaccheus-vi'piye na'ádâamää

¹ Jesus oe Jericho bú'piye namää, hedí i'ge naphademän dihaydi

² wí sen Zaccheus gin nakháwä'i' iwáyge na'än. I-á in tax phahsanninbí p'ó'dédí'-ân namuu, hedá kodit'owa-á namuu.

³ Zaccheus-á ikhääde? Jesus óemúunídí ûnhanginpúuwídí to'wí namuu'in, hewänbo hínchää'ida? Zaccheus namuu hedá báyéki dit'owaji?, hedího wí'ûnkeet'óepí.

⁴ Hedího in t'owavi páadé i'äädí wên sycamore tay ee nachá'nin kw'áye ituye, hedânho Jesus naphademändi óemúunídí.

⁵ Jesus in tay iwe napówádí kw'áye ibéedí Zaccheus óetu'an, "Zaccheus, ówänäkidi ówhanbe, nää thaa uví k'aygi dáywóyí'khâymáa."

⁶ Zaccheus tay kw'áyedi iwänáwáve, hedí híchangidi Jesus iví k'aygipiye óeho?.

⁷ In t'owa ná'in dâymû' ihaydá t'aydi ditû', "Ná'i sendá wí t'aywóhkandivi tewhá iwepiye na'ádâamää."

⁸ Hewänbo Zaccheus iwínúdí Nanbí Sedó Jesus óetu'an, "Nanbí Sedó, i' hääwí naa dínkw'ó' diwedi píngé hay dówijekhâyamáadáhá' in sehkanáwó diwówáji'in t'owa dovâypákhâyamáa, hedí wí to'wí dósä'mandi-á jónän ma'kw'anukí dópákhâyamáa."

⁹ Jesus natú, "Nää thaa nää k'aygiwi' ôn'aywon. Ná'i sendá wá' Abraham-bí ay iwedi'i'ba namuu.

¹⁰ Naa t'ähkí t'owagi' o'aypuyä'i' omuu'i' o'ää in dipedejeji'in dovâynuuwä-ídi hedá dovây'aywoenídí."

Jesus-di ovâytu'an dínkhây'ä' i' hääwí ovâymägi'i'di híwó díví'amí'in

¹¹ Nää-á Jerusalem tsowa dipowamändi in t'owa di'ánde wesebo natsondisogede-i'in, hedího Jesus-di wáy-á háhkangi'in ó'gédí ovâytu'an ovâythayyamídí han wínapúuwípi'in.

¹² Ginnân ovâytu'an: "Wí sen kw'áyewi namuu'i' ipikhây'owän wí nange kayi' wáhää iwepiye namú-ídi. Iwe i' tsondi shánkí p'ó'dédí'di ná'i sen óetsondipakhâyamáa hedânho iví nangepiyebá nawáymú-ídi natsonsogede-ídi.

¹³ Hewänbo wa' i' wêe nangepiye namääpidíbo tä ihay iví t'ôe'in ituhkännandi wí'inbo wí chä' ovây'an, hedí ovâytu'an, 'Ná'i chä'di wí hääwí bínkuumä-í, hedáhá' i-á bínkü'ch'âaní, hedânho wíyá shánkí chä' dînt'aanídí. Hedáhá' namää.

¹⁴ Hewänbo in t'owa iví nange'indá ná'i sen óet'ay, hedí wên t'ôekhuwa'in i' namää iwepiye dáysan, i' tsondi p'ó'dédí' óetu'amídí, 'Ná'i sendá wígida'pí nanbí tsondi gínmúuní'in.'

¹⁵ "Hewänbo óetsondisóge, hedáhá' iví nangepiyebá nawáymää. Hedí iví t'ôe'in ituhkännan, in ton ovâychá'annin, hedânho imúunídí háyü ônchá't'annin.

¹⁶ Wí napówádí óetu'an, 'Naví tsondi', naa tägin ma'kw'anukí chä' dót'an u'di dîn'an diwedi.'

¹⁷ I' t'ôe'i óetu'an, 'Híwó bí'an, u-á híwó'di t'ôe'i unmuu. Naa dínhanginná u-á háa úkhây'ä' waa bí'an hínchää hääwídi'bo'. Hedího nää-á tä bú' eeje ovâytsommä've-ídi wísôege-í.'

¹⁸ Wíyá wêe t'ôe'i nats'ú'di-á natú, 'Naví tsondi', i' chä' naa dîn'an diwedi p'ánú ma'kw'anukí chä' dót'an.'

¹⁹ I' tsondidi óetu'an, 'U-á p'ánú bú' eeje wí tsondi wísôege-í.'

²⁰ Ihaydá wíyá t'ôe'i-á nats'ú, hedí natú, 'Naví tsondi', uví chä' dîn'andi-á wên aa iwe dó'ánnan. Námú'dí, náwe dómáa.

21 Wíkhunwôeda?, jänäkí? unmuudi. U-á hääwí uví? úmuupí? nâahónde?, hedi wáy pi?wên t'owa dâykoe iwe nâahäwé?ge?o?.'

22 I' tsondidi óetu?an, 'U-á wí t'ôe?i háagi? wänbo unchä?muupí? unmuu. Nää-á hää naví?gedi untú waagi omúuni, hedi wítuhchänukhâymaa. Unchanpoe?o naa jänäkí? sen omuu?in, hedân hääwí dînmuupí? dónhónde?.'

23 Háadan handi hä?i chä? wínâaho?pi wähhä? dívichä?piyéma? iwepiye? Ha?wâa bi?andáho indá naví chä? dînpiyémääniwän, hedi iwediho wiyá shankí dînt'aaniwän, hediho owáy?ä? ihaydá shankí báyéki dînchä?kwoníwän.'

24 Hedáhá? i? tsondidi in iwáyge diwinnindá ovâytu?an, 'I? chä? bînkwee-í ná?i sen, hedi i? sen i? tãgin ma?kw'anukí chä? it'andi bînmääni.'

25 Hebo indi i? tsondi óetu?an, 'Nanbí tsondi', i-áho tã ihay chä? ho imáa.'

26 I?dá ovâytu?an, 'Naadi wâytu?maa, wí to?wí anbo to?wí báyéki imáapí?-á, i? hínchää imáa?i wänbo óekwee-í.'

27 Hedi nää náwe binmá? in t'owa naa dít'aydi inbí tsondi omúuni?in wídida?pi?in, hedi nää naví páadépiyebo bint'aháanú-í.' "

Jesus oe Jerusalem bú? nats'ú, hedi in t'owadi óesigi?an

28 Jesus ihí?bowa ihaydi oe Jerusalem shankí tswapiye ihon.

29 I? okú "Olive Okú" gin dâytu?o? iwe nú? wáy ná?in wíje bú?ây daná, Bethpage-ádi Bethany-ádi. Iwáy tsowa wáy napowamän dihayhää wíje iví khäge?nin ovânsan dapáadémú-ídi.

30 Ovântu?an, "Jaho bápûn hä?i bú?ay nanbí páadépiye nanân diwepiye, hedi dats'ú? dihaydá wí búdu?ay ts'aabi namuu?i nawhiwindi dânshaa-í, i-á wa? wáymûu wänbo to?wí wänbo wí?i?íhsógepi. Dänwhihsuudi náwe dânmá?i.

31 Hedi to?wídi woväntsika?yandáho?, 'Háadan dânwhihsuude??', ginnân dântu?âami: 'Gá Nanbí Sedó i? ûntáyðân.' "

32 Hediho in wíje damäädi dânshaa hää Jesus-di ovântu?an waagibá.

33 Hedi i? búdu?ay dânwhihsuude? ihaydi in t'owa inbí búdu?ay dînmuu?indi oväntsika?yan, "Heháadan dânwhihsuude??"

34 Ovâytu?an, "Gá Nanbí Sedó i? ûntáyðân."

35 Hedi i? búdu?ay Jesus ôngo?, hedáhá? inbí k'éwé?in to dânp'ädidá i? búdu k'éwé ônpa?k'û?, hedi Jesus óetege i?íhsôge-ídi.

36 Hedi iwáy p'óegé wáy óe?íhchon dihaydá in t'owa inbí k'éwé?i to dívípädhondá oe te?p'óegá ônpa?kwohon.

37 Jerusalem tsowa napowamän dihaydi in p'ôe owáy Olive Okú áagé wáypiye? nawánde? iwáyge báyéki in t'owa Jesus-ví?piye dívíwâyunde?in diji?, hedi híhchandi dívítuwínundedi ditú? Jôesi Tádá-á hay?i namuu?in, i? báyéki pínnán t'ôe ho dâymû?i namuudi.

38 Jesus-ví?gedi kaygi ditú?, "U-á tsondi hay?i? unmuu." "Nanbí Sedó Jôesi Tádádi wóesan hediho híwó wóe?âami." "Hää t'ähki sa?wó namuu oe makówá, hedá oe kw'áyebá ditúuni Jôesi Tádá-á hay?i namuu?in."

39 Hewänbo wên Pharisees in t'owa-ádi diji?indi Jesus óetu?an, "Hähkandi?, uví khäge?nin ovâytu?an dituháani?in."

40 Jesus-di ovâytu?an, "Naadi wâytu?maa, hä?in hânda?dibo dijidá, hää ditú? waa hä?i k'uu iwe nakw'ó?di wänbo hanbá dívítuwéñú-í."

Jesus Jerusalem imündedi isíhtää

41 Jesus oe Jerusalem bú? shankí tsowa namän dihaydi, i? bú? imû?dibo isíhtää,

42 hedi natú, "Jerusalem, nääho hây uví t'owa wá? dínhanginnândi híhchandi inbí wówátsi dínmuuni?in, hewänbo nää-á há?to dínhanginpuwí.

43 Wáy wí thaa naná' dihaydi in wóehänbo'indi uvi tehpa nuuge wónnanbóedíkwokhâymáa, dívítuuyé-ídí oe búgepiye dits'úunídí, hedá wóebúge'andá t'ámäphä'gedá wóehänkhâymáa.

44 Uvi tewhá t'ähki wónnayukhâymáa, hedá in t'owa uvi'we dithaa'indá ovâykhanukhâymáa. Há'to wí k'uu wänbo natehpaa'ándí wónjoekankhâymáa. Nă'i t'ähki úpúuwí gá Jôesi uvi'we napówádân wôn'aywoenídí, hebo wí'úhanginnáhpí na'ä'in."

Jesus i' méesate hay'i iwedi in dâyhäwíku'ch'áade'in ovaykhepiye

45 Ihaydá Jesus oe méesate hay'i eepiye namáa, hedi in t'owa dâyhäwíku'ch'áade'in iwedi ovâykhepiye.

46 Ovâytu'an, "Jôesi Tádáví ta'nin deewá nă'in háa natú'in nata'muu: Navi tewhá-á jûusugí'-ân namuu, hewänbo undá i' bîn'egó'an sänmin dívíwé'ge'amígí' namúunídí."

47 Thamuwaagi ee méesate hay'i iwe Jesus-di in t'owa ovâyhá'o'. In owhá' p'ó'dédí'indá, in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá, hedá wáy-á Hudíyo p'ó'dédí'indá dâytuwámáa hádídí óeháyj'i'in.

48 Hewänbo háa díví'amí'in wí dâysaade'pí, in t'owa háa natú'in t'ähki hânho dívít'óeyandedí.

20

Jesus óetsika'yan to'dan ônk'ú' ivi t'ôe i'amídí

1 Wí thaa Jesus-di i' méesate hay'i ee in t'owa ovâyhá'o' hedá Jôesi Tádáví híwó'di tun ovây't'ôe'o'. In owhá' p'ó'dédí'indá, in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá hedá wáy-á Hudíyo tsonnindá ûnpówá,

2 hedi óetu'an, "Dítu'an, háawinnan uvi tsonkhuu úmuu háa bi'o waa bi'amídí? To'dan nă'in ta'gen wônk'ú'?"

3 Jesus-di ovâytu'an, "Năa-á naadá wá' wí häwí wâytsika'yamí un.

4 Dítu'âamí, to'dan John ônk'ú' t'owa ovây'p'ó'p'oe'amídí, ti Jôesi Tádádí háa t'owadi?"

5 Hedi wí'nă táye dívítumáa, "Jôesi Tádádí John ônk'ú' gin gitúdáho', Jesus-di ditsikagí'o, 'Hedi háadan handi wí'úvíwäyupí háa John natú'in?"

6 Hewänbo t'owadida' ônk'ú' gin gitúdá, nă'in t'owa năwe diji'indá na'in dík'usäyü-í díháyjídí, gá John-dá Jôesi Tádáví tukhé'bi ûnmuu'in dívíwäyundedân."

7 Hediho indi Jesus óetu'an, "Na'indá wíginhaginnáhpí to'wídí ônk'ú'in."

8 Hedi Jesus-di ovâytu'an, "Hedáho', naadi wänbo wá' wíwâytu'amípi to'wídí naa dînk'ú'in dó'amídí nă'i häwí dó'o'i'."

Jesus-di in yä'dâap'in úuva áaphä äyí'ninbi'gedi ovâytu'an

9 Ihaydá Jesus-dá nă'in háhkangí'in ó'gedí in t'owa ovâytu'an: "Wí sen i'úuva'áakhâhsaa, hedáhá' i' úuva nava-á wên senä' úuva áaphä äyí'nin dimuu'in ovâypiyémagi, hedáhá' wíyá pi'wí nangepiyá namáa, hedi báyéki p'ôe iwe iwóyí'.

10 I' úuva nap'e'yin dihaydi wí t'ôe'i' óesan i' nava iwepiye hedânho in senä' dâynavapíyé'annindi i' úuva nayämu'i' óemäänídí. Hewänbo indi i' t'ôe'i' óewhädidáhá' mandá'dibo-á óewáybun.

11 Hedi i' sendá wíyá t'ôe'i-á óesan, hewänbo indi i' wá' óewhädi hedá jänákí-á óe'an, hedi i' wá' mandá'dibo-á óewáybun.

12 Ihaydá i' powage'i t'ôe'i-á óesan. I' wá' óewá'an, hedá nava iwedá óechänu.

13 Hediho i' sen i' nava ûnmuu'i' ginnân i'ánshaa'an: 'Hân hîn dáy'amí? Gá ginnân: Năa-á navi e'nú donsigí'i donsaaní. I-áho madânho óe'a'geení.

14 Hewänbo in dâynavapíyé'annindi i' senbí e'nú ûn'ädi óemü' ihaydá wé'ge dívíhée'andi dítú, 'Nă'i-ânkun namuu nă'i häwí t'ähki ûnjoepuwagí'o'i'. Jaho äyháyj'i hedânho nă'i häwí nayämu'i-á gínmuunídí.

15 Hedihō i' nava iwedi óep'égidi óehay."

Hedi Jesus-di in t'owa ovâytsika'yan, "Hân i' nava ûnmuu'i'di in senä' dâynavapíyé'annin ovây'ámí?

16 Gá namäädá i'dá ovâyháanú-í, ihaydá i' nava-á wây-á to'wëndá ovâyypíémääni." In t'owa ná'i dit'oe ihaydá dítú, "Ha'wâa wínakhây'âhpí napúuwí'in."

17 Jesus-di tsíhtáye ovâyúmündedi ovâytu'an, "Hedi hân handi ná'i Jôesi Tádáví ta'nin diwe ûnta'muu'i natunda'?:

I' k'uu in tewhátehpaa'in dâyjoegi'andá

nää shánkí natáy'i k'uu tehpaá bé'dí napóe.

18 Hã'i k'uu-á wí k'uu wí to'wí eedi i'ânchânudi nakaanú-í'i waagi'ba namuu, hedi ná'i to'wí nakanudi iví tú' ikhoejée-í hedá ipóe'ámí. Hedi i' k'uubá iví'di ûnke't'ândáho óet'ää-í."

19 In Hudíyoví kuu dâyhá'o'indádí hedá in owha' p'ó'dedí'indádí dínhanginná Jesus ná'i hí' inbí'gedihō ihée'annin, hediho dida' wesebo Jesus óepankáyjí'in, hewänbo in t'owa dâykhunwōeda'máadí wí'óepankê'pí.

Tax wá'âa i'gedi Jesus óetsika'yan

20 In Hudíyo tsonnindi áyîngidi Jesus óemündedi dida' óekáyjí'in híwó wí'ihí'máapídí, hedânho in Rome-'inbí tunjó óemangekáanídí, ná'i tunjó-á shánkí tsonkhuu imáadí. Hediho wên senä' kaadibo ovâywá'âa Jesus hääwí óetsika'yâamídí. Ná'in senä'dá hójo'indá' dimuu, hewänbo híwó'nin dimuu waa dívíkhâymaa.

21 Hedi ná'in hójo'in senä'di Jesus óetu'an, "Háhkandi', na'indá gínhanginná ʘ-á ta'gedá' bihée'o hedá ovâyhá'o', ʘ'dá t'ähkí t'owa-á handa'ba ovâymaa, hediho ta'gendá Jôesi Tádáví kuu i'gedá ovâyhá'o'.

22 Dítú'an, hânnan nanbí tsontun gíntú', ti híwó namuu in Rome-winbí tsondi Caesar áy-tax-wá'âa-ídí háa joe?"

23 Hewänbo Jesus-á wesebo ûnhanginná háa inbí hójo'i ánshaa dínmuu'in, hediho ovâytu'an,

24 "Wí denarius chá' dínkeeyan. Toví ts'ay hedá toví kháwä-á eedi ûnk'óe?" Óetu'an, "Gá Caesar-ví'innân."

25 Hedi Jesus-di ovâytu'an, "Hedáho', hääwí Caesar-ví' ûnmuu'i Caesar-bá binmäa, hedi wá' hääwí Jôesi Tádáví' ûnmuu'i-á Jôesi Tádá-á binmäa."

26 Wídínkodipí wên piháawin hí' óetuhkannamídí in t'oa dit'oe-ídí, hedi iví hí'dí ovâyháa'andi wíyá háabo wí'óetu'anpí.

In Sadducees-di Jesus óetsika'yan in dichuu'in diwáywówápúuwí i'gedi

27 Wên Sadducee t'owa Jesus-ví'piye di'ää hääwí óetsika'yamídí (In Sadducees-á dívíwâyunde' in t'owa dichuu'in há'to wíyá diwáywówápúuwí'in.) Indi óetu'an,

28 "Háhkandi', Moses ná'in tsontun dînta'nan: Wí sen áypídíbo nachuudi iví kwee wa' ûnwówájidá, i senbí tí'ûu ûnkhây'ä' i' kwee-ádí ikhó'yâ-í'in hedânho dân'âykw'ôenídí, i' pá'dâyví kháwä' ônhûuwídí.

29 Hebo ginnân napóe: Tsé ihay tí'ûuwin senä' diji'. I' shánkí páadé'i' ikhó'yâ', hebo áypídíbo nachuu.

30 I' eedi'i-á wá' i' kwee-ádí ikhó'yâ', hedá ná'i sen wá' áypídíbo-áho nachuu.

31 Ihaydáhá' i' powage'i-á wá' hanbá ûnpóe. Hedi handa' t'ähkí in tsédí diji'in tí'ûuwin dínpóe, t'ähkí wí'inbo i' kwee-ádí dívíkhó'yâ'di dichuu dâ'y'âykw'ódipídíbo'.

32 T'ä'gedá i' kwee-á wá' nachuu.

33 Ná'in tsé ihay tí'ûuwinho i-ádí dikhóhtsaakw'ônwän, hediho nää na'in dítú'an, owáy t'owa wíyá diwáywówápóe ihaydi, to'wíwí kwee-an ûnmúuni?"

34 Jesus-di ovâytu'an, "Kwiyä'dádí senä'dádí dívíkhó'yánde' wa' nää oepáa k'aydi diwówáji' ihaydibo'.

³⁵ Hewänbo to'wên Jôesi Tádá natú makówápiye dimännindá, in chuwa iwedi ovâywáywówápkhâymáa hedího há'to wíyá dichuu-í, hedânho ihaydi sená'dá kwiyä'dá wíyá wídívíkhóhtsaakhâymáapi,

³⁶ gá gindidi in makówáwin t'ôepá'aa'in waaginbá dimúunídân. Hedí Jôesi Tádáví áy dimuu gá i'dá wíyá ovâywáywówápkhâymáadân.

³⁷⁻³⁸ Jôesi Tádádí t'ähkí t'owa iví'in únmuu'in ovâyúmunde diwówáji'in dimuu waagibá. Moses wänbo ná'in híwó ithayyan i' wää'i phé'yävi nakoje' ni'gedi ita'nan dihaydi. Iwe natú Nanbí Sedó Jôesi Tádá-á Abraham-bí Jôesi namuu, hedá Isaac-ví'-á hedá Jacob-ví'-á, tobá ná'in ho dichuu wänbo?. Hedího dichuu wänbo ta'gendi diwówáji' gá Jôesi Tádá-á in diwówáji'inbí Jôesi-ân dínmuudân, in dichumuu'inbí-á joe."

³⁹ Wên in Hudíyo-ví khuu dâyhá'o'indi óetu'an, "Hähkandi?, híwó bihéé'an."

⁴⁰ Hedí diwóeda? wíyá hääwí óetsika'yamídi.

To-an namuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí?

⁴¹ Hedí Jesus-di ovâytsika'yan, "Heháadan t'owa ditû? i' to'wí Jôesi Tádádí óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí David-ví áy iwedi'i'dá? únmuu?"

⁴²⁻⁴³ I' Psalms nata'muu iwe David-bo natú:

Naví tsondi hay'i Nanbí Sedó Jôesi Tádádí óetu'an,

'Naví ko'díngédí ósoge,

hedí uví hánmin dovây't'aaní hedá uví mangá wínkáaní.'

⁴⁴ Ná'i to'wí Jôesi Tádádí óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí David-dibo iví tsondi hay'i gin óetu'o?. Gin namuudá hádídanho David-ví áy iwedi'i'dá? únmuuní?"

Jesus iví khäge'nin itu'an in Hudíyoví khuu dâyhá'o'in waaginbá wídímúunípi

⁴⁵ Wa'di t'ähkí in t'owadi Jesus ónt'ôeyande? ihaydi iví khäge'nin itu'an,

⁴⁶ "Ná'in t'owa Hudíyoví khuu dâyhá'o'in dimuu'inbí'wedi bí'áyíngi'an. To whaadi'indi dito'ondi diji' dâykéeyamídi to'wên dimuu'in, hedá hânho-á ovâyhi'an t'owadi a'gindi ovâysengitu'âamí'in i' bú' pingé i'ge dijidi, hedá wá' in Hudíyoví méesate eeje hedá nashánki'eediná' dihaydá in tsonninbí soge eedi dívíkw'ôení'in dida'.

⁴⁷ Kwiyä' inbí sená' dínchuu'inbí tewhá ovâykweede?, hedáhá' thaa t'ähkí dívíjúusu'odi híwó'nin dimuu waagi dívípiða'o?. Gin díví'odi Jôesi Tádádí shankí ovây'tuhchänukhâymáa."

21

Wí kwee iví sen únchuu'i-á iví chä' t'ähkí imägi

¹ Jesus ipuwábéede? i' hay'i méesate iwe in t'owa diji' i'ge, hedí in kodit'owa dimuu'in inbí chä' dâykuudeđi i' chä' phébay iwe ovâyúmunde?.

² Hedá wí kwee iví sen únchuu'i' sehkanäwó nawówáji'i wá' wíje chä' p'í'in itógiđi óemû?.

³ Hedí natú, "Ta'gendi wâytu'âamí, ná'i kwee iví sen únchuu'i' sehkanäwó nawówáji'i-á shánki itógi t'ähkí in wé'gen dâykuu'inbí'wedi.

⁴ In wé'gendáho inbí chä' dínphade iwedi dívímägi, hewänbo ná'i kwee-á báyéki únkw'óhpi wänbo t'ähkí iví wówátsi i'amígí' imáa'i' itógi."

Jesus iví khäge'nin itu'an i' méesate hay'i-á t'owa dâynayukhâymáa

⁵ Wáy wên iví khäge'nin i' méesate hay'i i'gedi dívíhi'máa, hedí ditû?, "Sa'wó naná sa'wó'di k'uudi napa'andi' namuudi hedá i' hääwí ee nakw'ó'di' in t'owadi Jôesi Tádá óemägi'i namuudá."

⁶ Jesus-di ovâytu'an, "Nää-áho ná'i sa'wó'di hääwí bínmunde?, hewänbo wáy wí thaa naná' dihaydi ná'i méesate-á t'owa dâynayukhâymáa, hedí wêe wänbo wí k'uu hä'i tehpaaw iwedi wínate'deegi'opí."

Jesus-di ovâytu'an báyékí t'ôephade na'ä'in

⁷ Indi óetsika'yan, "Hâhkandi', hânhay-an nã'i hääwí i'gedi dítu'andi' napuwagi'o? Háawin taa-an nakeepúuwí hedânho ginhanginnáanídí häädi nats'anpúuwí'in?"

⁸ Jesus-di ovâytu'an, "Bí'áyíngi'an to'wídí wänbo piháa wíwovâywäyukannamípídí. Báyékí t'owa navi kháwä i'gedi dikä'äägi'o, hedi wí'inbo dítu'uni innânho dimuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí. Hedá wá' dítu'uni i' t'ä'ge thaa tsowa nanânho'. Hewänbo inbí'näpiyá wí'ímú-ípi.

⁹ Hedi t'owa-á inbí tsonnindádí háa wíyá nangewin t'owa-ádí dívihânbo' i'gedi ít'oedá, báyékí wí'úví'áyíngi'amípi. Nakhây'ä' nã'i hääwí napúuwí'in, hewänbo owáy napóe ihaydá i' t'ä'ge thaa wesebo wína'ähpí."

¹⁰ Hedáhá' ovâytu'an, "T'owa wêe nangewin dívihânkhâymaa wây-á t'owa wíyá wêe nangewindádí, hedá nangewin tsonnindá wá' dívihânkhâymaa.

¹¹ Wáyjé t'ähki nanan'a'yäpuwagi'o hedá báyékí dihaapuwaagi'o, hedá báyékí t'owa-á ihaydida' bá dihaypóedá dichuwagi'o, hedá t'owa-á dâypuwäkhâymaa wí taa he'endi oe makówá nakeepoe'odi báyékí ovâykhunwôeda'amí'i'.

¹² Hewänbo gin napóepídíbo wovâypanhóeni, hedá unbí wäyü únmuudibo jänäká wovây'amí, hedá in Hudíyoví méesatewin p'ó'dédí'inbí mangá wovâyjoe'amí wovâytsondiwekáanídí, hedá wovâypankw'óeni, hedá in nangewin p'ó'dédí'inbí'piye hedá wé'gen tsonninbí'piyá wovâyhúuwí. Nã'i t'ähki wovây'amí navi'in ímuudibo'.

¹³ Hewänbo nã'i hääwí únpuuwí'i namuudi únkoedí-í navi'gedi bînt'ôe'amídí.

¹⁴ Hediho wa' napóepídíbo bí'anshaamää wí'úvíjâyye-ípi'in háa ítú'uni'in úvípi'aywoenídí.

¹⁵ Naadi i' hí'-á i' hangintandá wâymaa'ní, hedânho to'wên wänbo wovây't'e'p'idénde'in há'to dínkoedí-í dâykeeyamídí háa ítú waa ta'gen wínamuupí'in, hedá wíyá hääwí wänbo wídâymaa've-ípi dítu'unidí.

¹⁶ Unbí hânminbí mangepiye unbí jíyá'indi tádá'indi wänbo wovâykáani, háa unbí tí'úuwindá pá'dây'indá han wovây'amí, háa unbí maatu'indi háa unbí k'ema'indi wänbo', hedi wáy wên un wovâyháanú-í.

¹⁷ Hedi báyékí t'owadáho wovây't'aykhâymaa navi'in ímuudi.

¹⁸ Hewänbo Jôesi Tádádí wovây'áyíngimá've-í, wí háy tähki wänbo há'to i'di wovâyjoe'amí.

¹⁹ Úvít'ôephadeyää'andáho' in ta'gen wówátsi ít'anpúuwí."

Jesus-di ovaytu'an Jerusalem bú'-á nandá' dâyjoekankhâymaa'in

²⁰ "Hewänbo báyékí sundado Jerusalem bú' já'wé búu k'úwákí diji'in bînmú' ihaydi, únhanginnáani hanwaapídíbo' i' bú' nandá' dâyjoekankhâymaa'in.

²¹ Hedi ihaydá in Judea nange dikw'ó'nin dínkhây'ä' oe okú eepiye dijáani'in, hedá in to'wên oe Jerusalem bú' iwe diji'indáho iwedáho dipee-í, hedá in oe nava eeje diji'indáho oe bú'piyá wídímú-ípi,

²² gá ihayhääbáho Jôesi Tádádí in t'owa Jerusalem-win ovây'tuhchänukhâymaadân, hedi t'ähki háa Jôesi Tádáví ta'nin diwe nata'muu'in i' thaa i'gedi napúuwí.

²³ Owáy i' thaa napówá ihaydá, sehkanä in kwiyä' disâamuu'in hedá in dây'âytsää'o'indá, gá ingí'-á nakâypuuwídân dijáanídí. T'owa dâyt'ôephadegi'o nã'i nange i'ge t'ähki, hedi Jôesi Tádádáho in t'owa ovây'tuhchänugi'o, indádí nat'aydi.

²⁴ Wáy wên tsijóphá'dí ovâyháanú-í, wây-á wëndá ovâypanhógidá báyékí wíyá pi'wáy nan deepiyá ovâyhúuwí. In Hudíyo dimuupí'in t'owadá in t'owa Jerusalem-win ovây'tsonmá've-í owáy inbí thaa gin díví'amídí dínphade píhay."

I' to'wí t'ähki t'owagi' na'aypyä'i na'ä'

²⁵ "Nã'i taa-áho oe makówá gin nakeet'óeni: I' thandá p'óe-á agóyó-á piháa nakeepúuwí, hedá nää oepáa k'aydá t'ähki nangewin t'owa-á háa díví'amí'in hedá háa

dívi'ánshaa'amí'in há'to dínhanginnáani, i' mâap'oe hânho nasaatû'di hedá i' he'endi p'oet'úkhú namuudá.

²⁶ T'owa-á hânho dikhunwôeda'puwagi'odi dinagokhangí'o, háa nää oepáa k'aydi t'ähki napuwagi'o i'gedi dívi'ánshaamáadi. T'ähki oe makówa nasaa'i-á na'a'yäpúuwí.

²⁷ Hedi ihaydi in t'owadi naa t'ähki t'owagi' o'aypuyä'i' omuu'i dímúuni okhúwá jáa o'ädi, pínán kay wóegé hedá kohthay wóegá o'ä'.

²⁸ Owáy ná'i hääwí nats'anpuwamän dihaydá wíyá wí'úvip'óhwháye'bé-ípi, kw'áyepeye úvibée-í, gá tsowa wovây'aywoenidi napuwamändän."

Jesus-di wên fig tay i'gedi ihée'an hääwí ovâyhá'amídi

²⁹ Hedáhá' Jesus-di ginnân ovâytu'an wíyá ovâythayyamídi: "I' fig tay i'gedi hedá wé'ge'i tay i'gedá bí'ánshaa'an.

³⁰ Nats'antsáwäpuwamän dihaydi unbo bînmúndedi únhanginná nata'ánpowa'ä'inpi'an.

³¹ Hedi gindidibá owáy ná'i hääwí i'gedi naadi wâyt'ôe'an bînmû' ihaydá únhanginnáani ho púnú' naná naa owáy'ä-í'in otsondisogedee-ídi.

³² Ta'gendi wâytumáa, t'ähki in nääwin t'owa há'to diháani wa'di ná'i hääwí t'ähki páadé nats'anpoe'opídibo'.

³³ Makówa-á hedá oepáa k'aydá t'ähki nakhangí'o, hewänbo naví tundá há'to dínháani."

Jesus-di ovâytu'an dívi'áyîngi'amí'in

³⁴ Úvi'áyîngi'amí hääwí i'gedi úvi'ánshaahondi'. Báyéki húukandá hedá háapuwa-á wí'úvi'ámipi, hedi wâhphade wí'úvi'ánshaamá've-ípi háa unbí wówátsigi' úvi'amí'in. Wáy i' thaa nat'ôephadepúuwí'i' únpóewí wa'di únhanginpóepídibo'.

³⁵ Ihaydibá t'ämäpiye in nää oepáa k'aydi dithaa'in wên phay iwe diwêegi'o waagibá dínpuuwí.

³⁶ Hediho häädi wänbo t'ähki íkhây múuni'in únhây'ä', hedá úvijûusumá've-í hedânho ná'i hääwí t'ähki napuwagi'o-i-á úviyää'amí, hedá owáy naa t'ähki t'owagi' o'aypuyä'ivi páadépiye íwin dihaydi híwó únpúuwí" gin Jesus-di ovâytu'an.

³⁷⁻³⁸ Ihayhäbá thamuwaa hédéndí hé'dibo t'owa dipóya' ee hay'i méesate iwe Jesus-ví hí' ónt'ôeyaanídi. Thaadá i'di in t'owa iwe ovâyhá'o', hedá nakin dihaydá i' bú' iwedi napee'i oe Olive Okú gin dâytu'o' iwebo' iwónwóyí'nídi khú'déedí.

22

Wên hí' dâyk'û' Jesus óekáyjídi

¹ I shánki'eedi Passover gin dâytu'o'i púnú' naná, i' oewáaseepí' pává dâyk'o'i'.

² In owha' p'ó'dédi'indá hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá hádídi Jesus óeháyjí'in dâytuwámáa, hewänbo kaadibo dívi'amí'in dida', gá in t'owa-á dâykunwôeda'dän.

³ Hedá Satan i' Penísendi-á Judas-ví pí'ná khó'jé-á únts'ú. Judas-á Iscariot gin wá' óetu'o', hedi Jesus-ví tã'di wíje khäge'nin diwedi'i'ba namuu.

⁴ Hedáhá' namää in owha' p'ó'dédi'indá hedá in sundado i' hay'i méesate dâ'yáyi'do'inbí tsonnindá inbí'piye. Nada' ovâyhée'amí'in hádídi Jesus óeku'p'áyní i'gedi, hedânho inbí mange óekáani'.

⁵ Indá dihíhchanpóedi Judas óetu'an chá' óewá'áa-í'in,

⁶ hedi i-á nahíjedího ituwámáa hádídi Jesus inbí mange óekáani'in in t'owa dínhanginnáhpídibo'.

Jesus-ádi iví khäge'nindádi dimän i' Passover shánki'eedi koegi' dâyk'o'ídi

⁷ In Hudíyoví shánki'eedi dínpówa' i' oewáaseepí' pává dâyk'o'i', hedi ihay thaa-á naná in k'úwá'ây-á dâyhánunde', Passover koegi' gin dâytu'o'i dâyk'o'ídi.

8 Hedi Jesus-di Peter-ádí John-dáđí oväntu'an, "Jaho i' hääwí binkhây'an i' Passover koegî' âyk'o'íđí."

9 Indíđá óetsika'yan, "Wähäâ-an unda' gamú-í'in änkhây'amíđí?"

10 I'đi oväntu'an, "Gá ginnân: Oe Jerusalem bú'piye bápûn, hedi iwe dats'ûndi wí sen wên p'onbay ihondi'đi wovänjay-í. I-áđíba damú-í hedá i' tewhá ee nats'ûndíba dats'ûuní,

11 hedi i' sen iví tewhá ûnmuu'i dântu'âamí, 'Nanbí hâhkandi'đi dítu'an wítsika'yâamíđí, Wé'i íve eewan naví khäge'nindáđí ná'i Passover koegî' âyk'o'í?"

12 Hedi i sendi wí wha'k'ay íve hay'i wovänkeeyamí, hää t'âhkí gíntáy'i nakw'ó'đi'. Ee-áho i' koegî'-á dânkhây'amí."

13 Hediho damáđi hääwí t'âhkí dânskaa Jesus natú waagibá, hediho i Passover koegî' dânkhây'an.

Jesus-ví t'ä'ge'in kindi'in húukan

14 Húukandi ihayđi napóe ihayđi Jesus-ádí iví khäge'nindáđí i' máäsa iwe dívíhúukw'óđi,

15 hedi ovâytu'an, "Hânho ná'i Passover koegî' undáđí okoeda', wa' ochuupíđíbo'.

16 Naadá wâytu máa, há'to Passover koegî' wiyá dók'o'í i ta'gendi Passover shánkí'eedi napóe píhay, owáy otsondisogedee ihayđi."

17 Ihaydáhá' in k'édé méena nasaa'in ikê'đi ikú'daa'andi ovâytu'an, "Ná'in binke'đi wí binsúwä wí'ínbo'.

18 Naadi wâytu máa, náä-á wiyá wídoméenasuuwä-ípi hebo Jôesi Tádáđí dítsondisóge ihaydáho wiyá méena waagibá dósuwâkhây máa."

19 Hedáhá' wí pává-á ikê'đi Jôesi Tádá óekú'daa'an, hedáhá' ihávedá ovây mági, hedi ovâytu'an, "Ná'i-á naví tú' dînmuu, hedi naví tú'-á ungi' dáypâkhây máa. Ná'i pává-á bînk'o'í naví'gedi úv'ánshaamá've-íđí."

20 Hedi dívíkindihúubowadá in k'ede-á wiyá ovâyphade hedi ovâytu'an, "Ná'i-á naví ûnp'oe dînmuu. Ungi' naví ûnp'oe doncha'gí'o, hedi owáy gin dáy'andiho Jôesi Tádáví ts'aa'abi tun imági'i ho ûnpúuwí.

21 Náä bít'ôeyan, i' to'wí naa díkuhpekhây máa'i-á náä naví nú' na'ân, hedi i' máäsa eedi namank'óe.

22 Naa t'owa t'âhkígi' o'aypuyä'i' ochuwagi'o, Jôesi Tádá hân'oe natú waagi, hewänbo ná'i to'wí díkuhpekhây máa'i-á t'ôephade ûnpúuwí."

23 Hedáhá' iví khäge'nin dívítsika'máa, "Wé'i-angú na'in diwedi ná'in natú'in ikhây máa?"

Jesus-ví khäge'nin dívítuhänbo wé'i-an in diwedi shánkí hay'i namuu i'gedi

24 Ihaydáhá' in khäge'nin dívítuhkando' wé'i-an in diwedi shánkí hay'i namuu i'gedi.

25 Jesus-di ovâytu'an, "Ná'in Hudíyo dimuupí'inbí tsonnindi ovâytsónmáa, hedá dida' t'owa dítúuní'in inbí'gedi, 'T'dá híwó na'in dí'o'.

26 Hewänbo ha'mindá wí'ímúunípi. Ginnân únkhây'ä' ímúuní'in: I' shánkí hay'i namuu'i-áho únkhây'ä' híyää'i-áho ipipa'í'in, hedi i' to'wí itsonmáa'i-áho khäge'díđá' báho ipipa'í.

27 Wé'i-an i' shánkí hay'i namuu, ti i' máäsa iwe nahúu'ándi' háa i' t'ôe'i' ônkoegî'máyä'đi'? I' máäsa nahúu'ándi-á i' shánkí hay'i namuupí'an. Hewänbo naa undáđí wa' oji' ihayđibo wí t'ôe'i' waagi'ba omuu.

28 "Undá naa-ádí úvívóyí' tobáháa dont'ôephadende wänbo'.

29 hediho naadá wâyku'úuwí tsonnin ímúuníđí, naví Tádáđí naa otsonyêeníđí dînk'ú' waagibá.

30 Hediho owáy otsonji' ihayđi undáho naví máäsa iwe naa-ádí úvívúuyamí, hedá tsonninbí púwéde eejá úvíkw'ôení, hedi in Israel-'in tã'đi wêege'in t'owa ovâytu'âamí háa híwó háa híwóhpi díví'annin" gin Jesus-di ovâytu'an.

Jesus-di Peter óetu'an, "U-á powin untúuní naa wídítaapí'in."

31 Hedáhá? Jesus-di Simon Peter óetu'an, "Simon, ót'ôeyan: I? Penísendi Satan nada?póe un t'ähki wovâyhöenídí hedânho wovâytoyí'nídí, hedí wí to'wí itáhêejo waagibá wovâykhâymáa.

32 Hewänbo naadi wînjûusu'an, hedânho uví wäyü wí'úhâanípídí. Hediho? owáy naví'piye biwáybun dihaydi ná'in uví tí'ûuwin páadé'in úmuu'in ovâykhäge?namí hedânho inbí wäyü naví'piye shánki dínkaypúuwídí."

33 Peter-di Jesus óetu'an, "Nanbí Sedó, naa okhâymuu u-ádí dípansôege-ídí hedá díháyjídá."

34 Jesus-di óetu'an, "Peter, ná'in wítu'âamí: Ná'i khun wa? wí dee sen ikinpídíbo? u-á powin untúuní naa wídítaapí'in."

Jesus iví khäge'nin itu'an tsijó phá' dâykuumä-ídí

35 Ihaydi Jesus iví khäge'nin itu'an, "Hänhay wâysan dihaydi naví hí? in t'owa ovâyt'ôe'amídí, chä'dá hedá wí múu unbí hääwí bînkuu-ígí'-á hedá wây-á anto-á wíwînho'pí. Ihaydi ti wí hääwí úntáywän?" Hedi óetu'an, "Joe, hääbo joe."

36 Hedáhá? ovâytu'an, "Nää-á to'wí ûnchä'kw'ó'di-áho iví chä' ihûuwí, hedá wí múu-á ihääwíkuu-ígí' wá', hedí to'wí wên tsijó phá' ûnk'óepí'-á iví k'éwé'in to-á ikü'p'âyní wên tsijó phá' ikuumä-ídí.

37 Naadi wâytumáa nakhây'ä? ná'i tun Jôesi Tádávi ta'nin diwe naví'gedí nata'muu'i napúuwí'in:

T'owa ditúuní i-á wá? wí jänäkíkandi-ân namuu gin.

Hääwí t'ähki naví'gedí nata'muu'i-áho napuwagí'o-ákun."

38 Iví khäge'nindi óetu'an, "Nanbí Sedó, námú'dí, näwe wíje tsijó phá'." I'di ovâytu'an, "Hähay."

Jesus oe Olive Okú gin dâytu'o' iwe ijûusu'an

39 Ihaydáhá? Jesus i? bú'dí napee hedí oe Olive Okú gin dâytu'o' iwepiye namää hedá iví khäge'nindá ûnwóemää. Iwáho häyän wänbo najiwän.

40 Iwe dipówá ihaydá ovâytu'an, "Úvíjûusu'amí hedânho wovâytoyinde? ihaydi híwóhpí wí'úví'amípídí."

41 Hedí ovâyjoe'andi wí hây namää, wí k'uu bînsäyü-í iwehaybá, hedí idége'disógedí ginnân ijûusu'an:

42 "Tádá, unda'dáho in t'ôephade donkhâymáa'in naa dînjâ'amí. Hewänbo háa u-á unda? waa tobá napúuwí, naa oda? waagá joe."

43 Hedí wí makówáwi t'ôepa'aa'i-á iví'we ûnkwinudee hedí kay óemägi.

44 Hedí hânho it'ôephadendedí shánki kay'indi ijûusu'an, hedí hânho naseep'ojaadedí i? seep'o-á wí ûnp'oetä he'endi waagibá nange ûntände'.

45 Hedáhá? wáy ijûusu'o' iwedí iwínúdí iví khäge'nin dikw'ôn diwepiye nawáymää. Indá hânho dik'âykháadá dikaykhanmuu, hediho dijókhá.

46 Hedí ovâyjóhsandi ovâytu'an, "Heháadan íjókhá? Bîshaadi úvíjûusu'amí hedânho wovâytoyinde? ihaydi híwóhpí wí'úví'amípí."

Jesus óepanké?

47 Wa?di ihí'máadíbo báyéki t'owa dipówá. Judas-di ovâypädémá?, i-á wêe in tä'dí wíje khäge'nin diwedí'i'vá namuu, hedí Jesus nawin diwepiye namää óep'ohtsä-ídí.

48 Hewänbo Jesus-di óetu'an, "Judas, ti naa t'ähki t'owagí' o'aypuyä'i díp'ohtsää ná'in t'owaví mange díkáanídí?"

49 Háa Jesus óekhâymáa'in iví khäge'nin i-ádí diji'in dâymû?, hedí óetsika'yan, "Nanbí Sedó, ti nanbí tsijó phá'dí hä'in t'owa äyyäa-í?"

50 Wí wêe iví khäge'nin diwedi iví tsijó phá'dí i' owha' p'ó'dédí'ví t'ôe'i p'ó'dé óewhädí, hedi iví ko'díngédíwin oje he'yinbo' ônt'ó'ts'á'.

51 Hewänbo Jesus-di ovâytu'an, "Wíyá ha'wâa wí'úví'amípí," hedi i' senbí oje ônwáykídídi ûnwówa.

52 Nă'in di'ää'in Jesus óekáyjídí in owha' p'ó'dédí'indá hedá i' hay'i méesatewin sundadóví tsonnindá hedá wây-á Hudíyoví tsonnindá dimuu. Jesus-di ovâytsika'yan, "Heháadan unbí tsijó phá' wóégé unbí phé wóégá í'ää naa díyâq-ídí wí jänákíkandi' omuu waagibá?

53 Thamuwaagi i' méesate hay'i ee naa undádí oji', hedi wídípanké'pí. Hewänbo nă-á ihaydího' un únná nă'in úví'amídí, hedá i' Penísendi-á ihaydího' ûnná iví kay ikeeyamídí, i-á wáy t'owa dínkhunná' diwe natsonji'i-á namuu."

Peter-di ovâytu'an Jesus wí'óetaapí'in

54 Jesus óepanké'dí i' owha' shánkí p'ó'dédí'ví tewhá eepiye' óeho', hedi óets'úde. Wa' óehon dihaydí Peter-á tí'úugá kayí'dídíbo-á nawóemän.

55 I' tewháví tehpaá búge wáy ho naphahte'en, hedi i'ge wên t'owa dívíkw'ódi. Peter-á inbí jâa isóge.

56 Iwe na'ändí phaadi óekonámä' hedi wí t'ôe'i a'yúdí óedamúndedi natú, "Nă'i sennänkun Jesus-ádíba najiwän."

57 Hewänbo Peter natú, "Joe, naadá wídótaapí."

58 Hây napóe ihaydá wíyá to'wídá Peter-á óemû'dá óetu'an, "In Jesus-ví'in diwedi unmuu-ákun." Hewänbo Peter-di óetu'an, "Joe, naa-á joe."

59 Hedi ma' wí óda naphade ihaydá wíyá wêe-á kay'indi natú, "Nă'i sendá Galilee-wibá namuudi ta'gendi Jesus-ádíba najiwän."

60 Hewänbo Peter-di óetu'an, "Naa wídínhanginnáhpí hääwí i'gedí bihí'máa'in." Wa'dí ihí'máa ihaydíbo wí dee sen ikin.

61 Ihaydíba tewhá ívedí Nanbí Sedó Jesus ibéedí Peter óedamû', hedi Peter ûn'ánpówá háa Jesus-di óetu'an waa: "Tha'di hédéndí wa' i' dee sen ikinpídíbo', powin untúuní naa wídítaapí'in" gin ho óetu'an.

62 Hedi Peter i' tehpaá já'wépiye napeedi hânho isíhtää.

In sundadódi Jesus óejänäki'an

63 In senä' Jesus óe'áyinmáa'indi t'ämäge óetumáa hedá óemahpúude'.

64 Hedá óetsíwhi'andí óetu'an, "U-á úhanginná háa napuwagi'o'in wa' napóepídíbo'. Dítu'an, to'dan wóemahpúu?"

65 Hedá wíyá shánkílilee-wibá namuudi ta'gendi Je t'ämäge háa óetumáa.

In Hudíyo tunjowa'di Jesus iví'gedí óetsika'máa

66 Wa'déedí nanân dihaydí in Hudíyo tsonnindá in owha' p'ó'dédí'indá hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá dívíwé'ge'an, indá in Hudíyoví tunjowa' dimuu, hedi Jesus in tunjowa' wháagépiye óeho',

67 hedi óetsika'yan, "Ti ta'gendi u-ân unmuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí? Dítu'an." I'dí ovâytu'an, "Wâytu'an wänbo há'to dínwäyü-í,

68 hedi naadá undá hääwí wâytsika'yandá há'to hääbo dít'ôe'amí.

69 Hewänbo năa iwedi páadépiye naa t'ähki t'owagi' o'aypuyä'i' omuu'i Jôesi Tádáví ko'díngédí ochangi'o, i-á t'ähki kay imáa'i namuu."

70 Hedáhá' t'ähkídíbo óetsika'yan, "Ti untunda' u-ân Jôesi Tádáví ay unmuu'in?" I'dí ovâytu'an, "Háa unbo ítú waa."

71 Hedáhá' dívítu'an, "Wây-á to'wên wígintáypí iví'gedí dítu'âamídí. Iví sópho iwedíbo nă'i tun gip it'oe."

23

Jesus oe Pilate-ví'piye óeho'

¹ Hedi in tunjowa' t'ähkí dívíwínú, hedi indihó Jesus oe Pilate-ví'piye óeho'.

² Hedi Pilate-ví'we óekándí ònt'aywó'dichänundedi ditú, "Nä'i sendá nanbí t'owa ovâyt'e'ya'do', hedá i'di ovâytu'an Caesar wí'õe-tax-wá'âa-ípí, hedá wá' natú i-á namuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, hedânho natunda' wí tsondi hay'ibá namuu'in."

³ Pilate-di Jesus óetsika'yan, "Ti u-á in Hudíyoví tsondi hay'i unmuu?" Jesus-di óetu'an, "Háa u'bo untú waa."

⁴ Pilate-di in owha' p'ó'dédí'in hedá in báyéki t'owa iwe diwinnindá ovâytu'an, "Nä'i sendá naadi wên t'aywó'nin wänbo wídônshaapí."

⁵ Hewänbo indá kay'indi Pilate óetumáa, "I'dá iví háhkan ûnmuu'i'di nanbí t'owa ovâyt'e'ya'do'. Oe Galilee nange iwe páadé gin its'an'an, iwedá Judea nange i'gá t'ähká, hedá nää-á nääwá napówá hanbá i'amídí."

Jesus oe Herod-ví'piye óeho'

⁶ Pilate ná'in nat'oedi ovâytsika'yan, "Ti ná'i sendá Galilee-wi namuu?"

⁷ Hedi "hoi" gin ditú ihaydi Pilate-di Jesus oe Herod-ví'piye óesan, gá Herod-dá oe Galilee p'ó'dédí' namuudân, hedi nää-á oe Jerusalem-dá na'än.

⁸ Herod nahíhchanpóe Jesus óemû'di. Gáhäädibo napuwäda', iví'gediho nat'oedi, hediho nada' Jesus-di wên pínnán òn'amídí imúuní'in.

⁹ Herod-di báyéki tsika óetsika'yan, hebo Jesus-dá háabo wí'óetu'anpí.

¹⁰ In owha' p'ó'dédí'indá hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá iwe diwindi kaygindi Jesus ònhíwóhpíchänunde'.

¹¹ Hedi Herod-dádí in sundado-ádi t'ämäge Jesus óe'o', hedáân, hedi jänäkí-á i-á dá dimuu. Herod-dá ovâytu'an wên sa'wó'nin k'éwé'in to Jesus óe'aawé-í, hedáhá' Pilate-ví'piye óewáysan.

¹² Páadé ihaydibo Herod-ádi Pilate-ádi hänmindá damuuwän, hebo ihay thaabá híwó'nin k'ema'indá dapóe.

Jesus óekhe'khâymaa, hewänbo Barabbas-á óema'p'ädi

¹³ Pilate-di in owha' p'ó'dédí'indá hedá in wé'gen Hudíyoví p'ó'dédí'indádí wây-á t'owa-ádi ovâywé'getu'an,

¹⁴ hedi ovâytu'an, "Undá ná'i sen naví páadépiye dînmaa, hedi dítu'an t'owa ovâyt'e'ya'do'in. Unbí páadépiyebo naadi iví'gedi dótsika'yan, hebo háawin t'aywó'nin bínchänunde wänbo wídônshaapí.

¹⁵ Herod-di wänbo-á háawin wên t'aywó'nin wí'ônshaapí, hediho nanbí'piyebá óewáysan. Nä'i sendá hääwí híwóhpí wí'i'anpí óeháyjídí.

¹⁶ Hediho otsonpúuwí púwhí'dí óewhääni'in hedáhá' dóma'p'ädi-í."

¹⁷ Paayo p'óe waa i' Passover shánki'eedi naná' dihaydi Pilate-di wêe pan óema'p'ädínde', hedânho gin natú.

¹⁸ Hewänbo t'ähkí in t'owa dívítuwínú, "Nä'i sen náhe', hedi Barabbas-á na'ingí' nâama'p'ädi-í."

¹⁹ (Barabbas-á oe pan diwe óesóge gá in t'owa i' bú' iwe'in p'ó'dédí'indádí ovâytsaakannandân, hedá i'dá ovây't'owat'ahanú.)

²⁰ Hewänbo Pilate nada' Jesus óema'p'ädi-í'in, hediho in t'owa wíyá ovâyhée'an.

²¹ Hebo indá ihayda' dívítuwínúnde', "Wên phé'win deedi nát'óhtägek'u'"

²² Pilate-di powingedi ovâytu'an, "Háadan gin dó'amí? Háawin yä'däapí'innan i'an? Naadi háawin t'aywó'nin wänbo wídônshaapí óeháyjídí. Hediho otsonpúuwí púwhí'dí óewhääni'in hedá dóma'p'ädi-í."

23 Hewänbo kaygindi ihe?jidida? ditû? Pilate-dá Jesus phé?win deedi óet'óhtägek'úuwí'in, hedi hânho dívítuwínúndediho dit'anpóe.

24 Pilate nahíje háa óedaa'an waa i'amídi,

25 hediho Barabbas, i? sen in tsonnin ovâyâ?i? hedá ovâyt'owat'ahánú?i? namuu?i? óema?p'ädi, hewänbo natsonpóe Jesus óe'amí'in háa dida? waa.

Jesus oe Calvary-piye óeho?

26 Hedáhá? Jesus iwedi óeho?. Dimän dihaydá wí sen Cyrene nangewi namuu?i?, Simon gin nakháwä?i?, oe nava iwedi i? bú? eepiye na?ädi óejay, hedi in sundadodi in phé?win iví?di ôn?í'k'û?di Jesus-ví tí'úugé óepu?nan.

27 Báyéki t'owa wá? Jesus ûnwóemän, hedá wên kwiyä? dimännindá hânho di-taachanpóedá dívíphkhúmáhpúude?, hedá háa iphadende?in namuudi diséje?.

28 Jesus ibeedi ovâytu?an, "Un kwiyä? Jerusalem-win, naa omuudi wí'úvisíhtäâ-ípi, hewänbo ungi?-á unbí áyyäâgi?-á úvisíhtäâ-í.

29 Wáy wí thaa naná? dihaydi t'owa ditúuni 'Híhchan dâymá?ve-í in dínkodipi?in díví'áyyamídi, hedá in hânhay wänbo díví'ayyanpi?indá wí ay wänbo dâý?âytsäâ?anpi?indá wá? híhchan dâymá?ve-í.

30 Ihaydáho in Jerusalem-?in t'owa dida?i? i? p'in inbî?di nakaanú-í?in hedá i? okúdá ovâykhä?kw'ôeni?indá.

31 Naa wên tay wówá?in waagi?bá omuu?i híwóhpi? dínpoe?o. Hewänbo indá tay t'aa?i waaginbá dimuudi shánki p'ändíki dínpuwagi?o."

32 Hedá wây-á wíje sená?dá Jesus-ádíba ovänhon ovänháyjídi. Nã?in sená?dá jänäkíkaninnân damuu.

Jesus wên wíje sänminbí pinudi phé?win deedi óet'óhtägek'ú?

33 Hedi wên okú iwe dipówá, "In p'óhkhúbay" gin dâytu?o?, hedi Jesus phé?win deedi óet'óhtägek'ú?, hedá in wíje jänäkíkanindá wá? hanbá ovän'an. Wêe Jesus-ví yä?mängedí óewínú hedá i? wêe-á iví ko?dínge?dá.

34 Hedi Jesus natú, "Táda, ovây?owóje-í, háa díví'o?in wídínhanginnáhpídi." In sundado-á díví'áyan iví aa dívíweejé-ídi.

35 In t'owa iví nú? iwe diwindi óemúnde?, hedá in Hudíyo p'ó?dédí?indá t'ämäga óetumáa. Ditû?, "Pi?wëndá i?di ovây?aywon, hedi i-á i? to?wí Jôesi Tádadí t'owa ovây?aywoenídí óesóge?i? namuudá, wí?bo ipi?aywoeni?in ûnkây?ä?."

36 Hedi in sundadodi wá? t'ämäge háa óe?o?. Iví?piye dimäädi wí méena ojohay?i-á ônpähtuye,

37 hedi óetu?an, "In Hudíyoví tsondi hay?i unmuudá wí?bo ópi?aywon."

38 Wên phéphá?ay iví phé?win kw'áye nat'í'k'óe eedi ginnân nata?muu: "Nã?i-á in Hudíyoví tsondi hay?i namuu."

39 Wêe t'aywóhkandi? phé?win deedi nawhi?wondi?di óejänäkítumáadí, óetu?an, "Untúhpi?an u-ân unmuu i? to?wí Jôesi Tádadí óesóge?i? t'owa ovây?aywoenídí. Hedáho wí?bo ópi?aywon, hedá na?indá wá? dín?aywoeni?"

40 Hebo i? wêe natú, "Ha?wâa wívihée?amípi. Ti Jôesi Táda oe makówá na?ändi? wínâa?a?ginpi?an? Nã?i sen óetuhchänunde waagibá u wá? wóetuhchänunde?,

41 hedi u-ádi naa-ádi dítuhchänundedi híwó namuu, gá híwóhpi? äñ?andi nanbí tuhchänu-á gän?äädân. Hebo nã?i sendá háabo híwóhpi? wí?i?anpi."

42 Hedáhá? Jesus óetu?an, "Jesus, owáy unp'ó?dédí?sogedeedi unwáy?äâ ihaydi naa wídí'ódé?nípi."

43 Jesus-di óetu?an, "Nã?in wítu?âamí, nää thaa-á owáy t'ähki sa?wó naná? diwe naa-ádi unchaní."

Jesus nachuu

44 Taagepiye iwáypiye naná, hebo i' than namuwähán, hedi i'ge t'ähkí nakhunpóe thí'êedi poje puwahay.

45 Ihayhääbá in aa nakhaaná'nin i' méesate hay'i khó'jé nawhi'wonnindá pínu-á nasivedee.

46 Hedáhá' Jesus kaygi natú, "Tádá, naa uví mange dáymä', naví p'oewāhāā dínke'." Hedi gin natú ihaydiho t'ä'gedi ihāā'an.

47 I' sundado p'ó'dedi' iwe nawindi háa napóe'in imû'di Jôesi Tádá kw'áayébo' óemáa, hedi natú, "Ta'gendi ná'i sendá iví wówátsi ta'ge ihon."

48 In báyéki t'owa iwe dik'aapuwāwinnin háa napóe'in dāymû'di inbí'piye dívíweeho', hedi inbí pīkhkū dāymahpūude ditaachanpóedí.

49 Hebo wáy wên kwiyä' Galilee nange iwedi Jesus-ádí di'ää'in, hedá wây-á t'owa iví k'ema'in ûnmuu'indá, kayi' diwebo diwin dāymúndedi.

Jesus óekhā'k'û'

50-51 Wí sen Joseph gin nakháwä'i wá' iwebá naji', oe Judea nangewi bú'ay iwe'i-ân namuu, Arimathea gin dāytu'o'i'. I-á iví wówátsi ta'ge ihon, hedi natsikhaji' Jôesi Tádádí óesôege-ídí i' to'wí t'owa ovây'aywoeni'i'. I-á wínachanpóepí híwó'nin namuu'in háa in Hudíyo tunjowa' díví'ánshaamägi'indá hedá díví'annindá Jesus óeháyí gin ditú ihaydi.

52 Hediho Jesus nachuu ihaydi Joseph oe Pilate-vi'piye namää óedaa'amídí i' pení óemäänídí óekhā'k'úuwídí.

53 Hedi óemägidi in phé'win diwedi óewáve, hedá wên híwó'nin aa iwá óe'ánk'û', hedi wí khähkugi' pho ee óek'û', i' t'owáwi k'uu iwe dāyts'â'i', iwá wa'di tóebo wí'óekhā'k'û'pí.

54 I' thaa-á in Hudíyo dívíhääwíkhây'o' kaykhanwówa thaagí', hedi i' kaykhanwówa thaa-á ho napowa'ä'.

55 In kwiyä' Jesus-ádí oe Galilee nangedi di'ää'indá Joseph-á ûnwóemää, hedi háa Jesus oe t'owápho ee óek'û' waa dāymû'.

56 Hedi inbí'piye diwáymää, hedi wí sa'wó nasundi woe-ádí ka'p'oe-ádí dāykhây'an i' pení óe'ääyü-ídí. Hebo wíyá tháwän i' kaykhanwówa thaa nanândi wídívít'ôe'anpí in Hudíyoví kuu dínmuudi.

24

Jesus wówá'i napee

1 Wíyá tháwändá Dumíngu naná, hedi nathamupuwa'ä' ihaydi in kwiyä' i penípho iwepiye diwáymää i sa'wó nasundi woe dāykhây'andi wógegé.

2 Iwe i' k'uu i' t'owápho iwedi ho nahângemuudi dāymû',

3 hediho ee dits'ú, hebo Nanbí Sedó Jesus nat'ahándi wídâyshaapí.

4 Iwe diwānpiwindi wídínhanginnáhpí háa díví'ánshaa'amí'in. Ihaydi tsikhagipí wíje senä' waabá dānchāā'in inbí nú' dakwínudee, hânho ots'á'ida' da'a'wennin.

5 In kwiyä' hânho dikhunwôeda'di dívíwānpip'ó't'ää, hedi in senä'di ovāyту'an, "Heháadan wí nawówáji'i' in pení ovāykhā'kw'óe'ó ee bīntuwāmáa?

6 Jesus-á náwe wínak'óepí, i-á nawáywówápóe-á. Ti wí'ún'ánshaapí'an háa wovāyту'annin wa' oe Galilee naji' ihaydi?

7 Ginnân natú: 'Naa t'ähkí t'owagi' o'aypuyä'i-á in yä'dâapí'in t'owaví mange díkáani. Hedá phé'win deedá díkhe'khāymáa, hewänbo iwedi i' powage'i thaa iwe owáywówápuwagi'o.' "

8 Ihaydi in kwiyä' dín'ánpówá háa Jesus-di ovāyту'annin,

9 hedi iwedi dimäädi in tã'di wêe Jesus-vi' khäge'nindá hedá wây-á iví k'ema'indá háa napóe'in ovāyт'ôe'an.

10 Ná'innân dimuu in kwiyä': Mary Magdalene-dá hedá Joanna-á, hedá wíyá Mary-á, James-vi jíyá ûnmuu'i', hedá wây-á kwiyä'dá wá' indádí diji'.

11 Hewänbo Jesus-ví khäge'nin di'ân háa in kwiya'di oväyту'an waa wäyupí' hí'đá'mân namuu'in, hediho háa ditú'in wíđívíwäyupí.

12 Hewänbo Peter-á napeedi i' penípho iwepiye i'ää, hedi it'äädi itsíhkídi, hedi wí aada' Jesus na'ánmú'de'i' imú', hedi iví'piye nawáymäädí na'ánde', "Hân hîn napóe?"

In wíje oe Emmaus bú'aypiye damänninbí'piye Jesus ipikeeyan

13 I' thaabá-á wíje Jesus-ví k'ema'in wí bú'aypiye damän, iwá Emmaus gin dâytú'o', i-á mađi tsé ihay míya-á Jerusalem-di naná.

14-15 In wíje ná'i háa napóe i'gedi wí'bo dänhí'máa, hedi däntsika'máa "Háadangú ná'i t'ähkí gin napóe?" Jesus-di ovänkáa, hedi indádíba namää.

16 Hewänbo indá wí'óetaapí, inbí tsée iwedi dänkaapóedí.

17 Hedi Jesus-di oväntsika'yan, "Hää i'gedan hânho jashawó' dänhí'máa damändi?" In wíje däntsi'wóyí' hedi dabo'aats'aymuu,

18 hedi i' wêe Cleophas gin nakháwä'i'di óetu'an, "U'đá'mân kavêe t'ähkí in oe Jerusalem di'ádâaji'in diwedi wí'úhanginnáhpí háa ná'i phade thaa eeje napoe'o'in."

19 Jesus-di oväntsika'yan, "Hân handi napoe'o?" Óetu'an, "Gá Jesus oe Nazareth-wi háa ûnpóe'innân. I-á Jôesi Tádáví tukhe'bi ûnmuu, hedi Jôesi Tádá-ádí hedá in t'owa-ádí dâymû' iví hí'-á iví tsiyekandá ûnkay'in.

20 Nanbí owha'p'ó'đedí'indá hedá wây-á nanbí tsonnindá in Rome-winbí mange Jesus óekán hedânho indá óetuhchänuđi óeháyíđí, hediho phé'win deedi óet'óhtägek'û'.

21 Hewänbo na'indá gi'ân i-ân i' namuu na'in Israel-'in dímahpädikhây máa'i'. Hedi náa thaa-á i' poje thaa-áho naná han napóe iwedi.

22 Hedá wá' wên kwiya' na'inbí'wedi dimuu'indi ditú'an wên háawên na'in díháa'annin. Hédéndí hé'đibo ee Jesus óekhä'k'û' iwáygé diji',

23 hewänbo wí'óeshaapí. Diwáy'äädi ditú wên makówáwin t'ôepa'aa'in inbí'piye da-keepóedí oväyту'an Jesus-á nawówäji'in.

24 Wáy wên na'indádí diji'in i' penípho iwepiye dimää, hedi háa in kwiya' ditú waa dâymû', hewänbo Jesus-á wíđâymu'pí" gin in wíjedi Jesus óetu'an.

25 Ihayđáhá' Jesus-di oväntú'an, "Undá ánshaapí'in damuu, hedá dawäyukâymuuđi t'ähkí háa in Jôesi Tádáví tukhe'min ditú waa wíđänwäyundepí.

26 Ditúhpí'an i' to'wí Jôesi Tádádí óesogekhây máa'i' t'owa ovây'aywoenídí ta'gendi ná'i hääwí it'ôephädekhây máa'in, hedáhá' ên na'in díháa'annin. Hédéshánkí tsondi hay'i-á óepa'í."

27 Hedi Jesus-di háa Jôesi Tádáví ta'nin diwe iví'gedi natú'nin t'ähkí ovänthayyan. Háa Moses natú'in páadé oväntú'an, iwedáhá' in Jôesi Tádáví tukhe'mindá in wé'gen ta'kannindá háa ditú'indá.

28 I' bú'ay dimän diwe tsowa dipowamän, hedi Jesus-á wa'di wíyá wáypiye namän waagibá i'an.

29 Hewänbo óepunmääni'in wíđada'pí, hediho' óetu'an, "Na'indádí ówóyí'. Hääđanho napuwamän, nathaaphademänho'." Hediho indádí i' tewhá ee nats'ûndi iwóyí'.

30 Indádí nahúu'ân dihayđi i' pává ikê'đi ikú'daa'an, hedá iháve, hedá ovänmägi.

31 Ihayđibá datsíwaadee waa dapóe, hediho to'wí namuu'in dántaa, hewänbo wesebo wíyá winakeepépi.

32 Hedi dântumáa, "Oe p'óegé gimän dihayđi, Jôesi Tádáví hí' i'gedá dínthayjodi, nanbí pín kaygi gän'a'yäpóepí'an."

33 Wesebo oe Jerusalem-piye dawáymää, hedi Jesus-ví tã'di wêe khäge'nindádí hedá wây-á wên diwé'gekw'óndádí dänshaa.

34 Ná'in diwé'gekw'ó'nindi oväntú'an, "Nanbí Sedó Jesus-á ta'gendi nawáywówápóe, hedi Simon Peter-bí'piye nakeepóe."

³⁵ Ihaydáhá' in wíjedi ovâytu'an háa napóe'in ee p'óegé damän dihaydi, hedá hádídí Nanbí Sedó Jesus dántaa'indá i' pává iháve ihaydi.

Jesus ivi khäge'ninbí'piye ipikeeyan

³⁶ Wa'di dänhi'máa ihaydibo Jesus-á inbí páadépiyá nakwinudee, hedi ovâytu'an, "Ánshaaginpídibo' íkwoní."

³⁷ Hânho ovâypihäädí di'ân wí p'oewaahâa-ân dínkeepóe'in.

³⁸ Hewänbo Jesus-di ovâytsika'yan, "Heháadan íkhunwôeda"? Háadan í'ánde' mađi naa ta'gendi wó'muupí'in?

³⁹ Naví mandá naví ándá dînmú'dí. Naa-ânkun omuu. Dítäägé-í, hedânho únhanginnáanı wí p'oewaahâa wó'muupí'in. Naa tûu-á phékhkú-á omuu. Wí p'oewaahâa-á ha'wâa'i wínamuupí."

⁴⁰ Hedi ha'wâa natú ihaydá ivi mandá ivi ándá ovâykeeyan.

⁴¹ Hânho dihihchan wänbo ovâyháa'an, hedá kây'indá dínpo'e'ó díwíwäyü-ídí háa natú'in. I'di ovâytsika'yan, "Ti koegi' hääwí nää únsaa?"

⁴²⁻⁴³ Hediho wí paa natseemuu'i' óemägi, hedi inbí páadépiyebo ik'oe.

⁴⁴ Ihaydáhá' ovâytu'an, "Undádíbo wa' oji' ihaydi naadi wâytu'an hääwí Jôesi Tádáví ta'nin diwe natú'di-áho nakhây'ä' napúuwí'in, t'ähki háa Moses ita'nandi-á, Jôesi Tádáví tukhe'min ditú'i-á, hedá i' Psalms gin dâytu'o' iwe nata'muu'i-á."

⁴⁵ Hedi ovâykhäge'nan híwó dika'póewídí háa Jôesi Tádáví ta'nin diwe nata'muu'in.

⁴⁶ Ovâytu'an, "Nä'i tundáho nata'muu: I' to'wí Jôesi Tádáví óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí it'ôepaadé-í nachuu píhay, hedi iwedá i' powage'i' thaa iwá nawáywówápúuwí,

⁴⁷ hedi i-á natsonpúuwí páadé in Jerusalem-win hedá iwedá wéngé t'ähki'in t'owa-á ovâytu'âmí inbí t'aywó'dí dâyjoe'ámí hedânho ovây'owóje-ídí, gin nata'muu.

⁴⁸ Hedi undá nã'i hääwí bînmú' i'gedi t'owa bînt'ôe'ámí.

⁴⁹ Hedi nää i' Yä'dâa'i P'oewaahâa unbí'piye wâysaaní, i-á naví Tádáví wovâytu'an wovâymääni'in. Hewänbo nää Jerusalem-bo úwíwóyí'ni unbí kay oe makówáđí wovâymägi píhay."

Jesus oe makówápiye napee

⁵⁰ Hedáhá' Jerusalem diwedi ovâypiyedi i' bú'ay Bethany gin dâytu'o' iweway ovâyho', hedi ikhóhtegedi Jôesi Tádá óedaa'an híwó ovây'ámí.

⁵¹ Wa' gin i'odibo' inbí'wedí iwijedi oe makówápiye napee.

⁵² Indá díwídege'dikw'óđi óe'a'ginmääníđí, hedáhá' oe Jerusalem-piyá hânho híhchandi diwáymää.

⁵³ Oe méesate hay'i eebo ihayda' dimää'ä hedá ditú' Jôesi Tádá-á hay'i namuu'in.

I Híwó'di Tun Jesus Christ-Ví'gedi John Ita'nandi'

I to'wí In Tuu gin nakháwǎ'i nawówátsipäyi', i-á Jesus-ân namuu

¹ Hǎn'oe ts'anpáadé nanân diwe i to'wí In Tuu gin nakháwǎ'i nayiho'. I-á Yôesi Tádá-ádí nayi', hedi i-á Yôesibá namuu.

² I-áho oe ts'anpáadé nanân diwe Yôesi Tádá-ádí nayi'.

³ Hǎäwí t'ǎhki ikhíyé, hedi i-á wí'ikhíyépidá hǎäbo wínakhí'yenpí.

⁴ I-á wí'bo wówátsi napäyi', hedi ná'in wówátsi-á ko nakeepo' t'owagi' waagi'ba namuu.

⁵ Ná'i ko nakhuuná' dee nakeepo', hedi hǎädi wänbo t'ǎhki nakeepo' tobáháa nakhuunân wänbo'.

⁶⁻⁷ Wí sen John gin nakháwǎ'i Yôesi Tádádí óesan ná'i ko i'gedi t'owa ovâytu'âamídí, hedânho John-bí hi' dit'oedi to'wên t'ǎhki dívíwhäyú-ídi i to'wí i ko namuu'iví'piye'.

⁸ John-dá i ko-á wínamuupí, hewänbo i na'ää t'owa ovâytu'âamídí to'wí i ko namuu'in.

⁹ Ná'i to'wí In Tuu gin nakháwǎ'i i ta'gendi ko namuu, hedi náä oepáa k'aydipiye' na'äädi t'ǎhki t'owa ovâykothayyo'.

¹⁰ Náä oepáa k'aydi i nayi', hebo tobáháa ná'i oepáa ho ikhíyé wänbo', in t'owa náädi diyí'indi wí'óetaapí.

¹¹ I hǎäwí ikhíyé'i iví' ûnmuu, hedi ipiye' na'ää, hewänbo iví t'owadi wänbo wí'óeséegi'anpí.

¹² Hewänbo wáy wëndidá óeséegi'andá iví'piye' dívíwhäyü, hedi ná'in t'ǎhki idi ovâymägi Yôesi Tádávi äy dipúwídí.

¹³ Hedi Yôesi Tádávi äy dipóe ihaydi wíyá di'äpuyä waa dínpóe, hewänbo t'owa di'äpuyä náä oepáa k'aydi waagibá wídi'äpuyäpí, hedi háa i tádá-ádí i yíyá-ádí dachanpóedíbo wänbo-á yoe, hedi háa wí sen nawänpitúdíbo wänbo-á yoe. Yôesi Tádádân ná'in wówátsi ovâymägi.

¹⁴ I to'wí In Tuu gin nakháwǎ'i wí t'owa napaa, hedi wí háy tǎhki na'indádí nayi'. Báyéki hay'i namuu'in äymû', gá Yôesi Tádávi wí' ayda' ûn'ändi' namuudân. I-á báyéki séegísehkanä imáa, hedi háa i natú waa t'ǎhki ta'gen namuu.

¹⁵ To'wí i namuu'in John-di in t'owa ovâytu'an. Oe ahkon deedi John nayidi kaygi ovâytumáa, "Naadi wäyту'an naví tí'úugéba wí to'wí napowagit'óe'in, hedi i-á naví shánki kw'áye namuu, gá naa o'äpuyäpidíbo i-á hǎädi wänbo t'ǎhki nawówáyidân. Ná'i-ânkun i namuu iví'gedi wáyhi'máa'i'."

¹⁶ Báyéki séegísehkanä imáadi, ihayda' híwó'di hǎäwí iví'wedi gín'ä'.

¹⁷ Yôesi Tádádí Moses óetu'an iví tsontuu na'in dímäáni'in, hewänbo Jesus Christ-ân óesan séegísehkanä-á hedá in ta'gen namuu'indá dínkeeyamídí.

¹⁸ To'wídí wänbo hǎnhay wänbo Yôesi Tádá wí'óemû'pí. Hewänbo háawi i namuu'in iví wí'da' ay ûnmuu'i' iví nú' na'ändidân na'in dínkeeyan.

Háa John i p'ó'p'oekandi in t'owa ovâytu'annin

¹⁹ Owáy Jerusalem búu'ú wǎhǎädi in Hudíyoví p'ó'dédí'indi wên owha'-á hedá wên méesate'in khäge'nindá ovâysan John i p'ó'p'oekandi' óetsikáyi'nídí, "To-an unmuu" gin,

²⁰ hedi kinnân idi ovâytu'an: "Naa i to'wí Yôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí wó'muupí." Kaaginpidíbo thay'eedi kin ovâytu'an.

²¹ Hedi óetsikáyin, "Hedi to-an unmuu? Ti Elijah-ân unmuu?" Idi ovâytu'an, "Naa-á i wó'muupí." Hedáhá' óetsikáyin, "Ti Yôesi Tádávi tukhe'bi' i äytsíkha'máa'i-ân unmuu?"

²² Hedi ovâytu'an, "Yoe." Hedáhá' óetu'an, "Dítu'an to-an unmuu, hedânho in to'wên na'in dísanin äyt'óe'amídí háa untú'in. Úví'gedi dít'óe'an."

23 John-di ovâyhée'an hedânho dín'ánpówá-ídí háa Yôesi Tádáví tukhe'bi' Isaiah hân'oebo natú'in, hedi ná'i-á Isaiah-ví hí' ûnmuu:

Wí to'wí oe ahkon deedi ûntuhkwíntúní,

'In p'oe binta'ge'an i shánkí natsonyi'igí?'

"Ná'i to'wí han natú'i waagi'ba naa omuu" gin John-di ovâytu'an.

24 Wáy wên in ovâysannin John óetsikáyi'nídí Pharisees dimuu,

25 hedi indi óetu'an, "I to'wí Yôesi Tádáví óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí wí'unmuupí, Elijah wänbo-á yoe, háa Yôesi Tádáví tukhe'bi áytsíkha'máa'i wänbo-á yoe. Hedi háadan handi ná'in t'owa ovâyp'ó'p'oe'o'?"

26-27 John-di ovâytu'an, "Naadá p'oedida' dovâyp'ó'p'oe'o', hewänbo unbí yâadi wáydí wí to'wí bîntaapí' nayi', hedi tobá naví tí'úugé napówá wänbo', naa ihay híwó'di wó'muupí iví anto wänbo dônma'p'âdi-ídí."

28 T'ähkí ná'i owáy Bethany búu'ú'ay wähhä napóe, oe Jordan p'o' p'ânädi John nayidi in t'owa ovâyp'ó'p'oe'o' iwe.

Jesus-á wí k'úwá'ay Yôesi Tádáví óesandi' waagi'ba namuu

29 Wíyá tháwän John-di Jesus óemû' ee nayi' iwepiye' na'ädi, hedi iví'gedi natú, "Binmú'dí i na'ä'i'. I-á Yôesi Tádáví óesan wí k'úwá'ay waagi'ba nachúu-ídí, t'ähkí t'owaví t'aywó'di ovâyáa'amídí.

30 Ná'ibá i namuu iví'gedi wâyhée'an. Naa otú, 'Naví tí'úugéba wí sen napówá-í, hedi i-á naví shánkí kw'áye namuu, gá naa o'aypuyäpídíbo' i-á häädi wänbo t'ähkí nawówayidân.'

31 Tobá to'wí namúní'in naa wídnhanginnáhpí wänbo', naa o'äa-á p'oedi wâyp'ó'p'oe'amídí, hedânho un Israel-'in t'owa i bîntáa-ídí."

32-33 John-di háa imû'in ovâytu'an. Natú, "Páadédi naa wídnhanginnáhpí to'wí Jesus namuu'in, hewänbo Yôesi Tádáví dísan p'oedi wâyp'ó'p'oe'amídí, heda idá dítu'an, 'I Yä'dâa'i P'oewahâa nawhândi nâapuwäkhâymaa, hedi wí to'wíwí'di isogekhâymaa. Hedi ná'i to'wídn i Yä'dâa'i P'oewahâa t'owa ovâymaa'ní wí p'ó'p'oekan waagibá' kin Yôesi Tádáví dítu'an. Hediho' i Yä'dâa'i P'oewahâa makówá'dí nawhândi wí k'o'wee waagibá dómû'-ákun, hedi Jesus-ví'di isóge.

34 Naa kin napóedí dómû', hedânho naadi wâytmáa Jesus-á Yôesi Tádáví ay ûnmuu."

Jesus-ví páadé'in khäge'nin

35-36 Wíyá tháwän John-dá'dí heda wíye iví khäge'nindá'dí Jesus naphademändi óemû', hedi Jesus-ví'gedi John natú, "Binmú'dí i Yôesi Tádáví óesandi' namuu'i'. Wí k'úwá'ay waagi'ba nachúu-í."

37 John-bí wíye khäge'nin háa John natú'in dat'oe, hedi Jesus-ví tí'úugé dawóemää.

38 Jesus ibéedí ûnwóe'ädi ovänmû', hedi oväntsikáyin, "Häa-an dada'?" Óetsikáyin, "Rabbi, wähhä-an unthaa?" (Rabbi-á "hähkandi" gin natú'da'.)

39 Idi oväntu'an, "Naa-á'dí bákä've, hedânho wänkeeyamídí." Hediho' i-á'dí damäädi wáygé nathaa'in dänmû'. Dipówá ihaydáho thé'êedi yôenu iwepiye' naná, hediho' i-á'díbo dänwóyí'.

40 Andrew-á Simon Peter-ví tí'ûu ûnmuu, hedi i-á in wíye in John-bí hí' dat'oe'di Jesus-á'dí damää'in diwedí'ibá namuu.

41 Wesebo Andrew iví pá'dây Simon ituwäho', hedi óeshaa ihaydi óetu'an, "Na'indi i Messiah äysha." (In hí' Messiah-á natú'da' "i to'wí Yôesi Tádáví óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí" gin.)

42 Hedi Andrew-di Simon Jesus-ví'piye' óeho'.

Jesus-di Simon óemû' ihaydi óetu'an, "U-á Simon unmuu, John-bí ay, hewänbo nää iwedi páadépiye' Cephas gin unkháwä-í. (Ná'in kháwä Cephas-á Peter-ân namuu, hedi natú'da' "wí k'uu" gin.)

Jesus-di Philip-á Nathanael-áđi oväntu'an i-áđi damú-i'in

⁴³ Wíyá tháwän Jesus i'ánshaamägi oe Galilee nangepiye' namú-íđi, hedí Philip óemú'đi óetu'an, "Naa-áđi ókã've."

⁴⁴ Philip-á Bethsaida-wi namuu, i búu'ú'ay Andrew-áđi Peter-áđi dathá'de iwebá.

⁴⁵ Philip-di Nathanael óetu'wäho', hedí óeshaa ihayđi óetu'an, "I to'wí Yôesi Tádáđi óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí âysha, i-á Jesus oe Nazareth-wi-ân namuu, Joseph-ví ay. Iví'gedân Moses itã'nan iví tã'nin diwe, hedá in Yôesi Tádáví tukhe'min wá' iví'gedi dâyta'nan."

⁴⁶ Nathanael-di Philip óetu'an, "Naa wó'ânpí hääwí wänbo Nazareth-wi-á híwó'di namuu'in." Philip-di Nathanael óetu'an, "Ókã've naa-áđi hedího wí'bo nâapimúní."

⁴⁷ Jesus-di Nathanael iví'piye' na'ãđi óemú', hedí iví'gedi natú, "Häwebâa wí na'ã' in Israel-wi khuu ta'gendi ihondi', i-á wínahôeyóhâhpí."

⁴⁸ Nathanael-di óetsikáyin, "Háđíđan naa dítaa?" Jesus-di óetu'an, "I fig tay ókhxü nú' un'ân dihayđi naadi wímú', Philip-di wóetukánnanpídibo'."

⁴⁹ Nathanael-di óetu'an, "Hâhkandi', nâbâa dínhanginná Ɂ-á Yôesi Tádáví ay-ân unmuu'in, Ɂ-á in Israel t'owaví tsondi hay'i unmuu."

⁵⁰ Jesus-di Nathanael óetu'an, "Nää navi'piye' biwhâyunde' gá wítu'andân in fig tay nú' naadi wímú'in, hewänbo hä'i wíts'antu'andíví shánkí he'endi hääwí nâapuwâkhâymaa."

⁵¹ Ta'gendi wítumáa, makówa nakhuudeedi bñpüwägít'óe, hedá naa t'owa t'âhkígí' o'aypuyã'iví'we in Yôesi Tádáví t'ôepã'aa'in diwhádedá diwáypi'dá bñpüwâkhâymaa."

2

Oe Cana búu'ú'ay dínkhóhtsaqná

¹ Wíye thaa naphade ihayđi owáy Galilee nange wãhãä dínkhóhtsaashánkí'diná, i búu'ú'ay Cana gin dâytu'o' iwe. Jesus-ví yíyá páadébo namäädího' iwe na'ân,

² hedá Jesus-á iví khãge'nindáda wá' ovâyhúutu'andího dimää.

³ T'âhkí i méena dínhan dihayđi Jesus-ví yíyáđi óetu'an, "Wíyá wíđínméenasapí."

⁴ Jesus-di óetu'an, "Yíyá, háadan kin dítumáa? Wa'đi ihayđi wíđinnáhpí naví t'ôe don'amídí."

⁵ Iví yíyáđi in húukhâysa'in ovâytu'an, "Háa idi wovâytu'an waa úví'amí."

⁶ Iwe sí p'onbay k'uudí napa'andi nasaa, t'owa dipówá'in díví'owíđi-íđi in Hudíyoví khuu dínmuu waagi. Nã'i p'onbay eeye wétã háa powintã galôn dihay nasadí'.

⁷ Jesus-di in dâyhúukhâysaa'in ovâytu'an, "Nã'i p'onbay bñp'ide," hedího p'éedí taye dâyp'ide.

⁸ Hedáhá' ovâytu'an, "Häwedího wí binwhahó'gí, hedí unbí tsondiví'we binhûu." Hedího háa ovâytu'an waa díví'an.

⁹ I p'oe dâyo'i naméenapaa, hedí in húukhâysa'inbí tsondi idää, hebo wí'ûnhanginnáhpí wáyge dâyhógi'in. In wé'ge'in dâyhúukhâysande'indã'mân dínhanginná. Hedího' idi i soyingi óetukánnan,

¹⁰ hedí óetu'an, "Wây-á t'owa i shánkí híwó'di méena páadé dâykhâysande', hedí t'owa díví'ihay'an dihaydânho i shánkí nak'âagipi' dâykhâysande'. Hewänbo Ɂ-á han wíví'anpí, Ɂ-á bitsíkha'an i shánkí híwó'di tí'úuge' ovâykhâysaa-íđi."

¹¹ Nã'in Jesus ee Cana búu'ú'ay Galilee nange wãhãä i'annin in páadé'in pínán t'ôe ovâykeeyannin namuu, hedí indího in t'owa ikeeyan i-ân hay'i namuu'in, hedí iví khãge'nin shánkí wänbo iví'piye' dívíwhâyü.

¹² T'âhkí nã'i naphade ihayđi Jesus-á iví yíyá-á iví tí'ûwindá hedá iví khãge'nindáđi Capernaum búu'ú'aypiye' dimää, hedí iweho wí hâyü thaa dívíwóyí'.

Jesus-di in dâyhäwíku'ch'áade'in i méesate hay'i iwedi ovâykhêpiye

13 In Hudíyoví shánkî'đi púnú' naná, Passover gin dâytu'o'i', hedi Jesus oe Jerusalem-piye' namää.

14 I méesate hay'i tehpaá búge in t'owa dâyhäwênku'ch'áadedi ovâymû', wéyu-á k'úwá-á k'o'wee-á dâyku'ch'áade', hedá wá' in dâychä'egó'o'in inbí máäsa eeye dikw'ôndi ovâymû'.

15 Wên púwhí' whihkannindi ipaa, hedi t'ähki i méesate hay'i iwedi ovâykhēpiye inbí k'úwá-á inbí wéyu-á wóegé, hedi in dâychä'egó'o'indá inbí chä' t'ämäpiye' ovâych'áa hedi inbí máäsa ovâyánú.

16 Hedá in dâyk'o'weeku'ch'áade'indá ovâytu'an, "Binyâa'an ná'i häawí nâwedi. Ná'i méesate-á naví Tádávi wháagé ûnná. Wí kuhte'i waagibá wiyá wíwînpáa-ípí."

17 Hediho' iví khäge'nin dín'ánpówá háa to'wí Yôesi Tádávi ta'nin diwe natú'in kin: Hânho uví wháagéđi dí'âyîngimädi wí phaadi naa díphakhanukhâymáa waagibá ochanpo',

hedi dâymû' Jesus hanbá nachaa'in.

18 In Hudíyoví p'ó'déđi'in iwáyge diyí'indi Jesus óetsikáyin, "Háawin wên pínán úkoedi dínkeeyamíđi, hedânho gínhanginnáidí ụ úk'óe'in ná'in t'owa ovâykhēpiyé-íđi?"

19 Jesus-di ovâytu'an, "Ná'i méesate bînnayüdi poeye thaa iwebo naa wiyá dótege-í."

20 Indi óetu'an, "Yónántä'đi sí (46) paayo ovâyho' ná'i méesate dâytege-íđi, hedi háđidan poeye thaa iwebo wiyá nâtege-í?"

21 Hewänbo Jesus-á iví túu'ú i'gedân ovâyhi'máa, i méesate hay'i i'gedá yoe.

22 Hediho chuwa iwedi nawáywówápóe ihaydi, iví khäge'nin ná'in natú'in dín'ánpówá, hedi Yôesi Tádávi ta'nin diwe háa natá'muu'in hedá ná'i tuu Jesus ihée'andi-á dívíwhäyu.

Jesus ûnhanginná t'ähki t'owa háawin dimuu'in

23 Wa'đi Jesus oe Jerusalem búu'ú nayi' ihaydi, in Hudíyoví shánkî'đi thaa Passover gin dâytu'o naná' dihaydi, báyéki t'owa i pínán ovâykeeyandi dâymû'đi iví'piye' dívíwhäyu.

24-25 Hewänbo Jesus wí'ipimägipí inbí mange. I-á wí'üntáypí wí to'wíđi t'owaví'gedi óetu'âamíđi, i-áho ûnhanginná háawin t'owa dimuu'in hedá háa inbí pí'ná khó'yé di'ánshaamuu'indá.

3

Nicodemus Jesus-ví'piye' namää

1-2 Wí sen Nicodemus gin nakháwä'i Jesus-ví'piye' khu'déedí namää. I-á Pharisee t'owa namuu hedá in Hudíyoví tsonnin diwedi'ibá namuu. Idi Jesus óetu'an, "Hähkandi', gínhanginná Yôesi Tádáđi wóesan na'in díhá'amíđi. Wí to'wí Yôesi Tádáđi óekhäge'máa'idá'mân ûnkoedi ikeeyamíđi i pínán ụđi dínkeeyo waagibá."

3 Jesus-di óetu'an, "Ta'gendi wítumáa, in to'wên wíyíđi."

4 Nicodemus-di óetsikáyin, "Háđidan wí to'wí nasówébo'wandi' wiyá nawáy'aypuyä-í? Wí'únkoedipí iví yíyávi aymúu iwe nawáyts'úníđi wiyá na'aypuyä-íđi."

5 Jesus-di óetu'an, "Ta'gendi wítumáa, in to'wên p'oe iwedi hedá i Yä'dâa'i P'oweahâavi'wedá di'âyuyä'indá'mân dínkoedi makówápiye' dimú-íđi."

6 To'wên t'owaví'wedi di'âyuyä'in t'owada'mân dimuu, hewänbndi wítumáa, in to'wên wíyó to'wên i Yä'dâa'i P'oweahâavi'wedi di'âyuyä'indá i Yä'dâa'i P'oweahâa dâymáa.

7 Wíwóeháa'amípi naadi wítu'andi, wiyá í'âyuyä-í'in únkhây'ä'.

8 Oepiyá nääpiyá iwaa'o', hedi i waa í't'o', hewänbo wí'únhanginnáhpí wăhăäpă'gedi na'ä'in háa wáypiye' namännin. Hedi hanbá wí'íka'póya'pí háđíđi wí to'wí i Yä'dâa'i P'oweahâavi'wedi na'aypuyä'in."

9 Nicodemus-di óetsikáyin, "Ti nakoedí-í ná'i häawí untú'đi' napúwíđi? Hândidan napúwí?"

10 Jesus-di óetu'an, "U-á wí Israel-'inbí háhkandi unmuu, hedi háadan ná'i háäwí i'gedi wí'unka'póya'pí?"

11 Ta'gendi wítumáa, ná'i dínhanginnân ni'gedi ívíhé'e'o', heda i háäwí äymû' i'gedá wâytu'o', hewänbo undá háa gitû'nin wídînséegí'opí.

12 Ná'i oepáa k'aydiwi háäwí i'gedi naadi wâytu'an, hedi un wí'úvíwhäyundepí, hediho hádídan úvíwhäyú-í makówáwi háäwí i'gedi wâytu'andi?"

13 Makówápiye' wíyá to'wí wänbo wínapéepí, i makówá iwedí nawhá'dida'mân, hedi naa-ân i omuu, t'ähki t'owagi' o'aypuyä'i'.

14 Moses owáy ahkónu wáy i pääyü kwäk'udi napa'andi' wên phé eedi iwhi'k'ú'di itege waagibá, naa t'ähki t'owagi' o'aypuyä'i' omuu'i' wá' phé eedi dítege-í. Kin nakhây'ä' napúwí'in

15 hediho to'wên t'ähki naví'piye' dívíwhäyunde'in wówátsi nahánde'pí'in dâymá've-í.

16 Yôesi Tádádí t'ähki t'owa hânho ovâyséegídí iví wí' ayda' ún'ändi' imági, hediho to'wên t'ähki iví ayví'piye' dívíwhäyü'in há'to dípedée-í hewänbo wówátsi nahánde'pí'in dâymá've-í.

17 Yôesi Tádá iví ay isan náä oepáa k'aydipiye' in t'owa ovây'aywoenídí, dínkhây'ä' ovâyutuchänú-í'in ovâytu'ämídá yoe.

18 To'wên t'ähki Yôesi Tádáví ayví'piye' dívíwhäyunde'in há'to ovâytu'amí ovâyutuchänú-í'in, hewänbo Yôesi Tádá ho natú in to'wên dívíwhäyupí'indá ovâyutuchänukhâymaa'in, gá iví wí' ayda' ún'ändiví'piye' wídívíwhäyupídân.

19 Yôesi Tádáví ay náä oepáa k'aydipiye' na'äá wí kohthay waagibá namúnídí hedânho t'owa dínkeepúwídí, hewänbo t'owa yä'dâapí dívítsiyekanhondi khuu eeyebo diyêni'in shánki ovâyhi'an i kohthay ipiye' dimú-íví'wedí. Hedânho Yôesi Tádádí ná'in t'owabá ovâyutuchänukhâymaa.

20 To'wên t'ähki yä'dâapí dívítsiyekanhonnindá i kohthay dâyt'ay, hediho ipiye' wídímänpí, háa dívítsiyekanhonnin dínkeepúwí'in wídida'pídí.

21 Hewänbo to'wên in ta'gen dívíkanhonnin i kohthay ipiye' dimän, hedânho na-keepúwídí háäwí dívíkanhondi Yôesi Tádádí ovâykhäge'dodi díví'ämídí."

John i p'ó'p'oekandi Jesus-ví'gedi ihí'máa

22 Hedáhá' Jesus-á iví khäge'nindádí oe Judea nangepiye' dimää, hedi iwáy wähhä diyi' ihaydi wên t'owa ovây'p'ó'p'oe'an.

23-24 In Hudíyo tsonnindi John i p'ó'p'oekandi wa' wí'óepansóge'pí, hedi idi wá' t'owa ovây'p'ó'p'oe'o'. Kin i'o' oe Aenon diwe, i-á Salim tso'wa naná, iwe báyéki p'oe nayidi, hedi t'owa iví'piye' dimä' ovây'p'ó'p'oe'ämídí.

25 Ihaydá John-bí khäge'nin wí Hudíyo-á'p'ó'p'oekan ni'gedi dívítuhänbo'.

26 Hediho John-bí'piye' dimäädi óetu'an, "Háhkandi', i to sen oe Jordan p'o' p'änä hânhay u-á'í nayi'i heda iví'gedi in t'owa u'di ovâytu'andi', náä báyéki t'owa iví'piye' dimän idi ovây'p'ó'p'oe'ämídí."

27 John-di ovâytu'an, "Hääwí i to'wí oe makówá na'ändidi dímägi'ida'mân äyhónde'.

28 Häädankänbo naa otú i to Yôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí wó'muupí, hebo iví páadébo Yôesi Tádádí naa dísan, hedi undá háa otú waa í'toe.

29 Häädi dínkhótsaaná' dihaydi i soyingi namuu'iví k'ema iví nú' nawin, hedi i soyingi ihí'máadi nat'oedi ná'i k'ema báyéki nahíhchanpóe, hedi i sâa'i i soyingiví' ho namuu. Náä-á hanbá naa-á i soyingiví k'ema waagibá hânho ohíhchaa, gá in t'owa Jesus-ví'piye'bá dimändân iví'in ún'múnídí.

30 Nakhây'ä' Jesus-á shánki kw'áye'piye' ótege-í'in, heda naa-á háäbo omuupí waa opúwí.

31 “Jesus-á oe makówádí na’ää, hediho t’ähkíví shánkí hay’i namuu. Naa nää oepáa k’aydiwi’ omuu, hediho wí näädiwi waagibá dáyhée’o’ näädi’ida’ omuudi, hewänbo i-á makówádí na’äädi t’ähkíví shánkí hay’i namuu.

32 Hääwi imú’ i’gedi hedá nat’oe i’gedá ihée’o’, hewänbo wên häyúhaydida’ t’owa háa natú’nin ônséegi’o’.

33 Hewänbo to’wên iví hí’ dâyséegi’odi handidi dâykeeyo’ dívíwhâyunde’in Yôesi Tádá ta’ge ihée’o’in.

34 Yôesi Tádávi ay isandi-á Yôesi Tádávi hí’ ihée’o’, gá Yôesi Tádádá khâagipí i Yä’đâa’i P’oewahâa ho óemägidân.

35 Yôesi Tádá iví ay iséegídí t’ähkí tsonkhuu óemägi hääwi t’ähkí i’gedi natsonyêenídí.

36 To’wên t’ähkí Yôesi Tádávi ayví’piye’ dívíwhâyunde’in wówátsi nahánde’i’ in dâymáa, hewänbo to’wên iví ay ônt’óyandepí’indá ná’in wówátsi wíđâymá’ve-ípí, indá Yôesi Tádádí hânhay wänbo t’ähkí ovâyutuchänu’bé-í.”

4

Jesus-áđí wí Samaria-wi kwee-áđí dänhé’an

1-3 In Pharisees dínhanginpóe shánkí báyéki t’owa Jesus-ví’piye’ dívíwhâyunde’in, hedá John i p’ó’p’oekandivi shánkí Jesus-di ovâypp’ó’p’oe’o’. (Hewänbo Jesus-ví khäge’nindida’ t’owa ovâypp’ó’p’oe’o’, idá yoe.) Hedi ná’i hääwi i’gedi in Pharisees dit’oe’in Jesus ûnhanginpóe ihaydi, i-áđí iví khäge’nindáđí Judea nangedi dipee hedi oe Galilee nangepiye’ dimää.

4 Galilee-piye’ namän dihaydi oe Samaria nange i’gedi ûnpuhpo’.

5-6 Taage púnú’ naná’ dihaydi wí Samaria-wi búu’ú’ay Sychar gin dâytú’o’ iwe napówa. Sychar-á kayi’ wínanáhpí wí nava iwedi hân’oebo Jacob-di iví ay Joseph óemägi’i’. Ee dâyp’oewhahónde’ iwe Jacob ishää’i naná, hedi Jesus kayi’ wähäädi na’äädiho nakaykhanmuudi ee hänge isóge ikaykhanwówa’amídí.

7 Wí Samaria-wi kwee ip’oewhahónídí napówa, hedi Jesus-di óetu’an, “Wí p’oe dímää donsüwä-ídí.”

8 Jesus-ví khäge’nin i búu’ú’aypiye’ ho dikoegi’kunmäa, hediho i-á wí’bo na’än.

9 Hudíyo-áđí Samaria-’indáđí wíđívíwóndepí, hediho i kweedi óetu’an, “U-á Hudíyo unmuu, hedi naa-á Samaria-wi-á omuu. Hedi háadan uđi dip’oesüwägi’da’máa?”

10 Jesus-di óetu’an, “Wí’úhanginnáhpí hääwi Yôesi Tádá napäyi’in, hedá wá’ to’wí naa i wíp’oeda’máa’i’ omuu’in wí’úhanginnáhpí. Úhanginnándáho’ uđá naa dip’oesüwädaa’amíwän, hedi naadá p’oe nawówátsipäyi’i wímääníwän.”

11 I kweedi óetu’an, “Má’mää, hääwi wänbo wínamáapí p’oewhakhongí’in, hedi näwe dâyp’oewhahónde’ iwá nawä’än. Hedi hândidan ná’i p’oe nawówátsipäyi’i nâawhahóní?”

12 Na’inbí hehäwi thehtáy pahpâa Jacob-di nää dâyp’oewhahónde’ iwe na’in dînyoe’an. I-áđí iví e’nündáđí hedá iví häapan häawéndáđí i p’oe näwedi dâwhahógi’i dâysüwände’. Ti un’ände’ u-á Jacob-ví shánkí hay’i unmuu’in gáhân?”

13 Jesus-di óetu’an, “To’wên t’ähkí näwedi dâyp’oesüwände’in wíyá dip’oesá’aapúwí,

14 hewänbo ná’i p’oe naadi t’owa dovâymä’i-á dâysüwäda, há’to wíyá dip’oesá’aapúwí. Ip’oe naadi dovâymä’i-á wí p’ohpee inbí pí’ná waagibá napúwí, hedi iwediho in wówátsi nahánde’i’ in dâykéyí.”

15 I kweedi óetu’an, “Má’mää, ná’i p’oe i’gedi bihí’máa’i dímää, wíyá wí’op’oesá’aapúwípídí, hedânho ihayda’ näwe wí’op’ohkhonná’be-ípídí.”

16 Jesus-di óetu’an, “Ya’ ópûn, uví sedó mánkéyí hedá nääpiye’ nâamá’i’.” “Wíđínsennänpí” gin i kweedi óetu’an.

17 Jesus-di óetu’an, “Ta’gendi untú wí’úsennänpí’in.

18 P'ánán khóhtsaq'i unmuu, hedi ná'i sen nää unthaa'i-adí uví sedó ta'gendi wí'úmuupí."

19 I kweedi óetu'an, "Má'mää, nää naa dînkeeyan wí Yôesi Tádáví tukhe'bi' unmuu'in.

20 Na'in Samaria-in t'owa gimuu'inbí páadé kã'ää'indi Yôesi Tádá ná'i p'in kw'áye óe'a'ginmä', hewänbo un Hudíyo-á ítû' oe Jerusalem búu'ú iwebo t'owa dínkhây'ä' Yôesi Tádá óe'a'ginmääní'in."

21 Jesus-di i kwee óetu'an, "Biwhäyü-i ná'in: Owáy wí thaa naná' diwe t'owadi Yôesi Tádá óe'a'ginmääní ná'i p'in diwedä'ba yoe háa oe Jerusalem diwedä'ba yoe.

22 Un Samaria-in ta'gendi wí'únhanginnáhpí to'wí bîn'a'ginmä'in, hewänbo na'in Hudíyo-á gínhanginná to'wí äy'a'ginmä'in, gá Yôesi Tádádí na'in Hudíyo díde'mandân hedího i to'wí t'owa ovây'aywonkhâymaa'i-á Hudíyo-ân namuu.

23 Hedi nää iwedí páadépiye' in to'wên Yôesi Tádá dâya'a'ginmä'indi ta'gendá hedá pín ta'gehaydá óe'a'ginpâkhâymaa. Kí'min t'owa-áho i Tádá nada' óe'a'ginmääní'in.

24 Yôesi Tádá-á p'oewâhâäda' namuu, hedi in óe'a'ginmä'in dínkhây'ä' ta'gendá hedá pín ta'gehaydá óe'a'ginmääní'in."

25 I kweedi óetu'an, "Naa dînhanginná i to'wí Yôesi Tádádí óesogekhâymaa'i' t'owa ovây'aywoenídí na'ä', Christ gin óetu'o'i'. Napówa ihaydi hääwí t'ähki dînthaykankhâymaa na'in."

26 Jesus-di óetu'an, "Naadi wíhí'máa'i-ân i omuu."

27 Ihaydibá Jesus-ví khäge'nin diwáypówa, hedi hânho ovâyháa'an wí kwee-ádi ihí'máadi, hewänbo to'wídí wänbo i kwee wí'óetsikáypí, "Hä-an unda?" hedi Jesus wänbo wá' wí'óetsikáypí, "Háadan i kwee-ádi bihí'máa?"

28-29 Ihaydiho' i kwee iví p'onbay iwe iyoe'andi i búu'ú'aypiye' namää, hedi in t'owa ovâytu'an, "Bikä've bînmúnídí wí sen t'ähki háa naa dáy'annin dítu'andi'. Tigúbá i-á i to'wí namuu Yôesi Tádádí óesogekhâymaa'i' t'owa ovây'aywoenídí."

30 Hediho' in t'owa i búu'ú'ay iwedí dipeedi iwáy Jesus nayi' iwepiye' dimää.

31 Wa'di in t'owa búu'údí di'ädibá Jesus-ví khäge'nindi óetumáa, "Hähkandi', shánki yänbedi nääbo bihúuyamí."

32 Idi ovâytu'an, "Naa piháawi koegi' dómáa, un i'gedi wí'únhanginnáhpí."

33 Ivi khäge'nin wí'ná táye dívítsika'máa, "Ti wí to'wídí ônkoegi'kán, gáhân?"

34 Jesus-di ovâytu'an, "Háa i to'wí naa dísandi' nada' waagibo naa dáy'o', hedi in t'oe idi naa dîkanyônnin dóbowakhâymaa. Ná'i hääwí dó'o'i' naví koegi' waagi'ba dînmuu.

35-36 Kin t'owa dítu'pí'an: Dâyo'yiko' iwedí dâyhäawíwé'ge'o pu'wahay yôenu p'oe naná. Hewänbo naadi wâytumáa, híwó'gí bînmú'dí in t'owa hää nava i'ge di'ä'in. Hä'in t'owa-á dikhâymuu ovâywé'ge'amídí hääwí napaa'i waagibá, hedi undá hääwí wé'gekannin waagi'inbá-á ímuudi hä'in t'owa-á bînwé'ge'amí Yôesi Tádáví'piye' bînhúuwídí. Hedi kin uví'an dihaydá Yôesi Tádádí wovâywá'âa-i, hedi in t'owa-á in wówátsi nahándepí'in dâykéyí. Wây-á wëndá ho Yôesi Tádáví hí' ovâykoe inbí pí'ná khó'yé, wí to'wí iko'yiko' waagibá, hedi in wé'ge'indádí undádí úvîhíhchannamí hä'in t'owa bînwé'ge'an dihaydi.

37 T'owa dítu'pí'an: Wí to'wí iko', wíyá to'wí-á ihäawé'ge'o'. Hedi háa dítu' waa nää ta'gendi napúwí.

38 Wáy úvít'oe'anpí'yepiye' naadi wâysangít'oe in t'owa Yôesi Tádágí' bînwé'ge'amídí. Unbí páadébo wây-á to'wên dívít'oe'an, hedi in t'oe díví'annin namuudi undáho in t'owa bînwé'gekikhâymaa."

39 Oe Sychar búu'ú báyéki t'owa Jesus-ví'piye' ho dívíwhäyü gá i kweedi ovâytu'andân, "Jesus-di háa dáy'annin t'ähki naa dítu'an."

40 Hediho ná'in t'owa Jesus-ví'we dipówa ihaydi óedaa'an indádí nachá'nídí, hediho wíye thaa iwe iwóyí'.

41 Tí'úgedí wây-á shánki báyéki t'owa iwe'in Jesus-ví hí' dít'oedi iví'piye' dívíwhäyü,

42 hedi ná'in t'owadi i kwee óetu'an, "Nábáha' ivi'piye' na'in ívíwhäyü, hewänbo u untúdída'ba yoe, na'in wí'bo ivi hí' git'oe, hedá gínhanginná ta'gendi ná'i-ân t'ähki t'owagi' i aywondi namuu'in."

Jesus-di wí sen hay'ivi e'nú ònhekkháa'an

43 In wíye thaa daphade ihaydi Jesus iwáygedí iyâa'odi oe Galilee nangepiye' namää.

44 I-á wí'bo ho natú, "Wí Yôesi Tádávi tuki'we dipówa ihaydi óedaa'anhé'bi' ivi nangebo wídyá'a'ginpi,"

45 hewänbo oe Galilee nange Jesus napówa ihaydi in Galilee-windi óeséegikê', gá oe Jerusalem dínshánkí'diná' dihaydi in wá' iwebá diyidân, hedi t'ähki i'andi' óemû'.

46 Ee Galilee nange iwebá, i búu'ú'ay Cana gin dâytü'o iwepiye' Jesus nawáymää. Iwânkun naná händídí p'oedi ho iméenapaa. Ee Cana wí sen hay'i nayi', hedi ivi e'nú oe Capernaum búu'ú'ay iwe ûnhayk'óe.

47 Ná'i sendá ûnhanginpóe Jesus oe Judea nagedi na'äädí Galilee nange napówa'in, hedihó Jesus na'ân diwepiye' namäädi óetsikáyin, "Ti naví'piye' unmu-í naví ay dínhekkháamäänídí? I-á chuwa k'áyge nak'óe."

48 Jesus-di óetu'an, "Un t'owa t'ämägi' pinnán t'òe bînmúndepídá há'to naví'piye' úvíwhäyü-í."

49 I sendi Jesus óetu'an, "Na'inbí Sedó, naa-ádí ókâ've naví ay hekkháa dînmäänídí wídnchúu-ípídí."

50 Jesus-di óetu'an, "Uví'piye' ópûn, uví ay úwówaho'." I sen háa Jesus-di óetu'an waa iwhäyü, hedihó' iwedi namää.

51 Wa'di namän dihaydibo' ivi t'òe'indi óeyaydi óetu'an ivi ay ûnwówa'in.

52 Idi ovâytsikáyin, "Häyü ihaydan naná ûnhekkháapóe ihaydi?" Óetu'an, "Tsá'di thé'èedi wí' iwe i tsáwäp'íde ûnhán."

53 I tádá ûn'ánpówa wí' ihaydibá naná'nin Jesus-di óetu'an dihaydi, "Uví ay úwówa," hedihó' i-ádí ivi k'aygi'indádi Jesus-ví'piye' dívíwhäyü.

54 Jesus Judea-di namäädi oe Galilee wa' nayi' ihaydi, ná'inho in wáygingí'in pinnán ovâykeeyannin namuu.

5

Jesus-di wí sen i p'obú'ay iwe óehhekkháamägi

1 Wíyá hãädi naná' diwe in Hudíyo dínshánkí'diná, hedi Jesus oe Jerusalem-piye' nawáymää.

2 Oe Jerusalem wí p'obú'ay nak'óe, i-á Hebrew tųüdi "Bethesda" gin dâytü'o'. P'o kíngé p'áanú pohtâa'ây nawhaadikw'ó, hedi iwe nú' wên phódi nachá i búu'ú'in tehpaawé, "K'úwági'in Phódi" gin dâytü'o'.

3-5 Ná'i pohtâa phoe'oe eeye báyéki t'owa dihaywhaakw'ó. Wáy wên ditsi't'aamuu, wáy wëndá pówhá'nin dimuu, hedá wây-á wídn'a'yâkankoeđipi. Iwe wí sen powintä'di khâave paayo nahay'i' nak'óe.

6 Jesus-di ná'i sen iwe nak'óedí óemû', hedi ûnhanginná báyéki paayo nahay'in, hedihó' óetsikáyin, "Ti úhekkháapúwí'in unda'?"

7 I nahay'idi Jesus óetu'an, "Má'mää, naa to'wí wänbo wídn'ánpí díp'osóge-ídi nap'o'a'yäpo' ihaydi. Wa'di ots'únídí dáysó'dinde' ihaydibo', wíyá to'wí-á naví páadébo-á nats'úya'."

8 Jesus-di óetu'an, "Ówínú, uví whohpa'ay mänke'di óyíyé."

9 Wesebo i sen nawówadi iwínú, hedi ivi whohpa'ay iké'di natsiyedee.

I thaa ná'in napóe ihaydi Hudíyoví kaykhanwówa thaa-á naná.

10 In p'ó'dédi'in Hudíyodi i sen óetu'an, "Nää thaa kaykhanwówa thaa naná. Nakhâak'óe uví whohpa'ay wóge unyêenídí."

11 Idi ovâytu'an, "I sen dînhekkháa'andidân dítu'an, 'Uví whohpa'ay mänke'di óyíyé.' "

12-13 Indi óetsikáyin, "To-an i sen namuu ha'wâa wóetu'andi'?" Hewänbo i sen nawówa'i wí'ûnhanginnáhpí to'wí namuu'in, gá báyékí t'owa iwe diyidân, hedí Jesus-á óemû'pídíbo iwedí iyâa'an.

14 Hây napóe ihaydi Jesus-di i sen i méesate hay'i iwe óeyay, hedí óetu'an, "Ót'óyan, úhekkháapóe, hedího náa-á wíyá wívit'aywó'nâamípí, hääwí shánkí p'ándíkí' wí'úpúwípídí."

15 I sen iwáygedí namäädí in Hudíyoví p'ó'dédí'in ovâytu'an Jesus-dânho hekkháa óemägi'in.

16 Hedího ná'indi Jesus óeyanäkímáa, gá kí'bi hääwí ikanhondân kaykhanwówá thaa eeye wänbo'.

17 Jesus-di ovâytu'an, "Naví Tádá häädi wänbo t'ähkí it'óemáa, hedí naa-á hanbá, hedânho ná'i hääwí dókanhon."

18 Ná'in natú ihaydi in Hudíyoví p'ó'dédí'in shánkí wänbo dida' óedahéyí'in, i kaykhanwówá thaa i'a'ginhánúndedída' bá yoe, hewänbo wá' natúdan Yôesi Tádá-á iví tádá ûnmuu, hedí kindídiho' hääwí i-ádí Yôesi Tádá-ádí handa' damuu waagibá i'o'.

Yôesi Tádádí Jesus tsonkhuu óemägi

19 Jesus-di ovâytu'an, "Háa i Tádá i'o'in naa dómúnde', hedí inbá naa dáyo'. Naa i ay omuu'i wí'dínkoedípí hääwí wí'bo dáyo'amídí. Hääwí i Tádá i'o'i naa hanbá dáyo'o'.

20 I Tádádí naa díséegí, hedího hääwí t'ähkí i'o'i dínkeeyo', hedí idá hääwí shánkí he'endi-á dó'amí'i'in naa dínkeekankhây máa, hedânho un wovâyháa'amídí.

21 I Tádádí t'owa dichuu'in ovâywaywówápa', hedí handídíbá naa i ay omuu'ídi in to'wên naa oda'in wówátsi dovây máäní.

22-23 I Tádá wänbo wínatúnípi t'owaví'gedí háa híwó' háa híwó'pí díví'annin. Idi naa i ay omuu'i dínk'û' han dó'amídí, hedânho t'ähkí t'owadi naa dí'a'geenídí, i Tádá óe'a'gin waabá. To'wêndi naa i ay omuu'i' wídí'a'ginpídí i Tádá naa dísandí' wänbo-á wídyá'a'ginpí.

24 "Ta'gendi wây tumáa, to'wên naví hí' dînt'óyandedí hedá i naa dísandíví'piye' dívíwhâyundedá wówátsi nahándépí'in dâymáa, hedí wí'ovây tuchänú-ípí. Chu'in waagi'inbá náa wídimuupí, gá wówátsi dâyké'dân.

25 Ta'gendi wây tumáa, náa iwedí páadépiye' in chu'in waagi'inbá dimuu'in naví tuu dit'óe-í, naa Yôesi Tádáví ay omuu'i', hedí in dívít'óyande'indá wówátsi dâykéyí.

26 I Tádá in wówátsi napäyi', hedí handídíbá naa i ay omuu'i dínk'û' t'owa dovâywówátsimäänídí.

27 Hedá idá naa dínk'û' t'owa dovâykeekw'óenídí háa híwó' háa híwó'pí díví'annin, gá naa wá' t'owabá opóedân.

28 Ná'in naví hí' wây tumáa'indi wíwovâyháa'amípí. Owáy wí thaa naná' diwe in penípho eeye dikw'ó'nin naví tuu dit'óe-í,

29 hedí ee dikhä'kw'ó' deeyedi dipeegít'óe. In to'wên híwó' dívít'siye'annin chuwa iwedí ovâypiyegít'óe wówátsi dâykéyídí, hedí in to'wên yä'dâpí dívít'siye'annindá chuwa iwedí wá' ovâypiyekhây máa inbí tuchänu dâykéyídí.

30 "Naa wí'bo háabo wí'dínkoedípí dáyo'amídí, hewänbo naa t'owaví'gedí otú' háawin dimuu'in Yôesi Tádádí dítu'an waabá, hedânho háa otú' waa inbí'gedí ta'gen namuu, gá dáyo'odân háa i Tádá naa dísandí' nada' waagi, háa naa owänpida' waagá yoe."

Hádídan gínhanginná to'wí Jesus namuu'in?

31 "Naa wí'bo naví'gedí dáyhí'máadí ma'dân un ítúní naví hí' ta'gen wí'dínmuupí'in.

32 Hewänbo wíyá to'wí naví'gedí ihée'o'i nayí', hedí naa dínhanginná háa naví'gedí ihée'o'in ta'gen namuu'in.

33 Undá John i p'ó'p'oekandiví'piye' t'owa bînsan óhéé'amídí, hedi i-á in ta'gen naví'gedi natú.

34 Háa t'owa naví'gedi ditú' waa naa-á wí'íntáypí, hewänbo John-bí hí' i'gedi wây'tumáa hedânho háa natú'in úvíwhäyú-ídi hedá wovây'aywoenídí.

35 John-dá wên phakó nakomuudi nakohkeepäyi'in waagibá namú'de, hedi wí hây tähkí ho iví kohthaydi wovây'híhchannan.

36 Hewänbo wí hääwí shánkí hay'i namuu John-bí hí'víwedi, hedi ná'i hääwídá wovây'keeyo' to'wí omuu'in. Kinnân namuu: Háa i Tádádí díyôn waa dáykanhon, hedi ná'i hääwí dáykanhondi' bînmú'di wovây'keeyo' i Tádádí naa dísannin.

37 Hedá i Tádá dísandi' wá' naví'gedi ihée'an. Hewänbo undá hânhay wänbo iví tuu wí'it'oepí, hedi háawi i namuu'in wí'vînmú'pí,

38 hedi iví hí' unbí pí'ná khó'yé wí'vînmáapí, gá naví'piye' wí'úvíwhäyundepídan, tobá idi dísan wänbo'.

39 Yôesi Tádáví ta'nin áyîngidi bîntuu'o', gá í'ándedân iwe únhanginpúwí'in hádídi wówátsi nahándepí'in bînkéyí'in, hedi ná'in ta'nin diwebá naví'gedi natú'.

40 Hewänbo naví'piyá wí'íkä'äädá'pí ná'in wówátsi bînkéyídi.

41 "T'owa naví'gedi híwó' dívíhéé'amí'in naa wó'wänpit'oeda'pí.

42 Háawin un ímuu'in naa dînhanginná. Unbi pí'ná khó'yé Yôesi Tádá wí'vînséegípi.

43 Naví Tádádí dísandibo o'ää hedi undi wí'díséegíkê'pí. Hewänbo wíyá to'wí wí'bo nawänpi'äädá, i-á ma' bînséegíkéyí.

44 Háa i wí'dá' Yôesi na'ändi' unbí'gedi natú'nin áyîngi wí'wovây'mähpi, háa híwó'gí natú'háa yoe, hewänbo in t'owa híwó' unbí'gedi dívíhéé'odá inbí tuu híhchandi bînhónde'. Hedânho wí'únkoedipí naví'piye' úvíwhäyú-ídi.

45 Hewänbo wí'í'ânípi naadân unbí t'aywó'di i'gedi i Tádá dót'ehpidekhây'máa'in. Í'ánde' ná'i hí' Moses itá'nandidi wovây'aywonkhây'máa'in, hewänbo iví hí'dí' unbí t'aywó'di únkeepúwí, hediho idân wovây't'ehpidekhây'máa.

46 Moses naví'gedi itá'nan, hediho iví hí' ta'gendi bînwhäyudáho naví'piye' wá' úvíwhäyú-íwän.

47 Hewänbo háa itá'nannin wí'vînwhäyundepí, hedânho hádídan naví hí' dînwhäyú-í?" kin Jesus-di ovây'tu'an.

6

Jesus-di in p'áanú maapaasôn senä'dá in wé'ge'in t'owa-á ovây'húuyôn

1 Wíyá häädi Jesus oe Galilee p'oekwí' p'änäpiye' namää. (Ná'i p'oekwínda Tiberias wá' gin dâytú'o'.)

2 Báyéki t'owadi iví pinnán ovây'keeyandi in dihay'in ovây'hekkhámädi dâymú'di óeyuuhon.

3-4 In Hudíyoví shánkí'di Passover gin dâytú'o'i púnú' naná. Jesus-á iví khäge'nindádi oe p'in kw'áye'piye' dipee hedi iwe dívíkw'ódi.

5 Jesus ibéedí báyéki t'owa iví'piye' di'ädi ovây'mú', hediho Philip óetsikáyin, "Wähää-an ihay koegi' äykumä-í t'ähki ná'in t'owa dâyk'óe-ígí'?"

6 Jesus-á wí'bo únhanginná háa ikhây'máa'in, hewänbo ná'in Philip óetsikáyin óetayí'nídi hânngúbá natúní'in.

7 Philip-di óetu'an, "Wáygin tägintä (200) thaa t'ôe díví'andi wá'âa ihay wa' wí'napí ovây'koegi'kumä-ídi, tobá t'ähkí'dibo hí'índa' diyämu wänbo'."

8-9 Wíyá khäge'di' Andrew gin nakháwä'i, i-á Simon Peter-ví tí'úu únmuu'idi Jesus óetu'an, "Náwe wí enúkáy nayí, i-á p'áanú táhtá phó'i pává'ây hedá wíye paa-á imáa, hewänbo hä'i-á ihay wí'napí t'ähki ná'in t'owa ovây'húuyóenídí."

10 Iwáygé báyéki natáasaa, hediho Jesus ivi khäge'nin itu'an in t'owa nangebo' ovâykwoyöeni, hedi han díví'an. In senä'da'dibo p'áanú maapaasôn (5,000) ihay diyí'.

11 Jesus i pává ihógidi Yöesi Tádá óekú'daa'an, hedi ivi khäge'nin ovây'andi ovâytu'an in t'owa iwáygé dikw'ó'nin wí'inbo' ovâymaßnidi, hedi hanbá in paa-á ovâymaßgi. Háyú in t'owa dida' ihay dâyk'oe,

12 hedi dívíshu'an dihaydi Jesus ivi khäge'nin itu'an, "Binwé'ge'an hä'i dínphade'i', hedânho hääwí wänbo wínapedéé-ípídi."

13 Hediho t'ähki dâywé'ge'an dihaydi, tä'di wíye t'un dâyp'ide i naphade'i pává iwedi, in t'owa i p'áanú pává'ây dâyk'oe ihaydi.

14 In t'owa ná'in pínán ovâykeeyannin dâymû'di ditú, "Ta'gendi ná'i-ân i Yöesi Tádávi tukhe'bi' namuu, ivi'gedi nata'muu náä oepáa k'aydipiye' na'ä'."

15 Jesus ûhanginná dida' óekaygikhâymáa'in inbí tsondi hay'i' óesóge-ídi, hediho iwáygedí wíyá oe p'in kw'âyepiye'ba wí'bo namáa.

Jesus p'oe kw'áayé nayi'

16 Kindi napuwamán dihaydi Jesus-vi khäge'nin oe p'oekwíngépiye' diwhá.

17 Wí kophênbay iwe dívítógi, p'oekwí' p'änäpiye' oe Capernaum-piye' diwáymu-ídi. Wa' dimán dihaydibo' nakhuupóe, hedi Jesus inbí'we wa'di wínapówápí.

18 Ihaydi kaygi iwaá'an hedi hânho nap'oet'úkhúpóe.

19 I kophênbay i dâw'osande'i phédí dâsayde', hedi ma'di poeye háa yöenu míya dimáa ihaydi Jesus p'oe kw'áayé nayidi i kophênbay tso'wapiye' na'ädi óemû', hedi dikhuwôeda'póe.

20 Hebo idá ovâytu'an, "Naa Jesus-ân omuu, wí'íkhuwôeda'ípi'."

21 Hediho híhchandi kophênbay iwe óetógi, hedi p'o kí'ge dimänninnäpiye' wesebo dipówá.

In t'owadi Jesus óetuwämáa

22 In báyéki t'owa wa'di oe p'o' p'änäbo diyí'indi Jesus-vi khäge'nin ho ovâymu' i kophênbay iwe wí'bo dívítógi iwedi dimú-ídi, hediho dínhanginná Jesus indádi wínamáapí'in. Wí'da' wí kophênbay iwe na'änwän, hediho di'ân Jesus-á wa'di iwebo na'ännin.

23 Wíyá tháwändá wây-á kophênbay hí'innin oe Tiberias búu'údi di'ää, hedi iwáy Jesus i pávágí' ikú'daamágidi in t'owa dâyk'oe iwe tso'wa diwhi'kw'ó.

24 Hedi Jesus-á ivi khäge'nindá iwe wídiyipi'in in t'owa dâymû' ihaydi, in kophênbay eeye dívítógikídi oe Capernaum búu'ú'aypiye' dimáa óenuwä-ídi.

Jesus natú i-á i pává nawówátsipäyi'i namuu'in

25 In t'owadi Jesus oe p'o' p'äná óeshaadi óetsikáyin, "Háhkandi', häädan unpówá náwe?"

26 Jesus-di ovâytu'an, "Ta'gendi wâytumáa, i pínán naadi wâykeeyandibo nakeepo' naa Yöesi Tádávi'wedi o'ää'in, hewänbo hä'i bînmû'di naa ví khäge'nindá iwe wídiyiwídituwämáapí, i pává bînk'oedi ishuhpóedíbo dítuwämáa.

27 I koegí' wówátsi nahándepí'in napäyi'ipiye' úvíkhää-í, i koegí' nahá'dänpo'ipiyeda'ba yoe. Naa t'ähki t'owagí' o'aypuyä'idi kí'bi koegí' wâymaßni, gá Yöesi Tádádi kee'eedi dínk'û'dân kin dáy'amídi" kin ovâytu'an.

28 Hediho óetsikáyin, "Hännan ívi'amí Yöesi Tádá äyhíhchanmaßnidi?"

29 Jesus-di ovâytu'an, "Gá kinnân: Naa i Yöesi Tádádi dísandivi'piye' úvíwhâyú-í. Ná'innân Yöesi Tádá nada' úvi'amí'in."

30 Indi óetsikáyin, "Háawin pínánnan udi dínkeeyamí hedânho wínhâyú-ídi? Hännan bikhâymáa?"

31 Na'inbí hehäwin thehtáy pahpá'in gínmuu'in owáy ahkónu iwéngé diyí' ihaydi ná'i koegí' manna gin dâytu'o'i dâyk'oe. Yöesi Tádávi tá'nin diwe kinnân nata'muu:

Pává makówádí ovâymägi dâyk'óe-ídí.

³² Ti hääwi ihaybá úkoedi?" Jesus-di ovâytu'an, "Ta'gendi wâytumáa, Moses-á hä'i pává wí'imägipi, naví Tádá-ân imägi. Hedi hä'i pává-á kodí'di makówáwi pává wínamuupi, hewänbo nää-á naví Tádádá ta'gendi makówáwi pává wovâymä'.

³³ Hedi nä'i pává Yôesi Tádá napäyi'i-á makówádí na'ää'i namuu, hedi t'ähki t'owa wówátsi ovâymä'."

³⁴ Indi óetu'an, "Na'inbí Sedó, häädi wänbo t'ähki ki'bi pává dímá've-í."

³⁵ Jesus-di ovâytu'an, "Naa-ân pává waagi'ba omuu, t'owa wówátsi napäyi'i'. To'wí naví'piye' na'ää'i-á há'to naháhsení, hedi to'wí naví'piye' iwhäyu'i-á há'to nap'oesá'aapúwí.

³⁶ "Hewänbo ho wâytu'an waa, tobáháa dímú' wänbo', naa wídnwhâyundepí.

³⁷ To'wên naví Tádádí naa dímá'in naví'piye' di'ää-í, hedi to'wí wänbo naví'piye' na'ää'i-á naadi há'to dóyoegi'amí.

³⁸ Naa oe makówádí owhá dáy'amídí háa idi dísandi' nada' waagi, háa naa oda' waagá yoe.

³⁹ I dísandi' nada' in t'owa naa dímägi'in naadi dovây'áyingi'amí'in hedânho wí' wänbo in diwedi wínapedé-ípi, hewänbo i t'ä'gi thaa naná' dihaydi naadi in t'ähki wíyá dovâywáywówápaa-í.

⁴⁰ Kinho naví Tádá nada' dáy'amí'in, gá nada'dân t'ähki in dínhanginná'nin naa iví ay omuu'in, hedá naví'piye' dívíwhâyunde'in wówátsi nahándepí'in dâymá've-í'in. Hedi i t'ä'gi thaa naná' dihaydi naadá wíyá dovâywáywówápaa-í" kin Jesus-di ovâytu'an.

⁴¹ In Hudíyoví p'ó'dédí'in iví'gedí dívít'ayhí'máa, gá natú'dân, "Naa-á i pává makówádí owhá'di-ân omuu."

⁴² Kinnân ditû': "Nä'i-á Jesus namuu, i-á Joseph-ví ay namuupi'an. Iví tádá-á iví yíyá-á áytaa. Hedi háadan nää-á natú' makówádí nawhân gin?"

⁴³ Jesus-di ovâytu'an, "Ha'wâagi wí'úvít'ayhí'má've-ípi.

⁴⁴ To'wí wänbo wí'únkoedipi naví'piye' na'ää-ídí, naví Tádá i dísandidi naví'piye' óemaadida'mânho'. Hedi in naví'piye' di'ää'indá dovâywáywówápaa-í i t'ä'gi thaa naná' dihaydi.

⁴⁵ Wí Yôesi Tádáví tukhe'bi' hân'oe kinnân ita'nan:

Yôesi Tádádân t'ähki t'owa ovâyhá'amí.

Hediho nää to'wên naví Tádá ónt'óyannindi iví'wedi diháhpóe'in naví'piye' di'ää-í.

⁴⁶ Naa wó'tú'pí to'wídí i Tádá óemú'in. Naadida'mân Yôesi Tádá dómú', gá ee na'ân diwedi o'äädân.

⁴⁷ "Ta'gendi wâytumáa, to'wí wänbo naví'piye' iwhâyunde'i wówátsi nahándepí'in imáa.

⁴⁸ Naa pává in t'owa nawówátsipäyi'i waagi'ba omuu.

⁴⁹ Tobá unbí hehäwin thehtáy pahpá'in oe ahkónu wéngé diyí' ihaydi i koegi' manna kin dâytu'o'idi ovâykhóekhúumägi wänbo', tí'úugedí dit'ahán.

⁵⁰ Hewänbo nää naadá pává makówádí nawhân ni'gedí wâytumáa, hedi wí to'wí ná'idi óekhóekhúumägi'i há'to naháani.

⁵¹ Naa-ân i pává makówádí na'äädi wówátsi napäyi'i waagi'ba omuu. To'wên nä'i pávádi ovâykhóekhúumägi'in hánhay wänbo t'ähki dâywówátsimá've-í. Nä'i pává naví túu'ú dínmuu t'ähki t'owa dovâypägít'óe'i dâywówátsikéyídí" kin Jesus-di ovâytu'an.

⁵² Ihaydiho in Hudíyoví p'ó'dédí'in dívítuhkannan. Wáy wên ditsikapóe, "Hândidan nä'i sendi iví túu'ú dípägít'óe dikhóekhúumäänídí?"

⁵³ Jesus-di ovâytu'an, "Ta'gendi wâytumáa, naa t'ähki t'owagi' o'aypyä'iví túu únp'oedi wíwovâykhóekhúumägipídáho', wówátsi wänbo wívninápi.

⁵⁴ To'wên t'ähki naví túu únp'oedi ovâykhóekhúumägi'indá wówátsi nahándepí'in dâymáa, hedá naadá i t'ä'gi thaa naná' dihaydi dovâywáywówápaa-í.

55 Naví túu'ú ta'gendi koegî' waagi'ba namuu, hedá naví ûnp'oe-á ta'gendi suwägi' waagi'ba-á.

56 To'wí naví túu ûnp'oedi óekhóekhúumägi'i-á naa-ádi namuu hedá naa-á i-áda.

57 Naví Tádádí naa dísendi-á i háädi wänbo t'ähki nawówayi'i namuu, hedi i-á nawówayidi naa-á owówayi'. Handidibá to'wí naadi dókhóekhúumägi'i naví'wedi iwówátsikéyí.

58 Hediho naa-ân i pává makówádi na'äa'i' omuu, i pává unbí hehäwin thehtáy pahpá'in dáyk'oe'i' waagi'ba wí'omuupi. Hä'i pává dáyk'oe wänbo tí'úugédi dit'ahán. Hewänbo to'wên i pává naa omuu'i' dáyk'oe'indá hánhay wänbo t'ähki dáywówátsimá've-í."

59 Jesus ná'in natú oe Capernaum búu'ú'ay, i Hudíyoví méesate'ay iwe in t'owa ovâyhá'o' ihaydi.

Wáy wên t'owadi Jesus óeyoe'an

60 Báyéki i-ádi dimä'nin dit'oedi ditú, "Nä'i hí'-á nakâymuu áyhónídi. To-an iséegí'amí?"

61 Hewänbo to'wídi wänbo óetu'anpídi Jesus ûnhanginná ná'i ovâytu'an ní'gedi dívít'ayhí'máa'in, hediho' ovâytsikáyin, "Ti ná'i naadi wâytu'andi' wíwovâyhi'anpídi naa-ádi wíyá wí'ípunda'pí?"

62 Hân í'âaní undi naa t'ähki t'owagî' o'aypuyä'i dímû'di kw'áyepiye owáypeedi páadé o'ân diwepiye'ba?

63 I Yä'dâa'i P'oweahâa nawówátsipäyi', t'owa-á wí'bo wídínkoedipí. I hí' naadi wâytumáa'i' i Yä'dâa'i P'oweahâavi'wedi na'ä' hedi ná'i hí'-áho nawówátsipäyi'.

64 Hewänbo wáy wên un wí'úvíwhâyundepí." Jesus-di ha'wâa ovâytu'an gá páadédiho ho ûnhanginnândân to'wên iví'piye' wídívíwhâyukhâyamápi'in dimuu'in, hedá ûnhanginnân wá' to'wídi óekuhpegit'oe'i namuu'in.

65 Hedá wá' ovâytu'an, "Kindidânkun wâytu'an, to'wí wänbo naví'piye' wí'ûnkä'äakoedipí naví Tádádí óemägidida'mân."

66 Iví hí' ûnmuudi báyéki in óeyuuhonnin i-ádi wíyá wídípunda'pí, hediho óeyoe'an.

67 Hedi Jesus iví tã'di wíye khäge'nin itu'an, "Heyâa un, ti undi wá' díyoe'amí'in ída'?"

68 Simon Peter-di óetu'an, "Na'inbí Sedó, toví'piyanho gimú-i? U'dida'mân dítumáa hádídi ná'in wówátsi nahándepí'in âykéyí'in.

69 Na'in ívíwhâyumägiho hedá gínhanginnânho u i shánki yä'dâa'i unmuu'in, i Yôesi Tádádí wóesandi'."

70 Jesus-di ovâytu'an, "Naadi wí'bo un tã'di wíye wâyde'manpí'an, hewänbo wí' unbí'wedi Penísendi waagi'ba namuu."

71 Simon Iscariot-ví ayví'gedi ihí'máa, i-á Judas gin nakháwä, hedi Penísendi waagi'ba namuu gin Jesus-di óetu'an gá tobá in tã'di wíye khäge'ninbí'wedi namuu wänbo Jesus óekuhpekhâyamáadân.

7

Jesus-ádi iví tí'úuwíndádi

1 Ná'i háäwí naphade ihaydi Jesus oe Galilee nange i'ge t'ähki nayi'. Judea nangepiye' wínamääpi, in Hudíyoví p'ó'dédi'in hádídiida'mân dítumáa hádídi óehéyí'in dáytuwämäadi.

2 In Hudíyoví shánki'di púnú' naná, dáy'ókhkhuute'âykw'óe'ó'i shánki'di gin dáytu'o'.

3 Hediho Jesus-ví tí'úuwíndi óetu'an, "Näwedi ópûn hedi oe Judea nangepiye' unmu-i, hedânho in t'owa uví'piye' dívíwhâyunde'in iwe diyí'indi i pínán t'ôe bí'o'in wóemúnídi.

4 To'wí in t'owadi kee'eedi óetaa-i'in nada'di kaadibo háawên wí'i'opí. Hedânho kí'bi háäwí bikanhondi, úkhây'ä' to'wên t'ähkívi páadépiye' bí'âamí'in."

5 Ha'wâa óetu'an, gá tobá iví tí'úuwíndi dimuu wänbo' iví'piye' wídívíwhâyundepíadân.

⁶ Jesus-di ovâytu'an, "Naagi' ihaydi wa' wíðinnáhpí, hewänbo ungi'-á häädi wänbo t'ähki híwó' dihaydi únna.

⁷ In t'owa Yôesi Tádá dâytaapí'in dimuu'in há'to wovây't'áy-í, hewänbo naa-ân dít'ay, gá dovâytu máadân inbí yä'dâapí tsiyekan ni'gedi.

⁸ Unnân wáy dínshánki'diná' diwepiye' bípûn. Naa-á wa'di wó'mänpi híwó' dihaydi naagi' wínanáhpídi" kin ovâytu'an.

⁹ Hedího' oe Galilee nange iwebo iwóyí'.

Jesus Jerusalem búu'úpiye' namää

¹⁰ Iví tí'úuwín oe dínshánki'diná' diwepiye' dimää ihaydi tí'úugédi i wá' namää, hewänbo kaadibo-ân namää, keedibo-á yoe.

¹¹ In Hudíyoví p'ó'dédi'indi ee dínshánki'diná' diwe óetuwämäa, hedí dívítsika'máa, "Wáyho i to'?"

¹² In báyéki t'owa iwe diyí'in báyéki dívíkaahí'máa iví'gedi. Wên ditú', "Híwó'di sen namuu" gin. Wáy-á ditú', "Yoe, handá yoe. Idi báyéki t'owa in ta'gen namuu iwedi ovâyhá'o'."

¹³ Hewänbo t'ähki in t'owa in Hudíyoví p'ó'dédi'in dâykhuwôeda'máadi kaadibo iví'gedi dívíhí'máa.

¹⁴ I shánki'di píngé haydi naphade ihaydi Jesus i méesate hay'i ee nats'ú hedí in t'owa ovâyhá'o'.

¹⁵ In Hudíyoví p'ó'dédi'in ovâyháa'andi ditú, "Hândidangú ná'i sen hânho ûnhanginná, to'wídi óehá'anpi wänbo'?"

¹⁶ Jesus-di ovâytu'an, "Naví háhkan naví'inda' wíðinmuupí, hewänbo i dísandiví'in wá' ûnmuu.

¹⁷ In to'wên háa Yôesi Tádá natú waa dikanda'indáho dínhanginpúwí naví háhkan ni'gedi, háa Yôesi Tádá natú waa dikanda'indáho dínhanginpúwí naví háhkan ni'gedi, háa Yôesi Tádáví'wedi dîn'ää'in hediháa naví ánshaa i'gedibo dáypihí'máa'in.

¹⁸ In to'wên inbí ánshaa dínmuu'ida' dívíhée'o'indá dívípítegé-í'in dida'. Hewänbo to'wên i ovâysandi' kw'áye óetegé-í'in dida'indá in ta'gen dívíhée'o', hedá inbí pí'ná khó'yé-á hôeyó wänbo wíðây máapí.

¹⁹ Moses-di Yôesi Tádáví tsontu wovâyta'nanpí'an, hewänbo wéná wí wänbo un iví ta'kan wíwîn'a'gindopí. Háadan naa díhéyí'in ída'?"

²⁰ To'wídi in t'owa yáadi óetu'an, "Háadan untú, to'wí nada' wóehéyí'in? U-á wí yä'dâapí' p'oe wäahâadi wóemáa, hedânho ha'wâa untú."

²¹ Jesus-di ovâytu'an, "Wên pínnán t'ôe kaykhanwówá thaa iwe dáy'andibo un t'ähki wovâyháa'an,

²² hewänbo undá unbí e'nûn áyyää in Hudíyoví k'ewe' taadi bîntaa'o' inbí thaa dinná' dihaydi tobá kaykhanwówá thaa nanân wänbo', gá hân'oe Moses-di han wovâyöndân. (Moses-á i páadé'i wínamuupí ná'in khuu i'andi', hewänbo in shánki hân'oe'indáho hanho díví'an.)

²³ Náa wí enúkáy ná'in k'ewe' taadi óetaa'o' kaykhanwówá thaa nanân wänbo', hedânho Moses-ví tsontu wíwîn'a'ginhánú-ípídi. Hedí háadan handi naa-ádi í't'ay wí sen túu'ú t'ähki dônhekháa'andi kaykhanwówá thaa nanân wänbo'?"

²⁴ Wí hääwí háa puwädi nakeet'óe'in bînwänpimú'dibo' wesebo wí'ítúnípi, 'Kinnân namuu,' hewänbo páadé áyngidi bînuwä'í-á háa namuu'in, hedânho únkoedí-í í'túnídi ta'gendi háa namuu'in."

T'owa ditsikapo', "Ti Jesus-ân i to'wí namuu Yôesi Tádádi óesogekhây máa'i' t'owa ovây'aywoenídi?"

²⁵ Wên t'owa ee Jerusalem diwe'in ditú, "Ti ná'i sen i to'wí na'inbí tsonnindi óehéyí'in dida'i wínamuupí'an?"

26 Binmú'dí, hä'in t'owa t'ähkíví páadépiye' ihí'máa, hedi to'wí wänbo háabo wínatû'pí óewóyí'nídí. Tígú in tsonnin dívíwhäyunde ná'i-ân namuu i to'wí Yôesi Tádádí óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí.

27 Hewänbo kavêe i-á wínamuupí. I to'wí Yôesi Tádádí óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí na'ää ihaydá, to'wí wänbo wí'ûnhanginnánípi wähhäwi namuu'in, hewänbo t'ähkídíbo gínhanginná wähhäwi ná'i sen namuu'in."

28 Jesus-di i méesate hay'i iwe ovâyhá'o' ihaydi kaygi ovâytu'an, "Ítû' ûnhanginná to'wí omuu'in hedá wähhäwi omuu'indá. Naa wí'bo opichanpóedíbo wó'ääpí. I to'wí naa díсандí' ta'gendi nawówayi', hedi undi wíwíntaapí,

29 hewänbo naadá dótaa, gá iví'wedi o'äädân, hedá idá dísan."

30 Jesus-ví hí' ûnmuudi óepankéyí'in dida', hewänbo óekéyí ihaydi wa' wí'ûnnáhpídí to'wídí wänbo wí'óeyâ'pí.

31 Hewänbo báyéki t'owa iwe diyí'in iví'piye' dívíwhäyü. Kin ditû': "I-ânkun i namuu Yôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí. Wíyá to'wí-á há'to na'ää-í shánki báyéki pínán ikeeyamídí ná'i senbí'wedi."

Jesus óepankéyí'in dida'

32 In Pharisees dit'oe in t'owa ná'i hääwí Jesus-ví'gedi dívíkaahí'máadí, hediho indádí hedá in owhá' p'ó'dédí'indádí wên sundaḡo i méesate hay'i dâ'y'áyí'do'in ovâysan óepankéyídí.

33 Jesus-di in t'owa ovâytu'an, "Hây tähkíḡa' undádí dáywóyí'ní, hedáhá' owáymän i díсандí'wepiye'.

34 Hedáhá' undá dínuwä-í, hewänbo há'to díshaa-í. Wáy naa omän diwepiye' wí'ûnpühkoedí-ípi."

35 In Hudíyo tsonnin dívítu'an, "Wáypíyan ná'i sen namän? Natû' há'to äysháa-í gin. Ti namän gáhân wáy in Hudíyo diwadekw'ó' deeyepiye', in Hudíyo dímuupí'in t'owaví yâa natháa-ídí, hä'in Hudíyo dímuupí'in ovâyhá'amídí?

36 Idi dítu'an, 'Undi dínuwä-í hewänbo há'to díshaa-í. Wáy ochangít'óe iwepiye' wí'ûnpühkoedí-ípi. Hânngú iví hí' ûntu'da'?"

P'oe nawówátsipäyí' i'gedi Jesus-di ovâytu'máa

37 I t'ä'gi shánki'di thaa-á shánki hay'i thaa namuu, hedi Jesus iwe nawindi kaygi ovâytu'an, "To'wí nap'oesá'aadi naví'piye' na'ää-í isuwä-ídí.

38 Yôesi Tádáví ta'nin diwe kinnân nata'muu: To'wên naví'piye' dívíwhäyunde'inbí pí'ná khó'yé wí p'o'k'ay waagibá dâymáa, hedi i p'oe-á nawówátsipäyí'i namuu."

39 I p'oe i'gedi ihée'andi-á i Yä'dâa'i P'oewäqhâa-ân namuu, hedi to'wên iví'piye' dívíwhäyunde'in i Yä'dâa'i P'oewäqhâa dâykéyí. Hewänbo ná'i Yä'dâa'i P'oewäqhâa-á wa'di wí'ovâymägipi, Jesus wa'di makówäpiye' wínapépidí.

In t'owa wêege'in dipóe

40 In t'owa ná'in ovâytu'máa'in dit'oe ihaydi wáy wên ditú, "Ta'gendi ná'i-á Yôesi Tádáví tukhe'bi' äytsíkha'máa'i namuu."

41 Hewänbo wây-á ditú, "I-á namuu i to'wí Yôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí." Hedá wá' wây-á ditú, "Hewänbo i to'wí Yôesi Tádádí óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí Galilee-wi wínamúnípi.

42 Ti Yôesi Tádáví ta'nin diwe wínatúhpi'an, i to'wí idi óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí David-ví äy iwedi'ibá namúní, hedá oe Bethlehem-dá na'aypuyägit'óe, i búu'ú'ay David na'aypuyä iwebá."

43 Hediho in t'owa Jesus-ví'gedi handa' wídíví'ánshaamáapídí wêege'in dipóe.

44 Wáy wêndi óepankéyí'in dida', hewänbo to'wídí wänbo wí'óeyâ'pí.

In Hudíyoví p'ó'dédí'in Jesus-ví'piye' wídívíwhäyundepí

45 In méesate[?] in sundado diwáymää in ow^ha[?] p'ó[?] dédí[?] indá hedá in Pharisees-á dikw'ó[?] diwepiye[?], hedi in sundado ovâytsikáyin, “Hedi háadan i sen wíwînmaapí[?]”

46 Indi in Pharisees ovâyt[?]an, “Hãnhay wãnbo wí to[?]wí wí[?]ihée[?]anpí hã[?]i sen ihée[?]o waagibá.”

47 In Pharisees-di ovâytsikáyin, “Ti un wá[?] in ta[?]gen namuu iwedi idi wovây[?]âa[?]an?

48 Ti wí[?]ú[?]nhanginnáhpí[?]an wí[?] wãnbo na[?]in tsonnindá hedá na[?]in Pharisees-á iví[?]piye[?] wí[?]í[?]whâyundepí[?]in?

49 Yôesi Tádádí ná[?]in t'owa iví[?]piye[?] dívíwhâyunde[?]in ovâytuchänukhâymáa, indá i tsontu[?] Moses ita[?]nandi wí[?]dâytaapí.”

50 Wí sen in diwedi Nicodemus gin nakháwã[?]idi ovâyhée[?]an, i-á hãnhaybo Jesus- ví[?]piye[?] namää[?]i[?] namuu.

51 Kinnân ovây[?]tu[?]an: “Wígínkoedipí gitúnídí háa wí to[?]wí híwó[?] háa híwó[?]pí i[?]annin páadé iví tu[?] git'oe[?]pídíbo[?], hedá háawên i[?]annindá gínhanginpóepídíbo[?]. Na[?]inbí tsontu[?] kí[?]min gínmuupí[?]an.”

52 Indi óetu[?]an, “Háadan igí[?] bikhäge[?]hée[?]o[?]? Ti u[?] wá[?] Galilee iwe[?]ibá unmuu gáhân? Áyíngidi Yôesi Tádáví ta[?]nin mântu[?]ámí, hedân úhanginpúwí wí[?] wãnbo wí Yôesi Tádáví tukhe[?]bi[?] Galilee-wi wínamuupí[?]in.”

I kwee wíyá kweeví sendádí it'aywó[?]nandi[?]

53 T'áhkídíbo inbí[?]piye[?] dívíweeho[?].

8

1 Hewãnbo Jesus-á oe Olive Okú gin dâyt[?]o[?] iwepiye[?] namää.

2 Wíyá tháwãn hé[?]díbo[?] i[?] méesate hay[?]i eepiye[?] nawáymää. Báyéki t'owa ûnpówádí indádí isóge hedi ovâyhá[?]an.

3 Hedi in Hudíyoví kuu dâyhá[?]o[?]indádí in Pharisees-ádí wí kwee Jesus na[?]ân diwepiye[?] óeho[?]. Ná[?]i kwee-á wíyá kweeví sendádí dânt'aywó[?]dodí óekê[?]. In t'owaví páadépiye[?] óekwínu[?]an,

4 hedi indi Jesus óetu[?]an, “Háhkandi[?], ná[?]i kwee-á wíyá kweeví sendádí dânt'aywó[?]dodíbo[?] óekê[?].”

5 I tsontu[?] Moses ita[?]nan diwe kinnân díyôn: Wí kwee kin i[?]o[?]i[?] áyk'usâyuhéyí[?]in gínkhây[?]ã[?]. Heyâa u[?], hân úchanpo[?]?”

6 Ná[?]in Jesus óetu[?]an óetayí[?]nídí wên háawên híwó[?]pí[?]in natu[?]hpée-ídí hedânho ônt'aywó[?]dichänú-ídí. Jesus it'ããdí oe nange iví mankhúdí hääwí ita[?]nan.

7 Hewãnbo ihayda[?] óetsikáyinde[?], hediho idaygi[?]andi ovây[?]tu[?]an, “Wená wí unbí[?]wedi wí[?]it'aywó[?]nanpí[?]dí, idân i kwee páadé óek'usâyú-í.”

8-9 Hedi wíyá it'ããdí oe nange iwâyta[?]nan. In sená[?] i kwee óets'úde[?]in ná[?]in dit'oe[?]dí wí[?]íngin t'áhkí iwedi dipee, in shánkí saydôe páadé, hedi Jesus-ádí i kwee-ádí wí[?]bo iwe dawindi ovãnyoe[?]an.

10 Jesus wíyá idaygi[?]andi i kwee óetsikáyin, “Wáyho in ton? Ti wí[?] wãnbo wínatúhpí[?]an wóetuchänú-í[?]in úkhây[?]ã[?]?”

11 I kweedi óetu[?]an, “Mã[?]mää, to[?]wí wãnbo háabo wínatúhpí.” Jesus-di óetu[?]an, “Naa wãnbo-á yoe. Hediho ópûn, náa iwedi páadépiye[?] wíyá wívit'aywó[?]namípí.”

Jesus natú wí kohthay waagi[?]bá namuu[?]in

12 Jesus wíyá ihée[?]andi in t'owa ovây[?]tu[?]an, “Naa wí kohthay waagi[?]bá omuu t'owa t'áhkígí[?]. To[?]wí naa-ádí nayí[?]i há[?]to khu[?]u[?] i[?]ge nayê[?]ení, hewãnbo i kohthay nawówátsipäyí[?]i[?] imá[?]ve-í.”

13 In Pharisees-di óetu[?]an, “U-á wí[?]bo uví[?]gedí bipihí[?]máa, hedânho háa untú[?]nin to[?]wí wãnbo wí[?]ú[?]nhây[?]ã[?]hpí iw[?]hâyú-í[?]in.”

14 Jesus-di ovâytu'an, "Tobá wí'bo naví'gedi wâytu'an wänbo?, háa naadi wâytu'an waa ta'gen namuu, gá naa dínhanginnândân wăhăädi o'ăä'in hedá wăhăäpiye? omännindá. Hewänbo undá wăhăädi o'ăä'in háa wăhăäpiye? omännin wí'úhanginnáhpí.

15 Undi t'owa bînwânpimúndedibo bînt'aywó'dichänunde?. Naadá to'wí wänbo wídônchänundepí.

16 Hewänbo wí to'wí dônchänudáho?, híwó? dáy'amí, gá wí'bo wídáy'opídân, hewänbo i dísandi-ádí naa-ádí handá? gatû?.

17 Unbí tsontu ta'nin diwe wänbo kinnân nata'muu: Wí to'wí óetsondiwekán dihaydi wên wíyedi handá? iví'gedi datû'dáho?, únkây'ă? úvíwhâyú-í'in háa datú waa ta'gen namuu'in.

18 Naa i wí' omuu naví'gedi dáypihée'o'i?, hedá naví Tádá dísandi? wá? naví'gedi ihée'o?."

19 Indi óetsikáyin, "Wáyho? uví tádá?" Jesus-di ovâytu'an, "Undidá naa wídítaapí, naví Tádá wänbo-á wídíntaapí. Naa dítaadáho?, naví Tádá wá? dîntáa-íwän."

20 T'ăhkí nă'in Jesus natú i méesate hay'i ee ovâyhá'o ihaydi, i chă? nate'kw'ó'di íve nú? naná? diwe. Hedí to'wídí wänbo wí'óepankê'pí, ihaydi wa'dí wí'únpóepídí óékéyídí.

Jesus natú wáy namän dipiye? in t'owa wídínkoedí-ípí dimú-í'in

21 Jesus wíyá ovâyhée?andi ovâytu'an, "Naa năwedi omän, hedí undi dítuwăkhây máa, hewänbo unbí t'aywó'di wa'dí bînmáadíbo? íchuwagít'óe. Wáy omän diwepiye?bá wí'úenkoedí-ípí ímu-í'in."

22 Hedího in Hudíyoví p'ó'dédí'in dívítu'an, "I natú wáy i namän deepiye?bá wígínkoedí-ípí gimú-í'in. Háadan kin natú? Ti wí'bo ikhe'khây máa gáhân?"

23 Idi ovâytu'an, "Undá năa ágéwin ímuu, naa-á oe kw'áyewi-á. Undá năa oepáa k'aydiwindá? ímuu, naa-á yoe.

24 Hedánkun naadi wâytu'an, unbí t'aywó'di bînmáadíbo? íchuwagít'óe, hedí to'wí naa omuu'in úvíwhâyundepídáho ta'gendi unbí t'aywó'di bînmáadíbo? íchuwagít'óe'in únpuwí.

25 Hedí óetsikáyin, "To-an unmuu?" Jesus-di ovâytu'an, "Naadi páadédíbo wâytmáa to'wí omuu'in.

26 Wíyá báyékí hăäwí unbí'gedi otúní'i naa dómáa, hedá báyékí híwó'pí? úví'andi namuudi naa dínkoedí wây't'e'p'íde-ídí. Hewänbo háa i dísandiví'wedi ot'oe'indá? t'ăhkí t'owa dovâytu'o?, hedí i-á in ta'genda? ihée'o?."

27 Hewänbo nă'in Hudíyoví p'ó'dédí'in wídika'pówápí i óesandi-á Yôesi Tádá namuu'in.

28 Hedího Jesus-di ovâytu'an, "Owáy naa t'ăhkí t'owagí? o'aypuyä'i? undi dít'óhtăgetege ihaydáho? úhanginnání to'wí naa omuu'in, hedá úhanginpúwí naa wí'bo háawên wídáy'opí'in, hewänbo háa naví Tádádí dîhá'andidá? dáyhée'o?."

29 I dísandi? naa-ádí nayi?. Wí'bo wídíyoe'anpí, gá naa-á hăädi wänbo t'ăhkí i óehíhchando'idá? dáy'odân."

30 Hedí kin ovâyhí'máa ihaydi báyékí t'owa iví'piye? dívíwhâyú.

To'innan ta'gendi Abraham-bí ây dimuu?

31-32 Jesus-di nă'in Hudíyo iví'piye? dívít'sanwhâyú'in ovâytu'an, "Naví hí? hăädi waa dín'a'ginhondáho?, ta'gendi naví'wedi íhăhpúwí'in ímuu, hedá úhanginnání hăäwí in ta'gen namuu'in, hedí pan waagi'inbá wíyá wí'ímúnípi."

33 Hedí óetu'an, "Na'indá Abraham-bí ây iwedi'innân gimuu. Na'indá hănhay wänbo to'wênbí pan wígimuupí. Hedí háadan untú pan waagi'inbá wíyá wígímúnípi gin?"

34 Jesus-di ovâytu'an, "Ta'gendi wâytmáa, to'wên t'ăhkí dívít'aywó'kanhonnindá, t'aywó'didí ovây máadí pant'óe'in waagi'in dimuu.

35 Wí to'wí pant'óe'i namuu'i-á iví tsondiví k'aygi iwe hăädi wänbo t'ăhkí wínachá'nípi, hewänbo i tsondiví ay únmuu'i-áho hănhay wänbo t'ăhkí k'aygiwi-ân namuu.

36 Hedi naa Yôesi Tádáví ay omuu'idi unbí t'aywó'di iwedi wâywhima'p'ãdidáho', ihaydibâa ta'gendi íwhima'p'ãní.

37 Naa dînhanginná un Abraham-bí ây iwedi'in ímuu'in, hewänbo undá ída' dihéy'in, gá naví hí' unbí pí'ná khó'yé wívînmaapídân.

38 Háa naví Tádádí dînkeeyannin naadi wâytu'an, hewänbo undá háa unbí tádáví'wedi ít'oe waagibá úvíkanhon" kin Jesus-di ovâytu'an.

39 Hediho indi óetu'an, "Abraham-dá na'inbí hân'oe'i' tádá gínmuu." Jesus-dá ovâytu'an, "Abraham-bí ây ta'gendi ímuudáho', háa Abraham i'an waabá úví'ãamíwän.

40 Hewänbo nää undidá dihéy'in ída', tobáháa in ta'gen naví Tádáví'wedi ot'oe'inda' wâytu'an wänbo'. Abraham-dá ha'wâa wí'i'anpí.

41 Undá háa unbí tádá i'o waabá úví'o'." Hedi óetu'an, "Tádápí'in ây wígimupí. Wí'da' wí tádá gín'än, i-á Yôesi Tádá namuu."

42 Jesus-di ovâytu'an, "Yôesi Tádá ta'gendi unbí tádá únmuudáho', naa díséegí-íwän, gá iví'wedi o'ãädân, hedânho nää-á nãwe oyi'. Naa opichanpóedíbo wó'ãäpí, idân naa dísan.

43 Háadan wí'íka'póya'pí háa wâytu'máa'in? Gá naví hí' wí'ít'óyanda'pídân.

44 Penísendi-ân unbí tádá únmuu, hedi undá íkanda' háa unbí tádá nada' waa. Páadédí waabo nää iwéhay Penísendi-á t'owa t'akhanu'i namuu, hedá in ta'gen namuu'in iví pí'ná wí'ihonpídí iwedi ihänge'o'. Hãädi wên hôeyó natú ihaydá háawi namuu'in ipikeeyo', gá wí hôeyó'i namuudân, hedá in dihôeyó'inbí tádá-á dínmuu.

45 Hewänbo naadá in ta'gen wâytu'o', hedânho wídínwhäyundepí.

46 Wéná wí-an un ta'gendi ítúní naa dáyt'aywó'nannin? Tóebo yoe. Hewänbo naadi in ta'genda' wâytu'máa, hediho háadan wídínwhäyundepí?

47 Wí to'wí Yôesi Tádáví' únmuu'idá iví hí' ônt'óyande'. Hewänbo undá Yôesi Tádáví'in ímuupídânkun wívînt'óyandepí" kin Jesus-di ovâytu'an.

Hân'oe Abraham-di Jesus óemû'

48 In Hudíyoví p'ó'dedí'indi óetu'an, "In ta'gen gitúhpí'an, u-á Samaria-wi waagi'ba unmuu, na'inbí khuu wínâa'a'gínpídí, hedá wí yã'dâapí' p'oewaahãädi wóemáa."

49 Jesus-di ovâytu'an, "Naa wí yã'dâapí' p'oewaahãädi wídímáapí. Naa naví Tádáví'gedi híwó'da' dáyhé'o', hewänbo undá naví'gedi híwó'pí úvíhí'máa.

50 Wí'bo wó'da'pí otúní'in naa hay'i omuu'in. Yôesi Tádá-ânho namuu i nada'i kin natúní'in, i-áho natû' háa undá in ta'gen bînmáa'in hediháa naa-á.

51 Naadi ta'gendi wâytu'máa, wí to'wí naví hí' dîn'a'gindo'i-á chuwa iwe há'to napówá-í."

52 In Hudíyoví p'ó'dedí'indi óetu'an, "Nábáha' gínhanginná wí yã'dâapí' p'oewaahãädi wóemáa'in. Abraham nachuu, hedá t'ähkí in Yôesi Tádáví hân'oe'in tukhe'mindá wá' dit'ahán. Hebo u-á untû' wí to'wí uví hí' i'a'gindo'i há'to hãnhay wänbo chuwa iwe napówá-í.

53 Ti na'inbí hehãäwi thehtáy pahpâa Abraham-bí shánkí hay'i unmuu gáhân? I-á hedá Yôesi Tádáví tukhe'mindá dit'ahán. To-an u' unmuu gân un'ánde'?"

54 Jesus-di ovâytu'an, "Naa wí'bo hay'i dáypipaadáho' háagí' wänbo wínachã'muupí. Hewänbo naví Tádádân naa hay'i dípaa, hedi ítû' i-ân unbí Yôesi únmuu.

55 Undidá hãnhay wänbo wívîntaapí, hewänbo naadá i dótaa. Wídótaapí gin otúdáho naa wí hôeyó'i' omúní, un waagibá. Hewänbo naadá ta'gendi dótaa, hedi iví hí' dôn'a'gindo'.

56 Unbí thehtáy pahpâa Abraham nahíhchãa gá i thaa o'ãä'i' ipuwãkhây máadân, hedi imû' ihaydiho nahíhchanpóe."

57 In Hudíyoví p'ó'dedí'indi óetu'an, "P'ánãntã paayo'i wänbo wa'di wú'muupí. Hãndídan Abraham nãamû'?"

58 Jesus-di ovâytu'an, "Ta'gendi wâytu'máa, wa' Abraham na'aypuyäpídíbo naa oyihó'."

59 Hediho dâyk'uuwóehógi óek'usäyuhéyídí, hewänbo i meesate ívedi kaadíbo napee.

9

Jesus-di wí sen tsí't'aa'i na'aypuyä'ivi keetan óemägi

¹ Jesus oe p'óegé wáy namändi wí sen óemû?, i-á tsí't'aa'ibo na'aypuyä.

² Jesus-ví khäge'nindi óetsikáyin, “Háhkandi?, ti ná'i sen wên t'aywó'nin i'andân, háa iví tádá'in dânt'aywó'nandi tsí't'aa'i na'aypuyä?”

³ Jesus-di ovâytu'an, “Wên t'aywó'nin i'annin namuudi kin wí'ûnpóepí, háa iví tádá'in dânt'aywó'nandi wänbo-á yoe. Ná'indá ûnpóe hedânho Yôesi Táđadı wên háawên ôn'amíđi, hedí kindíđi nakeepúwíđi Yôesi Táđá-á nakay'in.

⁴ Thaadı t'owa dívít'ôe'amígí? naná, khu'déedá yoe. Hedí hanbá nää-ân naná i naa dísandiví t'ôe ívít'amíđi wa'di gínkoedíđibo?, gá owáy wí thaa naná? diwe na'in wíyá há'to gínkoedí-í ívít'ôe'amíđi. *

⁵ Wa? nää oepáa k'ayđi oyidíbo naa wí kohthay t'ähki t'owagi? waagi?bá omuu.”

⁶ Kin natú ihayđi ee nange isóp'ohén, hedí iví só'p'oeđi wí nap'o'ay ipaadi i sen natsí't'aamuu'i tsée eedi óe'äyu.

⁷ Hedáhá? óetu'an, “Ya? ópûn oe p'obú'ay iwepiye?, Siloam kin dâytu'o'i?, hedí uví tsée män'owíđi-í. (Ná'in kháwä Siloam-dá natu'da? “óesandi?” gin.) Hedího i sen namääđi i'owäjä, hedí iwáybun dihayđiho? iví keetan imáa.

⁸ In to'wên i senbí tso'wa dithaa'in hedá in to'wên ihääda'sógéndeđi óemû'in dívítsika'máa, “Ti ná'i i to sen ihääda'sógénde'i wínamuupí'an?”

⁹ Wên ditú, “I-ânkun namuu.” Wây-á wéndá ditú, “Yoe” gin, “i waagibá ûnwänpichaa.” Hewänbo i sendá natú, “Naa-ânkun i omuu.”

¹⁰ Hedího óetsikáyin, “Hândíđan handi uví keetan mänkê?”

¹¹ Idi ovâytu'an, “Wí sen Jesus gin nakháwä'i wí nap'o'ay ipaa, hedí naví tsée eedi dí'äyu, hedí dítu'an oe p'obú'ay Siloam gin dâytu'o' iwe dáy'owíđi-í. Hedího? omääđi dáy'owäjä, hedí naví keetan donkê?”

¹² Óetsikáyin, “Wáyho i?” “Gáwáy” gin ovâytu'an.

In Pharisees-di i sen natsí't'aamú'de'i' óehí'máa

¹³⁻¹⁴ I thaa Jesus i nap'o ipaadi i sen natsí't'aamú'de'ivi keetan óemägi ihaydá Hudíyoví kaykhanwówá thaa naná. Hedího to'wéndi in Pharisees-ví'piye? i sen óeho? indi óehé'amíđi.

¹⁵ In Pharisees-di wá? óetsikáyin háđíđan iví keetan ikê'in. Idá ovâytu'an, “Wí sendi nää tsée eedi dínap'o'äyu, hedá dáy'owäjä, hedí nää dínkeepóe.”

¹⁶ Wáy wên in Pharisees ditú, “I sen kin i'andi-á Yôesi Táđadı wí'ônk'û'pí, gá ná'i kaykhanwówá thaa wí'i'a'ginpíđân.” Hewänbo wây-á wéndá ditú, “Wí to'wí t'aywó'to'i namuu'i kí'bi pínán há'to ikeeyamí.” Hedího wêege'in dipóe.

¹⁷ Hedí wíyá in Pharisees-di i sen natsí't'aamú'de'i' óetsikáyin, “Heyâa u, hân iví'gedí úchanpo?? U-ân unmuu uví keetan mänkê'i?” I sendi ovâytu'an, “I-á Yôesi Táđáví tukhe'bi namuu.”

¹⁸ Hewänbo in Hudíyoví p'ó'déđi'in wíđívíwhäyupí ná'i sen ta'gendi natsí't'aamuuwän hebo nää ûnkeepóe, hedího? iví tádá'in ovântukánnan iví'gedí oväntsikáyí'níđi.

¹⁹ Hedí oväntsikáyin, “Ti unbí ay ná'i dänmuu? Tí tsí't'aa'i na'aypuyä'in datúní? Háđíđan handi nää ûnkeená?”

²⁰ I senbí tádá'indi ovâytu'an, “Gänhanginnândákun na'inbí ay gänmuu'in hedá tsí't'aa'i na'aypuyä'indá.

²¹ Hewänbo háadı nää ûnkeená'nin wígänhanginnáhpí, hedá wá? wígänhanginnáhpí to'wíđi óekeetanmági'in. Bintsikáyí?be i?. Senho namuu. Igí? wí'bo ipihé'amí.”

* **9:4** Kin natú ihayđi Jesus natu'da?, wáyýedí t'óegí? naná, wáyýedá wígínkoedípi ívít'ôe'amíđi, hedí wa'di naná i-á it'ôe'amíđi, gá óehéyi ihayđi wa'di wínanáhpíđân.

22 I senbí tádá'in in Hudíyoví p'ó'dédí'in dānkhuwōeda'máa, gá dāywéhpê'andān i méesate ee ovāytsudekhā'amídí to'wēn ditū'nin Jesus-á namuu i to'wí Yōesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovāy'aywoenídí.

23 Handidānkunho datú, “Senho namuu, hedího bintsikáyi'be i'.”

24 Hedího wáygingí' i sen natsí't'aamú'de'i' óets'údedí óetu'an, “Yōesi Tádáví páadépiye' uví tuu bimāáni in ta'gen untúnídí. Gínhanginná nǎ'i sen iví'gedí bihée'andi-ân t'aywó'to'i namuu'in.”

25 Idi ovāytu'an, “Naa wídínhanginnáhpí háa t'aywó'to'i namuu'in háa yoe, hewānbo nǎ'in ta'gendi dínhanginná: Tobáháa hāndídí otsí't'aamú'de wānbo', nǎa-á dínkeená.”

26 Hedího óetsikáyin, “Hānna wóe'an? Hāndidan wóekeetanmāgi?”

27 Hedí ovāytu'an, “Wāytu'anho', hewānbo wí'úvít'óyanpí. Háadan wíyá ít'oe-í'in ída'? Ti ída' gáhān un wá' idi wovāyhá'amí'in hedānho iví'piye' úvíwhäyú-ídí?”

28 Indi i sen hǎawí nachä'muupí waagi óehée'andi óetu'an, “U-ân hǎ'i sendi wóehá'o'i' unmuu. Na'indá Moses-ví hí'dí díhá'anninnān gimuu.

29 Yōesi Tádádí Moses óehée'annin gínhanginná. Hewānbo hǎ'i sendá, wígínhanginnáhpí to'wídí óesannin.”

30 I sendi ovāytu'an, “Whäyupíwó'nin namuu. Tobáháa naví keetan idi dímägi wānbo' un wí'únhanginnáhpí to'wídí óesannin.

31 Gínhanginná Yōesi Tádádí in t'aywó'to'in wí'ovāykhäge'dopí'in híwó' díví'amídí, hewānbo in to'wēn óe'a'gindo'indá hedá to'wēn háa natú waa díví'o'indá, innānho idi ovāykhäge'do'.

32 I nan oepáa nakhí'yen dihaydi waagibo nǎa pu'wahaydi to'wí wānbo wí'únkoedipí wí tsí't'aa'i na'aypuyä'iví keetan óemānídí.

33 Hǎ'i sen Yōesi Tádádí óesanpídáho há'to únkoedí-í háawēn wānbo i'amídí.”

34 Indi óetu'an, “U-á t'aywó'to'ída' un'aypuyä. Ti un'ánde gáhān u'úkoedí'in na'in díhá'amídí?” Hedí iwáygedí óekhehpiyedi óekhā'an i méesate ee wíyá nats'únídí.

In to'wēn tsí't'aa'in waagi'inbá dimuu'inbí'gedí Jesus ihée'an

35 Jesus únhanginpóe i sen óekhehpiye'in, hedí óenuwādi óeshaa, hedí óetsikáyin, “Ti i to'wí t'ǎhkí t'owagí' na'aypuyä'iví'piye' biwhäyunde?”

36 I sendi Jesus óetsikáyin, “Mǎ'mǎa, to-an nǎ'i to'wí namuu, t'ǎhkí t'owagí' na'aypuyä'i'? Dítu'an to'wí namuu'in, hedānho naa dínkoedí-í iví'piye' dáywhäyú-ídí.”

37 Jesus-di óetu'an, “Uđi nāamú'ho'. Naadi wíhí'máa'i-ân i omuu.”

38 I sendi óetu'an, “Na'inbí Sedó, naa uví'piye' dáywhäyunde,” hedí Jesus-ví páadépiye' idé'gendisóge.

39 Jesus natú, “Naa nǎa oepáa k'aydipiye' o'ǎǎ hedānho nakeepúwídí to'wēn híwó' dívíkanhonnin dimuu'in hedá to'wēn híwó'pí dívíkanhonnin dimuu'indá. Naa o'ǎǎ in to'wēn wídāymúndepí'in dínhanginná'nin dínkeepúwídí, hedá in to'wēn dínkeet'óe gin dí'ánde'indá ditsí't'aamuu waagibá dipúwí.”

40 Wēn Pharisees iwe tso'wa diwinnindi óetsikáyin, “Ti un'ánde gáhān na'in wá' gitsí't'aamuu'in waagi'inbá gimuu?”

41 Jesus-di ovāytu'an, “Ítsí't'aamuu gin únhanginnāndáho', t'aywó'di wívînmá've-ípí. Hewānbo nǎa ítú' únkeet'óe gin, hedího wa'di unbí t'aywó'di wíwovāyyā'anpí.”

10

I k'úwá áyi'di-áđi iví k'úwá-áđi inbí'gedí Jesus-di ovāytu'an

1 “Naadi ta'gendi wāytumáa, wí to'wí kw'áayédí oe k'úwá phékhāa búge nats'ú'di i phékhāa phódi i'gedí nats'úníví'wedí, i-á wí sǎnbida' namuu.

2 Hewānbo i to'wí khāa phódi i'gedí nats'úyá'di-á i k'úwá áyi'di namuu.

³ I to'wí in khaa phódi i'áyînmáa'ídi i k'úwá áyí'digi' ònhuude', hedi i k'úwá áyí'didi in k'úwá ovâykhyá'á'dedi iví tuu dit'oedi in khaa phódi i'gedá ovâypahpiyende'.

⁴ T'ähkí iví k'úwá i khaa búgedi ovâypiye ihaydi inbí páadépiye' namá', hedi indá iví tuu òntaadi ûnwóemá'.

⁵ Indá wíyá to'wí dâytaapí'vî'di há'to diwóemu-í, hewänbo iví'wedí dishání, gá wíyá pi'wíwí tuu wí'òntaapí'dân."

⁶ Kin Jesus-di k'úwáwí'gedi in Pharisees ovâyhée'an hääwí ovâyhá'amídi, hewänbo wídika'póya'pí háa natu'da'in.

Jesus-á i híwó'di k'úwá áyí'di namuu

⁷ Hediho wíyá ovâyhée'andi kinnân ovâythayyan: "Ta'gendi wâytumáa, wên phékhkaa phódi waagi omuu in k'úwá'gí'.

⁸ Báyéki in naví páadé di'ää'in sänmin waagi'inbá dimuu, hewänbo in t'owa naví k'úwá waagi'inbá dimuu'indi wí'ovâyt'óyanpí.

⁹ Naa wên khaa phódi waagi'inbá omuu, hedá in naví'piye' dívíwhâyunde'in wên k'úwá in phékhkaa búge dits'ú'nin waagi'inbá-á dimuu. Hedi k'úwá dipi' inbí koegi' dâysháa-ídi hedá wíyá dits'úya' waagibá, in naví'piye' dívíwhâyunde'in ovây'aywoeni hedá hääwí dintáy'i-á dâymá've-í.

¹⁰ Wí sänbi'-á na'ä' in k'úwá ovâysänhónídi hedá ovâyt'ahánú-ídá, hedá ovâyhá'dännamídá. Hewänbo naa-á o'ää t'owa dovâywówátsimäänídi, hedi ná'in wówátsi dovâymä'i-á shánki híwó'nin namuu.

¹¹ "Naa-á híwó'di k'úwá áyí'di waagi'ba omuu. Wí híwó'di k'úwá áyí'di-á nakhâymuu iví wówátsi iví k'úwá'gí'in imäänídi.

¹²⁻¹³ Wí to'wí ik'úwá'áyí'namídi óewá'ánde'i-á i kodi'di k'úwá áyí'di wínamuupí, hedi in k'úwá-á iví'indá wí'ûnmuupí. Hediho wí khuuyó na'ädi imúndedi nashánde', gá wá'âadida' it'òe'odân, hediho in k'úwá'di ta'gendi wâhphade wí'òe'áyîngimähpi. Hediho i khuuyó na'ädi in k'úwá ovâykhuighónde hedá ovâywadeyíyende'.

¹⁴⁻¹⁵ Naa i híwó'di k'úwá áyí'di waagi'ba omuu. Naví Tádá'di naa dítaa, hedá naadá i-á dótaa, hedi hanbá in naví'in dínmuu'in dontaa, hedá indídá naa-á dítaa, hedi in dimuudi naví wówátsi wänbo dáymääní.

¹⁶ Wây-á t'owa näwewin dimuupí'in diyí', indá wá' naví k'úwá waagi'inbá dimuu, hedi naa dínkhây'ä' in wá' dovâywé'ge'amí'in. Indá naví tuu dín'tóyaaní, hedi in wé'ge'indá'di wí'da' dipúwí, hedá wí'da' wí áyí'di dínchä'ní.

¹⁷ "Naví wówátsi dáymääní hedá donwáykéyí. Handidânkun naví Tádá'di naa díséegi.

¹⁸ To'wí'di wänbo naví wówátsi wídíkwee-ípi. Naví wówátsi-á wí'bo dáypäkhâymaa. Naa dínk'òe naví wówátsi dáymäänídi hedá donwáykéyí'dá, gá naví Tádá'di díyòndân kin dáy'amídi."

¹⁹ Jesus kin natú ihaydi in Hudíyo inbí ánshaa iwe wêege'in dipóe.

²⁰ Báyéki kin ditú, "Wí yä'dâapí' p'oewaahâadi óemáa hedá bondoe'i-á namuu. Heháadan bînt'óyande'?"

²¹ Hewänbo wây-á wëndá ditú, "Wí to'wí wí yä'dâapí' p'oewaahâadi óemáa'i há'to ihée'amí ná'i sen ihée'o waagi. Hedá wá' ti wí yä'dâapí' p'oewaahâa ûnkoedi wí natsí't'aamuu'iví keetan óewáymäänídi? Hedân yoe."

In Hudíyodi Jesus óeyoegi'an

²² Te'núdi naná' dihaydi oe Jerusalem búu'ú dínshánkí'dipóe, háa i méesate hay'i hân'oe dâywáytege waa dín'ánshaa-ídi.

²³ Jesus ná'i méesate iwe nayí', ee Solomon-bí pohtâa gin dâytu'o' i'ge.

²⁴ In Hudíyoví p'ó'dé'di'indi óebûukê'di óetu'an, "Häädi pu'wahay-an na'in dítíkhakankhâymaa dítu'âamídi to'wí unmuu'in? I to'wí Yôesi Tádá'di óesóge'i' t'owa ovây'aywoeni'di unmuudáho', nääbo thay'eedi dítu'an."

25 Jesus-di ovâytu'an, "Naadi wâytu'anho?, hewänbo wí'úvíwhäyundepí. T'ähkí pínán t'ôe dókanhondi-á naa dáy'o? gá naví Tádádí dínk'û'dân, hedího háa naa dáy'o'indibo wovâykeeyo? to'wí omuu'in.

26 Hewänbo naví k'úwá waagi'inbá wí'ímuupídího wí'úvíwhäyundepí.

27 In to'wên naví k'úwá waagi'inbá dimuu'indi naví tuu dînt'óyande?, hedí naadá in dovâytaa, hedí naa díyuumá?,

28 hedí wówátsi nahánde'í'in dovâymä?, hedí há'to hánhay wänbo diháani, hedá há'to-á to'wídí wänbo naví mangedí ovâyhóní.

29 Naví Tádádí in dímägi, hedí i-á t'ähkíví shánkí hay'i-ân namuu, hedí to'wí wänbo wí'únkoedipí naví Tádáví mangedí ovâyhónídí.

30 Naa-ádi naví Tádá-ádi wí'da? gamuu."

31 Wíyá in Hudíyoví p'ó'dédí'in dâyk'uuwóehógi óek'usäyuhéyídí.

32 Jesus-di ovâytu'an, "Báyékí híwó?di hääwí bînmúnígí? naa dó'an, naví Tádádí dítu'an waagi. Hedí wé'in hääwên dáy'annin namuudan nää naa dík'usäyukhâymaa?"

33 In Hudíyoví p'ó'dédí'indi óetu'an, "Na'indá wên háawên híwó'nin bi'annin namuudi wíwí'usäyukhâymaapí, hewänbo a'ginhâhpíwó?di Yôesiví'gedí bihí'maadânho wí'usäyukhâymaa. U-á t'owada?mân unmuu, hewänboänbo untú Yôesi unmuu gin."

34-35 Jesus-di ovâytu'an, "In ta'nin ungi? wovâyta?nannin diwe natú'pí'an, Yôesidi in tsonnin ovâytu'an i waagi'inbá dimuu. Hä'in t'owa Yôesidi hán'oe iví tuu ovâymägi'in han ovâytu'an, hedí iví hí? hánhay wänbo t'ähkí ta'gen ûnmuu,

36 hedí háadan handi nää ítú? naadi Yôesi Tádá dó'a'ginhánúnde'in iví ay omuu'in otúdí? Naa-ânkun naví Tádádí díde?man iví t'ôe dön'amídí, hedá nää oepáa k'aydipiya dísan.

37 Naa naví Tádáví t'ôe dáy'opídáho?, wíđínwhäyú-ípí.

38 Hewänbo naa iví t'ôe dáy'o-ákun, hedího in dáy'o'in namuudi únkhây'ä? naví'piye úvíwhäyú-i'in, tobáháa in otú'nin bînwhäyundepí wänbo?. Handidânho ta'gendi ûnhanginpúwí naví Tádá naa-ádi namuu'in hedá naa-á naví Tádá-áda? omuu'indá" kin Jesus-di ovâytu'an.

39 Ihaydi wíyá óepankéyí'in dida?, hewänbo inbí'wedi namap'ä.

40 Jesus oe Jordan p'o'p'ânäpiye? nawáymää, John-di páadédí in t'owa ovâypp'ó'p'oe'an diwepiye'ba, hedí iwebo iwóyí?.

41 Báyékí t'owa iví'piye? dímäa. Dítú, "John hääwí wänbo pínán wí'ikeeyanpí, hewänbo hääwí t'ähkí ná'i senbí'gedí natú'i ta'gen namuu."

42 Hedí iwáygé báyékí t'owa iví'piye? dívíwhäyü.

11

Lazarus nachuu

1-2 Wí sen Lazarus gin nakháwä?i nahaypóe. I-ádi Mary-ádi hedá Martha-ádi dítí'úuwinnuu, hedí Bethany búu'ú'ay iwe'in dimuu. Mary-ânkunho i ka'p'o sawó? nasu?i Jesus-ví ân deedi óekäyukhâymaa?i hedáhá? iví phódá óepidikhâymaa?i namuu.

3 Mary-ádi Martha-ádi Jesus ônt'ôesandi óetu'an, "Na'inbí Sedó, ót'óyan, i nâaséegí'i nahay."

4 Jesus ná'in nat'oe ihaydi natú, "Tobáháa nahay wänbo nawówayêeni, hedího háa ûnpúwí'in namuudi in t'owa dâymú'di Yôesi Tádá kw'áayébo? óemá've-í, hedá naa iví ay omuu'i wá? kw'áayébo dímä've-í."

5 Tobá Jesus-di Martha-á Mary-á hedá Lazarus-á ovâyséegí wänbo?,

6 Lazarus nahay'in ûnhanginpóe ihaydi wíye thaa wa'di iwáygébo? itsíkha?andi wí'ûnpuwämääpí.

7 Ihaydáho? iví khäge?nin itu'an, "Yaho? oe Judea-piye? giwáymú-í."

8 Iví khäge'nindi óetu'an, "Háhkandi?, hãnhaybo' in Hudíyoví p'ó'dé'dí'indi wóek'usäyuhéyí'in dida'pí'an. Hedí háadan eepiye' unwáypunda'?"

9 Jesus-di ovâytu'an, "Thaadi naná' dihaydi tá'di wíye óda nakeenáhpí'an. Wí to'wí thaadi iyíyéndé'i wínakanundepí, gá i ko nää oepáa k'aydigí' namuu'idi nakeenândân hedího wáy namän ni'ge imúnde'.

10 Hewänbo wí to'wí khüüdi iyíyéndé'i-á nakanunde wí'ûnkohthaynáhpídi."

11 Ihaydáhá? Jesus-di ovâytu'an, "Na'inbí k'ema Lazarus nayókhá, hedí naa omän dóyóhsaanídi."

12 Iví khäge'nindi óetu'an, "Háhkandi?, Lazarus nayókhândáho handidi nahewówa-í."

13 Indá dí'ánde Jesus natú'da'in Lazarus ta'gendi nayókháwák'óe'in, hewänbo ho nachuu'in natú'da'-á.

14 Hedího thay'eedi ovâytu'an, "Lazarus-á ho nachuu."

15 Hedí ungi' shánki híwó' namuu naa iwe wó'yipídi i nachuu ihaydi, gá bînpuwákhây máadân háa dônkây máa'in, hedí handidi shánki naví'piye' úvíwhäyümääni. Nää yaho' iví'piye' gimú-í."

16 Thomas i kwâati gin dâykâyá'de'idi in wé'ge'in khäge'nin ovâytu'an, "Yaho gimú-í, hedí Jesus óehaydáho' i-ádíba gichúu-í."

Jesus natú i-ân t'owa ovâywáywówápa'i hedá wówátsi nahándepí'in ovâymä'i-á namuu

17 Jesus oe Bethany búu'ú'ay tso'wa napowa'ä' ihaydi óetu'an Lazarus óekhá'k'ú' iwedi yôenu thaahonaphade'in.

18 Bethany-á Jerusalem diwedi kayi' wínanáhpí, wíye míya ihayhäyú,

19 hedí Mary-á Martha-á inbí'we báyéki Hudíyo dipówá ovânsíwówá'amídi, inbí tí'ûu dänmäädi.

20 Jesus na'ä'in Martha ûnhanginpóe ihaydi na'ayyaypee, hewänbo Mary-á oe k'aygibo iwóyí'.

21 Martha-di óeyaydi óetu'an, "Na'inbí Sedó, naví tí'ûu nahay ihaydi háy náwe unyidi há'to naháaniwän."

22 Hebo naa dînhanginná nääbo hääwí Yôesi Tádá nâadaa'andi' idi wóemääni."

23 Jesus-di óetu'an, "Uví tí'ûu úwáywówápúwí."

24 Martha-di óetu'an, "Naa dînhanginná i t'ä'gi thaa naná' diwe t'ähki t'owa ovâywáywówápaa ihaydi nawáywówápuwagít'óe'in."

25 Jesus-di óetu'an, "Naa-ân i omuu t'owa dovâywáywówápa'i?, naadi dovâywówátsimä'. To'wí naví'piye' iwhäyü'i' iwówátsimá've-í tobá nachuu wänbo'.

26 Hedí wí to'wí wa'di nawówáyí'i naví'piye' iwhäyüdi há'to nachúu-í. Ti biwhäyunde nää'in?"

27 Martha-di óetu'an, "Hedân haa, Na'inbí Sedó, naa dáwhäyunde' u-ân unmuu i Yôesi Tádádí wóesóge'i' t'owa ovây'aywoenídi, Yôesi Tádáví ay-ân unmuu. Ívítíkha'máawän nää oepáa k'aydipiye' un'ä-ídi."

Jesus isíhtä

28 Kin natú ihaydiho Martha iweeho', hedí iví tí'ûu Mary itu'an i'äähänge'amídi hedí óesäntu'an, "I háhkandi ho napówá hedí u-ádi nahí'da'."

29 Mary ná'in nat'oe ihaydi wesebo' iwínú hedí ee Jesus nayi' iwepiye' namää.

30 Jesus i búu'ú'ay iwe wa' wínapówápí, hewänbo wa'di Martha-di óeyay iwáygébo nayi'.

31 In Hudíyo ee tewhá íve dikw'ó'nin Mary óesíwówá'o'indi óemú' wese iwínúdi yá'wépiye' napeedi, hedí dí'ân Lazarus nakhá'k'óe iwepiye' namännin isíhtä-ídi, hedího ûnwóemää.

32 Mary oe Jesus nayi' iwe napówá, hedí óemú' ihaydi iví páadépiye' idé'gendisógedi óetu'an, "Na'inbí Sedó, naví tí'ûu nahay ihaydi háy náwe unyidi há'to naháaniwän."

33 Mary-á in Hudíyo ûnwóe'ää'indá dívíshtuwínúndedi Jesus-di ovâymû' ihaydi, iví pí'ná khó'yé hânho nataachanpóe hedí nathathapóe,

34 hedí ovâytsikáyin, "Wáygan Lazarus óekhã'k'û'?" Óetu'an, "Na'inbí Sedó, hêe na'indádí ókã'vedi nâamúnídí."

35 Jesus isíhtää.

36 Hedího in Hudíyo ditú, "Binmú'dí, ta'gendi Lazarus óeséegí."

37 Hewänbo wáy wên ditú, "I to sen natsí't'aamuu'iví keetan óemági. Ti wá' wí'ûnkoedípí'an Lazarus ônhekháa'amídí wa' nachuupídíbo hedânho wínachúu-ípídí?"

Lazarus óewáywówápaa

38 Jesus wíyá iví pí'ná khó'yé hânho nataachanpóe, hedí wí t'ovápho nachá' diwe i pení nak'óe iwe napówá. Wí k'uu pháagí' nakhaawin t'ovápho ee.

39 Jesus-di ovâytu'an, "Hã'i k'uu wéhánäpiye' binhânge'an." I nachuu'iví pá'dây Martha-di Jesus óetu'an, "Na'inbí Sedó, nää-áho nasuhkay, nää-á yôenu thaa nahán diwedi ûnná."

40 Jesus-di óetu'an, "Naadi wítu'anpí'an, biwhâyundedáho nâamúní Yôesi Tádá hânho nakay'in."

41 Hedí i k'uu wéhánäpiye' dâyhânge'an, hedí Jesus oe makówäpiye' ibéedí natú, "Tádá, naadi wíkú'daa'o naví yûusu dînt'óyandi.

42 Hedá dînhanginná hãädi wänbo t'ähkí dînt'óyande'in, hewänbo naa nã'i tuu otú nã'in t'owa nãwe diyí'in dit'óe-ídí udi naa dísannin dívíwhâyumäänídí."

43 Ihaydáhá' kaygi natú, "Lazarus, ópive."

44 Hedí i sen nachu'k'óe'i napee. Wa'di aa saygi'didi na'anmuu, iví ándá mandá wänbo', hedá iví ts'ay-á wá' aadi ûn'anmuu. Jesus-di in t'owa ovâytu'an, "Bin'ánsuu hedânho iví'piye' namú-ídí."

In Hudíyoví p'ó'dédí'in dida' Jesus óehéyi'in

45 Báyéki in Hudíyo Mary-ví'piye' di'ádâapóya'nin háa Jesus i'annin dâymû', hedí iví'piye' dívíwhâyü.

46 Hewänbo wây-á in Pharisees-ví'piye' dimää ovâytu'âamídí háa Jesus i'annin.

47 Hedího in owha' p'ó'dédí'indádí hedá in Pharisees-ádi in Hudíyoví tuyowa' ovâywé'ge'an, hedí ovâytsikáyin, "Hânnan iví'amí? Nã'i sendá báyéki ipínnánt'óe'o'.

48 Kin ikanhondi âymägidáho', to'wên t'ähkí iví'piye' dívíwhâyü-í, hedá in Rome-win sundado di'ää-í hedí na'inbí méesate hay'i dînnayü-í hedá na'inbí t'owa-á dînwáde-í."

49 Wí sen in diwedi ihay paayo na'owha'p'ó'dédí'ân, i-á Caiaphas kin nakháwã, hedí idá ovâytu'an, "Undá hãäwí wänbo wí'únhanginnáhpí.

50 Ti wí'únhanginnáhpí'an shánkí yänbedi híwó' namúní'in ungi' wí'da' wí to'wí t'ähkí na'inbí t'owagi' iví wówátsi imäänídí, hedí handidi na'inbí t'owa t'ähkí wí'ovâyhánú-ípí."

51 I-á iví ánshaa iwedibo nã'i hí' wínatúhpí, hewänbo wí Yôesi Tádávi tukhe'bi namuu waagibá ihée'andânho háa napuwagit'óe'in natú, gá i paayo owha' p'ó'dédí' namuudân. Hedánkunho natú Jesus-á t'ähkí in Israel t'owagi' nachuwagit'óe'in.

52 Hewänbo ingí'da' wínachuwagit'óepí, in to'wên Yôesi Tádávi ây ûnmuu'in wéngé t'ähkí diwadekw'ó'ningí'-ân wá' nachuwagit'óe, hedânho ovâywé'ge'amídí, hedá wí'da' dipúwí.

53 I thaa iwedi páadépiye' in Hudíyoví p'ó'dédí'in dívíhí'máa hádídí óehéyi'gedí.

54 Hedího Jesus wíyá kee'eedi wí'iyíyéndepí, in Hudíyoví p'ó'dédí'indi wí'óemúnípidí, hewänbo iwedi iyáatãädi oe ahkónu nú' naná' diwepiye' namää, wí búu'ú'ay Ephraim gin dâytu'o' iwepiye', hedí iwáygé iví khãge'nindádí iwóyí'.

55 Ihayhãäbá in Hudíyoví shánkí'di púnú' naná, Passover gin dâytu'o'i'. Wa' i shánkí'di thaa napówápídíbo báyéki t'owa Jerusalem búu'údí yá'wé dithaa'in iwepiye' dimää dívípkhây'amídí in Hudíyoví kuu dînmuu waa.

⁵⁶ Jesus óetuwämáa, hedí iwáyge méesate hay'i íve diyidi dívítumáa, “Tigúba i nashánkí'dí'ää-í?”

⁵⁷ In owha' p'ó'dédí'indádí hedá in Pharisees-ádí in t'owa ovâyôn Jesus wáyge nayi'in dínhanginpóedí ovâyt'oe'amí, hedânho óepankéyídí.

12

Wí kweedi Jesus-ví ân deedi wí ka'p'oe sa'wó' nasu'i' on'ewe

¹ Wa'dí sí thaa natáy ná'in Hudíyoví shánkí'dí Passover gin dâytu'o'i dínánídí, hedí Jesus oe Bethany búu'ú'ay iwepiye' nawáymää. Iwânkun Lazarus na'ân, i-á i sen Jesus-di óewáywówápaa'ibá namuu.

² Iweho Jesus onkindihúkhây'an. Martha-di ovâysäasande', hedí Lazarus wá' in wé'ge'indádí nahú'ân.

³ Hedí Mary wí ka'p'oe sa'wó' nasu'i' nard kin dâytu'o'i' imaa. I ka'p'oe-á wí' taa nakháa hedá hânho nachä'muu. Hedáhá' Jesus-ví ân deedi on'ewe, hedá iví phódá Jesus-ví ân deedi óepídí. I ka'p'oe'dí ee íve í'ge t'ähkí sa'wó' nasu'p'íde.

⁴⁻⁶ Hewänbo wí' iví khäge'ninbí'wedi natsikapóe, “Háadan ná'i ka'p'oe sa'wó' nasu'i' wí'iku'ch'áapí poewin tägintä (300) thaa t'oe díví'andi wá'âadi, i chä' in sehkanäwó' diwówayi'in ovâyäändí?” Ná'i sen kin natú'i-á nakháwä Judas Iscariot gin, i-á Jesus óekuhpekhâymaa'i-ân namuu, hedí ná'in natú sänbí' namuudi, in sehkanäwó' diwówayi'indi óe'âyíngimädá yoe. Idá in khäge'ninbí chä' ovây'âyínmáa, hedí iwedibo' isänhónde'.

⁷ Hewänbo Jesus-di Judas óetu'an, “I kwee ánpí ná'an. Tobá hä'i ka'p'oe imá've-í. I thaa díkhä'k'úwígí' namuu.

⁸ Häädi wänbo t'ähkí in sehkanäwó' diwówayi'in t'owa undádí diyêeni bínhääwímäändí, hewänbo näwe naa-á hânhay wänbo t'ähkí há'to undádí ochä'ní.”

In owha' p'ó'dédí'in dida' Lazarus óehéy'in

⁹ Báyéki Hudíyo dínhanginpóe Jesus oe Bethany nayi'in, hedího iwepiye' dimää Jesus nayidída'ba yoe, hewänbo Lazarus i sen Jesus-di óewáywówápaa'i' óemúnídí wá'.

¹⁰⁻¹¹ Jesus-di Lazarus óewáywówápaa ihaydi báyéki Hudíyodi inbí p'ó'dédí'in ovâyyoekanhondi Jesus-ví'piyeda' dívíwhäyuhon, hedího in owha' p'ó'dédí'in dâywéhpê'an Lazarus wá' óehéyídí.

Jesus wí búndu iwe na'i'ändí oe Jerusalem búu'ú nats'ú

¹² Wíyá tháwän in báyéki t'owa in Passover shánkí'dipiye' dipówá'in dínhanginpóe Jesus oe Jerusalem-piye' na'ä'in,

¹³ hedí palm taykhóe dâyts'á'dí ún'ayyaymää, hedí kinnân dívítuhkwínuhon: “Wíséegíkénde'.” “Na'inbí Sedó Yôesi Tádádí wóesan, hedího híwó' wóe'âamí.” “U-á Israel-ví tsondi hay'i unmuu.”

¹⁴⁻¹⁵ Jesus wí búndu'ay ho onké'dí iwe na'i'ân, hedího Yôesi Tádáví tã'nin diwe háa ûntû' waagibá napóe. Kinnân nata'muu:

Un t'owa Zion-win wíyá wí'íkhuwôeda'ípí.

Binmú'dí, unbí tsondi hay'i wí búndu'ay k'éwédí ún'ä'. *

¹⁶ (Ihaydiho Jesus-ví khäge'nin ná'i hääwí napo'i' wídika'póya'pí, hewänbo tí'úugédí Jesus wíyá oe makówápiye' nawáypee ihaydânho ná'in iví'gedí nata'muu'in dín'ánpówá, hedá dínhanginná háa nata'muu waabá óe'annin.)

¹⁷ Häädankänbo báyéki t'owa Jesus-ádí diyí' i thaa idi Lazarus óewáywówápaa'di penípho iwedi napée-í kin óetu'an, hedí náa ná'in t'owadibá in wé'ge'in t'owa ovâytumáa háa iwe í'annin.

* **12:14-15** Zion-dá Jerusalem búu'ú namuu.

18 Hedihó ná'in wé'ge'in t'owa dínhanginpóe Jesus-á ná'in pínán t'ôe i'annin, hedânkunho ûn'ayyaymää.

19 In Pharisees wí'ná táye dívíchänu'odi ditû?, “Ti wíwînmúndepí'an háa ída' waagi wí'ûnpuwamänpí'in. Binmú'dí, báyéki t'owa i-á'dída' dimän.”

Wên Greek t'owa Jesus-á'dí dihí'da'

20 Wên Greeks dimuu'in in wé'ge'in t'owa-á'dí diyi', in oe Jerusalem dínshánkí'diná' diwepiye' di'ää'in Yôesi Tádá óe'a'ginmäänidí.

21 Indá Philip-ví'piye' dimää (i-á Bethsaida búu'ú'ay oe Galilee nangewi namuu), hedi óetu'an, “K'ema, Jesus-á'dí gihí'da'.”

22 Philip namää Andrew óetu'âamídí, hedáhá' Philip-á Andrew-á'dá Jesus-ví'piye' damää óetu'âamídí háa ditú'in.

23 Jesus natú, “Ihaydi púnú' nanânho nakeepúwídí hay'i omuu'in, naa t'ähki t'owagi' o'aypuyä'i'.

24 Hebo ta'gendi wâyümáa, wí táhtá ko'yi óekoedi iví wówátsi imä' waagibá ûnpó' hedânho shánkí báyéki iwedí natáhpaa-í'dí, hedi iví wówátsi imähpídá iwedí hääbo wínapa'pí, iwebo wí'bo nawänpik'óe. †

25 To'wên inbí wówátsi náa oepáa k'aydi ingí'da' dínmuu'indá inbí wówátsi dipedée-í, hewänbo to'wên inbí wówátsi náa oepáa k'aydi ingí'da' wídínmuupí'indá, inbí wówátsi hánhay wänbo t'ähki dâymá've-í.

26 To'wên naagi' dívít'ôe'amí'in dida'dí naa díyuumá've-í'in dínkhây'ä', hedihó iwáygé naa oyi' iwe, naví t'ôe'in iwáygebá diyêeni. To'wên naagi' dívít'ôe'o'in naví Tádádí ovâytu'âamí híwó' dívít'siye'annin.”

Jesus iví chuwa i'gedi ihée'an

27 “Näaho naví pí'ná khó'yé dínkháapóe. Ti naví Tádá dondaa'amí ná'in dínpuwagít'óe'in diwedí dín'aywoenídí? Hedân yoe, ná'in dínpuwagít'óe'in namuudânkun náa oepáa k'aydipiye' o'ää.

28 Hedânho ná'in wída'máa naví Tádá, ovâykeeyamí u-á hay'i unmuu'in” kin Jesus natú. Ihaydi ná'i tuu makówádí nat'oet'óe: “Han dáy'anho', hedá wa' wiyá hanbá dáykhây'máa.”

29 In t'owa iwáygé diwinnin i tuu dit'oe, hedi wáy wên ditú, “Ikwáhtaqa'an” gin, hedá wây-á ditú, “Wí makówáwi t'ôepa'aa'í'dí óehée'an.”

30 Jesus-di ovâytu'an, “Ná'i tuu-á naagi'da' wínamuupí, hewänbo ungi' wá' namuu.

31 Ihaydi púnú' naná Yôesi Tádádí in óetaapí'in ovâykeekw'ôenídí híwó'pí díví'annin, hedá Penísendi inbí tsondi dínmuu'i-á óet'aanídá.

32 Hewänbo naa náa nagedí dít'óhtägek'úwídí dítege ihaydi naadi t'ähki t'owa dovâytukánnamí naví'piye' di'ää-í'dí.”

33 Ná'in natú ovâythayyamídí háawin chuwa ûnpuwagít'óe'in.

34 Ee t'owa yâagedí to'wídí óetu'an, “Yôesi Tádáví ta'nin diwe nata'muu i to'wí idí óesogekhây'máa'i' t'owa ovây'aywoenídí hánhay wänbo tähki nawówayêeni'in. Heháadan untú' i to t'ähki t'owagi' na'aypuyä'i' óetegé-í óet'óhtägek'úwídí? To-an namuu ná'i to'wí t'ähki t'owagi' na'aypuyä'i'? Ti i-á namuu i to'wí Yôesi Tádádí óesogekhây'máa'i' t'owa ovây'aywoenídí?”

35 Jesus-di ovâytu'an, “Wí kohthay waagi'ba' omuu, hewänbo undádí wí háy tähkí'da' ochangít'óe. Naa oyi' iwe nakeená, hedihó wa'dí náa undádí oyidibo' unbí wówátsi naa-á'dí binhûu, hedânho nakhuuná' ni'ge wí'íyêenípídí. To'wí khuu i'ge namändi-á wáy namän ni'ge wí'ûnhanginnáhpí.

36 Naa i kohthay omuu'ivi'piye' bíwhâyú wa' undádí oyidibo', hedânho t'owa i kohthay iwe íthaa'in ípúwídí.”

† 12:24 Jesus náwe wí'bo' iví'gedí ihí'máa. Natú'da', i ko'yi iví wówátsi imä' hääwí iwedí napáa-í'dí waagibá, i-á wá' ûnkhây'ä' iví wówátsi imääni'in hedânho t'owa in wówátsi nahándepí'in dáykéyídí.

In Hudíyoví p'ó'dédí'in Jesus-ví'piye' wídívíwhäyundepí

Ná'in Jesus natú ihaydihó' iwáygedí namáadi ikaayan wí'óeshaa-ípídí.

37 Hewänbo tobá báyéki pínán inbí páadépiye' ikeeyan wänbo', wa'di iví'piye' wídívíwhäyundepí.

38 Hedihó háa Yôesi Tádávi tukhe'bi' Isaiah ita'nan waagi napóe. I-á hán'oe natú, Na'inbí Sedó, i hí' gitú'i' wídívíwhäyupí.

Hedi unkay'in wídínhanginnáhpí.

39-40 Hedihó wídínkoedipí dívíwhäyú-ídí, gá dínpoedân háa wíyá wáyge' Isaiah ita'nan waa: Yôesi Tádádí inbí tsée ovâykhaayan, hedânho wídínkeepo'pí waagibá dínpuwídí,

hedá inbí hangintandá ovâyya'an,

hedânho wídika'pówa-ípídí,

hedi naví'piye' wídí'ä'pí dovây'owóyé-ídí.

41 Isaiah ná'in ita'nan gá Jesus-á hay'i napuwagít'óe'in ho ûnkeepóedân, hedânkun iví'gedí ihée'an.

42 Hebo tobá Jesus-ví'piye' wáy wên wídívíwhäyupí wänbo', báyéki in Hudíyo p'ó'dédí'in wänbo iví'piye' dívíwhäyümägi, hewänbo kee'eedi wídítúhpí dívíwhäyú'in gá in Pharisees-di i méesate eepiye' ovâytsudekhâ'ámídí dikhuwôeda'dân,

43 hedi ná'in Hudíyo p'ó'dédí'in shánkí dida' t'owa híwó' inbí'gedí dívíhée'ámí'in Yôesi Tádá híwó' inbí'gedí dívíhée'ámí'wedi.

Jesus-ví hí' ovâytu'annin dâyyoegi'an, hedânho ovâytechänukhâymaa

44 Hedi Jesus-di kaygi ovâytu'an, "To'wí naví'piye' iwhäyunde'i-á naví'piyeda' wí'iwähäyundepí, hewänbo i naa dísandiví'piyân wá' iwähäyunde'.

45 Hedi to'wídí naa dímúndedi i naa dísandi' wá' óemúnde'.

46 Naa náa oepáa k'aydipiye' o'ää wí kohthay waagi'ba omúnídí, hedânho to'wên naví'piye' dívíwhäyunde'in khuu i'ge wídiyêenípídí.

47 Naa wó'tú'pí in to'wên naví hí' dit'oedi hewänbo wídyá'a'gindopídí dínkhây'ä' ovâytechänú-í'in. Naa o'ää t'owa dovây'aywoenídí, dínkhây'ä' ovâytechänú-í'in otúnídá yoe.

48 I t'ä'gi thaa naná' diwe ná'i naví hí' ho dovâytu'andi' namuudânkun in to'wên naa díyoegi'annin hedá háa otú waa wídínséegi'anpí'in ovâytechänukhâymaa,

49 gá naa háa naví Tádádí dísandídá naa díyôn waagida' dáyhée'o', háa owänpida' waagá yoe.

50 Hedi dínhanginná i tsontuu naví Tádá imägi'i wówátsi nahándepí'in napäyi'in. Hedânho háa naví Tádádí dítu'anninda' naa otú' hedá ha'wâa dáyhée'o'."

13

Jesus-di iví khäge'ninbí ân ovây'owídi

1 Wí' thaa wa' natáy i Passover shánkí'di thaagi'. Jesus ûnhanginná i thaa napowa'ä'in náa oepáa k'aydi iwedi iví Tádávi'piye' namú-ídí. Häädi wänbo t'ähki in iví'in ûnmuu'in ovâyséegi wa' náadi nayi' ihaydi, hedi náa ovâykeekankhâymaa hânho ovâyséegi'in.

2 Wé'ge dívíkindihúuyo' ihaydi, Penísendi Simon-bí ay Judas Iscariot i ánshaa ho óemägi Jesus óeku'p'âyínídí.

3 Jesus ûnhanginná iví Tádádí t'ähki kay óemägi'in, hedá ûnhanginná Yôesi Tádávi'wedi na'ää'in hedi iví'piye'ba nawáymännin,

4 hedihó' ee nahúu'än diwedi iwínúdí iví k'éwé'in to ip'ädi, hedi wên p'oepidi'in aadi iseeba'áa'an.

5 Hedáhá' wên oewääbay iwe ip'oesaadi iví khäge'nin i'ân'owídíhon hedá in p'oepidi'in aa naseeba'áamuu'indidá ovây'ânpidí.

6 Peter-ví'we napówa ihaydi Peter-di óetsikáyin, "Na'inbí Sedó, ti udi naa dí'ân'owídíkhâymaa?"

7 Jesus-di óetu'an, "Nää wí'unhanginnáhpí háadí kin dáy'o'in, hewänbo wáy wí thaa úhanginpúwí."

8 Peter-di óetu'an, "Há'to dí'ân'owídi-í'in wímääní." Jesus-di óetu'an, "Naadi wí'owídi pídá naví' wú'muupího'."

9 Simon Peter-di óetu'an, "Hedáho', Na'inbí Sedó, naví man dîn'owídi hedá naví p'ôndá, naví ânda' bá yoe."

10 Jesus-di óetu'an, "To'wí i'oe'iví túu'ú t'ähki kháapí' ûnmuu, iví ânda' ûn'owíditáy. Hedí undá kháapí'in ímuu, hewänbo un t'ähkídi'bo-á yoe."

11 Jesus ûnhanginná to'wídi óekuhpegít'óe'i namuu'in, hedânho natú, "T'ähkídi'bo kháapí'in wí'ímuupí" gin. *

12 T'ähki inbí ân ovây'owídi'bowa ihaydi iví k'éwé'in to iwáyto'gi, hedí indádi iwáysóge. Ihaydi ovâytsikáyin, "Ti únhanginná háadí kin wây'annin?"

13 Undi naa dítu'o háhkandi-ádi p'ó'dédi'-ádi, hedí híwó' kin ítú', ha'bi-ânkun omuudi.

14 Hediho' undá únkây'ä' wí'ná táye bîn'ân'owídi-í'in, gá naa unbí háhkandi' hedá p'ó'dédi' omuu'idi wây'ân'owídidân.

15 Nää'í háa dáy'annin naadi wâykeeyan hedânho háa naadi wây'an waagibá un wá' wí'ná táye úvíkanhúwí.

16 Ta'gendi wâytumáa, wí t'ôe'i-á iví tsondiví shánki hay'i wínamuupí, hedá wí t'ôekhuwa'i-á i óeyôndiví shánki hay'i wínamuupí.

17 Háa wâytu'an waa íka'póya'dáho', naví hí' bîn'a'ginnamí hediho íhíhchaa-í.

18 "Hewänbo naa wó'tú'pí un t'ähkídi'bo háa wâytu'an waa úvíkhây'máa'in. Naa dînhanginná to'wên in dovâyde'mannin dimuu'in. Hewänbo nää'in háa Yôesi Tádáví tã'nin diwe natú' waa ûnkây'ä' napúwí'in:

I to'wí naa-ádi ihúuyandi wänbo híwó'pí' naa díkhây'máa.

19 Nää wâytumáa háa napuwagít'óe'in wa' napóepídi'bo', hedânho napóe ihaydá úvíwhäyú-í naa i omuu hân'oedibo' oyi'i'.

20 Ta'gendi wâytumáa, to'wêndi wí naadi dósandi' óeséegí'odi, indi naa wá' díséegí'o waagibá díví'o', hedí to'wêndi naa díséegí'odá, i naa dísandi' wá' óeséegí'o waagibá díví'o'."

Jesus natú wí to'wídi óekuhpekhây'máa'in

21 Jesus-di nää'in ovâytu'an dihaydiho' iví pí'ná ûnkáapóe, hedí thay'eedi ovâytu'an, "Ta'gendi wâytumáa, un diwedi wí'di naa díkuhpekhây'máa."

22 Iví khäge'nin díwíwänpipuwä'o', to'wíwí'gedi ihí'máa'in wídi'nhanginnáhpídi.

23 I khäge'di Jesus-di óeséegí'i' iví nú' bá na'ân.

24 Hediho Simon Peter imannan nää'í khäge'didi óemúnídi, hedí óetu'an, "Jesus nátsikáyin toví'gedan ihí'máa'in."

25 Hediho' i khäge'di Jesus-ví shánki nú' ihádidi óetsikáyin, "Na'inbí Sedó, to-an i namuu wóekuhpekhây'máa'i'?"

26 Jesus-di óetu'an, "Naa wí pává i sää iwe dóp'ohtôení, hedí wí to'wí dópägít'óe. Iví'gedân dáyhí'máa." Hedí wí pává ikê'di ip'ohtógi'di Judas óemägi, i-á Simon Iscariot-ví ay namuu.

27 Judas i pává ikê' ihaydi wesebo' i Penísendi iví pí'ná ûnts'ú, hedí Jesus-di óetu'an, "Hääwí háa bikhây'máa'i wesebo ná'an."

28 Hewänbo to'wí wänbo' in dihúukw'ó'nin diwedi wí'ûnhanginnáhpí háadí Jesus-di kin óetu'annin.

* 13:11 Páagé ihaydi Jesus in hí' "khäa" kin natúdi inbí túu'ú i'gedi ihí'máa, hewänbo tí'úugé ihaydá Judas-ví t'aywó'di i'gedân ihé'an.

²⁹ Judas-á i chá' múu imáa, hedího wên di'ân Jesus-di óetu'an hääwí i shánkí'digí' dántáy'i' ikumá-í'in, hedá wáy-á wëndá di'ân in sehkanäwó' diwówáyí'in wí hääwí ovâymäáni gân óetu'an.

³⁰ Hedího Judas i pává ikê'di wesebo napee. Ihaydiho nakhuuná.

Jesus iví khäge'nin wên ts'aamin tsontuu imägi

³¹ Judas napee ihaydi Jesus natú, "Ihaydi nanânho t'owa dínhanginpúwídi naa t'ähki t'owagi' o'aypuyä'i' hay'i' omuu'in, hedá háa naa dínpuwagít'óe'in namuudi dínhanginpúwí Yôesi Tádá wá' hay'i' namuu'in.

³² Hedího Yôesi Tádádi hay'i' naa dípaai-í iví haybá omúnídi, hedá ná'in ikhâymaa wesebo'.

³³ Naví áyyää, wí häyú thaada' undádi ochangít'óe, hedí náä in Hudíyoví p'ó'dédí'in dovâytu'an waagibá un wá' wâytmáa, undi dítuwäkhâymaa, hewänbo wáy omän diwepiye' wí'úkoedí-ípi náä ímu-í'in.

³⁴ Naadi wên ts'aamin tsontuu náä wâypäkhâymaa, hedí kinnân namuu: Wí'ná táye úvíséegihúuwí. Naadi wáyséegi waagibá, hanbá wí'ná táye úvíséegihúuwí.

³⁵ Úvíséegihondáho to'wên t'ähki dínhanginnáni naví khäge'nin ímuu'in."

Jesus-di Peter óetu'an, "U-á poewin untúni naa wíđítaapi'in"

³⁶ Simon Peter-di óetsikáyin, "Na'inbí Sedó, wépiyan unmän?" Jesus-di óetu'an, "Nää-á wí'úkoedípi wáy omän deepiye' díyuhúuwídi, hewänbo wáy wí thaa wáy omän diwepiye' bá unmu-í."

³⁷ Simon Peter-di óetsikáyin, "Na'inbí Sedó, háadan wíđínkoedípi wíyuhúuwídi náä? Naa okhâymuu naví wówátsi ugí' dáymäänídi."

³⁸ Jesus-di óetu'an, "Ti naa omuudi unkhâymuu uví wówátsi bimäänídi? Ná'in ta'gendi wítu'âamí: Wí dee sen wa' ikinpídi'bo' u-á poewin untúni wíđítaapi'in."

14

Yôesi Tádávi'piye' gipunda'dá, iví ay Jesus-ví'piye' páadé gimú-í'in gínkhây'ä'

¹ Hedáhá' Jesus t'ähki iví khäge'nin itu'an, "Ánshaa iwe wí'ikwó'nípi. Yôesi Tádávi'piye' úvíwhâyuhúuwí hedá naví'piyá.

² Naví Tádávi' k'aygi únna' diwe báyéki ún'ivená. Ná'in ta'gen namupídáho há'to wâytu'âamíwän ta'gen namuu'in. Hedího náä omän wí íve wí'ínbo wâykhây'amídi.

³ Hedí wí íve wâykhây'amídi omäädá wíyá owáy'ä-í un wâyhúuwídi naa-ádi, hedänho wáy o'ân diwebá un wá' ikwó'ní.

⁴ Un únhanginná wáypiye' omännin, hedá in p'óe naa omän deepiye' wá' únhanginná."

⁵ Thomas-di óetu'an, "Na'inbí Sedó, wíghanginnáhpí wáypiye' unmännin wänbo'. Hedí hádídán in p'óe unmän deepiye' gínhanginnáni?"

⁶ Jesus-di óetu'an, "Naa-á in p'óe omuu, hedá in ta'gendá, hedá in wówátsi-á. To'wí wänbo wúnkoedípi naví Tádávi'piye' namú-ídi, naví'piye' páadé na'äädída'mânho'.

⁷ To'wí naa omuu'in ta'gendi únhanginnándáho naví Tádá wá' dántáa-íwän. Náä iwedího bintaa hedá bínmü'."

⁸ Philip-di Jesus óetu'an, "Na'inbí Sedó, i Tádá na'in dínkeeyamí. Hähayda' gíntáy."

⁹ Jesus-di óetu'an, "Philip, gähänhay waabo' undádi oyího', hebo wa'di wí'úhanginnáhpí to'wí omuu'in. To'wên naa dímu'indá i Tádá wá' dâymü'. Hedí háadan dítumáa i Tádá wâykeeyamí gin?"

¹⁰ Háadan wíviwhâyundepí i Tádá-ádi omuu'in hedí i Tádá-á naa-ádi omuu'indá? Ná'i hí' wâytu'o'i naví'da' wíđínmuupí, hewänbo naa dáyhí'máa ihaydi naví Tádá naa-ádi namuu'i' iví t'óe i'o'.

11 Nǎ'i naadi wâytumáa'i binwhäyú: Naa-á i Tádá-ádí omuu, hedá i Tádá-á naa-á dá namuu. Hewänbo naví hí' dínwhäyundepídáho', i hääwí dáy'o'i namuudi bíwhäyú wé'ge gamuu'in.

12 Ta'gendi wáytumáa, to'wên naví'piye' dívíwhäyunde'indá, naa dáy'an waabá in wá' dívíkankhâymáa, hedá wa'di shánkí he'endi hääwí-á dívíkankhâymáa, gá naa naví Tádáví'piye' omändân.

13 Úvíwhäyundedáho naa dínk'óe'in wây'amídí i ída'po'i', naadi wây'amí-ákun, hedí hääwí naa Yôesi Tádáví ay omuu'i dó'o'ídi t'owa dínhanginnání i Tádá hay'i namuu'in.

14 Hääwí namúní wänbo ída'po'di, naa dínk'óe'in wây'amídí úvíwhäyundedá, naa dó'amí-ákun."

Jesus-di i Yä'dâa'i P'oewaahâa iví khäge'ninbí'piye' óesankhâymáa

15 "Undi díséegídáho' i tsontuú wâymägi'i dín'a'ginnamí.

16 Hedí naadi naví Tádá dódaa'amí wíyá to'wí wovâykhäge'namí'i wovâysaanídí, hedí han i Tádá i'amí. Nǎ'i wovâykhäge'khâymáa'i-á häädi wänbo t'ähkí undádí nayêeni, i-á i Yä'dâa'i P'oewaahâa namuu, hedí in ta'gen naháhkanyi'.

17 In to'wên Yôesi Tádá dâytaapí'indá nǎ'i Yä'dâa'i P'oewaahâa wí'óemúndepídí hedá wí'óetaapídí há'to daykéyí. Hewänbo undidân bîntaa, undádí nayidi, hedá unbí pí'nǎ khó'yé i bînmá've-í.

18 "Naadi wên tádápi'in yíyápi'in waagi'inbá wíwâyyoekankhâymáapí, naa-á unbí'piye' owáy'ä'.

19 Hây napóe ihaydi in t'owa Yôesi Tádá dâytaapí'indi naa wiya wídímúnípi, hewänbo undáho dímuní, hedá íwówayêeni gá naa owówayidân.

20 Hedí i thaa napówa ihaydá únhanginnání naa naví Tádá-ádí omuu'in, hedá undádí naa-ádí wé'ge gimuu'indá wá' únhanginnání.

21 "To'wên naví tsontuú dínhógi'in hedá dín'a'gindo'indá, indânho naa díséegi, hedí to'wên naa díséegi'indá naví Tádádí ovâyséegi, hedá naadi wá' dovâyséegi, hedí dovâykhäge'namí shánkí híwó' dítaa-ídí" kin Jesus natú.

22 Wí khäge'dí' Judas gin nakháwǎ'i', hebo Judas Iscariot-dá yoe, idân Jesus óetsikáyin, "Na'inbí Sedó, heháadan na'indá' díkhäge'khâymáa shánkí híwó' wítaa-ídí, hedí hä'in t'owa Yôesi Tádá dâytaapí'indá yoe?"

23 Jesus-di óetu'an, "To'wên naa díséegi'indá naví hí' dín'a'gindo', hedí naví Tádádáho ovâyséegímá've-í, hedí naví Tádá-ádí naa-ádí inbí pí'nǎ khó'yé anthayé-í.

24 To'wên naa díséegípi'indá naví hí' wídín'a'gindopí. Hedí i hí' naadi wâytu'andi-á naví'dá' wídínmuupí, naví Tádádí dísandiví hí'-ân únmuu.

25 "Nǎ'i hääwí naadi wâytumáa wa'di nǎä undádí oyidibo'.

26 Hewänbo i to'wí wovâykhäge'namí'idá t'ähkí úntáy'i wovâyhá'amí, hedá t'ähká naadi wâytu'andi-á wovây'ánshaakannamí. I-á i Yä'dâa'i P'oewaahâa-ân namuu, hedí naví Tádádí i wovâysaaní gá han dódaa'andân.

27 "Naadi wâykhäge'namí hedânho ánskaa iwe wí'íkwo'nípidí. Naada' dínkoedi han wây'amí'in, in to'wên Yôesi Tádá dâytaapí'indá wídínkoedipi. Unbí pí'nǎ khó'yé wí'í'âyíngi-ípi hedá wí'íkhuwóeda'ípi.

28 Naví Tádáví'piye' omän hedá unbí'piyá owáy'ä' gin wâytu'andi ít'oe. Naví Tádá-á naví shánkí hay'i namuu hedí ta'gendi undi naa díséegídáho' íhíhchaa-í iví'piye' omändí.

29 Nǎ'i t'ähkí nǎä wâytumáa wa'di napóepídíbo', hedânho owáy napóe ihaydá undi naví hí' dínwhäyú-ídí.

30 Wíyá shánkí naadi wíwâytu'amípi, gá i Penísendi na'ädân, i-á in Yôesi Tádá dâytaapí'inbí tsondi dínmuu. Idá naa wídítsonmáapí.

31 Hewänbo nǎä naví Tádádí naa díyôn waa dáykhâymáa, t'ähkí t'owa dínhanginnánídí i-ân dóséegi'in.

“Bíwínú, yaho năwedi gimú-í.”

15

Jesus wên úuva áaphäã waagi'ba namuu

¹ “Naa wên híwó'nin úuva áaphäã waagi'ba omuu, hedi naví Tádá-á i áaphäã áyí'di waagi'ba-á namuu.

² In t'owa naví'in dínmuu'in áaphäã wa'yáy khóe waagi'inbá dimuu. T'ähkí wa'yáy khóe na'úuvapaapí' naví Tádá its'ándedi iyáa'o', hedá i wa'yáy khóe na'úuvapaa iwedá i hí'indi híwó'pí' namuu'i-á iyáa'o shánkí báyekí híwó' napáa-ídí.

³ Undá i híwó'pí' ho únyâamuu i hí' naadi wâytu'andi bînt'óyandi.

⁴ Häädi wänbo t'ähkí naa-á'dí ímúní'in únkhây'ä', hedi naa-á häädi wänbo t'ähká undádí omúní. Wên wa'yáy khóe wänbo wí'bo wínahääpa'pí, nă'in wa'yáy khóe in áaphäã eedi nachândida'mân nahääpa', hedi hanbá un naa-á'dí häädi wänbo t'ähkí ímuupídáho', há'to únkoedí-í híwó'di hääwí úví'amídí.

⁵ “To'wên häädi wänbo t'ähkí naa-á'dí dimuu'in hedá naa-á indádí omuudá, indá báyekí híwó' díví'amí. Naa-á'dí ímuupídí hääwí wänbo há'to bîn'amí.

⁶ In to'wên naa-á'dí häädi wänbo dimuupí'indá wa'yáy khóe t'owa dâyts'â'i' waagibá dínpuwí. Kí'bi wa'yáy khóe-á dâych'áadi nat'a', hedi dâywé'ge'andi dâyphamáade'.

⁷ Naa-á'dí häädi wänbo t'ähkí íkw'ondá naví hí'-á unbí pí'nă khó'yé bînmáadá, únkoedí hääwí wänbo ída'i Yôesi Tádá bîndaa'amídí, hedi ídá wovâymääni,

⁸ hedânho t'owa dínhanginnání naví Tádá hay'i namuu'in, hediho' undá báyekí híwó' úví'âamí, hedi kindidího ta'gendi naví khäge'nin ímúní.

⁹ “Naví Tádádí naa díséegí waagibá naadi wâyséegí. Naví séegí wóegé häädi wänbo t'ähkí ímúní.

¹⁰ Naa naví Tádáví tsontu dôn'a'gindodi iví séegí wóegé häädi wänbo t'ähkí omuu. Hedá undá hanbá naví tsontu dín'a'ginhondáho', naví séegí wóegé häädi wänbo t'ähkí ímúní.

¹¹ Nă'i t'ähkí wâytu'an hedânho' i híhchan dómáa waagibá un wá' unbí pí'nă khó'yé bînmá've-ídí, hedá t'ähkí híhchanda' bînmá've-í.

¹² Nă'in tsontu naadi wâytu máa: Wí'nă táye úviséegíhúuwí naadi wâyséegí waagibá.

¹³ In to'wên inbí wówátsi inbí k'ema'ingí' dívimági'indá shánkí hay'in séegí namúní'in dâymáa.

¹⁴ Hedi undá hääwí naadi wâyôn waagi bînkanhondáho naví k'ema'in ímuu.

¹⁵ Năa iwedi páadépiye' naví t'ôe'in ginda' naadi wíwâytukankhây máapí, gá wí tsondi-á iví t'ôe'in háa íkhây máa'in wí'itu'opídân, hewänbo naví k'ema'innân gin wâytu'âamí, gá hääwí naví Tádádí dítu'andi' naadi wâyhangin'ânnandân.

¹⁶ Undi naa wídíde'manpí, naadá un wâyde'man, hedá wovâykw'ódi báyekí híwó' úví'amídí, hedi i híwó' úví'o'i-á nakâypúwí. Naví Tádádí naa dínk'û' hääwí ída'póe'i' wây'amídí, hediho úvíwhâyundedáho' idi wovâymääni.

¹⁷ Kinnân naadi wâytsónmáa: Wí'nă táye úviséegíhúuwí.”

In Yôesi Tádá dâytaapí'indi Jesus-ví khäge'nin ovâyt'áy-í

¹⁸ “In t'owa Yôesi Tádá dâytaapí'indi wovây'taydáho wí'ún'óde-ípí unbí páadébo naa dít'ay'in.

¹⁹ In Yôesi Tádá dâytaapí'in t'owa waagi'inbá ímuudáho', indi wovâyséegí-í, inbí'in dínmuu'in dâyséegí waagibá. Hewänbo in waagi'inbá wí'ímuupí. Naadi wâyde'man Yôesi Tádá bîntáa-ídí, hedânkun indího wovây'tay.

²⁰ Wí'ún'óde-ípí háa wâytu'annin: Wí t'ôe'i-á iví tsondiví shánkí hay'i wínamuupí. Hediho to'wên naa dít'ôephadekannannindi un wá' wovây't'ôephadekannamí, hedi to'wên naví hí' dín'a'ginnannindi unbí' wá' wovây'a'ginnamí.

21 Naví'in ímuudibo t'ähkí ná'i híwó'pí' hääwí t'owadi wovây'ámí. Háadí? Gá i naa dísandi' wídaytaapídân.

22 Naadi naví hí' dovâytu'âamídí o'äpídáho ná'i t'aywó'di wídmuupiwän. Hewänbo o'ä-ákun, hedânho nää wí' wänbo wí'ünkoedipí natúnídí, 'Naa wídmhanginnáhpí dáy'taywó'nannin.'

23 To'wên naa dít'ay'indá naví Tádá wá'ho dînt'ay.

24 Wa'di indádí oyi' ihaydi báyéki hääwí dáy'an wíyá to'wí wänbo hânhay wänbo í'anpí'. Kí'bi t'ôe dáy'anpídáho ná'i t'aywó'di wídmuupiwän. Hewänbo háa naa dáy'annin dâymû'-ákun, hedi naa-ádí naví Tádá-ádí wí'gíndíbo dít'ay.

25 Hedi kin díví'andi naa háa inbí ta'kan naví'gedi nata'muu waa dînpóe, kinnân: Wên híwó'pí'in wíday'anpí wänbo naa dít'ay.

26 "Owáy naví Tádáví'we opówá ihaydi i to'wí wovâykhäge'khâymaa'i-á naadi wâysangít'ôe. Ná'i naví Tádáví'wedi unbí'piye' nakä'äagít'ôe'i-á i Yä'dâa'i P'oewaahâa namuu. Hedi napówá ihaydi naví'gedi ihée'ámí.

27 Hedá undá wá' t'owa naví'gedi bîntu'âamí, gá páadé naví t'ôe donts'an'an diwedibo' un naa-ádí íyidân.

16

1 "Nä'i hääwí naadi wâytu'an hedânho unbí whäyu wí'únháanípídí.

2 In Hudíyodi inbí méesate íve wovâytsudekhâa'ámí, hedá wá' shánki wänbo únpuwí, wáy wí thaa naná' diwe wovây'tahánudáho di'âaní Yôesi Tádágí' dívít'ôemáa'in.

3 Háadan kin dívíkhâymaa? Gá Yôesi naví Tádá dînmuu'i wídmintaapídân, hedá naa wá' wänbo wíditaapí.

4 Nä'i napuwagít'ôe'i wâytumáa wa' napóepídíbo', hedânho napóe ihaydá naadi wâytu'an ní'gedi ún'anpowagít'ôe. Naadi ná'i hääwí wíwâytu'anpí páadé naví t'ôe donts'an'an dihaydi, gá wa'di undádí oydân."

Háa i Yä'dâa'i P'oewaahâa ikhâymaa'in

5 "Näa tobá i naa dísandiví'piye' omän wänbo', wénä wí wänbo undi wídítsika'máapí wäähäpiye' omännin.

6 Nä'i hääwí wâytu'andidiho' unbí pí'ná khó'yé nää báyéki únkháapo'.

7 Hewänbo in ta'gen wâytumáa: Ungí' shánki yänbedi híwó' namuu naa omú-ídí, gá naa omäpídáho' i to'wí wovâykhäge'khâymaa'i wína'ä-ípídân, hewänbo omädáho' i dósaaní unbí'piye'.

8 Hedi owáy napówá ihaydá t'owa ovâythayyamí piháa di'anshaamuudi wídika'póya'pí'in inbí t'aywó'di í'gedi, hedá i híwó'di namuu í'gedá, hedá Yôesi Tádádí t'owa ovây'tuchänukhâymaa í'gedá.

9 Idi ovâythayyamí dívít'aywó'nannin, naví'piye' wídívíwhäyundepídí.

10 Naa híwó'di' omuu í'gedi ovâythayyamí, gá naa i híwó'di' omuu'i naví Tádáví'piye' omändân, hedi wíyá wídmúnípí.

11 Yôesi Tádádí t'owa ovây'tuchänukhâymaa í'gedi ovâythayyamí, gá ho natúdân idi i Penísendi óetuchänukhâymaa, i-á in t'owa Yôesi Tádá dáy'taapí'inbí tsondi dînmuu.

12 "Naa wa'di báyéki wâytu'âamí'in oda', hewänbo nää wí'ünkoedipí ihay bînhónídí.

13 Hewänbo owáy i Yä'dâa'i P'oewaahâa napówá ihaydi, i-á in ta'gen t'ähkí naháhkanyi'i' namuu, idi wovâykhäge'khâymaa in ta'gen namuu'in naví'gedi ta'gendi únhanginpúwídí, gá iví ánshaa únmuu'ida' wí'ihí'khâymaapídân, hewänbo háa Yôesi Tádádí óetu'an waagi natúní, hedá háa napuwagít'ôe'in wovâytu'âamí.

14 Háa natúní'in naví'wedi ihóní hedi wovâytu'âamí. Handidi wovâyhangin'annamí naa hay'i omuu'in.

15 Naví Tádáví háhkan ûnmuu?i-á naví? wá? dînmuu. Hedânho naa otú, i Yä'dâa?i P'oewaahâa háa wovâytu?âamí?in naví?wedi ihóní."

Jesus-ví khäge'nin inbí pí'nä khó'yé dikháapúwí, hewänbo wíyá dihíhchanpúwí

16 "Hanwaapídíbo? undi wídímúnípi, hedá iwedá hanwaapídíbo-á undi naa wíyá díwáymúni."

17 Wên iví khäge'nin wí'nä táye dívítu?an, "Hânnan hêe nã?in dítu?annin natu?da"? Natú, 'Hanwaapídíbo wídímúnípi' gin, hedá 'Iwedá hanwaapídíbo-á wíyá naa díwáymúni' gân. Hedá wá? natú, 'Kin napúwí gá naví Tádáví?piye? omândân.'

18 Hedí hânngú iví hí? 'hanwaapídíbo?' ûntu?da'? Hääwí i?gedi ihí?máa?in wígíhanginnáhpí."

19 Jesus ûnhanginná ditsikapúwí?in dida?, hedího? ovâytsikáyin, "Ti úvitsika?máa háa otu?da?in wâytu?andi, 'Hanwaapídíbo? undi wídímúnípi, hebo iwedá hanwaapídíbo-á wíyá díwáymúni?'

20 Ta?gendi wâytmáa, undá íséeyêeni hedá úvísíhtuwínú-í, hewänbo in t'owa Yôesi Tádá dâytaapí?indá dihíhchanpúwí. Hebo ík'áykháapóe wänbo nã?i-á únphadé-í hedí híhchan bînmá?ve-í.

21 Wí kwee na?eyekhâyyi?i hânho nachanpo?, na?eyehaypúwí ihay nanândi. Hewänbo iví ay ûn?aypuyä ihaydá, iví hay i?gedi wíyá wí?ûn?ánpóya?pi, gá nahíhchanpóedân iví ay ûn?aypuyädi.

22 Hedí hanbá undá nää únpo?. Un ík'áykháapo? naa wáypiyé? omândi, hewänbo owáy naa wíyá o?ää ihaydá unbí pí?nã khó'yé íhíhchaa-í, hedí to?wí wänbo wí?ûnkoedí-ípi unbí híhchan únmuu?in wovâykwée-ídi.

23 "Hedí ihaydi wí?úntâynípi hääwí wänbo ditsikáyi?nídi. Ta?gendi wâytmáa, hääwí naví Tádá bîndaa?andi?, naví?piye? úvíwhâyundedi, idi wovây máäní.

24 Nää pu?wahay wa?di hääwí wänbo wí?ída?póepí naví?piye? úvíwhâyunde wänbo?. Nää bîndaa?an, hedânho bînhóní, hedá báyéki híhchan bînmá?ve-í.

25 Nã?i hääwí wâytu?andi wâyhá?amídi ûnthaykantáy, hewänbo owáy wí thaa naná? diwe kindidi wíyá wíwâyhée?amípi, thay?eedân naví Tádáví?gedi wâytu?âamí.

26 Hedí ihaydi shánkí híwó? bîntaadi un íhääwída?púwí naví?piye? úvíwhâyundedi, hedí wíyá wínatâynípi naa naví Tádáví?piye? wâyuyûusu?amídi, hewänbo idi wovây séegídi unnânho iví?piye? úvíyûusu?amí.

27 Hedí idi wovây séegí gá undi naa dí séegídan hedá úvíwhâyundedá naa iví?wedi o?ää?in.

28 Nää oepáa k'aydi piye? naví Tádáví?wedân o?ää-áakun. Hedí nää-á nãwedi naví Tádáví?piyebá ovây máän."

29 Iví khäge?nindi óetu?an, "Nábáha? thay?eedi bihí?máa, nää-á uvi hí?-á ûnthaykantáy?i? wí?úmuupí.

30 Nää gínhanginpóe u hääwí t'ähkí úhanginná?nin, hedá hääwí to?wídi wóetsikáyi?ní?in nada?i? u úhanginnânho wa? wóetsikáyi?pidíbo?. Hedânho ívíwhâyunde Yôesi Tádáví?wedi un?ää?in."

31 Jesus-di ovâytu?an, "Nää-á ítú? naví?piye? úvíwhâyunde?in,

32 hewänbo nää iwedi un t'ähkí íwadedée-í, hedí wí?ínbo? unbí p'óegé bînkéyi hedí naa wí?bo díyoe?amí. Hewänbo naví Tádá naa-ádi nayidi ta?gendi wí?bo há?to oyêeni.

33 Naadi t'ähkí nã?i wâytu?an hedânho naa-ádi ímuudi ánshaa iwe wí?íkwó?nípidí. In Yôesi Tádá dâytaapí?inbí yáagé wa? íyi? ihaydibo bînt'ôephadékhây máa, hewänbo kay?indi úvíwínú-í, naa i yä?dâapí? nää oepáa k'aydiwi dót'an."

17

Jesus iví khäge?ningí? iyûusu?an

1 Jesus iví khäge'nin ná'i t'ähki itu'an dihaydi makówápiye' ibéedí kinnân iyûusu'an: "Tádá, ihaydiho dinná. Náä ovâykeeyan naa uví ay omuu'i hay'i omuu'in, hedânho ʘ-á hay'i unmuu'in naadi dovâykeeyamí.

2 ʘdi dísóge t'ähki t'owaví tsondi omúnídí, hedânho naadi t'ähki in ʘdi dímägi'in in wówátsi nahándepe'i'in dovâymaänídí.

3 ʘdá' i ta'gendi Yôesi unmuu, hedá naa-á Jesus omuu, i ʘdi dísandi' t'owa dovây'aywoenídí, hedi in to'wên ʘ-ádí naa-ádí dítaa'indáho wówátsi nahándepe'i'in dâymáa.

4 Wa'di náä oepáa k'aydi oyi' ihaydi in t'owa dovâykeeyan ʘ-á hay'i unmuu'in, gá in t'ôe ʘdi díkanyônnin t'ähki dóbowadân.

5 Tádá, naa hay'i omuu wa'di ʘ-ádí oyi' ihaydibo?, wa' hääwí wänbo nakhí'yenpí ihaydibo?. Náä uví'piye' owáymän, hediho ovâykeeyamí naa hay'i omuu'in, háa omú'de waagibá.

6 "In to'wên náä oepáa k'aydi ʘdi naa dímägi'in dovâykeeyan háawi unmuu'in. Indá páadébo' uvi'in úmuu, hedá ʘdá indá dímägi, hedi uvi hí' wôn'a'ginnan.

7 Náä in dínhanginpóe hääwí t'ähki ʘdi dímägi'i ta'gendi uví'wedi na'ä'in,

8 gá hääwí ʘdi naa dítu'andi' naadi dovâytu'andân, hedi dâyséegi'an. In dínhanginná ta'gendi uví'wedi o'ä'ä'in, hedá dívíwhäyunde' ʘdi dísannin.

9 "Naadi ingí' dovâyüusu'o'. Náä t'ähki t'owagi'in wídäyyüusu'opí, hewänbo in ʘdi dímägi'ingí'inda'mân dáyyüusu'o', indá uvi'in úmuudi.

10 T'ähki navi'in dínmuu'in uví'in wá' úmuu, hedi uví'in úmuu'indá navi'inbá dínmuu. Hedi háa inbí wówátsi dâyhon waagidibo nakepo' naa hay'i omuu'in.

11 Náä uví'piye' omän, hedi náä oepáa k'aydi wó'yêenípí, hewänbo ná'indá náädíbo wa'di diyi'. Naví Tádá, ʘ shánki yä'dâa'i unmuu'i', uví kay úmuu'idi áyîngidibo' ovâyamá've-í, i kay ʘdi dímägi'idibá, hedânho wí'da' waagibá dimúnídí, naa-ádí ʘ-ádí wí'da' gamuu waagibá.

12 Wa'di indádí oyi' ihaydi áyîngidí híwó' dovâymaá uví kay úmuu'idi, i kay dímägi'idibá, hedá dovây'áyîngimáadi wí'da'mân in diwedi napedee, i-á i ha'bi namuu napedeegít'ôe'i', hediho háa uví ta'nin diwe iví'gedi nata'muu waa ünpoe.

13 "Hedi náä uví'piye' omän, hedi dáyyüusu'odi ná'i t'ähki otû' wa'di náä oepáa k'aydi oyidibo?, hedânho inbí pí'ná khó'yé t'ähki híhchan dâymá've-í, naa dómáa waagibá.

14 Naadi uví hí' dovâymaägi, hedi in t'owa wóetaapi'indi ovây'tay, hä'in t'owa waagi'in wídimuupídí, naa wänbo wá' in waagi wó'muupí waagibá.

15 Naadi wíwída'máapi náä oepáa k'aydi iwedi ovâyáa'amídí, hewänbo wída'máa ʘdi áyîngidibo' ovâyamá've-ídân, hedânho i Penísendidi wí'ovâyhónípídí.

16 In wóetaapi'in waagi'inbá wídimuupí, naa wänbo wá'-á yoe.

17 In ta'gen ovâyhá'amí hedânho ta'gendi uví'piye' dívímäänídídí. Uví hí'-á in ta'gen namuu.

18 ʘdi naa náä oepáa k'aydipiye' dísan waagibá, naadi ná'in navi'in dínmuu'in wá' t'ämäpiye' náä oepaa k'aydi dovâysankhâymaá.

19 In navi'in dínmuudi naa uví'piye' dáymä' hedânho in wá' ta'gendi uví'piye' dívímäänídídí.

20 "Naadi ná'ingí'inda' wídäyyüusu'opí, hewänbo wé'ge'in t'owagi' wá' dáyyüusu'o', in to'wên ná'inbí hí' dínmuu'idi navi'piye' dívíwhäyukhâymaá'in, hediho wí'da' waagibá dipúwídí.

21 Naví Tádá, ʘ-á naa-ádí unmuu, hedá naa-á ʘ-ádá omuu, hedi hanbá innân wá' na'indádí dimúní'in naa oda'. Hedi kin naa dáyyüusu'o' hedânho t'ähki t'owa dívíwhäyú-ídí ʘdi naa dísannin.

22 Naadi he'ennin dovâypáa-í, ʘdi naa hay'i dípaa waagibá, hedânho wí'da' dipúwídí, ʘ-ádí naa-ádí wí'da' gamuu waagibá.

²³ Naa indádí omuu, hedi u-á naa-áda unmuu, hediho ta'gendi wí'da' dipúwí, hedi handidi t'áhkí t'owa dínhanginnáni udi naa dísannin, hedá dínhanginnáni wá' udi ná'in naa-ádí dimuu'in ovâyséegí'in, udi naa díséegí waagibá.

²⁴ “Naví Tádá, naa oda' in udi díma'gi'in naa-ádí dikwo'ní'in wáy naa ochangít'óe iwebá, hedânho udi naa hay'i dípa'in dâymúnídí. Udi naa hay'i dípa gá ho wa'di ná'i nan oepáa nâakhíyépídíbo naa díséegídân.

²⁵ Tádá, u ta'geda' bi'o'i' unmuu'i', tobá báyéki t'owadi wíwóetaapí wânbo', naadi wítaa, hedi ná'in naví'in dínmuu'in dínhanginná udi naa dísannin.

²⁶ Háawi unmuu'in naadi dovâyhangin'ânnan, hedá shánkí híwó' dovâyhangin'ânkâymaa, hedânho udi naa díséegí waagibá ha'bi séegibá inbí pí'ná khó'yé dâymá've-ídí, hedá naa-á indáda omúní.”

18

Jesus óepankê'

¹ Jesus iyûsubowa ihaydi iví khâge'nindádí iwedi dimää, hedi owáy Kidron kó' p'ânäpiye' dimää. Iwáygé wí nava'ay na-olive-taysaa'i nak'óe, hedi Jesus-ádí iví khâge'nindádí i nava'ay iwe dits'ú.

² Judas i Jesus óeku'p'égi'i' ûhanginná wáygé iwe naná'nin, háyân wânbo Jesus iví khâge'nindádí iwepiye' namäädi.

³ Hediho Judas-di wên Rome-win sundado-á wên sundado i méesate hay'i dâ'yá'yí'do'indá hedá wên Pharisees-á ovâymaa, hedi phakó-á kohséephé naphaamuu'i-á inbí k'uuphé-á dínmahkänmuu'i wóegé iwe dipówá.

⁴ Jesus ûhanginná háäwí t'áhkí háa ûnpuwagít'óe'in, hediho i'áhtuyedi inbí páadépiye' iwínú, hedi ovâytsikáyin, “To-an bîntuwämáa?”

⁵ “Gá Jesus i Nazareth-wi-ân” kin óetu'an. Idá ovâytu'an, “Naa-ân i omuu.” Judas i óeku'p'égi'i' iwebá indádí nayi'.

⁶ “Naa-ân i omuu” gin ovâytu'an dihaydi tí'ûupiye' dívíhádidi dikanu.

⁷ Hedáhá' wíyá ovâytsikáyin, “To-an bîntuwämáa?” Indi óetu'an, “Gá Jesus i Nazareth-wi-ân.”

⁸ Jesus-di ovâytu'an, “Wâytu'anho naa-ân i omuu. Hediho naada' dítuwämáada, ná'in wé'ge'in binpunmäa.”

⁹ Ha'wâagi ovâytu'an dihaydi háa háädankánbo' iyûusu'an waa napóe. Kinnânho iyûusu'an: “Wí' wânbo in díma'gi'in diwedi wíðinpedée-ípi.”

¹⁰ Simon Peter wí tsiyó phá' imáa, hedi iwhahkê'di i owha' p'ó'dédí'ví t'óe'i Malchus gin nakháwä'i' óewhädidi iví ko'díngédí'in oeyay he'yinbo ónt'ó'ts'á'.

¹¹ Jesus-di Peter óetu'an, “Uví tsiyó phá' há'i súde iwebá mänwáyto'. Ná'in t'óephade naví Tádádí naa dínsannindá dínkhây'ä' donphadé-í'in.”

Jesus oe Annas-ví'piye' óeho'

¹² In sundado-ádí inbí tsondi-ádí in hay'i méesatewin áyí'nindádí Jesus óepankê'di óekhówhi'an.

¹³ Iwedi oe Annas-ví'piye' páadé óeho'. Ihay paayo-á Caiaphas na'owha'p'ó'dédí'ân, hedi Annas-á Caiaphas-ví yáhsédo-á ûnmuu.

¹⁴ Caiaphas-dá in Hudíyoví p'ó'dédí'in háädankánbo ovâytumakhe'odi ovâytu'an, “Shánkí yänbedi híwó' namúní wí'da' wí to'wí t'áhkí in t'owagi' nachúu-ídí.”

Peter natú idá Jesus óetaapí'in

¹⁵⁻¹⁶ Simon Peter-ádí wíyá khâge'di-ádí Jesus-ví tí'úugé damän. I owha' p'ó'dédí'di ná'i khâge'di' óetaa, hediho i khâge'di' ûnkoedi nats'únídí i tewhá tehpaá búge i owha' p'ó'dédí'nathaa iwe. Peter-á oe tehpaá yá'wébo-á phódi nú' óeyoe'an, hediho i khâge'di

nawáypee ná'i a'yú iphódi'áyînmáa'i' óehée'amídí, hedi Peter oe tehpaá búgepiye' óets'úde.

17 I a'yúdi Peter óetu'an, "Hä'i sen óepankê'iví khäge'dibá unmuupí'an." Peter natú, "Naa-á yoe."

18 Nat'êediho in t'ôe'indá in hay'i méesatewin sundado-á phaa'uudi dâypha't'égi, hedi phaa nú' disúwáwin. Peter wá' iwebá iwínú.

I owha' p'ó'dédí'di Jesus óetsika'máa iví hâhkan ni'gedi

19 I tewhá íve i owha' p'ó'dédí'di Jesus óetsika'máa iví khäge'ninbí'gedi hedá iví hí' in t'owa ovâyhá'o' i'gedá.

20 Jesus-di óetu'an, "Naa t'owa t'âhkívi páadépiye' dáyhée'owän, hedi häädi wänbo t'âhkí dovâyhá'owän inbí méesate hí'índi' eeye hedá inbí méesate hay'i' ee-á, wáyge t'âhkí in Hudíyo dívíwé'ge'o' eeye. Hääwí wänbo kaadibo wó'túhpí.

21 Heháadan ná'i hääwí naa dítsika'máa? In to'wên dîntóyannin ovâytsikáyi'ní háa dovâytú'annin. Indá dínhanginná háa otú'in."

22 Jesus ná'in natú ihaydi, wí méesatewi sundado iwe nú' nawindiidi Jesus óets'emapháve, hedi óetu'an, "Ha'wâagá i owha' p'ó'dédí' wínâahée'amípí."

23 Jesus-di óetu'an, "Wên háawên híwó'pí'in naa otúdáho', úkhây'á' ovâytú'âamí'in hääwí namuu'in. Hewänbo háa otú waa in ta'gen namuu-ákun, hedânho wí'úk'óepí díts'emapháve-í'in."

24 Hedáhá' Annas natsompóe Jesus nakhówhimuudi i owha' p'ó'dédí' Caiaphas-ví'piye' óesaanídí.

Peter wíyá natú Jesus óetaapí'in

25 Oe yá'wé Peter wa'di nasúwáwin, hedi in wé'ge'in iwe diwinnindi óetsikáyin, "Ti ụ wá' há'i senbí khäge'dibá wí'unmuupí'an?" "Yoe," kin natú, "naa-á yoe."

26 Wí sen i owha' p'ó'dédí'ví t'ôe'ibá namuu'i' iwe wá' nawin, i-á i sen Peter-di óe'oyets'â'iví maatu'i' ûnmuu, hedi idi Peter óetsikáyin, "Ti Jesus-ádí oe na-olive-taysaa iwe wíwímú'pí'an?"

27 Peter wíyá natú "yoe" gin, hedi wesebo wí dee sen ikin.

Jesus oe Pilate-ví'piye' óeho'

28 Wa'déedíbo naná, hedi Jesus-á Caiaphas-ví'wedí óeho' i Rome-wi tuuyônbi tewhá hay'i iwepiye'. In Hudíyo ná'i Rome-wi tuuyônbi tewhá ee wídits'úhpí, gá inbí khuu dínmuudi dínkhâak'óedân dits'úní'in, hediho dits'úndáho' wídín'âhpí ná'i Passover shánkí'di koegi' dâyk'óe-í'in. *

29 Hediho Pilate oe yá'wépiye' napee, hedi in t'owa ovâytsikáyin, "Háawin t'ehpide-an ná'i senbí'gedi dînmá'?"

30 In Hudíyodi óetu'an, "Ná'i sen wên t'aywó'nin i'andí' há'to uví'piye' âymá'íwän."

31 Pilate-di ovâytú'an, "Un wí'bo bînpíhûu i', hedá bintuyó'nandi bîn'an unbí tsontuú úntú' waagibá." In Hudíyodá óetu'an, "Hewänbo un Rome-'indá na'in Hudíyo wídínk'úya'pí wí to'wí âyhéyí'in, yä'dâapí i'andi âyshaa wänbo'."

32 Ná'in ditú' dihaydi Jesus-ví hí' háa nachuwagít'óe i'gedi ta'gen napee. †

33 Pilate iví tuuyôn tewhá ee nawáyts'ú, hedi Jesus óetukánnandi óetsikáyin, "Ti ụ-á in Hudíyoví tsondi hay'i-ân unmuu?"

34 Jesus-di óetsikáyin, "Ti ụ-ân wí'bo unhangin'ânda', háa in Hudíyodi naví'gedi wóetu'andibo dítsika'máa?"

* 18:28 I tuuyôndá Hudíyo wínamuupí, hedi in Hudíyo-á dínkhâak'óe ná'in Hudíyo dimuupí'inbí hääwí dâytägé-ídi.

† 18:32 Jesus ho natú wên phé'wan deedi nachuwagít'óe'in. Handidi in Rome-'indi in yanäkikannin ovâyhánúnde', hewänbo in Hudíyodá ná'in yanäkikannin dimuu'in ovâyk'usâyunde' ovâyhánú-ídi.

³⁵ Pilate-di óetu'an, "Ti naa-ân Hudíyo omuu gin un'ánde gáhân? Uví t'owadibo hedá in owha' p'ó'dédí'indádí naví mange wóekán. Háawin t'aywó'ninnan bi'an?"

³⁶ Jesus-di óetu'an, "Naa tsondi hay'i' omuu, hewänbo in nää oepáa k'aydiwin tsonnin waagá yoe. Ha'bi tsondi omuudáho' in to'wên dovâytsonmáa'in dívihãnsaa-íwän naa in Hudíyoví mange wídíkáanípídí. Hewänbo otú waa, näädíwin tsonnin waagi wó'muupí."

³⁷ Pilate-di óetsikáyin, "Hedáho', ti ta'gendi wí tsondi hay'i-ân unmuu?" Jesus-di óetu'an, "U'bo untú waa, ha'bi' omuu. Hedi nää oepáa k'aydipiye' o'ää hedá o'aypuyä, in ta'gen namuu i'gedi dáyhée'amídí. To'wên in ta'gen ho dínhanginná'nindá naa dînt'óyande?"

³⁸ Pilate-di óetsikáyin, "Hândidan to'wí ûnhanginnání hääwí in ta'gen namuu'in?"

Jesus óekhe'khâymaa, hewänbo Barabbas-á óema'p'ädi

Pilate nã'in natú ihaydi in Hudíyo ee diyí' iwepiye' nawáypeedi ovâytu'an, "Naadi wên t'aywó'nin nã'i sen i'annin wänbo wídônshaapí.

³⁹ Hewänbo paayo p'óe waagi nã'i Passover shánkí'di naná' dihaydi undi dídaa'o' wí pan wâyma'p'ädi-ídí. Ti nää nã'i Hudíyoví tsondi hay'i dóma'p'ädi-í'in ída?"

⁴⁰ Dívítuwínú, "Hä'i-á yoe. Barabbas-ân gida' nâama'p'ädi-í'in." Barabbas-á sänbi namuu.

19

¹ Hediho Pilate natsonpóe waa in sundadodi Jesus óepiye hedi púwhí'dí óewhãhwhã'nan.

² In sundado wên wääkhän dáy'ophidé'andi óep'óhtógi. Hedáhá' wên p'í tsáawä'in k'éwé'in to-á óetógi, tsondi hay'iví aa waagi'inbá namuu'in,

³ hedi wí'in wí'ingin in sundado iví páadépiye' diphademändi óeyanäkítumáa, "Hännan un'än, u Hudíyoví tsondi hay'i' unmuu'i'," hedá óets'emapháve.

⁴ Pilate wiyá oe yá'wépiye' napeedi in t'owa ovâytu'an, "Bít'óyan, naadi i dópiyegít'óe undi bînmúnídí, hedänho ûnhanginnánídí naadi wên t'aywó'nin i'annin wänbo wídônshaapí'in."

⁵ Hediho Jesus oe yá'wépiye' óepiye. In wääkhän ôn'ophidé'annin nap'óhto'on, hedá in p'í tsáawä'in k'éwé'in to-á nato'on. Hedi Pilate-di in t'owa ovâytu'an, "Bînmú'dí, nãwe i sen nawin."

⁶ In owha' p'ó'dédí'indádí hedá in hay'i méesate'in sundado-ádí óemû' ihaydi háyän wänbo dívítuwínú, "Wên phé'wan deedi nát'óhtägek'u'." Pilate-di ovâytu'an, "Unnân bînhûu bînt'óhtägek'úwídí. Naadá wên háawên t'aywó'nin i'annin wänbo wídônshaapí."

⁷ In Hudíyodi Pilate óetu'an, "I-á natú Yôesi Tádáví ay namuu'in, hedi wên tsontuú gínk'óe'in natû', wí to'wí kîn ihée'o'i-á nachúu-í'in ûnkhây'ä'."

⁸ Pilate nã'i hí' nat'oe ihaydi shánkí wänbo nakhuwôeda'póe,

⁹ hediho' iví tuuyôn tewhá ívepiye' nawáyts'ú, hedi Jesus óetsikáyin, "Ta'gendi wãhãwi-an unmuu?" Hewänbo Jesus-di háabo wí'óetu'anpí.

¹⁰ Pilate-di oetsikáyin, "Ti wídíhée'amípí'an? Ti wí'ûhanginnáhpí'an naada'mân dînk'óe haa wíma'p'ädi-í'in hedihaa u dovâymaa'ní'in phé'wan deedi wóet'óhtägek'úwídí?"

¹¹ Jesus-di óetu'an, "Yôesi Tádádí wíwônku'ú'pídáho há'to úku'níwän haa wänbo naa dí'amídí. Hediho i sen uví mange naa díkándi-áho uví shánkí it'aywó'nan."

¹² Pilate nã'in nat'oe ihaydi shánkí wänbo nada' Jesus óema'p'ädi-í'in, hewänbo in Hudíyo dívítuwínú, "Nã'i sen nâama'p'ädidá, u i tsondi Caesar-ví'näpiye' wí'unmuupí. Wí to'wí wí tsondi hay'i namuu gin natú'di-á Caesar-ví hãnbi' namuu."

¹³ Haa ditú waa Pilate nat'oe ihaydi Jesus oe yá'wépiye' óepiye, hedi in t'owa ovâytu'yó'do' iwe Pilate isóge. Iwáho dáytu'o nak'uupháagíkw'ó' diwe gin, hedi Hebrew tuudáho "Gabbatha" gin dáytu'o'.

14 Wa[?]di Passover shánkí[?]di yâadi naná. Ihay thaa-á dâyhääwíkhây[?]o wíyá tháwängí[?], kaykhanwówá thaa nanání[?]i[?]. Nää taage iwáypiye[?] naná. Pilate-di in Hudíyo ovâytü[?]an, “Binmú[?]dí, náwe unbí tsondi hay[?]i únwin.”

15 Dívítüwínú, “Náwedí náyâa[?]an, phé[?]wan deedi nát'óhtägek'u[?].” Pilate-di ovâytsikáyin, “Ti unbí tsondi hay[?]i wâyt'óhtägek'úwí[?]” In owha[?] p'ó[?]dédí[?]indi óetü[?]an, “I-á na[?]inbí tsondi hay[?]i wíginmuupí. Na[?]indá wí[?]dá[?] tsondi hay[?]i gín[?]än, i-á Caesar-ân namuu.”

16 Hedího Pilate-di Jesus inbí mange óeyoe[?]an phé[?]wan deedi óet'óhtägek'úwídí.

Jesus phé[?]wan deedi óet'óhtägek'ú[?]

17 Hedáhá[?] Jesus óeho[?]di iwedi napee wên phé[?]wan igí[?]in ipi[?]íhhondi, hedí in okú “P'óhkhúbay” gin dâytü[?]o[?] iwe dipówá, Hebrew tųudá ditü[?] “Golgotha” gin.

18 Iweho in sundadodi Jesus in phé[?]wan deedi óet'óhtägek'ú[?], hedá wá[?] wây-á wíye sená[?]dá Jesus-ví wí[?]ná kíngédí hanbá ovân[?]an, hedí Jesus-ví phé[?]wan pinudí ónkídi.

19 Pilate natsonpóe wên phé[?]phá[?] eedi ná[?]i tųų dâytá[?]namí gin: “Ná[?]i-á Jesus oe Nazareth-wi namuu, Hudíyoví tsondi hay[?]i[?],” hedí kin dâytá[?]nandi in phé[?]phá[?]-á ee phé[?]wa[?] kw'áye dâyt'óhtägek'ú[?].

20 Jesus phé[?]wan deedi óet'óhtägek'ú[?] iwe oe Jerusalem búu[?]ú tso[?]wa naná, hedího báyéki Hudíyo iwe diyí[?], hedí in phé[?]phá[?] ee háa nata[?]muu[?]in dâytų[?]an. Hebrew tųudá, Latin tųudá, hedá Greek tųudá nata[?]muu.

21 In Hudíyo owha[?] p'ó[?]dédí[?]indi Pilate óetü[?]an, “Wí[?]úkhây[?]ähpi náata[?]namí[?]in ná[?]i hí[?] ‘Hudíyoví tsondi hay[?]i’ gin, hewänbo kinnân náata[?]namí: ‘Ná[?]i sennân natú, Naa in Hudíyoví tsondi hay[?]i omuu.’ ”

22 Pilate-di ovâytü[?]an, “Háa otsonpóe waa dâytá[?]namí[?]in wídó[?]egókhây[?]máapí.”

23 In yôenu sundadodi Jesus phé[?]wan deedi óet'óhtägek'ú[?] ihay[?]di iví aa dívíwiye, hedí pi[?]dinbo wí[?]íngí dâyhógi. Hewänbo iví k'éwé[?]in to he[?]yinbo namuudi wáygé wänbo wí[?]ünpánye[?]enpí.

24 Hedího ditú, “Hä[?]in k'éwé[?]in to-á wí[?]áysíve-ípí, hewänbo iví[?]áywamí áymúnídí to-angú in nat'anpúwí[?]in.” Hedí han díví[?]andi ná[?]in Yôesi Tádáví tų[?]nin diwe ho nata[?]muu[?]in napóe:

Naví aa dívíwiye[?]di pi[?]dinbo wí[?]íngí dâyhógi,

hedá naví k'éwé[?]in togí[?]in díví[?]áywan.

25 Jesus-ví phé[?]wan nú[?] ná[?]in yôenu kwiýä[?] diwin: Jesus-ví yíyá-á, hedá Jesus-ví yíyáví tí[?]úu-á, hedá Clopas-ví kwiýó Mary-á, hedá Mary Magdalene-dá.

26 Jesus iví yíyá iwe nawindi imú[?], hedá iví khäge[?]di[?] iséegi[?]i wá[?] imú[?], hedího iví yíyá itü[?]an, “Yíyá, nää iwedi hä[?]i sen uví ay waagi[?]bá úmúní.”

27 Hedáhá[?] iví khäge[?]di[?] itü[?]an, “Ná[?]i-á uví yíyá waagi[?]bá úmuu nää.” Hedího i khäge[?]dídi iví wháagepiye[?] Mary óeho[?] óe[?]áyíngi[?]amídí.

Jesus nachuu

28 Jesus-áho ûnhanginná ná[?]i t'ähkí iphade[?]in hedânho háa Yôesi Tádáví tų[?]nin diwe iví[?]gedí nata[?]muu waagibá napúwídí. Ihaydáhá[?] natú, “Naa op'oesá[?]aa.”

29 Iwe nú[?] wên sä[?]áwé whoegi[?]in naméena[?]oyohay[?]isaa[?]in nachá, hedího wên häwên nap'ohsaadee[?]in i méena iwe dâyp'ohtógi, hedí wên poesú hyssop kin dâytü[?]o[?] eedi dâyt'í[?]k'ú[?]di Jesus-ví sóe iwepiye[?] óntegedi,

30 i méena ip'ohún. Ihaydáhá[?] natú, “Naví t'ôe dínbo[?]wanho[?],” hedí ip'óhwhayedíbo[?] ipichuwamági.

Jesus oe wa[?]määgé óeyún

31 I thaa in Hudíyo dâyhääwíkhây[?]o[?]i kaykhanwówá thaagi[?] naná, hedí ná[?]i kaykhanwówá thaa ná[?]ä[?]i shánkí hay[?]i thaa dínmuudi wídida[?]pí in chu[?]in ee phé[?]wan

deedi ovâyyoe'amí'in. Hediho Pilate óedaa'an natsonpúwídí in dit'óhtägek'w'ó'nin ovâypóthâaní'in shánkí a'yüugi dichúu-ídí, hedá phé'wan deeyedá ovâywháve-í.

³² Hediho' in sundado dimäädi in senä' Jesus-ádí'phé'wan deeyebá ovânt'óhtägek'û'in wí'gíndíbo' ovânpótháa.

³³ Hewänbo Jesus-ví'we dipówádí óemû' ho nachuu'in, hediho' iví pó wí'ontháapí.

³⁴ Wí sundado iví yún phédí Jesus wa'määgé óeyún, hedi p'oe-ádí ûndádí wónkí ûnpee.

³⁵ (Kin napóe'in naa ná'in dóta'do'i dómû', hediho i'gediho dóta'do', hedânho un wá' ná'i háäwí úvíwhäyú-ídí. Háa otû' waa ta'gen namuu, naa dîhanginná in ta'gen otû'in.)

³⁶ Ha'wâa Jesus óe'an dihaydi ná'i Yôesi Tádáví ta'nin diwe nata'muu waa napóe: Wéhpêe wänbo iví phékhúu wí'onthâanípí.

³⁷ Hedá wá' wíyá wáygé Yôesi Tádáví ta'nin diwe kinnân nata'muu:

In t'owadi i to'wí óeyúndi' óemúní.

Jesus óekhã'k'û'

³⁸ Wí sen Joseph gin nakháwã oe Arimathea búu'ú'aywi namuu, hedi Jesus-ví'piye' iwhäyunde', hewänbo in Hudíyoví p'ó'dédí'in ovâykhuwóeda'di náähaydi wínada'pí t'owa dîhanginnání'in iwhäyunde'in. Jesus nachuu ihaydi Joseph-di Pilate óedaa'an i pení óekhu'wamäänídi, hediho Pilate-di óemägídi óeho'.

³⁹ Hedá Nicodemus wá' napówá wí woe sa'wó' nasu' i tãgintã (100) taa nakhãa'i' ikándí, ná'i woe-á myrrh-ádí aloe-ádí nawóemuu. (Nicodemus-á hãnhay Jesus-ví'piye' khu'déedí namää'i-ân namuu.)

⁴⁰ Joseph-ádí Nicodemus-ádí i pení óeho'di híwó'di aa ts'ã'i iwe óe'ánnan i sa'wó' nasu' i woe wóegé. Kindidân in Hudíyodi wí pení óekhãhkukhãmáa'i óekhãyo'.

⁴¹ Jesus phé'wan deedi óet'óhtägek'û' iwáy tso'wa wáy wí nava'ay nataysaa'i nak'óe, hedi iwe wí khãkhugi' t'ovápho ts'ãabi nachã, iwe to'wí wänbo wa'di wí'óekhã'k'û'pí.

⁴² Hediho tso'wabo nanândi, hedá ihay tháwándá in Hudíyoví kaykhanwówá thaa dinnândi dívíkhã'amí'in dínkhã'ãdi, Jesus iwe óekhã'k'û'.

20

Wáy Jesus óekhã'k'û' iwe wí'óeshaapí

¹ Dumîngu naná' dihay thaa Mary Magdalene i t'ovápho Jesus óekhã'k'û' iwepiye' namää. Hé'déndí hé'díbo wa'di nakhu'unândibo namää. Napówádí i k'uu pháagí' dâyt'ídí'i wéhãnäpiye' nahãngewindi imû'.

² Hediho Mary iwedí i'ããdi Simon Peter-ádí i wí' khãge'di Jesus-di óeséegí'i-ádí ovãnshaa, hedi ovãntu'an, "Na'inbí Sedó Jesus i t'ovápho iwe óeyã'an, hedi wáygé óewáy'k'û'in wígínhanginnáhpí."

³ Hediho Peter-ádí i wí' khãge'di-ádí Jerusalem búu'ú'dí dapeedi i t'ovápho iwepiye' damää dãn'únídi háa iwe nak'óe'in háa yoe.

⁴ Wí'gíndíbo dãn'ããhon, hewänbo i wí' khãge'di shánkí nasháadí Peter-ví páadé i'ããhondi páadébo napówá.

⁵ It'ãã itsíhkênídi, hedi i aa Jesus óe'ánnandi' oe íve nange nakw'ôndi imû', hewänbo' ee t'ovápho ee wínats'úhpí.

⁶ Iví tí'úugé Simon Peter napówá, hedi i-á ee t'ovápho ívepiye' nats'ú,

⁷ hedá i wá' i aa iwe nakw'ôndi imû', hedá in aa Jesus nap'ó'ánmuu'indá wá' imû'. Ná'indá na'íhpa'andi oe wéhãnäpiye' wí'bo nak'óe, i wé'ge'i aa-áda wínak'óepí.

⁸ Hediho' i wí' khãge'di páadé napówá'i wá' t'ovápho ee nats'ú, hedi ná'i aa nakw'ôndiho' imû'di Jesus nawáywówápóe'in iwhäyü.

⁹ (Yôesi Tádáví ta'nin diwe natû' Jesus nawáywówápuwagít'óe'in, hewänbo Jesus-ví khãge'nin wa'di ná'i háäwí i'gedi wídika'póya'pí.)

¹⁰ In wíye khãge'nindá inbí'wepiye' dãnweeho'.

Jesus-á Mary Magdalene-ví'piye' ipikeeyan

11 Mary-á oe t'ovápho iwe napówádí yá'wébo naséewin, hedi wa'di naséeyidi it'áädí i t'ovápho ívepiye' itsíhkídi.

12 Hedi wíye makówáwin t'ôepa'aa'in da'aats'ä'imuu'in Jesus nak'óewän diwe da'ändí ovänmû', i wî' iví p'ôn ûnk'óewän diwe na'än, hedi i wî'-á iví ân ûnk'óewän diwá.

13 Indi Mary óetsikáyin, “Háadan unséeyi'?” Ovântu'an, “Gá naví tsondi dînpiyedân, hedi wáygé óek'û'in wídínhanginnáhpí.”

14 Kin natú ihaydibá íbée, hedi Jesus iwe nawindi óemû', hewänbo ta'gendi Jesus namuu'in wí'ûnhanginnáhpí.

15 Jesus-di Mary óetsikáyin, “Háadan unséeyi'? To-an nâatuwämáa?” Mary-á na'ân Jesus-á i nava áyí'di namuu'in hediho' óetu'an, “Má'mää, wáygépiye' nâaho'dáho', dítu'âamí wáygé nâak'û'in hedânho' omú-í dókéyídi.”

16 Ihaydi Jesus-di óekháyä', “Mary.” Mary-á wíyá íbéedí Jesus-ví'di itsaakídi hedi óetu'an, “Rabboni.” (Rabboni-á Hebrew tuudi natu'da' “hähkandi” gin.)

17 Jesus-di óetu'an, “Naví'di wívitsaakêenípí, wa'di i Tádáví'piye' wó'peepídi. Hewänbo ópûn, in to'wên naví tí'ûuwín páadé'in waagi'inbá dînmuu'in ovâytu'an naví Tádáví'piye' omän, i-á unbí Tádábáho' únmuu, i-á naví Yôesi dînmuu hedá unbí Yôesibá únmuu.”

18 Hediho Mary Magdalene iwedí namäädi in khäge'nin ovâytu'an, “Na'inbí Sedó Jesus dómû',” hedi ovây't'ôe'an háa Jesus-di óetu'an waa.

Jesus iví khäge'ninbí'piye' ipikeeyan

19 Wa'di Dumingu naná, hedi nakin dihaydi Jesus-ví khäge'nin wí tewhá íve diwé'gekw'ó. In Hudíyoví p'ó'dédí'in ovâykhuwôeda'di t'ähkí i phódi dínphéhti'din. Ihaydi Jesus inbí páadépiye' nakeepóedí ovâytu'an, “Ánshaaginpídíbo' íkwó'ní.”

20 Kin natú ihaydi iví mandá hedá iví wa'määgé-á háa únmuu'in ovâykeeyan hedânho óetaa-ídi. Iví khäge'nin báyéki dihihchanpóe Na'inbí Sedó Jesus óemû'di.

21 Hedáhá' wíyá ovâyhée'andi ovâytu'an, “Ánshaaginpídíbo' íkwó'ní. Naadi naví t'ôe dîn'amídi wáysankhâymaa, naví Tádádí iví t'ôe dôn'amídi dísan waagibá.”

22 Kin natú ihaydi iví hâadi ovâysiphaydi, hedi ovâytu'an, “I Yä'dâa'i P'oewahâa unbí pí'ná khó'yé únts'úní.

23 To'wênbí t'aywó'di dín'owó'yennin ítúdáho', ho dín'owó'yen. Hewänbo wídín'owó'yenpí gin ítúdáho', wa' wídín'owó'yenpí.”

Jesus-di Thomas óehé'an

24 Hewänbo wí' in tä'di wíye iwedí in wé'ge'indádí wína'änpíwän Jesus dínpówá ihaydi. Ná'i khäge'di-á Thomas gin nakháwä, hedi Kwâati wá' gin óetu'o'.

25 Hediho' in wé'ge'in khäge'nindi Thomas óetumáa, “Na'indá Na'inbí Sedó Jesus âymû'.” Hewänbo Thomas natú, “Naadá i kwäk'u onkhähkídi iwe dómû'pídá, hedi namanphohchân deedi naví mankhúdi dótägepidá, hedá oe wa'määgé únphohchân diwe wá' naví mandi dótägepidá, há'to dáywhäyü-í nawówayi'in.”

26 Wí yâadi naphade ihaydi iví khäge'nin tewhá íve wíyá dikw'ó, hedi Thomas-á indádí nää na'än. T'ähkí i phódi naphéhti'din, hewänbo Jesus inbí páadépiye' nakwînuudeedi ovâytu'an, “Ánshaaginpídíbo' íkwó'ní.”

27 Hedi Jesus-di Thomas óetu'an, “Náwe uví mankhúdi dítägé-í. Naví man dînmú'dí. Ómankí' naví wa'määgé iwe. Whäyüpi' wíyá wí'unmúnípi, hewänbo biwhäyü-í-á.”

28 Thomas-di Jesus óetu'an, “U-ân naví tsondi dînmuu, naví Yôesi-á.”

29 Jesus-di óetu'an, “Tí nábáha' biwhäyü dímû'di? Hewänbo in dívíwhäyunde'indá shánkí dihihchâa tobá dímû'pí wänbo'.”

Háadi nã'in tã'nin óeta'nannin

³⁰ Jesus-ví khäge'nindi báyéki wíyá pínán t'ôe i'andi' óemû', hewänbo ná'in ta'nin deedá t'ähki i pínán t'ôe i'an ni'gedi wínatá'muupi.

³¹ Hewänbo ná'i hí'-á natá'muu hedänho úvíwhäyú-ídi Jesus-áho namuu i to'wí Yôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídi, hedá wá' úvíwhäyú-ídi Yôesi Tádáví ay-á namuu, hedänho han úvíwhäyundedi in wówátsi nahándepe'in imá'in bínmá've-í.

21

Jesus-á tsédi diyí'in khäge'ninbí'piye' ipikeeyan

¹ Wí häyú thaa naphade ihaydi, Jesus iví khäge'ninbí'piye' wíyá ipikeeyan oe Tiberias p'oekwingé. Kinnán napóe:

² Ná'inho wé'ge diyí': Simon Peter-á, Thomas-á (i-á Kwâati gin óetu'o'), hedá Nathanael-á (i-á Galilee nangewi búu'ú'ay Cana gin dâytú'o iwe'i namuu), hedá Zebedee-ví e'núnda, hedá wây-á wíye Jesus-ví khäge'nindádi.

³ Simon Peter-di in wé'ge'in ovâytu'an, "Naa opaap'okumän," hedi óetu'an, "Na'in wá' u-ádi gimän." Hediho dimäadi wí kophênbay iwe dívítógi, hewänbo khuu t'ähki wídiséegípóepí.

⁴ Nathay'ä' ihaydi Jesus oe p'oekwí' k'áygé nawin, hewänbo iví khäge'nindá wídinginnáhpí i namuu'in.

⁵ Hedi Jesus-di ovâytsikáyin, "K'ema'in, ti hääbo wí'íséegípóepí'an?" Óetu'an "yoe" gin.

⁶ Idi ovâytu'an, "Unbí paap'oku'in hä'i kophênbay ko'dínápiye' p'oe iwe bínchänú-í, hedi iwe bínhóní wên." Hediho háa natú waa díví'an, hedi báyéki in ton paa dâywahógidi wídingkoedipí in paap'oku'in dâytegé-ídi.

⁷ I khäge'di Jesus-di óeséegí'ídi Peter óetu'an, "I-á Na'inbí Sedó Jesus namuu." Simon Peter iví k'éwé'in to napä'din it'ôe'amídi, hedi ná'in óetu'annin nat'oe ihaydi iwáyótógikídi ipip'ohke't'áve oe p'o' k'áygépiye ikohsáy-ídi.

⁸ I kophênbay p'o' k'áygédi kayi' diwe wína'ánpí, ma' hádi poewintä (30) kwi'óhpa taa iwehaydida', hediho' in wé'ge'in khäge'nindá i kophênbay iwedi eepiye dimää, in paap'oku'in napaapi'dendi dâytäähondi.

⁹ P'o' k'áygé dipówá ihaydi i kophênbay iwedi dipee, hedi wí phaa'uu phaa iwe dipaakho'kw'ôndi dâymû', hedá wí pává-á nakhâykw'ó.

¹⁰ Jesus-di ovâytu'an, "Bínmá' wên paa hä'in bínwhahógi'in diwedi."

¹¹ Simon Peter i kophênbay iwe itógi in paap'oku'in oe p'o' k'áygé iwhaapiye. Tägintädáhá' p'ánántä'di poeye (153) paa gáhä'ännin dito'on, hewänbo tobá báyéki dipaato'on wänbo' in paap'oku'indá wáydi wänbo wínasi'venpi.

¹² Jesus-di ovâytu'an, "Bíkä've, bíhé'déndihúuyan." T'ähkídiibo diwôeda' óetsikáyi'nídi "To-an unmuu" gin, i-á Na'inbí Sedó Jesus namuu'in dínhanginnâdi.

¹³ Hedi Jesus i húugi' nasaa iwepiye' namäadi i pává ihógi hedi ovâymägi, hedá i paa wá' ovâymägi.

¹⁴ (Nää poewingi' Jesus iví khäge'ninbí'piye' ipikeeyan nawáywówápóe iwedi.)

Jesus-di Peter óhéé'an

¹⁵ Dívíhúubowa ihaydi Jesus-di Simon Peter óetsikáyin, "Simon, John-bí ay, ti udi naa díséegí ná'in wé'ge'indiví shánki?" Peter-di óetu'an, "Hoi, Na'inbí Sedó, u-ân úhanginná naadi wíséegí'in." Jesus-di óetu'an, "In t'owa naví k'úwá'ây waagi'inbá dínmuu'in ovâyhúuyôení."

¹⁶ Wáygingí' óetsikáyin, "Simon, John-bí ay, ti naa díséegí?" Peter-di óetu'an, "Hoi, Na'inbí Sedó, u-ân úhanginná wíséegí'in." Jesus-di óetu'an, "In t'owa naví k'úwá' waagi'inbá dínmuu'in ovây'âyíngi'amí."

¹⁷ Poewingi'we Jesus-di Peter óhéé'andi óetsikáyin, "Simon, John-bí ay, ti naa díséegí?" Peter naháachanpóe nää poewingi' Jesus-di óetsikáyindi, "Ti naa díséegí" gin, hediho'

óetu'an, "Na'inbí Sedó, hääwí t'ähkí úhanginná, naadi wiséegi'in úhanginná." Jesus-di óetu'an, "In t'owa naví k'úwá waagi'inbá dínmuu'in ovâyhúuyóení.

¹⁸ Ta'gendi wítumáa, shánkí ts'aabi'unmuu ihaydi wí'bo bipi'awende' hedá biyíyénde' wéngé unda' i'ge t'ähkí. Hewänbo owáy unsedópaa ihaydá bikhóhtäähkâymaa hedí wíyá to'wídi wônwhi'amí hedá wóepahkekâymaa hedá wáy unpunda'pí'wepiye' wóehúwí."

¹⁹ Kin natúdiho Jesus-di ónthayk'ú' háawin chuwa ûnpuwagít'óe'in, hewänbo ná'in iví chuwa ûnmuu'indá t'owa dínhanginnání Yóesi Tádá hay'i namuu'in. Hedá Peter óetu'an, "Naa-ádi óká've."

²⁰ Peter ibéedí i khäge'di Jesus-di óeséegi'i dänwóe'ädi óemú'. Häädankánbo' i khüü dívíkindihúuyo' ihaydi ná'i-ânkun namuu i khäge'di Jesus-ví nú' na'ándí óetsikáyin, "Na'inbí Sedó, wé'i-an namuu i wóekuhpegít'óe'i'?"

²¹ Hedí náä Peter-di i óemú'di Jesus óetsikáyin, "Heyâa ná'i sen, Na'inbí Sedó?"

²² Jesus-di Peter óetu'an, "Owáy naa owáy'ää píhay i nawówáyêeni'in oda'dáho', naví áyîngi-ân dínmuu, uví'-á yoe. U-ân naa-ádi óká've."

²³ Hedí in Jesus-ví khäge'nin ditú' ná'i khäge'di há'to nachúu-í'in. Hewänbo Jesus-á wínatúhpí i khäge'di wínachuwagít'óepí'in, hewänbo nawänpitú-á, "Owáy naa owáy'ää píhay i nawówáyêeni'in oda'dáho', naví áyîngi-ân dínmuu, uví'-á yoe."

²⁴ Ná'i Jesus-ví khäge'di-ân namuu ná'i hääwí ita'nandi', hedí ibá natú' ta'gendi napóe'in. Hedí ná'in gínhanginná háa i natú'in in ta'gen namuu'in.

²⁵ Jesus wíyá báyéki hääwí i'an ná'in ta'nin diwe nata'muupí', hedí hääwí t'ähkí i'gedí nata'muudáho', o'ánde t'ähkí náä oepáa k'aydi há'to nayâanání'in i ta'di dâytá'namí'igí'.

Háa Jesus-ví T'ôekhuwa'in Díví'annin

1-4 K'ema Theophilus, in páadé'in ta'nin wínta'nannin diwe wítu'anpí'an t'ähki ná'i háäwí Jesus-di in t'owa ovâyhá'andi hedá i'andi-á páadé it'ôe'an dihaydi waabo oe makówápiye napee píhay. Nachuudáhá' nawáywówápóe ihaydi, iví t'ôekhuwa'in händídíbo ovâyde'manninbí'piye háyänbo ipikeeyan. Jónántä (40) thaa t'ähki báyéki háäwí i'an ovâykeeyamídí ta'gendi wiyá nawáywówápóe'in, hedá Jôesi Tádávi kuu i'gedi ovâytumáa. Napeepídíbo, wa'di indádí najidíbo i' Yä'dâa'i P'oewaahâa óekaymägidi ovâytu'an, "Nää Jerusalem-di wí'ípee-ípi. Naadi ho wâytu'an naví makówáwi Tádá iví tun imági wí to'wí wovâysangi'o'in. Hedího náä úvítíkhá'amí ná'i na'ää píhay.

5 John i' p'óp'oekandídá ho wovâyp'óp'p'oe'an p'oedídá, hewänbo náä iwedi báyéki thaa naphadepídíbo i' Yä'dâa'i P'oewaahâa bínkáyí wí p'óp'oekan bínkê' waagibá."

Jesus makówápiye napee

6 In Jesus-ví t'ôekhuwa'in i-ádí diwé'geji'indi óetsika'yan, "Nanbí Sedó, ti náä-ân ihaydi naná untsondisogedee-i'in hedânho na'in Israel'in t'owa díma'p'äädi-ídí in Rome-inbí'wedi?"

7 Jesus-di ovâytu'an, "Wíwovâymagipi ná'i háäwí i'gedi úhanginnáani'in. Naví Tádáda'mân ûnk'óe úhanginnáani'in háädi háa wé'i thaa-á ná'i háäwí napuwagi'o'in.

8 Hewänbo ginnân undá únpuwagi'o: I' Yä'dâa'i P'oewaahâa únwáani hedi ihaydá in kay bínkaykhâymaa, hedi t'owa t'ähki naví'gedi bintu'âmí náä Jerusalem bú', hedá t'ähki Judea nange i'ge Samaria nange i'gá, hedá t'ämápiye náä oepáa k'aydi i'ge t'ähká."

9 Jesus-di ovâyhí'bowa ihaydi, wa'di óemúndedíbo makówápiye Jôesi Tádádi óepiye, hedi okhúwá jáa nats'úndi wiyá wí'óemú'pí.

10 Hewänbo wa'di kw'áyepeye napeemändi óemúnde' ihaydibo, tsíkhagipi wíje senä waagi'inbá däncháa'in, ts'ä'i da'aamuu'in, inbí hänge dakwinudee.

11 Ná'in wíjedi ovâytu'an, "Un Galilee'in senä, kw'áyepeye íbéesaadi wí'íweenípi. Tobá Jesus makówápiye napee wänbo, i'bo háa náä namää'in bínmú' waagibá nawáy'ä'."

Matthias óede'man Judas-ví t'ôe ôn'amídí

12 Hedího Jesus-ví t'ôekhuwa'in okú kw'áyedi diwândi oe Jerusalem bú'piye dimää. In okú-á "Olive okú" gin dâytu'o, hedi Jerusalem tsowa naná, madi pingé míyada' iwedi.

13 Oe Jerusalem dipówá ihaydi i' tewhá ee dithaa iwe oe wha'k'ay ívepiye dipee. Ginnân dikháwä: Peter-á, John-dá, James-á, Andrew-á, Philip-á, Thomas-á, Bartholomew-á, Matthew-á, wiyá James-á (i-á Alpheus-ví ay únmuu), Simon-dá (i-á páadédí Zealot t'owa iwe nato'onwän*), hedá Judas-á (i-á wiyá wêe James ginbá nakháwä'iví ay únmuu).

14 Ná'in senä'dá hedá wên kwiyä'dá hedá Jesus-ví jiyá Mary-á hedá Jesus-ví tí'úuwindádi háyänbo dívíwé'ge'o' dívíjûusu'amídí.

15 Wí thaa in Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in diwé'gekw'ó, madi tägintädáhá' wétä (120) ihay diji, hedi Peter iwínú ovâyhée'amídí.

16 Ovâytu'an, "Tí'úuwín páadé'in, hán'oebo i' Yä'dâa'i P'oewaahâadi David óetu'an háa Judas Iscariot únpuwagi'o'in, hedi David háa óetu'an waa ita'nán. Hedi ná'in David ita'nannindá ûnkhá'ä' napúuwí'in. Judas-dân in t'owa ovâykeeyan wáygé Jesus naji'in, indi óepankáyjídí.

17 Judas-á nanbí'wedi'i'bá namuu, gá óede'mandân na'in íví'o'inbá i'amídí" gin Peter-di ovâytu'an.

* **1:13** In Zealot t'owa-á inbí nange hânho dâysígídí dida' in Rome'in t'owa ovâykhepeyê-i'in, hedi dikhâymuu indádí dívíhánmamídí.

18 (Nă'i Judas-á in Hudíyo p'ó'dédí'indi óewá'áa yă'dâapí hăăwí i'amídí hedáhá' i' chă' ihógi'i'di wí nava ônkumă, hedí iwebá páadépiye nake't'ândi nange nawoe, hedí nasihpândi iví see t'ăhkí ûnpee.

19 T'ăhkí in t'owa Jerusalem dithaa'in dínhanginpóe nă'in ûnpóe'in, hedího inbí tundi i' nava dâytı'ó' "Akeldama" gin. Akeldama-á natunda' "nava na'ûnp'oecha'dee iwe" gin.)

Hedí gin wá' Peter natú,

20 "In ta'nin Psalms diwe Judas-ví'gedí gin nata'muu:

Iví whágé ônjoe'amí,

hedí tóebo iwe há'to ithaayé-í.

Hedá nă'in wá' nata'muu:

Wíyá to'wídí iví t'ôe ôn'amí.

21-22 "Hedânkun gínkhây'ă' wíyá sen âysôege-í'in t'owa ovâytı'ă'amídí Nanbí Sedó Jesus nawáywówápóe'in, na'indi âytumáa waagibá. Nakhây'ă' nă'i âyde'mamí'i-á namúuní'in wí to'wí na'indáđíba namăă'i' t'ăhkí i' thaa wa'di Jesus na'indáđí naji' ihaydıbo', John i' p'ó'p'oe'kandídi in t'owa ovâyp'ó'p'oe'ó' ihaydı waabo Jesus oe makówápiye napee píhay" gin Peter-di ovâytı'an.

23 Hedího' in iwe dikw'ó'nindi wíje senă' ovănde'man. I' wêe Joseph Barsabbas gin nakhăwă, Justus gin wá' óetı'ó', hedá i' wêe-á Matthias-ân namuu.

24-25 Hedí ginnân dívíjûusu'an: "Nanbí Sedó Jôesi Tăa, ũ-á úhanginná t'owa t'ăhkíví pí'nă khó'jé háa dí'ânshaamuu'in. Judas uví t'ôekhuwa'i' úmuuwăn, hewănbo iví t'ôe ijoe'andi in tuhchănu ûn'ă'in ûnpóe. Năa na'in dínkeeyamí wé'i-an nă'in wíje iwedí âysôege-íđí Judas-ví t'ôe ôn'amídí."

26 Hedí wíje k'u'ây eedí in senă'bí khăwă ovănta'k'û', hedí wêe k'uu dâykê' Matthias-ví khăwă ûnk'óe'i'. Hedího Matthias-á wí Jesus-ví t'ôekhuwa'i-á napóedí in wé'gen t'ôekhuwa'indáđíba iwón.

2

I' Yă'dăa'i P'oe'wăhăq napówá

1 In Hudíyoví shánkí'eedí thaa dínpówá, Pentecost gin dâytı'ó', hedí t'ăhkí in Jesus-ví'piye dívíwăyunde'in oe Jerusalem bú' diji'in i' tewhá ee diwé'gekw'o.

2 Tsíkhtagipí hăăwí dit'oe wí wăq hânho kaygi waagibá makówáđí nawândi, hedí i' wăq íve t'ăhkí naji'.

3 Hedí báyékí pha'ây waagibá nakeet'óe'i dâymû', hăn'ây waagibá namuu'i', hedí nă'i nawadedeedí wí'inbo ovâytăge.

4 Hedí i' Yă'dăa'i P'oe'wăhăq pín ta'gedí dâymáadí ovâykhăge'nan báyékí wíyá pí'wí tundi dínhí'koedí-íđí.

5 Oe Jerusalem báyékí Hudíyo t'owa dithaa, báyékí nange eejedí dipówá'in, indá Jôesi Tădá óe'a'ginmă'in dimuu.

6 Nă'in t'owa hăăwí wí wăq waagi'ba namuu'i' dit'oe ihaydı, báyékí i' tewhá eepiye dimăă. Wídínhanginnăhpí háa napoe'ó'in, gá t'ăhkí inbí tundi wí'inbo dipit'oeđân in Jesus-ví t'ôekhuwa'in dívíhí'máadí.

7 Hedího dit'oeđí hânho ovâyhăa'an, hedí ditú, "Nă'in t'owa dívíhí'măa'indá, ti t'ăhkí Galilee nange'indá' wídimuupí'an?

8 Hedí háadan handi nanbí nange'i hí' dívíhí'máadí git'oe'ó'?

9-11 Na'indá Parthia-windá gimuu, hedá Media-windá, Elam-windá, Mesopotamia-windá, Judea-windá, Cappadocia-windá, Pontus-windá, Asia-windá, Phrygia-windá, Pamphylia-windá, Egypt-windá, Crete-windá, Arabia-windá, hedá Libya-windá oe Cyrene bú' tsowa, hedá wáy wên na'indá Rome bú'dá gi'ádăapówá. Wáy wên na'in Hudíyo gimuu, hedá wáy wêndá Hudíyo gimuupí wănbo nă'in Hudíyoví khuu âyhon.

Hewänbo tobá wăhăäwin gimuu wänbo?, nă'in senă? nanbí tundi dívíhí?máadí git'oe?o, hedi dítumáa i? báyékí he'endi Jôesi Tádá i'an ni'gedi."

12 T'ăhki in t'owa ovâyhăa?andi wídínhanginnáhpí háa díví'ánshaa?amí'in, hediho wí'nă táye dívítsika?máa, "Hânnangú napoe?o năwe?"

13 Hewänbo wáy wêndi in Jesus-ví t'ôekhuwa?in ovâywănpip'âamáadí ditú, "Nă'indá báyékí diméenamuu."

Peter-di in t'owa Jôesi Tádávi tun ovâyt'ôe?o

14 In tă'di wije (12) Jesus-ví t'ôekhuwa?in in t'owavi páadépiye dimăa, hedi Peter-di kaygi ovâytu'an, "Un t'owa na'in waagin Hudíyobá ímuu'in, un kayi? wăhăädi í'ăä'in hedá năä Jerusalem íthaa?indá, nă'i hăäwí wâytułkankhâymaa?in naa oda? únhanginpúuwí'in, hediho áyîngidi bítôeyanbe.

15 Un í'ände na'in giháapoe?o, hewänbo wígipoe?opi, hédéndí whănu iwe nats'annândi.

16 Nă'i hăäwí năä bînmunde?i-á Jôesi Tádávi tukhe?bi Joel hăn'oe natú napuwagi?o'in. Ginnân ita?nan:

17 Nanbí Sedó Jôesi Tádá natú,

'T' t'ă'ge?i thaa púnú? napuwamăn dihaydi gin naa dáykhâymaa:

Navi Yă'dăa?i P'owəəhăə khăagipídíbo dovâymăáni t'ăhki nange?in t'owa.

Ihaydá unbí ây dívíhée?amí navi tukhe?min waagibá,
in e'núndá hăäwí dovâykeeyandi? dâymúuní waagibá dínpuuwí,
hedá in saydôe-á inbí ää iwebo-á dovâyhée?amí.

18 Owáy i? thaa napówá ihaydi
t'ăhki in naagi?in dívít'ôemăa?in navi P'owəəhăə khăagipídíbo dovâymăáni,
kwiyə'dá senă'dá i? dovâymăáni,
hedânho in wá? navi tukhe?min waagibá dívíhée?amí.

19 Hedi makówá-á hedá năä oepáa k'aydá i?ge t'ăhki
wí taa wâykeeyamí wovâyhă?amí'i?:

Ûnp'oe hăäwí waagi?bá bînpuwăkhâymaa,
hedá phaa-á, hedá eeyăä khunwi-á.

20 I? than nakhunpúuwí,
hedá i? p'ôe-á p'í? á napúuwí ûnp'oe waagibá.

Nă'i t'ăhki napuwagi?o i? shánki hay?i thaa naa dóde?mandi? napówápídíbo?.

21 Hebo to?wên t'ăhki naa díkháyă?dedi díkhăge?daa?annin dovây'aywoeni,
gin Jôesi Tádávi hí? ûnmuu Joel ita?nandi?."

22 Hedi Peter wa?di ihí?máadí natú, "Un t'owa Israel-win, bít'ôeyan háa wâytułkankhâymaa?in. Jesus Nazareth-wi t'ămăge?i pínán t'ôe i'an. Jôesi Tádávi Jesus in kay óemăgi nă'i hăäwí i?amídí hedi handidi wovâykeeyan ta?gendi óesannin. Unbo únhanginná háa napóe?in, hăäwí Jesus i?andi bînpimú'di.

23 Hăn'oebo Jôesi Tádá i'ánshamăgi hedá únhanginná háa ikhâymaa?in, hediho Jesus-áho unbí mange wovâyjoe?an, hedi undá in to?wên in tsontun dáy'a?ginpí?inbí mangá bînkán wên phé?win deedi óet'óhtăăgé-ídí, hedânkun undi bînhay.

24 Hewänbo nă'i t'ôephade iphade?i? nachuu ihaydi Jôesi Tádávi ônjăa?an, hedá óewâywówápa, gá chuwa-á in kay wí'imáapídân i? óet'aanídí.

25 Hăn'oebo Jesus-ví'gedi David ita?nandi gin natú:

Nanbí Sedó, naa dînhanginná ũ-á hănhay wänbo t'ăhki naa-áadí unji?in,
navi páadépiyá navi ko?dínăpiyá naa-áadí unji?,
hedânho kay?indi dáywínúnde? ánshaginpídíbo?.

26 Hediho navi pí'nă khó?jé ohíhchan,
hedi navi híhchan ni'gedi dáyhée?amí.

Tobá navi tú? dînchuu wänbo?,

naa dînhanginná hedá dótsíkha?máa owáywówápúuwí'in.

27 Jôesi Tádá, naa uví yä?dâa?i t'ôe?i omuudi u?di há?to naví hâa dînjoe?amí in chu?indádí, owáy ochuu ihaydi há?to naví tú? dînsijemãäní.

28 U?dá naa dînkeeyan in p'ôe i?ge dáy?ah TUYEHÛUWÍ'in wówátsi donkáyjídí, hedá naa-ádí unjidi u?di báyéki díhíhchanmãäní, gin David ita?nan Jesus-ví?gedi."

29 Hedi Peter wa?di ihí?máadi natú, "Tí?úuwín páadé?in, náa thay?eedi wâytuhkankhâymáa nanbí hehãäwi thehtáy pahpâa David-ví?gedi háa ûnpóe?in. I-á nachuu hedá óekhã?k'û?, hedi wa?di gínhanginná wáy nakhã?k'óe iwe, nãwáy wáydí tsowa naná.

30 David-á Jôesi Tádáví tukhe?bi namuu, hedi David ûnhanginná Jôesi Tádá iví tun ta?gendi imãgi?in iví thehtáy pahpá?ây iwedi wí wêe ôntsondisogekhâymáa?in, David natsondi?än waagibá.

31 Háa napuwagi?o?in David ho imû? waagibá napóe, hedi ûnhanginná i? to?wí Jôesi Tádádí óesogekhâymáa?i? t'owa ovây?aywoenídí nawáywówápuwagi?o?in, hediho David ná?i to?wíví?gedi ihée?andi natú, in chu?indádí wí?óejoekankhâymáapí, iví tú? wänbo wí?ünsijegí?opí.

32 I to?wí Jôesi Tádádí óewáywówápa?i-á Jesus-ân namuu, hedi na?in iví t'ôekhuwa?in gimuu?indiho âymû?di gínhanginná nawáywówápóe?in.

33 Jôesi Tádádí Jesus-á makówápiye óepiyedi iví ko?dínge?di óesóge. Jôesi Tádá iví tun imãgi i? Yä?dâa?i P'oewãhãä-á Jesus óemãänídí, hedi háa natú waa i?an. Hediho i? hãäwi náa nãwe it'oe?o?i? hedá bînmúnde?i-á i? Yä?dâa?i P'oewãhãä-ân i?o?.

34-35 David-á iví?gedi wí?bo wí?ihí?máapí makówápiye napee-í?in, hewänbo Jesus-ví?gedân ihí?máa. Ginnân David natú:

Naví tsondi hay?i? óetu?an Nanbí Sedó Jôesi Tádádí,

'Naví ko?dínge?di ósoge,

hedí uví hânmindá dovâyt'aani hedá uví mangá wînmá?í.'

36 "Un Israel t'owa t'ãhkí únkhã?ä? ná?in ta?gendi únhanginnáani?in: Tobá Jôesi Tádá natú wänbo Jesus-ân namuu i? shánki natsonji?i-á hedá i? to?wí t'owa ovây?aywoenídí óesóge?i-á, undá ída?póe wên phé?win deedi óet'óhtãgek'úuwí?in" gin Peter-di ovâytu?an.

37 In t'owa háa Peter-di ovâytu?an waa dit'oe ihaydi pí?ná khó?jé ditaachanpóe, hedi indi Peter-á hedá in wé?gen Jesus-ví t'ôekhuwa?indá ovâytsika?yan, "Tí?úuwín páadé?in, hânnan náa gínkhã?ä? íví?amí?in?"

38 Peter-di ovâytu?an, "Un t'ãhkí unbí t'aywó?di binjoe?an hedá íp'ó?p'oepúuwí bînkeeyamidí Jesus Christ-ví?piye úvíwâyunde?in, hediho unbí t'aywó?di wovây?owóejé-ídí, hedá Jôesi Tádádá ná?i wovây?pãgi?o?i? bînkáyjí, i-á i? Yä?dâa?i P'oewãhãä namuu,

39 gá Jôesi Tádá iví tun imãgidân i? Yä?dâa?i P'oewãhãä-á ovây?pãkhâymáa?in to?wên t'ãhkí iví?piye ovây?tuhkankhâymáa?in — undádí, unbí tí?úuge?kä?ãä?indádí, hedá wé?gen t'owa owáy kayi? ní?gedi dithaa?indádí."

40 Báyéki wíyá hã?bibá Peter-di kay?indi ovâytu?an, hedá háa díví?amí?in ovây?tumakhe?andi ovâytu?an: "Úntáy wovây?aywoení?in hedânho wíwovây?tuhchãänú-ípídí ná?in híwóhpí?in t'owa nãwe dithaa?in ovây?tuhchãnukhâymáa waagibá."

In Jesus-ví?piye dívíwâyü?in háa dithaa waa

41 Ná?in t'owa Peter-ví hí? dâysígikê?in ovây?p'ó?p'oe?an, hedi i? thaa ma?di poje maa-paasôn (3,000) wây-á t'owa in wé?gen ho dívíwâyü?indádí dívíwón.

42 Hedi ginnân dívíkanhon: In Jesus-ví t'ôekhuwa?inbí háhkan t'ãhkí dâyt'ôeyandedá dâysígihónde?, hedá in wé?gen dívíwâyü?indádí híhchandi dívíwé?ge?o?, hedá wé?gá dívíhúujodá dívíjûusu?o?.

43 Jôesi Tádádí in Jesus-ví t'òekhuwa'in ovâykhäge'nan báyékí t'ämäge'i pínán t'òe dâý'amídí, hedího in t'owa ná'i hääwí dâýmúndedi ovâyháa'an.

44 T'ähkí in Jesus-ví'piye dívíwäyü'in wêe k'aygi'indá' waagi'inbá dimuu, hedá hääwí t'ähkí dínkw'ó'di-á dívíwijende'.

45 Häädi inbí tewhá-á nava-á hedá wíyá hääwí dínkw'ó'di-á dâýku'ch'áa ginhay-á, in dántáy'indádí i' chä' dâyhógi'i dívíwijende'.

46 Thamuwaa i' méesate hay'i' iwe dívíwé'ge'o', hedí wí thaa wí to'wíwí'we dívíhújuo', wíyá thaa-á wíyá to'wíwí'wá. Híhchandá khâgipídíbo-á wé'ge dívíhújuo'.

47 Ihaydá' ditû' Jôesi Tádá-á hânho híwó'di namuu, hedí t'ähkí in wé'gen t'owa inbí'piye híwó dichäa.

Thamuwaa Nanbí Sedó Jôesi Tádádí wây-á shánkí báyékí t'owa ovây'aywonde', hedânho shánkí dit'owasôemân.

3

Wí sen ûntsi'kodipi' ònhekháa'an

1 Wí thaa Peter-ádi John-dádí i' Hudíyoví méesate hay'i eepiye damää. Thamuwaa thí'èedi poje iwe in t'owa dívíjûusu'o', hedí ihaydíbá dapówá.

2 In méesate phódi, “Sa'wó'nin Phódi” gin dâytü'o' iwe wí sen na'än. Ná'i sendá iví wówátsi thaa t'ähkí na'aypuyä ihaydi waabo wûntsi'kodipi, hedí iví k'ema'indi in méesate phódi eepiye thamuwaa óemáyä', in t'owa ditsudemännin ovâychä'daa'amídí.

3 Peter-á John-dá i' méesate eepiye datsudemändi i' sendi ovänmû', hedí ovänchä'daa'an.

4 Indi ta'gebo óemúndedi Peter-di óetu'an, “Hín na'in dímú'dí.”

5 I' sen inbí'piye ibéedi itsíkha'an hääwí óemäänídí.

6 Hebo Peter-di óetu'an, “Chä' wänbo wídómáapí, hewänbo hääwí dómáa'i'á wípägi'o. Jesus Christ Nazareth-wídi dínk'û' wítü'âamídí, ówínúdí ójýé.”

7 Hedí Peter-di i' senbí ko'díngédi'in man ónyâ'dí óekwínukhäge'nan. Wesebo iví ándá ánpêndá ûnkaypóe.

8-9 Kw'áye piye ichänudi iwínú, hedí wesebo natsi'dee, hedí in wíje-ádi i' méesate eepiye dits'ú. Ee íve oepiyá náäpiyá naji' hedá ichänumáa, hedí natû' Jôesi Tádá-á hânho hay'i namuu'in. In t'owa t'ähkí ee diji'indi i' óemû', hedá háa natû'nindá dit'oe.

10 Hedí óemû'dí óetaa to' namuu'in — ná'i-ânkun in sa'wó'nin méesate phódi iwe ichä'da'sógénde'i namuu. Hedího náä nawówadi hânho báyékí ovâyháa'an.

Háa Peter-di in t'owa i' méesate hay'i' ee ovâyty'an waa

11 I' sen Peter-ádi John-dádí inbí'di natsaçhá owáy i' méesate pohtâa iwe diwin diwe. (Ná'i pohtâa-á “Solomon-bí pohtâa” gin dâytü'o'.) In t'owa t'ähkí hânho ovâyháa'andi in poje sená'bí'piye dívíwänäho'.

12 Háa díví'o'in Peter imû' ihaydi ovâyty'an, “Un t'owa Israel-win, háadan wovâyháa'an ná'i sen nawówadi, hedí háadan na'in dídamúnde'? Ti í'ánde' ná'i sen ònhekháa'annin na'innân kay ánmáadi'bo', hedíháa Jôesi Tádá ánwänpí'a'gindibo'? Handá wínapóepí.

13 Abraham-dá, Isaac-á, hedá Jacob-á, nanbí hehääwin thehtáy pahpá'in gínmuu'indi Jôesi Tádá óe'a'ginmägi, hedí i-ânkun iví ay Jesus shánkí kw'áye isóge. Ná'i Jesus-bá undi in tsonninbí mange bínkán, hedí Pilate-di óemahpädikhây máawän, hebo undá wí'ihíjepí.

14 Jesus-á yä'dâa'idá' namuu hedá iví wówátsi ta'ge ihon, hewänbo undi bínjoegi'andi Pilate bîndaa'an wí to'wí t'owa t'akhänu'i namuu'i' óema'p'ädi-ídí, hedá Jesus i' nawówátsipäji'i namuu'i-á bînhay.

15 Hewänbo Jôesi Tádádí i' óewáywówápaa, hedí na'indibo' i' wíyá nawówáji'di äypimû'.

16 Na'in Jesus-vi'piye änwäyunde?, hedi i'dânkun nã'i sen näwe bînmunde'i hedá bîntaa'i' óekaymägi. Jesus-di in wäyü dímägidi nã'i sen unbí páadépiye nahehkháapóe.

17 “Hediho nää gin wäytuhkankhâymáa, tí'úuwin páadé'in: Naa dînhanginná undá hedá unbí tsonnindá úví'annin háa Jesus bîn'an waa wí'únhanginnáhpídí ta'gendi to'wí namuu'in.

18 Hân'oebó Jôesi Tádá iví tukhe'min itu'an nã'i hääwí háa napuwagí'o'in, hediho indá dâyta'nan i' to'wí i'dí óesogekhâymáa'i t'owa ovây'aywoenídí it'ôephadekhâymáa'in. Háa Jôesi Tádá natú waa napóe.

19 Hediho nää unbí t'aywó'di binjoe'andi Jôesi Tádávi'piye bípimää, ihaydá i'dí unbí t'aywó'di únmuu'i wovâyjâ'amí, hedânho shánkí híwó'di híhchandi wówátsi thaa Nanbí Sedódí wovâymaßání,

20 hedá wá' Jesus unbí'piye wovâywáysaaní, i-ân i' namuu Jôesi Tádádí óede'mandi' t'owaví aywondi' óesôege-ídí.

21 Hewänbo Jesus-á oe makówá wãhãä nachangí'o owáy Jôesi Tádá hääwí t'ähkí ts'aabi' iwáypa'ídí nakhâymuupíhay. Hân'oebó Jôesi Tádádí iví yã'dâa'in tukhe'minbí sóphogedi dítu'an gin ikhâymáa'in.

22 Hediho Moses-di nanbí hehääwin thehtáy pahpá'in ginnân ovâytu'an: Nanbí Sedó Jôesi Tádádí wí tukhe'bi' unbí t'owa iwedi'i'bo namuu'i wovâysangí'o, naa dísan waagibá,

Undá t'ähkí i'dí wovâytuuhkankhâymáa'i bîn'a'ginnamí,

23 hedi wí to'wí iví hí' ônt'ôeyanpídí,

i-áho iví t'owa iwedi óeweejé-í hedá óeháyjí.

24 “Samuel wá', hedá t'ähkí in wé'gen Jôesi Tádávi' tukhe'min Samuel-ví wówátsi thaa iwedi páadépiye diwówáji'indá, indi dít'ôe'an háa nää nã'i thaa eeje napuwagí'o'in.

25 Hewänbo háa in Jôesi Tádávi' tukhe'min dítu' waa ungi'-ânkun dítu', hedá háa Jôesi Tádá unbí páadé kã'ãã'indádí iwéhpêe'an waa, undádí wá' inbá iwéhpêe'an. Ginnân Abraham óetu'an:

Wí uví ây iwedi'i'namuu'i'dí

t'owa t'ähkí nää oepáa k'aydi dikw'ó'nin ovâyhíwó'namí.

26 Hediho Jôesi Tádádí Jesus-á óede'man iví t'ôe'i namúunídí, hedi unbí'piye páadé óesan wovâyhíwó'namídí unbí t'aywó'di únmuu iwedi wovâyjâ'amídí.”

4

Peter-á John-dá ovântunjó'diwekán

1 Wa'di Peter-ádí John-dádí in t'owa dânhí'máa ihaydi, wên Hudíyo owha'-á Sadducee t'owa-á hedá i' méesate áyí'dí sundado p'ó'dédí'-ádí in dawin diwepiye dimää.

2 Háa in wíjedi in t'owa ovâyhá'o'in wí'ovâyhí'anpí, gá Jesus nawáywówápóe i'gedi ovâytu'máadân, hedi nã'i natunda' wé'gen t'owa ho dichuu'in wá' diwáywówápuwagí'o. *

3 Hediho ovânpansóge, hedi kindi nanândiho wíyá tháwän puwahaydi pan tewhá ebo' ovânjoe'an.

4 Hewänbo báyéki t'owa inbí hí' dit'oe'in Jesus-vi'piye dívíwäyü, hedi nää t'ähkí in t'owa dívíwäyü'in diwedibo hádéé ma' p'anú maapaasôn (5,000) ihay diji' in senã'dã'.

5 Wíyá tháwän in Hudíyo p'ó'dédí'indá in tsonnindá hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá t'ähkídíbo ee Jerusalem dívíwé'ge'an.

6 Annas i' owha' p'ó'dédí' namuu'i' iwebá na'än, hedá Caiaphas-á, hedá wíyá sen John ginbá nakháwã'i-á, Alexander-á, hedá wây-á Annas-ví maatu t'owa'indá dikw'ó.

* 4:2 In Sadducee t'owa dívíwäyü in chu'indá há'to diwáywówápúuwí'in.

⁷ Peter-á John-dá ovänts'úde in t'owaví páadépiye ovänwéenu-ídí, hedi oväntsika'yan, “To'dan in kay wovänmägi ná'i sen hehkháa dânmäänídí? To'dan wovänk'ú' han dân'amídí?”

⁸ Hedi Peter pín ta'gedi i' Yä'dâa'i P'oweahâa imáadí ovâytu'an, “Un Hudíyo p'ó'dédí'indádí tsonnindádí,

⁹ náa thaa undi dítsika'máa wên háawin híwó'nin háa wí sen nahaywän ûnpóe i'gedi, hedá hádídí ûnhehkháapóe'indá.

¹⁰ Hedânho un t'owa t'ähkí hedá t'ähkí in wé'gen Israel-'indá únkây'ä' ná'in únhanginpúuwí'in: Jesus Christ oe Nazareth-widi na'in dínk'ú' ná'i sen unbí páadépiye nawindi' änhekhâa'amídí. Hedi Jesus-bá phé'win deedi bînt'óhtägek'ú', hewänbo Jôesi Tádádí óewáywówápa.

¹¹ Jesus-ví'gedi ginnân nata'muu:

I-ânkun wí k'uu waagi'bánamuu

hedí undá tewhátehpaa'in waaginbá-á ímuu.

Hedí tobá bînjoegi'an wänbo'

i-á i' k'uu shánkí natáy'i waagibá napóe tehpaá bé'dí.

¹² I'da'mân ûnkodi t'owa ovây'aywoenídí. Náa oepáa k'aydi t'ähkí wíyá to'wí wänbo wí'ónk'ú'pí dîn'aywoenídí, ná'i Jesus gin nakháwä'ida'mân” gin Peter-di ovâytu'an.

¹³ In Hudíyoví p'ó'dédí'in ovâyháa'an Peter-ádí John-dádí wôeda'ginpídíbo dänhéé'andi dit'oedi, dínhanginnândi ná'in wíjedá t'owa he'ennin háa ta'dihá'in wídamuupí'in. Hedi ihaydi dín'ánpówá Jesus-ádí dänjýénde'in damuu'in.

¹⁴ Hedi i' sen ônhekhâa'andi' iwebá nawindi dâymû'diho wíyá háa wänbo wídínk'óepí ovântu'âamídí.

¹⁵ Hediho ovântu'an in tunjowa' diwé'gekw'ó' diwedi já'wépiye dapee-í'in wí'bo dívíhéé'amídí.

¹⁶ Hedi wí'ná táye dívítsika'yan, “Hânnan ná'in senä'ây'amí? Báyéki in t'owa náa Jerusalem-'in dínhanginná ná'in pínán t'ôe hay'in dân'annin, hediho na'indá wígínkodipí gitúunídí wíðän'anpí'in.

¹⁷ Náa ná'in wíje senä'âytu'âamí Jesus-ví'gedi wíyá dänhéé'andáho âytuhchänukhây máa, hedânho wây-á shánkí t'owa ná'i háäwí i'gedi wídit'oe-ípídí.”

¹⁸ Hediho wíyá oväntsudejôndi ovântu'an wíyá wänbo Jesus-ví'gedi wíðänhéé'amípí hedá wíðänhá'amípí.

¹⁹ Hewänbo Peter-ádí John-dádí ovâytu'an, “Wé'innan än'amí? Ti undi dítu'an waa háa Jôesi Tádádí dítu'an waa na'in än'a'ginnamí? Undá únkây'ä' úví'ánshaa'amí'in wé'innan Jôesi Tádá natúuní'in shánkí híwó'nin namuu'in.

²⁰ Hebo na'indá wígánkodipí hândá'dibo gachanídí. Gänkhây'ä' t'owa äntu'âamí'in háa änmû'indá gat'oe'indá.”

²¹⁻²² Hedáhá' in Hudíyo p'ó'dédí'indi shánkí kay'indi ovântu'an ovântuhchänukhây máa'in, hewänbo ovänma'p'ädi. Wên t'aywó'nin wänbo ovântuhchäânú-í'in wí'ovänshaapí, hedi ovântuhchänudáho in t'owa há'to ovâyhí'amí. In t'owadi Jôesi Tádá kw'áayébo' óemáa, iví pínándí ná'i sen ûnhehkháapóedí. I' sendá jónántä (40) paayo'iví shánkí' namuu.

In Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in dívíjûusu'o' shánkí kay'in dimúunídí

²³ Ovänma'p'ädi ihaydi wesebo Peter-á John-dá inbí k'ema'inbí'piye damää, hedi ovâytu'an háa in Hudíyo owhá' p'ó'dédí'in hedá in tsonnin dítu'in t'ähkí.

²⁴ Inbí k'ema'in ná'in dit'oe ihaydi Jôesi Tádáví'piye t'ähkídíbo ginnân dívíjûusu'an: “Nanbí Sedó Jôesi Táa, u-ân háäwí t'ähkí nâakhíjé. Makówá-á, náa oepáa k'aydi i'gá, mâap'oe-á, hedá háä t'ähkí iwe nasaa'i-á nakw'ó'di-á diji'i-á nâakhíjé.

25-26 Hänn'oebo'i' Yä'dâa'i P'oewaahâadi na'in dihée'an nanbí hehääwi thehtáy pahpâa David-ví sóphogedi. I-á uvi t'ôe'i úmuu, hedi ginnân ita'nan:

Háadan in Hudíyo dimuupí'in dívít'ayjaa'o'?

Háadan in Hudíyo dimuu'in hääwí nachä'muupí i'gedi díví'ánshaamáa?

In tsonnin t'ähki nangewin dívít'aywínú,

hedi dívíwé'ge'an dívihänsa'idí Nanbí Sedó Jôesi Tádáví'piye

hedá i' to'wíwí'piyá i'di óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí.

27 Hediho ta'gendi han napóe. Nă'i bú' iwe Herod-á Pontius Pilate-á in Hudíyo dimuupí'indá hedá in Hudíyo-ádi t'ähki dívíwé'ge'an uvi yä'dâa'i t'ôe'i Jesus óehänmamídí, i-á u'di nâasóge t'owa ovây'aywoenídí.

28 U-á báyekí hangintandá kay-á mänmäadi untú nă'i t'ähki ûnkhây'ä' napúuwí'in, hedi t'ähki háa untú waa napóe.

29 Nanbí Sedó Jôesi Táa, nă-á inbí hí' háa ditû'nin ót'ôeyanbe. Ditû' indi jänakí na'in díkhâymaa'in, hewänbo na'in uvi t'ôe'in gimuuđi u'dá kay dímäáni uvi hí' khunwôeda'ginpidíbo wínhée'amídí.

30 Wída'máa t'owa ovâykeeyamí'in in kay úk'óe'in ovâyhekháa'amídí, hedá ovâykeeyamí uvi yä'dâa'i t'ôe'i Jesus-ví kayđi t'ämäge'i pinnán t'ôe-á nakodí'in."

31 Dívíjûsubowa ihayđi ee diwé'gekwo' diwe t'ähki na'a'yápóe, pín ta'gedi i' Yä'dâa'i P'oewaahâa dâymáa, hedi khunwôeda'ginpidíbo Jôesi Tádáví tun t'owa ovây't'ôe'o'.

In Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in inbí hääwí wí'nă táye dívíyämünde'

32 T'ähki in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in handa' di'ánshaapóe, hedá wêeda' dimuu waa dichaa inbí pí'nă khó'jé. To'wí wänbo wínatúhpí, "Nă'i naa dómáa'i' naví'da' dínmuu," hewänbo t'ähkidíbo inbí hääwí t'ähki dívíyämünde'.

33 Jôesi Tádádí in Jesus-ví t'ôekhuwa'in báyekí ovâykaymăgi in t'owa ovâytu'âamídí Nanbí Sedó Jesus nawáywówápóe i'gedi, hedá Jôesi Tádá-á t'ähki indádá hânho híwó'di-á namuu.

34-35 Hediho tóebo hääwí wänbo wí'untáypí. To'wí wänbo wí nava háa wí tewhá ûnmuu'i' iku'p'égidá, i' chă' ihógi'i-á in Jesus-ví t'ôekhuwa'inbí'piye ihúja' ovây'aanídí, hedá indá in shánki dítáy'inbí'piye ovâywijende'.

36-37 Wí sen Joseph gin nakháwă'i ginbá i'an. Wí nava iví' ûnmuu'i' iku'p'égi, hedi i' chă' in Jesus-ví t'ôekhuwa'inbí'piye iho'di ovây'an. Nă'i sendá wí Levi-ví ây iwedi'i'ba namuu, oe Cyprus na'aypuyă'i', hedi in t'ôekhuwa'indi óekháyă "Barnabas" gin. (Nă'in kháwă-á Hudíyoví tundi natunda? "Wí to'wí t'owa ovâykhăge'do'i' kwee waa sen waa di'âanídí" gin.)

5

Ananias-ádi Sapphira-ádi háa dänpóe'in

1 Wí sen Ananias gin nakháwă'i-á iví kwee Sapphira-ádi inbí nava dänku'p'égi,

2 hedi i' chă' dänhógi iwedi wí hâyú Ananias ikaakw'ódi ingí', hedi i' naphade'i chă' in Jesus-ví t'ôekhuwa'inbí'piye iho' ovây'aanídí. Iví kwee ûnhanginná háa i'annin t'ähki.

3 Peter-di óetu'an, "Ananias, Satan i' Penísendi uvi pí'nă khó'jépiye nâatsudemăgipí'an. I'dá wóetu'an i' Yä'dâa'i P'oewaahâaví'piye bihójo'amí'in, hediho t'ähki i' chă' i' nava dänku'p'égi iwedi'i' wínâamaapí.

4 I' nava mänku'p'égipídíbo', ti uvi' wí'úmuupí'an? Hedá mänku'p'égi ihaydá, ti háa unda' waagi i' chă'di bí'amí'in wí'úkodipí'an? Hebo nă'in yä'dâapí'in ánshaadi wóekê'di Jôesi Tádáví'piye bihójo'an, t'owaví'piyedă'ba joe."

5 Ananias nă'in hí' nat'oe ihayđi nachuhkanu, hedi in t'owa háa napóe'in dínhanginpóe ihayđi báyekí dikhunwôeda'póe.

6 In e'nûn iwe diji'in i' pení wên aa iwe dây'ánk'û', hedi iwedi óepiyedi óekhă'k'û'.

7 Madi poje óda naphade ihaydi Ananias-ví kwee ûnpówá, hewänbo wa?di wí?ûnhanginnáhpí háa iví sen ûnpóe?in.

8 Peter-di óetu?an, “Dítu?an, ti náhayda?mân i? chä? wovänwá?aa i? nava dänku?p'égi ihaydi?” I-á natú, “Hedi háa, háhayda?mânkun.”

9 Peter-di óetsika?yan, “Háadan wí?gíndíbo dänwéhpêe?an Nanbí Sedóví P'oewaahâa dântayi?nídí dänshaa-ídí tigúba wovântuhchäânú-í iví?piye dänhójo?andi? Ót'ôeyan, háa phódi já?wé in uví sen óets'ankhä?k'ú?in dín?ahsaatú?, hedi indibá chu?i wóepiyegí?o.”

10 Wesebo i? kwee Peter-ví ân nú? nachuhkanu. In e'nûn dits'ûndi óechuhshaadá iwedi óepiye, hedi iví senbí nú?bá óekhâ?k'ú?.

11 T'ähki in méesate?in t'owa hedá t'ähká in wé?gen t'owa ná?in háa napóe?in dínhanginpóedí khunwôeda?di ovâyhógi.

Jesus-ví t'ôekhuwa?in dívíinnánt'ôe?o?

12 In Jesus-ví t'ôekhuwa?in báyéki t'ámäge?i pinnán t'ôe dâyo? in t'owa dâymúunídí. T'ähki in Jesus-ví?piye dívíwâyunde?in dívíwé?ge?o? i? méesate hay?iwi pohtâa iwe, “Solomon-bí pohtâa” gin dâytu?o?i?.

13 In wé?gen t'owa híwó dívíhée?an in Jesus-ví?in dimuu?inbí?gedi, tobá indádi dívíwé?ge?amídí dikhunwôeda? wänbo?.

14 Hewänbo shánki wänbo t'owa Nanbí Sedó Jesus-ví?piye dívíwâyü, senä?dádí kwiya?dádí, hedi in wé?gen ho dívíwâyü?indádi dívíwón.

15 Háa napoe?o?in in t'owa dâymû?di báyéki in dihay?in oe p'óegépiye ovâyho?, hedi inbí whohpa? eeje ahkhây eejá ovâykw'ódi, hedânho mađân Peter naphademändi iví ókhundi wänbo ovâynaáni, hedi handidi wáy wên ovâyhekháa?amí.

16 Hedá in t'owadá i bú?ây oe Jerusalem tsowa iwéngé nakw'ó? deejedá in dihay?in ovâymayä?, hedá in to?wên in yä?dâapí?in p'oewaahâadi ovây t'ôephadekando?in wá? ovâymayä?, hedi t'ähki ovâyhekháa?an.

Jesus-ví t'ôekhuwa?in ovây t'ôephadekando?

17 Hediho? i? Hudíyo owha? p'ó?dédí? hedá in i-ádi diji?indá, Sadducee t'owa dimuu?in, hânho dithúupóe.

18 Hediho in Jesus-ví t'ôekhuwa?inbí?piye dikhenmäädi in yä?dâapí tsiyekannin di-pankw'ó? diwebá ovâypankw'ódi.

19 Hewänbo i? khun Nanbí Sedó Jôesi Tádádí wí makówáwi t'ôepa?aa?i? óesan i? pan tewhá phódi ihuu-ídí, hedi i? makówáwi t'ôepa?aa?i?di ovâypiyedi ovâytu?an,

20 “Jaho bípûn oe méesate hay?i eepiye, hedi owe úvíwéenú-í, hedi in t'owa ná?in wówátsi ts'aamin ni?gedi bînt'ôe?amí.” Hediho háa ovâytu?an waa díví?an.

21 Nathay?ä? ihaydi i? méesate hay?i eepiye dits'ú, hedi in t'owa ovâyhähkanhon. Wa? han díví?odibo? i? owha? p'ó?dédí? hedá in i-ádi diji?indá inbí?we dívíwé?ge?andi in se?daa in Israel tunjowa? dimuu?in ovây t'uhkánan, hedi wên sundado oe pan tewhá eepiye dâysan in Jesus-ví t'ôekhuwa?in ovây má?ídí.

22 Hewänbo i? pan tewhá iwe dipówá ihaydi wí?ovâyshaapí, hediho dívíwâybundi inbí tsonnin ovây t'ôe?an i?gedi.

23 Ovâytu?an, “Na?in âymû? i? pan tewhá phódi téegít'aa nati?dinnin, hedá in pan áyí?nin ee phódi nú?-á diwinnindá. Hebo in phódi áyhuudi gits'ú? dihaydi wéná wí wänbo in senä? wí?âyshaapí.”

24 I? méesate áyí?di p'ó?dédí? hedá in owha? p'ó?dédí?indá ná?in dit'oe ihaydi wí?dínhanginnáhpí háa díví?amí?in. Wí?ná táye dívíwänpitsika?máa, “Hânangú dínpoé? Hânann wíyá napuwagí?o?”

25 Ihaydi wí to?wí nats'ûndi ovâytu?an, “Bít'ôeyan, in senä? bînpankw'ódi?in oe méesate hay?i? íve diwindi in t'owa ovâyhâ?o?”

26 Hediho i' méesatewin sundadovi p'ó'dédí' iví khäge'nin wóegé i' méesate hay'i' iwepiye dimää, hedi in Jesus-ví t'òekhuwa'in ovâywaymaa, hewänbo wí'ovâywa' anpí, gá han díví'andá dikhunwòeda'dân in t'owadi ovâyk'uhsäyü-í'in.

27 Hedi in tunjowa' diwé'gekw'ó' diwepiye nä'in Jesus-ví t'òekhuwa'in ovâyts'údedi in tunjowa'ví páadépiye ovâywínú, hedi i' owha' p'ó'dédí'di ovâyte'p'íde gin:

28 “Na'indi kay'indi ho wâytu'an in t'owa wíwínhá'âamípi ná'i Jesus gin nakháwä'iví'gedi, hebo nää-á undá nää Jerusalem i'ge t'ähki in t'owa shánki wänbo bínhá'o', hedá wá' Jesus-ví chuwa ünmuudi na'in dínchäñú-í'in ída'.”

29 Peter-adí in wé'gen Jesus-ví t'òekhuwa'indadí òetu'an, “Shánki gínkhây'ä' Jôesi Tádá háa dítu'an waa äy'a'ginnâamí'in t'owaví tun äy'a'ginnamí'wedi.

30 Undi Jesus phé'win deedi bînt'òhtägedi bînhay, hewänbo Jôesi Tádá, i' to'wí nanbí páadé kã'ää'indi óe'a'ginmä'i'dibá óewâywówápaa.

31 Jesus-ân Jôesi Tádá iví ko'díngedí óesóge, tsondi-á aywondi-á namúunídí, nä'in Israel t'owa ovâykhäge'namídí inbí t'aywó'di dáyjoe'amídí hedânho ovây'owóejé-ídí.

32 Na'in gínhanginná ná'i t'ähki napóe'in, hedânho i'gedi wâytumáa, hedá i' Yä'dâa'i P'oewahhâadâ hanbá wovâytumáa, ná'i P'oewahhâa-á Jôesi Tádádí in to'wên óe'a'ginmä'in ovâymagi.”

33 In Hudíyo p'ó'dédí'in ná'i hí' dit'oe ihaydi hânho dit'ayyaapóe, hedi in Jesus-ví t'òekhuwa'in ovâyta'háñú-í'in dida'.

34 Hewänbo wí Pharisee sen Gamaliel gin nakháwä'i' iwínú in tunjowa' ovâyhée'amídí. I-á Hudíyoví kuu háhkandi namuu, hedi t'ähki in t'owadi óe'a'gin. I'dá wên senä' ovâytu'an in Jesus-ví t'òekhuwa'in oe já'wépiye ovâypeeyé-í'in, iwe wí háy tähki dívítsíkha'amídí.

35 Hedi Gamaliel-di in tunjowa' ovâytu'an, “Naví t'owa Israel-win, híwó bí'ánshaa'an wa'di ná'in senä' háawên bîn'anpídíbo'.

36 Ti wí'ún'ánshaapí'an wí sen Theudas gin nakháwä'i' wí háyü paayo phade nängé naji', hedi ná'i Theudas-á natú, 'Naa-ân hay'i' omuu,' hedi mađi jónän tägintä (400) senä' i-adí dívíwón. Hewänbo wên sundadodi óehay, hedáhá' in óeyuümáa'in t'ämäpiye diwijedee, hedi hääwí t'ähki dáy'andi' háagí' wänbo wídínchä'póepí.

37 Hedáhá' wíyá háyü paayo naphade ihaydi, t'owa ovâykháwähónde'i paayo naná' dihaydi, Judas i' Galilee-wi sen na'ää, hedi báyéki t'owa ovâyhée'andi i-adí dívíwón. Hedi háa Theudas ünpoé waabá Judas wá' ünpoé. I-á óehaydá t'ähki in óeyuümáa'in diwijedee.

38 “Hedânho nää wâytumáa, háa ná'in senä' bîn'o'in úwíwóyí'ní. Ánpí bin'an. Háa dikanda'in hedá inbí t'òe-á inbí ánshaada' dínpiuudáho', háa Theudas-á Judas-á dänpoé waagibá dínpuuwí, hediho há'to háa díví'o waa dínkâypúuwí.

39 Hewänbo Jôesi Tádádânho inbí t'òe iwe ovâykhäge'máadáho', ná'in senä'dá há'to bînt'aaní, hedá wá' mađi Jôesi Tádáví'piyeda' úwíwänpihansa'í'.”

40 Hediho in Hudíyo p'ó'dédí'indi Gamaliel-ví tumakhe ònt'òeyan. In Jesus-ví t'òekhuwa'in ovâywaytsudejôn, hedi ditsonpóe in sundadodi púwhí'dí ovâywhäñí'in, hedi Jesus-ví'gedi wíyá wídívihée'amípi gin ovâytu'andiho ovâyma'p'áđi.

41 Hediho tunjówhágedí dipee. Hânho dihíhchanpóe, gá Jôesi Tádá indadí báyéki nahíhchandi i'di ovâymagidân ná'in wòeda' iwehay ovâykáanídí Jesus namuudi.

42 Hedi thamuwaagi i' méesate hay'i' ee hedá tewhá i'ge t'ähká dívíjýéndedá t'owa Jesus-ví'gedi ovâyta'òekanhon, hedi ovâyhá'o' Jesus-ân namuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí.

6

In tsédí diji'in méesate'in khäge'nin ovâyde'man

¹ Ihayhääbá shánkí wänbo t'owa Jesus-ví'piye dívíwäyunde', hedi in Israel nangedi já'wédí di'ää'in Hudíyo in kodi Israel-'inbí'piye' dit'ayyaapóe. Ditû' in kwiyä' inbí senä' dín't'ahánnin thamuwaagi ovâykoegí'hääwímä' dihaydi ná'in já'wédí di'ää'in kwiyä' shánkí hí'índa' ovâykoegi'mä' in kodi Hudíyo kwiyä'ví'wedi.

² Hediho in tä'di wíje Jesus-ví t'òekhuwa'indi in wé'gen Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in t'ähkí ovâywé'ge'andi ovâytu'an, "Na'índa gínwó'ná Jôesi Tádáví hí' âyt'òe'odi, hediho híwó wínamúunípi nanbí t'òe âyjo'e'amídi âywänpikoegí'phaadé-ídi.

³ Hedânho tí'úuwin páadé'in, tsédí wên senä' unbí'wedi binde'man âykw'òenídí ná'i koegí' ovâymaa'nídi. Ná'in senä' gi'min dimúuní'in dínkhây'ä': T'owa ditû' híwó'nin senä' dimuu'in, hedá i' Yä'dâa'i P'oewaahâa pín ta'gedi dâymáa'índa híwó'di hangintan dâymáa'índa dimúuní.

⁴ Hedi na'in Jesus-ví t'òekhuwa'in gimuu'índáho ívíjûusu'amí hedá Jôesi Tádáví hí' âyhá'amí, hedi ná'índáho nanbí t'òe-á gínmúuní."

⁵ T'ähkí in méesate ee dikw'ó'nin háa in Jesus-ví t'òekhuwa'in ditû'in ovâyhí'an, hediho Stephen óede'man, i-á báyéki wäyü imáa'i' namuu, hedá i' Yä'dâa'i P'oewaahâa pín ta'gedi imáa'i-á. Ná'in wé'gen senä' wá' ovâyde'man: Philip-á, Prochorus-á, Nicanor-á, Timon-dá, Parmenas-á, hedá Nicholas oe Antioch-wi-á (i-á Hudíyo namuupí wänbo in waagibá iwäyunde'i' namuu).

⁶ Hedi ná'in senä' ovâyde'mannin in Jesus-ví t'òekhuwa'inbí'piye ovâykán, hedi inbí'di in t'òekhuwa'in dívímankw'ódi di ingí' ovâyjûusu'an.

⁷ Shánkí wänbo t'owa Jôesi Tádáví hí' dit'oe, hedi oe Jerusalem in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in disòemän. Báyéki in Hudíyo owha' wänbo ná'i hí' dâya'gindi dívíwäyü.

Stephen óepankê'

⁸ Stephen báyéki Jôesi Tádáví sígísehkanä imáa, hedi Jôesi Tádáví kay óemägi, hediho t'ämäge'i pínán t'òe he'endi i'o' in t'owa dâymúunídi.

⁹ Hewänbo wên senä' Stephen-dádi dívítuhkando'. Índa ná'i Hudíyoví méesatewin dimuu, "Ovâyma'p'ä'di'in Pant'òe'inbí Méesate" gin dâytü'o', hedi Cyrene-windá Alexandria-windá Cilicia-windá hedá Asia-windá dimuu.

¹⁰ Hewänbo i' Yä'dâa'i P'oewaahâa Stephen báyéki híwó'di hangintan óemägi ihée'amídi, hediho in senä' wídínkodípi óet'aanídi.

¹¹ Hediho indi wên senä' ovâywá'áa iví'gedi dívíhójo'amídi, hedi ná'in ditú, "Na'in git'oe a'gínpi waagi ihée'andi Moses-ví'gedi hedá Jôesi Tádáví'gedá."

¹² Gindiho in t'owa hedá in Hudíyo tsonnin hedá in Hudíyoví kuu dâyhá'o'índa t'ähkí ovâyte'ya'nan, hediho Stephen-bí'piye dikhenmäadi óeyâ', hedi khóhkaydi in tunjowa'ví'piye óeho'.

¹³ Hedi wên senä' ovâyts'úde iví'gedi dívíhójo'amídi. Ginnân ditú: "Ná'i sendá häädi wänbo t'ähkí híwóhpí ihée'o ná'i Jôesi Tádáví méesate i'gedi hedá i' tsonnun Moses ita'nan ni'gedá.

¹⁴ Hedi git'oe natúdi, ná'i sen Jesus oe Nazareth-wi ná'i méesate hay'i' inayukhâymaa'in hedá ná'i kuu Moses-di dímagi'i-á t'ähkí i'egókhâymaa'in."

¹⁵ T'ähkí in tunjowa'di tsíhtáye Stephen óemúnde', hedi iví ts'ay wí makówáwi t'òepa'äa'iví'in waagibá ünkeepóe'in dâymû'.

7

Stephen-di in Hudíyo tsonnin ovâyhí'máa

¹ I' owha' p'ó'dédí'di Stephen óetsika'yan, "Ti ná'i ditú'di t'ähkí ta'gen namuu?"

² Stephen-di ovâytu'an, "Mă'măä'indá tí'ûuwin páadé'indá, naa dînt'ôeyan. Jôesi Tádá i' sa'wó'di kohthay eedi nathaa'i nanbí páadé'i thehtáy pahpâa Abraham-bí'piye ipi-keeyan, wa'di Abraham owáy Mesopotamia nange wăhăä nathaa ihaydibo', oe Haran bú'piye wa' namăäpídibo',

³ hedi Jôesi Tádádí óetu'an,

'Uví maatu t'owa mänjoe'amí hedá uví nangá,

hedí unnú-í ná'i nange wînkeekankhâymáa iwepiye.'

⁴ Hediho in Chaldean-bí nangedi napeedi oe Haran wăhăäpiye ithayegiho'. Ivi tádá ûnchuu ihaydá Jôesi Tádádí óetu'an iwedá namú-í'in, hedi náa nange náa githaa iwe napówá.

⁵ Jôesi Tádádí Abraham hăäwí wänbo ná'i nange iwe wí'óemăgipí ivi' ûnmúunídí, wí nan i'ăhkêení'i wänbo joe. Hewänbo Jôesi Tádá ivi tun imăgi wáy wí thaa ná'i nan óepăhkhâymáa'in ivi' ûnmúunídí, hedá owáy nachuu ihaydá ivi tí'úugé kă'ăä'indá inbí' dínpuwagí'o. Hedi ná'i t'ăhkí Jôesi Tádádí Abraham óetu'an wa'di ivi páadé'i ay ûnpuyăpídibo'.

⁶ Óetu'an wá' ivi tí'úugé kă'ăä'in wíyá nange inbí' dínmuupí'we dívíthayekhâymáa'in, hedi ee nange'in t'owadi jónán tăgintă (400) paayo t'ăhkí ovâypankhonkhâymáadá ovăyt'ôephadekankhâymáa.

⁷ Hebo óetu'an wá', 'Naadá in t'owa uví tí'úugé kă'ăä'in ovâypanhógi'in dovăytuhchănukhâymáa, hedá hă'in t'owavi nangedi uví tí'úugé kă'ăä'in dipeegi'o, hedi ná'i nangepiye di'ăä-í, hedi năwe naa dí'a'ginmăäní.'

⁸ Hediho Jôesi Tádá gin iwéhpêe'andi Abraham óetu'an wên k'ewe taadi óetaa'amí'in, Abraham ikeeyamídí nahíje'in. Hedi Abraham wí e'nú ûnpuyă, i-á Isaac gin nakháwă, hedi kháve thaa naphade ihaydi ná'in k'ewe taadibá óetaa'an. Hedá Isaac wá' ivi e'nú Jacob hanbá i'an, hedá Jacob-á ivi tă'di wíje (12) e'nûn hanbá-á, indá nanbí hehăäwin thehtáy pahpá'in gínmuu.

⁹ "Ná'indá inbí tí'ûu Joseph-ví'piye dithúupóedí óeku'p'égi, hedi wây-á senă' oe Egypt-piye dimännindi óekumădi indádí óeho'.

¹⁰ Hewänbo Jôesi Tádá wá' i-ádí namăä, hedi t'ăhkí ivi t'ôephade iwedí óejâa'an. Jôesi Tádádí Joseph óekhăge'nandiho i' Egypt-wi tsondi p'ó'dédí' Pharaoh gin óetu'o'i'di báyékí óehí, hedá óemû' híwó'di hangintan imáa'in, hediho i'di Joseph óesóge in Egypt'inbí tunjó dínmuunídí hedá ivi hăäwí t'ăhkí ôn'ăyîngi'amídá.

¹¹ "Ihayhăäbá oe Egypt nange hedá Canaan nangá wéngé t'ăhkí dihaapóe, hediho báyékí t'owa dăyt'ôephadende'. Nanbí thehtáy pahpá'in wänbo wíđâykoegi'shaadepí.

¹² Hedi oe Egypt dínkoegi'bán'yennin Jacob ûnhanginpóe, hediho ivi e'nûn nanbí thehtáy pahpá'in gínmuu'in iwepiye isan dăykoegi'kumă-ídi. Ihaydá páadé iwepiye dits'anmăä.

¹³ Hedi wíyá dimăä ihaydi Joseph-di ovăykeeyan i-á inbí tí'ûu dínmuu'in, hedá Pharaoh-á ûnts'anhanginpóe to'wên Joseph-ví t'owa ûnmuu'in.

¹⁴ Hedi Joseph-di ivi maatu t'owa-á hedá ivi tádá Jacob-á ovăyt'ôesan ivi'piye oe Egypt di'ăä-í'in. Indá tségintă'di p'ánú (75) ihay diji'.

¹⁵ Hediho gindidi Jacob-ádí nanbí wé'gen thehtáy pahpá'indádí oe Egypt-piye dimăä, hedi iwe dívíthaye dichuu píhay.

¹⁶ Tíúugédí i' pení phékhún Egypt-di oe Shechem-piye dăyho' hedi iwe wí t'owápho iwe wíyá dăywáykhă'kw'ódi. Báyékí paayo phade ná'i hăäwí napóepídibo ná'i t'owápho-á Abraham wí chă'di ho ikumă Hamor-ví e'nûnbí'wedí.

¹⁷ "Iwedí báyékí paayo naphade, hedi nanbí t'owa oe Egypt nange wăhăä báyékí di'ăyt'owasôe, hedi i' thaa tsowa na'ă' Jôesi Tádá i'amídí háa i'di Abraham óetu'an waa óekhâymáa'in.

¹⁸ Hedi ihaydi wíyá tsondi p'ó'dédí' ts'aabi' Egypt nange nasogedee, i-á hăäwí wänbo Joseph-ví'gedí ûnhanginnăhpí' namuu.

19 I-á wên háawên jänäkí'in nanbí t'owaví'piye i'an, i'dá nanbí thehtáy pahpá'in ovâykaygi'an inbí ây hí'innin já'wébo dâyjoe'amídí dínchuu-ídí.

20 "Ihaydibá Moses na'aypuyä, hedi hânho sa'wó'di-á na'aymuu. Iví jiyá-ádí iví tádá-ádí poje p'óe t'ähkí inbí k'aygibo óe'âyíngi'an.

21 Ihaydáhá' oe já'wépiye óepiye óejoe'amídí, hebo Pharaoh-ví a'yú ûn'äädí óeshaadi iví'piye óeho', hedi iví' ûnmuu waabá óesówé.

22 Moses-á ná'in Egypt-winbí háhkan t'ähkí naháhpóe, hedi iví hí'-á hedá t'ähkí i'annindá ûnkay.

23 "Moses-á jónántä (40) paayo'i napuwamän dihaydi i'ánshaamägi iví t'owa in Israel-'in napuwämú-ídí.

24 Hedi namää ihaydi wí Egypt-wi sendi wí Israel-'i' sen óewa'odi óemû', hediho Moses-di ná'i Israel-'i' ôn'aywoenídí namää, hedi háa i' Egypt-widi i' Israel-'i' óe'an waabá Moses-di i' Egypt-wi óe'an óedahay píhay.

25 Moses na'ánde' iví t'owa dínhanginnáani'in Jôesi Tádádí óesóge'in inbí t'ôephade iwedi ovâyma'p'äädí-ídí, hewänbo indá wídínhanginnáhpí.

26 "Wiyá tháwän nawáy'ääh ihaydi wíje Israel-'in dányandedi ovänmû', hedi ovänk'emakannamídí ikhää. Ovântu'an, 'Bát'ôeyanbe un senä', undá tí'ûuwín waaginbá damuu, hedi háadan wí'nä táye dänwá'o'?"

27 Hewänbo i' sendi i' wêe sen óewa'o'i'di Moses óewänpichänudi óetu'an, 'To'dan wônk'û' na'in dítsonmä've-ídí háa dítu'âamídí híwóhpí ä'n'o'in?"

28 Ti naa wá' díháyji'in unda', tsá'di i' Egypt-wi náa'an waabá?"

29 Moses ná'in nat'oe'di Egypt-di nashavepee, hedi oe Midian nangepiye namäädi iwe wí já'wédí'i waagibá ithaye. Iwáy wä'häähö wíje e'nûn ûnpuyä.

30 "Wiyá jónántä (40) paayo naphade ihaydi wí thaa oe Sinai p'in nú' ahkónu wáy naji' ihaydi, wí makówáwi t'ôepa'aa'i wên wääh'i phé'yävi nakoje'nin jáage nawindi óemû'.

31 Moses ná'i imû'di óeháa'an, hedi shánkí nú'piye ihá'di híwó imúunídí, hedi Nanbí Sedó Jôesi Tää ihée'andi nat'oe. Gin Moses óetu'an:

32 'Naa-á Jôesi Tádá omuu, uví thehtáy pahpá'in Abraham-dá Isaac-á hedá Jacob-á indi dí'a'ginmägi'i?' Moses nakhunwôeda'póedí nathathapóe, hedi wiyá imúuní'in wínada'pí.

33 Hebo Nanbí Sedó Jôesi Täädi óetu'an, 'Ó'antop'ädi, hä'i nan unwin diwe báyéki na'a'ginmuu, naví' dínmuudi.

34 Ta'gendi naa dómû' háa in Egypt-windi naví t'owa ovây't'ôephadekando'in, hedá inbí haytuhkwíndá ot'oe, hediho dovâyma'p'äädí-ídí owá. Náä-á ʘ-á bikhây'amí, oe Egypt-piye wíwáysankhâymaa ovâykhäge'namídí.

35 "Hediho Jôesi Tádádí Moses óesan in Israel t'owaví tsondi dínmuunídí hedá ovâyma'p'äädí-ídá, tobá händídí indi óejoegi'andi óetu'an wänbo', 'To'dan wônk'û' nanbí tsondi gínmuunídí hedá dítu'âamídá háa híwó háa híwóhpí íví'o'in?' Hedi Moses in Israel t'owaví'piye namää ihaydi i' makówáwi t'ôepa'aa'i' in wääh'i phé'yävi nakoje'nin jáagé nawindi óehée'andi'ba i-ádí namää óekhäge'namídí.

36 Ná'i Moses-á t'ämäge ipínnánt'ôe'an oe Egypt nange wä'hääh, hedá i' pí' määp'oe gin dâytu'o' iwe tsowa-á, hedá i' ahkónu iwá jónántä (40) paayo diji' ihaydi. Handidiho i'di in Israel t'owa Egypt nangedi ovâypiye.

37 Ná'i Moses-dânkun in Israel t'owa ginnân ovâytu'an: 'Jôesi Tádádí wí tukhe'bi' unbí t'owa iwedi'ibo namuu'i wovâysangí'o, naa dísan waagibá.'

38 Ná'i Moses-á in Israel-'indádí naji' oe ahkónu i'ge. Oe Sinai p'in nú' nanbí thehtáy pahpá'indádí naji', i' makówáwi t'ôepa'aa'i'di wiyá óehée'an dihaydi, hedi i' t'ôepa'aa'i'di óehée'andi wí hí' nahándepí' ihógi na'in dítu'âamídí.

39 “Hebo nanbí thehtáy pahpá’in wíḍida’pí Moses ónt’ôeyaani’in, hediho óewãpijoe’gi’an, hedá oe Egypt-piye diwáypunda’ḍi dibo’aakw’ó. Hediho Aaron dâytu’an,

40 ‘Wí hãäwí ây’a’ginmãänigî’ hedá dînpáadéhúuwígî’-á dînpa’í. Nã’i sen Moses oe Egypt-di dípiye’i-á, wígínhanginnáhpí háa ûnpóe’in.’

41 Ihayhãädi wí hãäwí wí wáasi’ay waa ûnchaa’i dâypaa, i-á inbí jôesi dînmuu waa dâychaa, hedá dâyp’animâat’ahánú inbí a’gin dívímãänídí, hedi ná’i hãäwí inbí mandibo dâypaa’i’ḍi báyéki ovâyhíhchanmãgi.

42 “Hediho Jôesi Tádádí ovâyjoe’an hedânho i’ thandá p’óe-á hedá in agóyó oe makówá disaa’indá dâyp’a’ginmãänídí. Hãn’oebo wí Jôesi Tádáví tukhe’bi ita’nan háa Jôesi Tádá natú’in, ginnân:

Un Israel t’owa, oe ahkónu jónántä (40) paayo íji’ ihayḍi,
bîn’animâat’ahánúndedi unbí a’gin bînmãänídí,
ta’gendi naagi’ wí’úví’anpí.

43 Naa dí’a’ginmãäníví’wedi
wí híyãä’i te’aa’ay pho’ Moloch bînsóge bînhúuwídí,
hedá wí hãäwí wí agóyó waabá ûnchaa’i’ Rephan gin dâytu’o’i-á bînhon.
Nã’in wíjedi mandibo bînpaa’in bîn’a’ginmãgi.

Hedânho wên t’owa dovâysankhâymaa wovâyhúuwídí kayi’ wãhãäpiye oe Babylon-ví shánkí onädi.

44 “Jôesi Tádádí Moses óehée’an nanbí thehtáy pahpá’in ovâytu’ãmídí wí te’aa gáhâyú’i dâypa’í’in, hedi Moses ónkeeyan háa nakeet’óeni waa. Nã’i te’aa gáhâyú’i-á íve i’ k’uu pháagin dak’óe Jôesi Tádáví tsontun eedi nata’muu’i’, hedi i’ te’aa dâykée’í oe ahkónu i’ge diji’ ihayḍi.

45 Hedi nanbí thehtáy pahpá’indá i’ te’aa gáhâyú’i-á inbí ây ovâyjoe’an, hedáhá’ inbí ây-á i’ te’aa dâypaa Joshua-ḍi nãä nange ovâyts’úde ihayḍi. Ihayḍibá in t’owa ná’i nan diwewin dimú’de’in Jôesi Tádádí ovâykhehpiye. Hedi ná’i te’aa dínk’óe inbí tsondi hay’i David-ví thaa puwahay.

46 David-dá Jôesi Tádá óehíhchannan, hedi gin ijûusu’an: ‘Nanbí Sedó Jôesi Táa, u Jacob-di hãn’oe wóe’a’ginmã’i’, wí wháagé ugî’ wînk’úuwí’in naa dímmã.’

47 Hebo David-ví ay Solomon-dân Jôesi Tádágî’ óntewhák’ú’, David-dá joe.

48 “Hewãnbo Jôesi Tádá i’ shánkí kw’áyewi namuu’i’ i’ tewhá t’owa inbí mandi dâypkw’óḍi eejedá’bá wínathaapí, i-á t’ãmäpiye nathaa. Hãn’oe wí iví tukhe’bi’ gin ita’nan:

49 Jôesi Táa natú,

‘Makówá t’ãhkí naví soge’i waagi’bá dînmuu,
hedá nãä oepáa k’aydá wí ân kaykhanwówákandi waagibá-á naagi’ namuu.

Wí wháagé dítoenídí wãnbo wí’únkodipí bînk’úuwídí,
hedi wáygé dáykaykhanwówá’ãmí’in wíḍintáypí.

50 Ti naví mandibo hãä t’ãhkí wíḍókhíjépi’an?’ gin Jôesi Táa natú.

51 “Un t’owa p’óhkây’indá’ ímuu, hedi wâyupí’in ímuuḍi Jôesi Tádáví hí’ pí’nã khó’jé wí’únts’úya’pí hedá wí’ít’oe’opí. I’ Yã’dãa’i P’oewãhãä hãäḍi wãnbo t’ãhkí bînjoe’gimãa. Háa unbí hehãäwin thehtáy pahpá’in díví’an waagibá úvíkanhon.

52 Indá Jôesi Tádáví tukhe’min t’ãhkí ovây’t’ôephadekannanpí’an. Ovây’t’ahánú in t’ôepa’aa’in hãn’oe dítu’in ná’i to’wí iví wówátsi ta’ge ihondi namuu’i nakã’ãägi’o’in. Hedi i’ napówá ihayḍá undidá tunjówháagé bînmangekán, hedi handiḍi undibo bînhay.

53 Tobá Jôesi Tádádí in makówáwin t’ôepa’aa’in ovâysan wãnbo iví tsontun wovâymmãänídí, ná’i tsontundá wíwîn’a’ginnanpí.”

Stephen óek’usäyu

54 Waʼdi Stephen-di ovâyhíʼmáadí in Hudíyo p'óʼdédíʼin hânho dit'ayyaapóedí òndawäʼts'indeʼ.

55 Hewänbo Stephen-dá iʼ Yäʼdâaʼi P'oewaahâa pín taʼgedi imáadí oe kw'áyepiye ibée, hedí oe makówá Jôesi Tádáví saʼwóʼdi kohthay ònmûʼ, hedá Jesus-á Jôesi Tádáví koʼdǐngédí nawindi óemûʼ.

56 Hedí Stephen natú, “Binmúʼdí, makówá nakhuudeedi dómundeʼ, hedá iʼ t'owa t'ähkígíʼ naʼaypuyäʼi-á Jôesi Tádáví koʼdǐngédá nawin.”

57 In iwe diwinnin dívíʼojemankw'ódidi dívítuwínú, hedá t'ähkídibo wéʼge ivíʼpiye dikhenmäa.

58 Hedí khóhkaydi oe búʼjáʼwépiye óehoʼ, hedí in ònt'eʼp'ídeʼin inbí k'éwéʼi to dívíp'ädidi wí eʼnú Saul gin nakháwäʼiví núʼ dâyjoeʼan iʼáyîngiʼamídí, hedáháʼ Stephen óekʼusäyü óeháyjídí.

59 Waʼdi óekʼusäyundeʼ ihaydibo ijûusuʼan gin: “Nanbí Sedó Jesus, naví hâa dínkeʼ.”

60 Hedí idégeʼdisógedi gin kaygi natú, “Nanbí Sedó Jôesi Táa, in t'aywóʼnin náʼin t'owa dívíʼoʼin wíʼovâychâänú-ípl.” Gin natúdíhoʼ iví wówátsi ibowa ijóʼk'ûʼ waagibá.

8

Saul-di in méesateʼin t'owa ovâyt'ôephadekandoʼ

1-2 Stephen óehaydi Saul-dá óehíʼan. Hebo wây-á senäʼ Jôesi Tádá óeʼaʼgindoʼindidá báyéki dívísíhtäädí Stephen óekhâʼk'ûʼ. Iʼ thaa iwedi páadépiye t'ähkí in Jesus-víʼpiye dívíwäyundeʼin oe Jerusalem dikw'óʼnin báyéki ovâyt'ôephadekandoʼ, hedí in t'ähkí dijândi t'ämäpiye diwadedee oe Judea nange Samaria nangá iʼge t'ähkí. In Jesus-ví t'òekhuwaʼindäʼ Jerusalem-bo dívíwóyíʼ.

3 Saul-di in méesateʼin t'owa báyéki ovâyjänäkiʼoʼ. Tewhá ee t'ähkí ijíyéndedi kwiyaʼdá senäʼdá inbíʼjedibo ovâywhapiyendeʼ, hedá ovâypankw'óeʼó.

Oe Samaria nange Jôesi Tádáví híwóʼdi tun ovâyt'ôeʼoʼ

4 Hedího in t'ämäpiye dishavepeeʼin wéngé t'ähkí dívíjyéndedi Jôesi Tádáví híʼ ònt'òekanhon.

5 Philip wí Samaria-wi búʼpiye namäadi Jesus-víʼgedi ovâyt'ôeʼoʼ. Ovâytumáa Jesus-á namuu iʼ toʼwí Jôesi Tádáví óesógeʼiʼ t'owa ovâyʼaywoenídí.

6 Báyéki t'owa dívíwéʼgeʼan hedá háa Philip-di ovâytumáaʼin áyîngidi dívít'ôeyandeʼ, iʼ pínnán t'ôe iʼandi dâymúʼdi.

7 Báyéki yäʼdâapíʼin p'oewaahâa dívítuwínundedi in t'owa ovâymaaʼin diwedi dipee, hedá báyéki in dínʼaʼyäkankodipíʼindá dipóhayʼindá ovâyhehkháaʼan.

8 Hedânho in búʼwin hânho dihíhchanpóe.

9-11 Ee búʼ wí sen Simon gin nakháwäʼi wíʼbo natûʼ i-á hayʼi namuuʼin, hedí ichuget'ôeʼodi báyéki paayo in Samaria nangeʼin t'owa ovâyháaʼoʼ. Hedího gin iʼodi t'ähkí t'owa heʼennin dimuuʼindá heʼennin dimuupíʼindá ònt'ôeyandeʼ, hedí ditûʼ, “Náʼi sendá iʼ namuu Jôesi Tádáví óepínnánkaymägiʼiʼ.”

12 Hebo Philip-á iʼ híwóʼdi tun Jôesi Tádáví khuu iʼgedi ovâyt'ôeʼoʼ hedá ovâytumáa Jesus-ân namuu iʼ toʼwí Jôesi Tádáví óesógeʼiʼ t'owa ovâyʼaywoenídí, hedí in t'owa dívíwäyudi ovâyyp'óʼp'oeʼan, kwiyaʼdá senäʼdá.

13 Simon wänbo wáʼ iwäyü, hedí óep'óʼp'oeʼan dihaydi Philip-ádi wéʼge dänjyéndeʼ, hedí hânho óeháaʼoʼ t'ämägeʼiʼ pínnán t'ôe Philip iʼoʼiʼ imûʼdi.

14 Oe Jerusalem in Jesus-ví t'òekhuwaʼin dit'oe in Samaria-ʼin t'owa Jôesi Tádáví tun ònkêʼin, hedího Peter-á John-dá inbíʼpiye ovânsan.

15-16 Náʼin wíje dapówa ihaydi in dívíts'anwäyüʼingíʼ ovâyjûusuʼan iʼ Yäʼdâaʼi P'oewaahâa dâykáyjídí, gá iʼ Yäʼdâaʼi P'oewaahâa waʼdi inbíʼpiye wídínʼäpídân. Ovâywänpip'óʼp'oeʼan Nanbí Sedó Jesus-víʼpiye dívíwäyudi.

17 Hedáháʼ inbíʼdi wíʼingín dänmank'ûʼdi iʼ Yäʼdâaʼi P'oewaahâa dâykêʼ.

18 Hedi ná'in Jesus-ví t'òekhuwa'in in t'owaví'di dänmank'ú'di i' Yä'dâa'i P'oewaahâa dâykê'in Simon imû'di ovänchâ'määní'in nada,

19 hedi ovântu'an, "Naa wá' dínk'u' hedânho t'âhkí naa inbî'di dáymank'ú'in i' Yä'dâa'i P'oewaahâa dâykáyídí."

20 Hebo Peter-di óetu'an, "Uví chä' wóegébo péyé gépiye unmu-í, gá un'ándedân i' häwí Jôesi Tádá imä'i chä'di nâakuumä-i'in.

21 Jôesi Tádádí wóemunde pí'nâ khó'jé ta'ge wí'unmuupí'in hediho ná'in t'òe há'to úkoedí-í bí'amídí.

22 Nää-á ná'i yä'dâapíkan unkanda'i nájoe'an, hedi pín ta'gedi Nanbí Sedó Jôesi Tádáví'piye bijûusu'amí hádéebá nakodídi ná'i gin un'ánshaamuu'i' wôn'owóejé-í.

23 Naa-á dínhanginná hânho unthúut'óe'in, hedá uví t'aywó'dídi wóewhimáa waagibá úpóe."

24 Simon-di ovântu'an, "Nanbí Sedó Jôesi Tádáví'piye dínjûusu'amí hedânho ná'i dítu'andi naa wí'dínpuuwípidí."

25 Hedi Peter-ádí John-dádí häwí Jesus-ví'gedi dänhanginná'di'in t'owa ovâytu'an dihaydi, hedá Nanbí Sedó Jôesi Tádáví tun ovây't'óe'an dihaydi, Jerusalem-piye dawáymää. Dänweehon dihaydi báyéki Samaria nangewi bú'ây i'gedi daphade, hedi Jôesi Tádáví híwó'di tun ovây't'òekanhon.

Philip-ádí i' Ethiopia nangewi tsondi-ádí

26 Ihayhäädibá wí makówáwi t'òepa'aa'i'di Philip óetu'an, "Ókhây'andi ná'in aakon-piye'in p'òe i'ge unmu-í, indá Jerusalem-di Gaza-piye namän." (Iwe wí ahkónu naná.)

27 Hediho ikhây'andi namää. P'óegé iwéngé namän dihaydi wí sen óemû'. Ná'i sendá Ethiopia-wi tsondi namuu, in Ethiopia-winbí tsondi p'ó'dédí' kweeví chä' t'âhkí ô'n'âyînmää'i namuu, i' kwee-á Candace gin nakháwä. Ná'i sen oe Jerusalem-dá najiwän Jôesi Tádá óe'a'ginmäänídí,

28 hedi nää iví'piye iweehon dihaydi iví te phoge na'ándí in ta'nin Jôesi Tádáví tukhe'bi Isaiiah ita'nannin itundo'.

29 I' Yä'dâa'i P'oewaahâadi Philip óetu'an, "Ja' unmu-í hä'i te nâakâanídí."

30 Hediho Philip iwänákídidí óekáa, hedi i' sen itundodí nat'oe, hedi óetsika'yan, "Ti unka'póya' hä'i nâatundo'i'?"

31 Óetu'an Philip, "Hândidan oka'póewí wí to'wídí wí'dínthayyohpidí? Han unchanpóedí ti nää te phoge bitôení naa-ádí bisóege-ídí?"

32 Jôesi Tádáví ta'nin diwe itundo'i' ginnân natû':

Wí k'úwá óekhe'gí'o'i dâyhúja' waagibá óeho',

hedi wí k'úwá'ay óephó'k'owandedí sígínpídíbo hândá'dibo nawänpik'óe waagibá, i' bá wá' háabo wínatúhpi.

33 Óewôeda'iwekán, hedá híwó'dá wí'òntunjó'nanpí.

To'wí wänbo háabo wí'ùnkodipí natúunídí iví tí'úugé kã'ã'wí'nbí'gedi gá iví wówátsi nää oepáa k'aydi ûnbowadedân.

34 Hedi i' Ethiopia-wi tsondidi Philip óetsika'yan, "Toví'gedan Isaiiah ihí'máa? Ti wí'bo iví'gedi háa wíyá to'wíwí'gedi ita'nán? Ti u'di dítu'amí?"

35 Hediho Philip-di ónthayyan ná'i hí' Isaiiah ita'nandi-á Jesus-ví'gedân namuu'in, hedáhá' i' híwó'di tun Jesus-ví'gedi shánká ónthayyan.

36 Iwáy p'óegé wáy damändi nap'o'k'óe iwe dapówá, hedi i' tsondidi Philip óetu'an, "Hín námú'dí, häwe nap'o'k'óe. Ti wínakodipí'an díp'ó'p'oe'amídí?"

37 Philip-di óetu'an, "Híwó namuu-á kun un'p'ó'p'oe'puuwídí, pín ta'gedi biwâyundedí." Hedi óetu'an Philip "Naa dáwâyunde-á kun Jesus Christ-á Jôesi Tádáví ay namuu'in."

38 Hediho' i' tsondidi i' sen isanhondi' óetu'an i' te iwóyí'ní gin, hedi Philip-ádí i' tsondi-ádí ee nap'o'k'óe iwe dawá, hedi Philip-di óep'ó'p'oe'an.

39 P'oe iwedi dapee ihaydi Nanbí Sedó Jôesi Táaví P'oewaahâadi tsíkhagipí Philip iwedi óeho?, hedi i' tsondidi wíyá wí'óemû'pí, hebo iví'piye namän dihaydi báyéki nahíhchanpöe.

40 Philip-á oe Azotus bú' óekán, hedi iwediho i' bú'ây i'ge t'ähki Jôesi Tádví híwó'di tun ovâyt'óekanhon oe Caesarea bú' napówá píhay.

9

Jesus-ví'piye Saul ipimägi

1 Ihayhääbá Saul ívíwo jänäki in Nanbí Sedó Jesus-ví'piye dívíwâyunde'inbí'gedi ihí'máa. Natú i' di ovâyt'akhanukhây máa'in.

2 Hediho in Hudíyoví owhá? p'ó'dédí'ví'piye namää wí ta'di óedaa'amídí. Nã'i ta'di ihondiho in ta'ge óemägi i' Hudíyoví méesate oe Damascus bú' eejepiye namú-ídí, hediho wên t'owa, háa kwiyä? háa senä? dimuu'in Jesus-ví p'öe i'ge dimännin ovâyshaadá, oe Jerusalem-piye ovâypanmä'i ovâypankw'óenídí.

3 In p'óegé Damascus-piye namän dihaydi, tsowa napowamändi, tsíkhagipí wí ko makówádí nawá, hedi óe'ánkê?

4 Hedi nange nakanu, hedi wí to'wídí óehée?andi nat'oe. Óetsika'yan, "Saul, Saul, háadan u'di naa dí't'óephadekando?"

5 Saul natsikapóe, "Nanbí Sedó, to-an unmuu?" Hedi óetu'an, "Naa Jesus-ân omuu, u'di naa dí't'óephadekando'í'.

6 Ówínú, hedi i' bú'piye unmu-í. Iwânho wóetu'amí háa bí'amí'in."

7 In senä? i-ádi dimännin diwänpikwínudeedi háabo wídítundeepí. Diwänpit'oe hewänbo hääbo wí'dây mü'pí.

8 Saul iwínú, hewänbo itsíwaa ihaydá hääbo wí'únkeet'óepí, hediho Damascus-piye óepaho?

9 Poje thaa iví keetan wí'imáapí hedá wá? húukan wänbo súwä wänbo wí'i'ohpí.

10 Nã'i bú' Damascus iwáho wí sen Jesus-ví'piye iwâyunde'i' Ananias gin nakháwä'i nathaa. Nanbí Sedó Jesus-di óekháyä'dedi waagibá ûnt'oe'pöe, hedi Ananias natú, "Nanbí Sedó, hää-an unda?"

11 Hedi Nanbí Sedó Jesus-di óetu'an, "Wesebo Judas-ví tewhá ee'piye unmu-í. Iví tewhá-á nää bú'win p'öe iwe na'än, Ta'ge'in P'öe gin dâytü'o?. Eedi wí sen Saul gin nakháwä'iví'gedi untsikapúuwí, Tarsus bú'wi-ân i' namuu.

12 Nääbo ijúusu'o?, hedi i' tewhá ee na'än diwe untsudemändi wóemúnde waagibá nääho ûnts'anpuwamän, hedá wá? wóemúnde? uví mandá nâatägedá iví keetan wíyá ikáyjídí."

13 Hewänbo Ananias natú, "Nanbí Sedó, báyéki t'owadi ná'i senbí'gedi dí't'öe'an. Ditú uví t'owa Jerusalem-windá i' di hânho ovâyjänäki'an.

14 Hedá in Hudíyoví owhá? p'ó'dédí'indi ónk'û? nãwe wá? in t'owa t'ähki wóekháyä'de'in dívíjúusu'odi ovâypankw'óenídí."

15 Hewänbo Nanbí Sedó Jesus-di óetu'an, "Ópûn, naadân wí'bo dóde?man naví t'öe dîn'amídí. I'dá in Israel t'owa-á hedá in wé'gen t'owa wá? inbí tsonnin wóegé ovâyt'öe'amí to'wí omuu'in naa.

16 Naadân wí'bo dônthayyamí báyéki it'óephadekhây máa'in naví t'öe dîn'amídí."

17 Hediho Ananias i' tewhá óetu'an deepiye namää, hedi nats'ú. Hedi iví mandi Saul óetägedi óetu'an, "Tí'ûu páadé'i Saul, há'in p'óegé nää Damascus bú'piye un'ä? ihaydi Nanbí Sedó Jesus uví'piye ipikeeyan. Hedi i'dibá naa dísan wíyá úkeepúuwídí, hedá i' Yä'dâa'i P'oewaahâa pín ta'gedi mänmä've-ídí."

18 Wesebo wí hääwí paa okhowa waagi'ba namuu'i' Saul-ví tsée iwedi ûnjâapóe, hedi wíyá ûnkeepóedí iwínú.

19 Ihaydihó óep'ó'p'oe'an, hedi ihúuyandi iví kay iwáykê'.

Oe Damascus Saul-di Jesus-ví'gedi ovâyt'ôe'o'

Saul wí háyú thaa oe Damascus-bo iwóyí' in t'owa Jesus-ví'piye dívíwäyunde'indádí.

20 Hedi wesebo i' Hudíyoví méesate eeje namää, hedi ovâythayjo' Jesus-á Jôesi Táavi ay-ân ûnmuu'in.

21 In t'owa iví hí' dit'oe'in t'âhkí ovâyháa'andi dívípitumáa, "Ti ná'i-ân wínamuupí'an i' to'wídí oe Jerusalem ovâyhánunde'i' t'âhkí in Jesus óekháyä'de'in dívíjúusu'odi? Ti náäpiye wína'äpäi'an ha'min t'owa ovâywânpipanhóenídí, in Hudíyoví owha' p'ó'dédi'inbí'piye ovâyhúuwídí?"

22 Hebo Saul-ví hí'-á shánki wänbo ûnkaypuwamändi ovâythayyan Jesus-áho ta'gendi namuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, hediho in Damascus'in Hudíyo háäbo wídayshaapí óetu'âamídí.

23 Báyéki thaa naphade ihaydi in Hudíyo dívíwé'ge'an háawin wên ánskaa dâyk'úuwídí hádídí Saul óeháyjídí waagi.

24 Khuu-á thaa-á i' bú' tehpa phódi iwe óetsíkha'máa óeháyjídí. Hewänbo Saul ûnhanginpóe háa óekhâymáa'in,

25 hedi wí khun wên iví hí' iwe dívíwäyunde'indi i' bú'wi tehpa iwepiye óeho', hedi naphohchá' diwe wên t'ûnbay hay'in diwedí óewáve.

Saul oe Jerusalem bú' nají'

26 Saul Damascus-di oe Jerusalem-piye namää, hedi in wé'gen Jesus-ví'piye dívíwäyunde'indádí iwóeni'in nada'. Hewänbo t'âhkídíbo i' dâykunwôeda', wídí'ânpídí ta'gendi Jesus-ví'piye iwäyunde'in.

27 Hewänbo Barnabas-di in Jesus-ví t'ôekhuwa'inbí'piye óeho' indi óetaa-ídí, hedi ovâytu'an háa Saul ûnpóe'in in p'óegé oe Damascus-piye namändi. Háa Saul-di Nanbí Sedó Jesus óemü' waagi hedá Jesus-dá óehée'an waagá ovâytu'an. Ovâytu'an wá' háa Saul khunwôeda'ginpídíbo' in t'owa oe Damascus Jesus-ví'gedi ovâyt'ôe'annin.

28 Hediho in Jesus-ví t'ôekhuwa'indi Saul óesígikê', hedi i-á oe Jerusalem i'ge t'âhkí indádí nají'. Iwe wá' khunwôeda'ginpídíbo' in t'owa Nanbí Sedó Jesus-ví'gedi ovâyt'ôe'an.

29 Wên t'owa iwe diji', Hudíyobá dimuu hebo Israel nange já'wédí di'ää. Indádí wá' ihí'máadáhá' ituhkannan, hedi dit'aypóedí hádídí óeháyjí'in dâytuwämáa.

30 Hewänbo in tí'úuwín páadé'in háa óekhâymáa'in dínhanginpóe ihaydi, oe Caesarea bú'piye óeshaveho', hedá iwedáhá' wiyá bú' Tarsus-piye óesan.

31 Ná'i naphade ihayháä in méesate'in t'owa dívíwé'ge'o'in i' nange Judea-á Galilee-á Samaria-á to'wídí wänbo wí'ovâyjänäkí'ohpí, hedi shánki dikaypóe. Hedi Nanbí Sedó Jôesi Táa báyéki dâya'ginmä' hedá i' Yä'dâa'i P'oweahâadi ovâykhäge'máa, hedânkun shánki wänbo dit'owasôe.

Peter ipínnánt'ôe'o' in bú' Lydda-á Joppa-á eeje

32 Ihaydibá Peter t'âmäpiye namändi Jôesi Tádáví t'owa oe Lydda bú' dikw'ó'nin napuwäpówá.

33 Iwe wí sen Aeneas gin nakháwä'i' óejay. Ná'i sendá wí'ûn'a'yäkankodipídí kháve paayo wí'ûnkodipí ishaa-ídí.

34 Peter-di óetu'an, "Aeneas, náä-á Jesus Christ-di wóehekhâamägi. Óshaa, mänpa'shâa." Hedi wesebo han i'an.

35 In t'owa Lydda bú' dithaa'in t'âhkí hedá o'ge oe Sharon nange dithaa'indá háa ûnpóe'in dâymü', hedi báyéki in diwedí Nanbí Sedó Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in dipóe.

36 Ihaydibá wí kwee Tabitha gin nakháwä'i', Jesus-ví'piye iwäyunde'i', ee Joppa bú' nathaa. (Iví kháwä-á Greek tundi "Dorcas" ûnmuu, hedi ná'in hí' Dorcas-á "Pää" gin

natunda?) Nǎ'i kweedá hǎǎdi wǎnbo t'ǎhkí t'owa híwó ovây'o', hedá in sehkanáwó diwówáji'indá ovâykhǎge'máa.

³⁷ I-á nahaypóedí nachuu, hedi i' pení óe'owídi inbí khuu dínmuu waagibá, hedi oe wha'k'ay íve óek'ú'.

³⁸ Lydda iwedi Joppa-á kayi' wínanáhpí, hedi ee Joppa in Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in dínhanginpóe Peter-á oe Lydda naji'in, hedi wíje sená' iví'piye ovânsan óetu'âamídí, "Ti wesebo na'indádí wí'un'ǎǎ-ípi'an, hedi a'yuuǎgi giwáymú-í."

³⁹ Hediho Peter wesebo ikhây'andi indádí namáa. I' tewhá ee dipówá ihaydi oe wha'k'ay ívepiye óepiye. T'ǎhkí in kwiyǎ' dikw'ó'nin inbí sená' dín't'ahánnin Peter-ví nú' diwíndi diséjei', hedi ónkeejo' i' báyéki to-á k'léw'éi aa-á Dorcas ipaa'i' wa' nawówáji' ihaydibo'.

⁴⁰ Peter-di t'ǎhkí ovâypeejôndi idége'disóge ijûusu'amídí, hedi ibéedí i' pení óemúndedi natú, "Tabitha, óshaa." I' kwee itsíwaadi Peter óemú'di ishaasóge.

⁴¹ Peter-di óemanyâ'di óekwínukhǎge'nandá in kwiyǎ'dádí in wé'gen Jôesiví t'owa-ádí ovâytuhkánnan dits'úunídí, hedi i' kwee wíyá nawówápóe'in ovâykeeyan.

⁴² In Joppa-win t'owa dínhanginpóe háa napóe'in hedi báyéki Nanbí Sedó Jesus-ví'piye dívíwâyü.

⁴³ Peter ee Joppa ná'i sen Simon gin nakháwǎ'iví'webo híwó hay thaa iwóyí'. Simon-dá púje távikandi'-ân namuu.

10

Cornelius-di Peter óetuhkánnan iví'piye na'ǎǎ-í'in

¹ Oe Caesarea bú' wí sen Cornelius gin nakháwǎ'i nathaa. I-á tǎgintǎ (10) sundadóvi tsondi namuu, hedi iví sundadó-á "Italy-win" gin ovâytü'o'in diwedi'in dimuu.

² I-ádí iví k'aygi'indádí hǎǎdi wǎnbo Jôesi Tádá óe'a'ginmä' tobá Hudíyo dimuupí wǎnbo', hedi in sehkanáwó diwówáji'in Hudíyo t'owa háyü-anho ovâychǎ'mǎ' ovâykhǎge'namídí, hedá hǎǎdi waa Jôesi Tádáví'piye ijûusu'o'.

³ Wí thaa thí'eedi poje iwáypíye nanândi, wí makówáwi t'ôepǎ'ǎǎ'i' Cornelius ûnpówádí kee'eedi óemú' waagibá ûnpóe, hedi óekháyǎ'.

⁴ Cornelius hânho óepíhǎǎ, hedi i' makówáwi t'ôepǎ'ǎǎ'i' óedamúndedi óetu'an, "Nanbí Sedó, háadan un'ǎǎ?"

Hedi i' t'ôepǎ'ǎǎ'i'di óetu'an, "Jôesi Tádá uví jûusu nat'oe, hedá wóemú' in sehkanáwó diwówáji'in t'owa ovâychǎ'mǎgi'in hediho háa bi'annin wí'ûn'óede-ípi.

⁵ Náa-á wên sená' Joppa bú'piye ü'di ovâysaaní, indá wí sen Simon gin nakháwǎ'i' óenuuwǎ-í nǎwepiye óemá'ídí, i' sendá Peter gin wá' nakháwǎ'.

⁶ I-á iwóyínde' wí púje távikandi' Simon ginbá nakháwǎ'iví tewhá ee, ná'i tewhá-á mâap'oe nú' nak'óe."

⁷ I' makówáwi t'ôepǎ'ǎǎ'i'di Cornelius óehí'bowa ihaydi ijâa'an, hedi Cornelius-di wíje iví tewhá'in t'ôe'indá hedá wí sundadó-á ovâytuhkánnan, ná'i sundadodá hǎǎdi waa Cornelius óekhǎge'do hedá Jôesi Tádá óe'a'ginmä'.

⁸ Háa i' makówáwi t'ôepǎ'ǎǎ'i'di óetu'an waa Cornelius-di ovâythayyan, hedáhá' Joppa-píye ovâysan.

⁹ Wíyá tháwǎn taagepiye wa'di in sená' p'óegé dimândi, i' bú' tsowa dipowamán dihaydibo', Peter oe wha'k'aypiye napee ijûusu'amídí.

¹⁰⁻¹¹ Naháshéhpóedí ihúuyamí'in nada', hebo wa' dâyhǎhǎa'odibo na'ǎǎk'óe waagibá ûnpóe, hedi makówá nakhuudee'in ûnkeepóe, hedi wí háawí nangepiye nawhǎve'ǎdi imú', i-á wên aa pháagi'in waagi'inbá namuu, hedi jónu wéegé eeje nawhimuu.

¹² In aa iwe t'ámáge'in animáa háawên dikw'ôn, háapandá p'oekanu-á pǎyü-á hedá tsídé-á.

¹³ Hedi to'wídi óehí'máadi nat'oe ginnân: "Peter, ówínú, ovâyhánú há'in hedá ovâyk'óe."

14 Hebo Peter natú, “Joe, há'to, Nanbí Sedó. Naa hãnhay wãnbó wídók'oe'pí hãäwí nanbí khuu gínmuudi gínkhâak'oe'i', gi'bi hãäwí khãä'i gin âytumáa'i'.”

15 Hedá wiyá i' hí' nat'oe ginnân: “Wí'úkhây'âhpí untúuní'in nakhâak'oe'in hãäwí Jôesi Tádá natú'i híwó'di namuu'in.”

16 Powin gin napóe, hedi ihaydi in aa pháagí'in wesebo makówápiye óetege.

17 Peter i'ánshaamáa hãä-angú i' hãäwí ûnkeepóe'i' namuu'in, hedi ihaydibá in senä' Cornelius-di ovâysannin wáy Simon-ví tewhá ûnk'oe'in dâyshaa, hedi oe tehpaá phódi dipówá.

18 Hedi dituhkwínpóedí ditsikapóe, “Ti nãwe Simon Peter iwóyí'?”

19 Wa'di Peter i' hãäwí ûnkeepóe i'gedi i'ánshaamáadi i' Yã'dâa'i P'oewãahãädi óetu'an, “Ót'ôeyanbe, poje senä'di wóetu'wãmáa. Nãä-áho ówhanbe, hedi ánshaaginpidíbo' indádi ópûn.

20 Naadân dovâytu'an nãäpiye di'ãä-i'in.”

21 Hedi Peter in senä' diji' iwepiye nawân hedi ovâytu'an, “Naa-ân i' omuu undi dítuwãmáa'i'. Háadan í'ãä?”

22 In senä'di óetu'an, “Cornelius-dáho na'in dísan, i-á sundádo'vî tsondi namuu. I-á iví wówátsi ta'ge ihon, Jôesi Tádá óe'a'gin, hedi iví'gedi in Hudíyo t'ãhki híwó dívíhée'o'. Wí makówáwi t'ôepã'ãä'i'di óetu'an ù wóetu'ããmídi iví tewhá eepiye unmu-ídí, hedânho wí hí' uví'wedí nat'oe-ídí.”

23 Hediho Peter-di ovâytu'an dits'úuní gin, iwebo dívíwho'kw'ôenídi i' khun.

Hedi i' tháwándá hé'dibo Peter ishaadi ipikhây'an, hedi indádi namää, hedá wên Joppa-win Jesus-ví'piye dívíwâyunde'indá wá' dimää.

24 Wiyá tháwándá oe Caesarea dipówá. Cornelius-áho iví'we natsíkha'ân, iví ây-á maatu'indá k'ema'indá ovâywé'ge'annin wóegé.

25 In Peter-'in t'ãhki i' tewhá ee dipówá ihaydi Cornelius-di óesengitu'an, hedi Peter-ví páadépiye idége'disóge óe'a'geenídi.

26 Hebo Peter-di óekwínukhãge'nan, hedi óetu'an, “Ówínú, ù' waagibá naa wí t'owaqã'mân omuu.”

27 Hedi dãnhi'hondi i' tewhá íve dats'ú. Peter-di in báyéki t'owa iwe diwé'gekw'ó'nin ovâymu'?

28 hedi ovâytu'an, “Ti wí'únhanginnáhpí'an wí Hudíyo ûnkhâak'oe'in iví khuu ûnmuudi pí'wên t'owa-ádi iwóení'in hedá inbí'piye na'ádãamú-i'indá? Hebo Jôesidi naa nã'in díhã'an: Naa wídínkhây'âhpí otúuní'in wây-á t'owa híwó'nin wídímuupí'in háa naa dínkhâak'oe'in indádi dáywóenídi.

29 Hedânkun nãwepiye o'ãä-ídí dídaa'andi naa 'joe' gin wó'túhpí. Hedi nãä-á dítu'ããmí háadi ù'di dítuhkãnnannin.”

30 Cornelius-di óetu'an, “Poje thaa phade poje iwe thí'êedi, nãä waabá naná, hedi naví tewhá ee dáyjûusu'odi o'ân, hedi tsíkhangipí wí sen ots'á'i aa nato'ondi dínkeepóe, hedi naví hãnge nakwínudee.

31 I'di naa dítu'an, ‘Cornelius, Jôesi Tádá uví jûusu nat'oe, hedá i' hãäwí ù'di in sehkanãwó diwówáji'in ovâymagí'i' imú', hedi háa bi'o'in há'to ûn'ôede-í.

32 Nãä-á wí to'wí oe Joppa-piye násân, Simon óetu'ããmídi uví'piye na'ãä-ídí, i-á Peter gin wá' nakhãwã. Wí púje távikandi'ví'we na'ân, i-á Simon ginbá nakhãwã, hedi mâap'oe nú' nathaa.’

33 Hediho wesebo wên senä' dovâysan wóetuhkãnnamídi, hedi ù-á wesebo un'ãädi híwó bi'an. Nãä-á nãwe t'ãhki gikw'ó, hedá Jôesi Tádá-á wá' nãwe na'indádbá na'ân. Nãä gikw'ó ívit'ôeyaanídi hãäwí t'ãhki háa Nanbí Sedó Jôesi Tádádi wóetu'an waa na'in dít'ôe'ãmídi.”

Peter-di in Cornelius-'in Jôesi Tádávi hí' ovâyto'oe'o'

34 Hedi ginnân Peter natú: “Nää naa dínhanginná ta’gendi Jôesi Tádádí t’owa t’ähki handa’ ovâymáa’in.

35 T’ähki to’wên i’ dâya’ginnin hedá híwó díví’o’indá i’di ovâysíghónde’, tobá wăhăäwin dimuu wänbo’.

36 I’di iví tun in Israel t’owa ovâymăgi, hedi ovâytu’an dínkodí i-ádí dívíwóenídí Jesus Christ i’andi namuudi, i-á t’owa t’ähkígi’ shánki natsonji’i-ân namuu.

37 Un únhanginná háa tí’úugédi napóe’in oe Galilee nange hedá háyú Judea nange naná’ t’ähká, John i’ p’ó’p’oekandi’di in t’owa dip’ó’p’oepúuwí’in ovâytu’an dihaydi.

38 Únhanginná Jôesi Tádádí iví Yă’dâa’i P’oewăhăa ônsannin Jesus Nazareth-wi’, hedânho Jesus-áho óesóge’in ikeeyamidí hedá in pinnándá óemăánídá, hedi Jôesi Tádá i-ádí najidi Jesus-di híwó in t’owa ovây’o’ wáy namăa wänbo’, hedá háyú i’ Penísendiđi ovâyt’ôephădekannannin hekhăa ovâymăgi.

39 “Hăäwí Jesus-ví’gedi gínhanginná’di na’indi t’owa âyt’ôe’o’, háa i’an waa ee Jerusalem bú’ hedá i’ wé’ge’i bú’ây in Hudíyoví nange t’ähká naná’di’. I-á óet’óhtăgek’ú’di óehay.

40 I-ânkun i’ namuu Jôesi Tádádí óewáywówápaa’i’, hedi dínkeeyan i’ powage’i thaa nachuu iwedi wíyá nawówápóe’in.

41 T’ähki t’owadá wí’óemú’pí, hebo na’in iví’gedi ívíhée’amidí páadébo díde’mannindânho i’ âymú’. Wíyá nawówápóe ihaydi i-ádí ívíhúuyan.

42 Hedi i’di na’in díjôn Jôesi Tádáví tun in t’owa âytunphaadé-ídí, hedá âytu’âamidá ta’gendi i-ânkun namuu Jôesi Tádádí óesóge’i’ t’ähki t’owa ovâykeekw’ôenídí háa híwó háa híwóhpí díví’annin, wí’gíngí in ho dichuu’indá in wa’ diwówáji’indá.

43 T’ähki Jôesi Tádáví tukhe’mindi dítu’an, t’ähki to’wên Jesus-ví’piye dívíwăyunde’inbí t’aywó’di dín’owó’jen. Jesus-ânkun ônk’ú’ gin dín’amidí.”

In Hudíyo dimuupí’in i’ Yă’dâa’i P’oewăhăa dăykê’

44 Wa’di Peter-di gin ovâytumáadi i’ Yă’dâa’i P’oewăhăa nawá t’ähki in iví hí’ ônt’ôeyande’inbí’wepiye.

45 Hedi in Hudíyo Jesus-ví’piye dívíwăyunde’in Peter-ádi di’ăă’in hânho ovâyháa’an, i’ Yă’dâa’i P’oewăhăa in Hudíyo dimuupí’in wá’ báyékíbo ovâymăgidi.

46 Dínhanginpóe ovâymăgi’in inbí hí’ ho dit’oedi, gá pi’wí tundi dívíhée’odân, hedá Jôesi Tádá ívíwo hay’i namuu gin dítú’dá.

47 Hedi Peter-di in i-ádí di’ăă’in ovâytu’an, “Nă’in t’owa-á i’ Yă’dâa’i P’oewăhăa dăykê’, na’in i’ âykê’ waabá. Hedânkun tóebo wí’ûnk’óepí ovâykhăa’amidí p’oedi ovâyp’ó’p’oe’amidí’in, hewă.”

48 Hediho in Cornelius-’in ovâytu’an dínkhăy’ă’ dip’ó’p’oepúuwí’in, dăykeeyamidí Jesus Christ-ví’in dimuu’in. Hedáhá’ indi óedaa’an wí háyú thaa indádi iwóyí’nídi.

11

Peter-di ovâytumáa in Jerusalem-’in méesate’in háa napóe’in

1 In Jesus-ví t’ôekhuwa’indá hedá in wé’gen Jesus-ví’piye dívíwăyunde’in oe Judea t’ähki dikw’ó’nindá dínhanginpóe in Hudíyo dimuupí’in t’owa wá’ Jôesi Tádáví hí’ iwe dívíwăyú’in.

2-3 Hebo wáy wên t’owa Jerusalem bú’win dichanpóe t’ähki t’owa Jesus-ví’piye dívíwăyunde’in dínkhăy’ă’ in Hudíyoví khuu wá’ dăyhúuwí’in. Hediho Peter Jerusalem-piye namăa ihaydi indi óetu’an, “Hăäwí gínkhăak’óe’i bí’an. Heháadan in Hudíyoví k’ewe taa dăymăapí’in t’owaví’we unji’, hedá indáđá bihúuyan?”

4 Hedi Peter-di ovâythayyan t’ähki háa páadé iwediibo napóe’in.

⁵ Ginnân natú: “Oe Joppa bú’ o’ân dihaydi naa dáyjûusu’o’, hedi o’âäk’óe waagibá dînpóedí wí hääwí dînkeepóe. Wên aa pháagîn waaginbá namuu’in makówádí nawândi dînkeepóe, jónu wéegé eeje nawhimuu’in, hedá naví nú’ dînpówá.

⁶ Hedi híwó in aa phoge dómû’, hedi t’ämäge’in hääpandá p’oekanu-á pääyu-á tsidé-á dovâymû’.

⁷ Hedi to’wídí díhí’ máadí ot’oe. Ginnân dítu’an: ‘Peter, ówínúdí ovâyhánú hä’in hedá ovâyk’óe.’

⁸ “Hebo naa-á otú, ‘Joe, há’to Nanbí Sedó. Hânhay wânbo naví sóphoge wídótógipí wí hääwí nanbí kuu gínmuudi gínkhâk’óe’i’, gi’bi hääwí khâq’i gin âytumáa’i’.

⁹ “Hebo oe makówádí wiyá i’ hí’ ot’oe, gin: ‘Wí’úkhây’âhpí untúní’in nakhâk’óe’in hääwí Jôesi Tádá natú’i híwó’di namuu’in.’

¹⁰ Powin gin napóe, hedá hää t’âhkí makówápiye óewáytege.

¹¹ “Ihaydibáho poje senä’ Caesarea bú’ iwedi ovâysannin i’ tewhá ee o’ân diwe dipówá.

¹² Hedi i’ Yä’dâa’i P’oewaahâadi dítu’an, ‘Anshaaginpidíbo’ indádí ópûn.’ Wên sí tí’ûuwin páadé’indá wá’ naa-ádí dimää, hedi i’ sen dítuhkännandiví tewhá ee gits’ú.

¹³ I’dân na’in dítu’an wí makówáwi t’ôepa’aa’i’ iví tewhá íve nawindi óemû’, hedi i’ t’ôepa’aa’i’di ginnân óetu’an: ‘Wên senä’ oe Joppa-piye ovâysân nã’i Simon nãwe óemá’ídí, i-á Peter gin wá’ nakháwä.

¹⁴ I’dibá wovâyt’ôekankhâymaa hádídí u-á hedá háyú uví k’aygi’indá wovây’aywoení’in.’

¹⁵ “Cornelius-di naa díhí’bowa ihaydáhá’ naadá dovâyhée’an. Wa’di báyéki otúhpídíbo i’ Yä’dâa’i P’oewaahâa inbí’wepiye nawân, páadé na’in gínpóe waagibá.

¹⁶ Hedi dîn’ánpówá i’ to hí’ Nanbí Sedó Jesus häädi wânbo natú’di’, gin: ‘John-di t’owa p’oedida’ ovâyp’ó’p’oe’an, hebo undá i’ Yä’dâa’i P’oewaahâa-á bînkáyjî wí p’ó’p’oekan waagibá.’

¹⁷ Jôesi Tádádí i’ Yä’dâa’i P’oewaahâa ovâymägi, hedá hanbá na’in dímägi, Nanbí Sedó Jesus Christ-ví’piye ívíwäyu ihaydi. Hediho hää-an naa omuu, ti naa dînk’óe Jôesi Tádá dówóyí’nídí? Naa-á joe.”

¹⁸ Hediho in t’owa háa Peter-di ovâytu’annin dit’oe ihaydi wiyá wídítuhpí híwóhpí i’annin. Dítú, “Jôesi Tádá hânho hay’i namuu. I’di in Hudíyo dimuupí’in t’owa wá’ ovâykhäge’nan inbí t’aywó’di dáyjoe’amídí, wówátsi nahánde’pí’in dâymá’ve-ídí.”

Oe Antioch bú’ Jôesi Tádáví tun dâywäyunde’

¹⁹ Stephen óhay ihaydi phaapiyedi in Jesus-ví’piye dívíwäyunde’in ovâyjänäkí’o’ hediho t’ämäpiye dishavemää. Wáy wên oe Phoenicia nangepiye dimää, wây-á oe Cyprus nangepiyá, hedá wây-á oe Antioch bú’piyá. Eeje indi in Hudíyo t’owada’manho Jesus-ví’gedi ovâytu’an, in Hudíyo dimuupí’in t’owa-á joe.

²⁰ Hewânbo wáy wên in dijá’nin senä’dáho oe Antioch bú’piyebá dimää’indá in Hudíyo dimuupí’in wá’ Nanbí Sedó Jesus-ví’gedi ovâyt’óe’o’. Nã’in senä’dá Cyprus-windá hedá Cyrene-windá dimuu.

²¹ Hedi Nanbí Sedó Jôesi Tádádí nã’in senä’ ívíwo ovâykaymägidi híwóhay t’owa Nanbí Sedó Jesus-ví’piye dívíwäyudi iví’piyá dívímägi.

²² Oe Jerusalem in méesate’in t’owa háa oe Antioch napóe’in dínhanginpóe, hediho iwepiye Barnabas óesan.

²³⁻²⁴ Barnabas-á híwó’di sen namuu, hedi pín ta’gedi i’ Yä’dâa’i P’oewaahâa-á imáa, hedi ívíwo Jesus-ví’piye iwäyu. Hedi oe Antioch napówá ihaydi imû’ hânho híwó’di Jôesi Tádádí ovây’o’in, hediho nahíhchanpóe, hedi ovâytumakhe’an pín ta’gedi Nanbí Sedó Jesus-ádí dimúunídí. Báyéki t’owa Nanbí Sedó Jesus-ví’piye dívíts’anwäyu.

²⁵⁻²⁶ Ihaydáhá’ Barnabas-á Antioch iwedi oe Tarsus bú’ naná’ diwepiye namää Saul óenuuwä-ídí, hedi óeshaa ihaydi oe Antioch eepiyebá óemaa. Iwânho indá hedá in wé’gen

méesate⁷in t'owa-á wí paayo t'ähki dívíwé⁷ge⁷o⁷, hedi in wíjedi báyéki t'owa ovâyhá⁷an. Ee Antioch in Jesus-ví⁷piye dívíwäyunde⁷in páadé ovâyts'ankháyá⁷ “Christian” gin.

²⁷ Ihaydibá wên Jôesi Tádávi tukhe⁷min Jerusalem diwedi oe Antioch-piye dimää.

²⁸ Wí wêe in diwedi Agabus gin nakháwá⁷i⁷ iwínú, hedi in méesate⁷in t'owa ovâytu⁷an, “I⁷ Yä⁷dâa⁷i P'oewaahâadi naa dînhangin⁷ânnan dihaapuwa⁷gi⁷o⁷in wâhâä t'ähki.” Haa Agabus natú waa ta⁷gendi napoe Claudius natsondimuu ihaydi.

²⁹ Hediho in Antioch-win Jesus-ví⁷piye dívíwäyunde⁷in t'ähki dâywéhpêe⁷an háyú dínkodi ihay inbí chä⁷ dâywé⁷ge⁷amí⁷in, in tí⁷úuwin páadé⁷in oe Judea dithaa⁷inbí⁷wepiye ovâysaanídi.

³⁰ Hediho han díví⁷andi Barnabas-ádi Saul-ádi i⁷ chä⁷ ovân⁷an, hedi indá in Jerusalem méesate⁷in tsonninbí⁷wepiye dânho⁷.

12

In Jesus-ví⁷piye⁷ dívíwäyunde⁷in wíyá ovây⁷t'ôephadekannan

¹ Ihayháä han napoe⁷o iwáydi i⁷ nangewi tsondi Herod wên méesate⁷in t'owa ovâyjänäki⁷amídi⁷ natsonpoe.

² Hedá wá⁷ natsonpoe James wí tsijó phá⁷di óeháyjidi, i-á John-bí pá⁷dây ûnmuu.

³ Herod ûnhanginpoe háa i⁷annindi in Hudíyo ovâyhíhchannannin, hediho Peter wá⁷ óepankáyjidi natsonpoe. Gin i⁷an ná⁷i Hudíyoví shánki⁷eedi dinná⁷ dihaydi, “Oewáasepí⁷ pává koe shánki⁷eedi” gin dâytú⁷o⁷.

⁴ Peter óeyâ⁷di óepansóge, hedi tä⁷di sí (16) sundadodi óe⁷áyînmáa, jó⁷nängin díví⁷egó⁷o⁷. Iwedânho i⁷ Hudíyoví shánki⁷eedi Passover gin dâytú⁷o⁷ naphade ihaydi, Herod-di Peter óepiyekhây⁷máawân in t'owaví páadépiye ôntunjó⁷namídi.

⁵ Hebo wa⁷di Peter napannân dihaydi, in méesate⁷indi ihayda⁷ ônjúusu⁷o⁷ Jôesi Tádádi óekhäge⁷namídi.

Peter i⁷ pan tewhá iwedi óema⁷p'äünwhihisuu.

⁶ Khu⁷déedi naná, hedi wíyá tháwân hédénpiye Herod-di Peter óepiyekhây⁷máawân. Perer-á nakadénawhimuu wíje sundadoví jáagé, hedi handidi najó⁷k'óe. In wây-á wíje sundado-á oe pan tewhá já⁷wé⁷in phódi iwe da⁷áyînwîn.

⁷ Tsíkhagipí wí makówáwi t'ôepa⁷aa⁷i⁷ iwe nakwînu⁷dee, hedi pan tewhá íve nakohkeepoe. I⁷ makówási t'ôepa⁷a⁷idi Peter k'uuwoe eedi óewáda⁷andi óekhehshaa, hedi óetu⁷an, “Ówänäki⁷, óshaa.” Hedi i⁷ kadéna khóe eeje nawhimuu⁷i⁷ ûnwhihisuu.

⁸ Hedi Peter óetu⁷an, “Uví siba⁷áa-ádi uví anto-ádi óto⁷.” Hediho Peter han i⁷an. Hedáhá⁷ óetu⁷an, “Nää-á uví k'éwé⁷in to-á wá⁷ óto⁷, hedi naví tí⁷úugé unwóe⁷ää-í.”

⁹ Hediho Peter pan tewhá iwedi i-ádi napee, hebo wí⁷ûnhanginnáhpí háa i⁷ makówáwi t'ôepa⁷aa⁷i i⁷o⁷in ta⁷gendi napoe⁷o⁷in háa hádéewáy iví ánshaa iwe waagi ná⁷i háäwí imúnde⁷in.

¹⁰ Wêe sundado na⁷áyînwîn diwe daphade, hedá wíyá wêe-á, hedáhá⁷ in kwák'u phódi iwe dapówá, i⁷ bú⁷ p'óegé iwe nachá⁷nîn. In phódi wí⁷bo napikhu⁷dee. Hedi dapee, hedi wéhpêe p'ôe daphade, ihaydáhá⁷ i⁷ makówáwi t'ôepa⁷aa⁷i wáypiye napóedi Peter wí⁷bo óe⁷joe⁷an.

¹¹ Nää-á Peter ûnhanginpoe ná⁷i háäwí ta⁷gendi ûnpoe⁷in, ääda⁷ wínamuupí, hedi ginnân i⁷ánshaa⁷an: “Nábâa dînhanginná ta⁷gendi Nanbí Sedó Jôesi Tádá iví t'ôepa⁷aa⁷i isan naa Herod-ví mangedi hedá in Hudíyo t'owaví⁷wedá dîn⁷aywoenídi, hedânho háawên jänäki⁷in dikanda⁷in wídi⁷amípidí.”

¹² Ihaydáhá⁷ John Mark-ví jíyá Mary-ví⁷piye namää. Ee-á háyú-anho t'owa dívíjúusu⁷odi dikw'ó.

¹³ Napówá ihaydi in já⁷wé⁷in tehpaá phódi iwe ipópó⁷an, hedi wí tewhá t'ôe⁷i a⁷yú, Rhoda gin nakháwá⁷i namää imúunídi to-angú namuu.

14 Peter ihée'andi nat'oedi i' a'yú wese ûnhanginná to'wí namuu'in. Hânho nahihchanpóedi in phódi ihuu-ívi'wedi oe ívepiye i'ääts'ude in t'owa ovâyt'ôe'amídi, "Peter oe já'wé tehpaá phódi iwe nawin."

15 Indi óetu'an, "U-ân unbondoemuu." Hebo i' a'yú-á ihe'jidida' natû', "Háa wâytu'an waa ta'gennânkun namuu." Indi óetu'an, "Hádéewáy wí makówáwi t'ôepa'aa'i namuu, Peter óe'âyînmáa'i'."

16 Wa'di dívihí'máadibo Peter-á ihe'jidida' ipóp'o', hedi in phódi dâyhoo ihaydi to'wí namuu'in dâymû'di ovâyháa'an.

17 Peter imannan dituhâanídi, hedi ovâyt'ôe'an háa Nanbí Sedó Jôesi Táa iví makówáwi t'ôepa'aa'i' isan waa i' pan tewhá iwedi óepeeyé-ídi. Hedáhá' ovâytu'an, "James-á hedá in wé'gen tí'úuwín páadé'indá bint'ôe'an háa dînpóe'in." Hedi iwedi wíyá wáypiye namää.

18 Nahé'dénpóe ihaydi in sundado hânho dîntû'.

19 "Wáyo Peter?" gin dívítsika'máa. Herod natsonpóe dâynnuuwä-ídi, hebo wí'óeshaapí. Hediho Herod-di in áyí'nin ovâytsika'yan háa napóe'in, hedi in wídínhanginnáhpídi natsonpóe ovâyhâanú-ídi.

Ihaydáhá' Herod-dá Judea nange iwedi oe Caesarea bú'piye namää, hedi wí háyú thaa iwe iwóyí'.

I' tsondi Herod nachuu

20 Herod hânho nat'ay in t'owa Tyre-á Sidon-dá dithaa'inbí'piye. In t'owa ná'in wíje bú'win Herod-ví nange iwedi inbí húugi' dín'ää'ä, hedânho dívíwé'ge'an dívíhée'amídi, hedáhá' wên senä' iví'piye ovâysan. Indá Herod-ví tewhá ee p'ó'dédi' t'ôe'i-ádi dívík'ema'an, i-á Blastus gin nakháwä, hedi i' óetu'an Herod óedaa'amídi wíyá indádi wínat'ay-ípídi.

21 Herod wí thaa ovâyhée'amídi ide'man. Iví tsondiwi aa i'awe, hedáhá' i' tsondi púwédé eedi isóge, hedi thaa t'ähkí in t'owa ovâyhée'an.

22 Ihí'máa ihaydi in t'owa ginnân dívítuwínunde', "Jôesidân dîhí'máa waagibá nat'oet'óe, wí sendida' bá joe."

23 Wesebo Nanbí Sedó Jôesi Tádádi wí makówáwi t'ôepa'aa'i' óesan Herod óehay'amídi, hedi pubádi iví see ônk'oediho nachuu. Han ûnpóe idi in t'owa wí'ovâytu'anpídi Jôesi Tádáda'mân hay'i namuu'in.

24 Hewänbo báyéki t'owa Nanbí Sedó Jôesi Tádávi tun shánki wänbo dit'oe'o, hedá báyéki ônsígihónde'.

25 Ihayhääbá Barnabas-á Saul-ádi inbí t'ôe oe Jerusalem dänbowa, i' chá' in méesate'in tsonnin ovâymägiidi, hedi iwedi oe Antioch-piye dawáymää. John wá' indádi dänho', i-á Mark gin wá' nakháwä.

13

Barnabas-á Saul-á ovände'mandá ovânsan Jôesi Tádávi hí' t'owa ovâyt'ôe'amídi

1 Oe Antioch bú' iwe in wé'gen méesate'indádi wên Jôesi Tádávi tukhe'mindá hedá wên iví hí' ovâyhá'o'indá diji'. Ginnân dikháwä: Barnabas-á, Saul-á, Simeon-dá (i-á "Phéndi Sen" gin óetu'o'), Lucius-á (i-á Cyrene nange'i namuu), Manaen-dá (i-ádi hedá i' tsondi Herod-ádi wé'ge dasôe).

2 Wí thaa diwé'gekw'ó Nanbí Sedó Jôesi Tádá óe'a'ginmäänídi hedá dívíhaadä'amídi, hedi i' Yä'dâa'i P'oewaahâadi ovâytu'an, "Naadi Barnabas-á Saul-ádi dovände'man wí t'ôe hääwí dîn'amídi. Nää-á undá in wíjebá bînsôege-í han dän'amídi."

3 Hediho wíyá dívíhaadä'an, hedi in wíjevî'di dívímankw'ógiidi ovänjûusu'an, hedi ovânsan.

Barnabas-á Saul-á oe Cyprus daji'

4-5 Hedihō Barnabas-á Saul-ádí damää, i' Yä'dâa'i P'oewahâadi ovântu'an waa. John Mark wá' indádí naji' ovänkhäge'namídí. Oe Seleucia bú'piye dimää, iwedáhá' kophé iwedi wí p'ojâadi Cyprus gin dâytu'o' iwepiye dimää. Hedi Salamis bú'-á dipówá, hedi iwe Jôesi Tádáví tun in Hudíyoví méesate eeje ovâyt'ôe'o'.

6 In poje senä' ná'i p'ojâadi i'ge t'ähki diji', ihaydáhá' oe Paphos bú' dipówá. Iwe wí Hudíyo sen óemû', Bar-Jesus gin nakháwá'i' (Greek tundi "Elymas" gin nakháwá). I-á pínnándi namuu hedi natû' i-á Jôesi Tádáví tukhe'bi-ân namuu, hewänbo ihójomáa.

7 Ná'i sendá i' nangewi tsondi Sergius Paulus-ví k'ema ûnmuu. Sergius Paulus-á hânho há'i sen namuu, hedi Jôesi Tádáví hí' nat'ôeyanda'di Barnabas-á Saul-á ovântuhkánnan.

8 Hebo ná'i pínnándi nada' ovänkhâa'amídí, hedânho i' tsondi' óetumáa, "Wíwíwäyü-ípi háa wóetumáa'in."

9 Hedi Saul (näa Paul gin wá' óekháyä'de') i' Yä'dâa'i P'oewahâa pín ta'gedi imáa, hedi tsíhtáye Elymas óedamünde',

10 hedi óetu'an, "U-á Penísendiví ay-ân kavêe unmuu, u-á wí hójo'ida' unmuu, hääwí bi'o'i-á yä'dâapí'da' namuu, hääwí híwó'di namuu'i-á nâat'ay, u-á Jôesi Tádáví ta'ge'in p'ôe mânmäagi'amí'in unda'.

11 Näa-á ót'ôeyanbe, Nanbí Sedó Jôesi Tádádá wóetuhchänukhâyamáa, hedânho untsí't'aapúuwí, hedá ívíwo hay thaa i' than wänbo wí hýyää wänbo wínâamúunípi."

Paul ihí'bowa ihaydi wesebo Elymas-ví tsée iwe ûnkaadeedi t'ähki ûnkhunpóe, hedi oepiyá náäpiyá najidi wí to'wí óetuwämáa óepaamá've-ídí.

12 Háa Elymas ûnpóe'in i' tsondidi óemû' ihaydi Jôesi Tádáví tun iwäyü. I' hääwí Nanbí Sedó Jôesi Tádáví'gedi naháhpóe'i'di óeháa'an.

Paul-á Barnabas-á oe Antioch bú' Pisidia nange naná' diwe daji'

13 Paul-ádí iví k'ema'indádí Paphos-di kophé iwedi dimää, hedi oe Pamphylia nange iwe Perga bú' dipówá. Iwe John Mark-di Paul-á Barnabas-á ovänjoe'an hedáhá' i-á Jerusalem-piye nawáymää.

14 Perga iwedi in wíje damää, hedáhá' Antioch bú' oe Pisidia nange dapówá. Hedi kaykhanwówá thaa in Hudíyoví méesate'ay ee dats'ú Jôesi dân'a'ginmäänídí.

15 Wí to'wí wí häyü háa Moses ita'nan diwedi itunnan, hedá wíyá to'wí-á häyü-á in Jôesi Tádáví hân'oe'in tukhe'min dâyta'nan diwedá itunnan. Dântunkanbowa ihaydi in méesate p'ó'dédí'indi to'wí óetu'an Barnabas-á Saul-ádí ovântu'amídí, "Tí'úuwín páadé'in, ti wên tumakhe wänbo ná'in t'owa ovâymääní? Dada'dáho náa ovâyhée'amí."

16 Hedihō Paul iwínúdí imannan dívít'ôeyaanídí, hedi ginnân ovâytu'an:

"Un Israel t'owa, hedá un wé'gen t'owa Jôesi bîn'a'ginmä'indá, bít'ôeyanbe.

17 Na'in Israel t'owa Jôesi Tádáví'piye íwíwäyunde', hedi hân'oebo' i'dân nanbí thehtáy pahpá'in dînde'man, hedá oe Egypt nange dithaa ihaydi ovâykhäge'nan díví'âyt'owasôewé-ídí, tobá iwewín wídimuupí wänbo', hedáhá' iví kaydi hä'i nange iwedi ovâypiye.

18 Hedi jónántä paayo ahkon ni'ge diji' ihaydi ovây'áyíngi'an.

19 Hedi Jôesi Tádádí ovâykhäge'nan tsé ihay hääge'in t'owa ná'i nange Canaan gin dâytu'an diwe ovâyháanú-ídí, hedáhá' i'di in Israel t'owa Canaan ovâywíje.

20 Jónán tägintädáhá' p'ánántä (450) paayo óeho' ná'i t'ähki napúuwídí.

"Iwedáho Jôesi Tádádí ovâytsonninkw'óe'ó, iví tukhe'bi Samuel óesóge puwahay.

21 Hedi in t'owaqi Samuel óedaa'an wí kw'áye'i tsondi ovâysôege-ídí, i' wé'ge'i nange'in t'owa dín'ân waagibá, hedihō Jôesi Tádádí Saul ovâymägi, i-á Kish-ví ay ûnmuu, hedi in Benjamin-bí äy iwedi'i'báho namuu. Saul-á jónántä (40) paayo inbí kw'áye'i tsondi dínmuu.

22 Ihaydiho híwóhpi i'andi Jôesi Tádádí óejâa'an, hedi David óesóge inbí kw'áye'i tsondi dínmuunídí, i-á Jesse-ví ay ûnmuu. Jôesi Tádá natú, 'Naa dínhanginná David-ví ánskaa-á naví' waagibá ûnmuu'in, hedá i-á háäwí t'ähkí háa naa otú waa ikanhúuwí.'

23 Jôesi Tádá iví tun imägi David-ví thehtáy pahpá'ây iwedi wí na'ä'in ná'in Israel-win t'owa ovây'aywoenídí, hedi i-áho náä napówá, i-á Jesus-ânho namuu.

24 "Hewänbo wa'di Jesus iví t'ôe its'an'anjíbo', John i' p'ó'p'oekandi'di in Israel-win t'owa t'ähkí ovâytumáa, 'Unbí t'aywó'di binjoe'an, ihaydânho wâyp'ó'p'oe'amí.'

25 Hedi John iví t'ôe ibowakhây'o' ihaydi, ihayda' ovâytumáa, 'Ti naa-ân i' bîntsíkha'máa'i' omuu gin í'ánde'? Naa-á joe. Bít'ôeyanbe, naví shánkí tí'úugá wíyá to'wí napowagí'o, i-á naví shánkí itsonmáa'i' namuu. Naa ihay híwó'di wó'muupí iví anto wänbo dônp'äädí-ídí, ginnânho John natú.

26 "Tí'úuwín páadé'in, un Abraham-bí ây iwedi'in ímuu'indá hedá un wé'gen t'owa Jôesi Tádá bîn'a'ginmä'indá, undádí na'indádí Jôesi Tádádí ditu'an hádídí in t'owa ovây'aywonde'in.

27 Hewänbo in t'owa Jerusalem dithaa'in hedá inbí tsonnindá ta'gendi wídnhanginnáhpí to' Jesus namuu'in, hedá i' hí' Jôesi Tádáví tukhe'min Jesus-ví'gedi dâyta'nandi wídika'póya'pí. Tobá inbí méesate eeje kaykhanwówá thaa waa ná'i hí' dâytundo wänbo', híwó wídika'póya'pí. Hedânho ditú Jesus óeháyj'i' in ûnkây'ä', hediho háa in Jôesi Tádáví hân'oe'in tukhe'min dâyta'nann waa ta'gendi napóe.

28-29 Hääwí t'ähkí Jesus óe'andi Jôesi Tádáví ta'nin diwe ho nata'muu. Ná'in t'owadi Pilate óedaa'an natsonpúuwídí Jesus óeháyjídí, tobá wên t'aywó'nin wí'ônshaapí wänbo'. Hedi han óe'andá nachuudá in phé'win diwedi óewáve, hedá wí t'owápho ee óek'ú'.

30-31 "Hewänbo Jôesi Tádádí óewáywówápaa. Háyan wänbo wên t'owaví'piye Jesus ipikeeyan, indá dimuu in to'wên óeyuuhonnin Galilee iwedi Jerusalem iwéhay wa' nachuupídíbo'. Hedi ná'in t'owadá wé'gen t'owa ovâytumáa nawáywówápóe'in dâymú'.

32-33 "Hedi náä-á na'indá wá' ná'i' híwó'di tun wâyt'ôe'o': Jôesi Tádá nanbí hehäwi thehtáy pahpá'in iví tun imägi Jesus óewáywówápakhây máa'in, hedi háa ovâytu'an waa na'in inbí ây iwedi'in gimuu'ingí' i'an. In eedi'in Psalm diwebo háa Jôesi Tádádí Jesus óetu'an waa ginnân nata'muu:

Nää thaa dovâykeeyan naa uví Tádáho omuu'in.

34 Wíyá wáyge Jôesi Tádá gin wá' natú:

Naadi David dótu'an ta'gendi hânho híwó dókhây máa'in,

hedi un wá' hanbá wâykhamáa.

Hedi ná'i hí'-á ginnân natunda': Jesus-ví tú'-á wí'ünseejé-ípi gá óewáywówápakhây máadân, hedi há'to wíyá nachuu-í.

35 Hedânho David-di wây-á wéhpêe Psalm ita'nann diwe Jôesi Tádá gin óetu'an:

Uví yä'dâa'i ayví tú' wínaasijepäkhây máapí.

36 David-á wí'bo iví'gedi wí'ihí'máapí. Iví thaa wa' nawówáji' ihaydi háa Jôesi Tádádí óetu'an waa iví t'owagí' i'an, ihaydáhá' nachuu, hedi iví páadé kã'ä'in ovâykhã'kw'ódi iwébá óekhá'k'ú', hediho iví tú'ho ûnsije.

37 Hewänbo Jesus-ví tú'-á wí'ünsijepí, i-á i' Jôesi Tádádí óewáywówápaa'i namuu.

38-39 "Tí'úuwín páadé'in, naa oda' íkapóewí'in ná'in náä wâytuhkankhây máa'in: Háa Jesus i'annin namuudi unbí t'aywó'di wovây'owóje-í. Tobá i' tsontun Moses ita'nandi bîn'a'ginnamídí úvíkhäde wänbo', há'to unbí t'aywó'di wovâyjáa'amí, hewänbo Jesus-ví'piye úvíwâyundedáho wovâyjáa'amí-ákun.

40 Nää undá bí'âyíngi'an hedânho ná'in Jôesi Tádáví hí' iví tukhe'min dâyta'nannin wí'ünpúuwípídí:

41 Un ítú'in naví hí' wídnchá'muupí'in bít'ôeyan.

Unbí thaa eeje wí háäwí wâyupíwó'di namuu'i hânho hay'i namuudi naa dáykhamáa, hedi wí'úvíwâyukhây máapí tobá wí to'wídí wovâythayjo wänbo'.

Hediho wovâyhâa'ami, hewänbo wí'úvíwäyü-ípi, hedânho íchuuwí."

42 Paul ihí'bowá, hedi i-ádi Barnabas-ádi i' Hudíyoví méesate iwedi dapeemän dihaydi in t'owa dida'ji' owáy wíyá kaykhanwówá thaa ná'i hääwí dit'oe i'gedibá shánki ovâyhée'ami'in,

43 hedi dínwé'gek'ewe' dihaydi, báyéki in t'owa Paul-ádi Barnabas-ádi dimää, hedi in wíjedi ovâytumakhe'an Jôesi Tádávi sígísehkanä iwe dívíwäyuhúuwídi. Wáy wên ná'in t'owa-á Hudíyo dimuu, wáy-á wëndá Hudíyo dimuupí wänbo in Hudíyoví khuubá dâyhon.

44 Wíyá jáadi i' kaykhanwówá thaa naná' diwe, t'ähki waa in bú'win t'owa dívíwé'ge'an ná'i Jôesi Tádávi tun Paul-ádi Barnabas-ádi dânt'ôe'odi dit'oe-ídi.

45 In Hudíyoví p'ó'dédi'indi ná'in báyéki t'owa in wíjeví'piye dimändi ovâymú' ihaydi, ívíwo dithúupóe, hedi ovâytumáa Paul-ví hí'-á ta'gen wí'ünmuupí, hedá iví'gedá híwóhpi dívíhée'an.

46 Hebo Paul-ádi Barnabas-ádi khunwôeda'ginpídi'bo' ovâyhée'an. Ginnân datú: "Nakhây'ä' Jôesi Tádávi hí' un Hudíyo páadé wâyt'ôe'ami'in, hediho han än'an. Hebo bînjoegi'andi úvíkejo' undá in wówátsi nahándepí'in bînkáyji'in wí'ímuupí'in, hedânho náa na'indi wâyjoekankhâymáa, hedá in Hudíyo dimuupí'inbí'piye gamän,

47 gá Nanbí Sedó Jôesi Tádávi iví ta'nin diwe na'in ginnân dítu'andân: Naadi u' wíde'man wí ko waagi'ba unmuunídi,

in Hudíyo dimuupí'inbí'piye unmu-ídi,

in t'owa t'ähki náa oepáa k'aydi hádidi ovây'aywoení'in ovâytu'âamídi."

48 In Hudíyo dimuupí'in iwebá diji'in ná'i hí' dit'oeđi hânho dihíhchanpóe, hedi ditú, "Nanbí Sedó Jôesi Tádávi hí' híwó'di ünmuu." Hedi t'ähki in to'wên Jôesi Tádávi ovâyde'mannin ná'in wówátsi nahándepí'in dâykáyjidi iví'piye dívíwäyü.

49 Hedi shánki wänbo t'owa i' nange t'ähki dikw'ó'nin Nanbí Sedó Jôesi Tádávi tun dit'oemän.

50 Hewänbo in Hudíyodi in bú'win kwiyä' kodit'owa dimuu'in Jôesi Tádá óe'a'ginnin ovâyte'ya'nan, hedá in senä' kw'áye'in dimuu'in wá', hediho ná'indá Paul-á Barnabas-á ovänjänäki'an hedá inbí nan diwedi ovänkhepiye.

51 Hediho inbí anto iwedi dänna'jeepidi in t'owa ovâykeeyamídi kodi wídívi'anpí'in, hedáhá' ná'i wêe bú' Iconium eepiye damää.

52 Hedi in Antioch bú' dithaa'in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in hânho dihíhchanpóe, hedá pín ta'gedá i' Yä'dâa'i P'oewaahâa-á dâymáa.

14

Paul-ádi Barnabas-ádi Jôesi Tádávi tun oe Iconium bú' ovây't'ôe'o'

1 Háa Paul-á Barnabas-á oe Antioch dänpóe waabá oe Iconium wá' dänpóe. I' Hudíyoví méesate'ay ee dats'ú, hedi hânho híwó ovâyhée'andi báyéki t'owa Hudíyo dimuu'indá Hudíyo dimuupí'indá Jesus-ví'piye dívíwäyü.

2 Hewänbo wên Hudíyo inbí hí' dívíwäyundepí'indá wáy-á Hudíyo dimuupí'in ovâyte'ya'nan, hediho ná'in Hudíyo dimuupí'in in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'inbí'piye háa dichaa.

3 Hebo Paul-á Barnabas-á híwó hay jáadi iwebo dänwóyí', hedi khunwôeda'ginpídi'bo' Nanbí Sedó Jesus-ví'gedi dänhí'máa. Hedi i'dá ovänkaymägi pinnán t'ôe dän'amídi, hedânho in t'owa ovâykeeyamídi i' hí' iví sígísehkanä ünmuu i'gedá ta'gen namuu'in.

4 Hebo in t'owa i' bú'windá dit'oeđi handá' wídi'ánshaamuupí. Wëndá in Hudíyo-ádi dipóe, wëndá in wíje Jesus-ví t'ôekhuwa'indáda.

5 Hediho wên Hudíyo-ádi wên Hudíyo dimuupí'indádi in bú'win p'ó'dédi'in wóege díví'ánshaamägi ovänwä'amídi hedá ovänk'usäyü-ídi.

6-7 Hebo háa ovänkhâymáa'in Paul-á Barnabas-á dänhanginpóe, hedihó oe Lycaonia nangepiye dajân, hedí wíje bú' Lystra-á Derbe-á iwe hedá i'ge t'ähká Jôesi Tádáví híwó'di tun in t'owa ovâyt'ôekanhon.

Paul oe Lystra bú' óek'usäyu

8 Nă'i bú' Lystra iwe wí sen natsi'dee'ipî' na'än. Na'aypuýädibo ha'bi namuu, hedihó wáymûu wänbo wí'ijíyépí.

9 Paul ihí'máadí nă'i sendá nat'ôeyannän. Paul-dá ta'gebo óemû'di ûnhanginná i' sen in wäyu ûnhekhâapúuwídí imáa'in,

10 hedihó kaygi óetü'an, "Óta'gewínú." Hedí i' sen ichänuwínúdí natsi'dee.

11 In báyéki t'owa iwe diji'in háa Paul i'annin dâymû'di di'ánde wên wíje inbí jôesi damuu'in, hedihó kaygi ditú inbí tundi, "Wên jôesi damuu'in makówádí nanbí'wepiye dawân hedí na'in t'owa waaginbá dapaa."

12 Ditú Barnabas-á Zeus-ân namuu, hedí Paul-á Hermes gân óekháýă', gá Paul shánki ihí'máadân. *

13 Wí méesate hay'i oe bú'dí já'wé nak'óe, iwe in t'owa Zeus dâya'a'ginmä'. I' méesatewi owha' wên tôedo-á hedá póvi ophidé'i-á i' bú' tehpaá phódi iwepiye imaa, hedí i-ádi in t'owa-ádi in tôedo dâyt'aháanú-í'in dida' ovän'a'ginmäänídí.

14 Hebo Paul-á Barnabas-á háa in t'owa dívíkhâymáa'in dänhanginpóe ihaydi inbí k'éwé'in to dänwhée'an ovâykeeyamídí háa díví'o waa wí'ovänhí'anpí'in, hedá in t'owaví jáa dän'äät's'údedí dântuwínú,

15 "Háadan gin úví'o"? Na'indá t'owada' gamuu un waaginbá. Na'indá ga'ää Jôesi Tádáví híwó'di tun wâyt'ôe'amídí, hedânho nă'i háäwí nachä'muupî' úví'o'i bînjo'e'amídí, hedá i' nawówáji'i Jôesiví'piye úvíwäyü-ídá. I-ân makówá-á nandá mâap'oe-á hedá háäwí t'ähki eeje nakw'ó'di-á ikhíje.

16 Hedí tobá hân'oebo năa puwahay wáyje t'ähki'in t'owa háa díví'amí'in dida' waa Jôesi Tádádí ovâykanmägi wänbo',

17 thay'eedi ovâykeeyan háawi i' namuu'in hânho híwó ovây'andi. I'dân in kwan makówádí wovâyjemu, i'dibá háäwí i' nan diwedi napaa'i wovâypaye. I'dân koegi' wovâymä' hedá wíyá háäwí unbí pí'ná wovâyhíhchannamígí'-á," gin Paul-di ovâyty'an.

18 Hebo tobá t'ähki nă'i ovâytumáa wänbo', báyéki t'ôe dänpóe in t'owa ovâywóyí'nídí in tôedo wídâyt'aháanú-ípídí in ovän'a'ginmäänídí.

19 Ihaydibá wên Hudíyo Antioch bú'win hedá Iconium bú'windá dipówá, hedí Paul-á Barnabas-á ovântunsúumáadí in Lystra-win t'owa háa nă'in dipówá'in ditú waagida' dívíwäyu. Hedihó Paul óek'usäyu hedí óehay gin dichanpóedí ee bú'dí já'wépiye óewhaapiye.

20 Hewänbo wên Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in Paul-ví'wepiye di'ää, hedí wa'di iví'ge dibúuwín dihaydi iwínú, hedá wíyá i' bú' iwebá nawáyts'ú. Wíyá tháwándá i-ádi Barnabas-ádi oe Derbe bú'piye damää.

Paul-á Barnabas-á oe Antioch bú'piye dawáymää

21 Oe Derbe bú' Jôesi Tádáví híwó'di tun ovâyt'ôe'an, hedí báyéki t'owa Jesus-ví'piye dívíwäyu. Ihaydiho oe Lystra-á Iconium-dá i'gepiye hedá Pisidia nangewi bú' Antioch-piyá dawáymää.

22 Nă'i bú' eeje in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in ovâykhäge'nan shánki kay'indi dívíwäyü-ídí, hedá dântumakhe'an ta'gendi dívíwäyuhúuwí'in. Ovâyty'an, "T'ähki na'in äyt'ôephaadé-í'in gínpuuwí oe makówá gipówápídibo'."

* **14:12** In Lycaonia-win t'owa-á in wé'gen Greek t'owa waaginbá dimuudi báyéki jôesi dínkw'ó. I' shánki p'ó'dédí'-á "Zeus" gin óekháýände', hedá wí t'ôekhuwa'i-á "Hermes" gân nakháwä.

23 Hedí t'ähkí i' méesate eeje tsonnin ovâykw'ódi, hedáhá' dänjûusu'andá dänhaädá'andá t'ähkí in dívíwäyu'in ovâytu'an, "Nanbí Sedó Jôesi Tádádí wovâypahûuwí."

24 Nää-á Pisidia nange i'ge daphademää, hedá Pamphylia nange iwá dapówá.

25 Iwe in Perga bú'win t'owa Jôesi Tádáví tun ovây't'ôe'an, hedá iwedá wíyá wêe bú' Attalia-piye damää.

26 Iwedáhá' kophé iwedá i' wêe Antioch bú' iwepiye dawáymää. Iwedânho hân páadédi wáypiye damää hedí damääpídíbo in méesate iwe'in t'owadi ovânjûusu'an Jôesi Tádáví sígísehkanádi ovân'âyîngi'amídí, iví t'ôe dän'amídí. Hedí nää-á inbí t'ôe-á dänbowadi dawáy'ää.

27 Oe Antioch dapówá ihaydi t'ähkí in méesate'in t'owa ovâywé'ge'an, hedí ovâytu'an háa Jôesi Tádádí ovânkhäge'nannin i' t'ôe dän'andi t'ähkí, hedá ovâythayyan háa in Hudíyo dimuupí'in wá' Jôesi Tádádí ovâymägi'in dívíwäyyú-ídí.

28 Báyéki thaa oe Antioch in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'indádi dänwóyí'.

15

Oe Jerusalem in méesate'in tsonnin dínwé'gepóe

1 Wên senä' oe Antioch dipówá Judea nange iwedi, hedí indi in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in ovâyhá'o'. Gin ovâytu'an: "In Hudíyo waaginbá ik'ewetaamuupídá Moses natsonpóe waa, undá há'to' oe makówápiye ímú-í."

2 Paul-á Barnabas-á ívíwo wí'ovânhi'anpí háa in senä' dipówá'in ditû'nin, hedí indádi báyéki dívítuhkannan. Hedího Paul-á Barnabas-á hedá wây-á wên Antioch-win senä'dá ovâyde'man Jerusalem-piye dimú-ídí, iwe ovâyhée'amídí in Jesus-ví t'ôekhuwa'indá in méesate'in tsonnindádi ná'i hääwí napóe i'gedí.

3 Hedího ná'in senä' Antioch iwedi ovâysandi ná'in wíje nange Phoenicia-á Samaria-á i'ge diphade. Eeje in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in ovâytu'an hääwí t'ähkí háa in Hudíyo dimuupí'in dínpóe'in, inbi khuu dâyjoe'andi Jesus-ví'piye dívímägi. Hedí ná'i hí' dit'oedi hânho dihíhchanpóe.

4 Jerusalem bú' in senä' dipówá ihaydi, in méesate'in t'owa-ádi in Jesus-ví t'ôekhuwa'indádi hedá in méesate iwe'in tsonnindádi in ovâysígíhógi. Ihaydiho Paul-ádi Barnabas-ádi ovâytu'an t'ähkí i' hääwí Jôesi Tádádí ovâykhäge'nandi díví'amídí i'gedí.

5 Hebo wên Jesus-ví'piye dívíwäyunde'indá Pharisee t'owa-ân dimuu, hedí dívíwínúdí ginnân ditú, "In Hudíyo dimuupí'in t'owa-á dínkhây'ä' in Hudíyoví k'ewe taadi ovâytaa'amí'in, hedá wá' nakhây'ä' ovâytu'äämí'in t'ähkí i' tsontun Moses ita'nandi' dâya'ginnamí."

6 Hedího indádi in Jesus-ví t'ôekhuwa'indádi in méesate iwe'in tsonnindádi dívíwé'ge'an ná'i hääwí i'gedí dívíhée'amídí.

7 Híwó hayho dívíhée'an, ihaydiho Peter iwínúdí ovâytu'an, "Tí'ûuwín páadé'in, úhanginná hâyú hay paayo phade Jôesi Tádádí náa díde'mannin in Hudíyo dimuupí'in dovâyhée'amídí iví híwó'di tun dit'oe-ídí hedá i'piye dívíwäyyú-ídí.

8 Jôesi Tádá t'owa t'ähkíví ánskaa únhanginná, hedí na'in dínkeeyan i'dá in Hudíyo dimuupí'in wá' ovâysígíhógi'in i' Yä'dâa'i P'oweahâa ovâymägi. Na'in dímägi waabá in ovâymägi.

9 Hedá ikeeyan t'ähkí indádi na'indádi handa' dímáa'in, gá indi iví hí' ónwäyudi i'dá inbí t'aywó'di inbí pí'nádi ovâyjâa'andân.

10 Heháadanho náa un ída' Jôesi Tádá bînt'ayjaa'amí'in? Undá ítsonpoe'o in Hudíyo dimuupí'in Jesus-ví'piye dívíwäyu'in wên hääwên kây'in díví'amí'in, hewânbo háa bîntsonmää'indá na'in wígínkodipí iví'amídí, nanbí thehtáy pahpá'in wá' wânbo wídínkodipí. Wí hääwí khâa'i inbí t'ú'k'eegi bîn'í'k'úya' waagibá úví'o'. Ha'wâa wí'úví'amípí.

11 Na'indá ívíwäyunde Nanbí Sedó Jesus-ví sígísehkanä ûnmuudibo dîn'aywoenídí, hedá in Hudíyo dimuupí'in wá' handidibá ovây'aywoení."

12 Ihaydáhá' Barnabas-ádí Paul-ádí ovâyhée'an. In t'owa t'ähki diwé'gekw'ó'nin hânda' dikwodee ovânt'öeyandedi in wíjedi ovâytumáadí háa Jôesi Tádádí ovânkhäge'nannin t'ämäge'i pinnán t'öe dän'amídí in Hudíyo dimuupí'in t'owa-ádí daji' ihaydi.

13 Dänhí'bowa, ihaydáhá' James-dá ginnân ihée'an: "Tí'ûuwín páadé'in, nää-á naa-áhá' dînt'öeyan.

14 Simon Peter-di na'in dítu'an Jôesi Tádádí in Hudíyo dimuupí'in t'owa wá' ovây'âyîngimáa'in, hedí handidi dînkeeyan wên in diwedi ovâyhógi'in iví'in ûnmúunídí.

15 In Jôesi Tádáví tukhe'min hân'oebo hanbá dítu, hedí háa Nanbí Sedó Jôesi Tádá natú'in ginnân dâyta'nan:

16-18 'T' tsondi David-ví ây iwedi'inbí tsonkhuu dínhándí wí tewhá nakanu'i waagi'inbá dipóe,

hewänbo wáy wí thaa naa owáy'ä' hedá inbí tsonkhuu dovâywáymääni.

Háa dimú'de waagibá dovâywáykwohkhâymaa.

Naa han dâykâymaa hedânho t'ähki in wé'gen t'owa dida'ídí dítáa-í'in,

hâyú in Hudíyo dimuupí'in dovâyhógi'in naví'in dînmúunídí.

Ginho Nanbí Sedó Jôesi natú, i'dá hân'oe ná'i hääwí t'owa ovâyhangin'ânnan."

19 Hedá James gin wá' natú, "Nä'i hí' Jôesi Tádá natú'i namuudi, ginnân naa dînchanpoe'o: Wigínkhây'ähpi in Hudíyo dimuupí'in Jôesivi'piye dívíts'anwäyü'in âytu'âamí'in háawin kây'in dâ'y'amídí.

20 Han íví'amíwíwedi, âyta'namí ginnân âytu'âamídí: Wídâyk'o'ípi i' koegi' nakoekhâak'óe'i gá in wé'gen t'owa inbí jôesi dâymägidân, * hedá wíyá to'wíwí kwee-ádí háa sendádí wídíwíwho'kw'ôenípi, hedá in animâa ovâyk'éwhihánú'inbí pívi i' ûnp'oe napeepí'-á wídâyk'o'ípi, hedá i' ûnp'oe wänbo-á wídâyk'o'ípi. †

21 Gin naa otú' gá ná'i hääwí i'gedi Moses ita'nandân, hedí kaykhanwówá thaa waagi Hudíyoví méesate eeje báyékí paayo phade waabo ná'in Moses ita'nannin t'owa dâytundo', hedá iví hí'-á t'ähki bú' naná' deeje ônt'öe'o'."

In Hudíyo dimuupí'in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in wên ta'nin ovâysan

22 Hedího in Jesus-ví t'öekhuwa'indá in méesate'in tsonnindá hedá t'ähki in wé'gen méesate'indá ginnân dítu, "Wên senä' na'inbíwedibá dimuu'in âyde'mamí, hedí Antioch-piye âysaaní Paul-á Barnabas-á indádí." Hedího Silas-á Judas-á ovânké', ná'i Judas-áho Barsabbas gin wá' nakháwä. In méesate'in t'owadi ná'in senä' báyékí ovân'a'gin.

23 Hedí wên ta'nin indádí dâyho' ginnân nata'muu'in:

"Un Hudíyo ímuupí'in hebo nanbí tí'ûuwín páadé'in ímuu'in, un oe Antioch bú' hedá in nange Syria-á Cilicia-á íthaa'in, na'in Jesus-ví t'öekhuwa'indá hedá in méesate'in tsonnindá unbí tí'ûuwín páadé'in gimuu'indi wâysengitumáa.

24 Na'in gínhanginpóe wên t'owa nâwedi dimää'indi piháawi hääwí wovâytu'annin, hedího inbí hí' dînmuudi wí'úhanginnáhpí háa úví'amí'in, hedá t'ähki únbéedee. Hebo na'indá hä'in t'owa wí'âytu'anpí ha'wâa díví'amí'in.

25-26 Hedânho ívíwé'ge'an hedí âywéhpê'andi gitú híwó namúuní'in Paul-á Barnabas-á unbí'piye wâysaanídí. Indá senä' âysígí'in damuu, hedá dakhâymuu inbí wówátsi Nanbí

* 15:20 15:20 In Hudíyo dimuupí'in t'owa-á dâyhäwíkhíjé inbí jôesi dînmúunídí, hedí koegi'-ádí wíyá hääwí-ádí ná'i jôesivi'piye dâyhúja' dâ'y'a'ginmääni, hedáhá' i' koegi'ba dâykü'ch'áade' in t'owa dâyk'o'ídi. In Hudíyo dîchanpoe'o ná'i koegi' dâyk'oejá, in wé'gen t'owavi jôesi dâ'y'a'ginmä' waagibá díví'amí. † 15:20 In Hudíyo dínkhâak'óe ná'i pívi na'ûnp'oepeepí' dâyk'o'ídi, hedího in Jesus-ví t'öekhuwa'in wídida'pí in Hudíyo dimuu'in gí'bi pívi dâyk'o'í'in in Hudíyo dimuu'in wí'ovâyháachannamípidí.

Sedó Jesus Christ-gî' dänmäändí. Hedá wá' gitú híwó namúuní'in wây-á wên senä' âyde'mamídí indádí damú-ídí,

²⁷ hedího Judas-á Silas-á âysan. Háa ná'in ta'nin diwe âyta'nan waa indibo hanbá wovâythkankhâymáa.

²⁸⁻²⁹ I' Yä'dâa'i P'oewaahâa natú híwó wínamuupí'in wí hääwí kâyi wâytu'âamídí úví'amídí hedá na'in wá' hanbá gichaa. Hebo ná'i hí'-áho únkhây'ä' bîn'a'ginnamí'in: Wíwînk'o'ípí i' koegî' in wé'gen t'owa inbí jôesi dâymâgi'i', hedá wíwîn'ûnp'oek'o'ípí, hedá in animâa ovâyk'êwhihánú'inbí píví i' ûnp'oe napeepî' wíwînk'o'ípí, hedá wíyá to'wíwí kwee-ádí háa sendádí wí'úvíwho'kw'ôenípí. Ná'i hääwí wí'úví'anjíwí híwó únpúuwí. Sndgidího'."

³⁰ Hedího Judas-á Silas-á Barnabas-ä hada Paul-á Antioch-piye ovâysan. Dipówá ihaydî in méesate'in t'owa t'âhkí ovâywé'ge'an hedí in ta'nin ovâymagí.

³¹ In t'owa dâytunnan dihaydî hânho dihíhchanpóe in híwó'nin tumakhe dit'oedí.

³² Judas-ádí Silas-ádí Jôesi Tádáví tukhe'min damuudí in Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in báyéki ovâyhée'andi ovâytu'an kwee waa sen waa di'âanídí, hedí inbí hí'dí ovâykhäge'nan shánkí kay'indi dívíwâyü-ídí.

³³⁻³⁴ Ihay háyü thaa iwe da'an, ihaydáhá' datú Jerusalem-piye dawáymú-í'in, iwedibáho páadé ovânpunjôn. In Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in Antioch-'in dimuu'indi ovântu'an, "Jôesi Tádádí wovân'âyîngihûuwí hää p'óegé damändí," hedí damää.

³⁵ Hebo Paul-á Barnabas-ádí oe Antioch-bo dänwóyí'. Eewân indá hedá báyéki wây-á dikw'ó'nindádí Nanbí Sedó Jôesi Tádáví hí' in t'owa ovây't'ôe'o'.

Paul-ádí Barnabas-ádí dänwije

³⁶ Wí háyü thaa naphade ihaydî Paul-di Barnabas óetu'an, "Jaho gawáymú-í t'âhkí bú' eeje, hää Nanbí Sedó Jôesi Tádáví tun äntunphade eeje, hedá há'in méesate'in tí'úuwín páadé'in änmúuní, gånhanginpúuwídí tigú híwó'gí dimän."

³⁷ Barnabas-á nada' John Mark indádí bá dänhúuwí'in.

³⁸ Hebo Paul-á wínahíjepí. Ihe'jidída' natú' Mark-á indádí wí dänhúuwípí, gá oe Pamphylia nange diji' ihaydî ovânjoe'andân, hedí iwe Mark wíyá wínada'pí indádí in t'ôe i'amí'in.

³⁹ Hedí ívíwo dântuhkannandi dänwije. Barnabas-di Mark óekê' i-ádí damú-ídí, hedí kophé iwedi oe Cyprus-piye damää. Hewänbo Paul-dá Silas-á óede'man.

⁴⁰ In Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in dívíjûusu'an Jôesi Tádádí ovânsígi'âyînhûuwí'in, hedí damää.

⁴¹ In nange Syria-á Cilicia-á i'ge damää, hedí in méesate'in t'owa ovâykhäge'nan shánkí kay'indi dívíwâyü-ídí.

16

Paul-ádí Silas-ádí Timothy namää ovânkhäge'namídí

¹ Cilicia nange iwedi Paul-á Silas-á ná'i bú' Derbe-piye damää, hedá wíyá bú' Lystra-á. Iwe wí sen Timothy gin nakháwä'i' nathaa, i-á Jesus-ví'piye iwâyunde'i namuu. Iví jíyá Hudíyo-ân ûnmuu, hedí i' wá' Jesus-ví'piye iwâyü, hebo íví tádá-á Greek-ân ûnmuu.

² In Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in oe Lystra-á Iconium-dá dithaa'in ditú' Timothy-á híwó'dí sen namuu'in.

³ Paul nada' Timothy-di ovânyuuhûuwí'in, hewänbo páadé óeho' i' Hudíyoví k'ewe taadi óetaa'amídí, gá ee dimän ni'ge báyéki Hudíyo dithaadân, hedí indá t'âhkí dínhanginná Timothy-ví tádá Greek ûnmuu'in.

⁴ Iwáy bú' iwéngé dimän dihaydî in méesate'in t'owa ovâyhangin'ânnan háa in Jesus-ví t'ôekhuwa'indá hedá in méesate'in tsonnindá oe Jerusalem ditú'in, hedá ovâytu'an ná'i hí' dâya'a'ginnamí'in.

⁵ Hedi in méesate'in t'owa shánkí kay'indi dívíwäyü, hedá shánkí wänbo t'owa-á dívíwäyuhon.

Háa Paul oe Troas imû'in

⁶ Oe Asia i' Yä'dâa'i P'oewaahâadi Jôesi Tádáví hí' i'gedi wí'ovâyhí'mägipí, hediho in nange Phrygia-á Galatia-á i'ge diphade.

⁷ Oe Mysia nange nantaa dipówá ihaydi ná'i nange Bythinia ditsudeda', hewänbo i' Yä'dâa'i P'oewaahâadi ovâykhâa'an.

⁸ Hediho Mysia nange i'ge wá' daphade, hedi Troas bú' iwá dapówá.

⁹ I' khun Paul wí hääwí ûnkeepóedí imû' waagibá ûnpóe. Wí sen Macedonia-wi iví páadépiye nawindi kay'indi óeda'máa, "Nää Macedonia-piye óká've na'in díkhäge'namídí."

¹⁰ Hedi Paul ná'i ûnkeepóe i'gedi dítu'an dihaydi wesebo na'in ívíkhây'an Macedonia-piye gimú-ídí, gínhanginnândi ta'gendi Jôesi Tádá nada' iví híwó'di tun in t'owa iwe'in âyt'ôe'amí'in. *

Oe Philippi bú' Lydia-á Jesus-ví'piye iwäyü

¹¹ Troas-di kophé iwedi gimäädi i' p'ojâadi Samothrace-piye gipówá, hedá wíyá tháwändá iwedáhá' ná'i bú' Neapolis-piyá gimää.

¹² Iwe i' kophé iwedi giwá, hedi nangedibo oe Philippi-piye gimää. Philippi-á hay'i bú' namuu Macedonia nange iwe, hedi báyéki Rome-'in t'owa iwe dithaa. Háyü thaa iwebo ívíwóyí'.

¹³ I' kaykhanwówá thaa-á i' bú' tehpa phódi já'wépiye gipee, ihaydáhá' p'o'k'áygépiyá gimää, gá gichanpóedân in Hudíyo t'owa iwepiye dimää'ä dívíjüusu'amídí. Iwá wên kwiyá' diwé'gekw'ó, hedi nange ívíkw'ódi di áyhée'an.

¹⁴ Wí kwee in diwedi nakháwä Lydia gin. I-á Thyatira bú'wi-ân namuu, hedi i' aa pí tsáawä'i' ívíwo nachä'muu'i kuhcha'i namuu. I'dá Jôesi Tádá óe'a'ginmä', hedi Paul-ví hí' ônt'ôeyandedi Nanbí Sedó Jôesidi óekhäge'nán háa natú'in isígíkáyjídí.

¹⁵ Lydia-á hedá iví k'aygi'indá dívíwäyüdi ovây'p'ó'p'oe'an. Ihaydiho i'di na'in dítu'an, "Nää-á ûnhanginpóe naa ta'gendi Nanbí Sedóví'piye dáywâyunde'in. Hedáho naví tewhá eepiye bíká've, hedi iwebo úvíwóyí'ní." Hânho kay'indi dítumáadiho gimää.

Paul-á Silas-á ovänpansóge

¹⁶ Wí thaa ee dívíjüusu'o' ipiye gimän dihaydi, wí a'yúdí díjay. Ná'i a'yú-á wên t'owadi óekumä, hedi wí yä'dâapí' p'oewaahâadi óemáa. Ná'i p'oewaahâadi hää t'ähki hí' óetu'o' natúunídí háa t'owa dínpuwagí'o'in. Iví tsonnin háyü-anho dâychä'hónde' i' i'o'i'di.

¹⁷ Hedi Paul-á na'indá i' a'yú gínwóje'i'di ituwínunde' ginnân: "Ná'in senä'dá Jôesigí' dívít'ôemáa, i-á i' shánkí kw'áyewi namuu. Indá wovâytu'âamí hádídi wovây'aywoení'in."

¹⁸ Háyü thaa ginho i'o' Paul nat'ayjaapóe píhay, hediho ibéedí i' yä'dâapí' p'oewaahâa óetu'an, "Jesus Christ-di naa dínk'û' wíjôenídí, hä'i a'yúví'wedi ópeeve." Hedi i' p'oewaahâa wesebo ûnpee.

¹⁹ I' a'yúví tsonnin dínhanginná i' a'yúdí wíyá wí'ovâychä't'ankhây'máapí'in, hediho indi Paul-á Silas-á oványâ'di ovänkhóhkay'an i' bú'win p'ó'dédi'in dikw'ó' diwepiye i' bú' pinge,

²⁰ hedá ovâytu'an, "Ná'in Hudíyo senä'dá nanbí bú' iwe in t'owa ovây't'e'ya'do'.

²¹ Indá inbí khuu nanbí t'owa ovâyhá'o', hedi na'in gínkhâk'óe ná'in khuu âykáyjí'in háa ây'a'ginnamí'in, na'indá Rome t'owa gimuu'di."

²² Hediho in wé'gen t'owa iwe diji'indi Paul-á Silas-á oványâ', hedi in bú'win tsonnindi inbí aa ovänwhée'an, hedi ditsonpóe ovänwhäñí'in.

* **16:10** Luke náa indádí nají, i' to ná'i hääwí ita'nandí'.

23 Báyéki ovânwhädi ihaydáhá? ovânpansóge, hedi i? pan tewhá áyí?di óetu?an híwó ovân?áyingi?ámí?in.

24 Gin óetu?an dihaydi i?dá pan tewhá pinge ovânsóge, hedi ovânpó?t'ääk'û?

25 Khun pinudi häädi Paul-á Silas-á dänjûusu?o? hedá dänkha?wo? Jôesi Tádá óékú?daa?ámídi. In wé?gen pan dikw'ó?nindi ovânt'ôeyande?.

26 Ihaydi tsíkhagipi i? nan hânho na?a'yäpóe, hedi i? pan tewhá tepú wänbo na?a'yäpóe. Wesebo i? pan tewhá phódi nakhuudee, hedi i? kadéna in pan ovâywhi?kw'ódi?i dínwhisuudee.

27 I? pan tewhá áyí?di najósa?wo hedi i? pan tewhá phódi nakhu?undi imû?, hediho na?ân t'ähki in pan dishavepee?in, hediho iví tsijó phá? iwhahkê? hedi ipikhe?khâymaawän.

28 Hebo Paul ituwínú, “Wí?bo wíwiwá?ámípi. Na?indá t'ähki wa?di náäbo gikw'ôn.”

29 I? pan tewhá áyí?didi wí to?wí óetu?an, “Wên phakó dínma?,” hedi ônmaadi i? pan tewhá ee iwänäts'úde. Hânho nathathapoe?o nakhunwôeda?di, hedi wesebo Paul-ádi Silas-ádi inbí páadépiye idége?disóge.

30 Hedi iwínúdi oe já?wépiye ovânpiye hedi ovântu?an, “Navi sedó?in, hânnan dáy?ámí naa dín?aywoenídi?”

31 Indi óetu?an, “Nanbí Sedó Jesus-ví?piye bíwäyú, u-ádi uvi k'aygi?indádi, handidânho wovây?aywoení.”

32 Hedi Paul-ádi Silas-ádi Nanbí Sedó Jôesi Tádáví hí? i? pan áyí?di-á hedá t'ähki iví k'aygi?indá ovâytu?an,

33 hedi wese i? khun i? pan áyí?didi ovânho? ovân?owêedi-ídi ee datsa?an deeje, hedá wesebo-á i-á hedá in wé?gen iví k'aygi?indá ovâypp'ó?p'oe?an.

34 Hedáhá? Paul-á Silas-ádi iví tewhá eepiye ovânpiye hedá ovân húujôn. I-á iví k'aygi?indá t'ähki ívíwo dihíhchanpóe, náä-áho Jôesi Tádáví?piye dívíwäyüdi.

35 Wíyá tháwän hédéndi in bú?win tsonnindi wên áyí?nin senä? ovâysan i? pan áyí?di óetu?ámídi Paul-á Silas-á ovânma?p'äädi-í?in.

36 I? pan áyí?didi Paul óetu?an, “In bú?win tsonnindi naa dítu?an wänma?p'äädi-í?in. Náä-áho damú-í. Jôesi Tádáho wovân?áyingihúuwí.”

37 Hebo Paul-dá in áyí?nin senä? dipówá?in ovâytu?an, “Tobá wí t'aywó?di wí dínshaapi wänbo?, hedá tobá oe Rome gänkháwäta?k'óe wänbo?, in bú?win tsonnin ditsonpóe na?in dívíwähäni?in in t'owa t'ähki dímúuni iwe, hedáhá? dípansóge. Hedá náä-á kaadibo wápiye dísaaní?in dida?. Hebo há?to han dí?ámí. Já? ovâytu?an náwe wí?bo dí?ä-í hedi indán dípeemääni.”

38 Hediho in áyí?nin senä?di in bú?win tsonnin ovây t'ôe?an háa Paul natú?in. In wíje Rome-?in damuu?in in tsonnin dínhanginpóe ihaydi hânho dikhunwôeda?póe,

39 hediho i? pan tewhá eepiye dimää hedi kay?indi ovântu?an, “Dín?owójé undi.” Hedáhá? iwe di ovânpiye hedi ovândaa?an i? bú?dí dapee-í?in.

40 Hediho pan tewhá eedi dapeedi Lydia-ví?piye damää. Iwe in Jesus-ví?piye dívíwäyunde?in ovâykweweaaßenwaatu?andi ee bú?dí dapee.

17

Oe Thessalonica bú? Paul-á iví k'ema?indá ovây t'ôephadekannan

1 Paul-á Silas-á ná?in wíje bú? Amphipolis-á Apollonia-á i?ge daphade, ihaydáhá? Thessalonica bú? dapówá. Iwe wí Hudíyoví méesate?ay dínk'óe.

2 Hedi Paul i? Hudíyoví méesate eepiye namää, ihaydá? i?o waabá wähää namää wänbo?. Eewá poje jáadi kaykhanwówá thaa eeje Jôesi Tádáví ta?nin ovây tundo?, hedi i-ádi indádi dívíhée?an itunnan ni?gedi.

³ Haa Jôesi Tádávi ta'nin natunda'in ovâythayyan, hedá ovâykeeyan ná'in ta'nin ta'gendi natû'nin i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí it'ôephadekhây máadáhá' nachuwagi'o, hebo wíyá nawáywówápuwagi'o. Hedá ovâytu'an wá', "Ná'i Jesus, iví'gedi naadi wâytumáa'i', i-ân i' namuu Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí."

⁴ Wên Hudíyo iwe diji'indá hedá báyéki Hudíyo dimuupí'in Jôesi Tádá dâya'a'ginmä'indá, hedá báyéki p'ó'dédí'in kwiya' wá', indá dívíwäyü ta'gen namuu'in haa Paul natû'nin, hedí Paul-ádí Silas-ádí dívíwón.

⁵ Hewänbo in wé'gen Hudíyo-á dithúupóe báyéki t'owa dívíwäyüdi, hedího wên senä' dichä'muupí'in häädi waa ee bú' pinge dívíkwinumáa'in ovâyhógidáhá' báyéki wáy-á t'owa ovâywé'ge'an, hedí ovâyte'ya'nandi ee bú' t'ähki dínwänpitú. Ihaydáhá' in Hudíyo-ádí in senä'dádí wí sen Jason gin nakháwä'ivi tewhá eepiye dimää, i-á Jesus-ví'piye iwâyunde'i namuu, hedí in phódi ónthâni'in dívíkhääde'. Paul-á Silas-á ovântuwámáa oe já'wé ovânpeeyé-ídí in t'owaví páadépiye.

⁶ Hebo in wíje wí'ovânshaapí, hedího in senä'di ovâypiye Jason-dá hedá in wé'gen Jesus-ví'piye dívíwäyunde'indádí. Khóhkaydi in bú' tsonninbí'piye ovâyho', hedí dívítuwínúndedi ditû', "Ná'in senä'di wáhää dimää wänbo t'owa ovâyte'ya'do', hedí náä-á náäwá dipówá.

⁷ Hedí ná'i Jason-dá ovâysígíhógi. T'ähki ná'in t'owa i' tsondi Caesar-ví tsonnun dâya'a'ginhánúnde'. Ditû' wí to'wí Jesus gin nakháwä'ivi i' kodi tsondi namuu."

⁸ Hedího in t'owa t'ähki hedá in bú'win tsonnindá dit'oe ihaydi dit'ayyaapóe.

⁹ Ihaydiho in tsonnindi Jason-dá in i-ádí diji'indádí ovâychä'wá'âakannan ovâyma'p'äädi-ídí.

Oe Berea bú' báyéki t'owa Jesus-ví'piye dívíwäyü

¹⁰ Wesebo i' khun in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'indi Paul-á Barnabas-á wíyá bú'piye ovânsan, Berea gin dâytü'o'i'. Iwe dapówá ihaydi i' Hudíyoví méesate'ay eepiye damää.

¹¹ In t'owa iwe'indá in Thessalonica-winbí shánkí dikhâymuu ovânt'ôeyaanídí. Haa datú'in dit'ôeyanda', hedí thamuwaaagi Jôesi Tádávi ta'nin dâytundo' dínhanginpúuwídi tigúba haa ovâytu'an waa ta'gen namuu'in.

¹² Báyéki t'owa inbí hi' ovânwäyü, in diwedi wên p'ó'dédí'in Greek senä'dá kwiya'dá diji'.

¹³ Hewänbo wên Thessalonica-win Hudíyo dínhanginpóe Paul-dá Jôesi Tádávi hí' oe Berea wá' ovâyte'óe'o', hedího iwepiye dimäädi báyéki t'owa hânho ovâyte'ya'nan.

¹⁴ Wesebo in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'indi Paul oe mâap'oe k'ágyépiye óesan, hebo Silas-á Timothy-á Berea-bo dänwóyí'.

¹⁵ Wên t'owa-ádí Paul namää, hedí indi Athens bú'piye óeho'. Iwe i'di ovâytu'an oe Berea-piye diwáymú-i'in, Silas-á Timothy-ádí ovântu'âamídí häädi dänkodi ihaydi iví'piye da'ää-i'in. Hedího han díví'an.

Paul-di in Athens-'in t'owa ovâyhée'an

¹⁶ Wa'di Paul-di Silas-á Timothy-á oe Athens ovântsíka'máadíbo kodi wínachanpóepí imúndedi báyéki hääwí dínkw'ó'di' in t'owa dâykhíjédí inbí jôesi dínmuu waa dâychäa'i'.

¹⁷ Hedího in Hudíyoví méesate'ay ee báyéki ovâyhée'an Hudíyo-á Hudíyo dimuupí'indá, to'wên Jôesi Tádá dâya'a'ginmä'in. Hedá wá' thamuwaa-á bú' pinge dâyhääwíku'ch'áade' iwe in to'wên diphademännindá ovâyhée'o'.

¹⁸ Hedá wëndá senä' wá' iwe diji', indá in Epicurean t'owa-á Stoic t'owa-á inbí háhkan dínmuu'in dívíhá'o'. * Ná'in senä' Paul-ádí dívítuhkandodi wên ditsikapóe, "Hännan ná'i hähsó'yó natunji'?" Hedá wëndá ditú, "Hädéewáy pi'wên t'owaví jôesiví'gedí

* **17:18** In Epicureans dívíwäyunde' i' shánkí híwó'di hääwí in t'owagi' namuu dihíhchaanídí náä oepáa k'aydi. In Stoics-á diháhkanji' ta'gendi gihíhchaanídí wíngkhây'áhpí hääwí wänbo gida'i-in hedíháa wáydi wänbo wíghaytaachaani'pí.

ihí'máa." Gin ditû' gá Paul-di Jesus-ví'gedi ovâyt'ôe'odân, hedi ovâytumáa nachuu'in hedá nawáywówápóe'indá.

19 Hediho in tunjowa'ví'piye óeho', ee okú eedi Areopagus gin dâytu'o'i', hedi óetu'an, "Na'indá gihangin'ânda' ná'i ts'aabi' hääwí i'gedi u'di t'owa ovâyhá'o'i'. Ti na'in dít'ôe'amí i'gedi?

20 Báyékí hääwí näwe bihée'andi wémûu wänbo wígit'oepí, hedânho háa natunda'in gínhanginnáani'in gida'."

21 (In Athens-windádí hedá in já'wé'in t'owa iwe dithaa'indádí häädi wänbo t'ähki hääwí wänbo ts'aabi' namuu i'gedida' dívíhí'máa hedá dit'oe'o. Hedânkun han óetu'an Paul.)

22 Hediho Paul in tunjowa'ví páadépiye iwínú hedi ovâytu'an, "Un Athens-'in t'owa, naadi wâyúmunde' un báyékí únääwíkw'ó'nin bín'a'ginmä'in.

23 Unbí bú' i'ge ojidi wáyjé unbí jôesi bín'a'ginmä'i dómû', hedá wá' wí antâa-á dómû', iwe bínääwíkw'óe'ó i' bín'a'ginmä'igí', hedi eedi gin nata'muu: Wí jôesigi' ná'i antâa âypaa, tobá i' âytaapí wänbo'. Ná'i mađi bín'a'ginmä' tobá bîntaapí wänbo', hediho nää-á iví'gedá naadá wâyt'ôekankhâymáa.

24 "I-á Jôesi Tádá namuu, i-á ná'i nan oepáa-á hedá i' hääwí t'ähki iwe nakw'ó'di-á ikhíjé, hedi i-á oe makówa-á nää nangá shánki natsonji'. Hedânkun i' méesate t'owa dâykw'ódi eejeda'mân wínathaapí.

25 Hediho t'owavi'wedi khäge' wänbo wí'üntáypí, gá hääwí wänbo t'owa dâypa'i wí'üntáypídân. I'dânkun t'owa t'ähki inbí wówátsi-á inbí hâa-á hedá hääwí dántáy'i t'ähká ovâymä'.

26 Jôesi Tádádí wêe sen ikhíjé, hedi iwediho t'ähki nange'in t'owa dipuyä nää oepáa k'aydi t'ähki dívíthaayé-ídi. Hewänbo in dipuyäpidíbo' Jôesi Tádá i'ánshaa'an häädi hedá wéngé dívíthaayé-í'in.

27 Jôesi Tádádí in t'owa ovâykhíjé indi óenuuwä-ídi, hedi hádeebá óeshaa-í óetuwämäadi. Hewänbo ta'gendi na'in t'owavi'wedi kayi' wínajihpí, wêeví'wedi wänbo-á joe.

28 Jôesi Tádá namuudânkun na'in giwówáji', hedá iví'a'yänmäa, hedá t'owa-á gimuu. Wáy wên unbí ta'kannin wänbo ditú, 'Na'in wänbo iví ây gimuu.'

29 Hediho Jôesi Tádávi'ây gimuuđi wíginkhây'ähpí gi'âani'in i-á wí hääwí waagi'ba namuu'in t'owa i'gedi diwänpi'ánshaapóedi inbí mandibo dâypaa'i' óedodi háa kwák'u ts'ä'i'di háa k'uudi.

30 Jôesiví'gedi t'owa híwó wídika'póya'pí ihaydi, i'di wí'ovâytu'anpí ihaydiho naná ovâytuhchäänú-í'in, hewänbo nää t'owa t'ähki wéngé t'ähki diji'in ovâytumáa inbí t'aywó'di dâyjoe'amídi wí'ovâytuhchäänú-ípídi,

31 gá owáy wí thaa ide'mandi' naná' diwe ovâyta'gekeekw'ôení t'ähki t'owa háa híwó háa híwóhpí díví'annin, hedi wí senho óesóge gin ovâytu'amídi, hedi ná'i sen óewáywówápaadi thay'eedi dínkeeyan óesóge'in" gin Paul-di ovâytu'an.

32 Wí to'wí nachuu'i nawáywówápóe i'gedi dit'oe ihaydi, wên dip'âajidi t'ämäge Paul óetumáa, hewänbo wây-á wéndá ditú, "Owáy wíyá häädi ná'i bihée'andi' wíyá git'oe-í'in gida'."

33 Hedi Paul iwediho namää.

34 Wên senä' iví hí' ónwäyudi i-ádi dívíwón. Wí sen in diwedi Dionysius gin nakháwä, i-á Areopagus-wi tunjowa' diwedi'i'ba namuu. Wí kwee wá' iwäyü, Damaris gin nakháwä'i'. Hedá wáy wây-á t'owa iwe diji'in wá' dívíwäyü.

18

Paul-di Jôesi Tádávi' híwó'di tun oe Corinth bú' ovâyt'ôe'an

¹ Ná'i naphade ihaydi Paul Athens-di namää, hedi Corinth bú' napówa.

² Iwe wí Hudíyo sen Aquila gin nakháwǎ'í' óets'antaa, i-á oe Pontus nange na'aypuyä. Iví kwijó Priscilla-ádí Italy nange wǎhǎädi dats'anpówá, gá i' Rome-wi tsondi p'ó'dédí' Claudius-di t'ǎhkí in Hudíyo oe Rome-di ovâykhepiyedân.

³ Paul-á ná'in wíje'inbí'piye namää hedi indádí iwóyí'. I-ádí indádí te'aapa'in dimuudi wé'ge dívít'óe'an.

⁴ Kaykhanwówá thaa eeje Hudíyoví méesate'ay eepiye Paul namää'ä, hedi kay'indi ovâyhée'o'. Ikhǎäde Hudíyo dimuu'in hedá Hudíyo dimuupí'indá iví hí' ónsígí'amídí.

⁵ Silas-ádí Timothy-ádí Macedonia-di dapówá ihaydiho Paul wíyá wí'ite'aapaapí, hebo thaa t'ǎhkí Jôesi Tádáví hí' in t'owa ovâyt'óe'o', hedi thay'eedi in Hudíyo ovâyhá'o' Jesus-áho namuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí.

⁶ Hewänbo wí'ónsígí'anpídí iví'piye dit'ayjaapóe, hedá híwóhpí'da' iví'gedí dívíhée'an. Hediho iví aa iwedi ina'jeepídi ovâykeeyamídí ovâyjoekankhâymáa'in. Ovâytü'an, "Jôesi Tádáví'wedí ípedeedá, unbí'innân únmuu, naa wídínchǎänú-ípi. Nää iwedi páadépiye in Hudíyo dimuupí'innân ná'i hí' dovâyt'óekankhâymáa."

⁷ Hediho ovâyjoe'andi wí sen Justus gin nakháwǎ'í'iwí'piye namää. Justus-á i Hudíyoví méesate'ay nú' nathaa, hedi Jôesi Tádá báyékí óe'a'gin.

⁸ I' Hudíyo méesate p'ó'dédí' nakháwǎ Crispus gin. I-ádí iví k'aygi'indádí t'ǎhkí Nanbí Sedó Jesus-ví'piye dívíwäyu, hedá báyékí wâ-á ná'in Corinth-win t'owa wá' Jôesi Tádáví tun dit'oedi dívíwäyüdáhá' ovâyp'ó'p'oe'an.

⁹ Wí khun Paul-di Nanbí Sedó Jesus óemû' waagibá ûnpóe, hedi Paul óetu'an, "Wí'unkhunwóeda'ípi ovâyt'óe'â'amídí naví'gedí, wíwíwóyí'nípi.

¹⁰ Naadi wí'áyîngimáa, hediho wí to'wídí wóeyâ'dá há'to wóewa'amí, gá nää bú' báyékí t'owa naví'in dînpúuwí'in dithaadân."

¹¹ Hediho Paul wí paayodá pingé ee bú' iwóyí' Jôesi Tádáví hí' ovâyhá'o'dí.

¹² Oe Achaia nange wǎhǎä Gallio óep'ó'dédí'sóge ihayhǎädi bá, in Hudíyo dívíwé'ge'andi Paul ûnkenmäa, hedi oe tunjó wháagépiye óeho'dí Gallio óetu'an,

¹³ "Ná'i sendá t'owa ovâyhá'o' Jôesi Tádá piháa óe'a'ginmäänídí, nanbí khuu gínmuu waagá yoe."

¹⁴ Paul ihí'khâymáawän hebo Gallio-di in Hudíyo ovâytü'an, "Ná'i sen wên háawin t'aywó'nin hediháa wên háawin wǎhphade yä'dâapí'in namuu'in i'andáho', ihaydânho híwó namúuní naa dáytsíkha'amí unbí t'ehpíde tun iví'piye wâyt'óeyaanídí.

¹⁵ Hewänbo nää úwíwänpítuhänbo wáy wí tun namuu i'gedí, wáy wí kháwǎ namuu i'gedá, hedá unbí khuu i'gedá. Hedáho unnânho únpikhây'ä' ná'i hǎäwí bînkodí'amí'in. Naa wó'da'pí otúuní'in gi'bi hǎäwí háa híwó'dí háa híwóhpí' namuu'in."

¹⁶ Gin Gallio-di ovâytü'an dihaydi i' tunjó wháagé iwedi ovâykhepiye.

¹⁷ Ihaydi in t'owadi ná'i Hudíyoví méesate p'ó'dédí' óeyâ', i-á Sosthenes gin nakháwǎ, hedi Gallio-ví páadépiyebo óewhá', hewänbo háa díví'o'indi Gallio wí'óe'áyîngimägipi.

Paul oe Antioch bú'piye nawáymää

¹⁸ Paul oe Corinth bú'bo wíyá háyü thaa iwóyí', hedáhá' in wé'gen Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in ovâyjoe'andi i-ádí Priscilla-ádí hedá Priscilla-ví sen Aquila-ádí oe Cenchrea bú'piye dimää. Cenchrea iwe Paul óek'owa, t'owa ovâykeeyamídí i'annin háa Jôesi Tádáví'piye iví tun imägi waa. * Iwedáhá' kophé iwedá oe Syria nangepiyá dimän.

¹⁹ Hebo iwe dipówápídíbo' oe Ephesus bú'piye dimää, hedi Aquila-ádí Priscilla-ádí ee bú'bo dänwóyí'. Paul-dá ovänjoe'andi in Hudíyoví méesate'ay eepiyá namää, hedi iwe in Hudíyo-ádí báyékí ihée'an.

²⁰ Wëndi óedaa'an báyékí thaa indádí iwóyí'nídí, hewänbo Paul wínahíjepí.

* **18:18** Wáyjédi in Hudíyo senä' inbí tun dívímä' Jôesigi' dívít'óe'amídí, hedi inbí phó dáysóemä' inbí t'óe dáybowa píhay.

21 Ovâysengitu[?]andi ovâytu[?]an, “Jôesi Tádá natúdáho naa wíyá unbí[?]piye owáy[?]äá-í.” Hedí iwedi kophé iwedi namää.

22 Oe Caesarea bú[?] napówá, iwedáhá[?] oe Jerusalem-piye namää in iwe[?]in méesate[?]in t'owa ovâysengitu[?]ámídí. Iwedáhá[?] oe Antioch-piyá namää.

23 Iwáy wăhăă báyéki[?] thaa na[?]ân, hedí iwedi oe Galatia nange i[?]ge t'ăhkí hedá Phrygia nange i[?]gá namää in Jesus-ví[?]piye dívíwâyunde[?]in ovâykhăge[?]namídí shánkí kay[?]indi dívíwăâyú-ídí.

Apollos-di Jôesi Tádáví híwó[?]di hí[?] oe Ephesus-á Corinth-á ovâyt[?]ôe[?]an

24 Ihayhăădibá wí Hudíyo sen Alexandria bú[?] iwe na[?]aypuyă[?]i[?] Apollos gin nakhăwă[?]i[?] oe Ephesus-bá napówá. Nă[?]i sendá nahí[?]magan, hedá Jôesi Tádáví ta[?]nindá híwó[?]dá ôntaa.

25 I-á Nanbí Sedó Jesus-ví[?] kuu i[?]gedi ûnhanginná, hedího pín ta[?]gedi wây-á t'owa i[?]gedi ovâyhí[?]máa, hedá áyíngidá Jesus-ví[?]gedi ovâyhá[?]o[?], tobá John i[?] p'ó[?]p'oe[?]kandiví hăhkan ní[?]gedidă[?] ûnhanginnân wănbo[?].

26 Khunwôeda[?]ginpídíbo[?] in Hudíyoví méesate[?]ay ee Apollos-di ovâyhée[?]an. Priscilla-ádi Aquila-ádi dat[?]oe ihaydi inbí[?]piye óeho[?], hedí Jôesi Tádáví kuu shánkí thay[?]eedi ônthayyan.

27 Hedáhá[?] Apollos-á Achaia nangepiye napunda[?], hedí in Jesus-ví[?]piye dívíwâyunde[?]indi óetu[?]an híwó namuu[?]in namú-ídí, hedího indi in Achaia-win Jesus-ví[?]inbá ûnmuu[?]in ovâyta[?]nan Apollos óesígíkáyí[?]in. Apollos-á oe Achaia napówá ihaydi báyéki[?] ovâykhăge[?]nan in to[?]wên Jôesi Tádáví sígísehkană ûnmuudi Jesus-ví[?]piye dívíwâyú[?]in.

28 Iví tun ûnkay, hedí in t'owa t'ăhkíví páadépiye in Hudíyo ovâytu[?]an piháa dívíwâyunde[?]in, hedí Jôesi Tádáví ta[?]nin ovâytundodi ovâythayyan Jesus-á namuu i[?] to[?]wí Jôesi Tádádí óesóge[?]i[?] t'owa ovây[?]aywoenídí.

19

Oe Ephesus bú[?] Paul-di Jesus-ví[?]gedi ovâyhée[?]an

1 Wa[?]di Apollos oe Corinth bú[?] wáy nají[?] ihaydi, Paul i[?] nange i[?]gedi na[?]ăădi Ephesus bú[?] napówá, hedí wên t'owa John i[?] p'ó[?]p'oe[?]kandiví hí[?] ônwăyú[?]in ovây[?]mú[?].

2 Paul-di ovâytsika[?]yan, “Ti nă[?]i Yă[?]dăa[?]i P'oe[?]waahăă bínkê[?] úvíwâyú ihaydi?” Indi óetu[?]an, “Na[?]in wíginhanginnáhpí wí Yă[?]dăa[?]i P'oe[?]waahăă wănbo nají[?]in.”

3 Paul-di ovâytsika[?]yan, “Háadan handi wovăyp'ó[?]p'oe[?]an?” Indi óetu[?]an, “Gá John i[?] p'ó[?]p'oe[?]kandiví hăhkan âwăyudân.”

4 Paul-di ovâytu[?]an, “John-di in t'owa ovăyp'ó[?]p'oe[?]an gá inbí t'aywó[?]di dăy[?]joe[?]andân, hedí ovâytumáa, ‘Naví tí[?]úugé wí napowagí[?]o[?]iví[?]piye úvíwăâyú-í. Hedí hă[?]i-á Jesus-ân namuu.”

5 Paul-ví hí[?] dit[?]oe ihaydi ovăyp'ó[?]p'oe[?]an dăy[?]keeyamídí Nanbí Sedó Jesus-ví[?]piye dívíwâyú[?]in.

6 Hedí Paul iví[?]di imank'ú[?]di i[?] Yă[?]dăa[?]i P'oe[?]waahăă dínwân, hedí wíyá pi[?]wí tundi dívíhí[?]máa, hedá Jôesi Tádáví tukhe[?]min waabá dívíhée[?]an.

7 Mađi tă[?]di wíje senă[?] iwe diji[?].

8 Poje p'óe t'ăhkí Paul in Hudíyoví méesate eepiye namää[?]ă, hedí khunwôeda[?]ginpídíbo[?] in t'owa ovâyhí[?]máa. Ovâythayjo[?] Jesus-ân namuu i[?] to[?]wí Jôesi Tádádí óesóge[?]i[?] t'owa ovây[?]aywoenídí, hedí ikhăăde[?] iví hí[?] ônsígí[?]amídí.

9 Hebo wáy wên dívíp'ôhkây[?]andi wídívíwâyupí, hedá Jesus-ví[?] p'ôe i[?]gedá híwóhpí-á in iwe dikw'ó[?]nin ovâyhée[?]an. Hedânho Paul-di nă[?]in ovâyjoe[?]andi in Jesus-ví[?]piye dívíwâyunde[?]in i-ádi ovâyho[?], hedí wí tewhá eepiye dimăă, wí sen Tyrannus gin nakhăwă[?]i[?]di t'owa ovâyhá[?]o[?] iwe. Iwá Paul-di thamuwaagi Jôesi Tádáví hí[?] ovâythayjo[?].

10 Wíje paayo t'ähkí Paul gin i'an, hedí handídi in t'owa Asia iwéngé dithaa'in Na'inbí Sedó Jesus-ví'gedí dit'oe, Hudíyo dimuu'indádí Hudíyo dimuupí'indádí.

Sceva-ví e'nûn dida' in yä'dâapí'in p'oewaahâa ovaykhehpeeyé-i'in

11-12 Jôesi Tádádí Paul óekhäge'nán pinnán t'ôe i'amídí, gi'bi hääwí in t'owa wémûu wänbo dâymû'pí', hedího aa'ây hääwí dedantâa hääwí itäge'i' in dihaykw'ó'ninbí'piye ovâyo', hedí dihekháapóe, hedá yä'dâapí'in p'oewaahâa-á in t'owa ovâymáa'in dínpee.

13 Ihayhäábá wên Hudíyo wá' wéngé t'ähkí dívíjýénde ná'in yä'dâapí'in p'oewaahâa t'owaví'wedí ovâykhehpeeyé-ídí. Nää-á indá dívíkhääde hanbá díví'amídí Jesus-ví kháwä ônkháyä'dedí. Ginnân ovâytmáa in p'oewaahâa: "Ná'i Jesus-ví kháwä dônkháyä'de', iví'gedí Paul-di in t'owa ovâyt'ôe'o', hedího naadi wítsonmáa nääbo ópeeve ná'i t'owaví'wedí."

14 Wí Hudíyo owha' p'ó'dédí' Sceva gin nakháwä'i tsé ihay e'nûn gin díví'o'in ûnk'w'ó.

15 Hewänbo han ditú ihaydi, i' yä'dâapí' p'oewaahâadi ovâytu'an, "Jesus dótaa, hedá to'wí Paul namuu'indá dínhanginná. Hebo undá — to'innan ímuu?"

16 Hedí i' sen i' yä'dâapí' p'oewaahâadi óemáa'i'dí ovâytsaachänudi hânho ovâymahpúu ovây't'an píhay, hedí aawhéé buugi'nin diwahkanmuu'in i' tewhá iwedí dishavepee.

17 In Ephesus bú' dithaa'in Hudíyo-á Hudíyo dimuupí'indá dínhanginpóe háa dínpóe'in, hedího dikhunwôeda'póe, hedí ditú' Nanbí Sedó Jesus hânho hay'i namuu'in.

18 Hedí báyéki in Jesus-ví'piye dívíwäyü'in Paul-ví'we dipówá, hedí dívít'aywó'dihäätsi'andá dâykeekw'ódi háa dívítsiyekanhonnin.

19 Wáy wên dichugekanhá'indá inbí chuge háhkan ta'di dâykán, hedí dâypahánú in t'owa t'ähkí dâymúunídí. I' ta'di háyü nachä'muu'in dâymaapaa ihaydi p'ánántä maapaasôn (50,000) kwäk'u ts'ä'i chä' napóe.

20 Handídiho shánkí wänbo t'owa Nanbí Sedó Jôesi Tádáví hí' dit'oe'o hedá i'piyá dívíwäyunde'.

Háa Paul nakanda' waa

21 Ná'i hääwí napóe'i naphade ihaydi, Paul i'ánshaamägi namú-ídí oe Macedonia nangepiye hedá Achaia nangepiyá hedáhá' oe Jerusalem bú'piyá. Natú, "Owáy eepiye omää ihaydáhá' dínkhây'ä' oe Rome-piye wá' omú-i'in."

22 Oe Macedonia-piye wíje iví khäge'nin isan, Timothy-á Erastus-á damuu, hebo i-á shánkí háy tähkí oe Asia nangebo iwóyí'.

Demetrius-di in t'owa ovâyt'e'ya'nán hedânho híwóhpí díví'amídí

23 Ihayhäädi oe Ephesus báyéki t'owa dit'ayyaapóe in Jesus-ví p'ôe i'ge dimänninbí'wepiye.

24 Wí sen Demetrius gin nakháwä'i' iwe na'än, i-á kwäk'u ts'ä'i'dí ihääwípa'i namuu, hedí méesate hí'índi ipa', ná'i méesate-á i' kwee Diana dâya'ginmä' iwe'i méesate hay'i waagibá nakeet'óe'i'. Demetrius-á hedá in wé'gen i-ádí dívít'ôemáa'indá híwó hay chä' dínst'úya' inbí t'ôe iwedí.

25 Hedího Demetrius-di iví t'ôe'in hedá wáy-á wéndá ha'bi t'ôebá díví'o'indá ovâywé'ge'an, hedí ovâytu'an, "K'ema'in, únhanginná báyéki chä' nanbí t'ôe iwedí gínst'úya'nin.

26 Unbo bînmû' hedá í't'oe háa ná'i sen Paul ikanhonnin. I' natú' in jôesi t'owa dâypa'in dâya'ginmäänídí ta'gennin jôesi wídimuupí, hedí wí'gíngí náä Ephesus-á hedá ná'i Asia nange t'ähká t'owa iví hí' ovâywäyukannan, hedá iví hí' ûnmuudi báyéki t'owa Diana-ví'wedí dívíjâa'an.

27 Hádée nanbí t'ôe i'gedí t'owa híwóhpí díví'ánshaa'amí'in napúuwí. Hedá iwedá mađi wá' napúuwí t'owa di'âanı'in i' hay'i kwee Diana i' to'wí na'índi äy'a'ginmä'iví méesate wí'únchä'muupí'in. Hedá tobáháa t'ähkí t'owa náä Asia-windádí hedá in wé'gen

hãwéngé t'ähki dithaa'indádi nää óe'a'ginmä' wänbo', mađi nää iweđi páadépiye di'ãani hay'i wínamuupí'in."

28 In t'owa háa Demetrius natú'in dit'oe ihayđi hânho dit'ayyaapóe, heđi dívítuwínunde gin, "Diana nää Ephesus-wi namuu'i báyéki hay'i namuu."

29 Heđi shánki báyéki t'owa diwé'gepóe, heđi dívít'ehtuwínunde', heđi wên wíje senä' oványâ'đi ovánkhóhkay'an oe bú' pingé t'owa dívíwé'ge'o' iwepiye. In senä'dá Gaius-á Aristarchus-á gin dakháwã, indá Macedonia nangewin damuu, heđi Paul-ádi wéngé t'ähki dänjýende'.

30 Paul in t'owa dikw'ó' diwepiye natsudeda' ovâyhée'amíđi, hewänbo in Jesus-vi'piye dívíwäyunde'indi óekhã'an.

31 Heđá wên Asia-wín p'ó'déđi'in senä' Paul-vi k'ema'in ûnmuu'indi Paul ônt'ôesan óetu'ãamíđi in t'owavi páadépiye wí'ikeehúuwí'ín.

32 In t'owa t'ähki wé'ge shánki dínthkwintû'. Wênho wên háawên dívítuwínunde', heđá wây-á shánki piháa wänbo-á. Wên háyúhayđida' t'owa dínhanginná háadí diwé'gepóe'in.

33 Heđi in Hudíyodi wí sen Alexander gin nakháwã'i' oe páadépiye óewínúđi óetu'an háa natúuní'in. Heđiho Alexander imannan in t'owa dívít'ôeyaaníđi. Nada' in t'owa ovâytu'ãamí'in in Hudíyo wí'ovâyhíwóhpíchãänú-ípíđi ná'i napuwamän ni'gedi.

34 Hebo Alexander-á Hudíyo namuu'in in t'owa dínhanginpóe ihayđi t'ähkiđibo mađi wíje ôeda t'ähki shánki kaygi wänbo dívítuwínunde', "Nã'i Ephesus-winbí Diana hânho hay'i namuu" gin.

35 T'ôediwän i' bú'wi ta'kandiđi hãnda' ovâykannan in t'owa, heđi ovâytu'an, "Un Ephesus-win ímuu'in, t'ähki t'owa wéngé t'ähki dikw'ó'nin dínhanginnáhpí'an na'in Ephesus bú'win t'owa ná'i hay'i Diana-vi méesate ûnmuu'i'ây'áyngimáa'in, heđá i' k'uu Diana waagibá ûnchã'i' oe makówáđi ûnke't'á'di-á wá'ây'a'gindo'.

36 Tóebo wúnkodipí natúuníđi ná'i háäwí ta'gen wínamuupí'in. Heđânho ánpí íkwo'ní, heđi wíyá háawên wí'úví'amípi híwó úví'ánshaapíđibo'.

37 Undi ná'in wíje senä' náäpiye bînmaa tobá háäwí wänbo méesate iweđi wíđãnsã'manpí wänbo', heđiháa nanbí Dianaây'a'ginmä'iví'gedi háawin t'aywó'nin wídatúhpí wänbo'.

38 Heđiho Demetrius-ádi in i-ádi dívít'ôemáa'indádi wí to'wí ônt'e'p'êede-í'in dida'dá, dínkhây'ã' óetsondiwekáani'in. In tsonnin dívíwé'gekw'óe'ó t'owa ovâytonjó'namíđi, heđi in t'owavi t'ehpide tun ovây't'ôeyande'.

39 Hebo wíyá háäwí i'gedi íhéeda'dá, heđân úntsíkhakanpoe'o in bú'win p'ó'déđi'indi in t'owa t'ähki ovâywé'ge'an píhay.

40 Nã'i gin otú, gá mađi in Rome-wín tsonnin ditúuníđân un nãwewin t'owa unbí p'ó'déđi'indádibo úvipihãnmáa'in. Háa nää thaa napóe waa wínakhây'ãhpí napúuwí'in, heđi tóebo wí'únkodipí ovâytu'ãamíđi háadí un t'owa úvít'aywé'ge'andi."

41 Heđi han natú ihayđi ovâytu'an t'ähkiđibo' inbí'piye dimú-í'in.

20

Paul-á ivi k'ema'indádi oe Macedonia-piye heđá Greece-piyá dimää

1 T'ähki hãnda' napóe ihayđi Paul-di in Jesus-vi'piye dívíwäyunde'in ovâywé'ge'an, heđi ovâytu'an kwee waa sen waa di'ã'be-íđi. Heđáhá' ovâysengitú'andi ovâyjoe'an oe Macedonia nangepiye namú-íđi.

2 Ee Macedonia iwéngé t'ähki ijýendede in dívíwäyunde'in iwe dikw'ó'nin wá' hanbá ovâyhée'an, heđáhá' oe Greece-piyá namää.

3 Iwáy wãhãã poje p'óe na'ãn. Ihaydáhá' ikhây'an oe Syria nangepiye kophé iweđi namú-íđi, hewänbo ûnhanginpóe in Hudíyo óeháyji i'gedi dívíhí'máadí, heđiho ivi ánshaa i'egó'andi oe Macedonia nange i'ge nawáymaa.

4 Nă'in senä' i-ádí dimää: Sopater oe Berea bú'wi', i-á Pyrrhus-ví e'nú ûnmuu; Aristarchus-á hedá Secundus-á oe Thessalonica bú'win damuu'indá; Gaius oe Derbe bú'wi-á; Tychicus-ádí Trophimus-ádí oe Asia nangewindá; hedá Timothy-á.

5-6 Nă'in senä' oe Troas bú'piye dipáadémää, hedí Paul-ádí naa-ádí oe Philippi bú'bo änwóyí', in Hudíyoví shánkí'eedi dínphade píhay, nă'i shánkí'eedi dâytı'ó' "Owáaseepí' Pává Dâyk'o'i Thaa" gin. * Ihaydá iwedá kophé iwedi gamää, hedí p'ánú thaa naphade ihaydi oe Troas gapówá, in wé'gendi na'in dít síkha'máa iwe, hedí wí jáadi iwe gikw'ó.

Oe Troas i' e'nú Eutychus nachuudi óewáywówápa

7 Dumingu iwe ívíwé'ge'an i' méesa buwá âyk'o'ídí, hedí Paul-di díhí'máa. Khunpinu puwahaydi ihée'an gá wíyá tháwán iwedi ijâakankhâymáadân.

8 T'âhkídíbo oe wha'k'ay íve giwé'gekw'ó, hedí báyékí naphakókohsaa.

9 Wí e'nú Eutychus gin nakháwá'i nawháphódikhuchá' deedi na'ân, hedí hânho najôeda'puwamân Paul thaa t'âhkí ihí'máadi. Téegîndi najókhândi, na'ân diwedi oe já'wépiye najóke't'á, hedí óedaygi'an dihaydi chu'i óeshaa.

10 Paul wha'k'aydi nawá, hedí idége'disógedi i' e'nú óeba'aakê', hedí ovâytı'an, "Ívíwo'gi wí'ítaachanpúuwípi. Nă'i-á năa nawówámuu."

11 Hedího wíyá oe wha'k'aypiye napee, hedí indáđí ipáváhávedí ihúuyan, hedá shánkí ovâyhé'e'an nathay píhay. Ihaydá ovâyjoe'an.

12 I' e'nú íví'piye indi wówá'i óeho', hedí báyékí dihíhchan.

Paul oe Miletus bú'piye namää

13-14 Paul-di ho dítı'an kophé iwedi gipáadémú-í oe Assos bú'piye i' âytsíkha'amídí, hebo i-á nangedíbo namú-í hedí iwe i' wá' i' kophé itokhâymáa. Hedího han íví'an, hedáhá' Assos iwedá Mitylene bú'piyá gimää.

15 Iwedá wa'di kophé iwedi Chios-piye gimää, i-á p'ojâadi namuu, hedá wíyá tháwándá wíyá p'ojâadi Samos-á gipówá. Oe Trogyllium bú' ívíwóyí', hedá wíyá tháwándá oe Miletus bú' gipówá.

16 Paul i'ânshaamägi oe Ephesus wí'iwóyí'nípídí, báyékí thaa oe Asia nange i'ge wínyêenípídí. I-á nawó'on oe Jerusalem napóewídí híwó' dihaydibo', in Hudíyoví shánkí'eedi thaa Pentecost gin dâytı'ó dínnáhpídíbo', hádêeho ûnkodídi.

Paul-di in Ephesus bú'in méesate'in p'ó'déđi'in ovâytumakhe'an

17 Wa'di Miletus wáy naji' ihaydibo', oe Ephesus bú'piye it'ôesan, in méesate'in tsonnin ovâytı'amídí íví'piye di'ä-ídí.

18 In dipówá ihaydi ovâytı'an, "Un t'âhkí únhanginná háawi sen omuu'in i' páadé'i thaa Asia opówá ihaydi waabo năa puwahay.

19 Naa Nanbí Sedó Jesus-gí' dâyt'ôe'andi wídáypitegendepí. Hăyân wânbo dáysíhtäa in t'owaví'gedi o'âyîngipóedí. Báyékí t'ôephade dínpówá in Hudíyodi dí'annin namuudi.

20 Un únhanginná naa wídáywóyí'pí'in háawí wânbo úntáy'i wâytı'odi wâykhäge'namídí, hedá íwé'gekw'ó' deejá unbí wháagé i'gá wâyhá'o'.

21 Kay'indi naadi wâytı'an wí'gín Hudíyo-á Hudíyo ímuupí'indá unbí t'aywó'di bînjo'e'amí'in hedá Jôesi Tádávi'piye úvíbé-e'í'indá, hedá Nanbí Sedó Jesus Christ-ví'piye úvíwäyü-í.

22 "Năa-á Jerusalem-piye omân, ginho i' Yă'dâa'i P'owəəhâadi dítı'andi. Naa wídînhanginnáhpí háa owáy wăhăä dínpuwagi'o'in, hewânbo nă'indáho dínhanginná:

23 Năa bú' i'ge ots'ú eeje t'âhkí, i' Yă'dâa'i P'owəəhâadi dínthayyan ta'gendi dípansogekhâymáa'in hedá dont'ôephadekhâymáa'indá.

24 Hewânbo háa dínpóe wânbo háäbo wídînmuupí, tobáháa díháyjí háa owówápee-í wânbo'. Naa owänpida' dóboewá-í'in in t'ôe Nanbí Sedó Jesus-di dítı'an dó'amí'in. Hedí

* 20:5-6 Luke wíyá Paul-ádí naji'.

ná'in t'ôe-á ginnân namuu: I' híwó'di tun Jôesi Tádávi sígísehkanä i'gedi pín ta'gedi in t'owa dovâyt'ôe'amí.

²⁵ “Undádí naa oji? Jôesi Tádávi khuu i'gedi wâyt'ôe'odi. Hewänbo nää dînhanginná wêedi wänbo un diwedi há'to wíyá dímúuní'in.

²⁶ Hedânho nää-á naadi ta'gendi wâytu'âamí ná'in: Wí to'wí Jôesi Tádávi'wedi napedeedáho', tóebo wí'ûnkodipi naa dînchâänú-ídi,

²⁷ gá wó'khunwôeda'pidân wâytu'âamídi háawí t'âhki Jôesi Tádá ikhâymáa'in.

²⁸ Wí'bo bípi'áyíngi'an, hedá t'âhki há'in t'owa Jôesi Tádávi'in únmuu'indá bin'áyíngi'an, wí k'úwá áyí'di' iví k'úwá i'áyí'do waagibá. I' Yä'dâa'i P'oewaahâadi un wovâytsonninkw'ódi, wên k'úwá áyí'nin waaginbá ímúunídi. In t'owa Jôesi Tádávi méesate eee'in dimuu'in iví'in únmuu, ingí' iví ay imägiđi iví ûnp'oe ich'âanídi.

²⁹ Naa dînhanginná owáy naadi wâyjoe'an dihaydáho', wây-á wên t'owa unbí'ye dipowagí'o, wên t'ayjaa'in khunjó in k'úwá dâyhâanú-ídi di'ä'ä'ä waagibá,

³⁰ hedi wáy wên unbí jâa diji'indi wänbo in Jesus-ví'piye dívíwäyu'in ovâyhójo'amí, indádí dâypuhkannamídi.

³¹ Hedânho bí'áyíngi'an ha'min t'owadi, hedá wí'ún'ôede-ípi naadi poje paayo t'âhki khü-á thaa-á wâyhá'annin, hedá un ímuudiho naví tsí'p'oe donch'áa.

³² “Nää wâytumáa, Jôesi Tádávi wovây'áyíngi'amí hedá wovâysígísehkanä'o'in wovâyhangin'ânamí. I' ûnkodi wovâykhäge'namídi kay'in ípaa-ídi hedânho shánki iví'piye úvíwäyü-ídi, hedá wá' ûnkodi i' kâ'ä'ä únmuu'i wovâydenkw'ódi'i wovâymääní'in. Hedá to'wên t'âhki i'đi ovâyde'mannin wá' ná'i híwó'di háawíba diyämu-i.

³³ Wíyá to'wívi chä'dá aa-á naagi' wó'da'pi.

³⁴ Naví mandi dáyt'ôe'andi i' dîntáy'i donhógi, hedá hanbá in to'wên naa-ádi diji'in dîntáy'i wá' ingí' dovâyhógi. Un t'âhki ná'in únhanginná.

³⁵ Naa háadi wänbo t'âhki ha'wâa dáyan wâykeeyamídi háa únkhây'ä'in úví'amí'in. Hânho úvíkhä-í to'wên dîntáy'in bînkhäge'namídi. Wí'ún'ôede-ípi ná'i tun Nanbí Sedó Jesus-ân wí'bo natú'in: “To'wí imä'i-á shánki nahíhchan to'wí ihónde'iví'wedi.”

³⁶ Paul ihí'bowa ihaydi idége'disóge hedi t'âhki in wé'gendádi dívíjûusu'an.

³⁷ T'âhkiđibo hânho dívísihtäadi Paul óeba'aakê' hedi hânho óesígísegitu'an.

³⁸ Dik'áykhaápóe i'đi ovâytu'andi, “Undi wíyá há'to dímúuní” gin. Hedáhá' t'âhkiđibo na'indádí i' kophé iwepiye dimää dísegitu'âamídi.

21

Paul Jerusalem-piye namää

¹ Na'indi in t'owa âyjoe'an dihaydi i' p'ojâadi Cos gin dâytu'o' iwepiye ta'gebo gimää. Wíyá tháwän oe p'ojâadi Rhodes gin dâytu'o' iwepiye gimää, iwedáhá' oe Patara bú'piyá.

² Iwe wíyá kophé oe Phoenicia nangepiye namändi na'än, hedi ívítógiđi iwedi gimää.

³ Cyprus p'ojâadi nanbí yä'mängéđi nak'óe, hedi i' giphademändi âymû'. Iwedá oe Syria nangepiye gimää, hedi Tyre bú' gipówá. Wí hé iwepiye dâyhondi' dâydaykhâymáa.

⁴ Wa' gin díví'odi wên Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in âynuwa, hedi âyshaadi wí jâadi indádí ívíwóyí'. Indi Paul óetu'an Jerusalem-piye wínamú-ípi gin, gá i' Yä'dâa'i P'oewaahâadi ovâytu'andân háa ûnpuwagí'o'in.

⁵ Na'in kophépiye wíyá gimú-ídi napóe ihaydi, t'âhki in senä' inbí kwiyá' hedá inbí áyyäá wóegé oe bú' já'wépiye dípaho', hedi mâap'oe kíngéwi okhá' deedi ívídege'dikw'ódiđi ívíjûusu'an.

⁶ Ívisengituhkanbowa ihaydi na'in gimännin i' kophé iwe ívítógi, hedi in Tyre-windá dívíweeho'.

⁷ Tyre iwedi gimää hedi oe Ptolmais bú' gipówá. In Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in iwe dithaa'in âysengitu'an, hedi wí thaa indádí ívíwóyí'.

8 Wíyá tháwän iwedi gipee, hedi oe Caesarea bú' gipówá. Wí sen Philip gin nakháwä'ívi'piye gimää, i-á Jôesi Tádávi híwó'di tun ovâyt'ôe'o'i namuu, hedi i-áđi ívíwóyí'. I-á wêe namuu in tsédí diji'in senä' diwedi, in oe Jerusalem ovâyde'mannin in Jesus-ví t'ôekhuwa'in ovâykhâge'namídí.

9 Philip-á jónu a'yûn khóhtsaapi'in ûnkw'ó, indá Jôesi Tádávi tukhe'minnân ûnmuu.

10 Hâyú thaa iwe gikw'ôn dihaydi wí sen Agabus gin nakháwä'i' oe Judea nangedi napówá. I-á wá' Jôesi Tádávi tukhe'bibá namuu.

11 I' sen nanbí'piye na'ää, hedi Paul-ví ba'áa ônkê'di wí'bo iví ândádí iví mandádí ipiwhi'an, hedi natú, "I' Yä'dâa'i P'oewahâa natú, ginbá in Jerusalem-win Hudíyodi óewhikhâymâa to'wí ná'in ba'áa iví'in ûnmuu'i', hedá in Hudíyo dimuupí'inbí mange óekánkhâymâa."

12 Ná'in git'oe ihaydi in wé'gen t'owa-áđi kay'indi Paul âytumâa oe Jerusalem-piye wínamú-ípi gin.

13 Hebo Paul natú, "Hânnan úví'o'? Háadan íséjei'? Háadan dik'áykháa'o'? Naa okhâymuu t'owadi díwhi'amídíđá'ba joe, okhâymuu wá' oe Jerusalem Nanbí Sedó Jesus-gí' ochuu-íđí."

14 Wígínkodípi áyhíjekannamídí, hediho giwänpitú, "Háa Nanbí Sedó Jôesi Tádá natú waa napúuwí," hedi wíyá wí'âytu'anpí.

15 Wíyá hâyú thaa naphade ihaydi nanbí hääwí âykhây'an hedi Jerusalem-piye gimää.

16 Wên Caesarea-win Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in na'indádí dimää. Oe Jerusalem gipówáđi Mnason-bí tewhá eepiye dího' iwe gikwonídí. Ná'i sendá Cyprus-wi namuu, hedi wí in páadé'in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'inbí'wedí'i'ba namuu.

Paul-di James-á in méesate'in tsonnindá ovâytu'an háa ûnpóe'in

17 In Jerusalem-win Jesus-ví'piye dívíwäyunde'indi híhchandi dísigíhógi.

18 Wíyá tháwän Paul-áđi na'indádí James-ví'piye gipuwämää. T'ähki in méesate'in tsonnin wá' iwe dikw'ó.

19 Paul-di ovâysengitu'an, hedáhá' t'ähki háa napóe waabá ovâytu'an, háa Jôesi Tádáđi in Hudíyo dimuupí'in ovây'an waa in t'ôe Paul i'annin namuudi.

20 Ovâyt'ôe'andi dit'oe ihaydi Jôesi Tádá kw'áayébo dâymâa.

Hedáhá' Paul-á óetu'an, "Tí'ûu páadé'i', úhanginná báyekí maapaasôn in Hudíyo wá' Jesus-ví'piye dívíwäyümägi'in, hedi indá i' tsonnun Moses ita'nan deepiye hânho dívíkay'o'.

21 Ná'in Hudíyo uví'gedi ginnân ovâytu'an: U'di t'ähki Hudíyo in Hudíyo dimuupí'inbí nange eeje dithaa'in ovâyhá'o' Moses-ví hí' dâya'a'ginnamípi'in, hedá inbí áyyä in Hudíyoví k'ewe taadi wí'ovâytaa'amípi'in, hedá in Hudíyoví kuu-á wíđây'âyîngi'amípi'indá.

22 Ná'in Hudíyo dimuu'in Jesus-ví'piye dívíwäyü'in ta'gendi dínhanginpúuwí u náwe unpówá'in. Hediho ívítsika'yan háa gínkhây'ä' íví'amí'in.

23 Gá ginnân: U-á ná'in wítuhkankhâymâa'in ó'an. Nanbí jáa jónu senä' diji', inbí tun Jôesi Tádá dâymägi'in háa igi' dívíkhâymâa'in.

24 Indádí ópûn, hedi háa ditú waa dívíbowa'in dâykeeyan dihaydi, u-á háa díví'o waa hanbá bi'amí, hedá ingi' ovâywá'âa-í t'ähki ovâyk'owé-íđí. * Gin bi'andáho t'ähki t'owa dínhanginnáan ná'i Moses-ví tsonnun mân'a'gindo'in, hediho hääwí uví'gedi ditú'di-á ta'gen wínamuupí'in.

25 Hewänbo in Hudíyo dimuupí'in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in na'indi âyta'nan âytú'âamídí ná'in na'in âywéhpê'annin: Wíđâyk'o'ípi i' koegi' in wé'gen t'owa inbí jôesi

* 21:24 Wa' in senä' ovâyk'owapíđibo dínkhây'ä' wên animâa dâykuumä-í'in dâyhâanú-íđi Jôesi Tádá óemääníđi.

dâymägi'i?, † hedá wíðây'ûnp'oek'o'ípi, hedá in animâa ovâyk'éwhihánú'inbí píví i' ûnp'oe napeepí' wá' wíðâyk'o'ípi, hedá wíyá to'wíví kwee-áđí háa sendáđí wíđívíwho'kw'ôenípi."

²⁶ Hedího Paul-di in jónu senä' i-áđí ovâyho', hedí wíyá tháwán indáđí háa dínkhây'ä' waa díví'an inbí khuu dâý'a'ginnamíđí, hedí i' méesate hay'i ee dits'ú in owha' ovâytu'âamíđí háyú thaa ovâyhúuwí'in ná'i t'ähkí dâýboewá-íđí. Ihayđânho dâýk'úwákhanugi'o wí'íngí' Jôesi Tádá óemääníđí.

Paul i' méesate hay'i iwe óepankê'

²⁷ Hedí i' jáađi naphademän dihayđi wên Hudíyo Asia-windi Paul ee méesate hay'i iwe óemû', hedí indi in t'owa iwáyge díji'in Paul-ví'piye ovây't'ayjaa'andáhá' óeyâ'.

²⁸ Ginnân dívítuwínunde': "Un t'owa Israel-win, dínkhäge'nän. Ná'i-ân namuu i' sen wéngé t'ähkí t'owa ovây'tumáa'i nanbí khuu gínmuu'i hedá nanbí t'owa-á hedá ná'i méesate hay'i-á háagí' wänbo wíginchá'muupí'in, hedá wá' ná'in Hudíyo dimuupí'in wänbo ná'i méesate ee i'đi ovâyts'úde, hedânho ná'i tewhá Jôesi Tádáví' ûnmuu'i' ón'a'ginhánú."

²⁹ Gin ditú gá Trophimus oe Ephesus-wi óemû'đân Paul-áđí oe bú' i'ge dajíđi, hedího dí'ân Paul-di i' méesate ee óets'úde'in.

³⁰ In t'owa ee bú' i'ge t'ähkí dit'ayjaapóe, hedí wáy Paul nawin diwepiye dívíwänäho'đi óeyâ'đi i' méesate eedi já'wépiye khóhkayđi óeho', hedí in phóđi dâyt'íđi.

³¹ Paul óeháyjí'in dida', hedího to'wí i' Rome-win sundadoví p'ó'đéđí' tsondiví'piye namää óet'ôe'míđí in Jerusalem-win t'owa t'ähkí báýékí dit'ayjaapóe'in.

³² Wesebo i'đi wên sundado inbí tsonnin wóegé ovâywé'ge'an, hedí indá owáy in t'owa díji' iwepiye díví'äähö'. Iví sundado wóegé dipówáđí in t'owadi ovây'mû' ihayđi wesebo Paul óewhăđíđi dívíwóyí'.

³³ I' sundadoví p'ó'đéđí' Paul-ví'piye namääđi iví khóe ônyâ', hedí in sundado ovâytu'an kadénadi óewhi'amí gin, hedá in t'owa ovâytsika'yan, "To-an ná'i sen namuu? Hännan i'an?"

³⁴ Wên t'owa wí hääwí dívítuwínunde', wây-á wëndá hääwí piháa-á, hedânho hânho dínthkwíntú'đi wí'ûnkodípi ûnhanginpúuwí'in ta'gendi háa napóe'in. Hedího in sundado ovâytu'an, "Nanbí sundado tewhá iwepiyebo bînts'úude-í" gin.

³⁵ In sundadođi iwáy she'áy iwepiye óeho', hedí iwedáhá' óetegekê'đi kw'áye'piye óepiye, gá in t'owa hânho dívít'ayyaa'odân,

³⁶ hedí Paul ûnwóemändi dívítuwínunde' "Ja' áyháyjí" gin.

Paul-di wí'bo iví'gedi in Hudíyo ovâyhée'an

³⁷ In sundadođi Paul inbí'piye óetsudehon dihayđi, Paul-di Greek tundi i' sundado p'ó'đéđí' óetu'an, "Ti wên háawên wítu'âamí?" I'đi Paul óetu'an, "Naa wíđínhanginnáhpíwän Greek tundi bihée'o'in.

³⁸ Hedího ụ-á wí'unmuupí i' to Egypt-wi', wên t'owa i' nangewin tsonnindáđi ovâyhánkannandi', hedáhá' i'đi in jónu maapaasôn (4,000) senä' oe ahkónupiye ovâyho', t'owa t'akhānu'in gin ovâytu'o'in."

³⁹ "Joe" gin Paul natú, "Naa Hudíyo-ân omuu. Tarsus bú'wibá omuu, hă'i-á wí bú' hay'i' oe Cilicia nange iwe'i namuu, hedí iwe othá'đe. Ti ná'in t'owa naa díhí'määní?"

⁴⁰ Hedího in t'owa ovâyhée'amíđí óemägiđi Paul she'áy kw'áye wáy iwínú, hedí iman-nan dívít'ôeyaaníđí. Dituhán dihayđi inbí Hebrew tundi ovâyhée'an. Ginnân ovâytu'an:

22

¹ "Mă'măä'indá tí'úuwín páadé'indá, bít'ôeyan. Naadi wâythkankhâymaa naa háawên wänbo híwóhpi'in wíðáy'anpí'in."

² Hebrew tundi ovâyhí'máađi dit'oe ihayđi shánkí wänbo hânda' dínpoé.

† 21:25 Námú'đí 15:20.

³ Hedáhá' ovâytu'an, "Naa Hudíyo-ân omuu. Oe Tarsus bú' Cilicia nange iwe o'aypuyä, hewänbo nää Jerusalem osöe. Gamaliel naví hâhkandi dînmuu, hedí i'di áyîngidi nanbí thehtáy pahpá'inbí kuu naa díhá'an. Háa Jôesi Tádá nada' waagi naa pín ta'gedi oda' dáy'amí'in, nää thaa un íkanda' waagibá,

⁴ hedânho naa osöedi o'ân híwó namúuní'in hä'in Jesus-ví p'óegé di'ahsaa'in báyéki t'ôephade iwe dovâykáanídí ovây't'ahâanú-ídí, hedí naa otsonpóedí kwiya'dá senä'dá ovâywhi'ankídáhá' ovâypankw'ódi.

⁵ I' owha' p'ó'dédí'-ádí hedá in tunjowa'-ádí dínkodi wovâytu'âamídí naadi in ta'gen wâytumáa'in. Indá wí ta'di naa dímägi nanbí Hudíyo t'owa oe Damascus bú' dovâymäänídí, hedí naa omää in t'owa Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in owáy wâhâä dikw'ó'nin dovâypanhóenídí hedá nää Jerusalem-piye dovâywâyamá'ídí ovây'tuhcháänú-ídí."

Paul-di ovâytu'an hádídi Jesus-ví'piye iwâyü'in

⁶ "Naa p'óegé omändi oe Damascus bú' opowamän dihaydi taage púnú'dí naná. Tsíkhagipí wí ko makówádí nawá hedí dí'ánkê'.

⁷ Nangepiye okanu, hedí wí to'wídí naa díhí'máadí ot'oe. Ginnân natú: 'Saul, Saul, háadan u'di naa dí't'ôephadekando?'

⁸ Naa otsikapóe, 'Nanbí Sedó, to-an unmuu?'. I'dá dítu'an, 'Naa Jesus Nazareth-wi omuu. Naa i' u'di dí't'ôephadekando'i-ân omuu.'

⁹ In to'wên naa-ádí diji'in i' ko dâymû', hebo i' to'wídí díhí'máa'iví tun wídika'pówápí.

¹⁰ Naa otú, 'Nanbí Sedó, hânnan dáy'amí?' I'di dítu'an, 'Ówínúdi oe Damascus-piye ópûn, hedí iwe wóetu'amí háa úkhây'ä' bí'amí'in.'

¹¹ I' ko hânho nakaydi naa otsí't'aapóe, hedího in naa-ádí diji'indi naa dípahtsaakê', hedí handídi oe Damascus opówá.

¹² "Wí sen Ananias gin nakháwä'i' iwe nathaa. Nää'i sendá ta'gendi Jôesi Tádá óe'a'gin, hedá in Hudíyoví kuu-á t'âhkí ihon, hedí t'âhkí in Hudíyo Damascus dithaa'in dítu' híwó'di sen namuu'in.

¹³ Naví'piye ná'âädi naví nú' iwínú, hedí dítu'an, 'Tí'ûu páadé'i Saul, uví keetan mänke?' Wesebo naví keetan donkê'di i' dómû'.

¹⁴ I'di naa ginnân dítu'an: 'Jôesi Tádá nanbí thehtáy pahpá'indi óe'a'ginmä'i'dân wóede'man háa nakanda'in úhanginnáanídí, hedá Jesus i to'wí iví wówátsi ta'ge ihondi namuu'i nâamúunídá, hedá i' tun wóetu'khankhây'ímáa'i' unt'oe-ídá.

¹⁵ Ta'gendân u' i'gí' bihé'e'amí, hedí u'di t'owa t'âhkí hääwí nâamû'i hedá unt'oe'i-á ovâytu'âamí.

¹⁶ Hedího nää wíyá shánki wívitsíkha'amípí. Ópûn, un'p'ó'p'oe'púuwí, hedá Jesus nádaa'an uví t'aywó'di wônjáa'amídí, gin Ananias-di dítu'an."

Paul-di ovâythayyan Jôesi Tádádí óetu'annin in Hudíyo dimuupí'inbí'wepiye namú-i'in

¹⁷ "Jerusalem-piye owáymää ihaydi i' méesate hay'i ee ots'ú'di o'âäji' waabá dînpóe.

¹⁸ I' ää iwe Nanbí Sedó Jesus dómû', hedí dítu'an, 'Oe Jerusalem hääwí naví'gedí ovây'tuhkankhây'ímáa'i há'to wónsígí'amí, hedího ówänäki', iwedi ópeeve.'

¹⁹ Hedí naa otú, 'Hewänbo Nanbí Sedó, indá díhanginnân naa wéngé t'âhkí i' Hudíyoví méesate eeje dáyjáyéndewän in uví'piye dívíwâyunde'in dovâypanhóenídí hedá dovâywhäänídá.

²⁰ Hedí Stephen i' uví'gedí ovây't'ôe'andiví ûnp'oe ônch'áa ihaydi, naa wá' ok'aawin ee nú'. In to'wéndi óhéyi'ninbí k'éwé'i aa dovây'áyînmáa, hedí híwó díví'o' gin naa o'ân.'

²¹ Hewänbo Nanbí Sedó Jesus-di dítu'an, 'Ópûn, naadi kayi' wâhâäpiye wísankhây'ímáa, in Hudíyo dimuupí'inbí'wepiye.'

²² In t'owadi Paul ônt'ôeyande', hewänbo nää'i hí' in Hudíyo dimuupí'inbí'gedí natú ihaydi dívít'ehtuwínú, "Binhe', wínachä'muupí nawówáyêenídí."

23 Wídituhánde pídí shánkí dívítuwínunde?, hedi inbí k'éwé'i aa dáythathá'o? hedá kw'áye piye dâynahchânunde dâykeeyamídí dit'ay'in.

24 I' Rome sundado p'ó'dédí'di in sundado ovâytu'an Paul inbí'piye óets'úde-í'in óewhähwhä'namidí hedânho ûnhanginpúuwídí háadí in t'owa Paul-ví'piye dívít'ehtuwínunde?.

25 Hediho óewhiwínú púwhí'dí óewhähänídí, hebo Paul-di óetu'an in tågintä (100) sundadoví tsondi iwe tsowa nawindi?, "Tí i' tsontun natú? úk'óe'in naa díwhähänídí? Naa-á oe Rome dínkháwäta'k'óe, hedi wa'di wíwînkeek'ú'pí háa naa híwóhpí dáy'annin háa joe."

26 Nă'in nat'oe ihaydi in sundadoví shánkí p'ó'dédí'ví'piye namää hedi óetu'an, "Tí úhanginná háa bitsiyekhây'o'in? Nă'i sendá oe Rome ûnkháwäta'k'óe."

27 I' sundadoví shánkí p'ó'dédí? Paul-ví'piye namäädi óetu'an, "Dítu'an, ti oe Rome úkháwäta'k'óe?" "Hedân hoi" gin Paul natú.

28 Óetu'an Paul, "Naa oe Rome dínkháwäta'k'úwídí báyékí chă? dáywá'áa." Paul-di óetu'an, "Naví tádá'in Rome-win t'owa damuudího naa wá' Rome-wibá omuu."

29 Wesebo in to'wên Paul óetsikakhây máa'in iví'wedí dívíjâatää. I' sundado tsondi p'ó'dédí' wänbo nakhunwôeda'póe ûnhanginpóedí Paul-á Rome-wi t'owabá namuu'in, gá i' báho natsonpóedân kadénađi Paul óewhi'ámí'in.

Paul-di in Hudíyo tunjowa' ovâyhí'máa

30 I' sundado tsondi p'ó'dédí' nahangin'ânda? ta'gendi háawin híwóhpí'in in Hudíyodi Paul ônychânunde'in, hediho wíyá tháwän óewhihsuu hedi in Hudíyo owha? p'ó'dédí'in hedá in wé'gen Hudíyo p'ó'dédí'indá dívíwé'ge'ámí'in ovâytu'an. Ihaydiho Paul óets'úde inbí páadépiye óewéenú-ídí.

23

1 Paul-di in tunjowa? ta'ge ovâymúndedí ovâytu'an, "Tí'úuwín páadé'in, Jôesi Tádáví páadépiye nă'in naadı wâytu'âamí: Naví pí'nă khó'jé dínhanginná naví wówátsi thaa t'ähkí híwó'nin wówátsi donhonnin."

2 Nă'in nat'oeđi Ananias i' owha? p'ó'dédí' namuu'i'di in Paul-ví nú? diwinnin ovâytu'an sóe eedí óemaphâave-í'in.

3 Paul-di óetu'an, "U-ân Jôesi Tádáví wóemaphavekhây máa. Wí paa ijánúmáa'i waagi' bá unmuu. Úkhây'ă? úhanginpúuwí'in háa wên t'aywó'nin dáy'annin háa joe, nă'i tsontun namuu'i natú? waagi, hewänbo u wí'bo hä'i tsontunbá wínâa'a'ginpí, nă'in t'owa dísómaphâave-í'in ovâytu'andi."

4 In iwe diwinnindi Paul óetu'an, "Háadan Jôesi Tádáví owha? p'ó'dédí' uví hí'dí mân'a'ginhánunde?"

5 Paul-di ovâytu'an, "Tí'úuwín páadé'in, naa wídínhanginnáhpí owha? p'ó'dédí' namuu'in. Dínhanginnándáho há'to han otúuníwän, gá Jôesi Tádáví ta'nin diwe ginnân nata'muudân: Wígínkhây'ăhpí wên háawên t'aywó'nin nanbí t'owaví tsonninbí'gedí gitúuní'in."

6 Hedi Paul-di ovâymu? wáy wên in iwe diji'in Sadducee t'owa dimuu'in hedá wëndá Pharisee t'owa-á. Hediho kaygi in tunjowa? ovâytu'an, "Tí'úuwín páadé'in, naa Pharisee t'owa-ân omuu, naví tádá Pharisee-bá dínmuu. Năwe dítsondiwekán gá in dichuu'in diwáywówápúuwí'in dáywâyundédân."

7 Han ovâytu'an dihaydi in Pharisees-áđi in Sadducees-áđi dívítuhkannan, hedi diwi-jedeedi wêege'in dipóe.

8 Gin díví'an gá in Sadducee t'owa wídívíwâyundepídân in dichuu'in wíyá diwáywówápúuwí'in, hedá p'owêaahâa-á makówáwin t'ôepa'aa'indá diji'in wídívíwâyundepí; hewänbo in Pharisee t'owa-á dívíwâyunde diji-ákun.

⁹ In t'owa t'ähkí shánkí kaygi dívítuwínúnde?, hedi wên Hudíyoví khuu dâyhá'o'in, Pharisee t'owabá dimuu'in, dívíwínúdí kay'indi ditú, "Nă'i sendá wên háawin t'aywó'nin i'annin wänbo wí'âyshaadebí. Mađi hádeewáy wí p'oewaahâđi háa wí makówáwi t'ôpa'aa'i'di ta'gendi óehée'an."

¹⁰ Hânho dívítuhkandodi dívítsaakhây'o?, hediho i' sundađo tsondi p'ó'déđi' nakhunwôeda'póe. Na'ánde Paul hânho óewa'amí'in, hediho in sundađo ovâyjôn, "Ja' bípûn, Paul bînkê'di hä'in Hudíyoví'wedi bînjâ'amí, hedi unbí'piyebo bints'ude."

¹¹ I' khun Paul-ví hânge Nanbí Sedó Jesus nakwínudeedi óetu'an, "Wí'unkhunwôeda'ípí. U' oe Jerusalem navi'gedi ho bihée'an, hedá oe Rome hanbá bikhâymaa."

Paul óeháyji'in dida'

¹²⁻¹³ Wíyá tháwän hédéndí wên Hudíyo dívíwé'ge'an dívíhée'amíđi wên ánskaa dâyk'úuwíđi. Ditú, "Ívíhađákhâymaa, hedi wí'ívíhúukankhâymaa'pí Paul áyhay píhay. Han íví'anpíđá, tobá Jôesi Tádáđi dítuhchäänú-í." Nă'in gin ditú'in jónántä'diví (40) shánkí diji'.

¹⁴ Hedi dimää in owaha' p'ó'déđi'indá hedá in Hudíyo tsonnindá inbí'wepiye, hedi háa dâywéhpêe'annin ovâytu'an. Háa dikanda' i'gedi ovâythayyan dihaydiho ovâytu'an,

¹⁵ "Năä undáđi hedá in tunjowa'dáđá i' sundađoví tsondi p'ó'déđi' bint'ôesan. Bintu'an Paul năä unbí'piye óemá'i'in. Bintu'an shánkí íhangin'ânda' háa Paul i'annin. Na'indáho gikhâymuuní áyháyjídí năä tsowa napówápíđibo'."

¹⁶ Hebo Paul-ví määmä'ay nat'oe dívíkhakwogí'o'in óeháyjídí, hediho in sundađoví'piye nats'úndi i'gedi Paul óetu'an.

¹⁷ Paul-di wí tągintä (100) sundađoví tsondi óetuhkännandi óetu'an, "Nă'i e'nú i' sundađo tsondi p'ó'déđi'ví'piye náhúu. I' e'núđi wên háawên óetu'amí'in nada'."

¹⁸ Hediho i' e'nú i' sundađoví tsondi p'ó'déđi'ví'piye óeho?, hedi óetu'an, "Paul i' to gínpannándi'di naa dítuhkännandi dítu'an nă'i e'nú uví'piye dómá'í gin, wên háawên wóetu'âamí'in nada'di."

¹⁹ I' sundađoví tsondi p'ó'déđi'di i' e'nú oe hângepiye óepahtsaakê' wí'bo dayêenídí, hedi óetsika'yan, "Häã-an naa dít'ôe'amí'in unda'?"

²⁰ I' e'núđi óetu'an, "In Hudíyo dâywéhpêe'an wóedaa'amíđi tha'di Paul tunjówháagépiye óehúuwíđi, háa i'annin shánkí dihangin'ânda' waagibá."

²¹ Hebo wíwóewäyukannamípi. Jónántä'diví (40) shánkí senä' dívíkhakw'ó óeháyjídí. Jôesi Tádávi páadépiye dívítunmägi wídívíhúuyamípi'in wídây'p'oesuüwä-ípi'in Paul óehay píhay. Năä dikhâymuu hedi ditsíkha u' untúunídí i' nâasaaní'in."

²² Óetu'an i' e'nú, "To'wí wänbo wínâatu'âamípi nă'i dít'ôe'andi'." Hedi iwáygedí óesan.

Paul i' tunjó Felix-ví'piye óeho'

²³ Hedi i' sundađoví tsondi p'ó'déđi'di wây-á wíje senä' ovântuhkännan, indá tągintä (100) sundađo dântsonmaa'in damuu, hedi ovântu'an, "Wíje tągintä (200) sundađo nangedi'indá, hedá tségintä (70) kwääjêe k'éwéđi'in sundađo-á, hedá wây-á wíje tągintä (200) júnphé wóegé'in sundađo-á ovâytu'an dívíkhây'amí'in, năä khun whänu iwâypiye oe Caesarea-piye dimú-íđi.

²⁴ Hedá wíje wên kwääjêe Paul i'íhsôege-ígí' bínputesoge, hedi oe Felix i' tunjóví'wepiye bin'âyínhúu."

²⁵ Hedi wên ta'nin ita'nandi gin natú:

²⁶ "Naví tunjó Felix hânho wí'a'gindi', naa Claudius Lysias-di wísengitü'an.

²⁷ Wên Hudíyodi wí sen Paul gin nakháwä'i' óeyâ'di óekhe'khâymaa'wän, hewänbo naa dínhanginpóe i-á oe Rome ûnkháwäta'k'oe'in, hediho in sundađo-áđi omää inbí mangedi dójää'amíđi.

²⁸ Háawin híwóhpi'in ônchänunde'in naa ohangin'ânda?, hediho inbí tunjówháagépiye naadi dóho?.

²⁹ Naa dínhanginpóe in híwóhpi'in ônt'e'p'ídénde'indá wên háawin kây'in wänbo óepansóege-ídí háa óeháyjídí wínamuupí'in. In Hudíyo wên háawên inbí khuu i'gedíqá' dívíwänpihí'máa.

³⁰ Ihaydáhá' to'wídí naa dít'ôe'an dâywéhpê'annin ná'i sen óekhegi'o'in, hediho wesebo uví'piye i' dósan, hedi in to'wên in híwóhpi'in ônt'e'p'ídénde'in dovâytu'an uví'piyân dimú-í'in wóetu'âamídí háadí iví'piye dit'ay'in" gin ita'nan.

³¹ Hediho in sundado háa ovâyjôn waagi díví'an. Khu'déedí oe Antipatris bú'piye Paul óeho?.

³² Wíyá tháwän in sundado kwääjêe k'éwédí'indida' Paul óehon, hedi in wé'gen sundado inbí'wepiye dívíweeho?.

³³ Oe Caesarea bú' in Paul-'in dipówá ihaydi i' tunjó in ta'nin ôn'an hedi Paul iwebo óejoe'an.

³⁴ In ta'nin i' tunjó itunkanbowa ihaydi Paul óetsika'yan, "Wé'i nangewi-an unmuu?" "Oe Cilicia-wi-ân" gin Paul-di óetu'an.

³⁵ I' tunjó ná'in nat'oeđi Paul óetu'an, "Owáy in to'wên wônt'e'p'ídénde'in dipówá ihaydânho naadi wíntunjó'namí." Ihaydá in áyí'nin ovâyjôn Paul híwó óe'áyîngi'amí'in i' tewhá hay'i Herod ik'û' iwe.

24

In Hudíyodi Paul ônt'e'p'ídénde'

¹ P'ánú thaa naphade ihaydi, Ananias i' owha' p'ó'déedí' namuu'i-á hedá wên Hudíyo tsonnindá dipówá. Wí sen Tertullus gin nakháwä'i' hânho nahí'há'i namuu'i' indádí dâykán, hedi i' tunjóví'piye dimää i' tunjó óetu'âamídí háa Paul i'annin.

²⁻³ Paul óets'úde, hedi Tertullus-di i' tunjó óehée'an Paul ônt'e'p'êede-ídí. Ginnân natú: "Nanbí tunjó Felix, u' báyékí wí'a'gindi', báyékí gikú'daapóe t'ähki na'ingí' wéngé t'ähki bí'andi namuudi. U' unmuudânkunho hânpídíbo báyékí paayo githaa, hedá uví hangintandi báyékí híwóhpi' nanbí nan diwedi dínjâa'an.

⁴ Nää naa wó'da'pí hânho wíjâap'íde'amí'in, hediho unsehkanät'óedí wí háy t'ähkiwän dînt'óeyaani, han unchanpóedí.

⁵ Ginnân hín napóe: Na'indi ná'i sen ovây't'owat'e'ya'dodí âymû'. Ná'in Hudíyo wéngé t'ähki ovây'pitsaakando', hedá i-á p'ó'déedí' namuu in to'wên i' Nazareth-wi senbí háhkan deepiye dívíwâyunde'ingí'.

⁶⁻⁸ Nanbí méesate hay'i wänbo i'a'ginhánú, hedânkun âypankê'. Gida'wän âytunjó'namí'in âynuuwä-ídí háa ta'gendi nanbí khuu i'a'ginnanpídí háa joe. Hebo Lysias i' sundadoví tsondi p'ó'déedí' napówá, hedi kay'indi nanbí man diwedi óejâa'an, hedáhá' ovâyjôn in to'wên ônt'e'p'íde'in uví páadépiye di'ä-ídí. U'di wí'bo híwó ná'i sen nâatsika'yandáho úhanginpúuwí t'ähki ná'i iví'gedí wít'e'p'ídénde'i ta'gen namuu'in" gin ovâytu'an.

⁹ T'ähki ná'i Tertullus Paul-ví'gedí natû'di' in Hudíyo hanbá ditú, hedá ditú i' t'ehpide tun Tertullus ihí'máa'i ta'gen namuu'in.

Paul wí'bo iví'gedí ihí'máadi i' tunjó Felix óetu'an híwóhpi wí'i'anpí'in

¹⁰ I' tunjó imannan Paul óehí'määnídí, hediho ginnân Paul-di óetu'an: "Naa dínhanginná báyékí paayo ná'in t'owagí'in tunjówháagé un'annin, hedânho báyékí ohíhchan dáyhée'amídí wí'bo dá'y'aywoenídí.

¹¹ Mađi tä'di wíje (12) thaa phade ihaydi naa Jerusalem-piye omää Jôesi Tádá dó'a'ginmäänídí.

12 T'ôepídíbo úhanginpúuwí ná'i ta'gendi namuu'in. Naa to'wí-áđí wíđáytuhänbopí, hedá wíđovây't'owat'e'ya'nanpí i' Hudíyo méesate hay'i' iwe, háa inbí méesate hí'índi eeje wänbo joe, hediháa i' bú' i'ge wänbo joe.

13 Indá wíđínkeekankodípí ná'i naví'gedi dînt'e'p'ídénde'i ta'gen namuu'in.

14 “Hebo ná'innân naa otúuní: In p'óegé iwe naa dáy'ahtuyende'indá ná'in t'owa ditû' pi'wên p'óegé namuu'in, hewänbo i'ge dáy'ahtuyendedi Jôesi Tádágí' dáy't'ôemáa, i-á nanbí thehtáy pahpá'indi óe'a'ginmä'. T'ähkí ná'i kuu Moses ita'nandi' hedá in Jôesi Tádáví tukhe'min dáyta'nandi-á naa dáywäyunde'.

15 Háa ná'in t'owa dívíwäyunde'in napuwagí'o'inbá naa wá' dáywäyunde', hedí ginnân namuu: Jôesi Tádádí t'ähkí in dichuu'in ovâywówápkhâymaa, híwó'nindá híwóhpí'indá.

16 Hedí gin dáywäyundedi, häädi wänbo t'ähkí dáykhäde Jôesi Tádáví páadépiye hedá t'owaví páadépiyá híwó dáytsiye'amídí, hedänho naví pí'ná khó'jé dînhanginnánídí híwó dáykanhonnin.

17 “Báyékí paayo Jerusalem bú' iwe wó'anpíwän, hedáhá' dáywáybun wí chä' in naví t'owa dikäkw'ó'nin dovâymäänídí, hedá wí naví hääwí dînmúuní'i-á Jôesi Tádá-á dómäänídá.

18 I' méesate hay'i ee gin dáy'o' ihaydi in t'owađi naa dímû'. Naa dáykhây'anho' Jôesi Tádá dó'a'ginmäänídí, nanbí kuu gínmuu waabá. Báyékí t'owa iwe wíđijihpí, hedí t'ähkí händä' naná.

19 Wên Asia-win Hudíyo wá' iwe diji'. Indáho dínkhây'ä' wóetu'âamí'in háawin wên t'aywó'nin naa dáy'annin, naví'gedi wóet'e'p'êede-i'in dida'di.

20 Hewänbo nää näwe wíđijihpídí, tobá ná'in diji'indân wóetu'âamí háawin t'aywó'nin dáy'annin dínhanginpóe'in in Hudíyoví tunjówháagépiye dikan dihaydi.

21 Ná'in wéhpéedä'mân dáy'an iwe owin dihaydi: Dáytuwínúdí dovâytu'an, ‘Naa dítsondiwekán gá in dichuu'in diwáywówápúuwí'in dáywäyundedän' ” gin Paul-di óetu'an.

22 Felix Jesus-ví p'ôe i'gedi híwó ûnhanginná, hedího in iwe diji'in ovâytu'an, “Nä-á wíyá wí'ívíhée'amípí. Oway Lysias i' sundadóví tsondi p'ó'déđí' napówá ihaydänho naadi wâytu'âamí háa unbí hí' i'gedi o'ánde'in.”

23 Hedího wí sundadóví tsondi gin óetu'an, “Ná'i sen ná'áyîngi'an, hewänbo napannän waagidá joe. Iví k'ema'in i' ovâypuwämääní, i' hääwí ûntáy'i' ônkáanídí.”

Felix-áđí Drusilla-áđí Paul ônt'ôeyan

24 Wí háyú thaa naphade ihaydi Felix nawáy'ää iví kwee Drusilla wóegé, i-á Hudíyo kwee-ân namuu. Paul óets'údedi dânt'ôeyansóge, hedí Paul-di ovánthayk'û' hádídí to'wí Christ Jesus-ví'piye iwäyú-i'in.

25 I'di ovánhí'máa hádídí inbí wówátsi ta'ge dänhúuwí i'gedi, hedá háa dawänpida' waa dänkanhúuwí'in wíđänkhây'ähpi i'gedá, hedá i' thaa Jôesidi t'owa ovâykeekw'ôení háa híwó háa híwóhpí díví'an ni'gedá. Han ihí'máadí Felix nakhunwôeda'póedí óetu'an, “Náwedí ópeeve wíyá wítuhkännan píhay, häädi naa dînpóe ihaydi.”

26 Hebo Felix natsíkha Paul-di óechä'määnídí, hedänho óewá'âadá óema'p'äädí-i, hedího ihaydä' óetuhkándo' i-áđí ihée'amídí.

27 Wíje paayo daphade ihaydi Felix óetunjójáa'an hedí Porcius Festus natunjósogedee. Felix-di Paul oe pan diwebo óejoe'an, in Hudíyo-áđí nak'emamúuní'in nada'di.

25

Paul nada' Caesar-di ôntsonnamí'in

1 Festus i' tunjó ts'aabi namuu'i' oe Caesarea bú' napówá, hedí poje thaa naphade ihaydá iwedá oe Jerusalem bú'piyá namää.

2-3 Oe Jerusalem napówá ihaydi in owha' p'ó'dédí'indádí hedá in wé'gen Hudíyo senä' he'ennindádí Paul wíyá ònt'e'p'íde, hedí kay'indi Festus dida'póe wên hääwên ovây'amídí. Dida' Paul oe Jerusalem-piye óemá'í'in, gá dínwéhpêemuudân dívíkhakw'òení'in óeháyjídí wa' p'óegé namändibo'.

4-5 Felix-di ovâytu'an, "Paul-á oe Caesarea napannän. Naa wí häyú thaa iwe oepiye owáymän. Hedáho wên unbí senä' he'ennin bîntu'âamí naa-ádí dimú-í, hedí wên híwóhpí'in Paul i'andáho', indi óetunjó'diwékáaní."

6 Festus mađi wíyá kháve háa tä thaa iwebo iwóyí', hedáhá' Caesarea-piye nawáymää. Wíyá tháwän ovâytsónnamídí isóge, hedí in sundadó ovâytu'an Paul dikenmú-í'in.

7 Paul óekán, hedí nats'ú' dihaydi in Hudíyo oe Jerusalem-di di'äá'in iví nú' iwéngé diwíndi ònt'e'p'íde'ndédi ditú' báyéki kâyi' hääwí híwóhpí' i'andi, hewänbo wídínkodípí ta'gendi dâythayyamídí ná'i ditú'di ta'gen namuu'in.

8 Paul wí'bo i'aywoenídí ihée'andi gin natú: "Naadi in Hudíyoví khuu wídovây'a'ginhánupí, hedá ná'i Hudíyoví méesate hay'i ee a'gínkhanugí' wó'ts'úhpi, hedá wên háawin t'aywó'nin wänbo in Rome-'inbí tsondi Caesar-ví'piye wídáy'anpí."

9 Hebo Festus in Hudíyo ovâyhíwó'namí'in nada', hediho Paul óetsika'yan, "Ti oe Jerusalem-piye unpunda' iwe naví páadépiye wíntsonnamídí ná'i wònt'e'p'íde'nde' i'gedi?"

10 Paul-di óetu'an, "Joe, náwebânkun dîntsonnamí'in oda'. Náä uví páadépiye owíndi i' tsondi Caesar-ví páadépiye owín dîntsonnamídí waagibá namuu. Hedá wá' u-á wí'bo híwó úhanginná wên háawên t'aywó'nin wänbo in Hudíyoví'piye wídáy'anpí'in.

11 Wáy wên háawên t'aywó'nin dáy'andáho', hedí ná'in t'aywó'nin namuudi ochuu-í'in dínkhây'ädáho', há'to otúuní wídiháyjípí'in. Hebo náä hääwí ná'in t'owadi dînt'e'p'íde'nde' i' ta'gen namuupídá, to'wí wänbo wí'ûnk'óepí inbí mängepiye dikáaní'in. Hediho oe Rome diwe Caesar-ví tunjówháagé iwe dîntunjó'namí'in oda'" gin Paul-di óetu'an.

12 Festus-di in óetumakhemáa'in ovâyhée'an, ihaydáhá' Paul-ví'piyá ibéedí óetu'an, "Caesar-ví tunjówháagé iwe wòntunjó'namí'in unda'diho iví'piye wísaaní."

Paul-di Agrippa-ádí Bernice-ádí ovänhée'an

13 Häyú thaa naphade ihaydi i' tsondi Agrippa iví kwee Bernice-ádí oe Caesarea dapówá Festus óesengitu'amídí.

14 Wí häyú thaa da'än dihaydi Festus-di Paul-ví'gedi Agrippa óet'òe'an. Ginnân óetu'an:

"Nää pan diwe wí sen na'än Felix i' tunjó phade'i'di óejeo'andi'.

15 Naa oe Jerusalem oji' ihaydi in Hudíyo owha' p'ó'dédí'indi hedá in tsonnindá hä'iví'gedi dít'e'p'íde, hedí in dida' otúuní'in hä'i t'ehpide tun ta'gen namuu'in.

16 Hewänbo dovâytu'an, 'In Rome-wíndi hánhay wänbo wí to'wí wí'óekánde'pí in to'wên ònt'e'p'íde'nde'inbí mange. Páadé nakhây'ä' in to'wên ònt'e'p'íde'nde'inbí páadépiye iwéenu-í'in, hedän wí'bo i'aywoenídí ihée'amí ná'i hääwí ònt'e'p'íde'nde' i'gedi.'

17 "Hediho náwe diwé'gepóe ihaydi wídáytsíkha'anpí. Wíyá tháwänho dovâytsónnamídí dáysóge, hedí in sundadó dovâytu'an i' sen óets'úude-í'in.

18 Iví'gedi dít'e'p'íede-ídí dívíwínú ihaydi, naa o'än wên háawin kâyi'in i'annin dítuhkankhây'máa'in, hebo han wídíví'anpí.

19 Ná'i sen Paul gin nakháwä'i-ádí dívíwänpítuhkando' inbí wäyu dínmuu i'gedi hedá wí sen Jesus gin nakháwä'iví'gedá, i-á nachuu wänbo Paul natú nawówáji' gin.

20 Naa wídínhanginnáhpí hádídí dóshaa-í'in ná'i hääwí háawin namuu'in, hediho dótsika'yan, "Ti oe Jerusalem-piye unpunda', iwe ná'i hääwí wònt'e'p'íde'nde' i'gedi wíntunjó'namídí?"

21 Hebo Paul nada'póe nää pan diwebo nachani'in hedá iwedá Caesar-ví tunjówháagépiye namú-í Caesar-di óntunjó'namídí. Hedího in sundado dovâytu'an óe'âyí'namí'in Caesar-ví'piye dósan píhay" gin Festus-di Agrippa óetu'an.

22 Hedí Agrippa natú, "Naa wá' ná'i sen háa natú'nin ot'oe-í'in oda'." Festus-di óetu'an, "Tha'dibo unt'oe-í-áhay."

23 Wíyá tháwän Agrippa-ádi Bernice-ádi ná'i íve hay'i dats'ú, wên sundado tsonnin he'ennin wóegé hedá wây-á bú'win tsonnin wóegá. Sa'wó da'aamuu, hedá háäwí t'ähkí hânho sa'wó nakeet'óe. Festus natsonpóe Paul óets'úude-í'in.

24 Hedí Festus-di ovâytu'an, "Tsondi Agrippa hedá un t'owa náwe íji'in t'ähkí, binmú'dí ná'i sen. Iví'gedi t'ähkí in Hudíyodi oe Jerusalem-windádí hedá náwe diji'indádí naa díhé'e'an. Dívítuwinúndedi naa dítu'an ná'i sen óeháyí'in únkhây'ä'.

25 Naadi wên háawin wänbo wídônshaapí óeháyídí. Hebo i-á wí'bo nada'póe Caesar-di óntunjó'namí'in, hedího naa dáy'ánshaamägi Caesar-ví'piye dósaaní'in.

26 Hebo háäwí wänbo wídínhanginnáhpí ná'i senbí'gedi naví tsondi p'ó'dédí' Caesar dón'ta'namí'in. Hedânho un t'ähkíví páadépiye dómaa bínhé'e'amídí, hedí shánkídí uví páadépiye, naví tsondi Agrippa. Hedí bintsikabowa ihaydi shánkí dínhanginpúuwí háäwí í'gedi Caesar dón'ta'namí'in.

27 Han dáy'an, gá dínchanpóedân bondoe'i namúuni'in wí pan dósaanídí páadé wídovâythayyanpídí háä í'gedi ónt'e'p'ídénde'in."

26

Paul wí'bo i'aywoenídí ihí'máadí Agrippa óetu'an híwóhpí wí'i'anpí'in

1 Agrippa-di Paul óetu'an, "Naadi wínk'úya' uví'gedi bipihé'e'amídí." Hedí Paul imanandi ihé'e'an wí'bo i'aywoenídí. Gin natú:

2 "Tsondi Agrippa, nää naadi wítuhkankhâymaa naví'gedi hedá ná'i háäwí ná'in Hudíyodi naa dínt'e'p'ídénde' í'gedá, hedí naa ohíhchan u-ân í' unmuu'in uví páadépiye owindi.

3 Hedí shánkídí ohíhchan u-á ta'gendi ná'i Hudíyoví khuu dínmuu í'gedi úhanginnândi, hedá úhanginná wáygéháä handa' wídíví'ánshaa'opí'in. Hedího pín ta'gedi wída'máa dínt'óeyaani'in.

4 "T'ähkí in Hudíyo dínhanginná háa naví wówátsi donphade'in o'e'núji' ihaydi waagibo', wí'gín oe naví nangá hedá oe Jerusalem bú' iwá.

5 Hedí in dida'dáho wóetu'âamí ná'in: Báyéki paayo dínhanginná naa páadédíbo Pharisee omuu'in, hedí ná'in Pharisee t'owa-á nanbí khuu shánkí kay'in dáyhúja' ná'in wé'gen Hudíyo t'owaví'wedi.

6 Nää naa dítonjó'diwékán gá dáywâyundedân Jôesi Tádá í'amí'in iví tun nanbí thehtáy pahpá'in ovâymägi'in.

7 T'ähkí in tä'dí wíje Israel-ví e'nûnbí ây iwedi'in wá' ná'in in Jôesi Tádá natú'in ikhâymaa'ínbá dívíwâyunde', hedího khuu-á thaa-á í' óe'a'ginmä'. Hedí nää, naví tsondi unmuu'i', naa wá' hanbá dáywâyundedíbo' in Hudíyodi naa dínt'e'p'ídénde'.

8 Heháadan un Hudíyo wí'únkodípí úvíwäyü-ídí Jôesi Tádádí in dichuu'in ovâywâywówápa'in?

9 "Naa-ân o'ânwän báyéki dínjänäkíkanpoe'o'in ná'i Jesus oe Nazareth-wi gin nakháwä'iví'piye.

10 Hedího oe Jerusalem han dáy'an. In owha' p'ó'dédí'indi naa dínk'û' báyéki t'owa Jesus-ví'in únmuu'in dovâypankw'óeni'in, hedá ovây't'akhánukhâymaa ihaydi naví tun wá' eepiyebá dáymägi.

11 Háyanbo naa omää in Hudíyoví méesate eejepiye otsonpúuwídí ovâywhähwhä'namídí, hedá dáykhäa dovâykaygi'amídí dítu'unídí Jesus-ví'piye

wídíwíwäyundepí'in. Naa hânho inbí'piye ot'ayyaapóedí Hudíyo namuupí'wi bú' i'ge dáykhénjáyénde dovâyhóenídí."

Paul-di Agrippa óetu'an háa ûnpóe'in hedího Jesus-ví'piye iwäyunde'in

12 "Hedího han dáy'amídí naa oe Damascus bú'piye omänwän. In ow'ha' p'ó'édé'í'indi wên ta'nin ho dîn'an dóhûuwídí dînk'úuwídí in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in dovâypanhóenídí.

13 Naví tsondi unmuu'i', taagedí oe p'óegé omän dihaydí wí ko oe makówádí nawândi dómú', i' thanbí shánkí nakohkay'i namuu, hedí ná'i kodí na'in gimännin t'ähkí dí'ánhógi.

14 T'ähkídíbo nange gikanu. Ihaydí wí to'wídí Hebrew tundi díhéé'andi ot'oe. Dítu'an, 'Saul, Saul, háadan naa dít'óephadekando'? U' wí'bo biwänpiwá'o', wí búdu in phék'e'indi óesanhonin i'á'ts'ádíndedí ipiwá'o' waagibá'.

15 Naa otsikapóe, 'Nanbí Sedó, to-an unmuu?' I'dí dítu'an, 'Jesus-ân omuu, u'dí dít'óephadekando'i'.

16 Nää ówínú. Naa uví'piye dáykeeyan gá wíde'mandân naví t'óe dîn'amídí, hedí u'dí t'owa ovây't'óekankhâymaa nää thaa dímú'in, hewänbo ná'ida'ba joe, owáy wíyá uví'piye dáykeeyandi háäwí wítuhkangí'o'i wá' ovây't'óekankhâymaa.

17 Naadi wísankhâymaa wí'gín in Hudíyo dimuu'inbí'piye hedá in Hudíyo dimuupí'inbí'piyá, hedí inbí'wedi naadi wín'aywoeni.

18 Dínkhunná waagibá dikw'ó, hewänbo u'dí ovâykhäge'khâymaa dínkeepúuwídí hedá Jôesi Tádáví ko i'ge dívíhûuwídí. Hedá Satan i' Penísendiví mangedí ovâyjâa'andi Jôesi Tádáví mange ovâykwokhâymaa. Hedího naví'piye dívíwäyundedí inbí t'aywó'di ovây'owóejé-í, hedá in wé'gen naví'piye dívíwäyundedí naví'in dínmuu'indádí dívíwóeni' gin Jesus-di dítu'an."

Paul-di Agrippa óetu'an iví t'óe i'gedí

19 "Hedího tsondi Agrippa, háa Jesus-di dítu'an waa makówádí dínkeepóedí díhéé'andi naa dáy'a'ginnan.

20 Páadé in Damascus bú'win dovâyhée'an, iwedá in Jerusalem-indá, hedá oe Judea nange i'ge'in t'ähká, hedá in Hudíyo dimuupí'in wänbo-á. Dovâytu'an inbí t'aywó'di dáyjoe'andi Jôesi Tádáví'piye dívíhâadi-í, hedá híwó dívítsiye'amí dáykeeyamídí ta'gendi inbí t'aywó'di dáyjoe'annin.

21 Gin dáy'odiho wên Hudíyodi i' méesate hay'i khó'jé díyâ' hedí díhájí'in dívíkhäädé'.

22 Hewänbo Jôesi Tádáví háädi wänbo t'ähkí naa díkhäge'do', hedího nää näwe owindi in ta'gen namuu'in t'ähkí t'owa dovây'tumáa, tobáháa he'ennin dimuu háa he'ennin dimuupí wänbo'. Háäwí t'ähkí ná'in t'owa dovây'tumáa'i-á, Moses-ádi in Jôesi Tádáví tukhe'mindádí ditú'in napuwagí'o'inbá namuu, hedí wíyá háäwí wänbo wó'tú'pí.

23 Indá ditú i' to'wí Jôesi Tádáví óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí it'óephadekhâymaa'in nachuu píhay, hedí i-á i' páadé'i namúuní chuwa iwedi nawáywówápúuwídí, hedáho i'dí wí'gín Hudíyo-á Hudíyo dimuupí'indá Jôesi Tádáví p'óegé ovâykeekankhâymaa."

24 Wa'dí Paul ná'i háäwí ithaykw'óe'ó ihaydí Festus tsíkhagipí ituwínú, "Paul, u-á bondoe'i-ân unmuu. Báyéki bihá'an, hedánkun unbondoe'puwamän."

25 Hebo Paul-di óetu'an, "A'gindi Festus, naa bondoe'i wó'muupí. Naa híwó donhang-intanmáadi in ta'gen namuu'indá dáyhí'máa.

26 I' tsondi Agrippa näwe na'ándi' ûnhanginná ná'i háäwí t'ähkí i'gedí. Hedánkun iví páadépiye dáyhí'máadi háäwí wänbo wídókaayohpí. Naa híwó dínhanginná t'ähkí ná'i háäwí napóe i'gedí Agrippa-á nat'oe'in, gá kaadi wínapóepídân.

27 Tsondi Agrippa, ti biwäyunde' háa in Jôesi Tádáví tukhe'min ditú'in? Dínhanginnân biwäyunde'in" gin Paul natú.

28 Agrippa-di Paul óetu'an, "Ti un'ân gáhân u'dí wesebo wí Christian dípa'i'in?"

29 Paul-di óetu'an, "Hádéebá wesebo háa wíyá shánkí díhúuwí. Hebo naa Jôesi Tádáví'piye dáyjûusu'o' u-ádí hedá t'ähkí ná'in náä thaa dit'ôeyankw'ó'nindádí naa waagibá ípúuwí'in. Hewänbo naa wó'da'pí kadénadi íwhimúuní'in, naa owhimuu waagibá."

30-31 Paul ihí'bowa ihaydi i' tsondi Agrippa hedá i' tunjó Festus-á, Bernice-á, hedá in wé'gen iwe dikw'ó'nindá dívíwínú, hedí oe já'wépiye dipeedi dívíhée'an. Ditú, "Ná'i sendá háawin wên wänbo wí'i'anpí óeháyjídí háa napanchanídí wänbo?"

32 Hedí Agrippa-di Festus óetu'an, "Ná'i sen dóma'p'äädí-i'in dínkodiwän, hewänbo náä wídínkodipí, gá Caesar-di ôntunjó'namí'in nada'póedân."

27

Paul wí kophé óetógi Rome-piye namú-ídí

1 Hediho in tsonnin di'ánshaapóe na'in kophé iwedi oe Italy-piye dísaanídí, * hediho Paul hedá wây-á pandádí ovâyjoe'an wí tãgintã (100) sundado ovâytsomnáa'iví mange. Ná'i sendá Julius gin nakháwá, hedí in sundado i' Rome-wi tsondi p'ó'dédí'ví'in gin ovâykháyä'de'in diwedi'i-ân namuu.

2 Wí sen Aristarchus gin nakháwá'i wá' na'indádí naji', i-á Macedonia nangewi bú' Thessalonica iwedi'i namuu. Hedí wí kophé Adramyttium bú' iwedi'i' ívítógi. Ná'i kophé-á nakhâymuu i' bú'ây eeje oe Asia nange p'o kíngé i'gepiye namú-ídí.

3 Wíyá tháwän oe Sidon bú' iwe ívíwóyí'. Julius-di Paul híwó óe'andi iví k'ema'in óepuwämägi, indi hääwí ûntáy'i' óemäänídí.

4 Iwedá i' kophé iwedi gimää, hewänbo i' wäädí tí'ûupiye díchänuhúja', hediho oe Cyprus p'ojäädí shánkí nawaakaypí i'gedí gimää.

5 Oe p'o' p'änäpiye giphade, hedí Cilicia nange hedá Pamphylia nangá p'o kíngé i'ge gimää, hedáhá' oe Lycia nange wí bú' Myra gin dâytú'o' iwe gipówá.

6 Iwe i' sundadoví tsondi wíyá pi'wí kophé Alexandria-wi namuu'i' ishaa. Ná'i kophé-á Italy-piye namän, hediho ditú'an iwe ívítôení'in.

7 I' wäa hânho nakaydi jóngída' wí häyü thaa gipundee, hedá báyéka ívít'ôe'andi Cnidus bú' tsowa gipówá. I' wäa kay'i namuudi ee gimän diwepiye wíyá wíginpuhkodipí, hediho Crete k'áygé i'gedí giphade, Salmone gin dâytú'o' iwe, hedá nawaakaypí'we i'gedá gimän.

8 Jóngída' p'o kíngé i'ge gipundee, hedí wí bú' Lasea gin dâytú'o'i tsowa gipówá. Náwe naná' diwá dâytú'o' "Híwó naná i' kophé dívíwóyí'nígí" gin.

9 Iwebá híwó hay thaa gikw'ó. Ihaydi nate'núpuwamändi híwó wínamuupí wíyá shánkí gimú-ídí, hedânho Paul-di ginnân ovâytumakhe'an:

10 "K'ema'in, naa ochanpoe'o wíyá shánkí náwedi gimäädá âyt'ôephadekhâymaa. Ná'i kophé-á hé wógebo gipedée-í, hedá wây wên wá' dívíp'ot'aháanú-í."

11 Hebo i' sundadoví tsondi Paul-ví hí' ônt'ôeyaaní'wedi i' sen i' kophé iví' ûnmuu'i' hedá i' sen isanhondi-á inbí hí'-á shánkí ovânt'ôeyan.

12 Ná'i kophé nawhi'ân diwe wähpade híwó' diwe wínanáhpí dâyte'núphaadé-ídí, hediho t'ähkí waa díví'ánshaamägi i' kophé iwedi wíyá bú'ay Phoenix gin dâytú'o'i' oe Crete nangebá naná' diwepiye dimú-ídí, iwe dâyte'núphaadé-ídí. Oe Phoenix dâykophéwhikw'óe'ó, hedí aakonpiye thanpiye jáadi hedá p'inpiye thanpiye jáadá óewäa'ahkhánde'.

Hânho iwäa'andá ikwä'nän

13 Hediho aakonpha'gedí híyää iwäa'an dihaydi di'ân háa ditú waagi díví'amí'in, hediho iwedi gimäädi ná'i Crete p'ojäädí tsowa p'o kíngé i'gedí gimän.

14 Hebo háy napóe ihaydi wí wäa hânho kay'i ná'i Crete nange i'ge iwäa'an, i' wäa-á p'inpiye thanpiye jáadi'i wäa gin dâytú'o'.

* 27:1 Luke wíyá Paul-ádí naji'.

15 I' waa hânho nakaydi i' kophé óenándí wíyá páadépiye wí'ûnpukhodipí, hediho i' kophé dâybée, hedi wáy i' waađi dihon diwepiyeda' gimää.

16 Wí p'ojâadi'ay Cauda gin dâytü'o'i tsowa giphade, i' waa wâhphade wínakaypí iwe, hedi báyéki ívít'ôe'an i' kophé'ay âywhimáa'i ná'i kophé gáhâyú'i' iwe kw'áye âytagé-ídí.

17 I' kophé'ay dâywhisóge ihaydá i' kophé gáhâyú'i' whihkannin kay'indi dâywhibuugi'an wínatha'dee-ípídí. Hedá i' te'aa i' waađi i' kophé óechänunde'i-á dâywáve, gá dikhunwôeda'dân oe Syrtis gin dâytü'o' iwe dikhâhkwođee-i'in, i' p'oe iwe wâhphade wínawä'ânpídí. Hediho iweđi díwânpip'omáa.

18 Wíyá tháwän wá' i' waa hânho nakay, hediho in kophé'in senä' wí hé i' kophé iwe naku'undi p'oe iwepiye dâychänu, i' kophé wâhphade wínakháa-ípídí.

19 Hedá wíyá tháwändá inbo i' kophé'i hääwí wá' p'oe iwe dâychänu.

20 Báyéki thaa agóyó wänbo than wänbo wí'âyümü'pí, hedi i' waa nahánpídí kay'i iwaa'o'. Hediho gi'ân há'to wówá'in gipee-i'in.

21 Báyéki thaa wí'ívíhúuyanpí. Hedi Paul inbí páadépiye nawindi ovâytü'an, "K'ema'in, shánki híwó namúuníwän naví tun dînt'ôeyaanídí Crete diweđi wígipee-ípí'in otú waa. Hây úvít'ôeyandáho há'to ná'i kây iwe gipóewíwän hedá i' hääwí há'to gipedée-íwän.

22 Hebo náa wí'úví'âyîngimäänípí. Tobáháa ná'i kophé natha'dee wänbo há'to to'wí wänbo óep'oháyí.

23 Naa Jôesi Tádáví' omuu, hedá iví t'ôe-á dôn'o', hedi khu'di wêe iví makówáwi t'ôepa'aa'i dînpówá,

24 i-á naví nú' nawindi ginnân dítü'an: 'Paul, wí'unkhunwôeda'ípí. U' ta'gendi Caesar- ví páadépiye bikwînu'gí'o, hedi u' unmuudi ná'in u-áđi diji'in há'to wêe wänbo nachuu-í.'

25 Hedânho k'ema'in, wí'íkhunwôeda'ípí. Naa dâywâyunde ná'in Jôesi Tádá natú'inbo napuwagí'o'in.

26 Hewänbo wí p'ojâadi eedi gikhâhkwođee-í."

27 Wíje jáadi daphade, hedi wa'di i' waađi i' mâap'oe Adriatic gin dâytü'o' i'ge díchänuhon. Khun pinudi hääđi naná' dihayđi in kophé'in senä' dítü nan tsowa nú' gipowamännin.

28 Dâywä'ântaayan, hedi wétä'di jónu (24) kwi'óhpa taa nawä'än gin dâyshaa. Wíyá shánki hây dimäädá wíyá dâywä'ântaayan dihaydá tä'di kháve (18) kwi'óhpa taa-á nawä'än.

29 Dikhunwôeda' i' kophé k'uu eedi óechänukhâyimáa'in, hediho i' kophé tí'úuphá'gedi jónu kháa'i kwák'u maayää'i dâywaje whihkannin eeje, hedá diwówáyêenídí nathay pîhay dívíjûusu'an.

30 Ná'in kophé'in t'ôe'in i' kophé iweđi diwháveda' dijáanídí, hediho i' kophé'ay p'oe iwe dâywáve. Hedáhá' i' kophé gáhâyú'i' páadépiyedi wíyá maayää'i dâywajekhâyimáa waagibá díví'o'.

31 Hebo Paul-di in sundado hedá inbí tsondi-á ovâytü'an, "Ná'in kophé'in t'ôe'in ná'i kophé iwe dívíwóyí'pídá, undá há'to wówá'in ípee-í."

32 Hediho in sundado i kophé'ay nawhi'ândiví whihkannin dâyts'â', hedi i kophé'ay nama'p'ä.

33 Nathaypuwamän dihayđi Paul-di ovâytü'an dívíhúuyamí gin. Ovâytü'an, "Wíje jáadi t'âhki hânho úví'ânshaamáadi húukanpí'inbo íji'.

34 Hediho náa naadi kay'indi wâytümáa, háawin wên híwóhpi'in wänbo wí'ûnpuwagí'opí, hedânho bíhúuyan, wí koegí' úntáy íchuu-ípídí."

35 Ihí'bowa ihayđi wí pává ikê'di Jôesi Taa ikú'daa'an, hedi wí iháveđi ik'oe.

36 Indi gin i'annin óemü'di shánki híwó dichanpóedí in wá' dívíhúuyan.

37 Wégín tãgintãdáhá' tségintã'di sí (276) t'owa i' kophé iwe gito'on.

38 T'âhki dívíshu'an dihayđi, i' táhtân p'oe iwe dâychänu, i' kophé ihay wínakhaa-ípídí.

I' kophé natha'dee

³⁹ Nathanpee ihaydi, in kophé'in t'ôe'in i' nan dâymû'i' wíđâytaapí. Hewänbo na'okhänná hedá nap'oehánginá' diwe dâymû', hedího díví'ánshaamági dínkodíđáho i' kophé dâypuhkannamídi iwepiye, hedânho i' okhân deedi dâywóyí'nídí.

⁴⁰ I' kwăk'u maayăä'i nawhi'wa'jendivi whihkannin dâyts'â', hedí i' p'oe iwebo dâyjoe'an. Hedí ihaydibá i' kophé óebéede'i phéphá' nawhimuu'i whihkannin dâywihisuu. Hedáhá' in páadépiye'in te'aa dâytege, i' wăđđi i' kophé ee na'okhänná' diwepiye óechänuts'ûude-ídi.

⁴¹ Hebo wí'năpha'gedi nap'ohkayji' iwe na'okhânboedí'ăn, hedí iwe i' kophé páadépiye ichänudi nakhăhsogedeedi wínajâapóepí. Ihaydá i' kophé tí'ûupiye'i' i' p'oe oepiyá năăpiyá kaygindi na'ă'yăpoe'odi óewhéeekanhon.

⁴² In sundađo díví'ánshaamáa in pan ovâyhăanú-ídi, hedânho nan diwepiye wíđívíkohsáy-ípídi dijáanídí.

⁴³ Hewänbo Paul-ví wówátsi ôn'aywoeni'in i' sundađoví tsondi nada'di to'wí wänbo wí'ovâykhe'măgipí. In to'wên dikohsayhá'in ovâyjôn p'oe iwe dívíjajymú-í nan diwepiye dívíkohsáy-ídi.

⁴⁴ Ihayđáhá' in wé'gendá ovâytu'an i' phéphá' háa i' kophéwi phéhwhée óep'omáa'i'di dívítsăhsaa-i'in. Handidânho t'ăhkíđíbo nan diwe wówá'in gipówá.

28

Oe Malta diji'

¹ T'ăhkíđíbo nan deedi wówá'in gipówá ihaydi, nă'i p'ojăđđi Malta gin dâytu'o'in gínhanginpóe.

² In t'owa iwe'indi híwó dísígi'an. Ikwă'dodi nat'êe, hedího dâypa't'égi, hedí dítu'an i' phaa nú'piye ívíhăđđi-ídi ívísúwá'amídi.

³ Paul iphé'âywé'ge'an ipha'kw'ôenídi, hedí ipha'kw'óe'ó ihaydi wí păăyü phaadi óesúwánandi phé jăđđi napee, hedí Paul-ví man deedi ikhuugeewhi'k'û'.

⁴ In t'owa i' nange'indi i' păăyü Paul-ví man deedi nawhi'k'óe'in óemû', hedí dívítu'an, "Nă'i sendá mađi ta'gendi t'owa t'akhănu'i' namuu, hedí tobá óep'ohaypí wänbo', nanbí jôesi 'Ovâyt'owatuhchănunde'i'" gin gínkhăwă'i'di há'to óewówápeemăáni."

⁵ Hewänbo Paul iví man iwăđđaa'andi i' păăyü i' phaa iwe nake't'ă, hedí háabo Paul wí'ûnpóepí.

⁶ In t'owa di'ände' i' păăyüdi óekhuugee ee ûntee-í'in, háa mađi wesebo nachuhkaanú-í. Hewänbo thaa t'ăhkí dívítsíkha'andi Paul háabo wí'ûnpóepí, hedího inbí ánskaa dây'egó'andi dívítu'an, "Ta'gendi nă'i sendá Jôesi waagi'bá namuu."

⁷ I' sen nă'i p'ojăđđi ee natsonnăndi' Publius gin nakhăwă. Ívísúwá'o' iwe tsowa ûnnavakw'ó, hedí sígídi na'in díchógídi iví tewhá ûnná' diwe poje thaa díwóyí'măgi hedá híwó'dá dí'âyîngi'an.

⁸ Publius-ví táđá whohte eedi ûnhayk'óe. Natsăwăp'íde' hedá nasihaydi óe'ăăde'. Ee nahayk'óe eepiye Paul nats'û, hedí iví mandi óetăgedi ônjûusu'andi hekhăa óemăgi.

⁹ Nă'in napóe ihaydi báyékí in wé'gen nangewin dihay'in Paul-ví'piye di'ăă, hedí in wá' hekhăa ovâyăgi.

¹⁰ Indi báyékí díhăăwímăgi na'in, hedí poje p'óe naphade ihaydi iweđi gimăn dihaydi i' gíntáy'i' t'ăhkí dímăgi.

¹¹ Wí kophé Alexandria-wi namuu'i' i' p'ojăđđi iwebá ite'núphade'i' iwe ívítógi. I' kophé-á Castor-ăđí Pollux-ăđí gin dâytu'o'. *

* **28:11** Nă'i kophé páadépiye wíje p'ônby waagi dakeet'óe'in dachá, indá in Alexandria t'owaví jôesi dínmuu, Castor-ăđí Pollux-ăđí gin dakhăwă.

12-13 Oe Syracuse bú' gipówá, hedi poje thaa iwe ívíwóyí'. Iwedi p'lo kíngé í'gedá' gimää, hedi Rhegium bú' iwe gipówá. Wíyá tháwän aakonpha'gedi iwaa'an, hediho wíyá tháwändá Puteoli bú' gipówá.

14-15 Iwe wên Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in âysha, hedi indi kay'indi dítu'an indádi wêe jáadi ívíwóyí'ní'in. Iwedi wíyá gimändi oe Rome-piye wây-á tí'úuwín páadé'in Rome-win dimuu'in nanbí'gedi dínhanginpóe, hediho gín'ayjay'ää. Dâyhääwíku'kw'óe'ó iwe Appius gin dâytü'o' íwehay wáy wên di'ää, wây-á wëndá wâhphade kayi' wídi'âhpídi oe "Poje Kaykhanwówá Tewhá" gin dâytü'o' iwe díjay. Paul-di ovâymû' ihaydi Jôesi Tádá óekú'daa'an, hedá íví pí'nä khó'jé-á shánkí nakaypóe. Han âyphade, ihaydáhá' wí háyú thaa iwe oe Rome gipówá.

Oe Rome Paul napannän diwe in Hudíyo ovâyhí'máa

16 Oe Rome gipówá ihaydi Paul wí'bo óethayemägi, hewänbo wí sundadodi óe'âyîngimáa.

17 Poje thaa naphade ihaydi Paul-di in Hudíyo p'ó'dédí'in oe Rome dithaa'in íví'we ovâywé'getü'an. Dipówá ihaydi ovâytü'an, "Tí'úuwín páadé'in, tobá nanbí thehtáy pahpá'ínbí kuu a'ginkhanu naa wíday'anpí wänbo', hedá nanbí t'owaví'piye wên yä'dâapí'in wänbo wíday'anpí, in Jerusalem-win p'ó'dédí'indi dípanké', hedi ná'in Rome-winbí mange díkán.

18 In Rome-windi háawin t'aywó'nin naa dáy'annin dînnuwä, hewänbo indá dínhanginpóe háawin díháyjí'in wänbo wíday'anpídi, hediho díma'p'äädi-í'in dida'wän.

19 Hewänbo in Hudíyo wídida'pí in Rome-windi díma'p'äädi-í'in, hediho shánkí híwó dînpóe otúunídí Caesar-ví tunjówhágé iwe dîntunjó'namí'in. Naa gin dáy'an tobá wên t'ehpide tun wídómáapí wänbo naví t'owa in Hudíyo dimuu'in dovâyt'e'p'êede-ídí.

20 Hedânkun naadi wâytühkännan ná'i háäwí'gedi wâyhée'amídi. I' to'wí in Israel-win t'owadi óetsíkha'máa'íví'piyebá naa dáywäyundédânho ná'i kadénaði owhimuu."

21 Indi Paul óetu'an, "Na'in wên ta'nin wänbo uví'gedi natü'nin oe Judea-di wí'âyké'pí, háa wí Hudíyo tí'úu páadé'i owedi na'ää'i wänbo wên híwóhpí'in nat'oe'in uví'gedi wínatúhpí.

22 Hebo na'in gínhanginná to'wên t'ähkí híwóhpí dívíhí'máa'in ná'in ts'aamin háhkan ní'gedi. Hedânho gida' ü'qi dítu'âamí'in háawi uví wäyü úmuu'in."

23 Hediho in Hudíyo wí thaa dâyde'man wíyá di'ää-ígí', hedi í' thaa napówá ihaydi báyéki di'ää. Hédeéndí hé'dibo iwedi nakin diwehay báyéki háäwí Paul-di ovâyhée'an. Háa Jôesi Tádádí t'ähkí t'owa ovâysíghóení'in nada' waa ovâythayyan, hedi Moses-ví tun ní'gedi hedá Jôesi Tádáví tukhe'minbí tun ní'gedá ovâyt'óe'andi ikhääde Jesus-ví'piye ovâywäyukannamídi.

24 Paul-ví hí' dâysígi'andi dívíwäyü wáy wên, wáy wëndá joe.

25 Hedi in Hudíyo handa' wídín'ánshaamuupídi iwedi dívíjâa'an, hewänbo wa' dipeepídi Paul-di ná'i t'ä'ge hí' ovâytü'an: "I' Yä'dâa'i P'oweahhâadi hán'oe Isaiah óetu'an unbí thehtáy pahpá'ínbí'piye namú-ídí ná'i Jôesi Tádáví hí' ovâytü'âamídi:

26 Ihayda' í'tó've-í, hewänbo há'to íka'póewí,
ihayda' bînmú'be-í, hewänbo há'to únkeepúuwí.

27 Íp'óhkâymuudi wí'íka'póya'pí.

Úví'ojemankw'ódidáhá' úvítsíkhämu.

Gin úví'anpídá unbí tséedí bînmúuní

hedá unbí ojedá í'toe-í

hedá ta'gendi íka'póewí,

hedá naví'piye í'ää-í yä'dâa'in wâypa'ídí, gin Jôesi Tádá natú.

Ná'i hí' natú'i-á ta'gen namuu.

²⁸ Hedânho nää nã'in únkây'ä' únhanginnáaní'in: Jôesi Tádáví hí' in Hudíyo dimuupí'in ovâysan ovây'aywoenídí. Innânkun dívít'ôeyaaní."

²⁹ Paul ihí'bowa ihaydi in Hudíyo dívítuhánbodi dipee.

³⁰ Paul wíje paayo iwe na'án, hedi iwá'âa i' tewhá ee nachanídí. To'wên ûnpuwäpówá'in t'âhki ovâysígíhógi.

³¹ I'di Jôesi Tádáví khuu i'gedi ovây't'ôe'an, hedá Jesus Christ i' shánki natsonji'ivi'gedá ovâyhá'an. Khunwôeda'ginpídíbo ihée'an, hedi to'wídí wänbo wí'óekhâq'anpi.

In Ta'nin Paul-di In Rome Búu'úwi Méesate'in T'owa Ovâyta'nannin

¹ Naa Paul omuu'i?, Jesus Christ-gi? dáy't'ôe'o'idi ná'in ta'nin wâysande' un Rome búu'ú iwe íthaa'in. Yôesi Tádádí naa díde'man hedá dísaanígi? dísóge iví híwó'di tuu t'owa dovâyt'ôe'amídí.

² Hân'oebo Yôesi natú ná'i híwó'di tuu na'in dímaáni'in, hedí iví tukhe'min iví ta'nin diwe i dâyta'nan.

³⁻⁴ Iví ay Jesus Christ na'inbí tsondi hay'i gínmuu'iví'gedi dâyta'nan. Na'aypuyä ihaydi nat'owasenpaa, hedí iví thehtáy pahpâa David i hân'oe'i tsondi namuu'iví tí'úuge kã'ää'inbí'wediho na'aypuyä. Hedí Jesus nachuudi nawáywówapóe ihaydi i Yä'dâa'i P'oewaahâadi dínkeeyan ta'gendi Yôesi Tádávi ay wá' ûnmuu'in.

⁵ Háa Jesus i'an waa namuudi Yôesi Tádá navi'piye' híwó'di namuu, hedího in Hudíyo dimuupí'in t'owa wéngé t'ähki dithaa'inbí'piyeho naa dísan dovâykhäge'namídí iví tuu ipiye' díviwhäyú-ídi hedá ôn'a'ginnamídá. Kin dáy'o' hedânho t'owadi óetegé-ídi.

⁶ Hedá un wá' Yôesi Tádádí wovâytukánnan Jesus Christ-ví'in ímúnídi.

⁷ Hedího un t'ähki oe Rome íkw'ó'nin wâysengitumáa. Yôesi Tádádí wovâyséegi hedá wovâyde'man iví t'owa ímúnídi. Idá hedá Na'inbí Sedó Jesus Christ-didá séegisehkaná wovâymaáni hedá wovâykhäge'namí ánsaaginpídíbo' íkwó'nídi.

Paul oe Rome-piye' napunda'

⁸ Hedí náa-á häädi Jesus Christ dóhee'an ginhay-á Yôesi navi Tádá dókú'daa'o' un t'ähki ímuudi, gá wéngé t'ähki t'owa dívíhí'máadân unbí whäyü i'gedi.

⁹⁻¹⁰ Yôesi Tádá-áho ûnhanginná ná'i naa otú'di ta'gen namuu'in. Igí' pín ta'ge haydi dáy't'ôemáa t'owa dovâytü'odi i híwó'di tuu iví ay Jesus-ví'gedi, hedí häädi wänbo t'ähki wâyüusu'o'. Yôesi dóda'máa i-á natúdáho hanwaapídíbo unbí'piye' dípunmäáni,

¹¹ gá hânho o'ádâapunda'dân. Naa oda' hääwí i Yä'dâa'i P'oewaahâadi naa díhá'andi' wâyphadé-i'in, hedânho unbí whäyü shánkího únkay-ídi.

¹² Kinnân otú'da': Undádí naa-ádi wé'ge ívíkhäge'namí kwee waa sen waa gi'âanídí, handa' ívíwhäyundedí.

¹³ Tí'úuwín páadé'in, oda' ûnhanginnáni'in háyän wänbo dáy'ánshaamáa omú-ídi unbí'piye', hewänbo häädi waa hääwídi dí'ahkhánde'. Hânho oda' báyékidí unbí búu'úwín Jesus-ví'piye' dovâywhäyü'amí'in, in wé'ge'in Hudíyo dimuupí'in t'owa dovâywhäyü'an waagibá.

¹⁴⁻¹⁵ Naa t'ähki t'owa hääwí ophaamuu waagibá ochaá, tobá háawín dimúní wänbo', in Greek tuudi dívíhé'e'o'indá in pí'wí tuudi dívíhé'e'o'indá, in hânho díhá'indá in díháhpí'indá, gá Yôesídi naa dísógedân iví híwó'di tuu t'ähki t'owa dovâyt'ôe'amídí. Hedânho shánkí oda' un oe Rome diwe íkw'ó'nin wá' wâyt'ôe'amí'in.

Yôesi Tádávi híwó'di tuu-á únkay

¹⁶ Yôesi Tádávi híwó'di tuudi naa wídíwôeda'mähpi. Ná'i tuu-ân nakay, hedí i'gedi Yôesídi t'ähki t'owa in ipiye' dívíwhäyunde'in ovây'aywonde', páadé in Hudíyo dimuu'indá, hedá in Hudíyo dimuupí'indá wá'.

¹⁷ Ná'i híwó'di tuudi díhá'andi gínhanginná háa Yôesi Tádádí t'owa ovâychaamáa'in t'aywó'di dâymáapí waagi. Hewänbo inbí whäyü dínmuu'idídi' kin i'o', hääwí híwó'di díví'o'i namuudá yoe, iví ta'nin diwe ûnta'muu waagi:

Wí to'wí Yôesívi'piye' ta'gendi iwähäyundedáho', iví whäyü ûnmuudíbo Yôesídi óechaamáa t'aywó'di imáapí waagi,
hedí wówátsi óemäáni.

Yôesi Tádádí wên t'owa ovâytuchänukhâymaa

18 Yôesi Tádá oe makówá na'ándidi dínkeeyo' ovâytuchänukhâymaa'in in to'wên óe'a'ginpí'indá hedá in yä'dâapí' díví'o'indá, háa díví'o'in namuudi nat'aydi. Hedí híwó'pí díví'odibo Yôesiví ta'gen ûnmuu'in ônkaayo hedânho wé'ge'in t'owa wídâytaa-ípídi.

19 Dínkoedi híwó' dínhanginnáidí Yôesiví'gedi, gá idi ovâyhangin'ânnandân.

20 Yôesi Tádá pinnán kay imáa hânhay wânbo nahánde'pí'in, hedí ida' Yôesi namuu hânhay nanân wânbo'. Tobá tséedí Yôesi áymúndepí wânbo', ná'i nan oepáa ikhíyé ihaydi waabo' thay'eedi ná'i háäwí gínhanginná iví'gedi i háäwí ipaa'idi. Hedânkun t'owa wídínkoedipí ditúnídi wídínhanginnáhpí'in.

21 Hewânbo tobá Yôesiví'gedi t'owa dínhanginnân wânbo', óe'a'ginnamiví'wedi hediháa óekú'daa'amiví'wedi dínkhây'ä' waagi, inbí ánshaa wídínchä'muupí hedá inbí hangintandá dâymáapídi khuu i'gebo diyí'.

22 Báyéki dihá kin di'ánde', hewânbo hangintáhpí'indá' dimuu.

23 Tobá Yôesi-á t'ähkiví kw'áye namuu wânbo', hedá iví wówátsi-á hânhay wânbo wí'ûnhánde'pí, ná'in t'owadáho wíyá wí'óe'a'ginmáhpí; hedí tobá Yôesi nachu'pí wânbo hedá t'owa-á dit'ahánde wânbo', báyéki háäwí t'owa waabá dínchä'in dâykhiyé inbí yôesi dínmúnídi, hedá báyéki wíyá háäwí-á dâypaa, tsidé-á p'oekanu-á háäpandá päayu-á waagá dínchä'i', hedí ná'i háäwí dâypaa'i wá' dâya'a'ginmä'.

24 Hedího Yôesidi ovâyoye'o' díví'amídi ná'i yä'dâapí' inbí pí'ná khó'yédi dikanda'i', hedí wôeda'ginpídi yä'dâapí' háäwí wí'ná táyedi inbí túu'údi dívítsiye'o'.

25 Wíyá wídívít'óyandepí in ta'gen namuu'in Yôesiví'gedi, hedí i hôeyó namuu'ida' dívíwhâyunde'. I háäwí Yôesi ikhíyé'ida' dâya'a'ginmä' hedá ipiye' dívíyûusu'o', Yôesiví'piyá yoe, i-á ná'i háäwí ikhíyé'i namuu. Ida'mân hay'i namuu kin t'owa dínkhây'ä' háädi wânbo t'ähki ditúní'in. Hamân.

26 Hedí in t'owa ná'i yä'dâapíkan díví'o'indá Yôesidi ovâyoye'o' i wôeda'wó'gí háäwí hânho dikanda'i wíyá díví'âamídi. In kwiyä' wânbo háa inbí wówátsi thaa dínmúní waagi wídithaapí, hedá wây-á kwiyä'dádí inbí túu'údi dívít'aywó'kanmáa.

27 Hedí in senä' wá' han waagibá dívíkanhon. Inbí kweeyôe-ádi dívítháye'bé-iví'wedi dínkhây'ä' waagi, shánkídi dida' wây-á senä'dádí inbí túu'údi dívít'aywó'kanmá've-í'in. Hedí ná'in senä' wôeda'wó'gí wí'ná táyedi dívítsiye'odi i tuchänu dín'ä'i ovâyma', hedí inbí t'aywó'di dínmuudi inbí túu'ú dâypedee'o'.

28 Dichanpo' wínachä'muupí'in Yôesiví'gedi ta'ge díví'ánshaa'âamídi, hedího Yôesidi ovâyoye'o' inbí yä'dâapí' ánshaa-ádi, i háäwí dínkankhây'ähpí' díví'amídi.

29 Yä'dâapí'-ádi híwó'pí'-áidá' inbí pí'ná khó'yé dín'to'on; hânho dihá't'aa; wây-á to'wëndadá háa'wânbo-á dimuu; hânho dithúut'óe; háädi wânbo t'ähki dit'owat'akhanuda'; hânho dívít'aymáa; háädi wânbo t'ähki dívíhōeyómáa; wây-á t'owaví'gedi yanáki díví'ánshaamáa hedá dívíhí'máa;

30 t'owa dâytûsúu'o'; Yôesi dâyt'ay; t'owa t'âmägí' dâytumáa; dívíyēngi; dívípiphuude'; wíyá shánkí t'aywó'di ts'äabi i'gedi díví'ánshaamáa díví'amídi; inbí tádá-á yíyá-á wídây't'óyandepí;

31 inbí ánshaa-á wídínchä'muupí; háa dívítu'u'an waa wídíví'opí; inbí maatu'indá wídâyséegípi; wây-á to'wēnbí'piye' wídi'iyapo'pí.

32 Yôesi natsonpóe in to'wên ha'wâa díví'o'indá dínkhây'ä' dihá'ani'in, hewânbo ná'i dínhanginnân wânbo handá' dívíkanhon, hedá há'ida' bá yoe, ovâyhi'an wây-á to'wên hanbá díví'amídi.

2

Na'indá wígínk'óepí gitúnídi t'owaví'gedi háa dín'ä'in

1 Hedihó wí to'wídí wáy-á t'owa ovâytuusúu'odi natû' t'aywó'to'in dimuu'in, i-á há'to ûnkoedí-í natúní'in wí'bo wí't'aywó'nánpí'in, tobá to'wí namúní wánbo'. In wé'ge'inbí'gedi kin waagi ihée'odi, wí'bo iví t'aywó'di ipikeekw'óe'ó, gá in waagibá it'aywó'dodân.

2 Hedí gínhanginná Yôesi híwó' i'o'in in t'owa kin díví'o'in ovâytechänudi, gá i-á ûnhanginnândân ta'gendi háawin dimuu'in.

3 Ná'i to'wídí wáy-á to'wên ovâytuusúu'odi hewänbo in waagibá it'aywó'dodi ma'di na'ánde Yôesidi há'to óetuchänú-í'in.

4 Hedá wá' tobá Yôesi ná'inbí'piye' híwó'di namuu wánbo hedá hânho nabo'atã wánbo-á, ma'di ná'i to'wí na'ánde háäbo wínamuupí'in. Ti wí'ûnhanginnáhpí'an Yôesi i-á'dí híwó'di namuu'in, gá Yôesi nada'dân ná'i to'wí iví t'aywó'di iyoe'amí'in?

5 Hewanbo t'óyanpí'da' namuudi hedá iví t'aywó'di iyoe'ánpídí, iví tuchänu shánkí pín'aywó'nin ûnmúní owáy Yôesidi t'owa ovâytechänu ihaydi, inbí t'aywó'di dínmuudi nat'aydi. Ihaydá Yôesi in t'owa ovâyta'gekeekw'óení háa híwó' háa híwó'pí díví'annin.

6 Wëndá híwó' iví'o', hedá wëndá híwó'pí iví'o', hedí Yôesidi ná'in wí'inbo dímmäni háäwí gín'ä'i'.

7 Wáy wên t'owa-á háädi wánbo t'ähki híwó' dívíkanhon, hedí dida' Yôesidi ovâytegé-í'in hedá híwó' ovâyamá've-í'in, hedá dida' hánhay wánbo t'ähki diwówayëení'in. Ná'in t'owa-á Yôesidi wówátsi nahánde'pí'in ovâymmäni.

8 Wáy-á t'owa-á dihääkhäda' ingí'da' háäwí t'ähki dikanda', hedí Yôesiví ta'gen ûnmuu'in wí'ón'a'ginpí, hewänbo shánkídí in yä'däapí'in namuu'in dívíkanhon. Kí'min t'owa-áho Yôesidi ovâytechänukhâymaa, indádí nat'aydi.

9 To'wên t'ähki dívíyã'däapítsiye'annindá wí'inbo báyéki t'ôephade dínpuwí, páadé in Hudíyo dimuu'indá, hewänbo wá' in Hudíyo dimuupí'indá.

10 Hewänbo in t'owa híwó' díví'annindá Yôesidi ovâytegé-í hedá híwó' ovâyamá've-í, hedá híhchan ánskaa-á ovâymmäni, páadé in Hudíyo dimuu'indá, hewänbo wá' in Hudíyo dimuupí'indá,

11 gá Yôesidá t'ähki t'owa handa' ovâymaa'dân.

Yôesi Tádáda'mân ûnk'óe natúnídí t'owaví'gedí háa dín'ä'in

12 In Hudíyo dimuupí'in wí'dâytaapí i tsonttu Moses ita'nandí', hewänbo dívít'aywó'dodibo' ovâytechänú-í tobá i tsonttu dâymáapí wánbo'. Hedá in Hudíyo-á ná'i tsonttu-á dâytaa wánbo', dívít'aywó'dodibo i tsonttu'dá inbí t'aywó'di dínmuu'í ovâykeekw'óení.

13 In to'wên Yôesiví tsonttu dâ'y'a'ginnannindáho Yôesidi ovâychäämaa t'aywó'di wí'dâymaa'pí waagi, in to'wên diwänpit'o'indá'ba yoe.

14 Tobá in Hudíyo dimuupí'in Moses-ví tsonttu dâymáapí wánbo', háa ná'i tsonttu natû' waagi wí'bo díví'odá, kindídi nakeepo' ho dínhanginná'nin háa híwó'di namuu'in hedá háa híwó'di namuupí'indá,

15 hedihó háa díví'o'in namuudi nakeepo' i tsonttu Moses ita'nandibá inbí ánskaa iwebo dâymáa'in, hedí inbí pí'ná kó'yé wá' ditaachanpo' háa híwó' díví'o'in háa yoe.

16 Hedihó i thaa napówa-í Yôesi Tádádí t'ähki t'owa ovâykeekw'óení'dí háa híwó' háa híwó'pí díví'annin, tobá kaadi díví'an wánbo'. Hedí Christ Jesus-áho i namuu óesóge'í kin ovaytu'amídí. Kindá ihaydá' t'owa dovâytu'o', Yôesiví híwó'di tuu dovây't'óe'odi.

In Hudíyo-á'dí Yôesiví tsonttu ûnmuu'i-á'dí

17 Ma'di wí to'wí wí'bo iví'gedí ihí'máadí natû' wí kodi'di Hudíyo namuu'in, hedí na'ánde Moses-ví tsonttu itaadibo' ón'aywoeni'in, hedí iyêngihée'odi natû' Yôesi óe'a'ginmä'in.

18 I-á ûnhanginná háa Yôesi nada'in i'amí'in, hedá ûnhanginná wá' wé'i wí yä'däa'í namuu'in wé'i wí yä'däapí' namuu'indá gá Yôesiví tsonttu iwedi naháhpóedân,

19 hediho na'ánde' ovâypahûuwí'in in to'wên tsi't'aa'in waagi'inbá dimuu'in, Yôesiví'gedi wíđínhanginnáhpídí, hedá in to'wên phahkhụ ee dikw'ó'ningí'-á wí kohthay waagibá namuu gin na'ánde'.

20 Hedá wá' nada' in to'wên Yôesiví'gedi hăăbo wíđínhanginnáhpí'in ovâyhăăwithayyamí'in, hedá in to'wên áyyăă waagi'inbá dimuu'in ovâyhá'amí, gá nă'i tsontuú imáa'in diwedi ûnhanginnândân t'ăhki in ta'gen namuu'in.

21 Idi pi'wên t'owa ovâyhá'o', hedi háadan i-á wí'bo wí'ipihá'opí? Idi ovâytumakhe'o wíđívísă'mamípídí, hedi háadan i isă'bo'?

22 Wây-á t'owa ovâytu'o wíyá to'wíví sedó-ádi háa kwiyo-ádi wíđívíwhohkwomá've-ípi gin, hedi háadan i-á wí'bo kinbá it'aywó'do'? I natû' it'ay'in i hăăwí t'owa dâykhiyé'i' inbí yôesi dínmuu waa dâychaa'i', hedi háadan i-á nă'i hăăwíba isă'bo' i tewhá wáyyé nakw'ó' deeye?

23 Iphuededi natû' Yôesiví tsontuú itaa'in, hedi háadan nă'i tsontuú i'a'gindopídí Yôesi wôeda' iwe óesógende'?

24 Háa Yôesiví ta'nin diwe nata'muu waa napo', kinnân natû'di: Háa un Hudíyo ímuu'in úví'o'in namuudi nă'in Hudíyo dimuupí'in Yôesiví'gedi yanăki dívihée'o'.

In Hudíyoví k'ewe' taadibo há'to in ovây'aywoení

25 Wí Hudíyo Yôesiví tsontuú i'a'gindodáho', in Hudíyoví k'ewe' taa imáa'indá ûnchă'muu; hewänbo nă'i tsontuú i'a'gindopídá, tobá nataamuu wänbo' iví taa wí'ûnchă'muupí.

26 Hedi wí Hudíyo namuupí' Yôesiví tsontuú i'a'gindodi tobá in Hudíyoví k'ewe' taa imáapí wänbo', Yôesidi óechaa' nataamuu waagibá.

27 Wí to'wí iví túu'ú ûnk'ewe'taamuupídí hewänbo i tsontuú i'a'gindodá un Hudíyo ímuu'in wovâykeekw'óe'ó híwó' wí'úví'opídí, gá i tsontuú wívín'a'gindopídân, tobá nă'i tsontuú-á úntă'muu wänbo hedá tobá ík'ewe'taamuu wänbo'.

28-29 To'wí wänbo wí Hudíyo waa nawänpi'aypuyädibo ta'gendi Hudíyo wínamuupí. Hedi wí to'wí in ta'gennin k'ewe' taa wí'imáapí wên k'ewe' taadi iví túu'ú eedi óewänpitaa'andibo'. Hewänbo nakhây'ă' wí to'wí iví pí'nă khó'yé-áho kodí'di Hudíyo namúní'in hedânho ta'gendi ha'bi namúnídí, hedá in ta'gennin k'ewe' taa-á pí'nă khó'yébá imá've-í'indá ûnkhây'ă'. Hedi kin waagi ûnpo' i tsontuú iwänpi'a'gindodida'ba yoe, hewänbo i Yă'dâa'i P'oweaahâadi óetaa'an waagibá nakhây'ă'. Wí to'wí ha'biví'gedi Yôesi-ân híwó' ihée'o', t'owada'ba yoe.

3

1 Ma'di to'wí na'âanı, "Hăă-an in Hudíyo dâymáa in wé'ge'in t'owa dâymáapí'? Hedi háagí'innan nachă'muu hă'in Hudíyoví k'ewe' taa'?"

2 Gá báyékígí'innân. Páadé iweho Yôesidi in Hudíyo iví tsontuú ovâymagi dâ'yâyíngi'amídí.

3 Hedi tobá wáy wên in háa dínkhây'ă' waagi wíđíví'opí wänbo', ti Yôesi wá' ûn'óde-í i'amídí háa itu'an waagi?

4 Yoe, há'to ûn'óde-í. Gínkhây'ă' gitúní'in Yôesi-á wí'ihôeyó'opí'in tobá t'ăhki t'owa dihôeyó wänbo'. Yôesiví ta'nin diwe iví'gedi ûntû' waa:

Ihée'andá t'owa dínhanginnání ta'ge ihí'máa'in.

Hedi t'owadi ônt'e'p'íde'nde wänbo dínhanginpúwí hănhay wänbo híwó'pí wí'i'opí'in.

5 Hewänbo ma'di wí to'wí t'owada' namuudibo kin na'ánde': "Naa dâyhíwó'pí'andá, Yôesi-á shánki híwó'dá i'o'in nakeepo'; hedânkun híwó' wínamuupí Yôesidi dítuchănú-í'in."

6 Hewänbo wígínkhây'ăhpí kin waagi ívihée'amí'in. Yôesi wí'bo híwó' i'opídá, hândidan i-á ûnkoedí-í ta'ge natúní'in in t'owa dívít'aywó'nannin?

7-8 Hedi ma'di to'wí kinnân natúní: “Naa dáyhōeyó'andáho', iwedi nakeepo' Yōesi-á shánkí hay'i namuu'in, gá i-á wínahōeyópídân. Hediho kin napo'di Yōesi wí'ûnk'óepí dítu'âamídí t'aywó'to'i omuu'in.” Hewänbo to'wí kin ihée'andiví hí' ûntu'da' gínkhây'ã' ívít'aywó'nâamí'in, hedânho na'inbí t'aywó'di iwedi hääwí híwó'di napúwí. Wên t'owa yanákí naví'gedi dívihōeyóhí'máadi dítu' kin waagi naa oháhkanyi'in. Hã'min t'owa-áho i tuchänu dín'ã'i' dáyhóní-áhe'.

T'ähkídíbo dívít'aywó'nan

9 Nää otsikapúwí, ti na'in Hudíyo shánkí híwó'nin gimuu in wé'ge'in t'owaví'wedi? Hedân yoe. Naadi ho wáykeekw'ódi t'ähkídíbo t'aywó'to'inda' gimuu'in, na'in Hudíyo-á hedá in Hudíyo dimuupí'indá.

10 Yōesiví tã'nin diwe kinnân ûntã'muu:

To'wí wänbo iví wówátsi ta'ge wí'ihonpí, wí' wänbo yoe.

11 To'wí wänbo wínaka'póya'pí háa in yã'dää'in namuu'in, to'wí wänbo wínada'pí Yōesi óetaa-í'in.

12 T'ähkídíbo Yōesiví'wedi dívihänge'an, inbí wówátsi-á hääbo wídínchã'muupí, wí' wänbo wína'ãnpí híwó' i'o'i'.

13 Wí penípho óehuudi nasuu waagibá inbí hí'-á tay'i dínmuu, hōeyóda' inbí hân diwe dínkw'ó, háa dítu' waa whänpûuví só'p'oe waagi'ba dínmuu,

14 hedi inbí sóphogedi t'aywó'di hí'-á hedá hí' nawhãhkant'óe'i-á báyékiho dínpi'.

15 Häädi wänbo t'ähki dikhâymuu dáy't'owat'ahánú-ídí,

16 wãhãä dimää wänbo hääwí dáypedee'o', hedá t'owa-á ovâydaháachando'.

17 Háa inbí wówátsi tsagáginpídíbo dáyhúuwí'in wídínkoedihanginnáhpí,

18 hedi Yōesi-á háy wänbo-á wídây'a'ginpí.

Yōesidi in t'owa ovâychãamáa t'aywó'di wídâyamáapí waa inbí whäyu dínmuudiibo', háa díví'o'in namuudá yoe

19 Gínhanginná t'ähki Yōesiví tsontuu natú'di-á in to'wên dáy'a'ginnamídí dívísó'dēe'ingí'in namuu'in, hedânho wídítúnípídí wídívít'aywó'nánpi'in, hediho t'ähki t'owa dínhanginnání Yōesiví'piye' dívít'aywó'nannin.

20 Yōesi há'to natúní wí to'wí t'aywó'di imáapí' waagi namuu iví tsontuu ôn'a'ginnamídí iwänpisó'díndedíbo', gá ná'i tsontuudá in t'owa ovâykeekw'óe'ódân dívít'aywó'do'in.

21-22 Hediho nää-áho ná'in nathaypóe háa t'ähki Yōesiví tã'nin diwe ûntu' waa: Yōesidi in t'owa ovâychãamáa t'aywó'di wídâyamáapí waagibá inbí whäyu Jesus Christ-ví'piye' dínmuudi, i tsontuu dáy'a'ginnamídí dívísó'díndedída'ba yoe. Ná'i tuu-á t'ähki t'owagi' namuu, t'ähki t'owa há'minda' gimuudi,

23 gá t'ähkídíbo ívít'aywó'nandân, hediho to'wí wänbo yã'dää'ida' wínamuupí Yōesi t'ähki yã'dää'i namuu waagibá.

24 Gínt'anmuupí wänbo Christ Jesus iví ûnp'oeđi iwá'âa na'inbí t'aywó'di iwedi díma'p'ãdi-ídí, hedi ná'i namuudiho Yōesi Tádádí iví séegísehkanä ûnmuudi díchãamáa t'aywó'di wí'âyamáapí waagibá.

25-26 Hänwänbo Yōesi Tádá i'ánshaamãgi Jesus óesaanídí, iví ûnp'oe ich'âanídí, hedânho iví'piye' ívíwhäyundedáho na'inbí t'aywó'di dínyâa'amí. Hãnhay waabo t'owa dívít'aywó'nan wänbo Yōesi Tádá nabo'atãdí itsíkha'andi wesebo wí'ovây tuchänupí dín'ã waagi. I-á wí'bo t'aywó'di wí'imáapí kin i'an wänbo', gá Jesus-dáho in t'owaví t'aywó'di ovâyâakankhâyamáadân. Hediho nää-á híwó'da' i'o'in na'in dínkeeyo', to'wên Jesus-ví'piye' dívíwhäyunde'in ovâychãamáadi t'aywó'di wídâyamáapí waagibá.

²⁷ Hedihō Yōesi Tádádí ha'wâa na'ingî' i'andi, ti gínk'óe ívíyêngihée'ámídí? Hedân yoe. Háadí? Gá Yōesi Tádádí díçhaãmáadân t'aywó'di wí'ây máapí waagi hääwí híwó'di íví'andi namuudá yoe, hewänbo Jesus-ví'piye' ívíwänpiwhäyundedân.

²⁸ Hedânho gínhanginná Yōesi Tádádí t'owa ovâyçhaãmáa t'aywó'di wí'dây máapí waagi inbí whäyü dínmuudíbo', i tsontuü dâý'a'ginnamídí dívíkhäädēdēdídá' bá yoe.

²⁹ Hedí ti gi'âaní Yōesi-á in Hudíyoví'dá' namuu'in, in Hudíyo dimuupí'inbí'-á yoe? Hedân yoe. Yōesi-á in Hudíyo dimuupí'inbí' wá' namuu,

³⁰ gá wí'dá' wí Yōesi na'ändân, hedi idáho ovâyçhaãmáa in Hudíyo dimuu'in Jesus-ví'piye' dívíwhäyunde'in t'aywó'di wí'dây máapí waagibá, hedá in Hudíyo dimuupí'in wá' hanbá.

³¹ Hedânho na'inbí whäyü gínmuudíbo ti ná'i tsontuü-á äyyoegi'o'? Hedân yoe. Nää-á shánkí gínkoedi äý'a'ginnamídí háa natü' waa.

4

Abraham-bí whäyü háawin ûnmuu'in

¹ Nää wäyhí'khây máa Abraham-bí'gedí háa ûnpóe'in, i-á na'in Hudíyo gimuu'inbí páadé'i thehtáy pahpâa gínmuu.

² Yōesi natú'dáho idá Abraham-dá óeçhaãmáa'in t'aywó'di imáapí waagi híwó' i'odíbo', hedânho Abraham ûnkoedi-íwän íví híwó'di tsiyekan ni'gedí iyêngihée'ámídí. Hewänbo Yōesi wínatúhpí Abraham-dá ûnkoedi iyêngihée'ámí'in.

³ Yōesiví tã'nin diwe kinnân nata'muupí'an:

Abraham Yōesiví'piye' iwhäyüdüdkun Yōesidí óeçhaãmáa t'aywó'di wí'imáapí waagi.

⁴ Kin waagi namuupí'an: To'wí it'óe'andi-á óewá'ánde', hedi íví wá'âa ûnt'anmuu häyü it'óe'an waagidi, wí'óewänpidamähpi.

⁵ Hewänbo to'wí wänbo híwó'di hääwí i'andi nawänpimuudíbo há'to ûnkoedi-í natúnídí t'aywó'di wí'imáapí waagi'bá namuu. Yōesidá'mân ûnk'óe wí to'wí óeçhaãmá've-ídí t'aywó'di wí'imáapí waagi, ná'i to'wí t'aywó'to'i namuu wänbo', hedi kin óeçhaãmáa íví whäyü ûnmuudíbo', híwó' i'ámídí iwänpikhäädēdēdídá yoe.

⁶ Hedânkun David hân'oe natú in to'wên Yōesidí ovâyçhaãmáa'in t'aywó'di wí'dây máapí waagi dihíhçhaa-í, hewänbo híwó' díví'ámídí dívíkhäädē'in namuudá yoe.

⁷ Kinnân itã'nan:

In to'wên inbí yã'dâapí tsiyekan ovây'owóyé'indádí

in to'wên inbí t'aywó'di ovâyýâa'annindádí dihíhçhaa.

⁸ I to'wí Yōesidí wíyá wí'óetu'opí t'aywó'kandi gin nahíhçhaa.

⁹ Hedí to'gí'-an ná'i híhchan namúní? Ti in Hudíyogí'dá'? Yoe, in Hudíyo dimuupí'ingî' wá' namuupí'an. Gínhanginnáhpí'an Yōesi natú'in idí Abraham óeçhaãmáa t'aywó'di wí'imáapí waagi íví whäyü ûnmuudi.

¹⁰ Hewänbo ti Abraham in Hudíyo-ví k'ewe' taadi ho nataamuu ihaydân kin Yōesi íví'gedí natú? Yoe, wa'di óetaa'anpídíbo-ân.

¹¹ Tí'úugédân Yōesi natú Abraham in taa ikéyí'in nathaypúwídí Yōesidí ho óeçhaãmáa'in t'aywó'di wí'imáapí waagi. Hewänbo kin Yōesi ho i'an Abraham-bí whäyü ûnmuudíbo wa' in taa imáapídíbo'. Hedânkun Abraham-dá t'ähkí in to'wên ta'gendi Yōesiví'piye' dívíwhäyunde'inbí tádá waagi'bá dínmúní, tobá ná'in Hudíyoví k'ewe' taa dâýmáapí wänbo', hedi in wá' Yōesidí ovâyçhaãmáa t'aywó'di wí'dây máapí waagi.

¹² Hedá in to'wên kin ditaamuu'indá wá' Abraham-dá inbí tádá waagi'bá dínmuu, hewänbo in t'ähkí'á yoe. Abraham-bí äý waagi'in ta'gendi dímúnídí, indá dántáy íví ahtaa eeye díví'ah TUYÉ-ídí, i waagibá whäyü dâýmá've-ídí, in taada' bá yoe, gá ná'i whäyü-áho Abraham imáadân wa' in taa ikê'pídíbo'.

13 Yôesidi iví tuu Abraham óemägi idi Abraham-dádi iví ây iwedi'indádi ovâymääni'in hääwí t'ähki nää oepáa k'aydiwi', hewänbo kin natú gá Abraham óechaamáadân t'aywó'di wí'imáapí waagi iví whäyu ûnmuudi, i tsontuu i'a'ginnamídi ikhäädedída yoe.

14 Yôesidi i hääwí ipäkhâymaa'i' in to'wên i tsontuu dâya'a'ginnamídi dívísó'dinde'in ovâymäänídáho', in whäyu iví'piye' wínatâynípi, hedi i tuu Yôesi imägi'i-á hääbo wí'ûnmúnípi.

15 Hewänbo wí to'wí i tsontuu i'a'ginhánúdá Yôesidi óetuchänunde'. Tsontuu wänbo nayipídá há'to nakoedi-í wí to'wí i'a'ginhánú-ídi, hewänbo nayi-ákun ná'i tsontuu.

16 Hedânkun hääwí híwó'di iví'anpídíbo Yôesi iví tuu imägi t'ähki in Abraham-bí ây iwedi'in dimuu'in dínkoedi iví séegísehkanä dâykéyi'in inbí whäyu dínmuudi. Hedi kin Yôesidi ovây'âamí in to'wên i tsontuu dâymáa'indá'ba yoe, hewänbo t'ähki in to'wên dívíwhâyunde'in Abraham iwhäyu waagibá. Abraham-dá tádá waagi'ba gínmuu t'ähki na'in ta'gendi Yôesiví'piye' ívíwhâyunde'ingí'.

17 Yôesiví tã'nin diwe ûnkwo' hää Yôesi natú waagi:
Abraham, wí tádá waagi wísóge báyéki t'owagi' wéngé dithaa wänbo'.
Abraham-dá Yôesiví'piye' iwhâyunde', hediho Yôesidi i-á ho óechaä hä'in t'owavi tádá dínmuu waagi. Yôesi-á ûnkoedi chu'in wänbo ovâywówápaa-ídi, hedá tobáháa hääwí wa' wínapóepí wänbo', napúwí gin Yôesi natúdáho', napúwí-ákun.

Háa Abraham Yôesiví'piye' iwhäyu waa na'in wá' gínkhây'ä' ívíwhâyü-í'in

18 Hediho tobá whäyupíwó' waa namuu wänbo' Abraham-dá iwhäyu báyéki t'owa wéngé t'ähki dithaa'inbí tádá dínpuwagít'óe'in, gá Yôesidi óetu'andân báyéki tí'úuge kã'ää'in ûnkwo'gít'óe'in, hedi han ûnpóe.

19 Iví túu'ú i'gedi i'ánshaamáadi, há'to i'âykw'ôeni waa nachaa, ma'di tägintä (100) paayo'i ho namuudi, hedá iví kwiyó Sarah-á wähpade kwiyó nää ûnmuudiho', há'to nasáhpúwí i'gedi wá' i'ánshaa'an. Hewänbo tobá kin namuu wänbo iví whäyu wa'di ûnkay.

20 Yôesiví tuu óemägi'in ônwhäyu, hedi iví whäyu ûnháániví'wedi shánki ûnkaypóe, hediho Yôesi-áho kw'áayébo' óemáa.

21 Iví pí'ná khó'yého' ûnhanginná Yôesi ûnkoedi'in hääwí t'ähki natú'i' i'amídi.

22 Hedânkun Yôesi natú idi Abraham óechaamáa t'aywó'di wí'imáapí waagi iví whäyu ûnmuudi.

23 Hewänbo ná'i hí' Abraham-bí'gedi Yôesi natú'i' Abraham-gí'da' wínatã'muupí,

24 hewänbo na'ingí'-ân wá' nata'muu, gá Yôesi-á natúđân na'in wá' dícháa t'aywó'di wí'âyamáapí waagi iví'piye' ívíwhâyundedi, idá Jesus na'inbí tsondi shánki hay'i gínmuu'i' óewáywówápaa.

25 Yôesi Tádadí Jesus óemägi na'inbí t'aywó'di gínmuudi nachúu-ídi, hedá óewáywówápaa nakeepúwídi dícháamáa'in t'aywó'di wí'âyamáapí waagi.

Jesus-ví'piye' ívíwhâyundedáho Yôesi Tádadí dícháamáa t'aywó'di wí'âyamáapí waagi.

5

1 Hediho nää Na'inbí Sedó Jesus Christ-di na'indádi Yôesi Táda-ádi díwón, gá Yôesi Tádadá dícháamáadân t'aywó'di wí'âyamáapí waagi na'inbí whäyu gínmuudi.

2 Hedi na'inbí whäyu gínmuudibá Jesus-di Yôesi Táadáví'piye' díkán, iví séegísehkanä âytáa-ídi, hedi häädi wänbo t'ähki ná'i séegísehkanä-á âymá've-í. Hedi hânho ívíhíhchando', gá gínhanginnândân wáy wí thaa-á Yôesiví sa'wó'di kohthay iwe i-ádi gikwo'gít'óe'in.

3 Hewänbo hähaydi'da'ba wíghíhchanpí. Gíhíhchan wá' âyt'óephadende wänbo', gá tobáháa gínpóe wänbo ná'i t'óephade namuu'idi gíhápó'dân ívíyää'amídi.

4 Hedá ívíyää'andá shánki gikweesenpa', hedi gikweesenpaa iwedáho shánki gínhanginná ho napúwí'in háa Yôesi natú waa dípägít'óe'in.

⁵ Hedi kin ívíwhäyundedá há'to gichanpúwí híwó'pí'piye' ívíwhäyunde'in, gá i Yä'dâa'i P'oewaahâa Yôesidi dímägi'i na'inbí pí'ná khó'yé âymáadân, hedi idá dínthayyo Yôesi Tádádí hânho na'in díséegi'in.

⁶ Wa'di wí'bo ívípikhäge'namídí yä'dâa'in gimúnídí gínkoedipídíbo', híwó' naná' dihaydân Christ nachuu na'in gimuudi, in Yôesi ây'a'ginpí'in gimuu wänbo'.

⁷ Nabâapu'wan óeshaa-ídí wí to'wí nahíye-í'i wíyá to'wígí' nachúu-ídí, tobáháa i wíyá to'wí i tsontuü i'a'gindo wänbo'. Ma'dân wí to'wí nahíye-í wíyá to'wí íví wówátsi ta'ge ihondi namuu'igí' nachúu-ídí.

⁸ Hewänbo wa'di na'inbí wówátsi thaa t'aywó'diwe gikw'ó' dihaydibo Christ na'ingí' nachuu. Kindidân Yôesi Tádádí dínkeeyan na'in hânho díséegi'in.

⁹ Hedânkun ta'gendi gínhanginná Jesus-di dîn'aywoeni'in Yôesi Tádádí wídítuchänú-ípídí, gá na'ingí' ho nachuudi íví ûnp'oe ich'áadân, hedânho Yôesi Tádádí díchaamá've-ídí t'aywó'di wí'âymapí waagi.

¹⁰ Yôesi Tádáví hânmin gimú'dewän, hewänbo nää-á i-ádí ívíwón íví ay na'ingí' nachuudi. Hediho nää Yôesi Tádá-ádí ívíwóndí gínhanginná ta'gendi dîn'aywoeni'in gá íví ay wíyá ûnwówápóedân.

¹¹ Hewänbo hähayda'ba wínamuupí, nää-á gihíhchan wá' gá Jesus Christ, i shánkí natsonyi'i namuu'i hedá i Yôesi Tádá-ádí díwóndí-á, idiho dínkeeyan háawi Yôesi Tádá namuu'in.

Háa Adam i'annin namuudi in chuwa na'in dínkán, hewänbo háa Christ i'annin namuudá wówátsi âymáa

¹² Wí wí' to'wí Adam gin nakháwä'i' it'aywó'nán, hedi i-á it'aywó'nandi t'ähkí t'owa t'aywó'di giyámu. Adam-dá it'aywó'nandi nachuu, hedi na'in wá' ívít'aywó'nandibo t'ähkídíbo git'aháani.

¹³ Wí tsontuü wänbo nayipídáho Yôesi há'to natúni t'owa wídâytsontuü'a'ginmáapí'in hediho wínatúnípi dívít'aywó'nannin. Hewänbo nää oepáa k'aydi in t'owa-á dívít'aywó'doho wa'di Moses i tsontuü ita'nanpídíbo'.

¹⁴ Nää'in gínhanginná gá Adam-bí thaa iwedí Moses-ví thaa iwéhay chuwa-á t'ähkí t'owa dínpówadân, tobá inbí t'aywó'di dínmuu'i Adam-bí t'aywó'di waagi wídínmuupí wänbo'.

¹⁵ Háa Adam ûnpóe'indi díhá'o Jesus-ví'gedí, i-á Adam-bí wówátsi thaa ihaydi wa' nää oepáa k'aydi wínapówápi. Hewänbo háa Adam i'annindá hedá háa Jesus i'annindá handa' wídänmuupí. Hääwí Yôesidi khäagipí dímä'i-á Adam-bí t'aywó'diví shánkí nakay. Wí' wí sen Adam namuu'i Yôesiví p'óegedí ihänge'andibo t'ähkí t'owa dit'ahán. Hewänbo Yôesiví séegísehkanä-á hedá hääwí dímä'i-á shánkí gähäyú'i ûnmuu Adam-bí t'aywó'di ûnmuu'iví'wedí, hedi t'ähkí t'owa dínkoedi ná'i Yôesi imä'i dâyhónídí, wí' wí sen Jesus Christ namuu'iví séegísehkanä ûnmuudi.

¹⁶ Hedi háa napóe'in i Yôesi Tádádí dímä' iwedi hedá háa napóe'in Adam-bí t'aywó'di iwedá handa' wídänmuupí. Nää'in wéhpêe t'aywó'nin Adam i'annin namuudá Yôesi Tádá natú tuchänu-á na'ää-í, hewänbo tobá báyéki wây-á t'owa báyéki t'aywó' dívít'o wänbo', Yôesidi wí híwó'di hääwí wá'âapídíbo na'in dímä' waagibá idi díchaamáa t'aywó'di wí'âymapí waagi.

¹⁷ Hedânkun wí wí' sen it'aywó'nandibo chuwa di na'in t'ähkí díhógi. Hewänbo háa ná'i wíyá wí sen Jesus Christ namuu'i' i'annindá shánkí hay'in namuu. Idá hânho báyéki séegísehkanä-á dímä', hedi kinnân dítumáa: Tobá gínt'anmuupí wänbo', i-á natú' idi díchaamáa t'aywó'di wí'âymapí waagi, hedi wówátsi nahándepí'in âymá've-í, hedá iwe tsonnin waagi'inbá githáa-í.

¹⁸ Hediho ha'wâagi napóe. Wéhpêe t'aywó'nin Adam i'annin namuudiho tuchänu napówá t'ähkí t'owagi', hedá han waagibá wí wí' ta'gedá' hääwí Jesus i'annin namuudi nakoe di t'ähkí t'owa ovâytu'ámídí t'aywó'di dâymáapí'in waagi'in dimuu, hedá wówátsi nahándepí'indá ovâymäáni.

19 Wí wí' to'wí Adam namuu'i háa Yôesi Tádádí óetu'an waa wí'i'a'ginpídího t'ähki t'owa dit'aywó'to'inpa. Hanbá i wiyá wí' to'wí Jesus namuu'i' i'a'ginnandibo t'ähki t'owa dínkoed dipúwí'in in Yôesidi ovâyçhaamáa'in t'aywó'di wíðâymaápi waagi.

20 Yôesi iví tsontuu imägi t'owa ovâythayyamídi háyú hânho dívít'aywó'nannin. Hewänbo i t'aywó'di ginkeepóe ihaydá Yôesivi séegísehkanä-á shánki wänbo-á ünkeepóe.

21 Hedího i t'aywó'di kay'i namuudibo t'owa ovây'tandânho chuwa ho dínk'óe, hewänbo Yôesi Tádáví séegísehkanä-á t'aywó'divi shánki únkay, hedího na'in díçhaamáa t'aywó'di wí'âymaápi waagi hedânho wówátsi nahánde'pí'in áykéyídi, háa Jesus Christ na'inbí tsondi hay'i gínmuu'i na'ingí' i'annin namuudi.

6

Háa Christ i'annin namuudiho ta'gendi giwówáyêeni

1 Báyéki t'aywó'di dín'owóyéndediho Yôesivi séegísehkanä shánki ünkeepóe. Hedího hân gínkhây'ä' íví'amí'in? Ti in ta'gen gínk'óe íví't'aywó'kanhúuwídi wiyá shánki iví séegísehkanä ünkeepúwídi'bo'?

2 Hedân yoe. T'owa chu'in dimuu'indá wíðívít'aywó'dopí, hedího t'owa chu'in waagi'inbá gínkhây'ä' gimúní'in hedânho t'aywó'di eeye wí'ívíhúuwípídi.

3 Na'in díp'ó'p'oe'an áykeeyamídi Christ Jesus-ádi wí'da' gimuu'in. Ti wí'únhanginnáhpí'an díp'ó'p'oe'an dihaydi i-ádi gichuu waagibá áykeeyan.

4 Hedânkun díp'ó'p'oe'an dihaydi, i-ádi gichuudáhá' díkhä'kw'ódi waagibá napóe, hedânho Yôesi Tádáví pínnán kaydi Christ nawáywówápóe waagibá, na'indá wá' wówátsi ts'aamin áymá've-í.

5 I-ádi gichuu waagibá gipóe, hedího kindidi i-ádi wí'da' waagibá gipóe. Hedânkun i nawáywówápóe waagibá na'in wá' díwáywówápa-í.

6 Gínhanginná ná'in: T'aywó'to'in t'owa gimuuwän, hewänbo Jesus-ádi phé'wan deedi gichuu waagibá gínpóe hedânho háa gimú'de waagi'in wiyá wíðímúnípídi, hedá iwedá i t'aywó'di iwedi díma'p'ádi-í,

7 gá to'wên dichuu'indá t'aywó' diwedi díma'pândân.

8 Ná'in ívíwhâyunde': Christ-ádi gichuudá i-ádbá giwówáyêeni,

9 hedí gínhanginná Christ nawáywówápóedi hânhay wänbo wiyá wínachúu-ípi. Chuwadi há'to wiyá óet'aaní.

10 Christ nachuudiho t'aywó'didi há'to wiyá óekéyí, hedí náa wiyá nawáywówápóedi hânhay wänbo t'ähki nawówáyêeni i Tádá óehíhchanmäänídi.

11 Hedí un wá' chu'in ímuu waagi kin únkhây'ä' í'âaní'in hedânho wí'úví't'aywó'kanhúuwípídi. Náa-á Jesus Christ-ádi ímuudi unbí wówátsi bîn'amí Yôesi Tádá bínhíhchannamídi.

12 Hedânkun wí'úvímäánípi i t'aywó'didi wovây'taanídi, hedí unbí túu'ú iwe háa íwänpichaa waagi wí'úvíkanhúuwípí, ná'i túu'ú-á wáy wí thaa únkhangít'óe.

13 Wáy wí wänbo' unbí túu'údi t'aywó'kan wänbo yä'dâapíkan wänbo wíwínkanmäänípi. Shánkídi kinnân úví'amí: Unbí wówátsi-á Yôesi Tádá bínmäáni gá idân chuwa iwedi wovâywhahógi di wówátsi ts'aamin wovâymagidân, hedá unbí túu'ú t'ähkídi híwó'dida' Yôesi Tádágí' bîn'amí.

14 Náa iwedi t'aywó'didi wiyá wíwovây'tankhâymaápi gá wí'úvíwänpisó'díndepídan híwó'nin ípúwídi i tsontuu bîn'a'gindodibo, hewänbo Yôesivi séegísehkanädân wovâykhäge'do híwó' úvíkanhúuwídi.

Gínkhây'ä' híwó'di ívíkanhúuwí'in

15 Hedího kin napó'di hânnan náa íví'amí? Ti gínk'óe i tsontuu áy'a'gínhanú-ídi hedí kin íví't'aywó'nâamí? Hedân yoe.

16 Únpihanginnáhpí'an wí to'wíwí'piye' úvímágidá igí'da' úvít'ôe'amídí hedá ida' bín'a'ginnamídá, hedân ná'i to'wíwí pant'ôe'in waagi'inbá ímuu. Hediho hanbá úvíwánpit'aywó'kanhondá kindidi t'aywó'diví panho ímuu, hedá íchúu-í. Hewänbo Yôesiví'piye' úvímágidá bín'a'ginnamídí, iví pant'ôe'in waagi'in ímuu, hedi ida wovâyçhaamá t'aywó'di wívîn máapí waagi.

17 Naadi Yôesi dókú'daa'o', gá tobá úvít'aywó'dodi ná'i t'aywó'diví pant'ôe'in waagi'in ímú'de wänbo', náä-á pín ta'ge haydi in ta'gen háhkan wovây mági'in bín'a'gindodân.

18 Náä-áho t'aywó'di iwedi íma'p'ä, hedi unbí wówátsi thaa úvímági híwó'dida' úví'âamídí.

19 Yä'dâakan ni'gedá t'ôedi íka'póya', hedânho ná'in pant'ôe'inbí'gedi naadi wâyhí'máa wâythayyamídí shánki íka'pówá-ídí. Wáymûu-áho úvít'aywó'dodi wên pant'ôe'in waagi'inbá ímuuwän, hediho unbí túu'ú t'âhkídí úvít'aywó'dowän, hedá háädi wänbo t'âhki híwó'pí' úví'owän. Hewänbo náä-á Yôesiví'piye' úvímáäní iví pant'ôe'in waagi'in ímúnídí, unbí wówátsi ta'ge bínhûuwídí, hedânho yä'dâa'inda' ímúnídí háa Yôesi nada' waagi.

20 T'aywó'diví pant'ôe'in ímuu ihaydi wí'ída'píwän unbí wówátsi ta'ge bínhûuwídí.

21 I t'aywó'di háäwí úví'andidi náä wovâywôeda'mä', hedi hândidan ná'i t'aywó'didi wovâykhäge'nan? Wéngédí wänbo yoe. I t'aywó'di úví'o'i namuudi chuwa iwe ípowagít'ôewän.

22 Hewänbo t'aywó'di iwedi íma'p'ändi náä-á Yôesiví pant'ôe'in waagi'in ímuu, hedi idi wovâykhäge'do' yä'dâa'in ípúwídí. Hedi Yôesiví'piye' úvímágidího wówátsi nahánde'pí'in bínkéyí.

23 T'aywó'digí' ívít'ôe'andá chuwa-ân na'inbí wá'âa-á gínmúní. Hewänbo Jesus Christ na'inbí tsondi hay'i-ví'in gimuudá, in wówátsi nahánde'pí'in Yôesi Tádádí dímä'.

7

Paul khóhtsaq ì'gedi ita'do' hedânho wíyá háäwí giháhpúwídí

1 Tí'úuwín páadé'in, tsonttu ì'gedi únhanginná'nin ímuu, hediho wâyhí'khây máa kinnân: Únhanginnáhpí'an únkhây'ä' ná'i tsonttu bín'a'ginnamí'in háyú wówátsi úntä'ân diwe pu'wahayda'.

2 Gá kinnân: Wí kwee nakhóhtsaq'ändi-á únkhây'ä' iví sedó-ádída' natháa-í'in háyú wówátsi thaa iví sedó úntä'ân diwehay. Hewänbo iví sedó únchuu ihaydáho iví sedó-ádí wíyá wínawhi'änpí. Hannânho natú' in khóhtsaq tsonttu.

3 Hedi wíyá pí'wí sendádí ithayedá wa'di iví sedó únwówayidibo', iví sedóví'piye' it'aywó'do'. Hewänbo iví sedó únchuudáho in khóhtsaq tsonttu iwedi nawhima'p'ä, hediho wíyá pí'wí sendádí íkhó'yä'dáho t'aywó'to'i wínamúní.

4 Un wá' kin waagibá únpo', naví tí'úuwín páadé'in. Christ-ví túu'ú únchuu ihaydá un wá' íchuu waagibá únpo'e hedi kindidi ná'i tsonttu Moses ita'nan diwedi wovâywiye.

* Hediho náä-á únkoedi wíyá to'wíwí' ímúní'in, i to'wí nawáywówápóe'i-ân i namuu. Hediho náä-á iví' gimuudi gínkoedi híwó'di háäwí Yôesi Tádágí' íví'âamí'in.

5 Háa giwänpida' waagi ívít'aywó'dodi na'inbí wówátsi áyhonwänho', hedi ihaydá wíyá shánki ívít'aywó'nami'in gida'po' ná'i tsonttu git'o'di, hedi chuwa iwe gipóyá'wän ná'i t'aywó'didi na'inbí túu'ú dîntsonmáadibo'.

6 Hewänbo náä-á i tsonttu iwedi gima'p'ä. Náä-á Christ-ádí gichuu waagibá gínpo'di i tsonttu wídítsonmáapí. Náä-á wíyá ts'aabi giháhpóe Yôesi áy'a'ginmáänídí i Yä'dâa'i P'owäähäadi díhá'o waagi, háa íví'owän waagá yoe i tsonttu nata'muu'í' áy'a'ginnamídí ívísó'dinde ihaydi.

* 7:4 Ná'i hí' wínatü'da'pí wíginkhây'ähpí i tsonttu áy'a'ginnamí'in, hewänbo natü'da'-á, wíginápí i áy'a'ginnamí'in hedânho Yôesidi díçhaamá've-ídí t'aywó'di wí'ây máapí waagi, gá Jesus-ví'piye' ívíwähâyundedá han díçhaamáadân.

Wáyyéđí shánkí i tsontuú gínhanginnândi shánká ívít'aywó'do'

⁷ Hedí ti gitúní ná'i tsontuú-á t'aywó'di namuu gin? Hedân yoe. I tsontuúdidá'mânho dínkeeyan háäwí ta'gendi t'aywó'di namuu'in. Gá kinnân: I tsontuú-á natú',

Hääwí wíyá to'wí ûnk'w'ó'di' wí'ída'ípi.

Han natúnípidá há'to naa dínhanginnáníwän wíyá to'wíwí háäwí odada'di dáy'taywó'do'in.

⁸ Hewänbo há'in tsontuú i'gedi oháhpóe ihaydá shánkí dáy'taywó'nami'indá oda'póe, hedího wíyá i háäwí naví' namuupí' shánkí owänpida'. Hewänbo i tsontuú nak'óepídá há'to ta'gendi dínhanginnáníwän dáy'taywó'nannin.

⁹⁻¹⁰ Naa o'ân owówámuu'in wa' Yôesiví tsontuú oka'pówápi ihaydibo'. Hewänbo ná'in tsontuú natú'in wíđínkhây'áhpí wíyá to'wíwí háäwí oda'í'in ta'gendi oka'pówá ihaydá, shánká dáy'taywó'nami'indá oda', hedí ochuu waagibá dínhanginpóe. Hedího tobá na'in wówátsi áykéyíđí Yôesíđi iví tsontuú dí mági wänbo', naa-á in chuwađá' dínkán.

¹¹ I tsontuú i'gedi oháhpóe ihaydá, i t'aywó'didá in ta'gen ná'i tsontuú i'gedi namuu'in dínkaayan, hedí ná'i t'aywó'didibá díhay waagibá dínpoe.

¹² I tsontuú Moses ita'nandi-á Yôesiví'wedi na'ää, hedí t'áhkí i hí' iwe nata'muu'i yä'dâa'i-á ta'gendi-á híwó'di-á namuu.

¹³ Ti ná'i híwó'di tsontuúdi wí'bo in chuwa dínkán? Hedân yoe. Naví t'aywó'didân in chuwa dínkán. Hewänbo tobá ná'i tsontuú-á híwó'di namuu wänbo', naa dáy'taywó'nandânho i tsontuú natú chuwa iwe díkání'in. Hedího dínhanginpóe ta'gendi háawi i t'aywó'di namuu'in. I tsontuúđân dínthayyan t'aywó'di-á hânho yä'dâapí' namuu'in.

Hääwíđí na'inbí pí'ná khó'yé dínhänbo waagibá gínpo'

¹⁴ Gínhanginná Yôesiví P'oweaahâđi ná'i tsontuú dí mági'in. Hewänbo naa-á wí to'wí háa okanda' waagi dáywänpi'o'i omuu, gá t'aywó'diví pant'ôe'i waagibá omuudân.

¹⁵ Naa wíđínhanginnáhpí háadı kin waagi dáy'o'in. Tobá híwó' okanda' wänbo', híwó' wíđáy'opí, hewänbo i híwó'pí' dót'ay'i-á ihaydá' dáy'o'.

¹⁶ Hedí híwó'pí' ta'gendi wó'kanda'pí wänbo dáy'odá, iwedi nakeepo' naa ochanpo'in i tsontuú-á híwó'di-ânkun namuu'in.

¹⁷ Hedího nää-á naa-á wí'bo i wó'muupí ha'wâagi dáy'o'i', hewänbo i t'aywó'di naví pí'ná dínkw'ôndidân kin waagi díkando'.

¹⁸ T'owa-ân omuúđi háäbo híwó'di naví pí'ná khó'yé wíđínkw'óhpí. Ná'i-á dínhanginná gá tobá híwó' okanda' wänbo wíđínkoedípíđân.

¹⁹ Wíyá otúní: I híwó'di okanda'i-á wíđáy'opí, hewänbo i híwó'pí'-áho dáy'o', oda'pí wänbo'.

²⁰ Hedí i okanda'pí'-á dáy'andáho', naa-á wí'bo i wó'muupí ha'wâagi dáy'o'i', hewänbo i t'aywó'di naví pí'ná dínkw'ôndidân kin waagi díkando'.

²¹ Hedânkun kin waagi háäđi wänbo t'áhkí dínpo' naa: Híwó' okanda' wänbo', shánkí wíđínbâapu'wanpí dáy'taywó'namiđí.

²² Naví pí'ná khó'yé-á ochanpo' Yôesiví tsontuú-á híwó'didá' namuu'in.

²³ Hewänbo dínhanginná háäđi wänbo t'áhkí naví túu'ú t'áhkí iwe wíyá pí'wí háäwí nayí', i-á naví híwó'di ánskaa-áđí ihänbo waagibá, hedí naví túu'ú iwedi owänpit'aywó'dikanda'di wí pant'ôe'i waagi opo'.

²⁴⁻²⁵ Hedí kindíđiho naví pí'ná khó'yé-á ta'gendi Yôesigí'đá' ot'ôeda'. Hewänbo naa t'owada' omuúđi dáy'taywó'do'. Áhkhi'yowän, to'dan díkhäge'nami naa, hedânho ná'i túu'úđí chuwa iwe wíđíkánípidí? Naadı Yôesi Tádá dókú'daa'o' gá Jesus Christ i shánkí natsonyi'i namuu'idáho díkhäge'dodân.

8

I Yä'dâa'i P'oewaahâadi na'in dikhä'ge'máa na'inbí wówátsi yä'dâa'i âyhûuwídi

¹ Hediho nää-á in to'wên Christ Jesus-ádi dimuu'indá Yôesi Tádádí wí'ovâytuchänú-ípi, ² gá Christ Jesus-ádi wí'da' waagibá gimuudi i Yä'dâa'i P'oewaahâa i wówátsi napäyi'i' ûnkoedidân díma'p'âdi-ídi t'aywó'diwedi hedá chuwa iwedá.

³ Na'indá t'owada' gimuudi wí'gikaypí, hediho Yôesivi tsontuu ihay wí'ây'a'gindopí hedânho t'aywó'diwedi dîn'aywoenídí. Hewänbo Yôesi Tádá-ânho ûnkoedi dîn'aywoenídí. Kin i'amídí iví ay dînsan wí t'owa napáa-ídi, na'in kaypí'in t'aywó'to'in t'owa waagibá napóe, hedi tobá t'aywó'di wí'i'anpí wänbo na'inbí t'aywó'di gínmuudi nachuu. Handidího ná'i t'aywó'di-á óet'an, hedânho t'aywó'didi na'in wiyá wídit'aanípídi.

⁴ Hedi kin i'an hedânho Yôesivi tsontuu natú waa na'inbí wówátsi ta'ge âyhûuwí. Hedi nää-á háa giwänpida' waagida' wí'ívikanhonpí, hewänbo háa i Yä'dâa'i P'oewaahâa natú iví'amí waagán.

⁵ In to'wên háa diwänpida' waagi dívi'o'indá häädi wänbo t'ähki dívi'ánshaa'o hääwí dikanda'i'gedida', hewänbo in to'wên háa i Yä'dâa'i P'oewaahâa nada' waagi dívi'o'indá häädi wänbo t'ähki dívi'ánshaa'o' i hääwí i Yä'dâa'i P'oewaahâa nada'póe'i'.

⁶ Hedi háa giwänpida' waagi iví'amí'in ni'gedida' iví'ánshamáadá chuwa iwe gipówá-í, hewänbo háa i Yä'dâa'i P'oewaahâadi dítu'an waagi i'gedi iví'ánshamáadá ta'gennin wówátsi-á hihchan ánsaa-á gín'ää-í.

⁷ Hedänkun wí to'wí háa nawänpida' waagi i'amí'inda' i'ánshaa'odi Yôesivi hänbi' waagi'bá namuu, gá Yôesivi tsontuu wí'i'a'gindopídan, hedi wí'ûnkoedipí on'a'ginnamídí.

⁸ Hedi kí'min t'owadá há'to Yôesi óehihchannamí.

⁹ Hewänbo Yôesivi P'oewaahâa ta'gendi unbí pí'ná khó'yé únthaadá háa i natú' waagi úvikanhûuwí, háa íwänpida' waagida' bá yoe. Wí to'wí iví pí'ná khó'yé i Yä'dâa'i P'oewaahâa Christ-di ónsandi' imáapída' Christ-ví' wínamuupí.

¹⁰ Hewänbo tobá unbí t'aywó'di únmuudi unbí túu'ú únchúwí wänbo', Christ unbí pí'ná khó'yébo bînmáadá i Yä'dâa'i P'oewaahâadi wówátsi nahánde'pí'in wovâyma', gá Yôesi Tádádí wovâycháamáadan t'aywó'di wíwînmáapí waagibá.

¹¹ Yôesi Tádádí Jesus óewáywówápaa, hedi iví Yä'dâa'i P'oewaahâa unbí pí'ná khó'yé únthaadá, i Tádádí bá undá wiyá wovâywówápaa-í, Christ Jesus óewáywówápaa waagibá. Tobá unbí túu'ú únchuu wänbo', Yôesivi P'oewaahâa unbí pí'ná khó'yé únthaadi Yôesidi wówátsi wovâymaäní.

¹² Hediho tí'ûuwin páadé'in, nää-á hääwí giphaamuu waagibá hääwí híwó'di gínkhây'ä' iví'amí'in, háa giwänpida' waagida' bá yoe.

¹³ Háa íwänpida' waagida' unbí wówátsi bînhondá íchuu-í. Hewänbo i Yä'dâa'i P'oewaahâa úvímägidáho wovâykhäge'namídí i t'aywó'di unbí túu'údí úví'o'i' bînyâa'amídí, kindidânho in ta'gennin wówátsi bînkéyí.

¹⁴ T'ähki in to'wên Yôesivi P'oewaahâadi ovâypahonnindá Yôesivi ây dimuu.

¹⁵ Yôesivi P'oewaahâa bînkê' ihaydá pant'ôe'in dikhuwôeda'in waagi'in wí'imuupí, páadé'í ícháa waagibá. Hewänbo i Yä'dâa'i P'oewaahâadi wovâyséegíhógi Yôesi Tádáví ây ímúnídí, hedânho Yôesivi'piye' úvíyûusu'o' ihaydá wí'inbo bînkhá'yä'ni "Naví Tádá" gin.

¹⁶ I Yä'dâa'i P'oewaahâadânho na'inbí pí'ná khó'yé díhangin'ando' Yôesi Tádáví ây gimuu gin.

¹⁷ Hedi iví âyho gimuudi i hääwí iví âygi' iwiyekw'ódi'i' âyhóní. Christ-ádi wé'ge ná'i hääwí âyhóní. Christ-ví'in gimuudibo âyt'ôephadende' i it'ôephade waagibá, hediho i-á'í bá Yôesi Tádádí he'ennin dípaa-í.

Tobá nää t'ôephade iwe gikw'ôn wänbo', wáy wí thaa-á hää t'ähki híwó' gínpuwí

18 Nǎ'i sa'wó'di hǎäwí Yôesidi dínkhâymáa i'gedi dáy'ánshaamáadi, naa ochanpo' nǎä oepáa k'aydiwí t'ôephade-á hǎäbo wínamuupí waagibá.

19 Hǎä t'ǎhki nakhí'yendi-á nawó'onpo'di natsíkha Yôesi Tádá ikeekw'ôenídí na'in ta'gendi iví ay gimuu'in.

20-21 Yôesi Tǎa i'ánshaamági hǎäwí t'ǎhki nakhí'yendi' nachǎ'muupí waagibá napúwí'in. Nǎ'i hǎäwí wí'bo kin waagi wínapuwagít'óepí, hebo Yôesi-ân natú kin napúwí'in. Hewänbo wá' natú nǎ'i hǎäwí nakhí'yendibá wíyá híwó'di napúwí hedânho wínakhanmú-ípídí. Kindidí owáy Yôesi Tádáví ay chuwa iwedí dima'p'ǎndi hǎä t'ǎhki sa'wó' ingí' dínpóedí, nǎ'i hǎäwí nakhí'yendi-á wá' hanbá napúwí.

22 Nǎ'i gínhanginná, wí kwee na'eyehaydi únhaytû' waagibá, nǎ'i hǎäwí t'ǎhki nakhí'yendi-á wá' han waagibá napo', wa'di wíyá ts'aabi wínakhí'yenpídí.

23 Hedí kin waagi wí'únpo'pí nǎ'i hǎäwí nakhí'yendida'. Na'in wänbo gínhaytû' waagibá gínpo', giwó'onpo'di gitsíkhakw'ôndi Yôesi Tádá ikeeyamídí na'in iví ay gipúwídí díséeghógi'in, hedá na'inbí túu'ú ts'aabi dínpáa-ídí wá' gitsíkhakw'ó. Hedí dínkeeyamídí han dínkhâymáa'in, idi i Yǎ'dâa'i P'oweahhâa na'in dímági.

24 Yôesidi dín'aywon dihaydi waabo nǎ'i napúwídí ívitsíkhahon. Wí to'wí wí hǎäwí itsíkha'máa'i ho ikê'dáho', hedáho wa'di wínatsíkhapí. Háadan wí to'wí wíyá itsíkha'amí wí hǎäwí ho ikê'di?

25 Hewänbo hǎäwí áykê'pí' wa'di áytsíkha'máadáho', nakhây'ǎ' gibo'atǎ-í'in tobá wó'ondi áytsíkha'máa wänbo'.

I Yǎ'dâa'i P'oweahhâadi díkhäge'máa

26 Hedá wá' kay gíntáydi i Yǎ'dâa'i P'oweahhâada díkhäge'do'. Kaypí'in gimuudi wáyýedí wígyiûsuháhpí, hedí i hí' wí'âyshaadepídí gínwänpihaytû'. Hewänbo kin gínpo'di, na'inbí haytuu iwedibo' i Yǎ'dâa'i P'oweahhâada na'ingí' Yôesi Tádá óhéé'o'.

27 Yôesi Tádá-á ûnhanginná hǎäwí na'inbí pí'nǎ khó'yé gínkw'ó'di', hedího ûnhanginná háa i Yǎ'dâa'i P'oweahhâa natú'da'in, gá Yôesi Tádá nada' waagi i Yǎ'dâa'i P'oweahhâa-á Yôesi Tádáví t'owagi' iyûusu'odân.

Yôesidi na'in díséegídiho hǎäwídí wänbo há'to díwiyé-í iví'wedí

28 Nǎ'i wá' gínhanginná: Tobáháa napo' wänbo', nǎ'i hǎäwí napo'ídiho Yôesi-á híwó' íkhâymáa in to'wên i óséegí'ingí', innânkun iví'in ûnmúnídí ovâytukánnan, i'ánshaamági waagi.

29 Hǎn'oebo ûnhanginná to'wên dimúní'in in iví'in ûnpuwagít'óe'in, hedí iwéhpê'an indá iví ay Jesus ûnmuu'i waagibá dipúwí'in. Kindidího Jesus wí pá'dây waagibá namúní hedá na'indá báyéki tí'úuwín waagi'inbá-á.

30 In to'wên ha'min dipúwí'in Yôesi Tádá iwéhpê'an dimuu'indá idi ovâytukánnan iví'in ûnmúnídí, hedí iví'in ûnmúnídí ovâytukánnanda natú t'aywó'di wídây máapí'in waagi'in dimuu, hedí nǎ'in t'aywó'di wídây máapí'in waagi'in dimuu'in ovâytú'annindá he'ennin ovâypáa-í, háa Jesus namuu waagibá.

31 Hedânkun, nǎ'i hǎäwí t'ǎhki i'gedi gínhanginnândi, nǎä-á ta'gendi nǎ'in gínkoedi gitúnídí: Yôesi Tádá-á na'inbí'näpiye' namuudiho to'wídí wänbo há'to dít'aani.

32 Yôesi Tádá-á wínakhâapóepídí iví ay Jesus imági na'in t'owa t'ǎhki'gí' nachúu-ídí. Hedí kin i'andânkun, nakhâapídí t'ǎhki wé'ge'i híwó'di hǎäwí wá' ta'gendi dímääni.

33 Yôesi Tádá-ân namuu i natú'di' in to'wên ovâyde'mannindá t'aywó'di wídây máapí'in waagi'in dimuu, hedânho to'wí wänbo wí'únkoedipí ta'gendi dînt'aywó'dichänú-í'in.

34 Hedího to'wí wänbo wí'únk'óepí natúnídí na'inbí t'aywó'di gínmuudi gínkhây'ǎ' dítuchänú-í'in, gá Christ na'in gimuudi nachuudân, hedá wíyá shánká hǎäwí-á i'an, i-á nawáywópóe-á, hedí nǎä-á Yôesi Tádáví ko'dínädá na'ân, hedí iwedí na'ingí' dînyûusu'odiho Yôesi Tádá dînda'máa.

³⁵ Christ-di díseégí dí to'wí dí wänbo há'to díwiyé-í iví'wedi, tobá âyt'ôephadende wänbo', háa sehkanäwó' na'inbí thaa gínmuu wänbo', háa na'inbí whäyü gínmuudi t'owadi díyanákí'o wänbo', háa koegí'-á awegí'-á gíntáy wänbo', háa díwha'amí'indá dí't'ahánú-í'indá t'owa dida' wänbo'.

³⁶ Kin gínpo' háa Yôesiví ta'nin diwe nata'muu waagi:

Na'inbí Sedó Yôesi, uví'in gimuudibo na'indá háädi wänbo t'ähki dí't'akhänukhây'o'.

Wên k'úwá ovây't'ahánú-í'in gimuu waagi t'owadi dí máa.

³⁷ Hewänbo tobáháa ná'i t'ähki gínpo' wänbo', wéngedí wänbo wídít'aanípí, hewänbo na'indáho git'ampo', gá Christ i díseégí'i namuudân, hedí díkhäge'do'.

³⁸⁻³⁹ Naa dáykoediwhâyunde háäwídi wänbo há'to díwiyé-í Yôesi Tádáví séegí iwedí, ná'i séegí-á Jesus Christ na'inbí tsondi hay'i gínmuu'idi dí mági. Tobá giwówayidi háa gichuu wänbo', há'to iwedí giwiyedé-í. Makówáwin t'ôepa'aa'indi wänbo há'to iwedí díwiyé-í, háa p'owäähâvî tsonnindi hediháa wáy wiyá to'wí tsonkhuu imáa'idi. Tobáháa napóe wänbo náa háa páadépiye' gimän diwe, háa háäwí oepáa kw'áye hediháa nansoge núgé na'ändidi, háa wáy wiyá háäwí nakhí'yendidi há'to iví séegí iwedí díwiyé-í.

9

Háa Yôesi Tádádí in Israel t'owagí' ovây'an waa

¹ Naa háa otugít'óe'indá ta'gen namuu, naa wídayhóeyómáapí, gá Christ-ví' omuudân, hedá i Yä'däa'i P'owäähâädá naví pí'ná khó'yé donmáadi díhangin'ândo ta'ge dáyhí'máa'in.

²⁻³ Naa hânho ok'áykháa, hedá naví pí'ná khó'yé háädi wänbo t'ähki otaachanpo' dáy'ánshaamáadi naví t'owaví'gedi, indá náa oepáa k'aydi naví maatu'in dimuu. Híhchangidi Christ-ví'wedá owiyedé-í, kin naa dînpóe'indi ovâykhäge'namídáho'.

⁴ Indá Israel-ví ây iwedí'inbá dimuu, hedí Yôesi Tádádí ovâyhógi iví sówé'ây waagi'inbá dimúnídí, hedá idá iví sa'wó'di kohthay iví'wedi ún'ä'i' ovâykeeyan. Háa iwéhpêe'annin in Israel-'inbá ovâytu'an, hedá iví tsontu-á ovây mági. Ovâyýeye háa óe'a'ginmäänídí, hedá háa ovâykhây máa'in ovâytu'an.

⁵ In hân'oe'in se'daa-á ná'in Israel-'inbí thehtáy pahpá'in dínmuu, hedí Christ nat'owapaa ihaydi inbí'wedí'ibá namuu. I-á Yôesi namuu, i-á t'ähki itsonmáa, hedí t'owa díkhây'ä' hânhay wänbo t'ähki óetége'bé-í'in. Hamân.

Háa Yôesi Tádá in Israel-'in t'owa ovâytu'an waaho i'an

⁶ Hewänbo naa ok'áykháa gá tobá ná'i t'ähki dâymáa wänbo', Yôesi-ádi wídimuupídân. Naa wó'tú'pí Yôesi Tádá-á wí'i'a'ginpí'in iví tuu imägi'in, hewänbo kinnân napo': Báyéki in Israel-ví ây iwedí'indá kodí'nin Israel-'in wídimuupí, *

⁷ hedá wá' t'ähki in Hudíyo iwedí'indá Abraham-bí kodí'nin ây iwedí'in wídimuupí iví tûu ún'p'oe diwänpimuudibo', hewänbo kinnân Yôesi Tádádí óetu'an Abraham:

Uví ay Isaac úmuu'iví ây iwedí'indá'mânho ta'gendi uví tí'úuge kã'ää'in kin ovâytu'âamí.

⁸ Ná'i hí' kinnân natu'da': T'ähki Abraham-bí tûu ún'p'oe-á Yôesi Tádáví ây wídimuupí, hewänbo in to'wên háa Yôesi Tádá iví tuu imägi waa di'âypuyä'in, inbí'gedida'mân gitúní ta'gendi Abraham-bí ây iwedí'in dimuu.

⁹ Kinnânho Yôesi Tádádí iví tuu Abraham óemägi háa ônkhây máa'in:

Wí paayo náa iwedí uví'piye' owáy'ää-í, hedí ihaydá uví kwiyó Sarah wí enúkáy ho i'âypuyäkhây máa.

¹⁰⁻¹² Hebo Yôesi wiyá shánki natú. Rebecca-di wên kwâati ovän'ayyan, hedí in áyyää-á wí'da' tádá dánmuu, i-á na'inbí thehtáy pahpáa Isaac namuu, Abraham-bí e'nú.

* 9:6 Wí to'wí kodí'di Israel-'i namúnídí únkhây'ä' ta'gendi Yôesiví'piye' iwähýü-í'in.

Hewänbo wa'di in áyyäã da'aypuypídibo', wa'di háawên dân'anpídibo', háa híwó'di háa híwó'pí', Yôesidi Rebecca kinnân óetu'an:

I páadé'i-á i tí'úugé'igí' it'ôe'amí.

Hedi Yôesi-á kin i'an nahanginpúwídí i-ân namuu t'owa ovâyde'bo'i', háawên díví'annin namuudida'ba yoe, hewänbo idânho to'wên napida'in ovâyde'bodân.

¹³ Yôesi Tádá-á iví tã'nin diwe kinnân natú':

Jacob-á dóde'man, hewänbo iví pá'dây Esau-á dóyoegi'an.

Wígínkhây'ähpí gitúní'in Yôesi-á híwó'pí i'o'in háa nada' waa i'odi

¹⁴⁻¹⁵ Hedân ti gitúní Yôesi Tádá-á ta'ge wí'i'opí wí to'wí óede'bodi hedá wíyá to'wí óeyoegi'odá? Hedân yoe. I-áho ûnkoedi kin i'amídí, hediho Moses óetu'an,

To'wíwí'piye' naa oda'i-áho o'iyapúwí,

to'wíwí'piye' osehkanäkanda'i-áho dósehkanä'amí.

¹⁶ Hedânkun Yôesiví iya ûnmuudibo wí to'wí ide'bo', ná'i to'wí óede'mamí'in nawänpida'dibo-á yoe, háa isó'díndedibo-á yoe.

¹⁷ Yôesi Tádáví tã'nin diwá ûntã'muu háa idi i Egypt-wi tsondi hay'i óetu'an waa, kinnân: Naadi wínk'ú' untsonchã'nídí

hedânho háa wíkhâymaa'in namuudi naví kay dínmuu'in donkeeyamídí,

hedá nää oepáa k'aydi t'ähki t'owa háawi naa omuu'in dínhanginnání.

¹⁸ Hedânkun Yôesi háa nada' waa i'odi wáy wênbí'piye' na'iyapo', hedá wây-á wëndá t'óyanpí'in dimúní gin ovâykannan.

¹⁹ Ma'di wí to'wídí dítikáyí'ní naa, "Ha'wâagi Yôesi i'odá háadan idi in t'owa ovây't'e'p'idénde'? Tóebo wí'ûnkoedipí Yôesi óekhã'amídí i'amídí háa nada' waagi."

²⁰ Hewänbo naadá i kin natú'di kinnân dótu'amí: "To-an unmuu Yôesi nãatwhännamídí, t'owa'ayda' unmuudi? Ti wí nat'údi ûnk'óe i nat'úpa'i' óetu'ã'amídí, 'Wí'úkhây'ähpí háa omuu waagi naa dípaa-i'in'? Hedân yoe.

²¹ I nat'úpa'i-á ûnk'óepí'an i pí'índi häãwí nada'i' ipáa-ídí. Ná'i pí'ín diwedibo' ûnkoedi wên nat'ú sa'wó'gí'inda' ipáa-ídí, hedá wây-á hääháakangí'indá."

²² Hedânho Yôesi Tádá wá' ûnk'óe kinnân i'amídí: Tobáháa nada' wänbo ikeeyamí'in hânho nat'ay'in t'owaví t'aywó'di dínmuudi, hedá iví kay ûnmuu'in áytáa-i'in nada' wänbo-á, owáy oedi i-á nabo'atãdí itsíkha'o' ovây'tuchãnú-ídí in to'wên inbí t'aywó'di dínmuudi nat'aydi, inbáho' ovây'hãnú-i'in dínkhây'ã'.

²³ Hedá wá' nada' in to'wên iví iya ônhógi'in ovâyhangin'ãnnamí'in háa hay'i i namuu'in, inbá páadédibo' ovâyde'man báyéki híwó'di häãwí dâyhónídí.

²⁴ Hedi na'innân gimuu in Yôesi Tádádí dítukãnnannin iví iya áyhónídí. Wáy wëndá Hudíyo gimuu, hewänbo wây-á wígimupí.

²⁵ Kinnân Yôesi Tádá natú, hedi Hosea-á hãn'oe itã'nan:

In to'wên naví t'owa dínmuupí'indáho

naadi dovâytu'amí naví t'owa gin.

In to'wên naadi wídovâyséegípíwän,

indá nää-á in to'wên dovâyséegí gin dovâytu'amí.

²⁶ Hedi wáy Yôesidi wáymûu ovâytu'an diwe, "Undá naví t'owa wí'ímuupí" gin, iwebáho nää-á ovâytu'ã'amí "Yôesi i nawówáyí'iví ây" gin.

²⁷ Hedá hãn'oe Isaiã-á in Israel t'owaví'gedí kaygí'di natú:

Tobáháa in Israel-win t'owa hânho báyéki diyí wänbo', háyú okhá i mâap'oe k'áygé i'ge nakw'ó' dihaybá,

wên háyú'dída' ovây'aywoení,

²⁸ gá Na'ínbí Sedó Yôesi-á wínahayyêepúwípídí iví tuchãnu ibowá-ídí nää oepáa k'aydi, háa natú waagi.

²⁹ Isaiã wá' natú kinnân napúwí gin:

Na'inbí Sedó i háäwí t'ähkí itsonmáa'i namuu'idi wên tí'úugé kä'ää'in dînyoe'anpídá, giháaníwän in t'owa Sodom búu'úwindáđi Gomorrah-windáđi t'ähkí dihán waagibá.

In Hudíyo Yôesiví'wedi dipedee

³⁰ Hedího háa ots'antú waa kinnân natu'da': In t'owa Hudíyo dimuupí'in dívíwhâyundedi dipóe in to'wên Yôesi Tádáđi ovâyçhaamá'in t'aywó'di wídâymáapí waagi, tobáháa háđíđi kí'min dipúwí'in dâytuwámáapí wänbo'.

³¹ Hewänbo in Israel-'indá dâynuwande háđíđi t'aywó'di wídâymáapí'in waagi'in dipúwí'in, hewänbo wídâyshaadepí.

³²⁻³³ Hedí háadan wídâyshaadepí? Gá dívíwänpiwhâyú-íví'wedi dívíkhäädédân híwó' díví'amíđi hedânho Yôesidi ovâyçhaamá've-íđi t'aywó'di wídâymáapí waagi. Wí k'uu Yôesi Tádávi tã'nin diwe í'gedi nata'muu'i' iwe dip'ídedi dikanu waagibá dínpóe. Kinnân natú'?

Bít'óyan, oe Zion búu'ú iwe wí dósóge.

I-á wí k'uu waagi'ba namuu, t'owa iwe dip'ídedi dikanunde', hewänbo to'wên iví'piye' dívíwhâyunde'indá há'to dichanpúwí híwó'pí'piye' dívíwhâyunde'in. †

10

¹ Tí'úuwín páadé'in, pín ta'ge hayđi Yôesi Tádá dóda'máa naví t'owa in Israel-'in dimuu'in ovây'aywoeníđi.

² Ta'gendi wâytumáa, indá hânho dida' Yôesi óehíhchanmääní'in, hewänbo piháa dívísó'dinde díví'amíđi.

³ Ho wídínhanginnáhpí háa Yôesi i'o'in hedânho idi t'owa ovâyçhaamá've-íđi t'aywó'di wídâymáapí waagi, hedího indá dâytuwámáa háđíđi ha'min wí'bo dívípipáa-íđi, hedího háa Yôesidi kin ovây'amí'in wídâyhóndepí.

⁴ Nääho t'ähkí in to'wên Christ-ví'piye' dívíwhâyunde'indá wiyá ho wídíntáypí dívísó'dêe-íđi i tsontuu dâya'ginnamíđi hedânho dipúwíđi in to'wên Yôesi Tádáđi ovâyçhaamá'in t'aywó'di wídâymáapí waagi.

⁵ In t'owa dívísó'dinde'in Yôesiví tsontuu dâya'ginnamíđi hedânho Yôesidi ovâyçhaamá've-íđi t'aywó'di wídâymáapí waagi, inbí'gedi Moses kinnân itã'nan: Wí to'wí t'ähkí Yôesiví tsontuu i'a'gindo'i-á wówátsi imá've-í.

⁶ Hewänbo kinnân nata'muu in to'wên inbí'gedi inbí whâyü dínmuudi Yôesidi ovâyçhaa'in t'aywó'di wídâymáapí waagi:

Wí'ítúnípi, "To'wí ûnkây'ä' makówápiye' napée-í'in."

(Nã'indá natu'da', Christ óedaa'amíđi makówáđi nawhãve'ää-íđi.) Hedá wá' nata'muu:

⁷ Wí'ítúnípi, "To'wí ûnkây'ä' in chu'in dikw'ó' diwepiye' nawhání'in."

(Nã'indá natu'da', in chuwa'inbí'wedi Christ óetegé-íđi óewówápaa-íđi.)

⁸ Hewänbo kinnân nata'muu:

Yôesiví tuu-á undáđiho nayí',

unbí sóedí ítúní hedí unbí pí'nã khó'yé-á bînmáa.

Hedí ná'i tuu whâyü í'gedi namuu'i-á t'owa âyt'ôe'o'.

⁹ Hedânkun t'owaví páadépiye' ítúđi Jesus-á i shánkí natsonyi'i namuu'in, hedá Yôesi Tádáđi wiyá óewáywówápaa'indá unbí pí'nã khó'yé-á úvíwhâyundedi, wovây'aywoení,

¹⁰ gá na'inbí pí'nã khó'yé Jesus-ví'piye' ívíwhâyundedá Yôesi Tádáđi díçhaamá t'aywó'di wí'âyámáapí waagi, hedí iví'piye' ívíwhâyunde'in gitúdá, dîn'aywoení.

¹¹ Yôesiví tã'nin diwá ûntú',

In to'wên iví'piye' dívíwhâyunde'indá há'to dichanpúwí híwó'pí'piye' dívíwhâyunde'in.

† 9:32-33 Christ-á i k'uu namuu, hedí iví'piye' wídívíwhâyundepíđi dikanunde waagibá dínpóe.

12 T'ähkí t'owagí? handá? napo?, in Hudíyogí?indá, in Hudíyo dimuupi?ingí?indá wá?, gá t'ähkí t'owagí? wí'da? wí shánkí natsonyi?i na?ándân, hedí idá báyéki híwó?di ovâyma? in to?wên iví?piye? dívíyûusu?annin ovâykhäge?namídí.

13 Yôesiví tã?nin diwá ûntû? waagi:

To?wên i shánkí natsonyi?iví?piye? dívíyûusu?andi di?aywonda?póedí idá ovây?aywoeni-ákun.

14 Hewänbo hádídan iví?piye? kin dívíyûusu?amí iví?piye? wídívíwhâyundepídí, hedá hádídan dívíwhâyú-í iví?gedí wídínhanginnáhpídí, hedá hádídan dínhanginpúwí to?wídí iví tũ wí?ovây't'ôe?anpídí,

15 hedá hádídan wí to?wídí ovây't'ôe?amí Yôesidi wí?óesanpídí? Kinnân Yôesiví tã?nin diwe nata?muu:

In to?wên wí híwó?di tũ dâymáyã?inbí ahtaa-á sa?wó? dínkeet'óe.

16 Hewänbo Isaiah natú waagibá, t'ähkí in Hudíyo Yôesiví híwó?di tũ wídâyséegí?anpí. Kinnân itã?nan:

Na?inbí Sedó Yôesi, wên háyúhaydída? t'owa i háäwí naví?wedí dit'oe?i? dívíwhâyú.

17 Hedánkun Yôesiví?piye? ívíwhâyú-ídí, gíntáy iví tũ git'óe-ídí, hedá ná?i tũ-á git'o? wí to?wídí Christ-ví?gedí dít'ôe?odi.

18 Héyâa in Israel-?in, ti Yôesiví tũ wídít'oe?an? Dít'oe-ákun, Yôesiví tã?nin diwe ûntû? waa:

Yôesiví tũ-á náa oepáa k'aydi t'ähkí ûntũmää,

hedího t'owa t'ähkí wáyyé t'ähkí dikw'ó?nin ná?i tũ dínpówá.

19 Hedánkun in Israel-?in dínhanginnándákun háa Yôesi ikhâymaa?in. Kin Moses páadé itã?nan háa Yôesidi ovây'tũ?an waa:

Wây-á pi?wên t'owa dimuu?in naadi dovây?aywondibo wâythúukannamí,

Háa há?in t'owa hangintan dâymáapí?ingí? dovâykhâymaa?in namuudi wây't'e?ya?namí.

20 Hedá Isaiah-á shánkí kay?indá ihí?máadi ná?i Yôesiví hí? ûntú:

In to?wên naa wídítũwämäapí?indi naa díshaa.

Inbí?piye? dáykeeyan, naví?gedí ditsikayipí wänbo?.

21 Hewänbo in Israel t'owaví?gedí Yôesi kinnân ihí?máa:

Häädí wänbo t'ähkí okhóewaa?än ná?in t'owa dovâyséegí?amídí,

tobá wídí?a?ginmáapí wänbo?

hedá naví tũ dînyoegi?o wänbo-á.

11

Yôesidi in Israel-?in ovâyséegísehkanã?andiho wáy wên in ovâyde?man

1 Hedího ti gi?añí Yôesi Tádá iví Israel-?in t'owa iyoegi?annin? Hedân yoe. Naa wá? Israel-wibá omuu, naa-á Abraham-bí ây iwedi?ibá omuu, hedá Benjamin-bí t'owa iwedi?bá omuu.

2 Hedího Yôesi-á iví t'owa wí?iyoegi?anpí, indá hân?oebo ûnhanginná iví?in ûnmúní?in. Ta?gendi un ûnhanginnáhpí?an háa iví tã?nin diwe Elijah-ví?gedí ûntû?nin. Elijah-dí in Israel-?inbí?gedí Yôesi óehí?máadi kinnân ovây't'e?p'íde:

3 Na?inbí Sedó, t'ähkí in wé?ge?in uví tukhë?min wônt'ahánú,

hedá t'ähkí uví antâa-á wônnayú.

Naada?mân ote?dee, hedí t'owa hádídí naa díhéyí?in ditũwäyi?.

4 Hedí kinnân Yôesidi óetũ?anpí?an:

Tsé maapaasôn (7,000) ihay senã? dovây?áyîngimáa hedí wa?di naví?näpiyebo dimuu,

indá Baal-ví páadépiye? wídívíde?gendikw'ódipí óe?a?ginmäänidí. *

* 11:4 Baal-á wí háäwí wí sen waagibá ûnchã?i namuu, i-á in wé?ge?in t'owa dâykhiyé inbí yôesi dînmúnídí.

5 Nää waʼdi hanbo napoʼ. Yôesi-á naséegísehkanätʼoedí waʼdi wên háyú haydi Israel-ʼin Yôesidi ovâydeʼmannin dikwʼôn.

6 Hewänbo iví séegísehkanä ûnwänpimuudibo Yôesidi ovâydeʼman, hääwí híwóʼdi dívíʼandididaʼbá yoe. Hedi hääwí híwóʼdi indá dívíʼandidibo idi ovâydeʼmandáhoʼ, háʼto iví séegísehkanä ûnmuuʼididaʼ ovâydeʼmamíwän.

7 Hediho kinnân napóe: Tʼähkí in Israel-win tʼowa wídínhanginpóepí hádídí dipúwíʼin in toʼwên Yôesidi ovâychaamáaʼin tʼaywóʼdi wídây máapí waagi, hewänbo in toʼwên Yôesi Tádádí ovâydeʼmannindáho dínhanginpóe, hedi in wéʼgeʼindá tʼóyanpíʼindáʼ dipóe.

8 Yôesi Tádáví tãʼnin diwá náʼin wéʼgeʼin tʼowavíʼgedí kinnân nataʼmuu:

Yôesidi inbí hangintan ovâypedeeʼan,

hedi tsée nakeetʼoepíʼ-á, oeyay natʼoʼpíʼ-á ovây mági,

hedi nää thaa puʼwahay kinbo dínpoʼ.

9 David wáʼ hânʼoe inbíʼgedibá natú,

Báyékí hääwí dínkwʼóʼdibo díʼände híwóʼ dínpoʼin, hewänbo Yôesi dódaʼmáa náʼi hääwí dínkwʼóʼdibá wên phay iwe diwhêeʼin waagibá dínpuwídí,

háa hääwí iwe dipʼídedí waagibá dínpuwí iwe dikanú-ídí,

hedá iwebo inbí tuchänu dínʼãʼi-á dâyhóní.

10 Ditsíkhämugiʼtʼóe waagibá dínpuwí hedânho wídínkeetʼôenípídí,

hedá häädi wänbo tʼähká inbí túuʼú-á dínbéʼgayní dínhékháadí waagibá.

11 Hediho hânnan natuʼdaʼ náʼi otúʼiʼ? Ti natuʼdaʼ náʼin Israel-ʼin tʼowa dikanuʼin wíyá háʼto dikwínudée-í waagibá dínpoe? Hedân yoe. In Israel tʼowaví tʼaywóʼdi dínmuudiho Yôesidi in Israel-ʼin dimuupíʼin tʼowa-áho ovâyʼaywon, hedi iwedihoʼ in Israel-ʼin tʼowa wáʼ hânho didáʼí hanbá dínpuwíʼin.

12 In Israel-ʼin tʼowa pedee iwe dipówádí Yôesivíʼwedi dívíhängeʼan, hebo iwedi tʼähkí in wéʼgeʼin tʼowa Israel-ʼin dimuupíʼin Yôesiví tũ dâyhógi, hedi handidân dikoditʼowapaa waagiʼinbá dipóe. Hediho owáy in Israel-win dívíwhâyundeʼin shánkí báyékí dipóe ihaydá, in wéʼgeʼin tʼowa-á wáʼ wíyá shánká híwóʼ dínpuwí.

In tʼowa Hudíyo dimuupíʼin ovâyʼaywoení

13 Un Hudíyo ímuupíʼin, nää-á undá wâyhíʼkhây máa: Yôesi Tádádí naa unbíʼpiyeʼ dísan, hediho naa ochanpoʼ naví tʼôe-á báyékí dínʼaʼginmuuʼin.

14 Hääwên naadi wâyʼoʼin namuudi, maʼdi in toʼwên naa waagibá Israel-ʼin dimuuʼin wáʼ hânho didáʼí i tũ un wây máʼi dâyhónídí, hedi kindidí wáy wên in wáʼ ovâyʼaywoení.

15 Yôesi Tádádí in Hudíyo ovâyyoegiʼan dihaydi idi in wéʼgeʼin tʼowa tʼämäpiyeʼ nää oepáa kʼaydi dithaaʼin ovâykʼemahógi. Hedânkun owáy idi in Hudíyo ovâywáyséegíʼan dihaydá, shánkí wänbo híwóʼ namúní, ihaydá indá chuʼin diwâywówápóeʼin waagiʼinbá dimúní.

16 I páadéʼi pává dâyhahkêʼi Yôesi óemägidá, tʼähkí i wéʼgeʼi pává wáʼ ivíʼdaʼ ûnmuu. Hedá i taypúu Yôesi óemägidá, i waʼyáy khóe wáʼ ivíʼbá ûnmuu. †

17 In Hudíyo wên olive tay óekhähkídíʼin waagiʼinbá dimuu, hewänbo wáy wên in diwedi waʼyáy khóe dâysʼáʼi waagiʼinbá dimuu, hedi un Hudíyo ímuupíʼindá wên olive tay nawänpisôeʼinbí waʼyáy khóe waagiʼinbá-á ímuu, náʼi waʼyáy dâysʼáʼi-á i wéʼgeʼi waʼyáy-ádí dâywänpitʼihsa, hediho i taypúu iwediwi taypʼoedi i waʼyáy khóe dâysʼáʼi híwóʼ nasôemän waagibá, nää-á hanbá hääwí in Hudíyo iwedi naʼäʼíidi híwóʼ undá wáʼ únpóʼ.

18 Hediho nää-á wíʼíʼâanípí i wéʼgeʼi waʼyáyví shánkí híwóʼnin ímuuʼin. Wíʼúvíyêngihéeʼamípí, undá waʼyáy khóe waagiʼindaʼ ímuudi, hediho náʼi taypʼoe wíwîn máhpí i taypúu nawówámúnídí, i taypúudân un unbí wówátsi khóekhúu-á wovây máʼ.

† 11:16 I páadéʼi pává-á in taypúu-á in Hudíyoví páadé kãʼäʼin tʼowa Yôesidi ovâydeʼmannin waagiʼbá namuu, hedi i wéʼgeʼi pává-á waʼyáy khóe-á in shánkí tíʼúugé kãʼäʼin Hudíyo waagiʼbá-á namuu.

19 Hewänbo ma'di wí Hudíyo namuupí-á kin natúní, “I wé'ge'i wa'yáy khóe-á óets'á' hedânho na'in dít'ihśáa-ídí.”

20 Nă'indá ta'gen namuu. In Hudíyo ovâyts'á' gá Christ-ví'piye' wídívíwhäyupídân, hedí undá unbí whäyü únmuudi wovâyt'ihśaa. Hewänbo úvíyêngihí'má've-íví'wedí únkhäy'ä' hânho úví'áyîngi'amí'in.

21 Yôesidi in Hudíyo ovâytuchänu, tobá in tayví kodí'di wa'yáy khóe waagi'inbá dimuu wänbo', hedího háa díví'an waagibá úví'odáho hanwaagibá un wá' wovâytuchänú-í.

22 Hedího iwedi nakeepo' Yôesi-á t'owaví'piye' hânho híwó'di namuu'in, hewänbo wáy wênbí'piyá kháa'i namuu. In to'wên iví'wedí dívíhänge'annindá ovâytuchänunde', hewänbo unbí'piyá híwó'di namuu, hedí nă'i híwó'di wovây'o'i bînséegíkendedá kin waagibá wa'di ikanhúuwí. Hewänbo bînséegíhógipídá un wá' wí wa'yáy khóe waagibá wovâyts'âa-í.

23 Hedí in Hudíyo ovâyts'á'in díví'egó'andáhá' wiyá dívíwhäyudá, Yôesi Tádádí ovâywáy't'ihśáa-í, gá i-á ûnkoedidân han i'amídí.

24 Hedânkun un t'owa Hudíyo ímuupí'in wên olive tay napisôe'inbí wa'yáy khóe waagi'inbá ímuu, hedí iwedi wovâyts'á'di wây-á olive tay óekoe'in deedi wovâyt'ihśaa, tobá páadedí iwedi'in ímuupí wänbo'. Hedího shánkí wínabâapu'wanpí in Hudíyo in tay eedibá ovâywáy't'ihśáa-ídí, gá indá in tayví kodí'di wa'yáy khóe waagi'inbá-á dimuudân.

Yôesi-á t'ähkí t'owaví'piye' nasehkanäpo'

25 Tí'úuwín páadé'in, naa oda' un Hudíyo ímuupí'in wên ta'gen ni'gedí íka'pówá-í'in, hedânho únhanginnândi wí'úvícháa'ä'amípí. Năwehaydi nă'in ta'gen wa'di wínaka'powamuupí, hedí kinnân in namuu: Tähkí in Israel-win t'owa há'to häädí wänbo t'ähkí yoegikannin dimúní, hewänbo báyékí in Hudíyo dimuupí'in t'owa Yôesiví'piye' dívíwhäyü iwēhayda'mân ha'min dimúní.

26 Hedí owáy nă'in wé'ge'in t'owa Yôesiví'piye' di'ä ä ihaydânho t'ähkí in Israel-'in wá' ovây'aywoení. Yôesi Tádáví ta'nin diwe ûnta'muu háa i natú'in:

I aywondi-á Zion diwedi nakä'ä'gít'óe,

hedí in Israel-'inbí yä'dâapíkan ovâyya'a'amí.

27 Hedí owáy inbí t'aywó'di dovây'owóyé ihaydáho

háa ingí' dovây'amídí dówéhpê'an waa napúwí.

28 Yôesiví híwó'di tuu in Hudíyo dâyyoegi'andi nă-á Yôesiví hânmin dipóe. Hewänbo háa díví'annin namuu'indi un Hudíyo ímuupí'in wovâykhäge'nan Yôesi bîntáa-ídí. Hewänbo Yôesidi nă'in Hudíyo t'owa ovâyséegí gá iví hehääwin thehtáy pahpá'in ovâyde'mandân.

29 Yôesidá in to'wên ovâyde'mannin wí'ovâyyoegi'opí, hedá i hääwí híwó'di ovâymägi'í wí'ovâykweedepí.

30 Wáymûu un Hudíyo ímuupí'indá Yôesi Tádá wívîn'a'ginmáapí, hewänbo năa in Hudíyodi óe'a'gindopídího' unbí'piye' na'iyapo'.

31 Hanwaagibá in Hudíyodi năa Yôesi wí'óe'a'gindopí, hewänbo unbí'piye' na'iyapo'di inbí'piye' wá' na'iyapúwí.

32 Yôesi-á natú t'ähkí t'owadi wí'óe'a'gindopídí inbí t'aywó'di dínmuu'idiho pan waagi'inbá dipaa, hedí kindidi t'ähkí t'owa handá' ovâyamáadí t'ähkíví'piye' na'iyapúwí.

Gínkhây'ä' Yôesi Tádá äytegé-í'in

33 Yôesi-á hânho hay'i namuu. Iví hangintandá há'i-á hânho báyékí ûnmuudi há'to äytaayamí, hedí há'to gínhanginnání háadí háa hândidi i'o' háa ikanhonnin.

34-35 Iví ta'nin diwe ûnta'muu waa:

To'wí wänbo wí'únhanginnáhpí háa Yôesi Tádá na'ánshaamuu'in,

to'wí wänbo wí'únkoedipí óetumakhemäänídí.

To'wí wänbo wí'únkoedipí natúnídí, “Naadi hääwí Yôesi dómägi,

hedânho i-á únkhäy'ä' díwáywá'âa-í'in.”

³⁶ Yôesi-áho hääwí t'ähki ikhíyé. Hää t'ähki wa'di namän Yôesivi mange imáadí, hedá hää t'ähká iví-á ûnmuu. Hedího hânhay wänbo t'ähki kw'áayébo' äymá've-í. Hamän.

12

Yôesivi'piye' pín ta'ge haydi ívímääni

¹ Tí'ûuwin páadé'in, Yôesidi iví séegísehkanä wovâykeekw'ódi, hedího ná'in namuudi kaygi'di kinnän wâytumáa: T'owadi in animáa dâyt'ahánú'in Yôesi óemä', hedí han waagibá unho unbí túu'ú úvímääni, hewänbo wówá'innän, hedá wá' yä'dâa'indá' ímúni hedânho bínhíhchanmääni. Kindidân unbí pí'nä khó'yé Yôesi bín'a'ginmääni.

² Háa in t'owa Yôesi dâytaapí'in díví'o waagibá wí'úvikanhúuwípi, hewänbo binmää Yôesidi ánskaa ts'aabi wovâymaänidi, hedí handidího unbí wówátsi wovây'egó'amídi. Kindidânho únhanginpúwí háa Yôesi nada'in úví'amí'indá híwó'nindá' namuu'in, hedá óehíhchando'indá, hedá t'ähki ta'gennindá.

³ Hedí Yôesidi naa dínk'ú' un wí'ínbo ná'in wâytumakhe'amídi: Wí'í'âanípi he'ennin ímuu'in ha'mín ímuupídi, hewänbo ta'gendi unbí'gedi úví'ánskaa'amí, hedânho únhanginnánidi háa únkoedi úví'amídi i whâyü Yôesidi wovâymagi'idi.

⁴⁻⁵ Na'inbí túu'ú-á häyüdübo gínpa'an, hewänbo ná'i hääwí-á handá' wí'it'ôe'opí. Hanwaagi'inbá na'in gimuu. Tobáháa báyékidí giyi wänbo wí'dá' waagibá gimuu, gá Christ-ádi wí'dá' gimudân, hedá giwhi'kw'ó wéhpêe túu'ú gimúnidi waagibá.

⁶ Yôesidi pí'dinbo magan dímagi, hewänbo t'ähki ha'bidá' wí'gínmuupí. Wí to'wí únkoedidi wí Yôesivi tukhe'bi waagibá ihée'amídi, i-á únkhây'ä' kin i'amí'in häyü iví whâyü únmuu ihay iwedi.

⁷ To'wí méesatewi khäge'di' namúni'in únkoedi'i-á únkhây'ä' híwó i'amí'in. To'wí Yôesivi tuu ovâyhá'amí'i namuu'i-á únkhây'ä' híwó' ovâyhá'amí'in.

⁸ To'wí natumakhehá'i-á únkhây'ä' iví tumakhe imääni'in. To'wí iví hääwí únkw'ó'di iwiyendedi wé'ge'indádi, i-á pín ta'ge haydi ovâymaäni. To'wí óetsondisöge'i namuu'i-á únkhây'ä' hânho it'ôe'amí'in. To'wí in sehkanäwó' diwówayi'in ovâykhäge'do'i-á únkhây'ä' híhchangidi kin i'amí'in.

⁹ Un Únkhây'ä' ta'gendi bint'owaséegíhúuwí'in, wänpidida'ba yoe. I hääwí t'aywó'di namuu'i-á binyoe'amí hedá hääwí yä'dâa'i namuu eedá téegí t'aagá úvítsasáa-í.

¹⁰ Wí'nä táye úviséegíhúuwí tí'ûuwin páadé'in dínkhây'ä' waagi, hedá úví'a'ginmá've-í häädi wänbo t'ähki.

¹¹ Wí'íbâa-ípi, hewänbo pín ta'ge haydi Na'inbí Sedó Yôesigi' úvít'ôe'amí.

¹² Yôesivi híwó'di hääwí wovâyppägit'ôe'i bintsíkha'máadi'bo íhíhchaa-í. Bint'ôephadende wänbo bíyää'an. Häädi wänbo t'ähki úvíyúusu'âamí.

¹³ Yôesivi t'owa hääwí dínatá'indádi i hääwí únkw'ó'di bínwiyé-í, hedá unbí k'aygipiyá bínséegí'amí.

¹⁴ Yôesi bínkaa'amí idi híwó'dá' ovây'â'amídi in to'wên wovây't'ôephadekando'in. Híwó' gin otú, híwó'pí-á yoe.

¹⁵ Wí to'wí nahíhchaa'i-ádi'ba íhíhchaa-í. Wí to'wí naséeyidá i-ádi'ba úvisíhtää-í.

¹⁶ T'ähkidí handá' úvímá've-í. Wí'úvíyengi'ánshaamá've-ípi, hewänbo in wäphade kw'áye'in dimuupi'indádi úvíwóeni. Wí'í'âanípi hää t'ähki íhá'in.

¹⁷ Wí to'wídi yanáki wovây'odá yanákídí'ba wíwínwá'âa-ípi. I hääwí t'owa t'ähki dínhanginná'di híwó'di namuu'indá bín'â'amí.

¹⁸ Unnânho únk'ôe úvíkhää-ídi hedânho nakoedidáho t'ähki t'owa-ádi tsaaginpidíbo unbí wówátsi bínhúuwí.

¹⁹ Un wáyséegí'in, ná'in wâytu'amí. In t'owa un wovâywha'o'in wíwínwha'amípi, hewänbo Yôesivi'we binyoe'an ná'i tuchänu, gá Yôesivi ta'nin diwe kinnän únta'muudân: "Naa-ân dínk'ôe t'owa dovây'tuchänú-ídi,

naa-ân dínk'ôe dovâymaänidi hääwí dín'ä'i,"

kin Na'inbí Sedó Yôesi natú.

²⁰ Kin wá' nata'muu:

Uví hânbi nahâhsêndi nákoegî'mää,
hedî nap'oesá'aadá náp'oemää.

Kin úví'odá i-á hânho nawôeda'póedí iví wôeda'di óephahánúnde waagibá nachanpúwí.

²¹ Wívînmäänípi hääwí yä'dâapî' namuu'idî wovây'taanídí, hewänbo híwó' úví'odibo yä'dâapî' hääwí namuu'i' bînt'aaní.

13

Gínkhây'ä' in tsonnin ây'a'geenî'in

¹ Na'in t'âhki gínkhây'ä' in to'wên dítsonmáa'inbí khómapho' ívíkw'ôení'in, gá Yôesi natúdího gíntsonninkw'ôndân, hedîho Yôesidânho inbí tsonkhuu ovây'mä'.

² Hedânkun to'wídí in to'wên dâytsonkhuumáa'in ovây'a'gindopídí, hääwí Yôesi ik'û'i wänbo wí'i'a'gínpi, hedî wí to'wí kin i'o'i-áho óetuchânú-í.

³ In to'wên híwó' díví'o'indá in tsonnin wíðâykhuwôeda'ípi, hewänbo in yanäki díví'o'indáho dikhuwôeda'í. Hedîho i to'wí natsonnándi' wívînkhuwôeda'ípi'in ída'dáho', híwó'da' úvíkanhúwí, hedî unbí'gedî híwó'da' ihée'amí.

⁴ I-á Yôesiví t'ôe'i waagi'ba' namuu, i-á unbí híwó'gî'da' i'o'. Hewänbo úvíyä'dâapí'odá, íkhuwôeda'í, ná'i tsondi-á wên ta'gen ûnk'óedí wovây'tuchânú-ídí, gá Yôesiví t'ôe'i waagi'ba' namuudîho tuchânu imáyä'dân in to'wên dívíyä'dâapí'o'ingí'.

⁵ Hedîho un únkhây'ä' in tsonnin dimuu'in bîn'a'ginnamí'in, hewänbo i tuchânu bînkhuwôeda'dida'ba' yoe. Shánkídí bîn'a'ginnamí gá unbí pí'ná khó'yé un úhanginnândân ná'indá in ta'ge'in namuu'in.

⁶ Hedîho i tax chä' in tsonnindi wovâyphahsande'i-á úvíwá'ánde', gá indá inbí t'ôe dâ'y'odibo Yôesigí' waagibá dívít'ôemáadân.

⁷ Hedîho in t'âhki bînmääní hääwí dín'ä'i'. Hääwí in tsonnindi wovâyphahsande'i t'âhki úvíwá'âa-í, hedá in to'wên in tsonkhuu dâymáa'indá hânho-á bînpi'a'geení.

T'owa âyséegíhúuwí hedá híwó'dá íví'amí

⁸ Únkhây'ä' unbí séegí wí'ná táye häädi wänbo t'âhki íphaamúní'in, hewänbo wíyá hääwí wänbo-á yoe. Wí to'wídí t'owa ovâyséegíhondáho', kindidí t'âhki Yôesiví tsontuú òn'a'gindo'.

⁹ I tsontuú kinnân namuu:

Wíyá to'wíwí sedó-ádí háa kwiyó-ádí wí'úvíwhqhkwmá've-ípi,

wívînt'owat'ahánú-ípi,

wí'úvísä'mâamípi,

thúudí wíyá to'wíwí hääwí wí'ída'ípi,

hedá wíyá ha'bi tsontuú wá' nakw'ó. Hewänbo t'âhki ná'i tsontuú wé'ge wên wéhpêeda' tsontuú waagi'ba' namuu, kinnân:

Háa un wí'bo úvípíséegí waagibá, wé'ge'in t'owa wá' bînséegíhúuwí.

¹⁰ Wí to'wí t'owa t'âhki iséegí'i-á há'to wíyá to'wí yanäki óe'amí. Hedîho ta'gendi bînt'owaséegídá, kindidí t'âhki i tsontuú bîn'a'gindo'.

¹¹ Ná'i wâytu'andi-á úví'âamí, gá úhanginnândân häädi naná'nin. Nää-á shánkí tso'wa naná Jesus nawáypówá-ídí dîn'aywoenídí páadé iví'piye' ívits'anwhäyü ihaydiví'wedí, hedîho nää-á ihaydîho nanân íyósa'wó-ídí waagibá namuu.

¹² Nää-á wa' nawáypówápídíbo gínkhúná waagibá gínpuwamân, hewänbo i khü naphademân hedî nathay'ä' kin waagibá napo', hedîho i t'aywó'di in t'owa nakhúná' dihaydi díví'o'i' äyyoe'amí, hedî sundado inbí kwák'u hân aadi di'aamuu'in waagi'inbá gimúní, nathayná' diwe ívíyíé-ídí.

13 Nää-á t'owa thaadi dínkhây'ä' waagibá, híwó' na'inbí wówátsi âyhúuwí. Wáy dínshánkí' dipo'di dívít'aywó'do' eeye wí'ívímá've-ípí, wígisuwátsit'óenípí, tsé waagi'inbá wígiyêenípí, wí'ívít'aymá've-ípí, hedá wí'ívíthúumá've-ípí.

14 Hewänbo wí kwäk'u hän aadi wovây'áyíngi'o waagibá, Na'inbí Sedó Jesus Christ-dân wí'bo wovây'áyíngi'amí, hedí i t'aywó'di kaygi'di íkanda' i'gedí wí'úví'ánshaamá've-ípí.

14

Wí'nä táye wí'ívítuúsúumá've-ípí

1 Wí to'wí iví whäyü kay'in wí'ünmuupí wänbo binséegike', hewänbo hääwí híwó' naka'póya'pí i'gedí' i-á'dí úvítuhänmâamídá yoe.

2 Gá kinnân: Ma'dí wí to'wí iwhäyunde' hääwí koegi' namuu wänbo ik'oedi wí't'aywó'dopí'in, hewänbo wíyá to'wí iví whäyü kaypí'in ünmuu'i-á wí'ípívík'ohpí. *

3 I to'wí koegi' t'ähkí ik'o'i-á wí'ünkhây'ähpí na'âaní'in i to'wí ipívík'ohpí'ví hânho shánkí híwó'di namuu'in, hedí i to'wí ipívík'ohpí' wá' wínatúní'pí ipívík'o'i-á yä'dâapí i'o'in, gá Yôesidi i wá' óeséegímáadân.

4 U-á wí'úk'óepí wíyá to'wíwí t'ôe'i mântuúsúu'amídí. I t'ôe'iví tsondida'mân únk'óe óetu'amídí háa híwó' háa híwó'pí' i'o'in. Hedí ta'gendi Na'inbí Sedóví t'ôe'i híwó' i'amí, gá Na'inbí Sedó ünkoedidân óekhäge'namídí.

5 Hedá wá' ma'dí wí to'wí nachanpo' wí thaa shánkí na'a'ginmuu wé'ge'i thaaví'wedi, hewänbo wíyá to'wí-á nachanpo' t'ähkí thaa ha'bi thaada' naná'nin. Gínkhây'ä' wí'ínbo ívípí'ánshaamääni'in ná'in ni'gedí.

6 I to'wí wí thaa wíyá thaaví shánkí i'a'gindo'i-á Na'inbí Sedó óe'a'ginnamídân i'o'. Hedí i to'wí t'ämägí' koegi' ik'o'i-á wá' Na'inbí Sedó óe'a'geenídí kin i'o', gá i koegi' óemägidi Yôesi óekú'daa'odân, hedí i to'wí wí hääwí ik'ohpí'-á Na'inbí Sedó óe'a'geenídí kin i'o', i wá' nakú'daapóedí kinbá i'o'.

7-8 Tobá giwówáyidi háa gichuu wänbo', wí' wänbo na'ingí'da'mân kin wí'íví'opí, gá giwówáyidá Na'inbí Sedógi'-ân giwówáyí', hedí gichuudá Na'inbí Sedógi' bá gichu'. Hedího tobá giwówáyidi háa gichuu wänbo Na'inbí Sedóví'inda' gimuu.

9 Christ nachuu hedá nawáywówápóe hedânho t'owa t'ähkígi' i shánkí p'ó'dédí' namúnídí, in ho dichuu'ingí'-á hedá in wa'di diwówáyí'ingí'-á'dí.

10 Hedího wí' wänbo wí'únk'óepí unbí tí'úuwín páadé'in bîntuúsúu'amí'in, hedí wí'únk'óepí íchanpúwí'in undá inbí shánkí híwó'nin ímuu'in. Wáy wí thaa wänbo na'in t'ähkí Yôesiví páadépiye' gikwínudée-í, hedí ihaydi i-ânho natúní ta'gendi háawin gimuu'in.

11 Kinnân Yôesiví ta'nin diwe nata'muu:

“Ta'gendi naa owówáyí'” kin natú Na'inbí Sedó,

“hedí ta'gendibá t'ähkí t'owa naví páadépiye' dívíde'gendikwokhây máa,

hedá t'ähkídíbo-á ditugít'óe naa-ânkun ta'gendi Yôesi omuu'in.”

12 Hedí ná'i hí' natú'da' na'in t'ähkí gínkhây'ä' Yôesi âytü'amí'in háa íví'annin hedá háadi íví'annindá.

13 Hedânkun wíyá ívítuúsúu'âamí'wedi, íví'ánshaamääni hääwí wänbo wí'íví'amí'pí'in na'inbí tí'úu páadé'i' óet'aywó'kannamí'i'.

14 Na'inbí Sedó Jesus-á'dí omuudiho naa dînta'gendihanginná hääbo wí'bo wí'gínkhâak'óepí'in, hewänbo wí to'wí wí hääwí igí' únkhâak'óe'in nachanpóedáho', hedân ta'gendi há'i hääwí-áho únkhâak'óe-á'kun.

* 14:2 Nää'i píví i'gedí ihí'máa'i-á t'owa inbí yôesi dâymägi.

15 Gá kinnân: Hääwí bînk'oe'i namuudi unbí tí'ûu páadé'i bînháachanmáadiho?, háa úví'o'indáho nakeepuwagít'oe ta'gendi wíwînséegíhonpí'in. I hääwí bînk'o'idân wíyá to'wíwí wówátsi wíwînpedee'ámípi, igí' Christ nachuudi.

16 Tobáháa híwó'gí úví'o kin íchanpo? wänbo?, hääwí úví'o'i yanákí namuu gin t'owa ditúdáho?, wíyá wí'úví'âámípi.

17 Yôesigí? na'inbí wówátsi âyhondáho hääwí koegí?-á suwägí?-á namuu i'gedida? wí'íwí'ánshaamáapi, hewänbo ná'i? i'gedân: I Yä'dâa'i P'oweahhâadi na'in díkhäge'máa in ta'ge'in p'öegé i'ge gimú-ídí, hedá tsagínpidíbo-á na'inbí wówátsi-á âyhon, hedá híhchanda áymáa.

18 To'wí kí'bi namuu?i Christ-gí? it'ôe'o'idá Yôesi óehíhchanmä? hedi t'owa-á wá? ditúni híwó? i'o'in.

19 Hedânkun náa-á ívísó'dêe-í íví'amídí i hääwí díkhäge?do'i na'inbí wówátsi wé'ge sa'wó'gí âyhúwídí, ná'i hääwídíba díkhäge?namí wí'ná táye na'inbí whäyu ívíkay'amídí.

20 Hääwí íwânpikoeda'díbo wíwînpedee'ámípi háa Yôesi wí to'wígí? i'annin. Hääwí koegí? wänbo wínakhâak'óepí óek'oe-ídí, hewänbo híwó? wínamuupí wí hääwí to'wí ik'oe-ídí, han i'odá wíyá to'wí-á in ta'ge'in p'öegédí óehänge?odi.

21 Shánkí híwó? namúni wíwînpíwí'oe-ípi háa wíwînméenasuwä-ípi háa wíyá hääwí unbí tí'ûu páadé'i? in ta'ge'in p'öegé iwedi óehänge?o'i wí'úví'amípi.

22 Tobáháa háa ná'i hääwí i'gedi wí to'wí nachaa wänbo?, i-ádí Yôesi-á'dída? dânkây'ä? dânhanginnání'in. Wí to'wí híwó? i'o gin ûnchanpo'dí, hedá tí'úugédá híwó'pí i'annin wínachanpóepídí, i-á nahíhchaa.

23 Hewänbo wí to'wí wí hääwí ik'oedáho?, hewänbo wí'ûnkoedihanginnáhpí híwó? namuu'in ik'oe-ídí, Yôesi-á natúni híwó'pí i'annin, gá ná'i to'wí-á ta'gendi wí'ûnhanginnáhpídân háa híwó? i'annin háa yoe, hedi wí hääwí íví'odá hewänbo ta'gendi wí'gichanpo'pí híwó? namuu'in kin íví'amídí, hâ'indá t'aywó?nin namuu na'ingí?.

15

Wé'ge'in t'owa bînhíhchanmäni, undq'ba yoe

1 Na'inbí whäyu kay'in gínmuudá gínkhây'ä? in to'wên inbí whäyu kay'in dínmuupí'in âykhäge'nâamí'in, wí to'wídí wíyá to'wíwí hé ôntegende waagibá, hedi háa giwânpida? waagida? wí'íwí'âámípi.

2 Gínkhây'ä? na'inbí tí'ûuwîwî páadé'inbí'gedí íví'ánshaa'âámí'in hedá ingí? híwó'dá íví'âámí hedânho inbí whäyu dínke'ennídí,

3 gá Christ wänbo-á wí'bo íví'gedida? wí'í'ánshaa'anpídân. Yôesi Tádáví ta'nin diwe kinnân nata'muupí'an háa Christ-dí óetu'annin Yôesi Tádá:

I yanákí hí? uví'gedí dívíhéé?andi-á
naví'webá dînpówá.

4 Hedi ná'i hääwí Yôesi Tádáví ta'nin diwe hân'oe dâyta'nandi-á nata'muu hedânho na'in díhá'amídí âytsíkha'amídí i hääwí híwó'dí Yôesídi na'ingí? dínkhây'máa'i?, gá i hääwí iwe nata'muu'idá na'in díkweewaasenwaatumáadân hedá díkhäge?do? ívíyää'amídí.

5-6 Yôesidânho díkweewaasenwaatumáa, hedi tobá háa gínpo? wänbo díkhäge?do? ívíyää'amídí, hedi idá wovâykhäge?namí wá? wí'da? waagi unbí pí'ná khó'yé ímúnídí. Kindídiho úví'âámí háa Christ i'an waagibá, hedânho t'âhkídíbo wé'ge Yôesi Tádá kw'áayébo? óemá've-ídí, i-á Na'inbí Sedó Jesus Christ-ví Tádá ûnmuu.

In t'owa Hudíyo dimuupí'in wá? Yôesi Tádáví tuu dit'oe-i

7 Wí'ná táye bíséegíhó'gí. Christ-dí un wovâyséegíhó'gi waagibá, un wá? wí'ná táye úvíséegíhúwí, hedânho t'owa Yôesi Tádá dâytegé-ídí.

8 Wí'ún'óde-ípi ná'in: Christ wí khäge'di waagi in Hudíyoví'we napówá, t'owa ovâykeekw'ôenídí Yôesi Tádá-á ta'gendi i'o'in háa na'inbí hehääwin thehtáy pahpá'in ovâytu'an waa ikhâymaa'in,

9 hedá wá' Christ wí khäge'di waagi napóe hedânho in Hudíyo dimuupí'inbí'piye' na'iyapo'di indá Yôesi Tádá kw'áayébo' áymá've-ídí. Kinnân Yôesiví ta'nin diwe ûntá'muu: In Hudíyo dimuupí'indadí oyidi naadi wítegé-í, hedá iwebá dókha'wodi uví kháwă wínkháyă'ní.

10 Wíyá wáygá kinnân nata'muu:

Un Hudíyo ímuupí'in Yôesiví t'owa-ádi bíhíhchanpuwave.

11 Hedá wíyá wáygá wá' nata'muu:

Un Hudíyo ímuupí'indi Na'inbí Sedó bintégé, un t'owa t'âmäpiye' ówînge'indi báyéki bintégé.

12 Isaiah wá' kinnân itá'nan:

Wí Jesse-ví ây iwedi'i na'aypuyä'i-á

in Hudíyo dimuupí'ingí' ôntsondisogekhâymaa,

hedí i-ân namuu i dâytsíkha'máa'i' híwó'ingí' ovây'amídí.

13 Yôesi Tádádá na'in díhangin'ândo' híwó'di dínkhâymaa'in, hedího' iví'piye' úvíwhâyundeđi idibá báyéki wovâyhíhchanmääni hedá wovâykhäge'namí ánskaa iwe wí'íkwo'nípidí, hedânho i Yä'dâa'i P'oewaahâadi kay wovâymaa'ni hääwí Yôesi Tádádí na'in dínkhâymaa'i' häädi wänbo t'ähki ítsikhakwo'nídí.

Paul-di ovâythayyo' háadi ná'i hääwí i'gedi idi ovâyta'do'

14 Naví tí'úuwín páadé'in, naa-á ta'gendi dáywhâyunde' undá hânho híwó'nin ímuu'in, undá Yôesiví khuu i'gedi báyéki únhanginná, undá únkoedi wí'ná táye úvítumakhe'amídí.

15-16 Hewänbo wáy wí hääwí i'gedi wó'yoegipídí wâyta'nan hedânho ún'ánpówá-ídí. Kin waagi wâyta'nan gá Yôesi Tádá naví'piye' híwó'dí namuudi wên t'ôe dímägidân dáy'amídí, hedího náa Christ Jesus-gí' dáy't'ôemáa un t'owa Hudíyo ímuupí'in wâykhäge'namídí. Wí owá' hääwí Yôesi Tádáví'piye' ihúya' waagibá, naadá Yôesiví híwó'di tuu in Hudíyo dimuupí'in dovây't'ôe'o' hedânho indá Yôesi Tádáví'piye' dovâyhúuwídí, hedí idá ovâyséegíhónde gá i Yä'dâa'i P'oewaahâadi ovâykhäge'nandân iví'in dimúnídí.

17 Hedího Christ Jesus-ádi wé'ge gamuudi naa dínkoedi naví t'ôe Yôesigí' i'gedi híwó' dáyhée'amídí.

18-19 Hewänbo hääwí Christ-di díkhäge'nan dáy'amí i'gedida'mânho wôeda'ginpídíbo dáyhée'amí. Háa otú waagidá háa dáy'an waagidá, hedá i t'âmägí' pínán t'ôe i Yä'dâa'i P'oewaahâadi díkhäge'nandi dó'amídí namuudá, in Hudíyo dimuupí'in t'owadi Yôesi óe'a'gindo'. Hedího Jerusalem búu'ú iwedi oe Illyricum nangepiye' t'âmäpiye' omändi ná'i híwó'di tuu Christ-ví'gedi dovây't'ôekanhon.

20 Häädi wänbo t'ähki wáy Christ-ví'gedi wídit'oepí eeyeda' naa dáysó'dinde ná'i Yôesiví híwó'di tuu t'owa dovây't'ôe'amídí. Wáy wíyá to'wí naví páadébo ipúupaa iwebá naa wó'da'pí wí hääwí dópaa-i'in,

21 hewänbo háa Yôesi Tádáví ta'nin diwe ûntá'muu waa oda' napúwí'in, kinnân: To'wên wa'di to'wídí wänbo Yôesiví'gedi ovây't'ôe'anpí'indá dínthaypúwí, in to'wên wa'di iví'gedi dit'oepí'indá dika'pówí.

Paul oe Rome-piye' napunda'

22 Hedího kin dáy'odi hânho dínwó'nândi wa'di wídkoedípi unbí'piye' omú-ídí.

23-24 Hewänbo náa-á naví t'ôe t'ähki nängé donbowa, hedí báyéki paayo wâymuní'in oda'di náa-á ma'di unbí'piye' omú-í. Oe Spain-piye' ophademändíbo' oda' wâymuní'in, hedá wí háyú yâadi undadí o'ádâachá'ni hedí ihaydi naa oda' undi díkhäge'namí'in eepiye' omú-ídí.

25 Hewänbo nää-á oe Jerusalem-piye' omän wí hääwí in Yôesiví t'owa iwe'in dovâyhûuwídí,

26 gá in Macedonia-áđí Greece-áđíwin méesate'in t'owa wí chä' dâywé'ge'amídí díví'ánshaamâgîdân, in to'wên Yôesiví t'owa sehkanäwó' diwówayi'in oe Jerusalem dimuu'in ovâymääníđí.

27 In Macedonia-windá in Greece-'indáđí wí'bo ditú híwó' namúni kin díví'amídí, hewänbo ta'gendi hääwí in Jerusalem-'in dínphaamuu'i' ovâywaywá'ánde waagibá díví'o', gá in Hudíyo dimuu'indi páadé in Hudíyo dimuupí'in ovâyãmúđân i híwó'di hääwí Yôesi Tádáđí inbí hâagí' ovâyãmági'i', hedi nää-á in Hudíyo dimuupí'indá dínkhây'ä' ovâyãmú-í'in i hääwí in Hudíyo dimuu'in dítáy'i híwó' ovâykhóekhúumääníđí.

28 Nã'i t'ôe dînbowađee ihayđi i chä' in Jerusalem-'inbí mange dovâykándí, iwedi oe Spain-piye' omän, hedi ihaydá dáywóyí'ní wâymúníđí.

29 Naa dînhanginná owáy unbí'we opówá ihaydá báyékí híwó'di hääwí Christ-ví'wedi wâyoye'amí.

30 Tí'úuwín páadé'in, unbí whäy Na'inbí Sedó Jesus Christ-ví'piye' únmuuđi hedá in séegi i Yä'dâa'i P'oewâhâđi na'in dímági'in namuudá, kaygi'di naadi wâyda'máa Yôesi Tádáví'piye' pín ta'ge hayđi dînyúusu'amídí, naa wí'bo wâyúusu'o waagibá.

31 Úvíyúusu'amí hedânho in Judea nangewin t'owa Yôesi óe'a'gindopí'indi bahpíbo naa díphademääní, hedá Yôesi Tádáví t'owa oe Jerusalem-windá in khäge' dovâyhonnin híhchandi dâyséegi'amí.

32 Hediho Yôesi Tádá natúđáho unbí'we híhchandibo opówá-í, hedá undáđí o'ân dihayđi dínkoedí-í dáykaykhanwówá'amídí.

33 Yôesi Tádáđí na'in díkhäge'do' ánshaaginpidíbo gikwó'níđí, ibá un t'ähki-áđí nacha'ní. Hamân.

16

Paul-di in méesate'in t'owa ovâysengitumáa

1 Naa oda' na'inbí tí'úu páadé'i Phoebe bîntáa-í'in, I-á i Cenchrea búu'úwi méesate'i khäge'di namuu.

2 I-á Na'inbí Sedóví' únmuuđi bînséegi'an, Yôesiví t'owa dínkhây'ä' waagibá, hedá hääwí i úntáydá, hä'i únk'w'ó' diwedi bînyãmú-í, gá idá báyékí t'owa ovâykhäge'nandân, hedá naa wá' díkhäge'nan.

3 Priscilla-áđí Aquila-áđí naví sengituu-á dovânsan, indá naa-áđí Christ Jesus-gí' ívít'ôe'an.

4 Indá dakhâymmu inbí wówátsi dänmääníđí naa bahpíbo opúwídí. Hediho dovänkú'daa'o', hewänbo naadida'ba yoe, t'ähki in Hudíyo dimuupí'in méesate'indi wá' ovänkú'daa'o'.

5 Hedá in t'owa inbí tewhá ee dívíwé'ge'o'in Yôesi óe'a'ginmääníđí, in wá' bînsengitú'âamí.

Hedá nã'in wé'ge'in t'owa wá' dînsengitú'âamí: Epanetus, naadi dóséegi'i', i-á oe Asia nange i páadé'i Christ-ví'piye' iwhäyü'i namuu,

6 hedá Mary-á, hânho ungi' it'ôe'o'i namuu,

7 hedá Andronicus-áđí Junius-áđí naví t'owa dînmuu'indá. Naa-áđí indáđí wé'ge gipankw'ônwân, hedi Yôesiví t'ôekhuwa'indi híwó' ovântaa. Indá naví páadébo Christ-ví'piye' dänwhäyü.

8 Hedá Ampliatus-á wá' dînsengitú'âamí, i-á dóséegi hedi i wá' Na'inbí Sedóví'piye' iwhäyunde',

9 hedá Urbanus-á, i-á na'indáđí Christ-gí' it'ôe'an, hedá Stachys-á, i-á dóséegi,

10 hedá Apelles-á, nakeepo' i-á ta'gendi Christ-ví' únmuu'in, hedá Aristobulus-ví k'aygi'indá,

11 hedá Herodion-dá, i-á naví t'owabá dînmuu, hedá in to'wên Narcissus-ví k'aygi'in diwedi Na'inbí Sedóví'piye' dívíwhâyunde'indá.

12 Hedá wá' dînsêngitu'âamí Tryphena-ádí Tryphosa-ádí, indá Na'inbí Sedógi' hânho dânt'ôe'o', hedá Persis-á, i-á dóséegi, hedá i wá' Na'inbí Sedógi' hânho it'ôe'an.

13 Rufus-á wá' dînsêngitu'âamí, i-á Yôesidi óede'mandi' namuu, hedá iví yíyá-á, naví yíyá waagibá dóchaa.

14 Dînsêngitu'âamí Asyncritus-á, Phlegon-dá, Hermes-á, Patrobus-á, Hermas-á hedá in tí'úuwín páadé'in indá díyí'indá.

15 Hedá wá' dînsêngitu'âamí Philologus-ádí Julia-ádí, hedá Nereus-ádí hedá i kwee iví tí'úu ûnmuu'i-ádí, hedá Olympas-á, hedá t'âhki in wé'ge'in Yôesiví t'owa indá díyí'indá.

16 Wí'ná táye úvíséegísêngitu'âamí. T'âhki Christ-ví méesate eeyewin t'owa t'âmápiye' dikw'ó'nindi wovâysêngitu'o'.

Paul-di ovâyumáa dívípi'âyíngi'amí'in

17 Tí'úuwín páadé'in kaygi'di wâytumakhemáa, in to'wên wovâywyé-í'in hedá in ta'ge'in p'ôe iwedi wovâyhânge'amí'in dida'inbí'gedi úví'âyíngi'amí, indáho háawí íhâhpóe'íví'wedi wíyá piháawi wovâyhá'o'. Inbí'wedi úvíyâa'amí.

18 Kí'min t'owa-á Na'inbí Sedó Christ-gí' wídívít'ôe'opí, hewânbo ingí'da' haa dida' waagi dívíwâmpi'o'. T'owaví'gedi dívíhí'máadi inbí hí' sa'wó' dînt'oet'ôe, hewânbo kindidi in to'wên ihay ka'powa dâymáapi'in ovâyhóeyó'o'.

19 T'âhki t'owa dínhanginná undi Yôesi bîn'a'gindo'in, hediho naa ohíhchaa han úví'odi. Hewânbo naa oda' in hangintan bînmá've-í'in hedânho únhanginnánídí wé'i wí híwó'di namuu'in hedi iwediho t'aywó'kanhá'in ímúnípídí.

20 Yôesi Tádádí na'in díkhâge'do' ánsaaginpidíbo gikwo'nídí, hedi idibáho háy napóe ihaydi Penísendiví kay ónhánú-í hedânho undi bînt'áanídí. Christ-ví séegi sehkaná-á bînmá've-í.

21 Timothy naa-ádí Yôesigi' it'ôe'o'idi wovâysêngitu'an, hedá Lucius-á Jason-dá hedá Sopater-á naví t'owa dînmuu'indi wá' wovâysêngitu'an.

22 (Naa Tertius omuu'i' dótá'do haa Paul natú'in, hedá naadi wá' Na'inbí Sedóví' omuudi wâysêngitumáa.)

23 Gaius-di wá' wovâysêngitu'an. Naa iví k'aygi o'ân, iwebá t'âhki in Jesus-ví'piye' dívíwhâyunde'in ná'i búu'úwin dimuu'in dívíwé'ge'o'. Hedá Erastus-á ná'i búu'úwi chá' í'âyí'do'idi wá' wovâysêngitu'an, hedá na'inbí tí'úu páadé'i Quartus-di wá'.

24 Na'inbí Sedó Jesus Christ-ví séegi sehkaná bînmá've-í t'âhkídíbo'. Hamân.

In Ta'nin Paul-di In Philippi Búu'úwi Méesate'in T'owa Ovâytá'nannin

¹ Na'in Paul-ádí Timothy-ádí Christ Jesus-gí' änt'ôemáa. Ná'in ta'nin wâyta'do' un méesate'in p'ó'dédí'indádí in khäge'nindádí hää Philippi búu'ú íthaa'in, hedá t'ähká un wé'ge'in Yôesi Tádáví t'owa Christ Jesus-ádí ímuu'in wá' wâyta'do'.

² Yôesi Tádá na'inbí Tádá gínmuu'i-ádí hedá Na'inbí Sedó Jesus Christ-ádí séegísehkaná wovâymääní hedá wovâykhäge'namí ánsahaaginpídíbo' íkwó'nídí.

Paul-di in méesate'in t'owa oe Philippi búu'ú dikw'ó'nin ovâyüusu'o'

³ Häädi unbí'gedi dáy'ánshaa'an ginhay naadi naví Yôesi donkú'daa'o' un ímuudi,

⁴ hedí häädi wänbo un t'ähkígí' dáyüusu'an ginhay-á híchandi kin dáy'o',

⁵ gá i páadé'i thaa úvíwhäyü iwedíbo náä pu'wahaydi na'in díkhäge'nandân i híwó'di tuu Jesus-ví'gedi t'owa äyt'ôe'amídí. Páadé úvits'anwhäyü ihaydi Yôesi Tádá unbí pí'ná khó'yé wí hääwí híwó'di i'an,

⁶ hedí naa ta'gendi dínhanginná Yôesi Tádábá namuu ná'i ikhâymaa'i' náä iwedi páadépiye', hedí owáy i thaa Christ Jesus nawáypówa ihaydá ná'i híwó' wovây'o'i-á únbowadée-í.

⁷ Hedí híwó' namuu kin ocháa-ídí unbí'piye', häädi wänbo t'ähkí naví pí'ná khó'yé híchandi unbí'gedi dáy'ánshaa'máadí. Yôesi Tádá naví'piye' híwó' nachaadi wí t'ôe dímägi dôn'amídí, hedí undidá naa díkhäge'máa ná'i t'ôe dáy'amídí. Ná'in khäge' undi dímä' tobá opannän wänbo háa hä'in tsonninbí páadépiye' owin wänbo Yôesi Tádáví híwó'di tuu dôn'áyínmá've-ídí hedá dovâythayyamídí ta'gen namuu'in.

⁸ Yôesi Tádá únhanginná in ta'gen naa otú'nin, unbí'piye' báyékí otaachanpo'. Háa Christ Jesus iví pí'ná khó'yé naséegímuu waagibá naa wá' hanbá unbí'piye' ocháa.

⁹ Hediho ná'in namuudi naadi wâyüusu'o' kin únpuwídí: Shánkí wänbo unbí séegi únsôe-í, hedí iwedá wíyá shánkí híwó'di hangintandá ka'powa-á wovâymääní.

¹⁰ Kindidânho únhanginnání wé'i wí híwó'di namuu'in hedá wé'i wí híwó'pí' namuu'indá, hedânho i híwó'pí' namuu iwedi úvíyaa'amí, hediho owáy i thaa Christ nawáypówa ihaydi yä'dâa'inda' ímúní hedá to'wídí wänbo-á há'to wovây't'e'p'íde-í.

¹¹ Jesus Christ-dânho wovâykhäge'namí báyékí híwó'di hääwí úví'âamídí, hedânho t'owadi Yôesi Tádá kw'áayébo' ôemá've-í, hedá ditúní hay'i namuu'in.

Paul napannän wänbo Yôesiví tuu t'owa ovây't'ôe'o'

¹² Tí'úuwín páadé'in, naa oda' ná'in únhanginnání'in: Háa naa dínpoé waagidi shánkí báyékí t'owa i híwó'di tuu Jesus-ví'gedi dit'oe,

¹³ hediho t'ähkí in áyí'nin sundado ná'i tsondiví tewhá iwe'in dimuu'indá hedá in wé'ge'in t'owa náwe dithaa'indá dínhanginpóe naa Christ-gí' dáywänpit'ôemáadíbo' opannännin.

¹⁴ Hedá naa opannännin dínhanginnândiho t'ähkí waa in tí'úuwín páadé'in náä Rome dithaa'inbí whäyü Na'inbí Sedó Yôesiví'piye' shánkí dínkaymân, hedá náä inbí khuwôeda' dínhandedi Yôesi Tádáví tuu in t'owa shánkí ovây't'ôe'o'.

¹⁵⁻¹⁷ Wáy wên inbí ánsaa híwó'di dínmuudiho Christ-ví'gedá t'owa ovây't'ôe'o', hedí indá naa díséegídí kin díví'o', dínhanginnândi Yôesi Tádádí naa dísóge'in i híwó'di tuu Jesus-ví'gedi dó'áyíngi'amídí. Hewänbo wây-á wëndá naa díwänpithúumáadí hedá dituhánt'óedá in t'owa Christ-ví'gedi ovây't'ôe'o', hediho pín ta'ge haydi wídíví'opí, indá ingí'dá'mân díví'o'. Dí'ánde naa wa' náä pan dee o'ándí shánkí wänbo t'ôephade iwe dítôení'in.

18 Hewänbo háa indi dí'o wänbo wídí'áyîngimähpí. Háa híwó' háa híwó'pí diví'ánshaamáa wänbo', Christ-ví'gedi in t'owa ovâyt'ôe'odá híwó'di namuu, hedího shánkí wänbo naa díhíhchando'.

19 Hedí wa'di híhchandibo' omúní. Un t'ähkídíbo naa dînyûusu'odi, hedá i Yä'dâa'i P'oewaahâa Jesus Christ-di dímä'ídi naa díkhäge'dodá, handídi dînhanginná t'ähkí híwó' naa dînpuwagít'ôe'in.

20 Hânho wên häawên oda', hedí dáýwhäyunde nä'in oda'in dînpuwagít'ôe'in, hedí nä'innân in namuu: Há'to häawídí díwôeda'määni'i dáý'amí. Nää pu'wahay khuwôeda'ginpídíbo' oyi', hedí nää hä'bibo omúní'in oda', hedânho háa naví wówátsi donhon waagídi t'owa ditúnídí Christ hay'i namuu'in, tobáháa owówayí' háa díhay wänbo'.

21 Kinnân naagí' namuu: Christ-ân naví wówátsi waagí'ba dînmuu, hedí ochuudáho shánkí wänbo i-ádí ochá'ní.

22 Hewänbo wa'di nää oepáa k'aydibo naví wówátsi dîntä'ändáho', shánkí wänbo híwó'di häawí naví t'ôe iwedí dînpée-í, hedího naa wíđînhanginnáhpí wé'i wí dóde'mamí'in, háa owówayêení'in háa ochúu-í'in.

23 Naa wêege'in ánshaa-á donmáa. Nää oepáa k'aydí'in wówátsi dóyoe'amí'in oda' Christ-ádí ochá'nídí, gá han dînpóedáho shánkí híwó' naagí' namúníđân.

24 Hewänbo ungi'-áho shánkí natáy wa'di näädí dáýwóyí'nídí.

25 Naa dînhanginná nä'in wâytumáa'in ta'gen namuu'in, hedího wá' dînhanginná näädíbo dáýwóyí'ní'in undádí owówayêenídí, hedânho unbí whäyü únmuu'i shánkí únkay-ídí hedá iwedá shánká íhíhchaa-í,

26 hedá owáy unbí'we wíyá opówá ihaydá Christ-di shánkí báyéki wovâyhíhchanmäni naa omuudi.

27 Hewänbo tobáháa napóe wänbo híwó'nin wówátsi bînhúuwí, i híwó'di tuu Christ-ví'gedi natú' waabá íthaa-ídí. Kin únkây'ä' úví'amí'in hedânho tobá unbí'piye' opuwämää wänbo háa omääpí wänbo', naa dînhanginnáni kay'indi íwinnin, hedá unbí ánshaa-á unbí taachandá wa'di wêedá' únmuu'indá, hedá i híwó'di tuu Jesus-ví'gedi t'owa dívíwhäyü-ídí un wé'ge úvísó'dínde'indá.

28 To'wên unbí'piye' híwó' dichapí'in háy wänbo wíwînkhuwôeda'ípí. Íkhuwôeda'pí'in wovây múndedi bînkeekw'ôení indá dipedeemuu'in, hewänbo undá Yôesi Tádádânho wovây'aywoení'in.

29 Yôesi Tádádí wovâymä' Christ namuudi bînt'ôephadé-ídí, iví'piye' úvíwhäyü-ídíđá'ba yoe.

30 Undíđá naa ho dímu' háa wí Yôesi Tádáví sundado waagíba dáyhänbo'in, hedá nää-á únhanginpóe wa'di hanbo dáý'o'in. Hedá un wá' nää hanbá bînphadende'.

2

Háa Christ í'an waabá na'in wá' gínkhây'ä' úví'amí'in

1 Christ-ádí gimuudi gínkoedi wí'ná táye ívíkweewaasenwaatu'âamídí. Idi díséegídí gínkoedi wí'ná táye ívíbo'aawówá'amídí. I Yä'dâa'i P'oewaahâadi díwóndedi gínkoedi wí'đá' gimuu waabá gíchaa-ídí. Na'inbí pí'ná khó'yé gitaachanpo'di gínkoedi wí'ná táye ívísehkanähúuwídí.

2 Hedího únkây'ä' wéhpêedá' í'ánshaamúní'in hedá wí'ná táye-á úvíséegíhúuwí'in hedá t'ähkí unbí hâa-á unbí taachandá handá' únmuúní'indá. Handídiho shánkí wänbo naa díhíhchanmäni.

3 Wên háawên wänbo ungi'đá', háa úvípitégé-ídíđá' wí'úví'âamípí, hewänbo áagé úvípikw'ôení hedá in wé'ge'in t'owa-á unbí shánkí híwó'nin dimuu waagíba íchanpúwí.

4 Wây-á wé'ge'in t'owaví wówátsi bîn'áyîngimá've-í, unbí'đá'ba yoe.

5 Háa Christ Jesus í'ánshaa'an waabá un wá' únkây'ä' hanbá úví'ánshaa'amí'in.

⁶ Tobá háa Yôesi Tádá namuu waagi'ba Christ wá' hãädi wänbo t'ähki ha'bibá namuu wänbo', wínachanpóepí ûnkây'ã'in wa'di ha'bibo namúni'in,

⁷ hedího napida'di iví hãäwí t'ähki iyoe'an wí pant'ôe'i waagibá napáa-ídi. Wí t'owa waagibá na'aypuyã hedá wí t'owa waagibá-á iví wówátsi iho'.

⁸ Hedáhá' Yôesi Tádá óe'a'ginnandi iví wówátsi imãgidi wên phé'wan deedi nachuu.

⁹ Hedí han i'andi Yôesi Tádádí shánki kw'áye óesóge, hedá natú i-á to'wên t'ähkívi shánki hay'i namuu'in,

¹⁰ hedího t'ähkídiibo dívidé'gendikw'ôení Jesus óe'a'ginmãänídi, t'ähki oe makówa dikw'ó'nindá, nãä oepáa k'aydi i'ge diyí'indá, hedá nan soge núuge dikw'ó'nindádi,

¹¹ hedá t'ähkídiibo-á ditúni Jesus Christ i shánki p'ó'dédi' namuu'in, hedí kindidi nakepúwí Yôesi Tádá hay'i namuu'in.

Gínkhây'ã' úvisó'dêe-i'in Yôesigí' githáa-ídi

¹² K'ema'in, undádi oyi' ihaydi hãädi wänbo t'ähki naví hí' dînt'óyande', hedího nãä-á wá' tobá undádi wó'yipí wänbo shánki dînt'óyaaní. Yôesi Tádádí wovây'aywon, hedího ihayda' úvisó'dí'be-i hãäwí ûnkây'ã'i' úvíkanhúuwídi, hedânho t'owa bínkeeyamídi in wovây'aywonnin ímuu'in.

¹³ Yôesi Tádá-ân unbí pí'nã khó'yé ún'ándi iwebá it'ôemáa, hedá idáho wovâykhãge'máa hedânho ída'ídi háa i natsonpóe waa úvíkanhúuwí'in, hedá wá' wovâykhãge'do' kin úví'ãamídi.

¹⁴ Tut'ayginpídiibo tuwhãnpídiibo hãäwí t'ähki bín'amí.

¹⁵ Handidi t'owadi wíwovâytuusúu'amípi, hedí unbí pí'nã khó'yé-á yã'dãa'inda' ímúni, hedânho úvípíkeekw'ôení Yôesi Tádávi áy ta'gendi ímuu'in, hedá yã'dãa'inda' unbí wówátsi-á bínhúuwí tobá in híwó'pí'in t'owavi yãa íthaa wänbo', indá in ta'ge'in p'óege namuupí i'gedã' dimãn. Oe makówa in agóyódi dínko'o' waagibá nakhây'ã' nãä oepáa k'aydiibo un wá' wí ko waagi'nbá ímúni'in,

¹⁶ i tuu nawówátsipãyi'i' in t'owa ovâyhondi. Kin úvi'andá, owáy i thaa Christ nawáypówa ihaydi naa dínkoedí-í híhchandi otúnídi híwó' dáy'annin, hedá wí ää'i' ikhãäde waagibá naa wá' ochanpúwí hânho dáykhãä'in, hedího hãäwí dáy'andi' wídnpedeepí.

¹⁷ T'owadi animáa dâyt'ahánú'in Yôesi Tádá óemã' waagibá, undá iví'piye' úvíwhâyundedi unbí wówátsi-á iví'piye' úvímägi hedá igí' úvit'ôemáa. Ma'di naví ûnp'oe donch'áani hedânho unbí t'ôe Yôesigí' únbowaðée-ídi, hebo tobá han dînpóe wänbo naa ohíhchanpo', hedá un wá' kí'min híhchan bínmã've-i'in oda'.

¹⁸ Naa ohíhchãã waagibá un wá' únkây'ã' íhíhchãã-i'in, hedího unbí híhchan oyãmu-í.

Timothy-ví'gedi Epaphroditus-ví'gedá Paul itã'nã

¹⁹ Na'inbí Sedó Jesus natúdáho hanwaapídiibo Timothy unbí'piye' dósaaní hedânho háa íkw'ó'nin dínhanginpúwídi hedí kindidi naa obo'aawówápúwí.

²⁰ Wíyá to'wí wänbo i waagi naa-ádi wína'ãnpí. Ida'mãn na'áyîngidi ta'gendi unbí'gedi i'ánshaa'o'.

²¹ T'ähki in wé'ge'in unbí wówátsi i'gedida' díví'ánshamáa, Christ Jesus-ví t'ôe i'gedá yoe.

²² Unbo únpíhanginná Timothy-dá dínkeeyannin i-á ta'gendi báyéki nachã'po'in. Wí ay iví tádá ikhãge'do waagibá, idá naa báyéki díkhãge'nãan i híwó'di tuu Jesus-ví'gedi änt'ôe'amídi.

²³ Hedího owáy háa naa dínpuwagít'ôe'in dínhanginpóe ihaydi, wesebo unbí'piye' i dósaaní,

²⁴ hedí naví pí'nã khó'yé ochãã Na'inbí Sedó Yôesidi hanwaapídiibo naa wá' unbí'piye'ba dípuhpãgít'ôe'in.

25 Hewänbo naa ochanpo' nakhây'ä'in Epaphroditus unbí'piye' wesebo dówáysaanídí. Dínkhäge'táy ihaydi undá naví'piye' i dînsan, hedí naagi' wí tí'úu waagi'ba namuu, naa-áda wé'gá änt'ôe'an, hedá wíye sundado wé'ge änhänbodi waagi'inbá gamuu.

26 Nää hânho un napuwäda', hedá nat'oe un únhanginpóe'in i-á nahay'in, hedí hä'indá óe'áyîngimägi hedího unbí'piye' dówáysaaní.

27 Ta'gendi hânho nahaywän, chuwa k'áygého na'änwän. Hewänbo Yôesi Tádá ûn'iyapóedí óehekhâamägi. Hedí han i'andi naví'piye' wá' na'iyapóe, hedânho wíyá shánki wänbo wó'k'áykhaapúwípídí.

28 Hedího wíyá shánki wó'tsíkhada'pí unbí'piye' dówáysaanídí, hedânho i bînmúnídí hedá íhíhchanpúwídí, hedí handídi naa-á ánskaa iwe wó'chá'nípí.

29 I-á Na'inbí Sedó Jesus-ví' namuudi híwó' híhchandi bînséegíkéyí. I-ádí hedá to'wên i waagi'ba dimuu'indádí bîn'a'ginnamí,

30 gá Christ-ví t'ôe ôn'odi chuwa k'áygéhay napówadân, hedá hääwí naagi' i'andi i-á nakhâymuu iví wówátsi imäänídí. Ná'i hääwí undá wí'únkoedípi dîn'amídí naví'wedí kayí' diwe íkw'ôndi.

3

Háa in ta'ge'in wówátsi ívîhûuwí'in.

1 Tí'úuwín páadé'in, nää ná'i wâytu'âamí: Na'inbí Sedó Jesus-ví'in ímuudiho' úvîhíhchanmá've-í. Tobá ná'i hääwí i'gedí wâyta'nan wänbo', kaykhan wídînpó'pí inho wâyta'nanninbá nää wíyá wâyta'namídí, hedí ná'i hí' wâyta'do'idá wovây'aywoení.

2 Úví'áyîngi'âamí hä'in hôeyó'in háhkannin dimuu'inbí'wedí, indá yä'dâapí'da' díví'o', indá in Hudíyoví k'ewe' taadi ovâytaa'an wänbo ná'in taa-á wên taa nachä'muupí'indá'mân inbí túu'ú dînmuu.

3 Na'innân in ta'gen k'ewe' taa waagi'inbá âymáa'in gimuu, gá Yôesiví P'oewahâadi na'in díkhäge'dodân Yôesi Tádá ây'a'ginmäänídí, hedá na'indá híhchandi gitû' Christ Jesus-ví'in gimuu'in, hedá wí'ívíwhâyundepí hääwí wí'bo íví'o'idíbo na'in dîn'owóyé-í'in.

4 Ma'dí wí to'wí nachanpo' híwó'di hääwí i'odíbo' ôn'owóyé-í'in, hewänbo kinho nachanpóedáho naa-á dínkoedí-í iví shánki ochanpúwí'in i hääwí naa dáy'andíbo dîn'owóyé-í'in.

5 Naa-á khâave thaa ihay'i omuudi in Hudíyoví k'ewe' taadi dítaa'an; naví tádá-á yíyá-á Israel-'in dînmuu; wí Benjamin-bí ây iwedí'i-ân omuu, hedânho wí kodí'di Hebrew omuu, hedí Pharisee t'owabá omuudi in waagibá Moses-ví khuu t'ähki dônhon;

6 hedí pín ta'ge haydi naví whâyü khuu donhondi in Jesus-ví'piye' dívíwhâyunde'in t'owa t'ôephade iwe dovâykw'ódi. I tsontuü Moses ita'nandí' t'ähki dó'a'gindodi to'wí wänbo wí'únkoedípi dînt'e'p'íde-ídí.

7 Ná'i hääwí namuudi naa dáyyêngi'owän, hewänbo nää Christ dóséegídí ná'i hääwí nachä'muupí waabá dînchanpo'.

8 Hedí ná'i hääwída'ba yoe, hääwí t'ähkân nachä'muupí waagibá dînchanpo', gá nää-á Christ Jesus naví p'ó'dédí' dînmuu'i dontaadân, hedí i-á shánki híwó'di namuu hääwí t'ähkí'wedí. Hedí nää Jesus dótaadi ná'i wé'ge'i hääwí dînpedee waagibá dócháa, hedí ná'i hääwí-á phé'yävi whée óecha'gít'óe'idá' waagi'ba namuu gin otúní hedânho Christ shánki híwó' dótaa-ídí.

9 Naa oda' Christ-ádí wí'da' gamúní'in hedânho Yôesi Tádádí dícháamá've-ídí t'aywó'di wídómáapí waagi. Hewänbo há'to kin dícháa-í i tsontuü Moses ita'nandí' dó'a'ginnamídí dáykhäädédíbo', hewänbo Christ-ví'piye' dáywâyundédân, gá Yôesi Tádá natû'dân in to'wên Christ-ví'piye' dívíwhâyunde'innân idi ovâycháamáa t'aywó'di wídâyamáapí waagi.

10 Naa oda' ta'gendi Christ dótaa-í'in. I-á nawáywówápóedí in kay imáa'in napäyi', hedi naa oda' ná'in kaybá dímmáani'in dómá've-ídí. Hedá i-á it'ôephade waagibá naa wá' hanbá dont'ôephadé-í'indá oda', hedá háa i namuu waagibá nachuu ihaydi, naa wá' hanbá omúni'indá oda',

11 hedânho tobáháa napóe wänbo' owáy naa ochuu ihaydi owáywówápúwí.

Páadépiyedá' ívíkhäá-í

12 Naa wó'tú'pí Christ ho dótaa'in háa dínkhây'ä' waa, hedi naa wó'tú'pí ho opóe'in háa dínkhây'ä' omúni' waagi, hewänbo há'bi opúwídi ihayda' dáykhääde' i dîntáy'i donhónídi, gá hangí'-ân Christ Jesus-dídá ho naa díkê'dân.

13 Tí'úuwín páadé'in, wí'ochanpo'pí t'ähki hä'i dîntáy'i ho donhógi'in, hewänbo ná'indá' dáyo'o': Háa ho dînpóe'indá dáyo'annindá i'gedi wíday'ánshaa'opí, hewänbo shánkídi háa dáykháymáa i'gedân dáyo'ánshaakanhon.

14 Wí'ä'í' páadébo napówa-ídi ikhääde waabá naa wá' dáykhääde hedânho hääwí Yôesi Tádádí dímmáani'in ot'anpúwídi. Hedi kinnân idi dínkhây'máa: Christ Jesus naagi' i'annin namuudi Yôesi Tádádí makówápiye' dítukánkhây'máa.

15 T'ähkídiibo hangintan dâymáadi ta'gendi dikweesenpaa'indá dínkhây'ä' dívi'ánshaamáani'in ná'i otú'i híwó'di namuu'in. Hedi wí to'wí háy piháa i'ánshaamáadá, Yôesi Tádádí ná'in wänbo ônthayk'úwí.

16 Hediho in nahaydi giháhpóe'inbá ívíkanhondi, hanbá na'inbí wówátsi áyhúuwí.

17 Tí'úuwín páadé'in, háa naa naví wówátsi donhon waabá un wá' t'ähki hanbá unbí wówátsi bînhúuwí. In to'wên yä'dâa'in wówátsi dâyhonnin háa wâykeeyan waagibá híwó' bînmúni, hedi háa dívi'o' waa un wá' hanbá úvi'âamí.

18 Hâyän wänbo wâytu'an hedi nää-á sée'indídá wíyá wâytumáa, báyékí t'owa háa inbí wówátsi dâyhon diwedi nakeepo' dâyyoegimáa'in háa Christ-di na'ingí' dîn'an waa phé'wan deedi nachuu ihaydi.

19 Indáho péyégepiyeho dimän. Yôesi dâya'ginmáani'wédi húukandá suwä-á i'gedi shánkí dívi'ánshaa'o'. Hääwí wôeda'wó'di dívi'o' i'gedá dívi'yêngihée'o'. Indá i hääwí nää oepáa k'aydiwi i'gedida' dívi'ánshaamáa.

20 Hewänbo na'indáho makówa i'gedá ívi'ánshaa'o', gá iwá na'inbí úwäná waagibá gínnândân, hediho pín ta'ge haydi áytsíkha'máa na'inbí aywondi gínmuu'i' iwedi gínwáy'ä-ídi, i-á Na'inbí Sedó Jesus Christ namuu,

21 hedi i-áho in kay imáadi na'inbí túu'ú kaypí' gínmuu'i' gínchuwagít'óe wänbo dîn'egókhây'máadáhá' ts'äabi dînpakhây'máa, háa iví' únmuu waagibá nawówápóe waabo'. I-áho hääwí t'ähki i'gedi natsonyidi únkoedi kin i'amídi.

4

1 Hediho naví tí'úuwín páadé'in, Na'inbí Sedó Yôesiví'piye' kay'indi úvíwhâyuhúuwí. Naadá un báyékí wâyséegídi wâymuní'in oda'. Undídá naa díhíhchando', hedi hääwí dáyo'andi ot'anpóe'i waagi'inbá ímuu gin wâychaa.

2 Euodia-ádi Syntyche-ádi kaygi'di dovântumáa dänwóeni hedi wí' dänpáa-í, indáho Na'inbí Sedó Jesus-ví'in wí'gín damuudi.

3 Hedá u ta'gendi naa-ádi bit'ôe'o'i' unmuudi, wída'máa ná'in kwiyä' ovänkhäge'namídi wí' dapúwídi, indá dânt'ôe'o' i híwó'di tuu Jesus-ví'gedi t'owa dânt'ôe'amídi. Hedá Clement-dádi wây-á wé'ge'indádí hanbá dívit'ôe'o', inbí kháwä-áho in ta'nin diwe dinta'muu, iwe natú' to'wên dimuu in wówátsi nahánde'pí'in dâymáa'in.

4 Na'inbí Sedó Jesus-ví'in ímuudi häädi wänbo t'ähki úvíhíhchanmá've-í, hedá wíyá hanbá wâytu'âamí, úvíhíhchanmá've-í.

5 T'ähki t'owa-ádi híwó'da' ímúni, Na'inbí Sedó Jesus-áho hanwaapídiibo na'ädi.

6 Báyékí ánshaa iwe wí'íkwo'nípi, hewänbo hääwí t'ähki i'gedi úvíyúusu'âamí-á, hedá Yôesi Tádá-á hääwí úntáy'i bîndaa'amí, hedi kin úvi'odi bînkú'daa'âamí wá'.

7 Yôesi Tádádí díkhäge^{do} ánsaaginpidíbo gikwo^{nídí}, tobá naⁱⁿ t'owada^g gimuudi wíghanginnáhpí wänbo háa kin dín^oin. Heđi kin wovây^{odi} t'ähkí unbí pí^{ná} khó^{yé} bínmáa^{i-á} unbí hangintandá wovây^{ayinmá}ve-í, Christ Jesus wé^{ge} ímuudi.

8 Tí^{úuwin} páadéⁱⁿ, ná^{i-á} naví t'ä^{gidi} hí^{unbí} piye dínmuu: Hääđi wänbo t'ähkí náⁱ hääwí i^{gedi} úv^{ánshaa}ámí: hääwí ta^{gen} namuu^{indá} na^a ginmuu^{i-á}, in ta^{ge}in p'óegé i^{ge} wovâyhondi-á, i yä^{dâa} i^{namuu} i-á, naséegímuu^{i-á}, t'owa t'ähkí ovâyhi^{andi-á}, i shánkí híwó^{di} namuu^{i-á}, hedá i^{gedi} t'owa híwó^{dívihé}o^{i-á}.

9 Naví hí^{ít}oe hedá naví tsiyekan dínmu^u, hediho t'ähkí naví^{wedi} iháhpóe^{i-ádi} i háhkan naví^{wedi} bínhógi^{i-ádi} ihayda^{úvíkanhúuwí}, heđi kin úv^{odá} Yôesi Tádá undádí nayêení, idá díkhäge^{do} ánsaaginpidíbo gikwo^{nídí}.

10 Tobá híwó^{hay} thaa naphade wänbo nää undi wiyá naa dí^{ánshaamáa} díkhäge^{namídí}, heđi handidân Na^{inbí} Sedódi báyéki híhchan naa dí^{mági}. Naa dínhanginná ta^{gendi} naví^{gedi} ho úv^{ánshaa}oⁱⁿ, hebo nää pu^{wahaydi} wí^{únkoedipi} háa íchaaⁱⁿ dínkeeyamídí.

11 Naa dínhääwítáyⁱⁿ wó^{tú} pí. Oháhpóe ohíhchaa-ídí tobá háyú dínkw^{on} wänbo^u.

12 Naa dínhanginná naví wó^{wátsi} donhúuwíⁱⁿ wí sehkanäwó^{nawówayi} i waagibá háa wí kodit^{owa} namuuⁱ waagibá. Naa oháhpóe hádídí ohíhchanpúwíⁱⁿ, tobá híwó^{dáyhúuyo} háa oháhsên wänbo^u, tobá báyéki dínkw^{on} háa hääwí dítáy wänbo^u.

13 Christ-di in kay dí^{máđi}ho náⁱ hääwí t'ähkí dínkoedi dáy^{amí}in.

14 Hewänbo tobá hääwí t'ähkí dítáyⁱ dómáa waabá ochaa wänbo^u, undá naví^{piye} híwóⁿⁱⁿ ímuu díkhäge^{nandi} wa^{náwe} dont^oephadendedíbo^u.

15 Un Philippians, unbo náⁱ únhanginná: Oe Macedonia nange iwedi opáadépee ihaydi i híwó^{di} tuu Jesus-ví^{gedi} t'owa dovây^{t'oe}amídí, undida^{mân} hääwí naa díyámú, wáy-á méesate iwe^{indida} yoe, undida^{mân} dínchä^{san}.

16 Oe Thessalonica búu^ú wänbo o^{ándí} dínkhäge^{táy} ihaydi undi wáymúuví shánkí hääwí dín^{san}.

17 Wíⁱ áanípí nää wáyda^{máa}in wiyá hääwí dí^{määní}dí, hewänbo oda^{unnânho} báyéki híwó^{di} bínhóníⁱⁿ Yôesiví^{wedi}, wí to^{wí} iví t'ôe iwedi báyéki wá^{âa} ihónde waagibá.

18 Nää-á hääwí dítáy^{i-á} hedá shánkí wänbo dítáy^{iví}wedi dómáa. Náⁱ báyéki hääwí-á dómáa gá Epaphroditus-di hääwí undi dín^{sandi} dínkándân. T'owadi hääwí sa^{wó} nasuu^{i-ádi} hedá animâa dâyhánú^{indádí} Yôesi Tádá ônhon óemääní^{dí}, heđi i-á iséegíhógidi nahíhchanpo^u. Heđi hanbá náⁱ hääwí undi naa dín^{sandi}dá wá^{Yôesi} Tádá óehíhchando^u.

19 Hediho Christ Jesus-víⁱⁿ ímuudi naví Yôesidího hääwí un úntáyⁱ wovây^{määní} iví báyéki híwó^{di} hääwí únkw^o diwedi.

20 Hânhay wänbo t'ähkí na^{inbí} Yôesi kw^{áyébo} áymá^{ve-í}, i-á na^{inbí} Tádá gínmuu. Hamân.

Paul-di ovâysengitu'an

21-22 Yôesi Tádáví t'owa t'ähkí ovâysengitu^{ámí}, indá Christ Jesus-víⁱⁿ dimuudi. In tí^{úuwin} páadéⁱⁿ naa-ádi diyí^{indá} hedá t'ähkí in wé^{ge}in Yôesi Tádáví t'owa nää dikw^onindá wovâysengitu^{an}, i tsondi Caesar-ví tewhá ee dikw^onindi shánkí wänbo^u.

23 Na^{inbí} Sedó Jesus Christ-ví séegísehkanä unbí pí^{ná} khó^{yé} bínmá^{ve-í}.

In PáadÉ'IN Ta'nin Paul-di In Thessalonica Búu'úwi Méesate'in T'owa ovâyta'nannin

¹ Na'in Paul-á Silas-á hedá Timothy-á gimuu'indi un méesate'in t'owa oe Thessalonica búu'ú íthaa'in wâyta'do', undá Yôesi na'inbí Tádáví'in hedá Na'inbí Sedó Jesus Christ-ví'indá ímuu. Yôesiví séegísehkaná bînmá've-í, hedí idi wovâykhâge'namí ánsahaaginpidíbo' íkwô'nídí.

Háa Yôesiví t'owa oe Thessalonica búu'ú dithaa'in dívíwhâyunde waa hedá háa inbí wówátsi dâyhon waa

² Hããdi waa ívíyûusu'o' ihaydi Yôesi Tádá áykú'daa'o' un ímuudi,

³ hedí Yôesi na'inbí Tádáví'piye' ívíhádíndedi ívíyûusu'amídí hããdi wânbo t'âhki íví'ánshaa'o' háa úví'o'in Jesus-ví'piye' úvíwhâyundedí, hedá háa báyéki úvít'ôemáa'indá Jesus bînséegídí, hedá háa úvíyãã'o'indá Na'inbí Sedó Jesus Christ nawáy'ãã-ídi úvítsíkha'máadi.

⁴ Tí'ûuwín páadé'in, un Yôesi Tádádí wovâyséegí'in, gínhanginná idi wovâyde'mannin iví'in ímúnídí.

⁵ Yôesi Tádáví híwó'di tuj na'indi wâymâgi'i tujda' wínamuupí, hewânbo hããwí kay'i namuu, hedí wây'tôe'odi i Yã'dâa'i P'oweahhâa na'indádí nayi', hedí gínhanginná ná'i tuj-á ta'gen namuu'in. Undá únhanginná háawin wówátsi áyhonnin undádí giyi' ihaydi, hedí t'âhki íví'andi-á ungi'da' namuu.

⁶ Hedí ihaydi úvísó'dêe na'in waagi'inbá hedá Na'inbí Sedó Jesus waagi'ba-á ímúnídí, hedí tobáháa báyéki t'ôephade únpówa wânbo', i Yã'dâa'i P'oweahhâadi híhchan wovâymâgi na'inbí tuj dínhógi ihaydi.

⁷ Hediho t'âhki in wé'ge'in Jesus-ví'piye' dívíwhâyunde'in oe Macedonia nange hedá Greece nangá dikw'ó'nin undá bînkeeyan háawin wówátsi in dínkhây'ã' dâyhûuwí'in.

⁸ I tuj Na'inbí Sedó Jesus-ví'gedi thay'eedi unbí'wedi napeedi oe Macedonia-piye' hedá Greece-piyá nawadedee, hewânbo iwepiyeda'ba yoe, wéngé t'âhki t'owa ho dit'oe háa Yôesiví'piye' úvíwhâyunde'in, hedího wínatáypí wíyá háawên unbí whâyü i'gedi áytü'âamídí.

⁹ Hã'in t'owabo unbí'gedi ditü' háa undi na'in díséegí'annin, hedá háa hããwí bínkhíyédí unbí yôesi waa bínchãã'i bînyoe'annin Yôesiví'piye' úvíwhâyü-ídi, hedá háa nãã-á i kodí'di Yôesi bîn'a'ginmã'in, i-á i ta'gendi nawówáyí'i namuu,

¹⁰ hedá wá' dit'oe háa nãã iví ay únmuu'i bîntsíkha'máa makówádí nawáy'ãã-ídi, i-á Jesus namuu, i Yôesi Tádádí óewáywówápaa'i', hedí idibá dîn'aywonkhâymaa owáy ihay thaa Yôesi Tádádí t'owa ovâyutuchãnu iwe, inbí t'aywó'di dínmuudi nat'aydi.

2

Háa Paul oe Thessalonica búu'ú Yôesigí' it'ôe'an waa

¹ Tí'ûuwín páadé'in, únhanginná unbí'we giyi' ihaydi háa íví'an waa wínapedeepí.

² Undá únhanginná unbí'we gipówápídíbo báyéki dít'ôephadekannannin hedá báyéki híwó'pí' na'in díhée'annindá oe Philippi búu'ú. Hewânbo tobáháa báyéki t'owadi dí'ahkhãa'amí'in dida' wânbo na'inbí Yôesidi khuwôeda' dînyãa'an iví híwó'di tuj wâytu'âamídí.

³ Na'indi wâywhâyü'amídí ívísó'dinde' ihaydi, in ta'gen namuu iwedi wí'ívíhãnge'angepí, hedá na'inbí ánsaha-á yã'dãapi' wíginmuupí, hedí hããwí wânbo unbí'wedi wí'âykaayanpí.

⁴ Yôesi Tádádí na'in dítayi', hedá dímû' ihay híwó'nin gimuu'in iví híwó'di tuj áyt'ôe'amídí. Hediho ívíhí'máadi wí'ívísó'díndepí t'owa áywãnpíhchannamídí, hewânbo

Yôesi Tádá-ân âyhíhchannamídân. I-áho hääwí t'ähkí na'inbí pí'nä khó'yé âymáa'i' imúnde?

⁵ Un úhanginná sa'wó'gí unbí'gedi wí'íwíwänpihée'anpí, hedá wá' wí'íwíhóeyó'anpí undi hääwí dímäänídí. Yôesi Tádá úhanginná ná'indá in ta'gen namuu'in.

⁶ Hedá undádí giyi' ihaydá wí'íwí'ísó'díndepí t'owa na'inbí'gedi híwó' díwíhée'amídí, un wänbo-á háa wây-á to'wên wänbo-á yoe, tobáháa Christ-ví t'óekhuwa'in gimuuđi gínk'óe wänbo he'ennin dípaa-ídí.

⁷ Hewänbo na'in undádí giyi' ihayđi, wí yiyá ivi áyyää itsäa'odi ovây'áyînmáa waagibá wâysehkanä'an.

⁸ Na'indi báyéki wâyda', hedi na'inbí séegi unbí'piye' gínmuudânkun gikhâymuu Yôesi Tádáví híwó'di tuu wâymäänídíđá'ba yoe, hewänbo na'inbí wówátsi wá'.

⁹ Tí'úuwín páadé'in, ti wí'ún'ánshaapí'an, undádí gikw'ó' dihayđi báyéki ívít'óe'an. Yôesi Tádáví híwó'di tuu wâytuuphadende' ihayđibá khu-á thaa-á ívít'óe'an wá' áychä't'aanídí, hedânho un wí'bo wí'úntâynípi hääwí gíntáy'i dímäänídí.

¹⁰ Un Christ-ví'piye' úwíwhâyunde'indádí na'in gikw'ó' dihayđi, háa na'inbí wówátsi áyhon waagi yä'dáa'indá ta'ge'indá gínmuu, hedá to'wí wänbo-á wí'únkoedipí wên háawên wänbo na'inbí'piye' dínt'e'p'íde-ídí. Un úhanginná hedá Yôesi Tádá wá' úhanginná ná'in in ta'gen namuu'in.

¹¹⁻¹² Hedá wá' un úhanginná wí'ínbo wâyhée'annin, hedi na'indi wâytumakhe'an wí tádá ivi áyyää ihée'o waagibá, hedá wâykweewaasenwaatu'an, hedá kaygi'díđá wâyhée'an unbí wówátsi híwó' bínhúuwídí hedânho Yôesi Tádá nahíhchaa-ídí. Idânho wówâytukánnan ivi'piye' í'ää-ídí makówápiye' ímu-ídí hedá iwá he'ennin ípúwídí.

¹³ Hedi wiyá hääwí namuudi wá' Yôesi Tádá hääđi wänbo t'ähkí âykú'daa'o'. Ná'i tuu wâytumáa'i' un it'oeđi hedá bínséegi'andá Yôesiví'wedi na'ää'in úwíwhâyü, t'owaví'wedíđá'ba yoe. Hedi ta'gendi Yôesiví tuu-ân únmuu, hedi ná'i tuubá un ipiye' úwíwhâyunde'inbí pí'nä khó'yé it'óemáa.

¹⁴ Tí'úuwín páadé'in, háa in Judea nangewin méesate'in t'owa Yôesi Tádá óe'a'ginmä'in hedá Christ Jesus-ví'piyá díwíwhâyunde'in dínpóe waagibá un hanbá únpoe. Unbí ówíngé'in t'owadibo wovây't'óephadekannan in Hudíyodi inbí t'owa oe Judea ovây't'óephadekannan waagibá.

¹⁵ In Hudíyodânkun hân'oe Yôesi Tádáví tukhe'min ovâyhánú, hedá indibá Na'inbí Sedó Jesus óehay, hedá na'indá wá' díkhēpiye. Indíđá Yôesi Tádá háy wänbo wí'óehíhchandopí, hedá to'wên t'ähkí dâyyoegi'o'.

¹⁶ Díwí'ósó'dēe dí'ahkhâa-ídí in Hudíyo dimuupí'in t'owa hádíđi ovây'aywoení'in wí'ây't'óe'âamípidí, hedi handíđi ná'in Hudíyoví t'aywó'di dínsôemän, hediho Yôesi Tádá inbí'piye' nat'ayđi náa inbí tuchänu ho dínpówa.

Paul hânho nada' in Thessalonica-win méesate'in t'owa ovây'múni'in

¹⁷⁻¹⁸ Tí'úuwín páadé'in, unbí'wedi wí háy tãhkí giwiyedee, hewänbo tobá undádí wí'gikw'óhpí wänbo wa'đi na'inbí pí'nä khó'yé unbí'gedi wây'ánshaamáa, hediho hânho wiyá wây'múni'in gida', hedi unbí'piye' gimú-ídí íwí'ósó'dínde'. Naa Paul háyänbo dáysó'dēe wây'múnídí, hewänbo i Penísendiđi dí'ahkhânde'.

¹⁹ Owáy Na'inbí Sedó Jesus nawáy'ääđi ivi páadépiye' giwin dihayđi, gitsíkha unnân iwebá wây'múnídí, hedá un ímuudá gihíhchangít'óe, hedá unbí'gedá ívíyêngihée'amí, wí hääwí git'anpóe'i' ímuu waagibá.

²⁰ Un ímuudânkun na'in hânho híwó' gichanpo' hedá íwíhíhchando'.

3

¹⁻³ Na'in hânho gihangin'ânda' háa un únpo'in, hedi báyéki gitaachanpóedí wí'gitsíkhaakanda'pí gínhanginpúwí'in, hedânho gí'ân shánkí híwó' namúni kinnân ívít'amí'in: Naa oe Athens o'ân dihayđi iwebo dáywóyí', hedi iwedi na'inbí tí'úu páadé'i

Timothy unbí'piye' âysan, i-á na'indádí it'ôe'o' t'owa ovâyt'ôe'amídí Yôesi Tádáví híwó'di tuu Christ-ví'gedi. Hedího unbí'piye' i wâysan wovâykweewaasenwaatu'âamídí hedá wovâykhäge'namídí shánkí kay'indi Christ-ví'piye' úvíwhäyú-ídí, hedânho i t'ôephade únpóe'i' namuudi wí'úvíyâa'amípídí unbí whäyü iwedi. Unbo únpihanginná Yôesi Tádádí ná'i t'ôephade dînpúuwí'in imä'.

⁴ Wa'di undádí giyi' ihaydibo wa' napóepídíbo' ihayda' wâytü'o' âyt'ôephadegít'ôe'in, hedí únhanginná hanho napóe'in.

Timothy-di Paul óetu'an in Thessalonica-win méesate'in t'owa híwó' dimännin

⁵ Hedânkun báyéki otaachanpóedí wídîntsikhakoedipí Timothy unbí'piye' dósanídí. Naa hânho ohangin'ânda' unbí whäyü i'gedi háa kay'in únmuu'in háa yoe. Áyîngi iwe o'ânwân gá o'ândân hádíwáy i Penísendiđi wovây'tannin, hedí wovây'tandá hääwí t'âhki ungi' íví'andi pedee'in ginpúwí.

⁶ Hewânbo náa-á Timothy na'inbí'we nawáypówá, hedí wí híwó'di tuu úvíkanhon ni'gedi dînkán. Idi dítü'an unbí whäyü wa'di únkay'in hedá séegí-á bînmáa'in, hedá häädi wânbo t'âhki na'inbí'gedi híwó'da' úví'ânshaamáa'in, hedá ta'gendá ida'in wíyá díwáymúní'in, na'indi wáymúní'in gida' waagibá.

⁷ Hedânho tí'úuwîn páadé'in, wa'di híwó'bo úvíwhäyunde'in gínhanginpóe ihaydi báyéki gihíhchanpóe, tobáháa báyéki kâyi t'ôephade iwe gikw'ôn wânbo'.

⁸ Náa gínhanginná unbí whäyü Na'inbí Sedó Jesus-ví'piye' kay'in únmuu'in, hedího hânho sa'wó' na'inbí wówátsi âyhon.

⁹ Na'indi Yôesiví'piye' wáyyúusu'odi hânho gihíhchanpo', hedího un ímuudi tobáháa háyü Yôesi Tádá áykú'daa'o wânbo', ihay kú'daa wânbo wa' wí'ây'ohpi.

¹⁰ Khuu-á thaa-á pín ta'ge haydi Yôesi Tádáví'piye' ívíúusu'o' idi dípunmääníđi unbí'piye', hedânho wíyá wáyhá'amídí, hedí handiđi wíyá hääwí úntáy'i' íhâhpúwí shánkí híwó' úvíwhäyú-ídí.

¹¹ Yôesi na'inbí Tádá hedá Jesus na'inbí tsondi hay'i-á âyda'máa unbí'piye' díhúuwíđí.

¹² Gida'po' Na'inbí Sedó Jesus-di wovâykhäge'namídí hedânho shánkí wânbo wí'ná táye úvíséeghúuwí, hedá wé'ge'in t'owa-á wá' hanbá bînséeghúuwí.

¹³ Handiđânho Na'inbí Sedó Jesus-di unbí pí'ná khó'yé shánkí wovâykaymääni, hedího owáy i nawáypówá ihaydi t'âhki in wé'ge'in t'owa íví'in únmuu'in wóegé, undá yä'dâa'inbo Yôesi Tádáví páadépiye' úvíwínú-í, hedá wên háawin wên wânbo wovây't'e'p'íde-í'in wíwînmá've-ípi unbí pí'ná khó'yé.

4

Gínkhây'ä' híwó' na'inbí wówátsi âyhúuwí'in Yôesi âyhíhchannamídí

¹ Tí'úuwîn páadé'in, náa ná'i wâytü'âamí: Háa unbí wówátsi bînhúuwí'in Yôesi Tádá bînhíhchannamídí wáyhá'anho', hewânbo Na'inbí Sedó Jesus-di dînk'ú' wáydaa'amídí hedá wâytumakhe'amídí shánkí wânbo úvísó'dêe-í'in kin úví'âamídí.

² I tsonതു wâytü'andi' un únhanginnânho', hedí ná'i tsonതു-á Na'inbí Sedó Jesus-ví'wedân na'ää.

³ Kinnân Yôesi Tádá nada' úvíkanhúuwí'in: Yä'dâa'inda' unbí wówátsi bînhúuwí, hedího to'wí unbí sedó háa kwiyó wí'únmuupí'-adí wí'úvíwhohkwomá've-ípi.

⁴⁻⁵ Yôesi Tádá nada' un únhanginnání'in háa unbí túu'ú bîntsonmá've-í'in, hedânho yä'dâa'in ímúní hedá t'owadá wovây'a'geeni, hedí unbí túu'úđí háa íwânpichaa waagida' wí'úví'âamípí, hedânho in wé'ge'in t'owa Yôesi Tádá dâytaapí'in dívíkanhon waagi wí'úví'âamípí.

⁶ To'wí wânbo wí'únkhây'âhpi wíyá to'wí Jesus-ví'piye' iwhäyunde'i híwó'pí óemá've-í'in háa íví kwee háa sen óekwee-í'in. Thay'eedi hedá kay'indá ho wâytü'an, Na'inbí Sedó Yôesidi in to'wên han díví'o'indá ovây'tuchânukhâymaa.

7 Yôesi Tádádí na'in dítukánnan iví'in gimúnídí hedânho yä'dâa'inda' gipúwídí, tsé waagi'inbá giyêenidá yoe.

8 Hediho to'wên ná'i híwó'di háhkan dâyyoegimáadáho wí hí' t'owaví'da' wí'ovâyoyogi'opí, hewänbo Yôesi Tádáví hí'-ân ônyoegi'o'. Yôesi Tádádânho iví P'oewahâa dímági, hedi ná'i P'oewahâa-á yä'dâa'i namuu.

9 Wínatáypí naadi wâyta'namí'in háa únkhây'ä' in wé'ge'in Jesus-ví'piye' dívíwhâyunde'in bînséegíhúuwí'in. Yôesi Tádádí ho wovâyhá'an kin úvíkanhúuwí'in.

10 Hedi ta'gendi undi t'ähkí in Jesus-ví'piye' dívíwhâyunde'in háä Macedonia nange dikw'ó'nin bînséegí, hewänbo kaygi'di wâytumáa wíyá shánkí wänbo bînséegíhúuwí.

11 Úvísó'dí'be-í unbí wówátsi hanginpí híwó' bînhúuwídí, hedá ún'âyíngiwó'náhpí i'ge wí'úvítomá've-ípí, hedá unbí wówátsi únmuu'igí' úvít'ôe'âamí bînpichä't'aanídí, háa na'indi wâytu'an waagibá.

12 Kin úvíkanhondi t'owaví khäge' wí'úntâynípí, hedá háa unbí wówátsi bînhon waagidi t'owa Yôesiví'piye' dívíwhâyunde'pí'in dimuu'indá wovây'a'ginhúuwí.

Háa napuwagít'ôe'in Jesus nawáy'ää ihaydi

13 Tí'úuwín páadé'in, gida' un únhanginnání'in háa in to'wên inbí wówátsi dâybowa'in dínpuwagít'ôe'in. Wáy wên t'owa-á i'gedí wídínhanginnáhpí, hedânkun to'wí nachuu ihaydi dik'áykháapo'. Naa wó'da'pí íchanpúwí'in háa in dichâa waagibá.

14 Ívíwhâyunde Jesus nachuu'in hedá nawáywówápóe'indá, hedânkun kin wá' ívíwhâyunde': To'wên Jesus-ví'piye' dívíwhâyunde'in inbí wówátsi dâybowa wänbo', Yôesi Tádádí ovâywáywówápaa-í Jesus-ádí dikwó'nídí owáy nawáy'ää ihaydi.

15 Ná'in wâytukankhâyamáa'in Na'inbí Sedó Jesus-ví hí' únmuu: I nawáy'ää ihaydi in to'wên inbí wówátsi dâybowa'inbí páadébo na'in wa'di giwówáyí'in iví'piye' wíginánpí.

16 Kinnân napúwí: T'owa dit'ôe-í wên tsontuú kaygi nakeetú'nin waagi'inbá, hedá i p'ó'dédí' makówáwi t'ôepa'aa'iví tuú waagibá-á, hedá Yôesi Tádáví tenphé waagibá-á. Ihaydáhá' Na'inbí Sedó Jesus-á makówádá nawhání. Ihaydíbá in to'wên dihánnin Jesus-ví'piye' dívíwhâyú'indá diwáywówápúwí,

17 hedáhá' na'in wa'di giwówáyí'indá wé'ge in dihánnindádí oe okhúwá nakw'ó' diwepiye' dípiyegít'ôe, hedi iwe Na'inbí Sedó Jesus áyyáy-í, hediho i-ádí hânhay wänbo t'ähkí gikwó'ní.

18 Hediho únkhây'ä' ná'i háäwí i'gedí wí'ná táye úvíhí'má've-í'in hedânho wí'ík'áykháa-ípídí.

5

Gínkhây'ä' gíkhâyúní'in Jesus nawáy'ää-ídi

1 Tí'úuwín páadé'in, háädi háa wé'i thaa Jesus nawáy'ä' i'gedí wâyta'namí'in wínatáypí.

2 Unbo ta'gendi únpihanginná Na'inbí Sedó Jesus nawáy'ä' in, hewänbo wínahanginnáhpí háädi i thaa nanání'in. Wí sänbi tsíkhagipí khu'déedí na'ää waagibá, Jesus wá' tsíkhagipí napowagít'ôe.

3 T'owa ditú'be-í, "Häawí t'ähkí áyíngipídíbo híwó' gínmän, hediho há'to háäwí wänbo híwó'pí' gínpuwí." Hewänbo wa'di ha'wâa dívíhí'máadíbo t'ôephade dínpuwí, hedi há'to iwedí bahpíbo dipée-í. Tsíkhagipí ná'i dínpuwagít'ôe, wí kwee nats'an'eyehaypo' waagibá.

4 Hewänbo tí'úuwín páadé'in, undá wên t'owa khuú ee dithaa'in waagi'in wí'ímuupí, undá híwó' únkeet'ôe, hediho Jesus nawáy'ä'i thaadi áyíngipídíbo wíwovâyhónípí, wí sänbidi wovâyhóní waagibá.

5 Undá t'owa háäwí t'ähkí thaadida' úví'o'in hedá nakohthayná' ní'ge ímännin waagi'inbá ímuu, in t'owa háäwí t'ähkí khuúdi nakohkeet'ôepí ee díví'o'in waagi'inbá wíginuupí.

6 Hedânho wíginhây'âhpí t'owa yó'in dimuu'in waagi'inbá gimúni'in, hewänbo giyósa'wo waagi gikwo'ni, hedá na'inbí tsiyekandá híwó'dá ây'âyîngihûuwí.

7 Khu'déedân t'owa diyókhâyä' hedá dívísuwäyíyéndé'.

8 Hewänbo na'in thaadi'in gimuu, hediho na'inbí tsiyekan gínkhây'ä'ây'âyîngi'âami'in. Yôesivípiye' ívíwhâyú-i hedá t'owa-á âyséegihûuwí, hedi kin íví'odá wên sundado dikhâywinnin waagi'inbá gimúni, inbí pîhkhú iwe'i kwäk'u aa dívípitógidí inbí túu'ú dâý'âyîngi'âmídí. Hedá pín ta'gedi gitsíkha-í Yôesidi dîn'aywoenídí, hedi handidá in sundado inbí kwäk'u p'óhkhándá inbí p'ôn dâý'âyîngi'o'in waagi'inbá gimúni.

9 Na'inbí Sedó Jesus na'ingí' i'annin namuudi Yôesi Tádádí díde'man dîn'aywoenídí, t'aydi dítuchänú-idá yoe.

10 Jesus na'ingí' nachuu, hedi owáy nawáy'ää ihaydi tobáháa na'inbí wówátsi âybowa wänbo háa wa' giwówayi wänbo' hânhay wänbo t'ähkí i-ádí gikwo'ni.

11 Hediho wí'ná táye úvíkay'âami hedá úvíkweewaasenwaatu'âami, háa náä úvíkanhon waagibá.

Báyékí háäwí i'gedi ovâyrumakhe'an

12 Tí'úuwín páadé'in, ná'in na'indi wâyda'máa: Bîn'a'ginnamí in to'wên unbí'ge diyi'in Na'inbí Sedó Yôesidi ovâykw'odí'in wovâypahûuwídí hedá wovâyhá'âmídí. Indá kin dâý'âmídí báyékí dívít'ôemáa.

13 Hediho ná'i háäwí wovây'o'i namuudi báyékí bîn'a'ginhûuwí hedá bînséegihûuwí. Hedi t'ähkídíbo tsaaginpidíbo wé'ge íthaa-í.

14 Tí'úuwín páadé'in, ná'in tumakhe wá' wâymaßní: In dit'ôeda'pí'in bîntu'âami há'min wídimúnípi. In dikhuwôeda'in dimuu'in ovâykhäge'namí wídkhuwôeda'-ípídí. In kay'indi dívíwínúndepí'indá wá' ovâykhäge'namí. T'ähkí t'owa-ádí úvíbo'atä'ami.

15 Wí to'wídí wiyá to'wí híwó'pí óe'andáho', wíwînkannmäänípi i wí'di híwó'píba ónwáybuunídí, hewänbo undá únkhây'ä' háädi wänbo t'ähkí úvísó'dêe-í'in wí'ná táye híwó'dá' úvíkanhûuwídí, hedá wé'ge'in t'owa t'ähká wá' hanbá bînhûuwí.

16 Háädi wänbo t'ähkí íhíhchaa-í.

17 Háädi wänbo t'ähkí íkhâymuní úvíyûusu'âmídí.

18 Íkú'daapúwí tobáháa háa napóe wänbo'. Kinnânkun Yôesi Tádá nada' úví'âami'in, gá Christ Jesus-vi'in ímuudân.

19 I Yä'dâa'i P'oewâahâavi t'ôe wíwîn'ahkhâa-ípi.

20 Yôesi Tádávi tukhe'min dimuu'inbí hí' háäwí dínchä'muupí waagibá wíwînchanhûuwípi.

21 Hewänbo háäwí t'ähkí híwó' bîntayí'ni, hedá i híwó'di namuu'ida' bînknonhûuwí.

22 T'ähkí yä'dâapi' namuu iwedi úviyâa'ami, tobáháa háäwí namúni wänbo'.

23 Yôesi Tádádí díkhäge'do' ánsaaginpidíbo gikwo'nídí, hedi idânho wovâykhäge'namí wá' yä'dâa'indá' ímúnídí, hedi idá unbí wówátsi thaa t'ähkí wovây'âyîngi'ami, unbí p'oewâahâa-á unbí hâa-á hedá unbí túu'ú-á, hedânho owáy Na'inbí Sedó Jesus Christ nawáy'ää ihaydi háäwídí wänbo wíwovây't'e'p'íde-ípídí.

24 Hedi Yôesi Tádádí ta'gendi wovây'âyîngikhâymaa. Idá wovây'tukánnan íví'in ímúnídí, hedi háa natú' waa ta'gendi i'o'.

25 Tí'úuwín páadé'in, dînyûusu'âami.

26 T'ähkí in wé'ge'in méesate'in tí'úuwín páadé'in iwe dikw'ó'nin bînséegísengitu'âami.

27 Naadi wâytonmáa, ná'in ta'nin t'ähkí in wé'ge'in méesate'in tí'úuwín páadé'in dit'ôe-ídí bîntu'ami, gá Na'inbí Sedó Jesus kin nada'dân.

28 Na'inbí Sedó Jesus Christ-di íví séegísehkaná wovâymaßní.

In Eedi'in Ta'nin Paul-di In Thessalonica Búu'úwi Méesate'in T'owa Ovâytá'nannin

¹ Na'in Paul-á Silas-á hedá Timothy-á gimuu'indi ná'in ta'nin wâytá'do' un méesate'in t'owa oe Thessalonica búu'ú íthaa'in, Yôesi na'inbí Tádáví'in hedá Na'inbí Sedó Jesus Christ-ví'indá ímuu.

² Yôesi Tádá-ádí hedá Na'inbí Sedó Jesus Christ-ádí séegísehkaná wovâymääní hedá wovâykhâge?namí ánsahaaginpidíbo' íkwó'nídí.

Paul-di ovâyûusu'o' t'ôephade dínpóedí

³ Tí'úuwín páadé'in, un ímuudi gínkhây'á' hãädi wänbo t'ähkí Yôesi Tádá áykú'daa'amí'in, hedá híwó'dá namuu han íví'amí'in, gá unbí whâyü Jesus-ví'piye' shánkí kay'in únpuwamändân, hedá shánkí wänbo-á wí'ná táye-á úvíséegíkanhondá.

⁴ Hedânkun wâhãä wänbo t'ähkí Yôesi óe'a'ginmä' eeye híhchandi unbí'gedi íví'hée'o', gá úvíyãä'odân hedá úvíwhâyühondá tobáháa unbí whâyü únmuudiho t'owadi wovâywhá'o hedá wovâyt'ôephadekandó wänbo'.

⁵ Yôesi Tádáví'in ímuudibo náäho un bînt'ôephadende', hediho i-ânho natúní un ihay híwó'nin ímuu'in makówápiye' ímu-ídí. Hedi handidi idi na'in dínkeeyo híwó'da' i'o'in, i híwó'di ún'ä'i' wovâymädi.

⁶ Gínhanginná Yôesi Tádá-á ta'ge i'o', hediho in to'wêndi wovâyt'ôephadekando'inbá idá hanbá ovâyt'ôephadekankhâymaa,

⁷ hewänbo un náä bînt'ôephadende'indá unbí t'ôephade iwedi wovâyâyâakankhâymaa, hedá na'indá wá' hanbá díkhâymaa. Ná'indáho napúwí owáy Na'inbí Sedó Jesus nawáypówá ihaydi. Owáy makówádí nawáy'ãdi nakeepuwagít'óe ivi kay'in makówáwin t'ôepa'aa'in wóegé hedá wí phaa kop'í'áade'i nakeet'óe'i waagi'ba wóegá.

⁸ Ihaydibá in to'wên i híwó'di tuu namuu'i' ivi'gedi wídyá'a'ginhonpí'indádí hedá in Yôesi Tádá óetaa'í'in wídida'pí'indádí idi ovâytuchänukhâymaa.

⁹ Hedi kinnân inbí tuchänu dínmúni: Hânhay wänbo t'ähkí dipedeeyêeni, gá Na'inbí Sedó Jesus-ví'wedi ovâywiyekhâymaadân, hedá ivi kay báyéki únmuu'indá há'to dâymúni.

¹⁰ Ná'i napuwagít'óe owáy i thaa Jesus nawáypówá ihaydi. Ihay thaa in to'wên ivi'piye' dívimägi'in he'ennin ovâyppáa-í, hedi ná'in ivi'piye' dívíwhâyunde'indibá óetegekhâymaa. Hedá undá wá' na'inbí hí' wâyphade'andi' dínwhâyundedi indádíba íkwó'ni.

¹¹ Hedi ná'i gínhanginnândiho', hãädi wänbo t'ähkí wâyûusu'o'. Na'inbí Yôesidi wovâytukánnan ivi'in ímúnídí, hediho áyda'máa idi wovâykhâge?namídí híwó' unbí wówátsi bînhúuwídí hedânho i-á natúnídí ta'gendi ivi'in ímuu waagi íthaa'in. Áyda'máa wá' in kay wovâyymäänídí hedânho háa ída' waagibá híwó'nin ímúní, hedá ivi kaydi wá' wovâykhâge?namí bînbowá-ídí hãäwí t'ähkí úví'o'i Jesus-ví'piye' úvíwhâyundedi.

¹² Hedi owáy ná'i ívíyûusu'o'i napóe ihaydi unbí híwó'di wówátsi únmuudi t'owa ditúní Na'inbí Sedó Jesus hay'i namuu'in, hedá undá he'ennindá ípúwí ivi'in ímuudi. Ná'i-á napuwagít'óe gá Yôesi Tádá-ádí hedá Na'inbí Sedó Jesus Christ-ádí inbí séegísehkaná wovâyymägidân.

2

Háa napúwí'in Jesus nawáy'ãäpidíbo'

¹ Tí'úuwín páadé'in, Na'inbí Sedó Jesus Christ nawáy'ã', hedi i na'ân diwe díwé'gekhâymaa, hedi náä i'gedi wâyhí'khâymaa.

² Ma'di wí to'wídí wovâytu'ãamí Jesus-ví thaa ho únppówá hediho nawáy'ãä gin. Hedá wá' ma'di wovâytu'ãamí ná'i hãäwí i'gedi únhanginná'nin gá wí p'oweahãadi

óetu'andân, háa wí hí' i'gedi nat'oedá, háa wên ta'nin dônta'nannin diwá kin nata'muudá. Hewänbo kin to'wídí wovâytu'andáho naadi kay'indi wâytu'máa wesebo wí'iyashapúwípí háa báyéki áyíngi-á wíwovây'määnípi.

³ Wíwîn'määnípi to'wídí wänbo wovây'ya'amídi in ta'gen namuu iwedi, tobáháa dívíkhäde wänbo'. Wa' Jesus nawáy'äpídi'bo ná'i wâytukangít'óe'i napuwagít'óe: Báyéki t'owa Yôesi Tádávi'wedi dívíyâakankhây'máa hedá i to'wí yä'dâapíkan t'ähki ikhây'máa'i nakeesogegít'óe, i-á hã'bi namuu napedeegít'óe'i'.

⁴ Ná'i to'wí yä'dâapíkan t'ähki ikhây'máa'i-á hääwí wänbo t'ähki t'owa inbi yôesi dínmuu waa kin dâychaa'i hedá dâ'y'a'ginmä'i-á iyogikhây'máadáhá' i-áho ná'i hääwí t'ähkívi shánki kw'áye ipitegekhây'máa, hedá Yôesi Tádávi méesate hay'i ûnmuu iwe wänbo wí'bo ipisogekhây'máa hedí natúni "Naa-áho Yôesi omuu."

⁵ Ti wí'ún'anshaapí'an wa' undádí oyi' ihaydibo ná'i hääwí t'ähki i'gedi naadi wâytu'annin?

⁶ Owáy ná'i yä'dâapíkan t'ähki ikhây'máa namuu'ivi thaa ûnpóe ihaydáho i-á nats'ankeepúwí, hewänbo náä hääwídí óe'ahkhánde', hedí unbo ûnhanginná hääwí namuu'in.

⁷ Náäbo báyéki yä'dâapíkan kaadibo dâykanmáa, hewänbo wí to'wí náä ná'i yä'dâapíkan i'ahkhánde' hedí kin wa' ikanhúuwí óeyá'an píhay.

⁸ Hedí owáy óeyá'an dihaydânho i to'wí yä'dâapíkan t'ähki ikhây'máa'i namuu'i na-keepúwí. Hewänbo owáy Na'inbi Sedó Jesus napówa ihaydi ná'i yä'dâapíkandivi wówátsi óekwee-í óewänpisiphaydeedibo', Jesus-ví kohthay ûnmuu'idibo óehéyi.

⁹ Hewänbo óehaypídi'bo i Penísendi'idi kay óemääni t'ämägi' pinnán t'óe i'amídi t'owa ovâyhóeyówhäyu'amídi,

¹⁰ hedí t'ämägi' yä'dâapí' namuu'i wóegé wá' nayêeni in dipedeegít'óe'in dimuu'in ovâyhóeyó'amídi. Indá dipedeegít'óe gá in ta'gen namuu'in ovây'aywoeni'in wí'dâyséegikhây'máapídan.

¹¹ Hedího Yôesi Tádávi in ta'gen namuu'in diwedi dívíyâ'amídi ovây'määni, hedího hôeyóda' dívíwhâyukhây'máa.

¹² Hedí ná'in namuudi to'wên t'ähki in ta'gen namuupí'in dívíwhâyundedi híhchandi dívíyä'dâapítsiye'o'indáho Yôesi Tádávi ovây'tuchänukhây'máa.

Nakhây'ä' inbi whäyu kay'in dínmu'ni'in

¹³ Tí'úuwín páadé'in, un Na'inbi Sedó Yôesidi wovâyséegi'in, un ímuudá häädi wänbo t'ähki Yôesi Tádá áykú'daa'o', gá hân'oe naná' dihaydibo idi wovâyde'mandân wovây'aywoenídi. Hedí i Yä'dâa'i P'oweahhâadi wovâykhäge'maadí Yôesi Tádávi'in ípúwídi hedá in ta'gen namuu'in bínwhâyundedi idi wovây'aywon.

¹⁴ Yôesivi híwó'di tuu na'indi wây't'óe'andi' í't'oe ihaydi idi wovâytukánnan ivi'in ímúnídi, hedânho Na'inbi Sedó Jesus Christ hay'i namuu waagibá un wá' he'enninbá ímúnídi.

¹⁵ Hedího tí'úuwín páadé'in, to'wí wänbo wíwîn'määnípi wovây'egó'amídi háa úvíwhâyunde waagi, hedá in khuu na'indi na'inbi hí'dá hedá ta'nindá wâyhá'annin wíwínyoe'amípi.

¹⁶⁻¹⁷ Yôesi na'inbi Tádá gínmuu'idi dínkeeyan idi na'in díséegi'in, hedí ivi séegísehkaná ûnmuudi'bo na'in díkhäge'nan häädi wänbo t'ähki kwee waa sen waa gi'á'be-ídi hedá ta'gendi gínhanginnánídi hääwí natú'i dí'määni'in áyhóni'in. Hedího Yôesi Tádá-á hedá Na'inbi Sedó Jesus Christ-á áyda'máa shánki wovâykhäge'namídi un wá' kwee waa sen waa í'äänídi, hedá áyda'máa in kay wovây'määnídi hedânho t'ähki híwó'di namuu'ida' úví'ämídi hedá híwó'di i'gedída' úvíhée'amída.

3

Paul-di ovâyda'máa ônyûusu'amídi

1 Tí'ûuwîn páadé'in, nää nã'i wâytu'âamí: Na'in dînyuusu'amí, hedânho háa unbí'ge napóe waagibá Na'inbí Sedó Jesus-ví tũũ ûnmuu'i' wesebo t'âmäpiye' t'owa dínhanginpúwídi, hedá t'owadi Yôesi Tádá kw'áayébo' óemá've-ídi.

2 Hewänbo to'wên t'âhkí Jesus-ví'piye' wídíwíwhâyundepí, hediho úvíyûusu'amí wá' Yôesi Tádádí hä'in t'owa hânho yä'dâapí'in dimuu'in ovây'ahkhâa-ídi hedânho na'in wídíwóyí'nípidí.

3 Na'inbí Sedó Jesus háa iví tũũ imägi waagi i'o', hedi idân in kay wovâypâkhâymaa hedá i yä'dâapí' namuu'iví'wedí wovây'âyîngikhâymaa.

4 Hedá wá' Na'inbí Sedódí naa díkhäge'máa nã'i dáywhâyú-ídi: Undá t'âhkí háa wâyôn waa úvíkanhon, hedá hanbo-á úvíkankhu'wakhâymaa.

5 Na'inbí Sedó Jesus-di wovâypahûuwí hedânho Yôesi Tádáví séegi ûnmuu'in unbí pí'nã khó'yé bînmá've-ídi, hedá wá' háa Christ i'an waagibá un wá' hääwí t'âhkí i'gedí úvíyää'amídi.

Dínkhây'ä' wí'ínbo híwó' dívít'ôe'amídi

6 Tí'ûuwîn páadé'in, nã'in tsontũũ Na'inbí Sedó Jesus Christ-di dínk'û' wâymaa'nídi: Wí to'wí na'inbí tí'ûu páadé'ibá namuu'i bâa'in wówátsi ihondáho hedá na'indi wâyhá'an waagi wínathaapídá, undá wí to'wí kí'bi namuu'iví'wedí úvíyâa'amí.

7 Unbo únpíhanginná háawin wówátsi âyhonnin undádí giyi' ihaydi, hediho háa na'in iví'o waagibá un wá' únkhây'ä' hanbá úví'amí'in.

8 Undádí giyi' ihaydi na'in wígebâkw'óhpí na'inbí wówátsi ây'amídi, hedá wá' wáymûu wänbo-á wá'âapídá wí'ívíhúuyanní, hewänbo khuu-á thaa-á shánkí ívít'ôe'an hedânho un wí'úntâynípidí unbí chã' bînhânú-ídi hääwí dímma'nídi.

9 Ha'wâa ív'an hedânho únkeepúwídi háa un wá' únkhây'ä' waa unbí wówátsi bînhûuwí'in, hedi kin ív'an tobá wáydaa'amí'in díhääwímää'nídi gínk'ôe wänbo'.

10 Wa'dí undádí giyi' ihaydibo nã'in tsontũũ wâyma'gi: To'wí nat'ôeda'pí'-á wíwínhúuyôenípí.

11 Kin wâyhí'máa gínhanginpóedí wây wên un diwedí úvíbâawhaakwomáa'in. Báyéki dínwó'nân waagibá díví'o', hewänbo dín'âyîngiwó'náhpí i'gedá'mân dívíwänpítomáa.

12 Na'inbí Sedó Jesus Christ-di na'in dínk'û' kí'min t'owa nã'in tsontũũ âymää'nídi hedá kaygi'di âytu'âamídá: Hanginpí híwó' inbí wówátsi dâyhûuwí, hedá dívít'ôe'amí inbí wówátsigí' dâychã't'aanídi.

13 Hewänbo tí'ûuwîn páadé'in, undá ihaydá' híwó'da' úvíkanhûuwí, wí'úvíwóyí'nípidí.

14 Wí to'wí nã'i hí' nã'in ta'nin diwe wâyta'nannin i'a'ginnanpídi, to'wí namuu'in bîn'âyîngi'amí, hedá i-á dá wí'iyêenípí hedânho nawôeda'púwídi.

15 Naa wó'tu'da'pí to'wí há'bi' namuu'i' unbí hânbi' ûnmuu waagibá bînchãamá've-í'in, hewänbo shánkídi unbí tí'ûu bîntumakhe'o waagibá nã'i to'wí bîntumakhe'amí hedânho i-á ûnhanginpúwídi híwó' wí'ikanhonpí'in.

I t'ä'gi hí' Paul-di ovâyta'nandí

16 Na'inbí Sedó Jesus-dân díkhäge'do' ánsaaginpídi'bo gikwó'nídi, hedi tobáháa napóe wänbo' idáho häädi wänbo t'âhkí han wovâykhâymaa, hedá ibá undádá namú-í.

17 Hedi nää naa Paul omuu'idi naví mandibo wâysengituta'do', kinbá t'âhkí ta'di dósan deeye dáy'o'. Kinhêe dóta'do hedânho ûnhanginnánídi ta'gendi naví'wedí na'ä'i namuu'in.

18 Na'inbí Sedó Jesus Christ-di un t'âhkídi iví séegísehkanä wovâymaa'ní.

In Páadé'in Ta'nin Paul-di Timothy Ônta'nannin

¹ Naa Paul omuu'i ná'in ta'nin dóta'do?. Naa Christ Jesus-ví t'ôekhuwa'i omuu, Yôesi Tádá na'inbí aywondi gínmuu'idi hedá Christ Jesus i pín ta'ge haydi âytsíkha'máa'idá dítu'andi kí'bi t'ôe'i omúni'in.

² Naadi u Timothy ná'in wínta'do?. U-á naví kodi'di ay waagi'ba unmuu, naa waag-ibá Christ-ví'piye' biwhäyundedi. Yôesi Tádá-ádi hedá Na'inbí Sedó Christ Jesus-ádi séegísehkaná wóemääni hedá uví'piye' da'iyapúwí hedá wóekhäge'namí ánsahaaginpidíbo' uncha'nídí.

Paul-di ovâytumakhe'an díví'âyíngi'ámídí in hôeyó'in háhkanninbí'wedí.

³ Naa oe Macedonia nangepiye' omääpidíbo wítumakhe'an, hedí náä-á inbá wítumakhekhâmáa: Oe Ephesus búu'úbo biwóyí'ní, gá iwe wên t'owa piháa dâyhá'odân, hedí udi ovâyôeni ha'wáa wídíví'âamípi'in.

⁴ Ovâytu'âamí wídívíhí'má've-ípi ná'i háäwí pehtsiyedá' waagi'ba namuu i'gedi hedá inbí heháäwin thehtáy pahpá'inbí kháwä háädibo hânho báyéki dín'tamu i'gedá. * T'owa ná'i háäwí i'gedida' dívíhí'máadáho dívíwänpit'aymáa, hedího kin díví'odá inbí hí'dí há'to ovâykhäge'namí díví'ámídí háa Yôesi Tádá natsonpóe waa, hewänbo iví'piye' ívíwhäyundeda' gínhanginná háa natsonpóe'in íví'ámídí.

⁵ Hedího oda' udi kin ovâyôeni'in hedânho in séegí dâymá've-í'in. Hedí híwó'dida' inbí ánsaha dínmuudáho', hedá háäwí híwó'di namuu'in dínhanginná'dida' díví'odá, hedá Yôesi Tádá'ví'piyá pín ta'ge haydi dívíwhäyundeda', handidânho ná'in séegí dâymá've-í.

⁶ Hewänbo wên t'owa-áho han wídíví'opí, hewänbo háäwí nachá'muupí i'gedida' dívíhée'odi Yôesiví ta'ge'in p'óegédí dívíhänge'an.

⁷ Dida' háhkannin dipimúni'in hedânho t'owa Yôesi Tádá'ví tsontuu in t'owa ovâyhá'ámídí, hebo inbo wídika'póya'pí háa dítu'nin, hedí tobá di'ände' wänbo dínhanginná'nin háa dívíhí'máa i'gedí, ta'gendi wídínhanginnáhpí.

⁸ Gínhanginná Yôesi Tádá'ví tsontuu-á híwó'dida' ûnmuu'in, hewänbo ta'ge ovâyhá'ámí'in nakhây'ä'.

⁹ Ná'i-áho gínkhây'ä' gínhanginnáni'in: Yôesi Tádá-á iví tsontuu wí'imägipi in t'owa inbí wówátsi ta'ge dâyhonningí', hewänbo t'owa kinnân díví'o'ingí'-ân: Tsontuu dâya'gínhánunde', t'óyanpi'indá dimuu, Yôesi Tádá-á wí'óe'a'gínmähpi, dívít'aywó'do', Yôesi Tádá-á wídikw'óhpí, Yôesi Tádá'ví háäwí-á ünchá'muupí waagá dâyo', inbí yíyá-á tádá-á báyéki ovâywha'o', dâyt'owahánunde',

¹⁰ tsé waagi'inbá diyí', senä'dá wây-á senä'dádíbo dívíwhohkwomáa, t'owa-á ovâyhónde' ovâyku'ch'áanídí, hôeyó'indá dimuu, ovâytoyó'dodá dívíwänpíhóeyó'o', hedá wíyá háäwí ha'wáagi namuu'idá'ba dívíkanhondibo in ta'gen háhkan namuu'in dâyyoegimáa.

¹¹ Yôesi Tádá i âytegende'idá naa dísóge t'owa dovây't'ôe'ámídí háa iví hânho híwó'di tuu ûntú' waa ná'in háhkan ní'gedí.

Paul-di Yôesi Tádá óekú'daa'an

¹² Na'inbí Sedó Christ Jesus dókú'daa'o' gá nachanpóedân naa híwó' dó'ámí'in háa dítu'an waa, hedího naa dísóge iví t'ôe dôn'ámídí, hedá dókú'daa'o' wá' in kay dímägídi kin dáykanhúuwídí.

* **1:4** In Hudíyo inbí hân'oe'in thehtáy pahpá'inbí kháwä dâytá'kw'ódi inbí'gedí wídín'óde-ípidí, hewänbo wá' inbí'gedí dâyo'ógédípaadi dívítuhkando ná'i ógédí i'gedí háa ta'gen namuu'in háa yoe.

13 Hedí idá kin naagí? dín'an tobá a'ginháhpí waagi iví'gedi dáyhí'máawän wänbo?, hedá yanáká dó'an, hedá iví t'owa-á dovâywha'an. Hewänbo Yôesi Tádá naví'piye? nasehkanápóe wíđínhanginnáhpídí ta'gendi háa dáy'o'in. Ná'i hääwí dáykanmáa wa'dí Christ-ví'piye? dáywhäyunde pídíbo?.

14 Hewänbo Na'inbí Sedódá hânho báyéki séegísehkaná dímägi. Nää-áho Christ Jesus-ví'piye? dáywhäyunde hedá dóséegí wá?.

15 Ná'i tuu naadi wâytukankhây máa'i-áho whäyüwó'di namuu, hedího t'owa dínhây'ä? t'ähki dâyséegí'amí'in: Christ Jesus-á nää oepáa k'aydipiye? na'ää na'in t'aywó'to'in gimuu'in dín'owóyé-ídí. Hedí náaho i shánki p'ándíkí? omuu.

16 Hewänbo Yôesi Tádá naví'piye? na'iyapóe, hedânho in to'wên dívíwhäyukhây máadi in wówátsi nahánde pí'in dâykéyí'indáho naa i shánki p'ándíkí? omuu'i dímuní háa dînpóe waa, hedího indá dínhanginpúwí Christ Jesus hânho nabo'atä'in.

17 Häädi wänbo t'ähki Yôesi Tádá äy'a'ginhüuwí, hedá kw'áayébo? äymá've-í. I-ân i tsondi shánki hay'i namuu, i-ân wínachu'pí, i-ân wínakee'änpi, i-ân i wí'đá? Yôesi namuu. Hamân.

Háa Timothy únhây'ä? i'amí'in

18 Timothy, u naví ay waagi'ba unmuu'i?, ná'i wítumáa'i-á oda' áyíngidi náa'amí'in, i-á háa in Yôesi Tádáví tukhe'mindi ho wóetu'an waa bí'amí'inbá namuu, hedí inbí hí'điho wóekhäge?namí Yôesi Tádáví t'ôe híwó? mân'amídí, wí híwó'di sundado híwó? ihânbo waagi'ba unmúnídí.

19 Biwhäyü'bé-í ná'in ta'gen háhkan, hedá hääwí úhanginná'di híwó'di namuu'indá bikanhüuwí. Wáy wên t'owa-áho ná'i híwó'di hääwí dâyyoegi'an, hedího nää-á piháawi háhkan dívíwhäyunde?.

20 Hymenaeus-ádi Alexander-ádi ho ha'min damuu. Indáho Satan i Penísendiví mange naadi doványoe'an hedânho daháhpúwíđí Yôesi Tádáví'gedi wíđányanákíhí'má've-ípídí.

2

Háa in méesate'in t'owa dínhây'ä? díví'amí'in dívíwé'ge'o' ihaydi

1 Páadé kaygí'di wítumáa, u-ádi hedá uví méesate'in t'owa-ádi úvíyúusu'amí t'owa t'ähkígí?, hedá ingí-á Yôesi Tádá-á bínhée'amí, hedá i-á bîndaa'amí hääwí dîntáy'i? ovây máänídí, hedá bînkú'daa'â'amí.

2 Úvíyúusu'amí i nangewi tsondi hay'igí? hedá t'ähki in wé'ge'in tsonningí-á, hedânho khuwôeda'ginpídíbo githáa-í hedá t'owadá t'ämägá wíđí'â'amípí, hedá häädi wänbo Yôesi Tádá-á hedá t'owa t'ähká äy'a'géeni.

3 Híwó? namuu kin ívíyúusu'amídí, hedí kin íví'odi Yôesi Tádá na'inbí aywondi gínmuu'i? äyhíhchando?.

4 Yôesi Tádá-á nada? t'ähki t'owa ovây'aywoeni'in hedá háa in ta'gen háhkan namuu'in diháhpúwí'indá. Hedí i-á t'ähki t'owagí? namuu,

5 gá wí'đá? wí Yôesi na'ándân, hedí i-ádi hedá na'in t'owa-ádi na'inbí pinudi wí'đá? wí to'wí gínwin díwóeníđí, i-á Christ Jesus-ân namuu, hedí t'owabá napóe.

6 I-á ipimägídi iví wówátsídi iwá'âa hedânho t'ähki t'owa wówátsi ovây máänídí. Hedí Yôesi Tádá ide'man i thaa häädi kin Jesus i'amí'in, na'in dínkeek'úwíđí nada'in t'ähki t'owa ovây'aywoeni'in.

7 Hedí Yôesídi naaho dísóge igí? dáyhée'amídí hedá iví t'ôekhuwa'i-á omúnídí, t'owa dovây't'ôe'amídí ná'i hääwí'gedi. In ta'gen wây tumáa, wíđáyhóeyómáapí, naaho dísóge'i-ân omuu ná'in Hudíyo dímuupi'in t'owa dovây'há'amídí háa dívíwhäyü-í'in hedá hääwí ta'gen namuu'i-á.

8 Naa oda' t'ähki i méesate eeye in senä' inbí man dâytegé-ídi dívíyûusu'amídi, hewänbo wídkhây'ähpí ná'i mandibá dívít'aywó'nâamí'in, hedá wé'ge'in t'owa-ádi wídit'áy-ípi, hedá wídivítukannâamípi.

9 Hedá in kwiyä' wá' oda' ha'minbá dimúní'in. Indá dínkhây'ä' híwó'da' díví'áwe'bé-í'in, dívíyengi'amígí'da'ba' yoe, hewänbo dívípi'a'gindo waa dínchaa-ídi díví'awé-í. Wídivíwänpiphóhkoedi'âamípi hedá wídivíwänpitôenípi báyéki óedo-á, sa'wó'di k'uu-á, aa hânho nachä'muu'i-á, dívíwänpichaa'âamídi.

10 Han díví'âamívi'wedí in kwiyä' dínkhây'ä' sa'wó'nin dívípipáa-í'in hääwi híwó'di díví'o'ídi. Ná'i-ânho i hääwi híwó'di namuu in kwiyä'gí', in Yôesi Tádá dâya'gin gin ditû'nin.

11 Kwiyä'dáho hânda'dibo-á a'gindi-á ee méesate dikwo'ní Yôesivi tuu dihâhpúwídi.

12 Naa wó'da'pi kwiyä'di in senä' ovâyhá'amí'in háa ovâytsommä've-í'in, hewänbo hânda'dibo dikwo'ní.

13 Háadan kin otû'? Gá i sen Adam páadé óekhíyédân, ihaydáhá' i kwee Eve-á óekhíyé,

14 hedá wá' i kwee Eve-á i Penísendídi iví hôeyó t'ähki óedawhây'u'an, i sen Adam-dá yoe, hediho i kweedi Yôesi Tádávi tuu ôn'a'ginhánú.

15 Yôesi Tádádáho kwiyä' ovây'áyíngi'amí díví'ayyo' ihaydi iví'piye' dívíwhâyundedi, hedá t'owa-á dâyséegídi, hedá yä'dâa'in wówátsi-á dâyhondá hedá dívípi'a'gindodá.

3

In méesate'in tsonnin háawin dínkhây'ä' dimúní'in

1 Ná'i tuu t'owa ditû'di-á ta'ge'ida' namuu: Wí sen méesatewi tsondi namúní'in nada'dáho', ná'i t'ôe i'amí'in nada'i-á híwó'di-ânkun namuu.

2 Hediho wí méesate'i tsondi-áho kí'bi namúní'in ûnkhây'ä': Híwó' iví wówátsi ihûuwí hedânho to'wí wänbo há'to ûnkoedí-í iví'gedi natúnídi híwó' wí'i'opí'in, wí'da' kwiyó ûnchá'ní, háa i'ô wänbo-á áyíngidá i'amí, híwó'nin nap'ônbaymúní, t'owa-áda' híwó'di-á namúní, iví k'aygi ee-á in t'owa-á ovâyhéegí'amí, t'owagi'-á híwó'di háhkandi namúní,

3 wí sūwāto'i-á tsaa'i-á wínamúnípi, hewänbo ûnp'oe kháapi' namúní, wí t'aytuwä'i wínamúnípi, hedi chá' ni'gedá wâhphadá wí'i'ánshaamá've-ípi,

4 iví k'aygidá híwó'di tsondi-á namúní hedá iví áyyä-á háa díví'o wänbo t'óyannindá a'ginhá'indá dimúní.

5 I-á ûnkhây'ä' kí'bi sen namúní'in iví tewhá ee, gá wí sen iví k'aygídi híwó'di tsondi namuupídi Yôesi Tádávi méesate'in t'owa wänbo-á há'to híwó' ovây'áyíngi'amí.

6 Hedi i-áho Jesus-ví'piye' its'anwhây'u'i wínamúnípi, gá kí'bi namuudáho ma'di iyengi-í hedi kin i'andáho Yôesi Tádá iví'gedi natúní it'aywó'nan gin, háa Yôesi Tádá i Penísendívi'gedi natú waabá, iyêngimáadi it'aywó'nan.

7 Hedi nakhây'ä' wá' in t'owa méesate'in dimuupí'indi ná'i méesatewi tsondi óe'a'geení'in, hedânho yä'dâapi iví'gedi wídivíhí'máve-ípi hedi Penísendíháho ônphayk'ú' iwá wíawhêe-ípi.

In méesate'in khäge'nin háawin dínkhây'ä' dimúní'in

8 In senä' méesate'in khäge'nin dimuu'in wá' ha'minbá dimúní, hedânho ovây'a'ginhúuwídi, inbí hí' wíday'egó'âamípi, báyéki méena wídayúwä'bé-ípi, chá' ha't'aa'in wídimúnípi,

9 hewänbo pín ta'ge haydi in háhkan Yôesi Tádádi na'in dínthayannin dívíwhâyú-í.

10 Wa' méesate khäge'gí'in ovâykw'ódipídibo nakhây'ä' ovâytaiyí'ní'in, hedi híwó'nin dipeedáho' ovâyde'mamí.

11 Nakhây'ä' t'owadi ná'in méesate'in khäge'ninbí kwiyä' wá' ovây'a'geení'in, hedá ná'in kwiyä'dá pi'wênbí'gedi yanáki wídivíhí'má've-ípi, hedá sūwāto'indá wídimúnípi, hedá häädi wänbo t'ähki dívíkanhúuwí hääwi dínkankhây'ä'i'.

12 Wí sen méesate khäge²di namuu²i-á ûnkây²ä² wí²da² ûnkweecha²nídí, hedá híwó²di tsondi-á namúni iví k'aygídi iví áyyä²ä-ádi hedá in wé²ge²in ûnk²w'ó²nindáda.

13 Méesate khäge²nindá híwó² inbí t'ôe dâ²y'odá t'owadi kw'áye ovâykw'ôeni, hedi dínkoedí-í khuwôeda²ginpídíbo dívíhée²amídí Christ Jesus-ví²piye² dívíwhäyunde²i²gedí.

I hääwí Jesus-ví²gedí ívíwhäyunde²i²

14 Tobá o²ánde wänbo hanwaapídíbo uví²piye² omú-í²in ná²i hääwí-áho náäbo wînta²do²,

15 hediho ohayyêpóedáho² ûhanginnáni háa t'owa dínkhây²ä² dívíkanhúuwí²in in wé²ge²in Yôesi Tádávi k'aygí²indádí dívíwé²ge²an dihaydi. Ná²in t'owa-áho i nawówayí²i Yôesiví kodí²nin méesate²in dimuu, hedi in ta²ge²in háhkan dâ²ykeeyo² hedá dâ²y'áyînmáa.

16 Hedi t'ähkídíbo dínkhây²ä² ditúní²in i hääwí Yôesiví²gedí ívíwhäyunde²i-á ta²gendi he²endi namuu, ná²i hääwí wíginhanginnáhpí idi na²in dínthayyan píhay. Hedi kinnân namuu:

I-á wí t'owabáho napaadi náä oepáa k'aydi napówa.

Hedá iví wówátsi ta²ge ihonnin i Yä²dâa²i P'oweahhâda² dínkeeyan.

In makówáwin t'ôepa²aa²indídá óemú².

In Hudíyo dimuupí²in t'owa-á iví²gedá ovâyt'ôe²an.

T'owa-á iví²piyá dívíwhäyü wa² náä oepáa k'aydi nayí² ihaydibo².

Hedá oe kw'áye sa²wó² naná² deepiyá napee.

4

Wên hôeyó²in háhkannin dipowagít'ôe

1 I Yä²dâa²i P'oweahhâaho thay²eedi natú i t'ä²gi thaa napowa²ä² ihaydi wên t'owa inbí whäyü Yôesiví²piye dâ²yoeigikankhây²máa hedi kin díví²andiho ovâyt'ôyankhây²máa in t'owa in dihôeyó²in p'oweahhâadi ovâymáa²in, hedá ná²in yä²dâapi²in p'oweahhâavi háhkanho dâ²yseegi²amí.

2 Ná²i háhkandá wên hôeyó²in t'owa paa waagi²inbá dívíánúmáa²in dimuu²indi wé²ge²in t'owa ovâyhá²amí. Ná²in yä²dâapi²in háhkannindá wí to²wí iphahánúdí na²ôepóedí háabo nataachanpo²pi² waagi²inbá dimúní, indá yä²dâapi² díví²o wänbo wíditaachanpúwípi.

3 Gá kinnân: T'owa ovâykhâakankhây²máa dívíkhó²yâ-ídi, hedá ovâytu²â²amí wáy wí koegí²-á wídâyk'ôe-ípi. Hewänbo Yôesi Tádá-áho ná²i hääwí imägi hedânho in to²wên iví²piye² dívíwhäyunde²indáho in ta²gen dínhanginná²nindi ná²i hääwígí² óekú²daa²amí hedá dâ²y'ôe-í.

4 Hääwí t'ähkí Yôesi Tádádí dímägi²i-áho híwó²di namuu, hedi äyoeigi²amíví²wedi äyhóní, igí² Yôesi Tádá äykú²daa²andi.

5 Hedi ná²i hääwí-á híwó²di namuu gá Yôesi Tádá han natúdân, hedá äyhónde² ihaydi ívíúusu²o².

Wí Jesus-ví híwó²di t'ôe²i háa unkhây²ä² i²amí²in

6 Ná²i hääwí udi in méesate²in t'owa ovâyhá²amí, hedi handidi Christ Jesus-gí² híwó² bit'ôe²amí, hedi ná²i Yôesi Tádávi hí² ívíwhäyunde²i-á hedá ná²i híwó²di háhkan náa²a²ginnandi-á koegí² waagi²bá namúní wóekaymäänídi.

7 Hewänbo ná²i hí² peh²tsiye waagi²bá namuu²i-á wínâa²áyîngi²amípi, ná²i hí²dá t'owa-á Yôesi Tádávi²wedá ovâywänpiyâ²o². U-á shánkídí úkhây²ä² bikhää²-í²in uví wówátsi mänhúuwídí Yôesi Tádá nada² waabá.

8 Na²inbí túu²ú äykay²amídí ívíkhäädédáho², háyda² gínchä²púwí, hewänbo háa Yôesi Tádá natsonpóe waa na²inbí wówátsi äyhondáho hääwí t'ähkígí² gínchä²muu, hedi gínhanginná ta²gendi na²inbí wówátsi náä náä oepáa k'aydi hedá in wówátsi na²ä²indá wá² híwó² gínpuwí²in.

9 Ná²i tuu wítumáa²i-áho ta²gen namuu, hediho t'ähkí nâaséegi²amí.

10 Hedânkun hânho ívít'ôemáa hedá ívíkhäädë?, gínhanginnândi Yôesi nawówáyí'i-áho ikhâymaa'in háa natú waa. I-á i aywondi namuu t'ähki t'owagí?, hedi in Christ-ví'piye' dívíwhâyunde'indáho' ovây'aywonde'.

11 Nakhây'ä' udi t'owa ná'i hääwí i'gedi ovâyhá'amí'in, hedá ovayyôeni kin dâý'amídí.

12 Tobáháa ts'aabibo' unmuu wänbo híwó' uvi wówátsi mänhúuwí hedânho t'owadi wíwóe'a'ginhánú-ípídí, hediho uvi wówátsi híwó'di úmuudiho in Christ-ví'piye' dívíwhâyunde'in ovâykeeyamí háawin dínkhây'ä' dimúní'in. Háa dívíhée'amí waa ovâykeeyamí, hedá háa dívíkanhúuwí waagá, hedá háa t'owa ovâyseegíhúuwí'indá, háa Yôesi Tádáví'piye' dívíwhâyü'bé-i'indá, hedá háa yä'dâa'indá' dimúní'indá.

13 Hedi uvi'we opówa píhay nakhây'ä' in t'owa i méesate ee diwé'gekw'ó'nin Yôesi Tádáví tã'nin diwedi ovâyttü'ä'amí'in, hedá ovâytumakhemá've-i'in, hedá ovâyhá'amí'in.

14 In Yôesi Tádáví tukhë'mindi wóehée'andi in méesate'in tsonnindá uvi'di dívímankw'ódidi Yôesi Tádáví háawên híwó'nin wóemägi hedânho iví t'ôe mân'amídí, hediho náä-á ná'in wóemägi'indá úkhây'ä' híwó' mân'áyíngi'ä'amí'in.

15 Ná'i hääwí ipiye' bikhää-i, hedá bipimääní kin nâa'amídí, hedânho t'owadi wóemúnídí háa thamuwaa u shánki híwó' nâakanhondi.

16 Nakhây'ä' bi'áyíngi'amí'in háa uvi wówátsi mänhon waa hedá hääwí ovâyhá'o'i-á. Kin bi'ä'amí hedânho wí'bo bi'aywoenídí hedá in to'wên wönt'óyande'indá wá' ovây'aywoeni.

5

Háa Timothy-di in méesate'in t'owa ovâyamá've-i waa

1 In senä' uvi shánki saydôe dimuu'in udi ovâytumakhemáadá t'aygidi wí'ovâyhée'amípí, hewänbo shánkídi ovâyhée'amí uvi tádá mänhée'o waagibá. Hedá in shánki ts'aamin senä'dá uvi tí'úuwín mänhée'o waabá ovâyhée'amí.

2 Hedi kweeyôe ovâyhí'máadá uvi yiyá mänhée'o waabá ovâyhée'amí, hedi shánki ts'aamin kwiýä' unbí tí'úuwín mänhée'o waabá ovâyhée'amí, hedi ovâyhí'máadá yä'dâa'i' ánsaadá' mänmä've-i.

3 In kwiýä' inbí senä' dínhännin wíyá tóebo wídín'ánpídí ovây'áyíngi'amí.

4 Hebo wí kwee iví sen únhandi' ún'âykw'ôndi háa únsa'yâa'âykw'ôndi, ná'in ây-á dínkhây'ä' páadé inbí k'aygi dithaa'in ovây'áyíngi'amí'in hedi handidiho dihâhpúwí Yôesi Tádá óe'a'ginhúuwídí. Kindidiho' inbí yiyá'indá sa'yâa'indá ovâywáywá'ánde waabá díví'ä'amí, hedá wá' Yôesi Tádá-á óehíhchannamí.

5 Wí kwee iví sen únhandi', tóebo wí'ún'ánpídí óe'áyíngi'amídí, hediho wí'bo namuu, i-áho pín ta'ge haydi natsíkha Yôesi Tádáví óekhäge'namídí hedi khuu-á thaa-á iyúusu'o Yôesi Tádá óekhäge'da'máadí.

6 Hewänbo i kwee iví sen únhandi-á igí'dá' ipihíhchanmäänídí iví wówátsi ihondáho', i-á ho nachuu waagi'bá namuu tobá wa'di nawówáyí wänbo'.

7 Ná'i hääwí díví'amídí ovâyöeni hedânho to'wí wänbo há'to únkoedí-ídi natúnídí híwó' wídíví'opí'in.

8 T'ähkídi'bo dínkhây'ä' inbí t'owa ovây'áyíngi'amí'in, shánki wänbo inbí k'aygiwin. Wí to'wí kin i'opídá iví whâyü Christ-ví'piye' iyoegi'an waagibá i'o', hedá wí to'wí hânhay wänbo iwhâyundepí'ví shánki p'ándíki'-á namuu.

9 In kwiýä' inbí senä' dínhännin diwedi wáy wëndä' inbí kháwä ovâyta'kw'ôeni hedânho khäge' dâyhónídí, indá kí'minnânho dimúní: Sígíntä (60) paayo iwedi diphademuu'in, hedá wa'di inbí senä' dínwówáyí ihaydibo' indádí híwó' dithá'de'in,

10 hedá inbí'gedá t'owa-á dínhanginná hääwí híwó'di díví'annin, kin waabá: Inbí áyyäá híwó'gí dâysówé; inbí k'aygi ee-á t'owa-á híwó'dá dâyséegí'an; tobá hääwí namúní wänbo-á Yôesi Tádáví t'owagí'-á ovây'an; in t'ôephade iwe dikw'ó'nindá ovâykhäge'nan; hedá häädi wänbo dívísó'dêe t'ämägi' híwó'di wé'ge'i hääwí díví'amídí.

11-12 Hewänbo in shánkí ts'aamin kwiya' inbí senä' dínchuu'indá wí'ovâykháwäta'kw'ôenípí, indá wáy kay'i taachan inbí túu'ú dínmuu iwe dâymá've-í hedí wiyá dikhóh'tsaada'púuwí, hedího háa Christ-gí' páadé dívítu'an waa wídíví'opídí t'owa inbí'gedí ditúní híwó' wídíví'opí gin.

13 Háa ma'di wá' bâa'in dipúwí, hedá oepiyá nääpiyá diwänpiyêení. Hedá iwedá ma'di shánkí p'ändíkí'indá dipúwí, t'owaví'gedí t'amägi dihí'yêení, hedá wídín'âyîngiwó'náhpí i'gá dívítomá've-í hedá häawí dínkhây'ähpí' ditú'be-í.

14 Hedânho otû' shánkí híwó' namúní'in in shánkí ts'aamin kwiya' inbí senä' dínchuu'indá dívíkhó'yâa-ídí hedá dâ'y'âykw'ôení, hedá inbí k'aygi dâ'y'âyîngi'amí, hedânho in to'wên na'inbí'piye' háa dichâa'in háabo yanákí tuu namuu'i wídâymá've-ípi na'inbí'gedí ditúnídí.

15 Wáy wên ná'in shánkí ts'aamin kwiya' inbí senä' dínchuu'indá Yôesi Tádáví p'óegédí dívíyâa'an, hedího i Penísendi Satan-bí p'óegé i'gá dimän.

16 Hewänbo wí kwee Christ-ví'piye' iwhâyundedí hedá ûnmaatut'owakw'ôndá wí'bo diyoekandee'in, i-á ûnkhây'ä' ovây'âyîngi'amí'in. Kindidi in wé'ge'in méesate'in t'owa báyéki t'ôe wídín'púwípí ovâykhäge'namídí, hedá shánkí dínkoedí-í ovâykhäge'namídí in wé'ge'in kwiya' inbí senä' dínchuu'in wiyá tóebo wídín'änpi'in ovây'âyîngi'amídí.

Háa in méesate'in t'owadi inbí tsonnin ovâymá've-í waa

17 In méesate'in tsonnin dimuu'indá híwó' inbí t'ôe dívíkanmáadí híwó' ovâywá'âa-í'in nakhây'ä', hedí in hânho dívít'ôe'o'in Yôesiví hí' ônt'ôe'amídá ônhá'amídá shánká ovâywá'âa-í.

18 Yôesi Tádáví tã'nin diwe hanbá natû'. Kinnân nata'muu:

Wí wéyu itá'a'ts'áđinde'i-á wívînsówhi'amípí hebo bînhúumääni. Hedá wá' natû', nakhây'ä' wí to'wídí it'ôe'o'i-áho óewá'âa-í'in.

19 Wí'dã' wí to'wídí wên háawên híwó'pí'in wí méesate'i tsondi ônchânundedí wínâat'óyaanípí. Hebo wên wíye háa poeye t'owa híwó'pí i'annin ditú'dída'mânho ovây't'óyaaní.

20 Hewänbo ta'gendi wí méesate'i tsondi' it'aywó'kanhondáho', in méesate'in t'owa t'ähkíví páadépiyebo iví t'aywó'di náatu'âamí, hedânho in wé'ge'in méesate'in tsonnin dikhuwôeda'ídí dívít'aywó'namídí.

21 Yôesi Tádáví páadépiyebo', hedá Christ Jesus-ví páadépiyá, hedá in makówáwin t'ôepã'aa'in Yôesi Tádádí ovâyde'manninbí páadépiyá, kay'indi wítumáa, ná'i ho wítu'andi' nâa'a'ginnamí, hedí wí'bo wí'untúnípí wí to'wíví'gedí háa híwó' háa híwó'pí i'annin úta'gendihanginnáhpídíbo', hedí wí'untúnípí wí to'wí híwó'di namuu'in nâawänpihídíbo'.

22 Wíwíwó'onnamípí wí to'wíví'di bimank'úwídi méesate'i tsondigí' nâasóge-ídí. Kin bí'andi heyâa i-á t'aywó'to'i-ân namuudá, u-áho' iví t'aywó' iwebá bitóe'ó waagibá bí'o'. Bipi'âyîngi'amí hedânho yã'dâa'ibo unmunídí.

23 Hâyännanho unhaypóe, hedího nää p'oeđa' wínâasúwã'bé-ípi, hewänbo wí híyãã méena'ây wá' nâawóení hedânho wí'unsihaypúya'bé-ípidí. *

24 Wáy wên t'owa-áho kee'eediho dívít'aywó'do', hedího ná'i häawí díví'o'i-á nahanginpo' wa'di ovây'tuyó'diwékánpídíbo'. Hewänbo wây-á wên t'owaví t'aywó'di-á tí'úugédânho nats'anhanginpo'.

25 Hedí híwó'di häawí t'owa díví'odá hanbá napo', wesebo nahanginpo', hewänbo tobá nää wesebo híwó' wínahanginnáhpí wänbo', wáy wí thaa-ânho nahanginpúwí.

* 5:23 Inbí p'oe-á wáyýédí sūwägí' híwó'di wídínmuupí, hedího' iwe dâyméenawónde woegí' namúnídí.

6

Háa in pant'ôe'in dínkhây'ä' díví'amí'in

¹ In to'wên pant'ôe'in dimuu'in Jesus-ví'piye' dívíwhâyunde'indá häädi wänbo t'ähki dínkhây'ä' inbí tsonnin dâya'ginhûuwí'in, hedânho t'owa yanäki wídívíhí'má've-ípídí Yôesi Tádáví'gedi hedá iví háhkan tuu ûnmuu i'gedá.

² Hedi inbí tsonnin Jesus-ví'piye' dívíwhâyundedáho', in pant'ôe'in wídínkhây'ä'hpí ovây'a'ginhánú-í'in tí'úuwín páadé'in diwänpimuudibo', hewänbo dínkhây'ä' ingí' shánki híwó' wänbo dívít'ôe'amí'in, gá ná'in tsonnin in panbí t'ôe iwedi híwó'di dâyhónde'indá Christ-ví'piye' dívíwhâyunde'in wá' dimuudân, hedá Yôesidá ovâyséegí.

I chä' wähpade wí'âyseégí-ípi

³ Nakhây'ä' udi in t'owa ovâyhá'amí'in hedá ovâyöeni'in ná'i hääwí dívíkanhûuwídí. Ma'di wáy wiyá to'wídá piháa ovâyhá'o', hedá i ta'gen tuu Na'inbí Sedó Jesus Christ natú'i-á wí'ovâyhá'opí, hedá wá' wí'ovâyhá'opí háa Yôesi nada' waagi dívíkanhûuwídí.

⁴ Kí'min t'owa-á dívíwänpiphuude', hedá hääwí wänbo-á wídínta'gendihanginnáhpí. Inbí ánskaa-á híwó'di wídínmuupídí t'ámägi' hääwí i'gedi ditsikayi' hedá tuu i'gedida' bá dituhányi'. Iwediho dithúupo' hedá t'ayda' dívímáa, hedá wí'ná táyeví'gedi yanäki dívíhí'máa, hedá di'ánde' in wé'ge'in t'owa-á yä'dâapí' ánskaa'dá' dínmuu'in.

⁵ Inbí ánskaa dínpedeemuudi hedá in ta'gen namuu'in dínyâapóedí dívíwänpit'aymáa. Indá di'ánskaapo' Yôesiví khuu ipiye' dívíwänpiwhâyundedibo dikodit'owapáa-í.

⁶ Hewänbo in to'wên Yôesiví khuu ipiye' dívíwhâyunde'indáho dihíhchaa i hääwí dínkw'ó'didibo', hediho kodit'owa waagi'inbá ho dimuu.

⁷ Gi'âypyä ihaydi hääwí wänbo wí'âymaapí náa oepáa k'aydipiye', hedi gichuu ihaydi wänbo-á náa oepáa k'aydi iwedi hääbo wí'âykhuwakhâymaapí.

⁸ Hediho koegi'-á awegi'-á gínkw'ó'dá gínkhây'ä' gichanpúwí'in híwó' hay gínkw'ó'nin.

⁹ Hewänbo in to'wên dikodit'owapáa-í'in diwänpida'in dimuu'indá yä'dâapí'dá' dívíkanhûuwí'in dichanpo', i hääwí dida'i dâyhónídí. Inbí t'aywó'di dínmúni'ídi wên phay ovâyk'û' waabá dínpóe, hedi iwe diwhêe. Indá díví'ánskaa'ánpídibo' i hääwí ovâywänpiwháhkangít'óe'i dida', hedi ná'i hääwídá áagépiye' ovâywháve-í hedá pedee iwe ovâytoeni'.

¹⁰ T'owa-á dâychä'séegídí hääwí t'ähki híwó'pí'dá' dívítsiye'o'. Wáy wëndáho' hânho dichä'da'diho' inbí whâyü Yôesiví'piye' dínmuu iwedi dívíhänge'an, hediho wí'bo báyéki dívípiwhá'an.

Paul-di Timothy óetumakhe'an híwó' i'amídí

¹¹ Hewänbo Timothy, u-á Yôesi Tádáví' unmuu, hediho ná'i híwó'pí' hääwí namuu iwedi biyâatää-í. Shánkídí bikhää-í uvi wówátsi ta'ge mänhûuwídí hedá háa Yôesi nada' waagá úvíkanhûuwí, hedá Yôesiví'piyá biwhâyuhûuwí, t'owa-á ovâyséegíhûuwí, biyää'amí tobá úkháamän wänbo', hedá t'ayyaa'i-á wí'unmúnípi.

¹² Wí ää'i háa wí tsaa'i' ikhääde' waabá u wá' kay'indi bikhää-í híwó' uvi wówátsi mänhûuwídí. Yôesi Tádádí wóetukánnan in wówátsi nahánde'pí'in mänkéyídí, hedi báyéki t'owaví páadépiye'bo untú Jesus-ví'piye' biwhâyunde'in, hediho in wówátsi nahánde'pí'in iweho bitsaakêeni'.

¹³ Náa hääwí Yôesi Tádáví páadépiye'bo wíyöeni', i-á hääwí t'ähki nawówámuu'i' nawówátsipäyi', hedá Christ Jesus-ví páadépiye'bo-á, idá Pontius Pilate in ta'gen óetu'an Pilate-ví páadépiye' nawin dihaydi. Kinnân úkhây'ä' bitsiye'amí'in:

¹⁴ I tsonnu wóetu'andi' náa'a'ginnamí, hedânho uvi wówátsi híwó'nindá' úmúni' hedá to'wídí wänbo-á hääwí i'gedá há'to wónchánú-í. Kin bikanhûuwí Na'inbí Sedó Jesus Christ nawáy'ää pihay.

15 Häädi'i thaa ide'man dihaydiho Yôesi Tádádí Christ óekeesogekhâymáa. Yôesi Tádádáho namuu i na'indi ây'a'ginmääni'i', ibá t'âhkíví shánkí kay-á imáa, ibá-á shánkí natsonyi' t'âhkí wé'ge'in tsonnin dimuu'inbí'wedí, hedá ibá-á in kw'áye dimuu'inbí'wedá shánkí kw'áye'i-á namuu.

16 Ida'mân hânhay wänbo há'to nachúu-í, ida' wí'bo nakohthayná' diwá na'än, ná'i ko-á hânho nakaydi tóebo há'to ee nú' iwepiye' ihádi-í. To'wídi wänbo wáymûu wänbo wí'óemû'pí, hedá to'wídi wänbo-á hânhay wänbo-á há'to ûnkoedi-í óemúni'in. Yaho kw'áye âytegé-í hedá häädi wänbo-á na'inbí tsondi-á gínmúni. Hamân.

In kodit'owa dimuu'in háa dínkhây'ä' díví'âmí'in

17 In to'wên kodit'owa dimuu'in báyéki náä oepáa k'aydiwi hääwi dínkw'ó'nin ovâytu'âami wídívíyengi'âamípi'in, hedá wídi'âanípi inbí chä'dá hääwi t'âhkí i'gedá ovâykhäge'nâamí'in, gá inbí chä'dáho häädi nanân wänbo dínhâanídân. Hewänbo shánkí dínkhây'ä' dívíwhäyü-í'in Yôesi Tádádânho ovâykhäge'nami'in. Idânho ná'i báyéki hääwi na'in t'owa dímä' díhíhchannamídi.

18 Ná'in kodit'owa dimuu'in ovâytu'âami híwó'gí dívíkanhûuwí'in. Indá báyéki hääwi híwó'di dínkw'ó, hedího dínkhây'ä' báyéki híwó'di-á díví'âmí'in, hedá inbí hääwi iwedá wídihääkhâ-ípi, hedá wé'ge'in t'owa-á dá dívíwiyé-í.

19 Kin dívíkanhondáho inbí híwó'di tsiyekan dínmuu'i-á wên kay'in tepú waagi'ba namúni inbí wówátsigí', hedí hääwi shánkí nachä'muu'i dâyte'kw'óe'ó waagibá díví'âmí, gá handídi in kodí'nin wówátsi namúni'in dâykéyídân.

It'ä'gi hí' Paul-di Timothy ônta'nandi'

20-21 Timothy, hä'in hâhkan Yôesi Tádádí uví mange wônyoe'annin nâa'âyíngi'âmí. In to'wên Yôesi óe'a'gínpí waa dívíhée'o'in wí'ovây't'óyaanípi. Inbí hí' dínmuu'i wídínchä'muupí. Hedá in to'wên háa dívíhée'o'in ihaydá' dâye'gó'o'in wänbo-á wí'ovây't'óyaanípi. Indá di'ände' hääwi dínhanginná'nin, hewänbo ta'gendi wídínhanginnáhpí. Wáy wên ha'min t'owa-á in ta'gen whäyü namuu'in diwedí dívíyâ'an.

Yôesi Tádádí iví séegísehkanä-áho wovâyymääni.

In Eedi'in Ta'nin Paul-di Timothy Ônta'nannin

¹ Naa Paul-á Jesus Christ-ví t'ôekhuwa'i-ân omuu, Yôesi Tádá natsompóedí kí'bi' omúní'in, hedânho t'owa dovâyt'ôe'âamídí Yôesi Tádá iví tuu imägi'in to'wên Christ Jesus-ví'piye' díviwhâyunde'indáho in wówátsi nahánde'pí'in ovâymääní.

² Nã'in ta'nin naadi u Timothy wînta'do', u-á naví ay waagibá wíchaa hedi wíséegi. Yôesi na'inbí Tádá-ádi hedá Na'inbí Sedó Jesus Christ-ádi séegísehkanä wóemääní, hedá uví'piye' nasehkanápúwí, hedá wóekhäge'namí ánsaaginpidíbo' uncha'nídí.

Timothy-ví'gedi Paul i'ánshaamáadi Yôesi Tádá óeku'daa'o'

³ Naa Yôesi Tádá dókú'daa'o', i-á namuu iví t'ôe dônkanmáa'i', hedi dînhanginná pín ta'ge haydi kin dáy'o'in, naví thehtáy pahpá'in díví'an waabá. I dókú'daa'o' u' unmuudi, khuu-á thaa-á ugi' dáyyûusu'odi.

⁴ Naa hânho oda' wíyá wímúní'in hedânho ohíhchanpúwídí, uví'gedi báyéki ánsaa dînpóya'di háa bisíhtä'in änwíye ihaydi.

⁵ Hedi dáy'ánshaa'o' háa Jesus-ví'piye' ta'gendi biwhâyunde'in. Páadé uví sa'yâa Lois hedáhá' uví yíyá Eunice-á inbí pí'nã khó'yé-á dänwhâyü, hedá naa dînhanginná u-á wá' hanbá biwhâyunde'.

Paul-di Timothy óetu'an Yôesiví tuu t'owa híwó' ovâyt'ôe'amídí

⁶ Hedânkun u wí'ánshaakannamí, naa uví p'ó'dé dáymank'û' ihaydi Yôesi Tádá wí háäwí wóeyôn mân'amídí. Nää wíyá bipimääni hä'i t'ôe híwó' mân'âamídí, páadé ihaydi bitsiye'o waagibá.

⁷ Yôesi Tádá na'in khuwôeda' wídímägi'pí na'inbí pí'nã khó'yé, hewänbo kay-áho dímä', hedá díkhäge'do t'owa âyséegímá've-ídí, hedá hangintandá dímä' na'inbí wówátsi híwó' áyhûuwídí.

⁸ Hediho wí'unwôeda'ípi Nanbí Sedó Jesus-ví'gedi t'owa ovâyt'ôe'amídí, hedá wídíwôeda'ípi tobá iví t'ôe dôn'odíbo dípansóge wänbo', hewänbo shánkídí naa t'ôephade iwe o'ân waagibá un wá' unkhâyímúní mänt'ôephadé-ídí Yôesi Tádá híwó'di tuu t'owa ovâyt'ôe'amídí, hedi Yôesi Tádá háo kay wóemääni kin bí'amídí.

⁹ Idânkunho na'in dîn'aywon hedá iví'inda' gimúnídí dítukánnan. Hedi kin i'an wên háawên iví'annin namuudída' bá yoe, hewänbo báyéki séegísehkanä imáadân. Hân'oebo wa' háäwí nakhi'yenpidíbo wí'bo i'ánshaamägi kin i'amídí, Christ Jesus-di dínkhâyímá'in namuudi.

¹⁰ Hedi nääho Yôesi Tádá ná'i séegísehkanä na'in dínkeeyan Christ Jesus-á napówa ihaydi dîn'aywoenídí. Christ-dáho in chuwa namuu'in na'inbí'wedá dînyâa'an, hedá handída dínkeekw'ódi hádídí Yôesi Tádá híwó'di tuu áywhâyundedi ná'in wówátsi nahánde'pí'in áykéyídí.

¹¹ Hedi Yôesi Tádá háo naa dísóge t'ôekhuwa'i-á hedá háhkandi-á omúnídí, iví híwó'di tuu ûnmuu i'gedi t'owa dovâyt'ôe'âamídí.

¹² Hedi ná'i t'ôe dáy'o'i namuudi naa t'ôephade iwe nää o'ân. Hewänbo tobáháa kin dînpó' wänbo wó'wôeda'pí, dînhanginnândi to'wíví'piye' naa dáywhâyunde'in, hedá híwó'dá dînhanginná i-á ûnkoedi'in i háäwí iví mange dôn'yoe'andi' dîn'áyîngi'amídí i t'ä'gi thaa napówa píhay.

¹³ Naadi wínthayyan háawin in ta'gen háhkan namuu'in, hediho u-á úkhây'ä' ná'in háhkan diwebá bitsaakêeni'in. Hedi kin bí'odi in whâyü-á in séegí-á Christ Jesus napäy'i náahûuwí.

¹⁴ Nã'i híwó'di háäwí Yôesi Tádá uví mange wôn'yoe'andi' män'áyîngihûuwí. I Yä'dâa'i P'oewaahâa na'inbí pí'nã khó'yé gínthaa'idáho wóekhäge'namí kin bí'amídí.

Wáy wêndi Paul óeyoe'an hewänbo Onesiphorus-dá yoe

15 Ûhanginná t'ähki in Asia nangewin t'owadi naa díyoe'an, Phygelus-ádi Hermogenes-ádi indi wänbo díyoe'an.

16 Na'inbí Sedóví'piye' dáyyûusu'o' in Onesiphorus-ví k'aygi'inbí'piye' nasehkanápúwídi, idá naa háyännanho díbo'aawówá'an, hedá tobá nää pan tewhá ee owhi'än wänbo wídiwôeda'pí.

17 Nawôeda'ívi'wedi nää Rome-piye' na'ää, hedi napówá ihaydá ihe'yidibo naa dítuwámáa díshaa píhay.

18 Naa dáyyûusu'o' owáy i t'ä'gi thaa napówá ihaydi Na'inbí Sedó ivi'piye' nasehkanápúwí. Ubo híwó' ùhanginná, oe Ephesus búu'ú iwe i-ádi naa-ádi gayi' ihaydi idi báyéki díkhäge'nannin.

2

Timothy ûnkây'ä' híwó' Yôesigî' it'ôe'amí'in

1 Naví ay, Christ Jesus-di ivi séegísehkanä ûnmuu'in dímägi, hedi nää'indibá wóekay'amí.

2 I hääwí naadi báyéki t'owa dovâyhá'andi' unt'oe, hedi nää nää'i unt'oe'ibá wây-á t'owa ovâyháhphadé-í, indá díkhây'ä' häädi wänbo t'ähki háa dínwó'nân waa dívíkanhûuwí'indá dimúní'in, hedáhá'indá wá' dínkoedí-í wé'ge'in t'owa-á ovâyhá'amídi.

3 U-á wí sundado Jesus Christ-ví' waagi'bá unmuu, hediho naa dont'ôephadende waagibá u wá' úkhây'ä' unkhây'múní'in igí' mänt'ôephadé-ídi.

4 Wí sundado namuu'i-á wa'di háa óeyôn waa i'odibo há'to iwedi iyâa'amí i'amídi háa in sundado dimuupí'in díví'o waagibá, gá ivi p'ó'dédí' ihíhchannamí'in nada'dân.

5 Hedá to'wí i'ádâamáa'i-á háa ûnkây'ä' waa i'ádâa'opídá há'to hääwí in dit'ampo'in ovâymä'i' óemääní.

6 Hedá wí to'wí nava iwe báyéki it'ôe'andi-á ûnkây'ä' i páadé'i namúní'in i hääwí napaa iwedi ihónídi.

7 Híwó' bi'ánshaa'amí nää'i wítumáa i'gedi, hedânho Na'inbí Sedódi híwó'di ka'powa wóemääni hääwí t'ähki útáy'i' unka'pówá-ídi.

8 Jesus Christ-ví'gedi bi'ánshaa'amí. I-á nachuu wänbo nawáywówápóe, i-á David-ví ay iwedi'ibá namuu. Nää'i-ân namuu i híwó'di tuu ivi'gedi t'owa dovâyt'ôe'o'.

9 Nää'i tuubá namuudi t'ôephade iwe o'än, hedi wí yanäkíkandi waagibá nää pan tewhá iwe owhi'än, hewänbo Yôesi Tádávi tuu-á ûnkaydi wí'ûnwhimuupí.

10 Tobá háa naa dínpó' wänbo dáyyää'o' in Yôesi Tádádi ovâyde'mannin dimuu'in dovâykhäge'namídi hedânho in wá' Christ Jesus-di ovây'aywoenídi, hediho hânhay wänbo t'ähki sa'wó'da' naná' diwe ditháa-í.

11 Nää'i hí' nää otúní'i-á ta'genda' namuu: Christ-ádi gichuudá i-ádíba wáy na'än diwebá giwówákwo'ní.

12 Ívit'ôephadeyää'andáho', i-ádi wé'ge gitsonyëeni. Hewänbo i wí'âytaapí gin gitúdáho', i wá' natúní na'in wänbo-á wídítaapí'in.

13 Tobáháa na'in háa gínkhây'ä' waa wí'ívi'anpí wänbo', i-áho häädi wänbo t'ähki háa ûnkây'ä' waa i'o', gá wí'ûnkoedípídan i'egó'amídi ivi hí' natú'in.

Timothy in ta'gen namuu'in ihûuwí'in ûnkây'ä', hedi in ta'gen namuupí'indá iyoe'amí

14 U-á úkhây'ä' in méesate'in t'owa nää'i hääwí wítu'an ni'gedi ovây'ánshaakannamí'in, hedá Yôesi Tádávi páadépiye' kay'indída ovâytu'âamí tuu i'gedída' wídívítuhänmá've-ípi. Han dívítuhkanmáadáho' wídínchä'muupí, hedi in to'wên dívit'óyande'inbí ánshaa-á ovâywänpipede'o'.

15 Häädi wänbo uví t'ôe áyîngidi män'âamí hedânho Yôesi Tádá natúnídi híwó' bi'annin, hedá háa bi'o'in namuudi wí'unwôeda'ípi, hedá Yôesi Tádávi ta'gen tuu ûnmuu'i t'owa ta'ge ovây't'ôe'âamí.

16 In t'owa Yôesi dâya'ginpí waa dívíhée'o'inbí'wedi hedá to'wên inbí hí' dínchä'muupí'inbí'wedi biyâa'amí. Ha'wâa'i hí'dí t'owa Yôesiví'wedi shánki ovâyâa'o'.

17 Wí phée nawówa'pí' nawadedi'dá i khowa óehá'dãndo waagibá, ná'in t'owavi hí'-áho t'âmäpiye' dínwadedi', hedi handidi t'owa ovâyhá'dãndo'. Hymenaeus-ádi Philetus-ádi wên wíye senä' damuu in ha'wâa dívíhée'o'in diwedi.

18 Indáho in ta'gen namuu'in diwedi dányâ'an. Kinnân datû': Christ-ví'piye' ívíwhäyu ihaydiho giwáywówápóe waabá ho gínpóe, hediho owáy gichuu ihaydáho na'inbí túu'ú wígiwáywówápúwípí. Inbí tuudiho báyéki t'owa inbí whäyu iwedi ovâyâakanhon.

19 Hewänbo Yôesi Tádávi tuu ünmuu'i-áho wên kay'in tepú na'ingi' dínk'ú' waagi'inbá namuu, hedi iví ta'nin diwe kinnân ûnta'muu:

Na'inbí Sedó-áho ûnhanginná wé'in iví t'owa ünmuu'in.

Hedá kindá wá' nata'muu:

To'wên t'ähki ditû'nin Na'inbí Sedóvi'in dimuu'indáho dívít'aywó'kanwóyí'ní'in dínkhây'ä'.

20 Wí kodit'owa namuu'iví tewhá ee wí sä'äwé ûnsaa óedodi háa kwä' ts'ä'idí napa'andi', hedi ná'i sä'äwé-áho i hääwí shánki híwó'di namuu'i' óesaa'igi' namuu. Hewänbo wá' wiyá sä'äwé-áho phédá nap'odá napa'andi' nasaa, hedi i-áho i wäphade híwó' namuupí' hääwí óesaa-igi'-á namuu.

21 Hääwí yä'däpí' namuu'iví'wedi ívíyâa'andá, handidi i sä'äwé hääwí híwó'di óesandi waagi'bá gimúni, hedá Na'inbí Sedóvi'indáho ta'gendá gipúwí, hedi idiho wí t'ôe dímääni igi' íví'amídi, hangí' ívíkhây'odi, hedi ná'i t'ôe dímä'i-á híwó' íví'amí.

22 Ná'i híwó'pí' taachan wáy wên e'nûn dâymâa'iví'wedi óyâa'an. Shánkidí bikhää-í uví wówátsi ta'ge mánhûuwídi, hedá Yôesiví'piye' biwhäyu'bé-ídi, hedá t'owa-á ovâyséegíhûuwídi, hedá indáda tsaginpídiibo-á untháa-ídi. Kin bi'andá in to'wên yä'dâa'in inbí pí'nä khó'yé dimuudi Yôesiví'piye' dívíyûsukanmâa'in waagi'inbá unmúni.

23 T'owa ánshaapí'in dimuu'in hedá hääwí wänbo wídínhanginnáhpí'in dimuu'indá dívítuhkandodi wí'ovây't'óyaanípí. Ha'wâa'i hí' dâypiyemâa'in dimuu'indá wí'nä táye dívíwänpit'ayyaa'o'.

24 Hebo to'wên Na'inbí Sedógi' dívít'ôe'o'indá wídínkhây'ähpí t'aytuhkannin dimúni'in, hewänbo shánkidí t'ähki t'owa-ádi híwó'nin dimúni, hedá híwó'nin háhkannindá bo'atä'indá dimúni.

25 Dínkhây'ä' in to'wên Yôesiví hí' ónséegí'opí'in ovâythayyamí'in piháa díví'o'in, hewänbo kin ovâythayyodi t'ayginpídiibo' ovâyhée'âamí, hedi ma'dânho Yôesi Tádádi ovâykhäge'namí inbí t'aywó'di dâyyoe'amídi, hedânho in ta'gen namuu'in diháhpúwídi,

26 hedi kindidáho inbí hangintan dâywáykéyí, hedá Penísendiví'wedáho dívíyâa'amí. Idá wên phay ovâyk'ú' waagibá i'andi iwe diwhêe, hediho iví pan waagi'inbá dipóedí háa natú waa ho díví'o'.

3

Háa napúwí'in i t'ä'gi thaa napowa'ä' ihaydi

1 Naa oda' ná'in wítukankhâyamáa'in úhanginnáni'in: I t'ä'gi thaa napowa'ä' ihaydi báyéki kây'in napuwagit'óe.

2 T'owa-áho wí'bo dívípiséegíkhâyamáa hedá inbí chä' ni'gedida' díví'ánshaakhâyamáa. Indá dívíyêngíkhâyamáa, kw'áye-á dívípítegekhâyamáa, t'owa-á t'âmägi-á ovâytukankhâyamáa, inbí yiyá'indá tádá'indá wí'ovây'a'geenípí, kú'daa-á wídívímäänípí, Yôesiví hääwí-á wí'ón'a'geenípí.

3 Inbí k'aygi'in wänbo wí'ovây'séegí-ípí, häädi wänbo t'ähki dívíyá'be-í'in didá'í, pí'wên t'owaví'gedá yanáki-á dihí'yéeni, háa diwänpichäa waagá dívíkhâyamáa, háa'wänbo dimúni, hedá i híwó'di hääwí namuu'i-á dâyt'áy-í,

⁴ inbí k'ema'indá inbí maatu t'owa'indá ná'inbí hánmin dínmuu'inbí mangá ovâykáani, díví'ánshaa'anpídíbo hääwí t'ähki dívíkhâymaa, dívípihúu-í, Yôesi Tádá dâyséegímá've-íví'wedi indá'ba dívípihíhchannamí'indá didá'í,

⁵ indáho Yôesiví'näpiye' dimuu waabá dívíkanhúuwí, hewänbo háawin iví kay ûnmuu wänbo wídínhanginnánípi. Ha'wâa'in t'owaví'wedi biyâatää-í.

⁶ Wáy wên ha'wâa'in inbí hôeyó wóegé tewhá eeye dits'úya', wáy kwiyä' ánshaapí'in dimuu'in dithaa eeye, kwiyä' báyéki t'aywó'di dâymáa'in hedá t'ämägi' híwó'pí' taachandi ovâykaygimáa'in, hedi ná'in kí'min kwiyä' in dihôeyó'indá dívísó'dinde' inbí háhkan ovâywhäyu'amídí inbí'näpiye' ovâyamá'idí.

⁷ Ná'in kwiyä'didá in hôeyó'in háhkannin ovây'tóyandedi häädi wänbo t'ähki wiyá shánki dida' diháhpúwí'in, hewänbo há'to in ta'gen namuu'in diháhpúwí.

⁸ Ha'min háhkannindá in ta'gen namuu'in dâyyoegi'o', hán'oe Jannes-ádi Jambres-ádi Moses-ví hí' dânyoegi'an waabá. Ná'in háhkanninbí ánshaa yä'dâapi'da' dínmuudi inbí whäyu Yôesiví'piyeho wídínchä'muupí.

⁹ Hewänbo háa dívíkanhon waa há'to híwó' dínpuwí. Iwebo nakeepúwí ánshaapí'in dimuu'in, in wíye senä' Jannes-ádi Jambres-ádi dänpóe waagibá.

Timothy in ta'gen namuu'in ûnhanginnândi híwó' ikanhúuwí

¹⁰ Hewänbo udá áyngidi ho naa dímû' háa dáykanhon waa, hediho ûhanginná hääwí in t'owa dovâyhá'o'i', hedá háa naví wówátsi donhon waagidá, hedá hääwí ipiye' dáykhääde'indá, hedá háa dáywhäyunde'indá, hedá háa dáybo'atä'o'indá, hedá háa t'owa dovâyséegi'indá, hedá háa dáyää'o'indá.

¹¹ Hedá dímû' háa t'owadi naví whäyu dínmuudi díyanäki'annindá, hedá háa indi dít'ôephadekannannindá. I búu'ú Antioch-á Iconium-dá hedá Lystra-á eeye kin naa dínpóe. Hebo tobá díyanäki'an wänbo', Na'inbí Sedódí ná'i hääwí t'ähki iwedi dín'aywon.

¹² Hedá to'wên t'ähki dida'in inbí wówátsi dâyhúuwí'in Yôesi Tádá óehíhchanmäänídí, in wá' Christ Jesus-ví'in dimuudibo ovâyyanäkíkanhâymaa.

¹³ Hedi ná'in yä'dâapi'in t'owa dimuu'indá hedá in t'owa dâyhôeyóhá'o'indáho shánki p'ándíki'inho dipuwagít'óe. Ná'indá wáy-á t'owa-á in ta'gen namuu'in diwedá ovâyyaakankhâymaa, hedá in wá' in ta'gen namuu iwedibá dívípiyâakankhâymaa.

¹⁴ Hewänbo u-á ûhanginná to'wídí wóehá'annin. hediho téegi t'aagi háa unháhpóe'in diwe hedá háa biwhäyunde'in diwá bitsaakêeni.

¹⁵ Híyää'i unmuu ihaydi waabo ná'i ta'kan Yôesi Tádáví'wedi na'ää'i' ûhanginná, hedi ná'i ta'kan namuu'idibá wóehá'o' háa Christ Jesus-ví'piye' biwhäyundedi wôn'aywoeni'in.

¹⁶ Hääwí t'ähki Yôesi Tádáví ta'nin diwe nata'muu'i-á i Yä'dâa'i P'owëaahâavi'wedi na'äädidá' namuu, hediho báyéki nachä'muu díkhäge'namídí in ta'gen namuu'in giháhpúwídí, hedá háa híwó'pí' íví'o'in dínthayyamídá, hedá in ta'ge'in p'ôe namúní'in dínkeeyamídá, hedá háa i'ge ívíhúuwí'in dihá'amídá.

¹⁷ Hediho ná'in háhkan gihádího na'in Yôesi Tádági' ívít'ôe'o'indáho hääwí t'ähki gíntáy'i' âymáa hedânho híwó' igí' ívít'ôe'amídí, hedi hangí' wiyá hääbo wígínte'dée-ípi.

4

1-2 Yôesi Tádáví páadépiye' hedá Na'inbí Sedó Jesus Christ-ví páadépiyá wítumáa kinnân bi'amídí: Yôesiví tuu t'owa ovâytuuphadé-í hedá häädi nanân wänbo unkhâymuní kin bi'amídí. Híwó'pí in t'owa díví'odá ovâythayyamí, hedi ovâytu'âamí ha'wâa wídíví'âamípí'in, hewänbo i híwó'di namuu'ida' dívíkanhúuwí. Häädi waa kin ovâyhá'odi indádí bibo'atä'âamí. Ná'i kin wáytumáa gá Na'inbí Sedó Jesus-di t'ähki t'owa ovâykeekw'ôenídân háa híwó' háa híwó'pí díví'annin, in diwówayi'indá in ho dichuu'indádí, hedi kin ikhâymaa owáy nawáypówádí nap'ó'dédí'sogedee ihaydi.

³ Hediho nää úkhây'ä? Yôesi Tádáví tuu t'owa ovâyt'ôe'âamí'in, gá wáy wí thaa naná? diwáho in t'owa in ta'gen háhkan namuu'in há'to dit'óyandá'í, hewänbo shánkídí báyéki hôeyó'in háhkannin ovâytuwâkhâymaa, hedi dívíwänpihíhchannamídí didá'í ná'in háhkannindi ovâytu'âamí'in háäwí dit'oeda'ida'.

⁴ Hedá in ta'gen namuu'in wídit'ôe-ípídí díví'oyephohtidikhâymaa, hewänbo i hí' ta'gen namuupí' pehtsiye waagi'bá namuu'i' dit'ôe-ídí díví'oyephohkhuukhâymaa.

⁵ Hewänbo u-á úkhây'ä? ta'geda' bí'ánshaa'amí'in, hedá mänt'ôephadendedá biyää'amí, hedá t'âmäpiye' unyëeni Yôesivi híwó'di tuu in t'owa ovâyt'ôe'âamídí, hedá in t'ôe Yôesidi wóeyönnin híwó'dá bikanhúuwí.

⁶ Ná'i háäwí wítu'an gá nääho Yôesigi' naví ûnp'oe donts'anchar'khâymaadân, naví wówátsi dáypâkhâymaa, ihaydiho naná nää oepáa k'aydidi dáyyâ'amídí.

⁷ Wí tsaa'i háa wí ää'i hânho isó'dinde waagibá naa wá' dáysó'dêe Yôesivi híwó'di t'ôe dô'n'amídí, hedá háa díyôn waagá dônbowa, hedá i háäwí ívíwhâyunde'i-á dó'âyîngi'an.

⁸ Hediho in to'wên díví'äädedi páadé dipówá'in wí háäwí dit'anpo' waabá, naa wá' háäwí naagi' dînte'kw'ódi'i' donkekhâymaa, gá naví wówátsi ta'ge donhondân. Na'inbí Sedó Jesus-á namuu i to'wí t'owa ta'ge ovâytukankhâymaa'i háa híwó' háa híwó'pí díví'annin, hedi idáho ná'i dînte'kw'ódi'i' naa dímäni, hewänbo naada'ba yoe, in wé'ge'in t'owa pín ta'ge haydi óetsíkha'máa'in nawáy'ää-ídí, innân wá' hanbá ovâymäni.

Wên t'owavi'gedi Paul ita'nan

⁹ Bisó'dêe-í hanwaapídíbo naví'piye' un'ää-ídí.

¹⁰ Demas-didáho díyoe'an, i-á ná'i oepáa k'aydiwi háäwí shánki iséegídího', hediho oe Thessalonica búu'úpiye' namää. Crescens-á oe Galatia nangepiyá namää, hedá Titus-á oe Dalmatia nangepiyá.

¹¹ Nää-á Luke-dá'mân naa-ádi na'ân. Mark-á nâamá'í, i-á ûnkoedi naví t'ôe iwe díkhäge'namí'in.

¹² Tychicus-á oe Ephesus búu'úpiye' dósan.

¹³ Hedi un'ädi naví k'éwé'in aa oe Troas búu'ú Carpus-ví'we donyoe'annin dînmá'í, hedá naví ta'di-á wá' dînmá'í, hewänbo shánkídí i púye eedi nata'muu'i' ta'di-á.

¹⁴ Alexander i kwâk'udi ihäwípa'idá naa báyéki díyanáki'an, hediho i híwó'pí' dí'andi namuudi Na'inbí Sedódáho báyéki óetuchänukhâymaa.

¹⁵ U-áho hä'i senbí'wedi ó'âyîngi'an, i-á na'inbí hí' t'aygidi iyoe'andi.

¹⁶ Páadé naa dítuýó'diwekándí naa wí'bo dá'yaywoenídí dáyhé'an dihaydi tóebo wí'iwínúpi naa díkhäge'namídí. T'ähkídíbo díyoe'an. Naa oda' Yôesidi ovây'owóyé-í'in tobá han díví'an wänbo'.

¹⁷ Hewänbo Na'inbí Sedó-á naa-ádi nayidi idân díkhäge'nan, hedá in kay-á dímägi t'ähki íví tuu t'owa dovâyt'ôe'amídí, hediho t'ähki in Hudíyo dimuupí'in iwe diyí'in dit'oe. Hedi Yôesidi naa dîn'aywon, wí to'wí wí khänbí wäa iwedi óewhahké' waabá naa dí'an.

¹⁸ Hedi Na'inbí Sedódáho t'ähki i híwó'pí' t'owadi díkhâymaa'in dida' iwedi díwhahkéyí, hedá idá oe makówá wáy i natsonnân diwepiye' bahpíbo díhúuwí. Hânhay wänbo t'ähki t'owa dínkhây'ä? kw'áayébo' óemá've-í'in. Hamân.

Wí sengituu namuu'i'

¹⁹ Priscilla-á Aquila-á ovânsengitu'âamí, hedá in Onesiphorus-ví k'aygiwindá wá'.

²⁰ Erastus-á oe Corinth búu'úbo iwóyí', hedi Trophimus-á nahaydi oe Miletus búu'ú iwá dóyoe'an.

²¹ Bisó'dêe-í wa'di nate'núpóepídíbo' unpówá-ídí. Eubulus-dá wóesengitu'an, hedá Pudens-dá Linus-dá, Claudia-dá, hedá t'ähki in wé'ge'in tí'úuwín páadé'indá inbí sengituu wónsan.

²² Naʼinbí Sedó Jesus uví píʼná khóʼyé mänmäʼve-í, hedá iví séegísehkanä-á wóemääní.

In Ta'nin Paul-di Titus Ônta'nannin

¹ Naa Paul omuu'i ná'in ta'nin dóta'do?. Naa Yôesi Tádávi t'ôe'i hedá Jesus Christ-ví t'ôekhuwa'i-á omuu. Naa dísan in to'wên Yôesi Tádádí ovâyde'manninbí'piye', hedânho dovâykhäge'namídí shánkí iví'piye' dívíwhäyú-ídí, hedá in ta'gendá dovâyhá'amídá, hedânho háa Yôesi nada' waagi inbí wówátsi dâyhûuwídí.

² In wówátsi nahánde'pí'in gín'ä'in âytsíkha'máa âykéyídí. Yôesi-á wí'ihôeyó'opí, hedi hân'oebo iví tuu imägi kí'min wówátsi dímmáanídí,

³ hedi híwó' naná' dihaydi i'gedi díhangin'annan. Yôesi na'inbí aywondidi naa díyôn hedá dísóge ná'i tuu t'owa dovâytuuphadé-ídí.

⁴ Naadi u Titus wínta'do', u-á naví ta'gendi ay waagibá wíchaa, naa dáywhäyunde'ibá u wá'biwhäyundedi. Yôesi i Tádá-ádí hedá Christ Jesus na'inbí aywondi-ádí séegísehkanä wóemáaní hedá wóekhäge'namí ánsaaginpidíbo' unchá'nídí.

Háa Titus oe Crete p'oyâadi i'amí waa

⁵ Naadi oe Crete p'oyâadi iwe wíyoe'an hedânho háäwí iwe wa'di natáy'i bí'amídí, hedá méesate'in tsonnin t'ähkí búu'ú eeye ovâykw'ôenídá. Kinnân hêe wítu'an:

⁶ Wí méesate'i tsondi-á ûnkây'ä' wí sen to'wídí wänbo wí t'aywó'di wí'ônsháa-ípí' namúní'in. I-á ûnkây'ä' wí' kwee-ádída' nakhóhtsaçhã'ní'in, hedá iví ây-á whäyú'indá' dimúní, hedá ná'in âyví'gedi t'owa wídítúní'pí háa diwänpida' waagi díví'o'in hediháa t'óyanpí'in dimuu'in.

⁷ Wí méesate'i tsondidá Yôesiví t'ôe ô'n'âyínmáa, hedânho otú waa ûnkây'ä' wí sen to'wídí wänbo wí t'aywó'di wänbo wí'ônsháa-ípí' namúní'in. I-á wína'âanípí idá'mân in ta'gen imáa'in, hedá wesebo wínat'ayyaapúya'be-ípí, hedá suwäto'i' háa tsaato'i' háa nachä'ha't'aa'i' namúní'in wí'ûnkây'ä'hpí.

⁸ Shánkídí ûnkây'ä' iví k'aygídi nat'owaséegít'ôení'in, i yä'dâa'i namuu'i-á iséegí-í, hanginta'di-á namúní, iví wówátsi-á ta'ge ihûuwí, háäwí Yôesi natsonpóe'i-á háädi waa i'âamí, hedá áyíngidi iví wówátsi ihûuwí'in ûnkây'ä'.

⁹ Yôesiví hí' whäyüwó'di ûnmuu, hediho i méesate'i tsondi-á háa naháhpóe waa ná'i hí' ipiye' iwhäyuhûuwí, hedânho in wé'ge'in t'owa ovâykhäge'namídí ná'in ta'gen háhkan dipiye' shánkí dívíwhäyú-ídí, hedá in to'wên ná'in háhkan dâyséegí'anjí'indá piháa di'ánshaamuu kin ovâythayyamí.

¹⁰ Han i méesate'i tsondi ikanhûuwí gá báyéki t'owa-á t'óyanda'pí'indá' dimuudân, hedi inbí hí'-á wídínchã'muupí, hedi inbí hí'dí wáy-á t'owa-á piháa ovây'ánshaakando'. In Hudíyo dimuu'in shánkí wänbo há'min dimuu.

¹¹ Nakhây'ä' ná'i kí'bi hí' ây'ahkhâa-í'in, gá háäwí dínkhây'ä'hpí' dâyhá'o'dân hôeyó'dí dâywänpichã't'aanídí, hediho báyéki tádá'indá yíyá'indá inbí ây wóegé ovâypede'e'o'.

¹² Wí Crete-wi sen wänbo', i-á inbí khuu i'gedi itumakhe'o'i' namuu'i natú, "In Crete-win háädi wänbo t'ähkí dihôeyó, khän t'ayyaa'in waagi'inbá dimuu, báa'in de'de'in dimuu."

¹³ Ná'in inbí'gedi natú'indá ta'gen namuu. Hediho u-á úkhây'ä' kaygí'di ovâytumakhe'amí'in hedânho inbí whäyü Yôesiví'piye' ta'ge dínmúnídí,

¹⁴ hedá wídây't'óyaanípídi in Hudíyoví pehtsiye-ádí hedá i tsontuu in t'owa in ta'gen namuu iwedi dívíyâa'annin dâypipaa'i-ádí.

¹⁵ In to'wên yä'dâa'in dimuu'ingí' háäwí t'ähkí híwó'di namuu, hewänbo in yä'dâapí'in dimuu'in hedá wídívíwhäyundepí'ingí'-á háäbo híwó'di wídínmuupí. Ná'inbí ánsaa wänbo yä'dâapí' dínmuudi wídínhanginnáhpí wé'i wí híwó'di namuu, wé'i wí híwó'pí' namuu'indá.

16 Yôesi dâytaa gin ditû?, hewänbo háa dívíkanhon waagidi nakeepo? ta?gendi wíðâytaapí?in. Daháa díví?o?, wíðí?a?ginháhpí, hedá háäwí híwó?di namuu wänbo díví?amí?in wíðínkoedípí.

2

In ta?gen háhkan namuu?in

1 Hewänbo uví?wân úk'óe t'owa ovâyhá?amídí háa inbí wówátsi dâyhúuwí?in, in ta?gen namuu?in dívíwhäyümä? dihaydi.

2 Saydôe ovâyhá?amí wíðisuwät'ôenípídí, hedá híwó?dá inbí wówátsi-á dâyhúuwídí hedânho t'owadi ovây?a?geenídí. Ovâyhá?amí hanginta?nin dimúnídí, hedá in ta?gendi whäyü-ádí séegí-ádí dâymá?ve-ídí, hedá tobáháa napo? wänbo dívíyää?amídí.

3 Hedá kweeyôe-á wá? ovâyhá?amí háa inbí wówátsi dâyhon waagidi dâykeeyamídí Yôesi dây?a?ginhonnin. Wây-á t'owaví?gedi yanäkiwó? wíðíví?má?ve-ípí, hedá suwäto?in wíðimúnípí. Indá dínkhây?ä? háäwí híwó?di namuu?i dâyhá?amí?in,

4 hedânho in shánkí ts'aqamin kwiyä? ovâyeyé-ídí inbí senä?dádí inbí äy-ádí dâyséegíhúuwídí,

5 hedá hanginta?nindá dimúní, yä?dâa?in wówátsi-á dâyhúuwí, inbí k'aygi-á híwó?dá dây?áyîngi?amí, diséegít'ôení, hedá inbí senä?dá dây?a?ginnamí. Han díví?odi to?wí wänbo há?to ûnkoedí-i híwó?pí ihée?amídí Yôesiví tuu i?gedi.

6 Hanwaagibá in senä? shánkí ts'aqamin dimuu?in kaygi?di ovâyhá?amí hanginta?nin dimúnídí.

7 T'ähkí u bi?o?i híwó?da? bi?âamí, hedí handídi ná?in shánkí ts'aqamin dimuu?indi wóemündedí udi ovâykeeyamí háa indá dínkhây?ä? díví?âamí?in. Ovâyhá?odi in ta?genda?bá bihée?amí, hedá ovâykeeyamí pín ta?ge haydi biwhäyunde?in.

8 Uví hí? ta?ge?idä? úmúní hedânho tóebo wí?ûnkoedí-ípídí wóetuusúu?amídí. Handídi to?wí uví?näpiye? namuupí? nawôeda?púwí, háäwí wänbo híwó?pí? wí?ishaadepídí na?inbí?gedi natúnídí.

9 In pant'ôe?in dimuu?in ovâytu?âamí inbí tsonninbí tuu dâyt'óyaaní, hedá i t'ôe dây?o?ídi inbí tsonnin ovâyhíhchannamí, hedá wá? wíðívítuwhännâamípí,

10 hedá wíðívísä?mâamípí. Shánkídí dâykeeyamí sähto?indá hôeyó?indá wíðimuupí?in, hedânho háa inbí wówátsi dâyhon waagidi nakeepúwídí i háäwí Yôesi na?inbí aywon-diví?gedi äyhá?andi? sa?wó?di namuu?in.

11 Yôesi Tádádí iví séegísehkanä na?in dînkeeyan, hedí ná?i séegísehkanä-á ûnkoedí t'ähkí t'owa ovây?aywoenídí.

12 Hedí iví séegísehkanä iwedi giháhpóe ná?i a?ginháhpí háäwí Yôesiví?piye? íví?o?i? äyyoe?amídí, hedá i híwó?pí háäwí in t'owa Yôesi dâytaapí?in kay?indi dikanda?i-á äyyoegi?amí, hedí náä oepáa k'aydi na?inbí wówátsi ta?gá hedá hanginta?didá äyhúuwí, háa Yôesi nada? waa.

13 Hedí gitsíkha i háäwí híwó?di Yôesídi dípägít'óe?i?, hedí kinnân namúní: Jesus Christ nakeepúwí iví sa?wó?di kohthay wóegé, i-á i hay?i Yôesi-á hedá i dîn?aywondi-á namuu.

14 I-á na?ingí? ipimägi na?inbí t'aywó?di iwedi díma?p'ädi-ídí hedá ná?i t'aywó?di dînyâa?amídá, hedânho ta?gendi iví t'owa gimúnídí, hedí pín ta?ge haydi gida?ídí híwó?da? ívíkanhúuwídí.

15 Ná?i háäwí i?gedi t'owa ovâyhée?amí. Kaygi?di ovâytu?âamí háa díví?âamí?in, hedá in to?wên híwó?pí dívíkanhonnin ovâyta?gep'óegésaaní. U-á úk'óe kin bi?amídí, hedânho to?wí wänbo wí?ûnkoedípídí wóe?a?ginhánú-ídí.

3

Háa Titus-di in Jesus-ví?piye? dívíwhäyunde?in ovâyhá?amí waa

1 Ihayda' in t'owa ovây'ânshaakannâami t'âhki in nange'in tsonkhuu dâymâa'inbî khómapho' dívíkw'ôení. Dínkhây'â' di'a'gint'ôení'in, hedá dikhây'múni háäwí t'âhki híwó'di namuu'i' díví'âamídi.

2 Ovâytu'âami wây-á to'wênbí'gedi yanâki wídívíhí'má've-ípi, hedá wídívítuhkanmá've-ípi. Shánkídi ûnp'oe kháapi'in dimúni hedá t'âhki t'owa-ádi a'gindibo dívíhúuwí.

3 Gínkhây'â' kin waagi íví'âamí'in, gá wáymûu na'in wá' hangintâhpi'in gimú'dedân, hedá t'óyanpi'indá gimuuwân, in ta'gen namuu iwedi gihângepöewân, háa na'inbí túu'ú iwe gichâa waagida' íví'odi wí'bo ívípihíhchanmädi ná'i híwó'pí' háäwídi na'in dípanhógi waa ginpöe, na'inbí wówátsi-á t'âhki yâ'dâapída' íví'owân, githúut'óewân, wây-á t'owada' dí'taywân hedi na'indi wá' indá âyt'aywân.

4 Hewânbo Yôesi na'inbí aywondida' dînkeeyan i-á t'owa-ádi híwó'di namuu'in hedá inbí'piye' séegi-á imáa'indá,

5 hediho dîn'aywon, hewânbo na'in híwó'di háäwí íví'annin namuudá yoe, íví sehkanä ûnmuudân dîn'aywon. Dí'owídi waagibá wówátsi ts'aamin dímägi, hedá i Yä'dâa'i P'oweahâada' ts'aamin waagi'inbá dípa.

6 Jesus Christ na'inbí aywondi na'ingí' i'annin namuudi, Yôesi Tádádi i Yä'dâa'i P'oweahâa báyéki dímägi.

7 Hediho Yôesi Tádá íví séegísehkanä ûnmuudi díchâamâa t'aywó'di wí'âymapí waagi, hediho in wówátsi nahánde'pí'in gitsíkha'in âykéyí.

8 Ná'i otú'i-á ta'gen namuu, hedi oda' udi in t'owa ihayda' i'gedi ovâyhí'má've-í'in, hedânho in Yôesiví'piye' ho dívíwhâyunde'in háädi wânbo t'âhki híwó'da' díví'âamí.

Ná'i otú'i-á híwó'dida' namuu, hedá in t'owa t'âhká ovâykhäge'do'.

9 Hewânbo in to'wên hangintâhpi tsika dívítsika'mâa'in wí'ovây't'óyaanípí, hedá to'wên inbí thetáy pahpá'inbí kháwâ i'gedi ihayda' dívíhée'o'indá, * hedá to'wên Moses-ví tsontu i'gedi dívíwânpituhkando'indá. Kí'bi hí'dá tóebo wí'óekhäge'dopí hedi wínachä'muupí.

10 Wí to'wí piháa iwhâyundedi nat'owawiyet'óe'i namuu'i' undádi nayidá nâatu'ámí han wí'i'ámipí, hedi natáyda' wíyá hanbá nâatu'ámí, hedi it'óyanpída' nâayoegi'ámí.

11 Úhanginná wí to'wí kí'bi namuu'i-á t'aywó'to'ida' namuu'in hedá in ta'ge'in p'öe í'gá wínamânpí. I-á wí'bo ûnpihanginná híwó'pí ikanhonnin.

I t'â'gi hí' Paul-di Titus ônta'nandi'

12 Háa Artemis háa Tychicus uví'piye' dósankhâyamáa, hedi owáy wé'i wí napówa ihayda', bisó'dêe-í oe Nicopolis búu'ú díyay-ídi. Naa dáy'ânshaamägi nää te'nú iwebo dáywóyí'nídi.

13 Zenas i sen i tsontu itaa'i namuu'i-á hedá Apollos-á wáypíye' damân. Bisó'dêe-í ovânkhäge'namídi hedânho háäwí wânbo wídântâynípídi.

14 Na'inbí t'owa dínkhây'â' dihâhpúwí'in híwó'da' háädi wânbo t'âhki dívíkanhúuwídi, hedânho in to'wên háäwí díntáy'in ovâykhäge'namídi. Han díví'opída' inbí wówátsi wídínchä'púwípí.

15 In náwe naa-ádi dikw'ó'nindi inbí sengitu wónsan. Uda' in to'wên Christ-ví'piye' dívíwhâyundedi na'in díséegi'in ovâysengitu'âamí. Yôesi Tádávi séegísehkanä t'âhkídi'bo bînmá've-í.

* 3:9 Námú'dí i thaykangí' hí' 1 Timothy 1:4 iwe nata'muu'i'.

In Ta'nin Paul-di Philemon Ônta'nannin

¹ Naa Paul omuu'i' opannän Christ Jesus-gi' dáy't'ôe'odi. Naa-ádi hedá na'inbí tí'ûu páadé'i Timothy-ádi u Philemon wînta'do', u-á na'inbí tí'ûu wíséegi'i hedá na'inbí t'ôe iwe díkhäge'do'i-á unmuu.

² Hedá in méesate'in t'owa uví k'aygi dívíwé'ge'o'in wá' änta'do', hedá na'inbí tí'ûu Apphia-á, hedá Archippus-á, i-á wí sundado na'inbí hänge nawindi díkhäge'namídi waagi'ba namuu.

³ Yôesi na'inbí Tádáda hedá Na'inbí Sedó Jesus Christ-dá inbí séegísehkanä wovâymaa'ni hedá wovâykhäge'namí ánsaaginpidíbo' ikwo'nídi.

Philemon-bí séegi ünmuu i'gedi ônta'do'

⁴ Philemon, hãädi wänbo wînyûusu'an ginhay Yôesi igi' dáy't'ôemáa'i dókú'daa'o',

⁵ dînhanginpóedí uví whäyu Na'inbí Sedó Jesus-vi'piye' umuu i'gedi, hedá wá' dînhanginpóe Yôesi Tádávi t'owa t'ähki udi ovâyséegi'in.

⁶ U-ádi naa-ádi handa' änhäyunde', hedi naa dáyyûusu'o' ná'in whäyu gänmuu'indi wókhäge'namídi shánki wänbo ûhanginnánídi t'ähki i híwó'di hãäwi änmáa'i' Christ wé'ge gamuudi.

⁷ Naví tí'ûu páadé'i', udi Yôesi Tádávi t'owa inbí pí'ná khó'yé ovâyhíhchannan, hediho uví séegi mänmáa'idi naa wá' díhíhchannan, hedá báyéki díkhäge'nann sen waa o'âanídi.

Paul-di Philemon óedaa'an Onesimus óeséegikéyídi

⁸⁻⁹ Hediho wí'ná táye änséegihondi hãäwi bí'amídi wída'khâymaa. Tobá Christ-di dînk'û' wänbo thay'eedi wíyôenídi háa úkhây'ä' bí'amí'in, wên tsontuu wímäänívi'wedí naadi wíwänpida'khâymaa. Wí'ú'óde-ípi naa Paul sedó omuu'in, hedá Jesus Christ-vi' omuudiho' opannän.

¹⁰ Wí hãäwi Onesimus-gi' mân'amídi kaygi'di wída'máa. I-á naví e'nú waagi'ba dînmuu, naa wa' náä opannän dihaydibo' iví tádá waagi'ba opóedí.

¹¹ Tobá i-á páadédí ugí' úchá'póepí wänbo', náä-áho wí'gíndígí' ugí'-ádi naagí'-ádi gänchá'póe. *

¹² Náä-á i uví'piye' dówáysankhâymaa, hedi báyéki dóseegídi naví pín wá' i-ádíba ihon waagíba ochanpo'.

¹³ Yôesi Tádávi híwó'di tuu t'owa dovây't'ôe'o'in namuudi náä wa'di opannándi naa oda'wän Onesimus náwe naa-ádi dówóyí'ní'in, hedânho idi uví'gedi naa díkhäge'namí.

¹⁴ Hewänbo naa wó'da'pí uví päpídíbo dówóyí'ní'in. Naa wó'da'pí wíkyagi'amí'in hãäwi híwó'di bí'amídi, shánkídi oda' u wí'bo kin bí'amí'in.

¹⁵ Ma'di Onesimus uví'wedí wí hây tãhkída' nawiyedee hedânho uví'piye' nawáymu-ídi hedá u-ádíba hãädi wänbo t'ähki nacha'nídi.

¹⁶ Páadédí pan namuu, hewänbo náä-á pan wínamuupí, náä-á wí panbí shánki hay'i namuu, náä-á na'inbí tí'ûu páadé'i' gänpóe änséegihúuwígí'. Hediho naadi hânho dóséegi, hewänbo udá shánká náaséegihúuwí, t'owa namuudi hedá náä-á Na'inbí Sedó Jesus-vi' namuudá.

¹⁷ Hedi u-ádi naa-ádi wé'ge änt'ôe'o waagíba uncháqadáho', Onesimus náséegike' naa díséegikéyí waagíba.

¹⁸ Hedi uví'piye' it'aywó'nandáho', háa uví'piye' hãäwi naphamuudáho', naa díphasaaní.

* **1:11** In kháwä Onesimus-á natu'da' "To'wí nacha'muu'i'" gin.

¹⁹ Nábâa naabo ná'i hí' dótá'kankhâymáa: "Naa Paul omuu'idi wíwá'âa-í." Hewänbo náä wó'da'pí wí'ánshaakannamí'in, u-á uví wówátsi-ân naa unphaamuu'in.

²⁰ Tí'ûu páadé'i', Na'inbí Sedó Jesus-áđí wé'ge gamuu, hediho oda' uđá ná'i híwó'di háäwí wídaa'andi' naa dín'amí'in. Handiđi Christ-ví'in gamuudi naví pí'ná khó'yé naa díhíhchannamí.

²¹ Ná'in tá'nin wíntá'do' dínhanginnândi i háäwí oda'póe'i náa'a'ginkhâymáa'in, hedi shánkí wänbo háäwí wá' nâakhâymáa.

Wí sengituu namuu'i'

²² Hedi náä wa'di wíyá háäwí wídaa'amí: Ti wí íve dínkhây'amí dáywhonwóyí'nídí? Undi dínýúusu'odiho naa ocháa hanwaapíđíbo Yôesi Tádáđí díwáypunmääni'in unbíwepiye'.

²³ Epaphras-di iví sengituu wônsan, i-á wá' Christ Jesus-gí' it'ôemáađíbo naa-áđíba napannán.

²⁴ Hedá Mark-á, Aristarchus-á, Demas-á, hedá Luke-á naa-áđí wé'ge dívít'ôemáa'indi wá' wóesengituu'an.

²⁵ Na'inbí Sedó Jesus Christ-ví séegísehkanä unbí pí'ná khó'yé mänmá've-í.

In Ta'nin James Ita'nannin

¹ Naa James omuu, Yôesi Tádáví t'ôe'i hedá Jesus Christ i shánkí natsonyi'iví'-á. Naadi un tá'di wêege'in Israel t'owa t'âmäpiye íwadekw'ó'nin wâysengituta'do'.

T'ôephade-ádi hedá whäyu-ádi i'gedi ita'do'

² Tí'úuwín páadé'in, hânho bíhíhchanpuwawe tobáháa bînt'ôephadende wânbo',

³ gá únhanginnândân unbí whäyu wovâytayindedá shánkí íyääkanháhpúwí'in.

⁴ Hewânbo háädi wânbo t'ähkí úvíyää'âami ta'gendi ikweesenpáa-ídi, hedânho wíyá háäwí wânbo wí'únte'dee-ípi kí'min ímúnídi.

⁵ Hedí wéná wí wânbo un diwedí ûnhanginnáhpídi háa kin i'ámí'in, i-á ûnkhây'ä' Yôesiví'piye' iyûusu'amí'in, hediho in hangintan óemääni ûnhanginnánídi. Na'inbí Sedó Yôesi khâagipi t'owa t'ähkí báyéki háäwí napäyi', hedi wí'ovây't'e'yopí dida'póedí.

⁶ Hewânbo bîndaa'andi, pín ta'ge haydi úvíwhâyú-í wovâymääni'in. Wí'úví'âyíngimäänípi háa wovâymääni'in háa wovâymäänípi'in. Wí to'wí pín ta'ge haydi iwhâyunde'í-á wí p'oe oepiyá nääpiyá wädi óechänumáa'i waagi'ba namuu.

⁷⁻⁸ Wí to'wí kí'bi namuu'iví ánskaa wí'únta'gemuupí, hedi tobá háäwí i'an wânbo híwó' wí'i'ahkéé-ípi. Hediho i-á wí'ûnkhây'ähpí na'âani'in háäwí nada'póe'i Na'inbí Sedó Yôesidi óemääni'in.

To-an ta'gendi kodit'owa namuu'?

⁹ Wí to'wí Jesus-ví'piye' iwhâyunde'i namuu'i sehkanäwó'gí wówátsi thaa ihondá ûnkhây'ä' nahíhchanpúwí'in, gá Yôesi Tádádi kw'áye óesógedân.

¹⁰ Hedá wí to'wí Jesus-ví'piye' iwhâyunde'i kodit'owa namuu'i-á wá' ûnkhây'ä' nahíhchanpúwí'in Yôesi Tádádi áagépiye' óesógedí, gá in kodit'owa dimuu'indá háä ahkónu j'gewi póvi'ây nasaa'i waagibá dihäänídan.

¹¹ I than napeedi natsáwäpóe ihaydi, i táa t'ähkí óet'awende', hedá i póvi-á t'ähká nathanändedá wíyá sa'wó'di wínamuupí. Wí to'wí kodit'owa namuu'i-á wá' hanbá ûnpo'. Wa'di wíyá shánkí chä' it'andedibo naháani.

Híwó'di-á híwó'pí'-á, wähhädan na'ä'?

¹² Wí to'wí óetayinde'i' it'ôephadeyää'andi-á nahíhchanpúwí, gá híwó' iví tayi' diwedí napee ihaydi wówátsi nahánde'í'in ûntsaa'whihkedéé-í, wí ää'i páadé napówa'i háäwí híwó'di ikénde waagibá. Yôesi Táa iví tuu imägi kin ovâykhâymaa'in in to'wéendi óeséegi'ingí'in.

¹³ Hewânbo wí to'wí óetayinde' ihaydi wên t'aywó'nin nakanda'dá wí'ûnkhây'ähpí Yôesi Tádá ónchänú-í'in. Háäwí yä'däapí' namuu'i há'to ûnkoedí-í Yôesi Tádá óekannamídi nat'aywó'kandá'-ídi, hedi Yôesi Tádádi wânbo-á to'wí wânbo wí'óet'aywó'dikanyómá'pí.

¹⁴ Hewânbo wí to'wí háäwí hânho nada'dibo t'aywó'diwe itóe'ó ikéyídi.

¹⁵ Hedí iví pí'ná khó'yé nat'aywó'kandá'di, iwedi t'aywó'diho napuyä, hedá shánkí wânbo wíyá it'aywó'dodi pedee iwe napóya'.

¹⁶ Hedânho naví tí'úuwín páadé'in wâyséegi'in, piháa wí'úví'ánshaamá've-ípi ná'i háäwí j'gedí. Yôesidá wíditumáapí git'aywó'dikandá'-ídi.

¹⁷ Háäwí t'ähkí híwó'di namuu'i dímägi'i-ádi, hedá háäwí ta'gendi yä'dâa'ida' namuu'i dînmáyä'dádi, makówádi gínpóya'. Yôesi Tádá t'ähkí i kohthay oe makówa nasaa'i ikhíyé, hedi ná'i kohthay-á háa nakeet'óe waagi na'egópo' hedá dâ'y'ókhhu'o', hewânbo Yôesi-á wína'egópo'pí.

¹⁸ I-ân napida'di wówátsi ts'aamin dímägi, iví ta'gen tuu ûnmuu'i ívíwhâyú ihaydi. Kin i'an hedânho t'ähkí ts'aabi háäwí ipakhâymaa iwedi na'indá in páadé'in ts'aamin gimuu'in waagi'nbá gípúwídi.

Háa Yôesidi na'in dítumáa waa wígiwänpidat'ôe-ípi, hewänbo íví'amí-á

¹⁹ Navi tí'úuwín páadé'in wâyséegí'in, ná'i háäwí wâytu'andi' únhanginnânho'. Hedânho háädi waa íkhâymuní Yôesiví tuu úvit'óyaanídí. Wí'úvíwó'onnámípi úvíhée'amídí, hedi háäwí hí'índidibo wí'ít'ayyaapúya'bé-ípi.

²⁰ Git'ayyaapóedá Yôesiví tuu wí'ây'a'gindopí, hediho i háäwí i natû' híwó'di namuu'in wí'ây'opí.

²¹ Hediho t'ähkí i híwó'pí' namuu'i' úvíkanmáa'i bînyoe'amí, hedá ná'i báyéki híwó'di namuupí' unbí pí'ná khó'yé únk'w'ó'di-á bînyaa'amí. Yêngipídíbo Yôesiví tuu bínkéyí. Ná'i tuu-á unbí pí'ná khó'yé únsogedee wí ko'yi waabá, hedi nasôedi in kay imáa unbí háa wovây'aywoenídí.

²² Hewänbo íví tuu bîn'a'ginnamí, wí'íwänpit'ôe-ípi. Yôesiví tuu ít'oedi hewänbo í'ándedi wí'únkhây'ähpi háa natú waa úví'amí'in, unbí ánshaa-á piháa únmuu.

²³ Wí to'wí Yôesi Tádáví tuu nat'oedi hewänbo i'a'gindopídá, i-á wí to'wí waagi'ba namuu ip'oetsíwhayedí íví ts'ay háa únchaa waa imúnde'i',

²⁴ hewänbo tobá ípimû' wänbo', i p'oetsíwhaye namuu iwedi iyâa'an dihaydi, wesebo' ún'ódénde' háa únchaa waagi.

²⁵ Hewänbo wí to'wí Yôesi Tádáví tsontuu híwó' ónt'óyandedí, hedi wí'ún'óde'pí háa nat'oe'in, hewänbo háa Yôesidi óetu'o waagi i'odi, t'ähkí íví tsiyekan diwe nahíhchanpúwí. Ná'i tsontuu-á t'ähkí híwó'dida' namuu, hedi t'owa ovâyma'p'ädinde' inbí t'aywó'di iwedi.

²⁶ Wí to'wí na'ándedi Yôesi óe'a'ginmä'in, hewänbo háhsó'yó'i namuudá, wí'bo ip-ihôeyó'o', hedi íví tsiyekandá háagi' wänbo wí'únchä'muupí.

²⁷ Hewänbo wí to'wídí Yôesi na'inbí Tádá ta'gendi óe'a'ginmä'i-á kinnân íkhâymaa: In to'wên yíyápi'indá tádápi'indá dimuu'in hedá in kwiyä' inbí senä' dínchuu'in dimuu'indá idi ovâypuwäkhâymaa ovâykhäge'namídí inbí t'ôephade iwedi ovâyya'amídí, hedá wá' ipi'áyngi'amí hedânho ná'i yä'dâapíkan in t'owa Yôesi Tádá dâytaapi'in díví'o'i namuu'idi wí'ópedee'amípidí.

2

Wíginkhây'ähpi git'owayoegit'ôeni'in

¹ Tí'úuwín páadé'in, Na'inbí Sedó Jesus Christ i shánkí hay'iví'piye' úvíwhâyunde'. Hediho wáy wên t'owa shánkí híwó' wíwînmá've-ípi in wé'ge'inbí'wedi.

² Ma'di kinbáho namúní: Wíye senä' unbí méesate ee dats'úndi, i wí' namantomuu óedodi napa'annin, sa'wó'dá na'aamuu, hedi i wí'-á sehkanäwó'dá na'aamuu,

³ hedi ma'di i shánkí sa'wó'di na'aamuu'i bîn'a'gindi bîntumáa, "Hä'i shánkí híwó'di púwédé eedi ósoge," hewänbo i sen híwó' na'aamuupí-á bîntumáa, "Owáy hangedíbo ówínú, háa naví ân nú'bo ósoge,"

⁴ hedáho kin úví'odá nakeepo' íchanpo'in wí sen shánkí híwó'di namuu'in i wí'ví'wedi, hedânho unbí ánshaa híwó'pí únmuudíbo t'owaví'gedí úví'ánshaamá' háawin dimuu'in.

⁵ Bít'óyanbe naví tí'úuwín páadé'in wâyséegí'in, Yôesi Tádádí in t'owa ovâyde'man in wé'ge'in t'owadi ovâytumáa'in sehkanäwó' diwówayi'in dimuu'in, hewänbo shánkí kodit'owa waagi'inbá dimuu pí'ná khó'yé inbí whâyü Jesus-ví'piye dínmuudi. Yôesi Tádá íví tuu imägi in to'wêndi óeséegí'in i-ádíba oe makówa dikwó'ní.

⁶ I sehkanäwó' nawówayi'i namuu'i-á bînháawaagimáa. Hewänbo ti wí'únhanginnáhpí'an in kodit'owa dimuu'indidânho wovây't'äämáa, hedá wovây'tuyó'diwekáyä'.

⁷ Christ-ví kháwä ún'a'ginmuu, hedi t'owadi in Christ-ví'in ímuu gin wovâykháyä'de', hewänbo in kodit'owa dimuu'indidá íví kháwä-á ón'a'ginhánunde'.

⁸ Ná'in tsontuu Yôesiví ta'nin diwe nak'ôe'in in shánkí'in namuu: Un úvípiseégi waabá, to'wên t'ähkí bînséegíhúuwí.

Hedi ná'in tsontuü bîn'a'gindodáho', híwó' úvíkanhon.

9 Hewänbo wáy wên t'owada' in wé'ge'inbí shánkí híwó' bînmáadá, handidi úvít'aywó'do', hedi Yôesi Tádá t'aywó'kannin wovâyshaa, gá iví tsontuü ûnmuu'in bîn'a'ginhánúndedân.

10 Wí to'wí wên wéhpí'inda' Yôesiví tsontuü ûnmuu'in i'a'ginnanpídá, tobá i wé'ge'i tsontuü i'a'gindo wänbo', hanbá namuu t'ähkí tsontuü i'a'ginhánú waabá.

11 Kinho namuu: Yôesi Tádá natú,

Wíyá to'wíví kwiyo-ádi háa sedó-ádi wí'úvíwhqhwomá've-ípi.

Hedá Yôesi Tádábá natú,

Wívînt'owat'ahánu'bé-ípi.

Hedânho tobá wíyá to'wíví kwiyo-ádi háa sedó-ádi wí'úvíwhqhwomáapí wänbo', wí to'wí bînhaydi Yôesiví tsontuü t'ähkí bîn'a'ginhánú waagibá úvían.

12 Yôesi Tádá dítkankhây máa háa híwó' ây'a'ginnin háa ây'a'ginpí'in iví tsontuü, ná'i tsontuü-á ûnkoedi na'inbí t'aywó'di iwedi díma'p'ädi-ídi. Hedânho úv'âyîngi'amí háa ítû'indá úv'í'o'indá.

13 Nää-á t'owaví'piye' na'in gisehkanäpóepídi, owáy i thaa Yôesi Tádá t'owa háa híwó' háa híwó'pí díví'annin ovâykeekw'ódi ihaydi, i-á wá' na'inbí'piye' wínasehkanäpuwagít'óepí; hewänbo gisehkanäpóedáho', há'to dítkhánú-í.

Na'inbí whäyu-ádi hedá na'inbí tsiyekandádi

14 Naví tí'úuwín páadé'in, tobá wí to'wí natû' wänbo in whäyu Jesus-ví'piye' imáa'in, wây-á t'owa idi híwó' wí'ovây'ohpídáho', ti ná'i to'wíví hí' ûnchá'muu? Tí Yôesi Tádá dí ón'aywoení wí to'wí kí'min whäyu ûnmuudibo'? Yoe, há'to'.

15-16 Gá kinnân: Ma'di wí sen háa wí kwee Jesus-ví'piye' iwhâyunde'i koegí-á awegí-á ûntáy, hedi bînwänpitumáa, "Sengidi ópûn, Na'inbí Sedó Yôesidânho wóekhäge'namí uví awegí-ádi koegí-ádi mánhónídi." Kin úv'í'odi hebo undi wí'bo i hääwí ûntáy'i wívînmähpídá, unbí tuü háagí' wänbo wí'únchá'muupí.

17 Hediho whäyuda' bînmáadí hewänbo wây-á t'owagí' híwó' wívîn'ohpídi, unbí whäyu-á wí'únchá'muupí.

18 Hewänbo ma'di wí to'wí natúní, "Wáy wên t'owa in whäyuda' dâymáa, híwó'di tsiyekandá yoe, hedá wây-á wëndá híwó'di tsiyekandá' dâymáa, whäyu-á yoe." Hewänbo to'wí kin natúdáho naadi dótu'âamí, "Wí'úkoedipí dînkeeyamí'in Jesus-ví'piye' biwhâyunde'in híwó'gí hääwí bikanhonpídi, hewänbo naadá wínkeeyamí naa dáywhâyunde'in i híwó'gí hääwí dáy'o'idibo'."

19 Untû' wí'da' Yôesi na'ân gin biwhâyunde'. Híwó' namuu ha'wâa biwhâyundedi, hewänbo in yä'dâapí'in p'oweahâa wänbo wá' hanbá dívíwhâyunde', hebo híwó' díví'âamíwí'wedi diwänpithathapo' dikhuwôeda'di.

20 U ánshaapí' unmuu'i', naadi wítu'anjí'an, tobáháa Christ-ví'piye' biwhâyunde wänbo', híwó'gí hääwí bikanhonpídá uví whäyu-á wí'úchá'muupí. Tí wíyá wínthaykw'ôení'in undá'?

21 Tí wí'ú'ánshaapí'an, na'inbí hehäwi thehtáy pahpâa Abraham nakhâymuuwän iví ay Isaac ipihéyídi i antâa k'éwé, háa Yôesi Tádá dí óeyôn waagi. Gá kin nakhâymuudânho', Yôesi Tádá dí óechâa t'aywó'di wí'imáapí waagi.

22 Úhanginná háa ûnpóe'in. Yôesiví'piye' iwhäyu, hedá wá' háa Yôesi natsonpóe waa i'an. Hediho háa Yôesi natsonpóe waagi i'andibo' ikeeyan ta'gendi Yôesiví'piye' iwhâyunde'in,

23 hediho iwedi nathaypóe háa Yôesiví tã'nin diwe Abraham-bí'gedi nata'muu waa, kinnân:

Abraham-di Yôesi Tádá hí' ónwhäyu,

hedi iví whäyu ûnmuudi Yôesi Tádá dí óechâa t'aywó'di wí'imáapí waagi,

hedá Yôesiví k'ema ûnmuu kin óetu'an.

²⁴ Hediho ûnhanginná Yôesi Tádádí wí to'wí óechaamáa t'aywó'di wí'imáapí waagi iví híwó'di tsiyekandi iwhâyukeeyodi, in whâyü imáa'in nawânpitúdída'ba yoe.

²⁵ Hedi hanbá ûnpóe ná'i kwee Rahab wânbo', i-á sená'bí'piye' iku'p'áy'é'i namuu. Hebo tobá ha'bi namuu wânbo', in wíye Hudíyo sená'kaadi dapówa'in i búu'ú dânmúnídí ovânkhäge'nan, hedi wây-á pi'wên p'óegé i'gedi dawáymu-í kin ovântu'an hedânho in búu'úwin t'owadi wí'ovânhéyípidí. Hedáho kin ovânkhäge'nandibo Yôesi Tádádí Rahab óechaa t'aywó'di wí'imáapí waagi.

²⁶ Wí to'wí iví túu'údí i p'oweahâa ûnpeedá chu'i namuu. Hedi hanbá namuu wí to'wí iwhâyunde'i hewânbo híwó'gí hääwí wí'i'opídí. Iví whâyü-á chu'in waagi'inbá ûnmuu.

3

Na'inbí hân ni'gedi James ita'nan

¹ Tí'ûuwín páadé'in, báyéki un diwedi wí'úkhây'âhpi'ída'í'in háhkannin íkwodee-í'in Yôesiví tuu in t'owa ovâyhá'amídí, gá gínhanginnândân Yôesidi na'in háhkannin gimuu'in háa íví'o'in shánki áyíngidi dînmúni'in in wé'ge'in t'owa háa díví'o'inbí'wedi.

² T'âhkídibo háyân wânbo piháa íví'o'. Wí to'wí piháa natuhipi'-á t'âhki yä'dâa'i namuu, i-á iví wówátsi t'âhki itsonmáa.

³ In kwäyêe âysówhi'opí'an, hedânho háa gida' waa díví'amídí. Handidi inbí túu'ú t'âhki âybéede'.

⁴ Bí'ánshaa'an wá' wí p'oe iwe nayi'i kophênbay i'gedi. Tobáháa gáhâyú'i namuu wânbo', hedá wí waa kay'idi óesayhúya' wânbo-á, i to'wí isanhondi' wên phépha'ay híyää'inda' t'ûupiye' nachá'nin namuu'indidibo hanginpi'ibéede' háa nada' waa.

⁵ Hedi hanbá namuu na'inbí hân. Tobáháa na'inbí túu'ú eedi in hân híyää'inda' namuu wânbo', báyéki ívíyêngihée'o', hääwí t'âhki gihá waabá.

Wí te'k'ayâa iwe nakoye'di nakop'í'áa waabá napúwí, tobá páadé ihaydi i phaa híyää'í namuu wânbo'.

⁶ Hedi hanbá na'inbí hân gínmuu wí phaa waagibá. I phaa oe péyége nakw'ó'didá na'inbí hân dînphe'o' waagibá gínpo', hedi wí phaa waagibá na'inbí hândibá na'inbí wówátsi t'âhki dînpedee'o'. Báyéki híwó'pí' na'inbí hân diwedi gínpi', hedi wíyá hääwídi wânbo na'inbí túu'ú iwe gínkw'ó'didi yä'dâapi'in wídípa'pí in hândi dí'o waagi.

⁷ T'owa ho dâysahánú hedá náa wa' dâysahánunde' t'âmâgí'in animáa dimúni'in, tsidé hääwéndá, pâyü hääwéndá, hedá mâap'oe iwe dívíkohsáymáa'in dimuu'indá.

⁸ Hewânbo to'wí wânbo wí'ûnkoedipi' iví hân isahánú-ídi. Na'inbí hândá ná'i yä'dâapi' tuu wínahí'wóyí'di'pí, hedá whânpûuví só'p'oe waagi'badá napi'den.

⁹ Na'inbí hândi na'inbí Tádá Yôesiví'gedi híwó'gí ívíhée'o', hewânbo na'inbí hândibá t'owaví'gedá híwó'pí' namúni'i-á ívíhée'o', tobá Yôesidi in t'owa i namuu waagibá ovâykhíyé wânbo'.

¹⁰ Hedi kindidi ná'in sóphogedá wí'gíndí híwó'di-á híwó'pí'-á gíntuhipi' tobá wéhpi'inda' gísóphomuu wânbo'. Naví tí'ûuwín páadé'in, kindá wí'gínkhây'âhpi' íví'âamí'in.

¹¹ Ti wí p'ohpee iwedi wége'i p'oe napée-í, sūwāgí' híwó'di-ádi híwó'pí'-ádi? Yoe, há'to.

¹² Naví tí'ûuwín páadé'in, ti wên fig tay iwedi na-olive-páa-í, hedi háa wên úuva áaphää iwedi na-fig-páa-í? Hedân yoe. Hedá wá' wí p'ohpee áhsää'i' iwedi híwó'di p'oe sūwāgí' namuu'i há'to napée-í.

In kodi'nin hangintan háawin namuu

¹³ Ti to'wí un diwedi báyéki ûnhanginná hedá ihangintanmáa? I-á ûnkhây'ä' yä'dâa'in wówátsi ihúuwí'in, hedá híwó'dá ikanhúuwí, hedi iyêngi'anpídí ikeeyâamí ta'gendi ihangintanmáa'in.

14 Hewänbo unbí pí'nä khó'yé wây-á t'owa bînkaygi'amí'in ída'di, hediháa shánkí kw'áye úvípitégé-í'in ída'di in wé'ge'inbí'wedi, wí'úvíyèngihée'amípí báyéki íhá waagi. Han úví'odáho' úvíwänpihóeyómáa.

15 Yôesidi ta'gennin hangintan dímgidá kí'min wígmúnípi, hewänbo in to'wên han dívíkanhonnindáho i háäwí nää oepáa k'aydi namuu i'gedida' díví'ánshaa'o', hedá háa inbí pí'nä khó'yé diwänpichaa waagida' díví'o', hedá háäwí i Penísendi na'ä'i-á dâyhon.

16 Hedí to'wêndi in wé'ge'in t'owa ovâykaygi'amí'in dida'di, háa shánkí dívípitégé-í'in dida'di in wé'ge'inbí'wedi, iwedi dínwänpit'aypa', hedá háäwí t'ähki híwó' namuupí' dívíkhâymáa.

17 Hewänbo i to'wí oe kw'áye na'ändidi híwó'nin hangintan dímgidá, na'in pí'nä khó'yé híwó'dida' gínkw'ó, hedânho wí'ívíyá'be-ípi, hedá ûnp'oe kháapi'in gimúní, hedá wé'ge'inbí ánshaa-á ây'a'ginnamí, hedá in dâyt'ôephadehonninbí'piyá gisehkanápúwí hedího báyéki híwó'di ingí' ây'âamí, hedá t'ähki t'owa handa' âymá've-í, hedá wí paa waagibá wí'ívíyánúmá've-ípi.

18 Hedí wên to'wên dívít'aymáadi na'indi âywóyí'dáho', kindidi na'in wá' wí'ívit'aymá've-ípi, hedího iwedi báyéki híwó'di napi', wí híwó'di ko'yi óekoe iwedi báyéki nahääpayedi' waabá.

4

Háadan i háäwí ída'i' wí'ún'ähpi'

1 Háadan wáy wên un t'owa úvíyánde' hedá úvít'aymáa? Háäwídi unbí pí'nä khó'yé wovâyhänbo waa íchaa, gá háädi wänbo t'ähki únwänpihéegínáni'inda' ída'dân.

2 Ihaykanpí'inda' ímuu, hewänbo háäwí ída'i wí'úkw'óhpí, hedânkun ídakhâymuu bînt'owat'ahánú-ídi inbí háäwí dínmuu'i bînhónídi. Thúuto'in ímuudi wé'ge'in t'owaví háäwí ída', hewänbo wíwínhóndepídi indádi úvíyánde hedá úvít'e'yo'. Hewänbo háäwí wí'úkw'óhpí gá Yôesi wíwíndaa'opídân.

3 Hedí bîndaa'odá wíwovâympí, híwó'di ánshaa únmuudibo wíwíndaa'opídi, wí'bo wovâywänpihíhchannamídi ná'i háäwí bînhóní'in ída'di.

4 Ti wí'únhanginnáhpí'an wí to'wí in t'owa Yôesi dâytaapí'inbí tsiyekan óehí'andá Yôesiví hánbí' waagi'ba napaa. Undá ha'wâa úvíkanmáa, hedí handidi ná'i háäwí Yôesiví shánkí bînséegídiho', wên kwiyä' waagi'inbá ípaa inbí senä' dâyyoe'andi wây-á pi'wên senä'dádi dívíthayé-ídi.

5 Wí'í'ânípi piháa natú'nin ná'i hí' Yôesiví ta'nin diwe nata'muu'i', "I p'owäähâ Yôesidi dîntógi'i nathúupo'di hânho nahääwída'."

6 Hewänbo Yôesi-á báyéki na'inbí'piye' nakhäge'pä't'óe. Hedânkun iví ta'nin diwe úntú':

To'wên diyèngit'óe'in dimuu'in Yôesi Tádadí ovâyyoegi'o'.

Hewänbo to'wên diyèngit'óepí'in dimuu'indá Yôesi Tádadí iví séegísehkanä ovâympí'.

7 Hedáho Yôesi Táaví'piye bípimää hedânho i-á unbí tsondi únmuúndí, hedá bíkay'an Penísendi bînyoetu'amídi, hedânho i-á unbí'wedi nasháni.

8 Yôesiví nú'piye bíhadi, hedá i-á unbí nú'piyá shánká ihádi-í. Un t'aywó'kannin ímuu'in, bînyä'dâapítsiyekanwóyí'. Un to'wên unbí ánshaa wí'únta'gemuupí'in, bînyâ'an há'i t'aywó'di unbí pí'nä khó'yé bînmáa'i'.

9 Unbí t'aywó'di únmuudi bítaachanpuwave, hedá bík'áykháapuwave, hedá bísíhtää. Íséeyèeni'in únkây'ä' íp'âyèeniví'wedi. Íhíhchaa-íví'wedi, bînkeeyamí ík'áykháapóe'in.

10 Yôesiví páadépiye' áagé'in bípuwave, hedí idáho shánkí kw'âyá wovâytegé-í.

Wây-á t'owaví'gedi híwó'pi wí'úvíhé'e'amípi'

11 Tí'úuwín páadé'in, wí'nä táye wí'úvítuusúumá've-ípi. Wí to'wídi in Jesus-ví'piye' dívíwhâyunde'in ovâytuusúu'odi háa inbí'gedi natú' híwó'pí'in dimuu'in, hanbá

Yôesiví tsontuú ûnmuu'in ôn'o', gá Yôesidá dítumáadân na'inbí tí'ûuwín páadé'in han wí'ây'amípí'in. Hediho wí to'wí na'ándedi wí'ûnkây'âhpi'in i'âamí'in háa Yôesiví tsontuú ûntû' waa, i-á i'a'ginnâamíví'wedí iwânpikeeyo' nachanpo'in ná'i tsontuú-á híwó'di wínamuupí'in.

¹² Yôesidá'mân tsontuupä'i namuu, hedi idä'ba ûnkoedi natúnídí háa ây'a'gindo' háa yoe. Idä'mân ûnkoedi ná'inbí wówátsi dîn'aywoenídí háa díkwee-ídí. Hedânho ti unbí'we únk'óe wí to'wí bînt'aywó'dichänú-ídí? Yoe, há'to'.

Wí'úvípíphúu-ípí

¹³ Bít'óyan un kin úvihée'o'in, “Nää thaa háa ma'di thá'di wí búu'ú gida' iwepiye' gimän, hedi i búu'ú iwebo wí paayo gikwo'ní, âyhäwíkumä-ídí âyku'ch'âanídá, báyéki wíyá chä' âyt'aanídí.”

¹⁴ Wí'únhanginnáhpí háa unbí wówátsi thá'di ún múní'in. Unbí wówátsi-á wí okhí háy tãhkí nakeepo'i hedi wesebo nahánde'i waagibá únmuu.

¹⁵ Shánki híwó' namuu kinnân ítúnídí: “Yôesi natúdáho giwówayêeni, hedi kindá kindá ívíkhây máa.”

¹⁶ Hewänbo náä íyêngidi úvîwânpíphuude' háa úvíkhây máa i'gedí. Hedi kin úvîhí'máadi, t'ãhkí yä'dâapí'dä' namuu.

¹⁷ To'wí ûnhanginnândi ûnkây'ã'in híwó' i'amí'in hewänbo i'anpídá, i-á it'aywó'do'.

5

In dikodit'owamuu'inbí t'aywó'di

¹ Nää bít'óyan un kodit'owa ímuu'in, unbí tsí'p'oe ún múní'i binch'a' hedá bísítuwinú, gá báyéki t'ôephade ún'ãdân.

² I báyéki háäwí únk'w'ó'di únpedeepuwamän, hedá unbí aa háäwí ún múní'i-á kha'nindídá wovâykhá'hon.

³ Unbí óedo-á kwä' ts'ä'i-á t'ãhkí únphénpeemän bînwânpite'kw'ódidi, hedi iwediho nakeepuwagít'óe íkhâ'in, hedi han úví'andibo bînt'ôephadekhây máa, unbí túu'ú únmuu'i phaadi wovâyphakhanukhây máa waagibá. Unbí háäwí báyéki únmuu'i bînte'kw'ódi hewänbo i t'ã'gi thaa-áho napowa'ã'.

⁴ Bít'óyan, in táhtsaa'in unbí nava i'ge dívít'ôe'anninbí kã'ãä wíwînwá'âapí, hedi i chä' wí'ovây mágipí-á Yôesi ímúnde hedi únhanginná in t'ôe'in bîn'âywannin. Hewänbo Yôesi oe makówa t'ãhkí itsonmáa'i nat'oe in dívít'ôe'annin diphahsanyidi dívítuwinúnde'.

⁵ Nää oepáa k'aydi unbí wówátsi thaa sa'wó'gí bînphadende', hedi t'ãhkí úntáy'i hedá ída'i-á bînkumände' únwânpíhéegínánídí. Wên wáasí túu'in waagi'inbá ímuu, hewänbo kí'min wáasí ovâyhanúnde waagibá i thaa napówa Yôesi Tádádí wovây tuchänú-ídí.

⁶ Undi há'in híwó'nin t'owa bînpankw'óe'ó hedá bînt'ãhanúnde', hedi indá wídínkoedipi wovây'ahkhâa-ídí.

Bo'atã i'gedí James itaq'nan

⁷ Hedáho tí'ûuwín páadé'in, bo'atãdí bítíkhakw'o' i shánki natsonyi'i namuu'i nawáy'ãä pí'wehaydi. Un únhanginná háa wí to'wí iko'yiko'i namuu'i bo'atãdí itsíkha'o'in iví híwó'di háäpaye iví nava iwe ûnkâymuu pí'wehay. I-á ûnkây'ã' itsíkha'amí'in i páadé'i kwandá i tí'úgé'i kwandádí napówa pí'wehay.

⁸ Un wá' hanbá bo'atãdí úvítíkhã'âamí. Unbí pí'nã khó'yé bíkay'an, gá i shánki natsonyi'i namuu'i hanwaapída'dibo ná'ãdân.

⁹ Tí'ûuwín páadé'in, bînt'ôephadededá wí'nã táye wí'úvíchãnu'âamípí. Wí'nã táye úvíchãnu'andá Yôesi natúní híwó'pí úví'annin. Christ-ân namuu i to'wí t'owa ovâykeekw'ôení'i háa híwó' háa híwó'pí dívít'annin, hedi i-á hanwaapídibo ná'ãä-í.

¹⁰ Tí'úuwín páadé'in, hádídí úvíyää'ámí'in únhanginnánídí, bí'ánshaa'an in hán'oe'in Yôesiví tukhe'minbí'gedi, indá Na'inbí Sedó Yôesigî' dívíhée'an, hedí t'ôephade iwe ovâykw'ódi wänbo dívíyää'an.

¹¹ In diyää'indá híhchannin dimuu gin áytü'o'. Ít'oe háa hán'oe Job iyää'annin it'ôephadende wänbo', hedá háa Na'inbí Sedó Yôesidi äägéwän híwó'di igí' ôn'annindá. Kindídiho gínhanginná Na'inbí Sedó Yôesi hânho naséegísehkanät'óe'in.

Ta'geda' ívíhée'ámí

¹² Tí'úuwín páadé'in, háa náä wâytukankhâymáa'indá báyéki nachä'muu. Unbí tų úvímädi wí'ítúnípi, "Ta'gendi ná'i oepáa k'aydi háa makówa nanân waagibá, ta'genbá naví hí' dínmuu." Ná'i tų háa wíyá tų kí'bi wí'ítúnípi. * Hewänbo "haa" gin ítúdáho', haa in namúni, hedá "yoe" gin ítúdá, yoe indáho namúni, hedânho Yôesidi wíwovâyty'âámípidí híwó'pí úvíhée'annin.

Yúusu í'gedi James ita'nan

¹³ Wénä wên un bînt'ôephadendedi únkhây'ä' úvíyúusu'ámí'in; hedí íhíhchandidá bínkha'wámí Yôesi bîntegé-ídi.

¹⁴ Wí to'wí nahaydá in méesatewin tsonnin ovâytyúkannamí, hedí indá Na'inbí Sedó Jesus-ví kháwä ónkháy'ä'dedi ná'i nahay'iví nú' diwindi ónyúusu'ámí, hedá wí olive ka'p'oadá óe'äyú-í.

¹⁵ Úvíyúusu'odi Yôesiví'piye úvíwhâyundeda, i nahay'i nawówa-í unbí yúusu únmuudi. Kindídi Yôesidi i nahay'i hekháa óemääni, hedí it'aywó'nandáho', iví t'aywó'di-á ón'owóyé-í.

¹⁶ Hedânho wí'nä táye úvít'aywó'dihäätsi'ámí, hedá wí'nä táyegî'-á úvíyúusu'âámí, hedího handídi wovâyhekháa'ámí. Wí to'wí iví wówátsi ta'ge ihondiví yúusu-á únkaydi báyéki únkankoedi.

¹⁷ Yôesiví tukhe'bi únmuu'i', Elijah gin nakháwä'i' t'owada'ba namuu, i-á na'in waagi'ba namuu. Hewänbo kaygi'di iyúusu'andi nada'póe wí'ikwá'namípidí, hedí poeyeda pí'ge paayo ee nange kwan wänbo wídiyemupí.

¹⁸ Hedí wíyá iyúusu'an dihaydá, Yôesidi báyéki kwan ovâyymu, hedí wíyá dínhääwípayede inbí nan diwe.

¹⁹⁻²⁰ Naví tí'úuwín páadé'in, ná'in ní'gedi úví'ánshaa'ámí: Wí to'wí in ta'ge'in p'óegé namuu'in diwedi ihänge'andi, hedí wíyá to'wídi óebundá, i to'wídi ná'i it'aywó'nandi' óebundi óekhäge'nan iví haa únmuu'i' péyégepiye wí'únmu-ípidí, hedá Yôesidá iví báyéki t'aywó'di únmuu'i' ónyaa'ámí.

* **5:12** In Hudíyo wídida'pí Yôesiví kháwä ditúní'in, hewänbo Yôesi-á háä t'ähki ikhíyé'i namuu, hedího makówa-á ná'i oepáa k'aydá í'gedi dívíhí'máadi ta'gendi Yôesiví'gedi dívíhí'máa'in nathayk'óe.

In Páadé'in Ta'nin Peter Ita'nannin

¹ Naa Peter omuu, Jesus Christ-ví t'òekhuwa'i', hedì nǎ'in ta'nin wáyta'do' un t'owa Jòesi Tádádí wovâyde'mannin, un íthaa'in nǎ'i wé'ge'i nange eeje: Pontus-á, Galatia-á, Cappadocia-á, Asia-á, hedá Bythinia-á. Unbí ówíngedí t'owadi wovâykhèpiye, hedì nǎ'i nan deeje íwadekw'ó.

² Jòesi Tádá hǎn'oebo ho ûnhanginnândi undá iví'in ípúuwí'in wovâyde'man, hedì iví Yǎ'dâa'i P'oewaahâadâ wovâykhäge'do yǎ'dâa'in ípúuwídí. Wovâyde'man hedânho Jesus Christ bîn'a'ginnamídí hedá iví ûnp'oe ich'áa'i'dá wovây'owêedí-ídí. Jòesi Tádádá iví sígisehkaná báyéki bo wovâymaáni hedá wovâykhäge'namí ánsaaginpidíbo' íkwonídí.

Gínhanginná hǎawí hânho híwó'di namuu'i' dípǎkhâymáa'in

³ Gínkhây'ǎ' báyéki bo Jòesi Tádá âykú'daa'amí'in, i-á Nanbí Sedó Jesus Christ-ví Tádá ûnmuu. Hânho na'inbí'piye nasehkanápóedí Jesus Christ ówáywówapaadi na'in wá' wówátsi ts'aamin dímagi. Hedího nǎ-á nǎ'in wówátsi áymáadí na'in giwó'onpoe'odi gitsíkha háa Jòesi Tádádí dîn'amí waa.

⁴ Wí tádá iví ây wí hǎawí ovâyjoe'an waagibá, oe makówa Jòesi Tádádí hǎawí na'ingí' dîndenkw'ódi'i' dípǎkhâymáa, hedì nǎ'i-á hǎnhay wânbo wínakayjee-ípí, háa wínapedee-ípí, háa wínaháanípí.

⁵ Jòesiví'piye' úvíwâyundediho iví kay ûnmuu'i'di wovây'áyíngikhâymáa owáy i' t'ǎ'ge'i thaa napówa píhay. Hedì i' thaa-á hádídí i'di wovây'aywonkhâymáa'in nakeepúuwí.

⁶ Hedího nǎa úvíhíhchanmá've-í tobáháa t'ámäge hǎawí únpoe'o wânbo wovâytayí'nídí, hedì iwediho wí háy tǎhki bînt'òephadende wânbo'.

⁷ T'owa wí óedo phaadi dáytayinde', dínhanginpúuwídí háa hǎawí híwóhpí' i-ádí nawóemuu háa joe. Hedì hanbá nǎ'i hǎawí kháa'i-á únpoe'o unbí wâyü wovâytayí'nídí, hedânho nakeepúuwídí háa ta'gendi úvíwâyunde'in háa joe. Hewânbo unbí wâyü-á nǎ'i óedóví shánki wânbo únchǎ'muu. Wáy wí thaa-áho óedo-á naháaní. Hewânbo owây Jesus Christ wíyá ipikeeyan dihaydáho unbí wâyü únmuu'i' únta'yindi i'di wovâytu'amí híwó' úví'annin, hedá he'ennindá wovâypa'í, hedího kw'áye wovâykw'óení.

⁸ Undi Jesus bînsígí tobá wáymûu wânbo bînmû'pí wânbo'. Hedì tobá nǎa bînmúndepí wânbo' iví'piye úvíwâyunde', hedá iwedi hânho-á íhíhchan. Unbí híhchandá báyéki únmuu hedá hânho sa'wó'di-á únmuudi ihay hí'-á wí'úkw'óhpí bînthayyamídí háawi únmuu'in.

⁹ Hedì unbí wâyü únmuudiho únhanginná wovây'aywoení'in.

¹⁰ Hǎn'oe in Jòesi Tádáví tukhe'min áyíngidí dívíhá'o shánki dínhanginnáanídí háa Jòesi Tádádí t'owa ovây'aywonde i'gedí, hedì i' hǎawí híwó'di Jòesi Tádádí wovâypägi'o i'gedá dívíhée'o'.

¹¹ Christ-ví P'oewaahâa inbí pí'nǎ kó'jé dâymáa'i'diho ovâytu'an Christ-ví'gedí háa ûnpuwagi'o'in wa'dí ûnpóepídíbo'. Ovâytu'an Christ it'òephadekhâymáa'in, hewânbo tí'úgedí báyéki hay'i napuwagi'o, hedího hânho dívísó'dinde dínhanginpúuwídí hǎadi hedá hádídí nǎ'i hǎawí napuwagi'o'in.

¹² Hewânbo Jòesi Tádádí ovâythayyan nǎ'i hǎawí i'gedí dáyta'nandi-á ingí' wídínmuupí'in, hewânbo ungi'-ân. Nǎ'i hǎawí-á hânho he'endi namuudi in makówáwin t'òepa'aa'in wânbo hânho dida' i'gedí shánki dínhanginpúuwí'in. Hedì nǎa nǎ'i thaa eeje i' Yǎ'dâa'i P'oewaahâa makówádí dînsandi'di wây-á to'wên wá' ovâykhäge'nan Jòesi Tádáví híwó'di tun wovây't'òe'amídí, hedì indá hanbá wovâytmáa háa Jòesiví hǎn'oe'in tukhe'min ditú waagibá.

Jòesidi dítmáa gínkhây'ǎ' yǎ'dâa'in wówátsi áyhúuwí'in

13 Hedihō un únkhây'ä' íkhâymúuní'in ta'ge úví'ánshaa'amídí, unbí tsiyekandá bîn'áyîngi'amí, hedá pín ta'gedí ítsíkhwoní i híwó'di hääwí bînhóení'i' owáy Jesus Christ wíyá nawáy'äädí nakeepóe ihaydi.

14 Undá Jôesi Tádáví äy ímuu, hedihō háa natsōnpóe waagi úvíkanhūuwí. Wa' Jôesi Tádá bîntapídíbo háa íwānpichā waa úví'an, hebo nää-á ha'wāa unbí wówátsi wívînhūuwípí.

15 Jôesi Tádá yä'dâa'ida' namuu, hedi i'di wovâytuhkānnan iví'in ímúunídí, hedihō nää-á häädí wānbo t'ähkí yä'dâa'ida' úvíkanhūuwí.

16 Iví ta'nin diwe iví hí' únmuu'i ginnân ûnta'muu:

Naa yä'dâa'ida' omuudi un wá' únkhây'ä' yä'dâa'inda' ímúuní'in.

17 Jôesi Tádáví'piye úvíjūusu'odi bîntu'o "Nanbí Tádá" gin, hedi i-ân namuu i' ûnhanginná'di' háa na'in t'owa wí'inbo iví'o'in, hedihō handá' dí máadí wí'inbo ta'gendi dítu'o' háa híwó háa híwóhpí iví'annin. Hedânho wa'di nää oepáa k'aydi íkw'ôndibo únkhây'ä' unbí wówátsi bînhūuwí'in i' bîn'a'ginmáadí.

18 Unbí hehäwin thehtáy pahpá'indá inbí wówátsi dāyhonnin wídínchä'muupí, hedi iwedibáho un íhāhpóe unbí wówátsi hanbá bînhūuwí'in. Hewānbo híwó únhanginná hääwídí nawá'âamuu'in unbí t'aywó'di iwedi íma'p'ānídí hedânho gin waagi wíyá unbí wówátsi wívînhūuwípídí. I' hääwí nawá'âamuu'i-á kwāk'u ts'ä'i háa óedo wínamuupí. Ha'bi hääwí-áho hanwaapídíbo nahānde'.

19 Hewānbo Christ-á iví ûnp'oe únchä'muu'i' ich'áa'i'di iwá'āa. I-á wí k'úwá'ay ts'ä'ida' nataamuupí' waagi'ba' namuu. *

20 Wa'di Jôesi Tádá nā'i nan oepáa íkhíjépidíbo Christ óede'man nachuu-ídí, hewānbo nää i' t'ä'ge'i thaa napowa'ä' ihaydiho nää oepáa k'aydi napówa' gin ungi' i'amídí.

21 Hedí Christ i'annin namuudānho Jôesi Tádáví'piye úvíwāyunde'. I'dá Christ nachuu wānbo óewāywówápaa hedá hay'i namúunídí óesóge. Hedihō nää-á Jôesi Tádáví'piye úvíwāyunde hedá ítsíkha háa i'di ungi' wovâykhâymā'in.

22 In ta'gen háhkan namuu'in ho bîn'a'ginnandi unbí t'aywó'di únmuu'i' wovâyjāa'an, hedihō nää-á únkodí ta'gendi unbí tí'ūuwīn páadé'in bînsígí-ídí. Hedihō úvíkhā-í pín ta'gedí bînsígíhūuwídí.

23 Wíyá í'āy'puyä waagibá ípóe, hedihō nää-á i' to'wí hānhay wānbo nachuu-i'pí'ví äy ípóe, wí to'wí nachuu'uví'indá joe. Ginho ún'póe Jôesi Tádáví tun bînwāyundedíbo'. Nā'i tundá wówá'i-á hedá na'egópoe'opí'-á namuu, Jôesi Tádáví ta'nin diwe nata'muu waagi. Ginnân natû':

24 I' ahkónuwi táa nakhangí'o waagibá, t'ähkí t'owa-áho dihāanı,

hedá t'owaví sa'wó'di hääwí-á wá' dínkhangí'o, i' póvi táa jāa nasô'i' nahāanı waagi'ba,

gá i' táa-á nat'a'dān, i' póvi-á nawānpithanānde'.

25 Hewānbo Nanbí Sedó Jôesiví tundá há'to hānhay wānbo ún'hāanı.

Hedi iví hí'-á wovây't'ôe'andi-ānho namuu.

2

1 Hedānkun, t'ähkí yä'dâapíkan bînjoe'amí. Wí'úvíhójo'amípí, paa dívíjānūmāa'in waaginbá wí'ímúunípí, wí'íthúut'ôenípí, hedá pí'wēnbí'gedá wí'úvíjānākíhí'má've-ípí.

2 Wí hínchä'i ay nats'an'aypuyä'i nawāp'oda' waagibá, un wá' únkhây'ä' hānho ída'i'in Jôesiví tun íhāhpúuwí'in. Iví tundá yä'dâa'ida' únmuu, hedá nā'i tundá unbí pí'nā khó'jé únk'w'ôndi wovâykhóekhūmā', hedihō bînhógidá unbí wāyū-á únkaypúuwí, hedá wovây'aywoení.

3 Hääwí nak'āagi'i bîndāadi híwó'di namuu'in únhanginpóe waagibá, únhanginpóe wá' háa Nanbí Sedó Jesus unbí'piye hānho híwó'di namuu'in.

* 1:19 Wēn k'úwá'āy gi'min in Hudíyo t'owa dāyhānūnde Jôesi Tádá óemāānídí hedānho inbí t'aywó'di dínmuu'i' ovāy'owóje-ídí.

Háawin Jôesi Tádáví t'owa dimuu i'gedi ithayyan

⁴ Jesus-á wí wówá'i k'uu waagi'ba namuu, hedi tobá t'owadi óejoegi'an wänbo Jôesi Tádádí óede'man, hedá Jôesi Tádágí'-á báyékí nachä'muu.

⁵ Un wá' wówátsi wovâymägidihó wówá'i k'uu waaginbá ípóe. Hediho Jesus-ví'piye úvíhâadi-í, hedânho un diwedi Jôesi Tádá wí méesate waagibá ik'úuwídí i' Yä'dâa'i P'oewaahâa iwe ithaayé-ídí. Hedi iwe un Jôesi Tádáví'piye úvípimägi'indá owha' waaginbá ímuu, hedi in Hudíyo owha' hääwí Jôesi Tádá óemä' waagibá, undá hääwí unbí pí'ná khó'jé bînmáa'i-á bînmä', hedi Jesus Christ-di wovâykhäge'dodi ná'i bînmä'i'dá Jôesi Tádá óehíhchando'.

⁶ Jôesi Tádáví ta'nin diwe ná'i tun ûnta'muu háa i' Christ-ví'gedi natú waa: Bít'ôeyan, naadi wí to'wí dóde'man,

i-á oe Zion diwe dósogekähýmáa. *

I-á wí k'uu tehpaá bé'dí shánkí natáy'i' waagi'ba namuu.

To'wên iví'piye dívíwäyunde'indá há'to dichanpúuwí híwóhpí'piye dívíwäyunde'in.

⁷ Hediho un iví'piye úvíwäyunde'ingí' i-á báyékí nachä'muu, hewänbo in to'wên dívíwäyundepí'ingí'-á ná'in iví'gedi nata'muu:

I-á wí k'uu waagi'ba namuu,

hedi in t'owa-á tewhátehpaa'in waaginbá-á dimuu.

Hedi tobá ná'i k'uu dâyoegi'an wänbo

i-á i' k'uu ee tehpaá bé'dí shánkí natáy'i waagibá napóe.

⁸ Hedá ná'in wá' Jesus-ví'gedi nata'muu:

I-á wí k'uu waagi'ba namuu,

t'owa iwe dip'íde'dedi dikanunde'.

Ha'wâa dínpo'e Jôesi Tádáví tun ûnmuu'in wíðây'a'gindopídí, hediho i-áho natú nakhây'ä' gin dínpuuwí'in.

⁹ Hewänbo unnânkun in t'owa Jôesi Tádádí wovâyde'mannin ímuu. Undá owha' i' tsondi hay'ídi wovâykw'ódi'in waaginbá ímuu. Undá in to'wên Jôesi Tádádí in wé'gen t'owaví'wedi wovâywije'in ímuu. Undá in t'owa Jôesi Tádáví'indá' ímuu, hedânho i' shánkí he'endi hääwí i'an ni'gedi wé'gen t'owa bînhangin'ânnamídí. Jôesi Tádádânkun wovâyтуhkánnan iví'in ímúunídí, hedi khun diwedi wovâywhahógidi iví sa'wó'di kohthay iwe wovâykw'ódi.

¹⁰ Wáymûu Jôesi Tádáví t'owa wí'ímuupíwän, hebo náä-áho iví'in ímuu. Wáymûu-á Jôesiví sehkanä wíwíntaapíwän, hewänbo náä-áho únhanginná iví sehkanä wovâymägi'in.

Unbí wówátsi Jôesigí'da' bînhúuwí

¹¹ Un naadi wâysígí'indá, náä oepáa k'aydi unbí k'aygi ta'gendi wí'únmuupí, náwe háy tähkída'mân ípíyéthaa. Hedânho kay'indi wâytumáa, ná'i yä'dâapíkan in wé'gen t'owa inbí tú' iwe dichäadi hânho dikanda'i-áho wí'úví'âamípi. Gi'bi hääwí-á unbí hâa-ádi ihänbo'.

¹² Undá ná'in t'owa Jôesiví'piye dívíwäyundepí'inbí jâa íji', hediho yä'dâa'i wówátsida' bînhúuwí'in únkhây'ä'. Gindidiho tobáháa híwóhpí úví'o'in ditú' wänbo', in híwó'nin úvíkanhonnin dâymúuní, hediho owáy Jôesi dínpówá ihaydáho indi kw'áayébo óemá've-í.

¹³ T'ähki in nange'in tsonnin dimuu'inbí khómapho' íkwoní'in únkhây'ä', hedi gindidi Nanbí Sedó Jesus bînhíhchannamí. Háa i' nangewi kw'áye'i tsondi namuu'i' natsonpo'e' waa úvíkanhúuwí,

¹⁴ hedá in wé'gen tsonnin wá' bînt'ôeyaaní, gá indáho ná'i kw'áyewi tsondidi ovâykw'ódidân in t'owa yä'dâapíkan díví'o'in ovâyтуhchäânú-ídí hedá in t'owa yä'dâa díví'o'inbí'gedá híwó dívíhée'amídá.

* 2:6 Zion-dá Jerusalem bú'ân namuu.

15 Jôesi nada? híwó úví'âamí'in hedânho t'owa ánsaapí'in dimuu'in hedá háa dívihí'máa'in dínhanginnáhpí'in dimuu'in háabo híwóhpi? wí'dây má've-ípi unbí'gedi ditúunídí.

16 Undá pan wí'ímuupí, hediho pan dimuupí'in waagi'in unbí wówátsi bínhúuwí. Hewänbo íma'p'á'nin íwänpimuudibo wí'í'âanípí únkodí'in áyîngipídíbo yä'dâapíkan úví'âamídí. Nää-á Jôesiví t'ôe'in ímuu, hediho i'gí'da? unbí wówátsi bínhúuwí.

17 T'ähkí t'owa bín'a'ginhúuwí. In méesate'in tí'úuwín páadé'indá bínsígíhúuwí. Jôesi-á bín'a'ginmäáni. Hedá i nangewi kw'áye'i tsondi namuu'i wá? bín'a'geeni.

In pant'ôe'in Christ-ví t'ôephade iwedi diháhpúuwí

18 Un pant'ôe'in ímuu'in, unbí tsonninbí khómapho? úvípikw'ôení tobáháa wovâytsónmáa wänbo?. In t'ähkí bín'a'geeni, in híwó'nin dimuu'in hedá in ûnp'oe kháapí'in dimuu'indá?bá joe, hewänbo in t'ayjaa'in dimuu'in wá?.

19 Tobá wên háawên híwóhpi'in wí'úví'anpí wänbo wovây't'ôephadekannandáho?, Jôesiví'gedi úví'ánsaamáadi ná'i wáhkan wovây'andi? úvíyää'andá, Jôesi-á undádí nahíhchanpúuwí.

20 Yä'dâapíkan úví'odi wovâywhädidi úvíyää'andáho?, i'gedi wí'úvíjêngihée'amípi. Hewänbo tobá híwó úví'o wänbo wovây't'ôephadekandodáho?, hedá úvíyää'andá, Jôesi Tádá undádí nahíhchanpúuwí.

21 Jôesi Tádádí wovây'tuhkännan iví'in ímúunídí hedânho bín't'ôephadende wänbo úvíyää'amí'in íháhpúuwí, gá Christ wá? ungí? it'ôephadedân. Gindidi wovâyjéye háa únkhây'ä? úví'âamí'in, hedi iví ahtaa i'gebá ímú-i.

22 Christ wáymuu wänbo wí'it'aywó'nánpi, hójo wänbo iví sóphogedi wí'ûnpeepí.

23 Jänäkí óehée'andi óetunsúu'an dihaydá, in to'wên gin óe'annin wí'ovây'tunsúu'anpí. Óet'ôephadekannan dihaydá wínatúhpi t'ôephadedíba ovây'wáywá'âa-í'in, hewänbo Jôesi Tádáví mange wí'bo ijoe'an, gá Jôesi Tádádá'mânho ta'ge natú'dân háa híwó háa híwóhpi wí to'wí i'o'in.

24 Christ-dá phé'win deedi óet'óhtägek'û'di iví tú'dí nanbí t'aywó'di dínho?. Nachuu ihaydá na'in wá? gichuu waagibá gipóe, nanbí t'aywó'di iwedi díweejé-ídí, hediho nää-á nanbí wówátsi ta'ge áyhúuwí'in gínkhây'ä?. Christ-ví wáhkandi undá íwówa waagibá ípóe.

25 Wên k'úwá dipedejeji'in waaginbá ímuuwän, hebo nää-á unbí áyí'diví'piyebá íwáypowá, i'dá unbí háa wovây'áyí'do?.

3

Háa in dikhótsaakw'ó'nin dínkhây'ä? dithaaní'in

1-2 Un kwiyä? íkhótsaakw'ó'nindá wá? wáytu'amí, únkhây'ä? unbí senä'bí khómapho'di íkwoní'in. Madi wáy wên senä'dá Jôesi Tádáví tun wí'ônwâyundepí, hewänbo Jôesi bín'a'gindodi yä'dâa'in ímuudá, unbí wówátsi wovây'múuní, hedi gindidi tobá undá háabo Jôesiví'gedi ítúhpi wänbo in wá? madi iví'näpiye dívíjäänú-i.

3 Wí'úvíkhä-ípi shánkí sa'wó'nin ímúunídí unbí phó hânho bínkodí'odibo?, háa báyékí háäwí óedodi napa'andi úvítóe'ódíbo?, háa nachä'muu'i? aadi úví'awendedíbo?.

4 Gin úví'âamí'wedi unbí pí'ná khó'jé nakeet'óepí iwe yä'dâa'in ímúuní. Gindidân shánkí sa'wó'nin waaginbá ímúuní. Unbí wówátsi jêngiginpídíbo hedá hanginpi híwó bínhondi, gindidá háädi waa sa'wó'nin ímúuní. Jôesi Tádá-á natú, gin úví'odá, ná'i-á shánkí igí? ûnchá'muu.

5 Gindidânkun in hân'oe'in kwiyä? Jôesiví'piye dívíwâyunde'in sa'wó'nin waaginbá dimuu, inbí senä'bí khómapho? dikw'ôndi.

6 Sarah wá? ha?wâa ikanhon. Iví sedó Abraham ônt'ôeyande?, hedi óetu?o? iví tsondi gin. Hedi nää undá yä?dâada? úvíkanhondáho hedá khunwôeda?ginpídibo jashaginpídibo íthaada, undá Sarah-ví a?yün ímuu waagibá napúuwi.

7 Un senä? íkhóhtsaakw'ó'nin wá? únkây?ä? híwó?di hangintandi unbí kwiyä?dádí íthaaní?in. Indá un waagi wídikaypí, hedá wá? in wówátsi nahánde?in Jôesi imä?in indádí wé?ge bínkhonkhây máa, hediho únkây?ä? bín?a?geení?in. Híwó bín má?ve-í hedânho híwó únkoedí-ídí wé?ge indádí úvíjûusu?amídí.

Híwó ív'âamí tobáháa dí't'ôephadekando wänbo?

8 Hedá nää-á t'âhkídibo-á wâytuhkankhây máa, únkây?ä? wéhpêe ánshaa?inda? ímúuní?in, wí?nä táyeví?piye itaachanpúuwi, tí?úuwín páadé?in ímuu?in waagibá úvímá?ve-í, wí?nä táye úvísehkanähúuwi, hedá wí?jêngit'ôenípí.

9 Wí to?wídí jänákí wovây?andi háa wovây tunsúu?andi, híwóhpí?dibá wívîn wáywá?âa-ípí, hewänbo Jôesi bîndaa?amí híwó ôn?amídí. Hannânkun Jôesidi wovây tu?an úví?âa?amídí, iví?in ímúunídí wovây tuhkánnan dihaydi, hedânho un wá? híwó i?di wovây?âamídí.

10 Iví ta?nin diwe ginnân ûnta?muu:

Wí to?wí iví wówátsi híhchandi ihúuwi?in nada?i?

hedá híwó?di thaa nada?dá,

wí?únkây?âhpí yä?dâapí tun ihée?amí?in

hedá wínahó jot'ôenípí.

11 I? yä?dâapí? namuu iwedi ijâa?amí?in únkây?ä? hedá i? yä?dâa?i namuu?ida? i?âamí.

Pín ta?gedi íkhâä-í hâädi wänbo t'âhki tsaaginpídibo iví wówátsi ihúuwídí,

12 gá Nanbí Sedó Jôesidi in to?wên in ta?ge?in p'ôe i?ge dimännin ovây?âyí?dodân,

hedá inbí jûusu-á hâädi wänbo t'âhká ovây t'ôeyande?,

hewänbo in yä?dâapí díví?o?indá t'aygi ovây munde?.

13 Ta?gendi úvíkhâädedi híwó?dida? úví?amídí, tí to?wídí wovây wá?amí? Hedân joe.

14 Hewänbo tobá híwó?di namuu?ida? bín?o wänbo t'owadi wovây t'ôephadekandodáho?, undáho híhchan bínshaa-í. Hediho há?min t'owa wívínkhunwôeda?ípí hedá wâhphade wí?úví?âyîngimâänípí.

15 Hewänbo unbí pí?nä khó?jébo Christ bín?a?ginmâäní, hedânho i-á unbí tsondi únmuunídí. Hedi to?wídí wovâytsika?yandi háadan gin úvíwâyunde?in, únkây?ä? íkhây múuní?in bínthayyamídí. Hewänbo t'ayginpídibo-á a?gindibo-á bínhéé?amí.

16 Hâädi wänbo t'âhki únkây?ä? unbí pí?nä khó?jé únhanginnáaní?in yä?dâada? úvíkanhonnin, hedânho wí to?wí jänákí unbí?gedi ihée?an wänbo nawôeda?púuwi iví hí? únmuudi, gá Christ-ví?piye úvíwâyundedi yä?dâa?in wówátsi bínhondân.

17 Tobá híwó úvíkanhon wänbo t'ôephade únpúuwi?in Jôesi natúdáho?, ná?indá shánkí híwó?nin namuu bînt'ôephaadé-íví?wedi yä?dâapí úví?o?in namuudi.

18 Wí?ún?ôede-ípí Christ wá? óet'ôephadekannannin. I-á híwó?dida? namuu, hewänbo in híwóhpí?in t'owa dimuu?ingí? nachuu. Wây mûuda? nachuu nanbí t'aywó?di gínmuudi hedânho Jôesi Tádáví?piye díkáanídí. Hewänbo tobá iví tú? ônhay wänbo iví p'oweaqhâä-á wówá?i únmuu.

19 Iví p'oweaqhâä-á in wé?gen hân?oe dihánninbí p'oweaqhâä?ví?piyebá namää, indá dipankw'ôn waaginbá dimuu, hedi Jôesi Tádáví hí? ovâyhangin?ânnan.

20 Hâ?in t'owa-á Noah-ví wówátsi thaa ihaydiwinbá dimuu. Wa?di Noah i? kophé hay?i? ipa? ihaydi, Jôesi Tádá in t'owa-á dí báyéki iyä?ä?odi ovâytsíkha?máa iví?piye dívíwâyü-ídí, hewänbo wídívít'ôeyandepí. Hedânkun wên châädidá? t'owa i? kophé iwe dívíkuu. I? kophé óep'oe kê? ihaydi kháve ihayda? dívíwówáwhahógi.

21 Hedi há?i p'oe-á i? p'oe wovây p'óp'oe?andi? waagi?bá namuu. Nää-á wovây?aywonde ná?i p'ó?p'oe kandi unbí tú? khâapí wovây?owídíndedida?bá joe, hewänbo Jôesi Táa bînda?máadan wovâykhäge?namídí únhanginnáanídí unbí t'aywó?di únmuu?i wovâyjâa?annin, hedi Jesus Christ nawâywówápóedího wovây?aywonde?.

²² I-á nawáywówápóe ihaydá makówápiye napee, hedi náä-á Jôesi Tádáví ko²díngedí na²án. Iwediho t'ähkí in makówáwin t'ôepa²aa²indá hedá in to²wên tsonkhuu dâymáa²indá t'ähká ovâytsonmáa.

4

Gínkhây²ä² Jôesigí²dá² nanbí wówátsi âyhúuwí²in

¹ Hediho Christ iví tú² iwe it'ôephadedí, háa na²ánshaamuu waa un wá² únkhây²ä² í²ánshaamúuní²in hedânho shánkí íkay-ídí, hedá íkhây²múuní bînt'ôepaadé-ídí. Wí to²wí Christ-ví²piye iwâyunde²i² iví tú² iwe it'ôephadedá wíyá wínada²pí it'aywó²namí²in.

² Hediho náä iwedi wa²di náä oepáa k'aydi unbí wówátsi bînhon dihaydi, i² t'aywó²di in wé²gen t'owa inbí tú²dí dikanda²i wí²únkhây²âhpí úví²âamí²in, hewänbo háa Jôesi Tádá nada² waagân úvíkanhúuwí.

³ Híwóhay thaa unbí wówátsi phade iwá háa in wé²gen t'owa Jôesi dâytaapí²in díví²o waagibá úví²owän. Wên tsé waagibá íjiwän, hedáhá² háa unbí tú²dí íchanpóe waagida² úví²owän. Íháapoe²owän, hedá wé²gen t'owa-ádá úvíwé²ge²owän bînwänpisu²wä-ídí hedá wíyá ha²wâagi²i t'aywó²di úví²âamí²dí. Hääwí bînhíjé²i² unbí jôesi únmuu waa bînchaa²i-á unbí a²gin bînmäwän, ná²i-á Jôesi Tádá nakhâapóe.

⁴ Hedi náä-á in t'owa Jôesi Tádá dâytaapí²indádí²bá wíyá wí²úví²t'aywó²dopídí, indá wí²dínhanginnáhpí háa díví²ánshaa²amí²in, hedânkunho jänákí t'âmäge unbí²gedí díví²hée²o².

⁵ Hewänbo wáy wí thaa-áho Jôesi Tádáví páadépiye diwin dihaydi i²di ovâytsika²yâamí háadí gin díví²o²in. Hây napóe ihaydi i-áho t'ähkí t'owa ovâykeekw'ôení háa híwó háa híwóhpí díví²o²in, in diwówáji²indá in ho dichuu²indádí.

⁶ Jôesi Tádáví híwó²di tundá in ho dichuu²in wänbo ovâyt'ôe²an, hediho tobá ovây²tuhchänudi inbí tú² dínchumuu wänbo², t'ähkí t'owa dín²poe²o waagibá, inbí p'oewaahâ²áho dínwówáyê²ení, Jôesi Tádá nawówáji² waagibá.

Gínkhây²ä² hääwí Jôesi Tádádí dí²mä²i² ây²âyîngi²amí²in

⁷ Hanwaapídíbo ná²i nan oepáa nakhangí²o. Hedânkun t'ähkí háa úvíkanhonnin úví²âyîngi²amí, hedá íkhây²múuní híwó úvíjûusu²âamí²dí.

⁸ Ná²indá shánkí nachä²muu: Pín ta²gedí wí²ná táye úvísíghúuwí, gá t'owa bînsígídá báyéki inbí t'aywó²di bîn²owójéndedân.

⁹ Híhchandi unbí k'aygi wí²ná táye úvísíghóení.

¹⁰ Jôesi Tádádí t'ähkídíbo wí²ínbo magan wovâymägi, hediho ná²i magandi wí²ná táye úvíkhäge²húuwí. Gindidiho ná²i wovâymägi²i²di híwó úvíkanhúuwí, tobá hääwí namúuní wänbo².

¹¹ Gá ginnân: Wí to²wí híwó nahí²hádí, Jôesi Tádáví tunnân t'owa ovâyt'ôe²amí. Wí to²wí nat'owakhäge²há²i-á únkhây²ä² ovâykhäge²namí²in gá Jôesi Tádádân kay ôemädân gin i²amí²dí. Gin úvíkanhúuwí t'ähkí t'owa dínhanginnání²dí Jesus Christ namuudânkun gin úví²o²in, hediho Jôesi Tádá-á kw'áayébo dâymá²ve-í. I-á ta²gendi hay²i namuu, hedá báyéki kay-á imáa, hedi iví tsonkhuu-á hânhay wänbo há²to únhá²aní. Hamân.

In to²wên Christ-ví²in únmuu²in dâyt'ôephadekhây²máa

¹² Un naadi wâysígí²in, tobáháa báyéki bînt'ôephadendedí phaa i²ge ímân waagibá íchaa wänbo², wí²ítsikapúuwípí, “Háadan naa gin dín²poe²o?” Wí²ítú²unípí, “Naa o²ân ná²i dín²poe²o²i-á há²to dín²púuwí²in.” Ná²i-á wovây²tayi²nídânho ún²poe²o.

¹³ Undá wí²ínbo hí²íngin bînt'ôephadende Christ it'ôephade waagibá, hediho bíhíhchanpuwave gin ún²poe²odi. Hedânho wáy wí thaa háyú hay²i i-á namuu²in nakeepóe ihaydiho shánkí wänbo íhíhchanpúuwí.

¹⁴ Christ-ví²in ímuudíbo t'owa jänákí unbí²gedí díví²hí²máa wänbo bíhíhchanpuwave, gá Jôesiví P'oewaahâ²i² shánkí hay²i namuu²i-á undádí²bá hää²di wänbo t'ähkí najidân.

15 T'owat'akhanu'in, háa sänmin, háa yä'dâapikannin wí'ímúunípi, hedá wây-á t'owaví áyíngi wí'únwó'náhpí eeje wí'úvítomá've-ípi, hedânho wíwovâyutuhchänut'ôephadekannamípidí.

16 Hewänbo Christ-ví'piye úvívâyundedibo wovây't'ôephadekandodá, wí'íwôeda'-ípi. Shánkídí Jôesi Tádá bínkú'daa'amí gá in wé'gen t'owadi Christ-ví t'owa ímuu gin wovâytu'andân.

17 Ihaydiho naná Jôesi Tádádí t'owa háawin dimuu'in ovâykeekw'ôenídí, hedí iví t'owa únmuu'in páadé gin ovâykhâymaa, indá iví k'aygiwin waaginbá dimuu. Hedí in iví'in únmuu'in t'owa wänbo gin ovâykhâymaadá, in to'wên iví híwó'di tun ónwâyundep'in dimuu'in shánkí báyéki kháa'in dínpuuwí.

18 Jôesi Tádáví ta'nin diwe úntû':

To'wên inbí wówátsi ta'ge dâyhon wänbo kháa'in dínpuuwí,

hedího to'wên Jôesi Tádá dâya'ginmähpi'in hedá t'aywóhkannin dimuu'indá shánkí p'ándíki wänbo dâypaadé-í.

19 Hedânkun tobá Jôesi Tádá natú wänbo bînt'ôephaadé-í gin, häädi wänbo t'ähki híwó úvíkanhúuwí, hedá iví mangá pín ta'gedá úvímääní. I-á i' wovâykhíjé'i' namuu, hedí háa iví tun imägi waa häädi wänbo t'ähki i'o'.

5

Peter-di ovâytumakhe'o' in méesate'in tsonnindádí in e'nündádí

1 Nää-á un méesate'in tsonnindá wâyhée'amí. Naa wá' méesate'i tsondi'ba omuu. Naadá Christ nachuu ihaydi dómú' it'ôephadededi, hedí naa wá' i' sa'wó'di hääwí Christ-di dípâkhâymaa'i' donkhonkhâymaa. Hedânho pín ta'gedí nã'in wâytukankhâymaa:

2 Jôesi Tádáví t'owa unbí mange bînmáa'indá k'úwá waaginbá dimuu, hedá undá inbí áyí'nin waaginbá-á ímuu. Hedânho bîn'áyíngihúuwí únwânpikhây'ädida'ba joe, hewänbo ída'dân. Wí'íchá'hat'aa-ípi, hewänbo híhchandi bínkhäge'namí.

3 In to'wên unbí mange wovây mági'in bîn'áyíngi'amídí wíwíntsonchännumá've-ípi, hewänbo un wovây mündedi háa íthaa waagidi bînjâyye-í híwó inbí wówátsi dâyhúuwídí.

4 Christ-á i' k'úwá áyí'di p'ó'dédí' waagi'ba namuu. Hedí híwó igí' úvít'ôemáadá, owáy nawáypówá ihaydi i' únt'anmuu'i' bínhóení, hã'i-á hânhay wänbo sa'wó'di namúuní hedá há'to naháani.

5 Hedí un wé'gen méesate'in shánkí ts'aamin ímuu'indá, háa in méesate'in tsonnindi wovâytu'an waa bînt'ôeyaaní. T'ähkídíbo háa wí'nã táye úví'o'in jêngiginpidíbo bîn'amí, gá Jôesi Tádáví ta'nin diwá ginnân úntû'dân:

In dijéngit'óe'indá Jôesi Tádádí ovâyjoegi'o',

hewänbo in dijéngit'óepí'in dimuu'indá iví sígísehkanä-á ovây má'.

6 Hedânkun Jôesi Tádáví páadépiye áagé úvípikw'ôení, gá iví tsonkhuu-á báyéki hay'in únmuudân, hedí híwó' dihaydi únândiho i'dibo kw'áye wovâykw'ôení.

7 Báyéki áyíngi bînmáadá wí hé un bîn'íhon waagi'ba namuu. Hewänbo nã'i áyíngi-á Jôesi Tádáví mange bínjoe'amí, hedânho i'di wovâyjáa'amídí, gá i'dá wovây'áyíngi'amí'in nada'dân.

8 Häädi waa áyíngidi iyêení, yó'in waagin wí'ímúunípi, gá i' Penísendi-á unbí hânbi únmuudân hedí häädi wänbo t'ähki itséemáa wovâywá'amídí. Wí khän naháhsendi wí to'wí óek'o'ídí natuwâyí'i waagi'ba namuu.

9 Wíwínmäänípi i'di wovây't'aanídí, hewänbo pín ta'gedí Jôesi Tádáví'piye úvívây'u'bé-í. Wí'ún'ôede-ípi nää oepáa k'aydi t'ähká wây-á tí'úuwín páadé'in únk'w'ó'nin un waagibá t'ôephade dâyphadende'in dimuu.

10 Wí háy tãhkídá'mân bînt'ôephadekhâymaa, ihaydáhá' Jôesi Tádádíbo hääwí úntáy'i t'ähki wovây máani, i'di wovây'teégikwínukhäge'namí, wovây kay'amí, hedá wên tepú

waagi'ba unbi wówátsigî' wovâymääni. Jôesi Tádá-áho t'ähki iví sigísehkanä na'in dímä'i namuu, hedi idá wovâyttuhkännan ivi'in ímúunídí he'ennin wovâypaa-ídí, i-á hãnhay wãbo t'ähki báyéki hay'i namuu waagibá. Christ-ádi wí'da' ímuudiho ná'in únpoe'o.

¹¹ Jôesi Tádá-á báyéki tsonkhuu imáa, hedi iví kay-á hãnhay wãbo wí'únhádepí. Hamân.

Peter-di ovâysengitu'an

¹² Silas-dá naa díkhäge'nan ná'in ta'nin'ay wâyta'namídí. Naa dînhanginná i-á nanbí tí'úu páadé'i gínmuu'in háädi waa háa ûnkây'ä' waa ikanhondi'. Naadi wâyta'do wâykweweaaßenwaatu'amídí, hedá háyú naa dînhanginná'nin Jôesi Tádáví ta'gennin sigísehkanä i'gedi wâytu'âamídá, hediho téegí t'aagi iwe úvítssa'a'i.

¹³ In Babylon bú' iwe'in méesate'in t'owadi inbí sengitun wovâysan, indá un waagibá Jôesi Tádádí ovâyde'man. Mark-di wá' wovâysengitu'an, i-á naví ay dînmuu waagibá dóchaa.

¹⁴ Wí'ná táye úvísígisengitu'âamí. Un Christ-vi'in ímuu'indá ánsaaginpidíbo' íkwoní.

In Páadé'in Tə'nin John Itə'nannin

John itə'do' i to'wí In Tuu kin nakháwä'iví'gedi

¹ I to'wí hán'oe ts'anpáadébo nayi'iví'gedi naadi wáyta'do', i-á in Tuu kin nakháwä, hedá in wówátsi napäyi'i-ân namuu. Háa i natú'in git'oe, hedá na'inbí'piyá nakeepóedí na'inbí tséedíbo-á âypimû', hedá na'inbí mandidá âytäge.

² Nă'i nawówátsipäyi'i' nakeepóe ihaydi âymû', hedá háa iví'gedi na'in giháhpóe'i-á wé'ge'in t'owa âyt'ôe'o'. Nă'i in wówátsi nahándepe'in napäyi'iví'gedi wáytumáa, i-á Yôesi Tádá-ádí na'ân, hedá na'inbí'piyá ipikeeyan.

³ Háa âymû'in hedá háa iví'wedi git'oe'indá un wá' wáytumáa, hedânho un wá' úhanginpúwídí, hedá undádí na'indádí na'inbí wówátsi wé'ge âyhúuwídí. Hedi ta'gendi Yôesi Tádá-ádí hedá iví ay Jesus Christ-ádí na'inbí wówátsi âyhon.

⁴ Hediho nă'i háäwí i'gedi unbí'piye' wáyta'do' hedânho un wá' t'âhkí híhchan bînmá've-ídí.

Yôesi Tádá-ádí gimuudá há'to ívít'aywó'kanhúuwí

⁵ Nă'i hí' năä wáytukankhây máa'i-á Yôesi Tádávi ay Jesus Christ-ví'wedi git'oe'i namuu. Yôesi Tádá-á wí kohthay waagi'ba namuu, hedá wáyge wänbo wí'ûnkhuunáhpí.

⁶ Yôesi Tádá-ádí na'inbí wówátsi âyhondi gitúdáho', hewänbo wa' t'aywó'di i'gebo gimándáho', ívîwänpihóeyó'o', hedi khuu eedi waagibá giyidi in ta'gen namuu'indá wí'âyhonpí.

⁷ Hewänbo nakohthayná' ni'ge Yôesi Tádá na'ân diwe giyidáho', undádí na'indádí na'inbí wówátsi wé'ge gínmuu, hedá iví ay Jesus-ví ûnp'oe ich'áa'idá dí'owíidí na'inbí t'aywó'di t'âhkí dînyâa'o'.

⁸ Na'in wên t'aywó'nin wänbo wí'ây máapí gin gitúdáho wí'bo ívîpihóeyó'o', hedá na'inbí pí'nă kó'yé-á in ta'gendá wí'ây máapí.

⁹ Hewänbo Yôesi Tádávi'piye' ívít'aywó'dihäätsi'andáho', idá na'inbí t'aywó'di gínmuu'i dîn'owóyé-í, hedi i yä'dâapíkan ívî'andi' dînyâa'amí, gá iví tuu imăgi waa i'odân, hedá i-á híwó'da'ba i'o'.

¹⁰ Yôesi Tádá ho natú na'in t'owa t'âhkí ívít'aywó'do', hediho wáymûu wänbo wí'ívít'aywó'nánpi gin gitúdáho', kindidá Yôesi Tádá ihóeyó'an waagibá gitú', hedá iví hí' na'inbí pí'nă kó'yé wí'ây máapí.

2

¹ Naví áyyää, nă'i háäwí i'gedi wáyta'do hedânho wí'úvít'aywó'nâamípidí. Hewänbo wí to'wí it'aywó'nandáho', wí to'wí ûn'ân Yôesi Tádávi páadépiye' igî' i'aywondaa'amídí, i-á Jesus Christ i t'âhkí híwó'di namuu.

² Hedi i-ân iví wówátsi imăgi na'inbí t'aywó'di dîn'owóyé-ídí, hewänbo na'inbí'da'ba yoe, t'âhkí t'owavi t'aywó'di dínmuudân.

Yôesi Tádá âytaadá iví tsontuu ây'a'ginnamí

³ Hândidan gínhanginnání ta'gendi Yôesi Tádá âytaa'in? Gá iví tsontuu ûnmuu'i'ây'a'gindodân.

⁴ Wí to'wí Yôesi Tádá óetaa gin natúdí hewänbo iví tsontuu wí'ôn'a'gindopídá, i-áho wí hôeyó'i namuu, hedá in ta'gen namuu'in iví pí'nă kó'yé wí'imáapí.

⁵ Hewänbo to'wídí Yôesi Tádávi tuu ûnmuu'i'ôn'a'gindodá ta'gendi pín ta'ge haydi óeséegí, hedi kindidân gínhanginná i-ádí gimuu'in.

⁶ Hewänbo to'wên ditû'nin Yôesi Tádá-ádí dimuu'in, indá dínkhây'ă' inbí wówátsi dâyhúuwí'in Christ iví wówátsi iho' waagibá.

7 Un wâyséegí'in, ná'in tsontuü natû'nin ívíséegíhûuwí i'gedi wâyta'do'in ts'aamin wínamuupí, indá in páadédíbo bínmaa'in namuu, i hí' ho ít'oe'ibá namuu.

8 Hewänbo ná'in tsontuü näá wíyá wâyta'dodi ts'aamin waagi'inbá namuu, gá áy'a'gindodáho i khuü nakhanmán waagibá gínpo'dân, hedá i kodi'di ko namuu'i-áho nakeepo'. Ta'gendi Christ ná'in tsontuü-á i'a'ginnan, hedá un wá' bín'a'gindo'.

9 Wí to'wí nakohthayná' ni'ge iví wówátsi ihon gin natúdí, hewänbo iví tí'üu páadé'i it'aydá, i-á wa'di khuü i'gebo nayi'.

10 To'wên ná'in tí'üuwin páadé'in dâyséegí'in, indáho nakoná' ni'ge diyi', hedího inbí pí'ná'khó'yé háäbo in ta'ge'in p'öe iwedi ovâyhänge'amí'i' wídâymáapí.

11 Hewänbo wí to'wí iví tí'üu páadé'i' it'aydá khuü iwebo na'än. I-á khuü i'ge nayidi wí'ünhanginnáhpí wépiye' namännin, gá wí tsí't'aa'i waagibá ûnkhuunândân.

Háa in wé'ge'in t'owa Yôesi dâytaapí'in inbí wówátsi dâyhon waa in t'owa i dâyséegí'in wídínkhây'âhpi ovâyhi'amí'in

12 Naví áyyää, naadi wâyta'do gá Christ i'annin namuudi unbí t'aywó'di únmuu'i wovây'owóyédân.

13 Un tádá'indá, naadi wâyta'do' gá i to hán'oe ts'anpáadébo nayi'i' bîntaadân. Un e'nündá, wâyta'do' gá i Penísendi ho bînt'andân.

14 Un áyyää ímuu'in, wâyta'nán gá Yôesi Tádá bîntaadân. Un tádá'indá, naadi wâyta'nán gá i to hán'oe ts'anpáadébo nayi'i' bîntaadân. Un e'nündá, wâyta'nán gá undá íkaydân, hedá unbí pí'ná'khó'yé-á Yôesi Tádáví hí'-á kay'indídá bínmaa, hedá handídá i Penísendi-á ho bînt'an.

15 Wíwovâyhi'amípi unbí wówátsi bínhûuwídí háa in t'owa Yôesi Tádá dâytaapí'in inbí wówátsi dâyhon waagibá, hedá i yä'dâapí' háäwí indá ovâyhi'andi-á wíwovâyhi'amípi. Wí to'wí ná'i híwó'pí' namuu'i' óehí'andáho Yôesi Tádá pín ta'ge haydi wí'óeséegípi.

16 Kinnân in Yôesi Tádá dâytaapí'in díví'o': Háa inbí túu'ú iwe diwânpichaa waagi kaygi'di díví'amí'in dida', hedá háäwí t'âhkí dâymû'i-á wá' kaygi'di-á dida', hedá inbí háäwí shánki híwó'di dínmuu waagi dichaaqi dívíyêngi'o'. In Yôesi Táda dâytaapí'innânho ha'wâa díví'o', hewänbo kí'bi tsiyekandá Yôesivi'wedi wína'âhpi.

17 Háa ná'in Yôesi Tádá dâytaapí'in díví'o' waa dínkhangít'öe, hedá t'âhkí ná'i híwó'pí' háäwí kaygi'di dida'i-á wá' nakhangít'öe. Hewänbo to'wên háa Yôesi Tádá natsongo' waa díví'o'indá hânhay wänbo t'âhkí diwówayêeni.

Christ-ví hânbi ho na'ä'

18 Naví áyyää, náäho i t'ä'gi thaa tso'wa na'ä'. Wovâytu'anho Christ-ví hânbi na'ä', hedí náäbo báyéki kí'min dikeepo'. Kín napo'di gínhanginná náäho i t'ä'gi thaa tso'wa naná'nin.

19 Ná'in t'owadá ta'gendi na'inbí'näpiye'in wídimuupídí na'in díyoe'an. Na'inbí'näpiye'in dimuudáho', na'indádíbo dívíwóyí'níwân. Hewänbo indá na'in díyoe'an dihaydi nakeepóe wí' wänbo in diwedi na'inbí'näpiye' wínamuupí'in.

20 Hewänbo undá in waagi'in wí'ímuupí. I to'wí shánki híwó'di namuu'idi i Yä'dâa'i P'oweahhâ wovâymagi, hedího un t'âhkí in ta'gen namuu'in ûnhanginná.

21 Naadi ná'in ta'nin wâyta'do gá in ta'gen namuu'in ûnhanginnândân, ûnhanginnáhpídá yoe, hedá wá' ûnhanginná wí to'wí in ta'gen natû'di-á wí'ihôeyó'opi'in.

22 To-an wí hôeyó'i namuu? Gá wí to'wí natû'di-ân Jesus-á wínamuupí'in i to'wí Yôesi Tádadí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí. Wí to'wí ha'wâagi'i namuu'idá wí'gíndíbo Yôesi i Táda-ádi hedá iví ay-ádi ovânyoegi'o', hedího Christ-ví hânbi' namuu.

23 Wí to'wí natúdí Jesus-á Yôesi Tádáví ay wí'ünmuupí'in, i-á Yôesi Tádá wänbo iví pí'ná'khó'yé wí'imáapí. Hewänbo wí to'wí natúdí Jesus-á Yôesi Tádáví ay únmuu'indá Yôesi Táda wá' iví pí'ná'khó'yé imáa.

24 Hewänbo undá hääwí páadé úvits'anwhäyu ihaydibo' ít'oe'i' unkhây'ä' unbí pí'nä khó'yé bînmá've-í'in. Han úví'odáho Yôesi Tádá-ádí hedá iví ay-ádí wé'ge ímúní.

25 Hedí Yôesi Tádáví ay-á iví tuu imági in wówátsi nahánde pí'in na'in dípägít'óe'in.

26 Wáy wên t'owa dida' in ta'gen namuu iwedi wovâyya'a'amí'in, hedânkun ná'in ta'nin wâyta'do'.

27 Hewänbo Yôesi Tádádí i Yä'dâa'i P'oewaahâa wovâymagi, hedá unbí pí'nä khó'yébo bînmáa, hedího wí'úntáypí wíyá to'wídí Yôesiví'gedí wovâyhá'amídí, gá i Yä'dâa'i P'oewaahâa dá hääwí t'ähkí wovâyhá'odân, hedí i hääwí wovâyhá'o'i-á ta'gen namuu, wên hôeyó wänbo wínamuupí. Hedího unkhây'ä' Christ-ádí wé'ge ímúní'in, háa i Yä'dâa'i P'oewaahâa dí wovâyhá'an waabá.

28 Naví áyyää, háa otú waa Christ-ádí wé'ge unkhây'ä' ímúní'in, hedânho owáy i wíyá nakeepóe ihaydi wí'íkhuwôeda'ípídí, hedá wôeda'dí iví'wedi wí'úvikaakwomá've-ípi.

29 Únhanginná Christ-ân híwó'da' i'o'in, hedího únhanginná wá' t'ähkí to'wên inbí wówátsi ta'ge dâyhonnindá Yôesi Tádáví'wedi dí'âypuyä'in.

In Jesus-ví'piye' dívíwhâyunde'indá Yôesi Tádáví ây dimuu

3

1 Bí'ánshaa'an Yôesi Tádádí na'in báyéki díséegí'in, hedí báyéki díséegídânkun iví ây kin dítu'o'. Hedí ta'gendi iví ây-ânkun gimuu. Hedího in to'wên Yôesi Tádá dâytaapí'in dimuu'indá wídínhanginnáhpí háawin gimuu'in, háawi i namuu wänbo wídínhanginnáhpídí.

2 Un wâyséegí'in, tobá náä Yôesi Tádáví ây gimuu wänbo', wa'dí wínahanginnáhpí háawin gipuwagít'óe'in. Hewänbo ná'indá gínhanginná: Christ nawáy'ää ihaydá i waagi'inbá gipúwí, gá ta'gendi háawi i namuu waagi âymúnídan.

3 To'wên t'ähkí ná'in napúwí'in pín ta'ge haydi dâytsíkha'máa'indá yä'dâapíkan t'ähkí iwedi dívíyâa'o', háa Christ iwedi iyâa'an waagibá.

To'wên Yôesi Tádáví ây únmuu'in wídívít'aywó'kanhonpi

4 To'wên t'ähkí dívít'aywó'kanhonnindá Yôesi Tádáví tsontuu dâyyoegi'o', hedí iví tsontuu ónyoegi'andáho t'aywó'ninho namuu.

5 Únhanginná Christ ho náä oepáa k'aydipiye' na'ää'in t'owa t'ähkíví t'aywó'dí ovâyya'a'amídí, hedí i-á wên t'aywó'nin wänbo wí'imáapí.

6 To'wí wänbo Christ-ádí nayí'i-á wí'it'aywó'kanhonpi, hewänbo wí to'wí it'aywó'kanhondi-á háawi Christ namuu'in ta'gendi wínaka'póya'pídá ta'gendi wí'óetaapí.

7 Naví áyyää, to'wên häädi waa in ta'ge'in p'ôe i'ge dimännindá'mân inbí wówátsi ta'ge dínmuu, Christ-ví wówátsi únmuu waagibá. Hedího wí'úvímäänípi to'wídí wänbo in ta'gen namuu iwedi wovâyya'a'amídí.

8 Penísendi páadé iwedibo' it'aywó'kanhon, hedího to'wên häädi waa dívít'aywó'kanhonnindá Penísendiví'in dimuu. Hedí Penísendiví tsiyekan ónhánú-ídí-ânkun Yôesi Tádáví ay náä oepáa k'aydipiye' na'ää.

9 Wí to'wí ta'gendi Yôesi Tádáví'wedi na'aypuyä'i-á wí'it'aywó'kanhonpi, gá Yôesi Tádáví'wedi wówátsi ts'aamin ikê'dân, hedího Yôesi Tádáví'wedi na'aypuyädi wí'únkoedipí häädi waa it'aywó'dikanhúuwídí.

10 To'wên inbí wówátsi ta'ge dâyhonpídí háa inbí tí'úuwín páadé'in dâyséegípidí Yôesi Tádáví'in wídímuupí. Hedí kindidânho nahanginná wé'in t'owa Penísendiví ây únmuu'in hedá wé'in Yôesi Tádáví ây únmuu'indá.

Yôesi Tádáví ây únmuu'in dívíséegímáa

11 Nǎ'innân namuu in hí' ít'oe'in páadé iwedibo': Gínkhây'ǎ' wí'nǎ táye ívíséegíhúuwí'in.

12 Wígínkhây'ǎhpí Cain waagi'inbá gimúní'in. I-á i Penísendiví' ûnmuu, hedânkun iví tí'ûu ihay. Hedi háadan Cain-di óehay? Gá iví tí'ûu-á iyǎ'dâakanhondân, hewânbo i-á híwó'pída' í'o'.

13 Hediho tí'ûuwín páadé'in, in Yôesi Tádá dâytaapí'indi wovâyt'aydáho', wí'ítsika'yêenípí, "Háadan hêe dít'ay?"

14 Na'inbí tí'ûuwín páadé'in âyséegídího gínhanginná chu'in waagi'inbá gimú'de wânbo nǎ-á in wówátsi ts'áamin âymáa'in. Wí to'wí iséegímáapí'-á wa' chu'i waagi'bá namuu.

15 To'wên inbí tí'ûuwín páadé'in dínmuu'in dâyt'ayhonnindá t'owa t'akhanu'in waagi'inbá dimuu, hedi un ûnhanginná wí to'wí nat'owat'akhanut'óe'i-á in wówátsi nahândepí'in wí'imáapí'in.

16 Christ iví wówátsi na'in gimuuđi imági, hedânkunho gínhanginná háawin in kodí'nin séegí namuu'in. Hediho na'in wá' gínkhây'ǎ' gikhây'múní'in na'inbí tí'ûuwín páadé'ingí'-á na'inbí wówátsi âymáanídí.

17 Wí to'wí híwó' hay háäwí iví wówátsi í'amígí' ûnkw'ôndá, hedi iví tí'ûu páadé'i háäwí ûntáydí imúndedi, hewânbo wa'di iví pí'nǎ khó'yé wínasehkanátaachanpo'pídí óekháge'namídí, ti nǎ'i to'wí ta'gendi Yôesi Tádáví séegí iví pí'nǎ khó'yé imáa? Hedân yoe.

18 Naví áyyǎä, séegí í'gedi wí'íwíwânpidahí'má've-ípí, hewânbo híwó'di háäwí iví'odibo' áykeeyamí in ta'gennin séegí âymáa'in.

19-20 Hedi in séegí âymáadáho gínhanginná in ta'gen namuu'in wá' âymáa'in, hedá háädi wânbo Yôesi Tádáví'piye' ívibée ihaydá áyngipídíbo na'inbí pí'nǎ khó'yé gicháa-í. Ma'di wáyyedí gicháa idi dítuhchânukhây'máa waagi, hewânbo Yôesidá na'inbí shánki hay'i namuudi na'inbí ánshaa ûnhanginná, hediho i-á ûnhanginná nǎ'in séegí âymáa'in, i-á háäwí t'ǎhki ûnhanginná.

21 K'ema'in, Yôesidi wídítuchânukhây'máapí'in na'inbí pí'nǎ khó'yé gicháadáho', iví'piye' ívibeedí há'to gikhuwôeda'í,

22 hedi háäwí namúní wânbo âydaa'andi-á âyhónde', gá iví tsontuü ây'a'gindodân hedá háa íví'o'indídá âyhíhchandodá.

23 Hedi nǎ'innân iví tsontuü ûnmuu: Gínkhây'ǎ' iví ay Jesus Christ-ví'piye' ívíwhâyú-í'in, hedá idá díyôn waagibá wí'nǎ táye-á ívíséegíhúuwí.

24 To'wên Yôesi Tádáví tsontuü ôn'a'ginhonnindá i-adí wé'ge dimuu, hedá i-á indádíba namuu, hedi nǎ'in gínhanginná gá iví Yǎ'dâa'i P'oewáahâa dímágidân.

In to'wên dítû'nin i Yǎ'dâa'i P'oewáahâa dâymáa'indá bîntayí'ní

4

1 Un wâyséegí'in, t'ǎhki to'wên dítû'nin Yôesigí' dívíhée'o'in wí'úvíwhâyú-ípí. Páadé bîntayí'ní ûnhanginpúwídí tigú ta'gendi Yôesiví P'oewáahâa dâymáa'in, gá báyékí dihôeyó'in wáyyé t'ǎhki dikw'ôndân, indá Yôesi Tádáví tukhe'min dimuu gin dítû'.

2 Wâytukankhây'máa hádídí ûnhanginnání'in háa Yôesiví P'oewáahâa dâymáa'in háa yoe: To'wên t'ǎhki t'owaví páadépiye' dítû'nin Jesus Christ i nat'owapaa'iví'piye' dívíwhâyunde'indáho Yôesiví P'oewáahâa dâymáa.

3 Hewânbo to'wên t'ǎhki Jesus-ví'gedi han wídívíhí'máapí'indá Yôesiví P'oewáahâa wídâymáapí. In to'wên kí'min dimuu'in Christ-ví hânmin waagi'inbá dimuu. Hô wovâytu'an nǎ'in kí'min dikǎ'ǎägít'óe'in, hedi nǎa wéngé t'ǎhki diyího'.

4 Naví áyyǎä, undá Yôesi Tádáví'in ímuu, hedi to'wên hôeyódí dítû'nin Yôesi Tádáví tukhe'min dimuu'indá bînt'anho', gá i Yǎ'dâa'i P'oewáahâa unbí pí'nǎ khó'yé bînmáadân hedi i-á shánki nakay i Penísendiví'wedí, nǎ'i Penísendi-á in Yôesi Tádá dâytaapí'inbí pí'nǎ khó'yé dâymáa.

5 Nă'in hôeyó'in dimuu'indá Yôesi Tádá dâytaapí'inda' dimuu, hedânho in wé'ge'in Yôesi Tádá dâytaapí'in dimuu'in waagibá dívíhée'o', hedá in t'owa dâyt'óyande'indá Yôesi Tádá dâytaapí'in wá' dimuu.

6 Hewänbo na'indá Yôesi Tádáví'in gimuu, hedího in to'wên i dâytaa'indi na'in dînt'óyande', hewänbo in to'wên iví'in dimuupí'indá wídînt'óyandepí. Handidân gínhanginná wé'in in ta'gen dívíhée'o'in dimuu'in hedá wé'in in hôeyóda' dívíhée'o'in dimuu'indá.

Yôesi Tádá iví ây ûnmuu'in iséegí, hedânho indá wá' dínkhây'ä' wí'nă táye dívíséegíhûuwí'in

7 Un wâyséegí'in, wí'nă táye ívíséegíhûuwí, gá in séegí Yôesi Tádáví'wedí na'âdân, hedí to'wên t'âhkí in séegí dâymáa'inda Yôesi Tádáví'wedí di'âypuyä, hedá Yôesi Tádá-á dâytaa.

8 Yôesi Tádá-á naséegít'óe'i namuu, hedího to'wên dâyséegíhonpí'indá Yôesi Tádá wídâytaapí.

9 Kinnân Yôesi Tádádí dínkeeyan díséegí'in: I-á iví wí' ayda' ûn'ândi' isan năä oepáa k'aydipiye' hedânho in kodí'nin wówátsi dímăänídí.

10 Kindidân gínhanginná háawin in séegí namuu'in: Tobá na'indi Yôesi Tádá wí'âyséegípí wänbo', idá na'in díséegídí iví ay năä oepáa k'aydipiye' isan iví wówátsi imăänídí na'inbí t'aywó'dí gínmuu'i dîn'owóyé-ídí.

11 Un wâyséegí'in, ha'wâagidí Yôesi Tádádí na'in díséegídânho na'in wá' gínkhây'ä' wí'nă táye ívíséegíhûuwí'in.

12 To'wídí wänbo hânhay wänbo Yôesi Tádá wí'óemû'pí, hewänbo wí'nă táye ívíséegídá i-á na'indádí namuu, hedá iví séegí idi dímă'i-á na'inbí pí'nă khó'yé gínsômä'.

13 Kindidân gínhanginná Yôesi Tádá-ádí wé'ge gimuu'in hedá i-á na'indádá: Idi iví Yä'dâa'i P'oewâahâa dímăgi.

14 Hedá wá' âymû' iví ay isannin t'âhkí t'owaví aywondi dínmúnídí, hedího i'gedí t'owa t'âhkí âyt'óe'o'.

15 T'âhkí to'wên in t'owaví páadépiye' ditû'nin Jesus-á Yôesi Tádáví ay namuu'in, Yôesi Tádá indádí namuu hedá indá i-áda.

16 Hedího gihâhpóe hedá ívíwhâyunde Yôesi Tádádí díséegí'in. I-ân naséegít'óe, hedí to'wên in séegí dâyhonnindá Yôesi Tádá-ádí dimuu hedá i-á indádá.

17 Hedí owáy ihay thaa t'owa háa híwó' háa híwó'pí díví'annin ovâykeekw'ódi ihaydi, in séegí na'inbí pí'nă khó'yé ho gínsôedá wígikhuwôeda'ípí, gá wa' năä oepáa k'aydi giyidibo Christ waagi'ba gipóedân.

18 Yôesi Tádá âyséegídáho wí'âykhuwôeda'ípí, hedí ta'gendi pín ta'ge haydi i âyséegídí na'inbí khuwôeda' gínyâapo'. Hewänbo âykhuwôeda'dáho ta'gendi pín ta'ge haydi wí'âyséegípí, hedího tuchânu i'gedí íví'ânshaa'o'.

19 Yôesi Tádádí páadébo na'in díséegí, hedánkun in séegí âymáa.

20 Wí to'wí natúdí, "Naadi Yôesi Tádá dóséegí," hewänbo iví tí'ûu páadé'i' it'aydáho', wí hôeyó'i namuu. Iví tí'ûu páadé'i' imunde'i' iséegípídí, há'to Yôesi Tádá óemúndepí' wänbo-á óeséegí-í.

21 Hedí nă'in in tsontuü Christ-di dímăgi'in namuu: To'wên Yôesi Tádá dâyséegí'indá dínkhây'ä' inbí tí'ûuwín páadé'in wá' dâyséegíhûuwí'in.

5

1 Jesus-á i to'wí namuu Yôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí. To'wên nă'in dívíwhâyunde'indá Yôesi Tádáví'wedí ho wíyá di'âypuyä, hedí to'wên i Tádá dâyséegí'indá, iví ây wá' dâyséegí.

2 Yôesi Tádá âyséegídá hedá iví tsontuü ây'a'gindodá, handidânho gínhanginná iví ây wá' âyséegí'in.

3 Hedího iví tsontuü ây'a'ginhondi âykeeyo ta'gendi i âyséegí'in. Iví tsontuü-á wâhphade wí'ûnkháapí ây'a'ginnamídí,

4 gá to'wên t'ähkí Yôesi Tádáví'wedi wiyá di'âyuyä'indá dínkoedidân i yä'dâapî' nää oepáa k'aydiwi namuu'i dâyt'aanídí. Hedi na'inbí whäyü gínmuu'idânho git'anpo'.

Yôesi Tádádí iví ay Jesus-ví'gedi dítu'an

5 To'wí iwähäyundedi Jesus-á Yôesi Tádáví ay namuu'in, ida'mânho i nää oepáa k'aydiwi yä'dâapî' namuu'i' óet'ande'.

6-8 Jesus Christ-ân nää oepáa k'aydipiye' na'ää'i' namuu, hedi p'oedi óep'ó'p'oe'an hedá iví ûnp'oe-á ich'áa. Na'ää iví ûnp'oe ich'âanídí, p'oedi óep'ó'p'oe'amídída'ba yoe. I Yä'dâa'i P'oewaahâadân dítu'o ná'in ta'gen namuu'in, i-á ta'ge natukanyidi. Hediho ná'in poeyedi wêhpêe tuuda' dâymáa: I Yä'dâa'i P'oewaahâa-á i p'oe-á hedá i ûnp'oe-á. Hedi indídá Jesus Christ-ví'gedi na'in díhangin'ândo'.

9 Háa t'owadi dítu'o waa ívíwhäyunde', hewänbo háa Yôesi Tádádí dítu'o waa shánkí gínkhä'ä' ívíwhäyü-i'in, iví hí'-á shánkí ûnchä'muudi, hedi idânho iví ay Jesus-ví'gedi dítu'o'.

10 To'wên Yôesi Tádáví ayví'piye' dívíwhäyunde'indá inbí pí'ná khó'yé dínhanginná háa Yôesi Tádá natú waa ta'gen namuu'in. Hewänbo to'wên Yôesi Tádáví hí' wí'ônwhäyundepí'indá wí hôeyó'i waagibá óepa', háa idi iví ayví'gedi dítu'annin wídívíwhäyundepídí.

11 Hedi kinnân Yôesi Tádádí na'in dítumáa: In wówátsi nahándepí'innânho dímägi, hedi iví ay äytaadiho kí'min wówátsi äymáa.

12 To'wên Yôesi Tádáví ay Jesus inbí pí'ná khó'yé dín'ännindáho kí'min wówátsi dâymáa. Hewänbo to'wên Yôesi Tádáví ay inbí pí'ná khó'yé wídín'ánpí'indáho kí'min wówátsi-á wídâyamáapí.

Yôesi Tádádí wówátsi nahándepí'in dímägi

13 Naadi un Yôesi Tádáví ayví'piye' úvíwhäyunde'in ná'i t'ähkí wâyta'do' hedânho ta'gendi únhanginnánídí in wówátsi nahándepí'in ho bînmáa'in.

14 Hedi häädi Yôesi Tádáví'piye' ívíbéedí ívíyûusu'amídí, háa nada' waagi'i hääwí gida'po'di, ta'gendi gínhanginná Yôesi Tádádí dînt'óyande'in.

15 Hedi hääwí gida'po'di dînt'óyande'in gínhanginnândi, gínhanginnân wá' hääwí äydaa'andi' ho dímä'in.

16 Wí to'wí iví méesatewi tí'ûu páadé'i' it'aywó'dodi imû'di, hewänbo in t'aywó'nin i'o'indá ha'min wínamuupídí in wówátsi nahándepí'in diwedi óeyâa'amídí, ná'i to'wí kí'min t'aywó'nin i'andígí' Yôesiví'piye' ônyûusu'amí, hediho in wówátsi óemääní. Hewänbo wên t'aywó'nin nayi', indá in wówátsi nahándepí'in diwedi wovâyâyâ'amí'in namuu, hedi naa wó'tû'pí wí to'wí ha'min t'aywó'nin i'andi bînyûusu'amí'in.

17 T'ähkí yä'dâapí tsiyekan íví'o'i-á t'aywó'dida' namuu, hewänbo wên t'aywó'nin nayi' ha'min wínamuupí in t'owa in wówátsi nahándepí'in diwedi ovâyâyâ'amí'in.

18 Gínhanginná to'wên Yôesi Tádáví'wedi di'âyuyä'indá häädi wänbo wídívít'aywó'kanhonpí'in, gá Yôesi Tádáví ay Jesus-di ovây'âyînmáadân, hediho i Penísendi wí'ûnkoedipí ovâyhónídí.

19 Gínhanginná na'indá Yôesi Tádáví'in gimuu'in, hewänbo to'wên t'ähkí in Yôesi Tádá dâytaapí'in dimuu'indá i Penísendidi ovâytsónmáa.

20 Hedá wá' gínhanginná Yôesi Tádáví ay nää oepáa k'aydipiye' na'ää'in, hedi idi ka'powa dímägi hedânho i ta'gendi Yôesi namuu'i äytáa-ídí. Hediho ná'i ta'gendi Yôesi namuu'i-ádí wé'ge ívíhon, iví ay Jesus Christ-ádá wé'ge gimuu'di. I-ân i ta'gendi Yôesi namuu, hedi ibá in wówátsi nahándepí'in napäyi'i namuu.

21 Naví äyyäa, i hääwí in t'owa inbí yôesi dínmuu waa dâychaamáa'iví'wedá bí'âyîngi'an.

In Eedi'in Ta'nin John Ita'nannin

John-di in to'wên ovâyta'nannin ovâysengitu'an

¹ Naa wí méesatewí p'ó'dé'dí' omuu'ídi wáyta'do' un, wí kwee Yôesi Tádádí wóede'mandi' hedá uví ây-á. * Ta'gendi naadi un t'ähkí wâyséegí, hewänbo naadida'ba yoe, t'ähkí in to'wên in ta'gen namuu'in dâytáa'indidá wá' wovâyséegí.

² Na'indi wâyséegí in ta'gen namuu'in na'inbí pí'ná khó'yé âymáadi, hedá hánhay wänbo t'ähká âymá've-í.

³ Yôesi Tádádá hedá Jesus Christ, i Tádáví ay ûnmuu'idá ta'gendi díséegídi na'inbí'piye' gínsehkanápúwí, hedá séegísehkaná na'in dímääni, hedá díkhäge'namí ánsaaginpidíbo gikwo'nídí.

In ta'gen âyséegí, hewänbo naadida'ba yoe, t'ähkí in to'wên inamuu'in bínhúuwí hedá wí'ná táye-á úvíséegíhúuwí

⁴ Naa hânho ohíhchanpóe dínhanginpóedí wáy wên unbí ây in ta'gen namuu'in dâyhonnin, Yôesi Tádá natsonpóe waagibá.

⁵ Hedi náá kó'ôe, naadi wên tsontuú namuu i'gedi wínta'do', indá páadé iwedibo' âymáa'in. Ná'in tsontuú-á ts'aamin wínamuupí, hedi kinnân namuu: Wí'ná táye ívíséegíhúuwí.

⁶ Na'inbí wówátsi Yôesi Tádáví tsontuú ûntú' waagibá âyhondáho', kindidi âykeeyo' in séegí âymáa'in. Hedi ná'in tsontuú páadé iwedibo' it'o': Iví séegí wóegé unbí wówátsi bínhúuwí.

⁷ Náá-á t'ämäpiye' báyéki diyi', indá in t'owa in ta'gen namuu'in diwedi ovâyyâa'o', indá wídívíwhâyundepí Jesus nat'owapaa'in hedá íbá i Yôesi Tádádí óesóge'i t'owa ovây'aywoenídí namuu'in. To'wên kí'min dimuu'in in t'owa in ta'gen namuu'in diwedi dâyyâa'o'indá hedá Christ-ví hánmindá dimuu.

⁸ Hediho bípi'âyíngi'an hedânho háäwí úví'andi wí'únpedée-ípídí, hedá t'ähká Yôesidi wovâymäänídí wovâykhây'o'i bínhóní.

⁹ To'wên háa Christ-di díhá'annin namuu'in diwedi dívíhânge'annin hedá wídâyhonpí'in, indá Yôesi Tádá inbí pí'ná khó'yé wídâymäapí. Hewänbo to'wên háa Christ-di díhá'an waa dâyhonnindá, Yôesi Tádá-ádi hedá iví ay-ádi wí'gíndíbo inbí pí'ná khó'yé dín'án.

¹⁰ Wí to'wí unbí'we napówádí wovâyhá'amídí hewänbo Christ-ví háhkan ûnmuu'in imáapídá, wíwíntsudemäänípí wovâyhá'amídí, hedi namän dihaydá wíwíntu'âamípí, "Yôesidi wóepahúuwí."

¹¹ To'wên kin óetu'annindá óekhäge'máa iví yä'dâapíkan i'amídí.

I t'ä'gi hí' John-di ovâyta'nandi'

¹² Wa'di báyéki wíyá háäwí wáytu'âamí'i' dómáa, hewänbo wó'da'pí ná'in ta'nin diwe dótá'namí'in. Naa ochanpo' unbí'piye' opuwämú-í'in, hedi ívímú' ihaydi wé'ge ívíhée'amí, hedi handidi shánki gihíhchanpúwí.

¹³ I kwee uví tí'úu úmuu'i Yôesi Tádádí óede'mandívi âydi wóesengitu'an. †

* **1:1** Wáy wên t'owa dí'ände ná'i kwee-á ta'gendi wí kwee wínamuupí, hewänbo wí méesate-ân namuu, hedá iví ây-á in méesate'in t'owa-á dimuu. † **1:13** Iví tí'úu-á ma'di wíyá méesate-ân namuu, hedá in áyyä-á in méesate'in t'owa-á dimuu.

In Powage'in Ta'nin John Itã'nannin

John-di i to'wí òntã'nandi' óesengitũ'an

¹ Naví híwó'di k'ema Gaius, ta'gendi wíséegí'i' unmuu. Naa wí méesatewi tsondi omuu'idi ná'in ta'nin wíntã'do'.

² U wíséegí'i', dáyyúusu'o hääwí t'ähkí híwó' úpúwídí, hedá uví túu'údã híwó'dã unchãã-ídã uví pí'nã khó'yé híwó' unchãã waagibã.

³ Wên méesate'in tí'úuwín páadé'in naa dînpówádí dînt'òekán in ta'gen namuu'in nãamãã'in hedã nãahonnindã, hedi ná'idi hãhho díhíhchannan.

⁴ In to'wên naví ây waagi'inbã dimuu'in in ta'gen namuu'in dâyhondi naa dînhanginpo'di, hãhho ohíhchanpo', hedi wíyã hääwídí wãnbõ shãnkí wídíhíhchandopí.

Gaius híwó' i'an

⁵ U wíséegí'i', häädi wãnbõ t'ähkí háã úkhây'ã' waa bikanhon in méesate'in tí'úuwín páadé'in híwó' ovây'âyíngi'odi, tobáhãã ovâytaapí'in dimuu wãnbõ'.

⁶ Ná'in tí'úuwín páadé'indi in méesate iwe'in t'owa nãwe dikw'ó'nin uví séegí úmuu ÿ'gedi ho ovây't'òe'an. Híwó' bikanhon inbí p'óegé dimãn dipiye' ovâykhãge'dodi, hedi kin bikanhondi Yôesi Tãdã nãahíhchando'.

⁷ Indã dimãn t'owa Christ-ví'gedi ovâyhangin'ãnnamídí, hedã hääbo-ã in dívíwhâyundepí'inbí'wedí wídãyhóndepí.

⁸ Hediho na'indã gínkhây'ã' ná'in tí'úuwín páadé'in âykhãge'namí'in, hedi handidi wé'ge ívit'òe'amí in ta'gen namuu ÿ'gedi t'owa âyhangin'ãnnamídí.

Diotrephes híwó'pí i'an, hewãnbõ Demetrius-ã híwó'di-ã i'o'

⁹ Naadi wên háawên uví méesate'in t'owa dovâyta'nã, hewãnbõ naví hí' dînmuu'in Diotrephes-di wídînséegí'anpí. I-ã inbí p'ó'dédí' namúní'in óehí'an.

¹⁰ Hediho owáy naa opówã ihaydi t'ähkí háã i'an ni'gedi wây'ãnsaakannamí. I-ã na'inbí'gedi yanãkí ihée'o', hewãnbõ iví hí' ùnmuu'í wí'unchã'muupí. Hewãnbõ kin i'o'in wa'di ihay wí'ùnmuu'pí, shãnkí wãnbõ p'ãndíkí' ikanhon, in méesate'in tí'úuwín páadé'in Yôesi Tãdãví tuu wóegé dipóyã'nin wí'ovây'séegí'hóndepí, hedã in wé'ge'in méesate'in ná'in dipóyã'nin ovây'séegí'amí'in dida'in wãnbõ-ã idi ovâykhãã'o', hedã idã oe méesate iwedã ovâykhãpiyende'.

¹¹ U wíséegí'i', in to'wên híwó' dívít'siyekanhonnin waagi'bã unmuní, in híwó'pí' dívít'siyekanhonnin waagã yoe. To'wên híwó' dívít'siyekanhonnindã Yôesi Tãdãví'in dimuu, hewãnbõ in to'wên híwó'pí' dívít'siyekanhonnindã wídínhanginnãhpí háawi i namuu'in.

¹² T'ähkídíbo Demetrius-ví'gedi híwó'dã' dívíhée'o', hedi nakeepo' in ta'gen namuu'in imãã'in. Na'in wã' hanbã híwó' iví'gedi ívíhée'o', hedi u úhanginnã ná'i gitũ'di-ã in ta'genbã namuu'in.

I t'ã'gi hí' John-di òntã'nandi'

¹³ Wa'di báyéki wíyã hääwí wítũ'ããmí'i' dómãã, hewãnbõ wó'dã'pí ná'in ta'nin diwe dótã'namí'in.

¹⁴ Hewãnbõ naa ochanpo' hanwaapídíbo wímúní'in hedi ihaydá wé'ge ãnhée'amí.

¹⁵ Ænsaaginpídíbo' íkwó'ní. Uví k'ema'in nãwe diyí'indi wóesengitũ'an. Udá naví k'ema'in owe diyí'indã wí'íngin ovây'sengitũ'ããmí.